

اقتصاد کلان شهر تهران

بررسی تولید ناخالص داخلی
ساختار اقتصادی، فعالیت و اشتغال

اسناد پیشین بر نامه سوم
توسعه شهر تهران

اسناد پشتیبان برنامه سوم توسعه شهر تهران

نشریه شماره ۳

اقتصاد کلان شهر تهران

بررسی تولید ناخالص داخلی
ساختار اقتصادی، فعالیت و اشتغال

تابستان ۱۳۹۲

شهرداری تهران معاونت برنامه ریزی، توسعه شهری و امور شورا

اقتصاد کلان شهر تهران

بررسی تولید ناخالص داخلی ساختار اقتصادی، فعالیت و اشتغال
راهبری پروژه: مدیریت سیاست گذاری و برنامه ریزی راهبردی

گروه تدوین: سید حسن بچیوی

ناظر: ندا رئیسی

ناظر فنی: احسان قلمچی

ویراستاری: فاطمه میرزایی (سر ویراستار) - احسان احمدی

صفحه آرایی: حسین توکلی

امور چاپ: فرزانه عساری

سال چاپ: بهار ۱۳۹۷ تیراژ: ۵۰۰ نسخه

آدرس: خیابان حافظ، خیابان بهشت، ساختمان شهرداری تهران، طبقه سوم

تلفن: ۵۵۶۳۱۱۰۹ - ۰۲۱ - udpd.tehran.ir

پیشگفتار

همچنان که بخش مهمی از دلایل به وجود آمدن شهرها ریشه در اقتصاد دارد، آنچه ادامه حیات شهرها را هم ممکن می‌کند، اقتصاد است. شهرها زمانی به وجود آمدند که افراد توانستند در قالب یک توافق اجتماعی، از «صرفه‌های ناشی از تجمع» بهره‌مند شوند. در واقع شهرها به این دلیل به وجود آمدند که افراد نمی‌توانند در تولید و توزیع همه کالاها و خدمات مورد نیاز خود کفا باشند. که در این صورت بعید به نظر می‌رسید همنشینی در شهرهای شلوغ، پرترا فیک و آلوده را تحمل کنند؛ اما شهرها در کنار همه این مشکلات، همراه با تخصصی شدن نیروی کار و ایجاد صرفه‌های اقتصادی (ناشی از مقیاس، تجمع یا مزیت‌های مکانی)، این امکان را برای افراد به وجود می‌آورند که بیش از گذشته تولید و مصرف کنند. هرچه این صرفه‌ها بیشتر باشد، شهری شدن و شهرنشینی گسترده‌تر خواهد شد و برعکس. در صورتی که صرفه‌های شهری شدن نتواند از اثرات خارجی منفی آن پیشی گیرد، قطعاً حیات شهرها با مخاطره روبه‌رو خواهد شد. یکی از مهم‌ترین دلایلی که این وضعیت می‌شود، ضعف دولت محلی یا شهرداری در تقویت اقتصادی پایدار و پویا و در نتیجه اضمحلال مالیه شهری است. برای درک چرایی این گزاره، باید در نظر داشت که همین همنشینی

و تجمع افراد، نوع خاصی از نیازها را ایجاد کرده که ارضای این نیازها، در گرو ایجاد نهادی به نام دولت محلی یا شهرداری است. اصولاً شهرداری‌ها برای هرچه بیشتر کردن صرفه‌های ناشی از تجمع و خلق فرصت‌ها و بهره‌مندی‌های بیشتر برای شهروندان، باید طیف وسیعی از کالاها و خدمات عمومی شهری را تولید و عرضه یا زمینه‌های تولید آنها را فراهم کنند. عرضه چنین کالاها و خدماتی با توجه به منابع محدود در دسترس، نیازمند مشارکت شهروندان و دولت مرکزی است. معنای عمیق‌تر این گزاره این است که شهرداری‌ها زمانی می‌توانند به‌طور پایدار خدمات شهری مناسب را ارائه دهند که اقتصاد شهر به گونه‌ای پویا و پایدار طراحی شده باشد و از محل صرفه‌های تجمعی‌ای که برای شهروندان حاصل شده است، همه شهروندان سهم خود را از کالاها و خدمات شهری پرداخت کنند؛ اما متأسفانه وضعیت شهر تهران چنین ساختاری را نشان نمی‌دهد.

در فرایند تدوین برنامه سوم توسعه شهر تهران، برای دستیابی به درک روشنی از اندازه، ساختار و ماهیت اقتصاد این شهر و سهم آن در اقتصاد ملی، انجام مطالعه‌ای برای محاسبه و مقایسه اقتصاد کلان شهر تهران در دستور کار قرار گرفت. در این مطالعه، متغیرهای اصلی اقتصاد

کلان؛ یعنی تولید ناخالص داخلی، اشتغال و فعالیت، سهم بخش‌ها و زیربخش‌های اقتصادی و ساختار اقتصادی شهر، به‌عنوان متغیرهای کلیدی مورد واکاوی در برنامه سوم توسعه شهر تهران، برآورد شدند. این مطالعه حاکی از سهم درخور توجه اقتصاد شهر تهران در اقتصاد ملی است. نزدیک به دوسوم اقتصاد این کلان‌شهر در بخش خدمات متمرکز است و در بخش کالایی نیز زیربخش‌های صنعت و ساختمان سهم شایان توجهی دارند؛ به عبارت دیگر، اقتصاد مبتنی بر دانش، از سهم قابل توجهی برخوردار نیست. درست برعکس شهرهای پیش‌تاز و رقابت‌پذیر جهانی که اقتصادی متنوع و متکی بر فعالیت‌های قابل مبادله (دارای امکان صادرات) و دانش‌محور دارند، شهر تهران اقتصادی غیرقابل مبادله و نسبتاً بیگانه با محورهای دانش جهانی دارد. اقتصاد شهر تهران مبتنی بر فعالیت‌های غیرقابل مبادله است. تهران نتوانسته جایگاهی را در اقتصاد منطقه و جهان برای خود ایجاد کند تا به اتکای آن، مرتب ظرفیت‌های خود را توسعه دهد. از طرفی، تکیه بر بخش مستغلات و انتفاع از افزایش قیمت‌های این بخش، هم‌ماليه شهر را به‌طور بیمارگونه‌ای فربه و هم‌ظرفیت‌های اقتصادی شهر را پیش‌خور کرده است. اتکا بر چنین منابعی، انگیزه‌های لازم را برای توسعه ظرفیت‌های جدید اقتصادی و بازنگري اقتصاد به نفع فعالیت‌های دانش‌بر و رقابت‌پذیر عقیم کرده است. عموماً ماليه شهر در ارتباط با اقتصاد شهر است. رشد ماليه شهر تقریباً رابطه‌ای یک‌به‌یک با اقتصاد آن دارد؛ چراکه اولاً، به صورت ذاتی به علت نظام مالی شهر، درآمدها و هزینه‌ها بستگی به رشد اقتصادی شهر دارد. دوماً، هر توسعه‌ای منجر به افزایش ظرفیت‌های اقتصادی می‌شود که با چند وقفه رشد اقتصادی را در پی دارد. از این نظر، توسعه مستمر شهر نیازمند منابعی است که باید با خلق ظرفیت‌های جدید ایجاد شود، نه با استفاده از افزایش قیمت‌ها در بخش‌های غیرقابل مبادله نظیر مستغلات.

اما راه‌حل کجاست؟ قطعاً حیات شهر و ماليه شهری تهران در گرو ترسیم طرحی نو بر سپهر اقتصادی این شهر است. تهران با تکیه بر مفهوم رقابت‌پذیری و بازتعریف اقتصاد خود، باید در مسیر شهرهای پیش‌تاز جهان قدم بگذارد. تنها راه نجات شهر و ماليه شهری، بازتعریف اقتصاد شهر به اقتصادی مبتنی بر دانش، خلاقیت و فعالیت‌های قابل مبادله جهانی است. این مهم به وقوع نخواهد پیوست مگر آنکه در مرحله نخست تصویری دقیق از اقتصاد کلان‌شهر تهران ایجاد کرد؛ مهم‌ترین بخش‌های اقتصادی شهر کدام‌اند؟ کدام فعالیت‌ها ظرفیت توسعه دارند؟ دانش‌بری فعالیت‌های اقتصادی چگونه‌اند؟ سهم شهر تهران از اقتصاد ملی چقدر است؟ بازار کار شهر تهران چه ویژگی‌هایی دارد؟ پرسش‌هایی از این قبیل. با این توصیف، پژوهشی با عنوان «بررسی تولید ناخالص داخلی، ارزش افزوده، بهره‌وری اشتغال و نرخ بی‌کاري شهر تهران» به سفارش معاونت برنامه‌ریزی، توسعه شهری و امور شورا در سه فصل برای شناخت اقتصاد این کلان‌شهر انجام گرفت که به دلیل اهمیت موضوع، گزارش یادشده با عنوان «اقتصاد کلان‌شهر تهران» منتشر می‌شود.

این معاونت سپاس فراوان خود را از آقای حسن یحیوی برای انجام این مطالعه ارزشمند و آقای محمود اولاد برای نظارت و راهبردی علمی آن اعلام می‌کند. همچنین از مدیریت سیاست‌گذاری راهبردی این معاونت که وظیفه سازماندهی این مطالعه را بر عهده داشته نیز قدردانی می‌کنم.

حجت‌اله میرزایی

معاون برنامه‌ریزی، توسعه شهری و امور شورا
شهرداری تهران

فهرست مطالب

	فصل اول : برآورد شاخص و تحلیل ساختار اقتصادی استان تهران و سهم بخش‌های اصلی و گروه‌ها
	مقدمه
۱۳	۱-۱- ارزیابی و تحلیل ارزش تولید ناخالص داخلی و رشد اقتصادی استان تهران
۱۴	۲-۱- بررسی ساختار اقتصادی استان تهران و سهم بخش‌های اصلی و گروه‌ها
۱۶	۱-۲-۱- تحلیل ارزش افزوده بخش کشاورزی، شکار و جنگلداری
۲۰	۲-۲-۱- تحلیل ارزش افزوده بخش معدن
۲۲	۳-۲-۱- تحلیل ارزش افزوده بخش صنعت
۲۸	۴-۲-۱- تحلیل ارزش افزوده تأمین آب، برق و گاز طبیعی
۳۲	۵-۲-۱- بخش ساختمان
۳۹	۶-۲-۱- ارزش افزوده بخش عمده‌فروشی، خرده‌فروشی، تعمیر وسایل نقلیه و کالاهای
۴۲	۷-۲-۱- هتل و رستوران
۴۵	۸-۲-۱- حمل‌ونقل، انبارداری و ارتباطات
۴۸	۹-۲-۱- واسطه‌گری‌های مالی
۵۲	۱۰-۲-۱- مستغلات، کرایه و خدمات کسب‌وکار
۶۰	۱۱-۲-۱- اداره امور عمومی و خدمات شهری
۶۴	۱۲-۲-۱- آموزش
۷۰	۱۳-۲-۱- بهداشت
۷۷	۳-۱- بررسی و تحلیل وضعیت شاخص توسعه انسانی در استان تهران
۸۸	۴-۱- بررسی روند تحولات شاخص کارایی اقتصادی در استان تهران
۹۳	۶-۱- بررسی مزیت نسبی آشکارشده (شاخص ضریب تمرکز مکانی)
۹۸	۷-۱- تحلیل تحول بهره‌وری نیروی کار در استان تهران
۹۹	۸-۱- بررسی شاخص ضریب تغییرات ساختاری ارزش افزوده استان به تفکیک بخش
۱۰۰	فصل دوم: برآورد و تحلیل تولید ناخالص داخلی شهر تهران
۱۰۰	۱-۲- شناسایی روش‌های برآورد ارزش افزوده در سطح شهر تهران
۱۰۵	۱-۱-۲- برآورد ارزش افزوده شهر تهران براساس سهم اشتغال در فعالیتهای اقتصادی
۱۰۶	۲-۱-۲- برآورد ارزش افزوده شهر تهران براساس بهره‌وری نیروی کار در هر یک فعالیت‌های اقتصادی
۱۰۷	۳-۱-۲- برآورد ارزش افزوده شهر تهران منطبق بر بهره‌وری نیروی کار تعدیل‌شده
۱۰۹	۲-۲- جمع‌بندی و نتیجه‌گیری و تحلیل مقایسه‌ای سناریوهای ارزش افزوده شهر تهران
۱۱۰	فصل سوم : بررسی و تحلیل وضعیت فعالیت و اشتغال در مناطق ۲۲ گانه شهر تهران
۱۱۳	مقدمه
۱۱۴	۱-۳- تحلیل جمعیت فعال
۱۱۴	۲-۳- تحلیل نرخ مشارکت اقتصادی
۱۱۶	۳-۳- تحلیل جمعیت شاغل
۱۱۷	۴-۳- تحلیل جمعیت بیکار
۱۲۲	۵-۳- تحلیل نرخ بیکاری
۱۲۵	۶-۳- ارزیابی و تحلیل جمعیت شاغل بر حسب فعالیت‌های اقتصادی (ساختار فعالیت‌های اقتصادی)
۱۲۹	۷-۳- ارزیابی و تحلیل جمعیت شاغل بر حسب وضعیت شغلی
۱۴۵	۸-۳- ارزیابی و تحلیل جمعیت شاغل بر حسب گروه‌های شغلی
۱۵۰	۹-۳- توزیع فعالیت‌های مختلف اقتصادی در مناطق مختلف شهر تهران مطابق با پایگاه‌های داده در دسترس
۱۵۹	۱۰-۳- جمع‌بندی و نتیجه‌گیری و تحلیل الگوی توزیع شاغلان و ارتباط آن با مراکز فعالیت
۱۶۱	منابع
۱۶۷	

فهرست جدول‌ها

۱۷	جدول ۱- تولید ناخالص داخلی به قیمت ثابت سال ۱۳۷۶ (میلیارد ریال)
۱۸	جدول ۲- تولید ناخالص داخلی سرانه به قیمت ثابت سال ۱۳۷۶ (میلیون ریال)
۱۹	جدول ۳- رتبه‌بندی استان‌های کشور براساس تولید سرانه با نفت و بدون نفت
۲۱	جدول ۴- ساختار تولید استان تهران به قیمت ثابت سال ۱۳۷۶ (میلیارد ریال)
۲۱	جدول ۵- ساختار تولید استان تهران به قیمت ثابت سال ۱۳۷۶ (درصد)

- جدول ۶- ارزش افزوده بخش کشاورزی، شکار و جنگلداری استان تهران و کشور به قیمت ثابت در دوره زمانی ۹۳-۱۳۷۹ (میلیارد ریال- درصد) ۲۳
- جدول ۷- سهم بخش کشاورزی و زیربخش‌های آن از کل ارزش افزوده استان و کشور در دوره زمانی ۹۳-۱۳۷۹ (درصد) ۲۴
- جدول ۸- شاخص تمرکز مکانی بخش کشاورزی استان تهران در مقیاس کل کشور در دوره زمانی ۹۳-۱۳۷۹ ۲۶
- جدول ۹- ارزش افزوده بخش ماهیگیری استان تهران و کشور به قیمت ثابت در دوره زمانی ۹۳-۱۳۷۹ (میلیارد ریال- درصد) ۲۶
- جدول ۱۰- شاخص تمرکز مکانی بخش ماهیگیری استان تهران در مقیاس کل کشور در دوره زمانی ۹۳-۱۳۷۹ ۲۸
- جدول ۱۱- ارزش افزوده بخش معدن استان تهران و کشور به قیمت ثابت در دوره زمانی ۹۳-۱۳۷۹ (میلیارد ریال- درصد) ۲۹
- جدول ۱۲- سهم بخش معدن و زیربخش‌های آن از کل ارزش افزوده استان و کشور در دوره زمانی ۹۳-۱۳۷۹ (درصد) ۳۰
- جدول ۱۳- روند تحولات ارزش افزوده بخش معدن به تفکیک زیربخش‌ها در سطح استان تهران و کشور در دوره زمانی ۹۳-۱۳۷۹ (درصد) ۳۱
- جدول ۱۴- شاخص تمرکز مکانی بخش معدن استان تهران در مقیاس کل کشور در دوره زمانی ۹۳-۱۳۷۹ ۳۲
- جدول ۱۵- ارزش افزوده بخش صنعت استان تهران به قیمت ثابت در دوره زمانی ۹۳-۱۳۷۹ (میلیارد ریال- درصد) ۳۴
- جدول ۱۶- شاخص تمرکز مکانی بخش صنعت استان تهران در مقیاس کل کشور در دوره زمانی ۹۳-۱۳۷۹ ۳۸
- جدول ۱۷- ارزش افزوده بخش تأمین آب، برق و گاز طبیعی استان تهران و کشور به قیمت ثابت در دوره زمانی ۹۳-۱۳۷۹ (میلیارد ریال- درصد) ۳۹
- جدول ۱۸- تحولات ارزش افزوده بخش تأمین آب و برق و گاز طبیعی استان تهران در قیاس با کشور در دوره زمانی ۹۳-۱۳۷۹ (درصد) ۴۱
- جدول ۱۹- شاخص تمرکز مکانی بخش تأمین آب، برق و گاز طبیعی استان تهران در مقیاس کل کشور در دوره زمانی ۹۳-۱۳۷۹ ۴۲
- جدول ۲۰- ارزش افزوده بخش ساختمان استان تهران و کشور به قیمت ثابت در دوره زمانی ۹۳-۱۳۷۹ (میلیارد ریال- درصد) ۴۳
- جدول ۲۱- تحولات ارزش افزوده بخش ساختمان به تفکیک استان تهران و کشور (درصد) ۴۴
- جدول ۲۲- شاخص تمرکز مکانی بخش ساختمان استان تهران در مقیاس کل کشور در دوره زمانی ۹۳-۱۳۷۹ ۴۵
- جدول ۲۳- روند تحولات ارزش افزوده بخش عمده‌فروشی، خرده‌فروشی، تعمیر وسایل نقلیه و کالاها در استان تهران و کشور- میلیارد ریال ۴۵
- جدول ۲۴- روند تحولات رشد ارزش افزوده بخش عمده‌فروشی، خرده‌فروشی، تعمیر وسایل نقلیه و کالاها در استان تهران و کشور- درصد ۴۶
- جدول ۲۵- مزیت نسبی آشکار شده بخش عمده‌فروشی، خرده‌فروشی، تعمیر وسایل نقلیه و کالاها در استان تهران ۴۷
- جدول ۲۶- روند تحولات سهم بخش عمده‌فروشی، خرده‌فروشی و... از کل ارزش افزوده استان تهران و کشور- درصد ۴۷
- جدول ۲۷- روند تحولات ارزش افزوده بخش هتل و رستوران در استان تهران و کشور- میلیارد ریال ۴۸
- جدول ۲۸- روند تحولات رشد ارزش افزوده بخش هتل و رستوران در استان تهران و کشور- درصد ۴۹
- جدول ۲۹- مزیت نسبی آشکار شده بخش هتل و رستوران در استان تهران ۵۰
- جدول ۳۰- روند تحولات سهم بخش هتل و رستوران از کل ارزش افزوده استان تهران و کشور- درصد ۵۱
- جدول ۳۱- روند تحولات ارزش افزوده بخش حمل و نقل، انبارداری و ارتباطات در استان تهران و کشور- میلیارد ریال ۵۲
- جدول ۳۲- روند تحولات رشد ارزش افزوده بخش حمل و نقل، انبارداری و ارتباطات در استان تهران و کشور- درصد ۵۵
- جدول ۳۳- مزیت نسبی آشکار شده بخش حمل و نقل و ارتباطات در استان تهران ۵۷
- جدول ۳۴- روند تحولات سهم ارزش افزوده بخش حمل و نقل، انبارداری و ارتباطات از کل ارزش افزوده استان و کشور- درصد ۵۸
- جدول ۳۵- روند تحولات ارزش افزوده بخش واسطه‌گری‌های مالی در استان تهران و کشور- میلیارد ریال ۶۰
- جدول ۳۶- روند تحولات رشد ارزش افزوده بخش واسطه‌گری‌های مالی در استان تهران و کشور- درصد ۶۱
- جدول ۳۷- مزیت نسبی آشکار شده بخش هتل و رستوران در استان تهران ۶۲
- جدول ۳۸- روند تحولات سهم ارزش افزوده بخش حمل و نقل، انبارداری و ارتباطات از کل ارزش افزوده استان و کشور- درصد ۶۳
- جدول ۳۹- ارزش افزوده بخش مستغلات، کرایه و خدمات کسب و کار استان تهران و کشور به قیمت ثابت در دوره زمانی ۹۳-۱۳۷۹ (میلیارد ریال- درصد) ۶۴
- جدول ۴۰- روند تحولات رشد ارزش افزوده بخش حمل و نقل، انبارداری و ارتباطات در استان تهران و کشور- درصد ۶۶
- جدول ۴۱- مزیت نسبی آشکار شده بخش مستغلات، کرایه و خدمات کسب و کار در استان تهران ۶۸
- جدول ۴۲- روند تحولات سهم ارزش مستغلات، کرایه و خدمات کسب و کار از کل ارزش افزوده استان و کشور- درصد ۶۹
- جدول ۴۳- روند تحولات ارزش افزوده بخش اداره امور عمومی و خدمات شهری در استان تهران و کشور- میلیارد ریال ۷۱
- جدول ۴۴- روند تحولات رشد ارزش افزوده بخش اداره امور عمومی و خدمات شهری در استان تهران و کشور- درصد ۷۳
- جدول ۴۵- مزیت نسبی آشکار شده بخش اداره امور عمومی و خدمات شهری در استان تهران ۷۵
- جدول ۴۶- روند تحولات ارزش افزوده بخش از کل ارزش افزوده در استان تهران و کشور- درصد ۷۶
- جدول ۴۷- روند تحولات ارزش افزوده بخش آموزش در استان تهران و کشور- میلیارد ریال ۷۸
- جدول ۴۸- روند تحولات رشد ارزش افزوده بخش آموزش در استان تهران و کشور- درصد ۸۲
- جدول ۴۹- مزیت نسبی آشکار شده بخش اداره امور عمومی و خدمات شهری در استان تهران ۸۴
- جدول ۵۰- روند تحولات سهم ارزش افزوده بخش از کل ارزش افزوده بخش آموزش در استان تهران و کشور- درصد ۸۶
- جدول ۵۱- روند تحولات ارزش افزوده بخش بهداشت در استان تهران و کشور- میلیارد ریال ۸۹
- جدول ۵۲- روند تحولات رشد ارزش افزوده بخش بهداشت در استان تهران و کشور- درصد ۹۰
- جدول ۵۳- مزیت نسبی آشکار شده در بخش بهداشت در استان تهران ۹۲
- جدول ۵۴- روند تحولات سهم بهداشت از کل ارزش افزوده استان تهران و کشور- درصد ۹۲
- جدول ۵۵- روند شاخص توسعه انسانی و اجزای آن در کشور ۹۴

۹۸	جدول ۵۶- شاخص کارایی اقتصادی تهران (ریال)
۹۹	جدول ۵۷- شاخص ضریب تمرکز مکانی برای فعالیت‌های عمده اقتصادی استان تهران
۱۰۱	جدول ۵۸- ضریب تغییرات ساختاری ارزش افزوده به تفکیک فعالیت‌های مختلف استان تهران
۱۰۶	جدول ۵۹- برآورد تولید ناخالص شهر تهران در سناریوی اول (میلیارد ریال)
۱۰۷	جدول ۶۰- سهم هریک فعالیت‌ها از تولید ناخالص شهر تهران در سناریوی اول (درصد)
۱۰۸	جدول ۶۱- برآورد تولید ناخالص شهر تهران در سناریوی دوم (میلیارد ریال)
۱۰۸	جدول ۶۲- سهم هریک فعالیت‌ها از تولید ناخالص شهر تهران در سناریوی دوم (درصد)
۱۰۹	جدول ۶۳- برآورد تولید ناخالص شهر تهران در سناریوی سوم (میلیارد ریال)
۱۱۰	جدول ۶۴- سهم هریک فعالیت‌ها از تولید ناخالص شهر تهران در سناریوی سوم (درصد)
۱۱۱	جدول ۶۵- مقایسه تولید ناخالص داخلی شهر تهران در سه سناریو به قیمت جاری (میلیارد ریال)
۱۱۱	جدول ۶۶- مقایسه تولید ناخالص داخلی شهر تهران در سه سناریو به قیمت ثابت سال ۱۳۷۶ (میلیارد ریال)
۱۱۱	جدول ۶۷- سهم بخش‌های اقتصادی از ارزش افزوده شهر تهران (درصد)؛ ساختار تولید شهر تهران
۱۱۴	جدول ۶۸- جمعیت فعال مناطق ۲۲گانه شهر تهران
۱۱۸	جدول ۶۹- جمعیت شاغل در مناطق ۲۲گانه شهر تهران در سال ۱۳۹۵
۱۲۲	جدول ۷۰- جمعیت بیکار در مناطق ۲۲گانه شهر تهران در سال ۱۳۹۵
۱۳۱	جدول ۷۱- جمعیت شاغل بر حسب فعالیت‌های اقتصادی در مناطق ۲۲گانه شهر تهران در سال ۱۳۹۰ (نفر)
۱۳۲	جدول ۷۲- سهم شاغلان مناطق ۲۲گانه از فعالیت‌های اقتصادی در سال ۱۳۹۰ (درصد)
۱۳۳	جدول ۷۳- سهم هریک از فعالیت‌های اقتصادی از اشتغال مناطق ۲۲گانه در سال ۱۳۹۰ (درصد)
۱۴۶	جدول ۷۴- جمعیت شاغل مناطق ۲۲گانه بر حسب وضعیت شغلی در سال ۱۳۹۰
۱۴۷	جدول ۷۵- سهم مناطق ۲۲گانه از جمعیت شاغل شهر تهران بر حسب وضعیت شغلی در سال ۱۳۹۰
۱۵۱	جدول ۷۶- جمعیت شاغل مناطق ۲۲گانه بر حسب گروه‌های عمده شغلی در سال ۱۳۹۰
۱۵۳	جدول ۷۷- سهم مناطق ۲۲گانه از جمعیت شاغل بر حسب گروه‌های عمده شغلی در سال ۱۳۹۰

فهرست نمودارها

۱۶	نمودار ۱- نرخ رشد اقتصادی به قیمت ثابت سال ۱۳۷۶ (درصد)
۱۸	نمودار ۲- تولید ناخالص داخلی سرانه به قیمت ثابت سال ۱۳۷۶ (میلیون ریال)
۲۲	نمودار ۳- تحول در ساختار تولید استان تهران (درصد)
۲۴	نمودار ۴- سهم ارزش افزوده تولیدشده در بخش کشاورزی استان تهران از مقدار کشوری در دوره زمانی ۹۳-۱۳۷۹ (درصد)
۲۵	نمودار ۵- تحولات ارزش افزوده بخش کشاورزی استان تهران در قیاس با کشور در دوره زمانی ۹۳-۱۳۷۹ (درصد)
۲۵	نمودار ۶- سهم ارزش افزوده بخش کشاورزی از کل ارزش افزوده استان تهران و کشور در دوره زمانی ۹۳-۱۳۷۹ (درصد)
۲۷	نمودار ۷- سهم استان از کل ارزش افزوده خلق شده در بخش ماهیگیری کشور در دوره زمانی ۷۹-۱۳۹۳ (درصد)
۲۷	نمودار ۸- تحولات ارزش افزوده بخش ماهیگیری استان تهران در قیاس با کشور در دوره زمانی ۹۳-۱۳۷۹ (درصد)
۲۸	نمودار ۹- مقایسه سهم ارزش افزوده بخش ماهیگیری از کل ارزش افزوده استان تهران و کشور در دوره زمانی ۹۳-۱۳۷۹ (درصد)
۳۱	نمودار ۱۰- تحولات ارزش افزوده بخش معدن استان تهران در قیاس با کشور در دوره زمانی ۹۳-۱۳۷۹ (درصد)
۳۲	نمودار ۱۱- مقایسه سهم ارزش افزوده بخش معدن از کل ارزش افزوده خلق شده در استان تهران و کشور در دوره زمانی ۹۳-۱۳۷۹ (درصد)
۳۶	نمودار ۱۲- تحولات ارزش افزوده بخش صنعت استان تهران در قیاس با کشور در دوره زمانی ۹۳-۱۳۷۹ (درصد)
۳۷	نمودار ۱۳- قیاس سهم ارزش افزوده بخش صنعت از کل ارزش افزوده خلق شده در استان تهران و کشور در دوره زمانی ۹۳-۱۳۷۹ (درصد)
۴۰	نمودار ۱۴- تحولات ارزش افزوده بخش تأمین آب، برق و گاز طبیعی استان تهران در قیاس با کشور در دوره زمانی ۹۳-۱۳۷۹ (درصد)
۴۱	نمودار ۱۵- قیاس سهم ارزش افزوده بخش تأمین آب، برق و گاز طبیعی از کل ارزش افزوده خلق شده در استان تهران و کشور در دوره زمانی ۹۳-۱۳۷۹ (درصد)
۴۳	نمودار ۱۶- تحولات ارزش افزوده بخش ساختمان استان تهران در قیاس با کشور در دوره زمانی ۹۳-۱۳۷۹ (درصد)
۴۴	نمودار ۱۷- قیاس سهم ارزش افزوده بخش ساختمان از کل ارزش افزوده خلق شده در استان تهران و کشور در دوره زمانی ۹۳-۱۳۷۹ (درصد)
۴۶	نمودار ۱۸- روند تغییرات سهم ارزش افزوده استان از کشور در بخش عمده‌فروشی و خرده‌فروشی. ۹۳-۱۳۷۹
۴۶	نمودار ۱۹- روند تحولات رشد سالانه ارزش افزوده بخش عمده‌فروشی، خرده‌فروشی، تعمیر وسایل نقلیه و کالاها در استان تهران و کشور- درصد
۴۷	نمودار ۲۰- روند تغییرات سهم ارزش افزوده بخش عمده‌فروشی، خرده‌فروشی و... از استان و کشور. ۹۳-۱۳۷۹
۴۹	نمودار ۲۱- روند تغییرات سهم ارزش افزوده استان از کشور در بخش هتل و رستوران. ۹۳-۱۳۷۹
۵۰	نمودار ۲۲- روند تغییرات رشد ارزش افزوده بخش هتل و رستوران در استان و کشور. ۹۳-۱۳۸۰
۵۱	نمودار ۲۳- روند تغییرات سهم ارزش افزوده بخش هتل و رستوران از استان و کشور. ۹۳-۱۳۷۹
۵۴	نمودار ۲۴- روند تغییرات سهم ارزش افزوده استان از کشور در بخش حمل‌ونقل و ارتباطات. ۹۳-۱۳۷۹
۵۷	نمودار ۲۵- روند تغییرات رشد ارزش افزوده بخش حمل‌ونقل و انبارداری در استان و کشور. ۹۳-۱۳۸۰

- ۵۹ نمودار ۲۶- روند تغییرات سهم ارزش افزوده بخش حمل و نقل و ارتباطات از استان و کشور. ۱۳۷۹-۹۳
- ۶۱ نمودار ۲۷- روند تغییرات سهم ارزش افزوده استان از کشور در واسطه‌گری‌های مالی. ۱۳۷۹-۹۳
- ۶۲ نمودار ۲۸- روند تغییرات رشد ارزش افزوده بخش واسطه‌گری‌های مالی در استان و کشور. ۱۳۸۰-۹۳
- ۶۳ نمودار ۲۹- روند تغییرات سهم ارزش افزوده بخش واسطه‌گری‌های مالی از استان و کشور. ۱۳۷۹-۹۳
- ۶۵ نمودار ۳۰- روند تغییرات سهم ارزش افزوده استان از کشور در بخش مستغلات، کرایه و خدمات کسب‌وکار. ۱۳۷۹-۹۳
- ۶۸ نمودار ۳۱- روند تغییرات رشد ارزش افزوده بخش مستغلات، کرایه و خدمات کسب‌وکار در استان و کشور. ۱۳۸۰-۹۳
- ۷۰ نمودار ۳۲- روند تغییرات سهم ارزش افزوده بخش مستغلات، کرایه و خدمات کسب‌وکار از استان و کشور. ۱۳۷۹-۹۳
- ۷۲ نمودار ۳۳- روند تغییرات سهم ارزش افزوده استان از کشور بخش امور عمومی و خدمات شهری. ۱۳۷۹-۹۳
- ۷۴ نمودار ۳۴- روند تغییرات رشد ارزش افزوده بخش اداره امور عمومی و خدمات شهری در استان و کشور. ۱۳۸۰-۹۳
- ۷۷ نمودار ۳۵- روند تغییرات سهم ارزش افزوده بخش اداره امور عمومی و خدمات شهری از استان و کشور. ۱۳۷۹-۹۳
- ۸۱ نمودار ۳۶- روند تغییرات سهم ارزش افزوده استان از کشور در بخش آموزش. ۱۳۷۹-۹۳
- ۸۴ نمودار ۳۷- روند تغییرات رشد ارزش افزوده بخش آموزش در استان و کشور. ۱۳۸۰-۹۳
- ۸۸ نمودار ۳۸- روند تغییرات سهم ارزش افزوده بخش آموزش استان و کشور. ۱۳۷۹-۹۳
- ۹۰ نمودار ۳۹- روند تغییرات سهم ارزش افزوده استان از کشور در بخش بهداشت. ۱۳۷۹-۹۳
- ۹۱ نمودار ۴۰- روند تغییرات رشد ارزش افزوده بخش بهداشت و مددکاری اجتماعی در استان و کشور. ۱۳۸۰-۹۳
- ۹۳ نمودار ۴۱- روند تغییرات سهم ارزش افزوده بخش بهداشت از استان و کشور. ۱۳۷۹-۹۳
- ۹۴ نمودار ۴۲- وضع موجود و هدف‌گذاری شاخص توسعه انسانی کشور تا سال ۱۴۰۴
- ۹۵ نمودار ۴۳- شاخص امید به زندگی در تهران
- ۹۶ نمودار ۴۴- شاخص سال‌های مورد انتظار تحصیل
- ۹۶ نمودار ۴۵- شاخص میانگین سال‌های تحصیل
- ۹۷ نمودار ۴۶- شاخص درآمد سرانه
- ۹۷ نمودار ۴۷- شاخص توسعه انسانی استان تهران
- ۹۹ نمودار ۴۸- شاخص کارایی اقتصادی تهران (ریال)

فصل اول

برآورد شاخص و تحلیل ساختار اقتصادی استان تهران
و سهم بخش های اصلی و گروه ها

مقدمه

ارقام اسمی به واقعی نیز در عمل با مشکلات فراوانی همراه است. در حسابداری ملی چهار روش عمده برای تعدیل متغیرهای اقتصادی از قیمت‌های جاری به قیمت‌های ثابت متداول است: یکم- روش تعدیل مضاعف، دوم؛ روش تعدیل ساده، سوم؛ روش کاربرد شاخص‌های کمی (برون‌نگری) و بالاخره چهارم؛ روش تعدیل جزء به جزء اجزای ارزش افزوده. در این مطالعه از روش تعدیل ساده استفاده شده است. برای تبدیل سه شاخص عملکرد مورد تحلیل در این قسمت از قیمت‌های جاری به قیمت‌های ثابت می‌توان از شاخص‌های زیر استفاده کرد:

۱- شاخص ضمنی حساب‌های ملی^۲ و ارزش افزوده کشوری

۲- شاخص قیمت تولیدکننده

۳- شاخص قیمت مصرف‌کننده

در باره سه شاخص گفته شده توجه به چند نکته ضروری است: اولاً محاسبه شاخص‌های قیمت تولیدکننده در سطح استان‌ها در کشور متداول نیست و این شاخص‌ها صرفاً در سطح ملی در دسترس است. ثانياً در باره دو شاخص دیگر باید موارد زیر در نظر گرفته شود:

تفاوت در ترکیب فعالیت‌ها: با توجه به تفاوتی که در ترکیب فعالیت‌ها در سطح ملی و منطقه‌ای موجود است، حتی الامکان سعی می‌شود تا با تجزیه فعالیت‌ها این مشکل به حداقل برسد.

تفاوت در قیمت‌های منطقه‌ای: نکته دیگر تفاوت‌های استانی یا جغرافیایی قیمت‌هاست که فرض می‌شود، تغییرات قیمت‌های استانی (منطقه‌ای) قابل ملاحظه نیست (هادی‌زنوز، ۱۳۸۸، ص ۱).

با این توضیح، تولید ناخالص داخلی استان تهران با استفاده از شاخص ضمنی قیمت حاصل از تقسیم ارزش افزوده هریک از فعالیت‌های اقتصادی در کشور به قیمت جاری بر ارزش افزوده فعالیت مربوطه به قیمت ثابت، تعدیل قیمت شده است. برای این کار ابتدا شاخص ضمنی از حساب‌های ملی به قیمت جاری و قیمت ثابت سال ۱۳۷۶ که مرکز آمار ایران منتشر کرده، محاسبه شده است. سپس ارزش افزوده زیربخش‌های مختلف استان تهران را بر شاخص ضمنی تقسیم کرده و در مرحله آخر ارزش افزوده هر بخش را با جمع کردن ارزش افزوده به قیمت ثابت سال ۱۳۷۶ و زیربخش‌های مربوط به آن، محاسبه می‌کنیم. فرایند این محاسبات در قالب یک مثال برای بخش کشاورزی در جدول‌های زیر آمده است.

مطالعه هریک از زمینه‌های نظام اقتصادی یک منطقه و هرگونه تصمیم‌گیری درباره ایجاد تغییراتی در آن، مقایسه با سایر مناطق یا سطح ملی در مرحله اول نیازمند فراهم‌بودن اطلاعات اساسی درباره ساختار تولید و اقتصاد کلان و در مرحله دوم شناخت نوع فعالیت‌های عمده است. در میان شاخص‌های اقتصاد کلان، تولید ناخالص داخلی اهمیت ویژه‌ای بود و به‌عنوان بهترین نماگر برای تعیین وضعیت و اندازه اقتصاد محسوب می‌شود. تولید ناخالص داخلی عبارت است از: ارزش کل کالاها و خدمات نهایی تولیدشده در یک منطقه در یک بازه زمانی معین که با واحد پولی جاری کشور اندازه‌گیری می‌شود. محاسبه تولید ناخالص داخلی در استان‌ها نقش درخور توجهی در برنامه‌ریزی منطقه‌ای دارد، به‌طوری‌که تحقق اهداف برنامه‌ریزی منطقه‌ای و استانی بدون استفاده از یافته‌های حساب‌های منطقه‌ای امکان‌پذیر نیست. حساب‌های منطقه‌ای^۱ مجموعه‌ای از زیربنایی‌ترین اطلاعات اقتصاد کلان یک منطقه به‌صورت بخشی است که پاسخ‌گوی بسیاری از سؤال‌ها در زمینه نقش بخش‌های مختلف اقتصادی یک استان در سطح خود استان و در سطح ملی است. به این منظور در این فصل به بررسی و تحلیل اقتصاد کلان استان تهران و مقایسه آن با کل کشور براساس شاخص‌های متنوع اقتصادی، پرداخته می‌شود. با این توصیف در این فصل نکات زیر مورد توجه قرار خواهند گرفت:

۱- رشد اقتصادی استان در دوره مورد بررسی

۲- جایگاه استان در اقتصاد ملی و تحول آن در گذر زمان

۳- ساختار تولید استان و مقایسه با کشور

۴- مزیت‌های نسبی استان براساس شاخص ضریب مکانی

۵- وضعیت بهره‌وری نیروی کار در هریک از فعالیت‌های اقتصادی

۶- جایگاه استان تهران از حیث شاخص توسعه انسانی

باید اشاره کرد که اطلاعات شاخص‌های عملکرد از آمار حساب‌های منطقه‌ای مرکز آمار ایران برای دوره ۹۳-۱۳۷۹ استخراج شده است، اما از آنجاکه این آمار به قیمت‌های جاری منتشر می‌شود، در اینجا با استفاده از شاخص تعدیل‌کننده مناسب قیمت، آمار هریک از شاخص‌های فوق به قیمت ثابت سال ۱۳۷۶ تبدیل شده است. البته باید توجه کرد که تعدیل

۱- این حساب‌ها که توسط مرکز آمار ایران هر ساله محاسبه و منتشر می‌شود، در حال حاضر برای استان بوشهر و سایر استان‌های کشور از سال ۱۳۷۹ تا سال ۱۳۹۳ موجود و در دسترس است، بنابراین دوره مورد بررسی اقتصاد کلان استان از سال ۹۳-۱۳۷۹ است.

جدول الف) ارزش افزوده فعالیت کشاورزی در کشور به قیمت جاری

۱۳۹۳	۱۳۹۲	۱۳۹۱	
۱,۴۱۶,۶۵۲	۱,۲۳۹,۵۲۹	۷۵۲,۵۳۰	کشاورزی، شکار و جنگلداری
۱,۰۶۵,۱۷۶	۹۳۵,۰۷۰	۵۲۵,۷۲۳	زراعت و باغداری
۳۴۰,۸۵۲	۲۹۶,۵۰۵	۲۲۰,۸۸۵	دامداری، مرغداری، پرورش کرم ابریشم و زنبور عسل و شکار
۱۰,۶۲۳	۷,۹۵۴	۵,۹۲۲	جنگلداری

جدول ب) ارزش افزوده فعالیت کشاورزی در کشور به قیمت ثابت سال ۱۳۷۶

۱۳۹۳	۱۳۹۲	۱۳۹۱	
۷۳,۳۹۸	۶۹,۶۰۸	۶۷,۳۶۸	کشاورزی، شکار و جنگلداری
۴۸,۳۶۶	۴۵,۷۸۸	۴۴,۰۵۷	زراعت و باغداری
۲۴,۳۷۳	۲۳,۲۹۶	۲۲,۷۸۴	دامداری، مرغداری، پرورش کرم ابریشم و زنبور عسل و شکار
۶۵۹	۵۲۴	۵۲۷	جنگلداری

جدول ج) شاخص ضمنی (حاصل تقسیم جدول ۱ به جدول ۲)

۱۳۹۳	۱۳۹۲	۱۳۹۱	شرح فعالیتها
۱۹.۳۰	۱۷.۸۱	۱۱.۱۷	کشاورزی، شکار و جنگلداری
۲۲.۰۲	۲۰.۴۲	۱۱.۹۳	زراعت و باغداری
۱۳.۹۸	۱۲.۷۳	۹.۶۹	دامداری، مرغداری، پرورش کرم ابریشم و زنبور عسل و شکار
۱۶.۱۱	۱۵.۱۸	۱۱.۲۵	جنگلداری

جدول د) ارزش افزوده فعالیت کشاورزی در استان تهران به قیمت جاری

۱۳۹۳	۱۳۹۲	۱۳۹۱	
۶۱,۲۰۸	۴۶,۰۱۳	۲۹,۲۸۷	کشاورزی، شکار و جنگلداری
۳۷,۷۰۷	۳۰,۱۵۹	۱۷,۱۷۴	زراعت و باغداری
۲۳,۴۲۵	۱۵,۷۵۸	۱۲,۰۳۸	دامداری، مرغداری، پرورش کرم ابریشم و زنبور عسل و شکار
۷۶	۹۶	۷۵	جنگلداری

جدول و) ارزش افزوده فعالیت کشاورزی در استان تهران به قیمت ثابت سال ۱۳۷۶

۱۳۹۳	۱۳۹۲	۱۳۹۱	
۳,۳۹۲	۲,۷۲۱	۲,۶۸۸	کشاورزی، شکار و جنگلداری (حاصل جمع ردیفهای ۱ تا ۳)
۱,۷۱۲	۱,۴۷۷	۱,۴۳۹	۱. زراعت و باغداری
۱,۶۷۵	۱,۲۳۸	۱,۲۴۲	۲. دامداری، مرغداری، پرورش کرم ابریشم و زنبور عسل و شکار
۵	۶	۷	۳. جنگلداری

۱- ارزیابی و تحلیل ارزش تولید ناخالص داخلی و رشد اقتصادی استان تهران

در میان شاخص‌های اقتصاد کلان، تولید ناخالص داخلی اهمیت ویژه‌ای دارد؛ به صورت نظری رفاه فرد یا جامعه را باید با استفاده از توابع مطلوبیت مورد سنجش قرار داد، اما مطلوبیت مفهومی ذهنی است که قابلیت اندازه‌گیری ندارد. به این دلیل برای محاسبه سطح رفاه فرد و جامعه می‌توان از سطح تولید و درآمد تحقق‌یافته استفاده کرد. در اقتصاد کلان به عنوان کلی‌ترین شاخص رفاه جامعه از تولید ناخالص داخلی استفاده می‌شود که بیانگر ارزش کل کالاها و خدمات نهایی تولیدشده در یک منطقه در یک بازه زمانی معین است که با واحد پولی جاری کشور اندازه‌گیری می‌شود. از سویی دیگر با توجه به ماهیت تولید ناخالص داخلی، می‌توان استدلال کرد که این شاخص عملاً اندازه بازار و حجم اقتصاد ملی یا منطقه‌ای را نشان می‌دهد. با این توصیف محاسبه و بررسی این شاخص می‌تواند تصویر دقیقی از اندازه بازار استان تهران (در بخش دوم، اندازه اقتصاد شهر تهران) ایجاد کند. تولید ناخالص ملی از سه روش محاسبه می‌شود:

• **روش مخارج (هزینه):** در روش مخارج، جمع مخارج مصرفی خصوصی، سرمایه‌گذاری ناخالص داخلی خصوصی، مخارج دولت و خالص صادرات به عنوان تولید ناخالص ملی در نظر گرفته می‌شود.

• **روش درآمد (توزیع):** در روش درآمدی، جمع حقوق و دستمزد، درآمد مشاغل، درآمد اجاره‌ای اشخاص، بهره خالص، سود شرکت‌ها، استهلاک، مالیات‌های غیرمستقیم و مازاد بنگاه‌های دولتی منهای یارانه به عنوان تولید ناخالص ملی در نظر گرفته می‌شود.

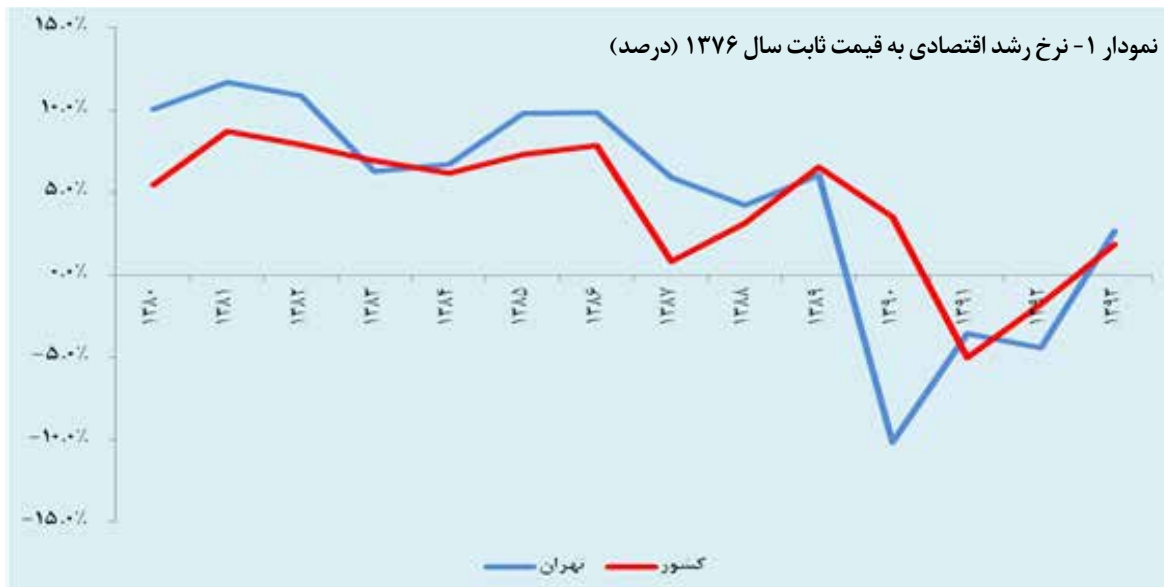
• **روش تولید یا ارزش افزوده:** در این روش جمع ارزش افزوده بخش‌های اقتصادی مانند کشاورزی، صنعت و معدن، نفت و خدمات، خالص درآمد عوامل تولید از خارج، مالیات‌های غیرمستقیم و استهلاک به عنوان تولید ناخالص ملی در نظر گرفته می‌شود.

در ایران، محاسبه تولید ناخالص ملی و داخلی با استفاده از روش‌های اول و سوم صورت می‌گیرد. در این بخش با توجه به اینکه اطلاعات ارزش افزوده فقط در سطح استان تولید می‌شود، تولید ناخالص داخلی تولیدشده در استان و سهم آن در قیاس با کشور در دوره زمانی ۹۳-۱۳۷۹ بررسی می‌شود. اولین شاخص مورد بررسی، روند تحولات تولید ناخالص داخلی استان و کشور در دوره ۹۲-۱۳۷۹ است که در جدول شماره (۱) نمایش داده شده است. گفتنی است با توجه به اینکه بخش نفت و گاز جایگاه ویژه‌ای در

اقتصاد کشور دارد، در بررسی روند تولید ناخالص داخلی، یک بار تولید با در نظر گرفتن بخش نفت و یک بار نیز بدون در نظر گرفتن ارزش تولیدات این بخش بررسی شده است. بر این اساس تولید ناخالص داخلی کشور در سال ۱۳۷۹ برابر با ۳۴۷ هزار میلیارد ریال بوده که تا سال ۱۳۹۳ به ۶۱۷ هزار میلیارد ریال رسیده است. همچنین این دورقم بدون در نظر گرفتن بخش نفت، برابر با ۳۱۳ و ۵۹۹ هزار میلیارد ریال است. این ارقام به آن معناست که تولید ناخالص داخلی با نفت و بدون نفت کشور در سال‌های مورد بررسی به ترتیب رشدی برابر با ۴/۲ و ۴/۷ درصد را تجربه کرده است. بررسی استان تهران نیز نشان می‌دهد تولید ناخالص داخلی با نفت استان از ۹۲/۵ هزار میلیارد ریال در سال ۱۳۷۹ به ۱۷۲ هزار میلیارد ریال در سال ۱۳۹۳ افزایش یافته است. همچنین با توجه به نقش بسیار اندک بخش نفت در تولید استان تهران، ارقام مربوطه بدون بخش نفت نیز تفاوت ناچیزی را نشان می‌دهد. با این توصیف تولید ناخالص داخلی استان تهران با نفت و بدون نفت، به طور متوسط نرخ رشد ۴/۵ درصدی را با قیمت ثابت سال ۱۳۷۶ تجربه کرده است. علاوه بر این باید توجه کرد که الگوی تغییرات نرخ رشد در کشور و استان تهران تقریباً یکسان است. البته تقریباً به غیر از سال‌های ۱۳۸۹، ۱۳۹۰ و ۱۳۹۲ نرخ رشد اقتصادی در تهران از نرخ رشد اقتصادی کشور بیشتر بوده است (نمودار ۱).

بررسی سهم استان تهران از تولید ناخالص داخلی کشور نیز نشان می‌دهد که در سال ۱۳۷۹ این سهم برابر با ۲۶/۶ درصد بوده که تا سال ۱۳۸۹ تقریباً در یک روند صعودی به ۳۲/۳ درصد افزایش یافته، سپس تا سال ۱۳۹۳ به نرخ ۲۷/۹ درصد کاهش پیدا کرده است. این الگو در روند سهم استان تهران از تولید ناخالص داخلی بدون نفت کشور نیز تکرار شده، اما شایان ذکر است که در سال ۱۳۷۹ این سهم برابر با ۲۹/۵ و در سال ۱۳۹۳ برابر با ۲۸/۷ درصد است. به بیانی دیگر اگرچه الگوی تغییرات مشارکت با نفت و بدون نفت استان تهران در تولید کشور یکسان بوده است اما سهم استان تهران در تولید بدون نفت از حالتی که بخش نفت در محاسبات در نظر گرفته شود، بیشتر است. نکته مهمی که باید به آن توجه کرد این است که بین سال‌های مورد بررسی سهم استان تهران از جمعیت کشور از ۱۸ درصد به ۱۶ درصد کاهش یافته است. این مسئله به آن معناست که نسبت سهم استان از تولید کشور به سهم استان از جمعیت کشور، همواره در حال افزایش بوده است که به نوعی نشان از افزایش رفاه ساکنان استان تهران نسبت به سطح ملی دارد.

نمودار ۱- نرخ رشد اقتصادی به قیمت ثابت سال ۱۳۷۶ (درصد)

جدول ۱- تولید ناخالص داخلی به قیمت ثابت سال ۱۳۷۶ (میلیارد ریال)

سهم استان از جمعیت کشور	سهم تهران از تولید ناخالص داخلی کشور		تهران		کشور		
	بدون نفت	با نفت	بدون نفت	با نفت	بدون نفت	با نفت	
۱۸.۰%	۲۹.۵%	۲۶.۶%	۹۲,۵۰۶	۹۲,۵۵۵	۳۱۳,۳۱۸	۳۴۷,۳۷۵	۱۳۷۹
۱۸.۲%	۳۰.۵%	۲۷.۸%	۱۰۱,۷۸۱	۱۰۱,۸۷۹	۳۳۳,۵۸۸	۳۶۶,۴۱۰	۱۳۸۰
۱۸.۴%	۳۰.۹%	۲۸.۶%	۱۱۳,۷۱۶	۱۱۳,۷۹۷	۳۶۷,۴۲۸	۳۹۸,۴۵۴	۱۳۸۱
۱۸.۶%	۳۲.۰%	۲۹.۳%	۱۲۶,۰۷۱	۱۲۶,۱۶۸	۳۹۴,۱۷۰	۴۳۰,۰۰۴	۱۳۸۲
۱۸.۷%	۳۱.۶%	۲۹.۲%	۱۳۴,۰۴۷	۱۳۴,۱۴۵	۴۲۴,۲۷۳	۴۵۹,۹۱۷	۱۳۸۳
۱۸.۹%	۳۱.۷%	۲۹.۳%	۱۴۳,۱۴۰	۱۴۳,۱۵۸	۴۵۱,۹۸۸	۴۸۸,۳۷۶	۱۳۸۴
۱۶.۱%	۳۲.۳%	۳۰.۰%	۱۵۷,۱۸۲	۱۵۷,۲۰۶	۴۸۶,۸۱۵	۵۲۴,۱۴۷	۱۳۸۵
۱۶.۱%	۳۲.۷%	۳۰.۶%	۱۷۲,۶۹۲	۱۷۲,۷۰۸	۵۲۷,۳۵۵	۵۶۵,۲۴۲	۱۳۸۶
۱۶.۲%	۳۴.۳%	۳۲.۱%	۱۸۲,۸۷۳	۱۸۲,۹۳۲	۵۳۳,۹۳۱	۵۶۹,۹۱۰	۱۳۸۷
۱۶.۲%	۳۴.۴%	۳۲.۴%	۱۹۰,۶۵۰	۱۹۰,۷۳۹	۵۵۴,۴۴۴	۵۸۷,۸۹۷	۱۳۸۸
۱۶.۲%	۳۴.۲%	۳۲.۳%	۲۰۲,۲۸۵	۲۰۲,۳۸۵	۵۹۲,۳۳۳	۶۲۶,۵۳۱	۱۳۸۹
۱۶.۲%	۲۹.۶%	۲۸.۰%	۱۸۱,۸۰۶	۱۸۱,۸۶۰	۶۱۴,۷۰۳	۶۴۸,۷۴۱	۱۳۹۰
۱۶.۲%	۲۹.۳%	۲۸.۵%	۱۷۵,۳۶۰	۱۷۵,۴۲۳	۵۹۸,۱۷۵	۶۱۶,۱۵۴	۱۳۹۱
۱۶.۲%	۲۸.۵%	۲۷.۷%	۱۶۷,۶۵۰	۱۶۷,۷۰۰	۵۸۸,۹۶۷	۶۰۵,۳۱۱	۱۳۹۲
۱۶.۱%	۲۸.۷%	۲۷.۹%	۱۷۲,۱۴۵	۱۷۲,۲۲۱	۵۹۹,۵۴۵	۶۱۶,۶۷۹	۱۳۹۳
-	-	-	۴.۵%	۴.۵%	۴.۷%	۴.۲%	متوسط نرخ رشد

است که در یک روند دارای نوسان در سال ۱۳۹۳ به ۷/۹ میلیون ریال رسیده است. در حالی که این دو رقم در استان تهران به ترتیب برابر با ۷/۹۹ و ۱۳/۷۱ میلیون ریال است. در ضمن با توجه به نقش ناچیز بخش نفت در استان تهران، در صورتی که مبنای مقایسه درآمد سرانه بدون نفت باشد، شکاف میان درآمد سرانه استان تهران و کشور بیشتر خواهد بود. از سویی دیگر بررسی نرخ رشد درآمد سرانه در استان و کشور نشان می‌دهد که متوسط نرخ رشد درآمد سرانه در کشور (۲/۸ درصد) از متوسط نرخ رشد آن در استان تهران (۳/۹ درصد) کمتر است.

علاوه بر تولید ناخالص داخلی، درآمد سرانه کشور و استان شاخص مهمی است که تلویحاً نشان‌دهنده سطح برخورداری اقتصادی و رفاه است. بنابراین در جدول و نمودار شماره (۲) تولید ناخالص داخلی سرانه به قیمت ثابت سال ۱۳۷۶ به عنوان سنجه‌ای از درآمد سرانه منعکس شده است. همچنان که ملاحظه می‌شود، درآمد سرانه در کشور و استان تهران روند تقریباً یکسانی دارند. با این حال در تمامی سال‌های مورد بررسی درآمد سرانه استان تهران به مراتب از درآمد سرانه در سطح کشور بالاتر است. در سال ۱۳۷۹ درآمد سرانه با احتساب نفت در کشور برابر با ۵/۴۱ میلیون ریال

نمودار ۲- تولید ناخالص داخلی سرانه به قیمت ثابت سال ۱۳۷۶ (میلیون ریال)

جدول ۲- تولید ناخالص داخلی سرانه به قیمت ثابت سال ۱۳۷۶ (میلیون ریال)

نسبت تولید سرانه استان به کشور		تهران		کشور		سال
بدون نفت	با نفت	بدون نفت	با نفت	بدون نفت	با نفت	
۱.۰۶۴	۱.۰۴۸	۷.۹۹	۷.۹۹	۴.۸۸	۵.۴۱	۱۳۷۹
۱.۰۶۸	۱.۰۵۳	۸.۵۶	۸.۵۷	۵.۱۱	۵.۶۱	۱۳۸۰
۱.۰۶۸	۱.۰۵۵	۹.۳۲	۹.۳۳	۵.۵۴	۶.۰۱	۱۳۸۱
۱.۰۷۲	۱.۰۵۸	۱۰.۰۹	۱۰.۱۰	۵.۸۶	۶.۳۹	۱۳۸۲
۱.۰۶۹	۱.۰۵۶	۱۰.۴۷	۱۰.۴۸	۶.۲۱	۶.۷۳	۱۳۸۳
۱.۰۶۸	۱.۰۵۵	۱۰.۹۲	۱۰.۹۲	۶.۵	۷.۰	۱۳۸۴
۲.۰۰۱	۱.۰۸۶	۱۳.۸۵	۱۳.۸۶	۶.۹	۷.۴	۱۳۸۵
۲.۰۰۳	۱.۰۸۹	۱۵.۰۱	۱۵.۰۱	۷.۴	۷.۹	۱۳۸۶
۲.۰۱۲	۱.۰۹۹	۱۵.۶۷	۱۵.۶۷	۷.۴	۷.۹	۱۳۸۷
۲.۰۱۳	۲.۰۰۱	۱۶.۱۰	۱۶.۱۱	۷.۶	۸.۰	۱۳۸۸
۲.۰۱۱	۱.۰۹۹	۱۶.۸۴	۱۶.۸۵	۸.۰	۸.۴	۱۳۸۹
۱.۰۸۲	۱.۰۷۳	۱۴.۹۲	۱۴.۹۳	۸.۲	۸.۶	۱۳۹۰
۱.۰۸۱	۱.۰۷۶	۱۴.۲۵	۱۴.۲۵	۷.۹	۸.۱	۱۳۹۱
۱.۰۷۶	۱.۰۷۱	۱۳.۴۸	۱۳.۴۹	۷.۷	۷.۹	۱۳۹۲
۱.۰۷۸	۱.۰۷۳	۱۳.۷۱	۱۳.۷۱	۷.۷	۷.۹	۱۳۹۳
-	-	۳.۹%	۳.۹%	۳.۳%	۲.۸%	متوسط نرخ رشد

همچنین این وضعیت بدون در نظر گرفتن بخش نفت نیز تکرار شده و رتبه یک استان در سال ۱۳۷۹ به رتبه سه در سال ۱۳۹۳ تبدیل شده است. با این حال اگر فعالیت‌های مربوط به ساخت مواد شیمیایی و محصولات شیمیایی و توزیع گاز طبیعی را که ماهیت وابسته به نفت و گاز دارند از تحلیل حذف کنیم رتبه استان تهران از نظر تولید سرانه اندکی بهبود می‌یابد.

جدول شماره ۳ رتبه‌بندی استان‌های کشور بر اساس تولید سرانه با نفت و بدون نفت را نشان می‌دهد. به دلیل آنکه فقط بعضی از استان‌های کشور از نفت برخوردارند، تولید سرانه بدون نفت شاخص مناسب‌تری است. نتایج به دست آمده نشان می‌دهد که جایگاه استان تهران در دوره مورد بررسی نزول اندکی را تجربه کرده است. در سال ۱۳۷۹ رتبه استان از نظر تولید سرانه برابر با سه است که این رتبه در سال ۱۳۹۳ به پنج رسیده است.

جدول ۳- رتبه‌بندی استان‌های کشور بر اساس تولید سرانه با نفت و بدون نفت

۱۳۹۳	۱۳۸۵	۱۳۷۹	۱۳۹۳	۱۳۸۵	۱۳۷۹	۱۳۹۳	۱۳۸۵	۱۳۷۹	
بدون نفت، پتروشیمی و توزیع گاز			بدون نفت			با نفت			
۲۰	۱۳	۱۱	۱۹	۱۲	۱۲	۱۶	۱۴	۱۴	آذربایجان شرقی
۲۴	۲۶	۲۱	۲۵	۲۶	۲۱	۲۶	۲۸	۲۳	آذربایجان غربی
۱۴	۲۱	۱۹	۱۶	۲۱	۱۹	۲۰	۲۳	۲۲	اردبیل
۴	۵	۷	۵	۶	۵	۹	۸	۷	اصفهان
۱۵	۳۱	۲۹	۱۸	۳۱	۳۰	۱۳	۳۱	۲۹	البرز
۲۵	۲۲	۲۶	۲۴	۲۲	۲۶	۱۰	۵	۱۳	ایلام
۱۰	۱۱	۱۲	۱	۳	۱۱	۱	۳	۱۱	بوشهر
۲	۱	۱	۳	۱	۱	۵	۴	۳	تهران
۲۲	۲۵	۲۳	۲۲	۲۵	۲۳	۲۴	۲۶	۲۶	چهارمحال و بختیاری
۲۷	۲۰	۳۰	۲۷	۲۰	۳۱	۲۸	۲۲	۳۰	خراسان جنوبی
۱۷	۱۶	۱۶	۱۵	۱۶	۱۶	۱۹	۱۷	۱۸	خراسان رضوی
۳۰	۱۸	۳۱	۲۹	۱۸	۳۲	۳۰	۲۰	۳۱	خراسان شمالی
۱۸	۱۰	۱۰	۱۰	۹	۶	۳	۲	۲	خوزستان
۱۲	۱۲	۱۸	۱۴	۱۴	۱۸	۱۸	۱۶	۲۰	زنجان
۳	۴	۶	۴	۴	۸	۸	۷	۹	سمنان
۳۱	۳۰	۲۸	۳۱	۳۰	۲۸	۳۱	۳۰	۲۸	سیستان و بلوچستان
۱۱	۱۴	۱۵	۱۲	۱۳	۱۴	۱۴	۱۵	۱۶	فارس
۵	۶	۲	۷	۷	۳	۱۱	۱۱	۶	قزوین
۱۹	۱۷	۱۴	۲۰	۱۷	۱۵	۲۲	۱۹	۱۷	قم
۲۸	۲۸	۲۷	۲۸	۲۸	۲۷	۲۹	۲۹	۲۷	کردستان
۹	۹	۵	۱۱	۱۱	۷	۱۵	۱۳	۸	کرمان
۲۱	۲۴	۲۴	۲۱	۲۴	۲۴	۲۳	۲۴	۲۵	کرمانشاه
۲۹	۲۹	۲۵	۳۰	۲۹	۲۵	۲	۱	۱	کهگیلویه و بویراحمد
۲۶	۲۳	۱۷	۲۶	۲۳	۱۷	۲۷	۲۵	۱۹	گلستان
۱۳	۱۵	۱۳	۱۳	۱۵	۱۳	۱۷	۱۸	۱۵	گیلان

۱۳۹۳	۱۳۸۵	۱۳۷۹	۱۳۹۳	۱۳۸۵	۱۳۷۹	۱۳۹۳	۱۳۸۵	۱۳۷۹	
بدون نفت، پتروشیمی و توزیع گاز			بدون نفت			با نفت			
۱۳	۱۵	۱۳	۱۳	۱۵	۱۳	۱۷	۱۸	۱۵	گیلان
۲۳	۲۷	۲۲	۲۳	۲۷	۲۲	۲۵	۲۷	۲۴	لرستان
۷	۸	۹	۹	۱۰	۱۰	۱۲	۱۲	۱۲	مازندران
۶	۲	۴	۶	۲	۲	۷	۶	۴	مرکزی
۸	۷	۳	۸	۸	۴	۶	۱۰	۵	هرمزگان
۱۶	۱۹	۲۰	۱۷	۱۹	۲۰	۲۱	۲۱	۲۱	همدان
۱	۳	۸	۲	۵	۹	۴	۹	۱۰	یزد

مأخذ: مرکز آمار ایران - محاسبات مشاور

۲-۱- بررسی ساختار اقتصادی استان تهران و سهم بخش‌های اصلی و گروه‌ها

علاوه بر تولید ناخالص داخلی و تولید سرانه که به ترتیب نشان‌دهنده اندازه اقتصاد و سطح رفاه اقتصادی هستند، ساختار تولید منطقه‌ای نیز اطلاعات مهمی از عملکرد اقتصادی دارد. اینکه کدامیک از بخش‌های اقتصادی نقش غالب را در منطقه دارد، باتوجه به ماهیت آن بخش (کاربر یا سرمایه‌بر بودن، سنتی یا مدرن یا مبتنی بر دانش، تخصصی بودن و...) ماهیت اقتصاد منطقه را نمایان می‌کند. برای این منظور در جدول شماره (۴) ساختار تولید استان تهران به قیمت ثابت سال ۱۳۷۶ منعکس شده است.

بر این اساس ارزش افزوده بخش کشاورزی از ۲/۳۳۸ میلیارد ریال در سال ۱۳۷۹ به ۳/۴۸۶ میلیارد ریال افزایش یافته است و متوسط رشدی برابر با ۲/۹ درصد در این سال‌هاست. باین‌حال این بخش در سال‌های ۸۰، ۸۳، ۸۶، ۸۷، ۸۹ و ۹۰ نرخ رشد منفی را تجربه کرده است. از سویی دیگر سهم این بخش از ارزش افزوده کل استان تهران نیز از ۲/۵ درصد در سال ۱۳۷۹ به دو درصد در سال ۱۳۹۳ کاهش یافته است.

بخش معدن در سال ۱۳۷۹ ارزش افزوده‌ای برابر با ۱۳۳ میلیارد ریال را در اختیار داشته که در سال ۱۳۹۳ به ۱۵۱ میلیارد ریال رسیده است. با این توصیف این بخش در تهران نه تنها سهم ناچیزی از ارزش افزوده را در اختیار داشته بلکه در دوره مورد بررسی کاهش نیز یافته است. البته با توجه به اینکه استان تهران در مقایسه با دیگر استان‌های کشور منابع معدنی کمی دارد، ناچیز بودن این سهم چندان دور از انتظار نیست.

بخش صنعت به‌عنوان یکی از مهم‌ترین موتورهای رشد و توسعه منطقه‌ای در استان تهران، سهم نسبتاً مناسبی در اختیار دارد هرچند در مقایسه با متوسط سطح ملی (۲۱ درصد) رقم کمتری را نشان می‌دهد. بررسی روند این بخش نشان می‌دهد که در سال ۱۳۷۹ ارزش افزوده بخش صنعت برابر با ۱۶/۹۲۷ میلیارد ریال بوده که در یک روند صعودی تا سال ۱۳۸۹ به ۴۲/۹۰۴ میلیارد ریال افزایش یافته است، اما از سال ۱۳۹۰ تا ۱۳۹۲ این رقم رو به کاهش گذاشته و تا ۲۴/۶۶۸ میلیارد ریال رسیده است. البته در سال ۱۳۹۳ این روند دوباره صعودی شده تا ارزش افزوده این بخش به ۳۰/۰۰۵ میلیارد ریال افزایش یابد. متناسب با همین الگو، سهم این بخش از ارزش افزوده استان تهران از ۱۸/۳ درصد در سال ۱۳۷۹ به ۲۱/۵ درصد در سال ۱۳۸۹ افزایش یافته است، اما در یک روند

نزولی تا سال ۱۳۹۲ به ۱۴/۸ درصد می‌رسد که مجدداً در سال ۱۳۹۳ افزایش می‌یابد (۱۷/۵ درصد). البته یادآوری می‌شود که اولاً این بخش در سال‌های ۱۳۷۹ تا ۱۳۹۳ به‌طور متوسط ۴/۲ درصد رشد را تجربه کرده و سهمی به‌طور متوسط برابر با ۱۹/۳ درصد را در اختیار داشته است. از این دیدگاه بخش صنعت استان تهران در مقایسه با کشور هم از متوسط نرخ رشد کمتر و هم از متوسط سهم کمتری برخوردار است (در کشور نرخ رشد متوسط و متوسط سهم بخش به ترتیب برابر با ۶ درصد و ۲۱ درصد است). بخش ساختمان در تهران به‌عنوان استان دارای بزرگ‌ترین کلان‌شهر کشور، نقش بسزایی را بازی می‌کند. این مسئله در کنار ضرایب پسین و پیشین بالای این بخش اهمیت بیشتری نیز دارد. در تهران ارزش افزوده بخش ساختمان نوسان زیادی داشته است. هرچند متوسط نرخ رشد این بخش برابر با ۱/۷ درصد است، اما کمترین و بیشترین نرخ رشد برای این بخش برابر با منفی ۲۵ درصد (سال ۱۳۸۲) و ۶۵ درصد (سال ۱۳۸۷) گزارش شده است (دامنه نوسان این بخش در کشور از این ارقام کمتر است). البته باید توجه کرد که شاخص ضمنی این بخش در تهران به احتمال فراوان از شاخص ضمنی در سطح ملی بیشتر است، بنابراین از آنجاکه از شاخص ضمنی ملی بخش مسکن استفاده شده است، رشد‌های این بخش در تهران بسیار بیشتر از سایر بخش‌ها برآورد شده است. از این نظر اگر شاخص ضمنی بخش مسکن در تهران قابل استخراج بود، احتمالاً رشد این بخش کمتر گزارش می‌شد. هرچند متوسط سهم این بخش در استان تهران برابر با ۴/۷ درصد است، اما این سهم در یک بازه نسبتاً بزرگ بین سه تا شش درصد نوسان کرده است.

بخش خدمات در استان تهران از نظر ارزش افزوده بالاترین سهم را در میان بخش‌های اقتصادی به خود اختصاص داده است. البته این وضعیت با توجه به وجود کلان‌شهر تهران و ماهیت کلان‌شهرها دور از انتظار نیست. زیرا در شهرها، به‌ویژه کلان‌شهرها با توجه به قوت گرفتن صرفه‌های ناشی از شهرنشینی، بخش خدمات غالب فعالیت‌های اقتصادی را به خود اختصاص می‌دهد. بررسی‌ها نشان می‌دهد که این بخش به‌طور متوسط ۷۴ درصد از ارزش افزوده استان تهران را به خود اختصاص داده و از سویی دیگر این بخش کمترین نوسان رشد را در میان دیگر بخش‌های اقتصادی استان تجربه کرده است؛ بنابراین بخش خدمات استان تهران را می‌توان بزرگ‌ترین و درعین‌حال کم‌نوسان‌ترین بخش اقتصادی استان تهران معرفی کرد.

به طور کلی حتی روند تحولات بخش های اقتصادی نشان می دهد به طور متوسط بین سال های ۱۳۷۹ تا ۱۳۹۳ سهم دیگر بخش های اقتصادی به نفع بخش خدمات کاهش یافته است (نمودار ۳).

حتی نرخ رشد این بخش نشان می دهد بخش خدمات توانسته است بالاترین نرخ رشد را در میان دیگر بخش های اقتصادی به خود اختصاص دهد.

جدول ۴- ساختار تولید استان تهران به قیمت ثابت سال ۱۳۷۶ (میلیارد ریال)

خدمات	ساختمان	صنعت ^۳	معدن	کشاورزی	
۶۷,۵۲۴	۵,۵۸۳	۱۶,۹۲۷	۱۳۳	۲,۳۳۸	۱۳۷۹
۷۳,۷۰۶	۶,۲۶۶	۱۹,۰۷۵	۱۴۹	۲,۲۵۲	۱۳۸۰
۸۱,۸۹۳	۶,۴۱۸	۲۲,۱۸۴	۲۰۶	۲,۵۱۵	۱۳۸۱
۸۹,۶۰۰	۴,۸۳۹	۲۸,۲۲۱	۲۳۱	۲,۶۳۲	۱۳۸۲
۹۹,۱۷۰	۴,۰۴۸	۲۷,۰۷۰	۲۳۳	۲,۶۲۹	۱۳۸۳
۱۰۶,۳۶۸	۵,۰۰۵	۲۹,۲۲۵	۱۴۲	۲,۸۳۷	۱۳۸۴
۱۱۷,۱۸۴	۴,۸۲۶	۳۲,۰۶۷	۸۴	۳,۳۲۸	۱۳۸۵
۱۲۷,۷۸۲	۵,۶۳۹	۳۳,۹۸۵	۸۴	۳,۱۱۴	۱۳۸۶
۱۳۳,۰۶۷	۹,۳۲۱	۳۶,۵۷۴	۱۳۸	۲,۹۱۵	۱۳۸۷
۱۳۳,۲۱۷	۱۱,۰۰۳	۴۰,۷۷۹	۱۹۷	۳,۸۱۲	۱۳۸۸
۱۴۲,۰۹۸	۱۱,۱۰۸	۴۲,۹۰۴	۲۲۲	۳,۲۰۰	۱۳۸۹
۱۳۳,۲۶۸	۸,۸۵۱	۳۴,۸۱۶	۱۸۴	۲,۶۸۸	۱۳۹۰
۱۳۵,۹۹۶	۱۰,۲۰۷	۲۴,۷۴۱	۱۰۱	۲,۷۲۲	۱۳۹۱
۱۳۰,۷۶۷	۸,۴۸۰	۲۴,۶۶۸	۱۰۶	۲,۷۷۶	۱۳۹۲
۱۳۰,۶۹۵	۷,۱۱۶	۳۰,۰۰۵	۱۵۱	۳,۴۸۶	۱۳۹۳
۴.۸%	۱.۷%	۴.۲%	۰.۹%	۲.۹%	متوسط نرخ رشد

جدول ۵- ساختار تولید استان تهران به قیمت ثابت سال ۱۳۷۶ (درصد)

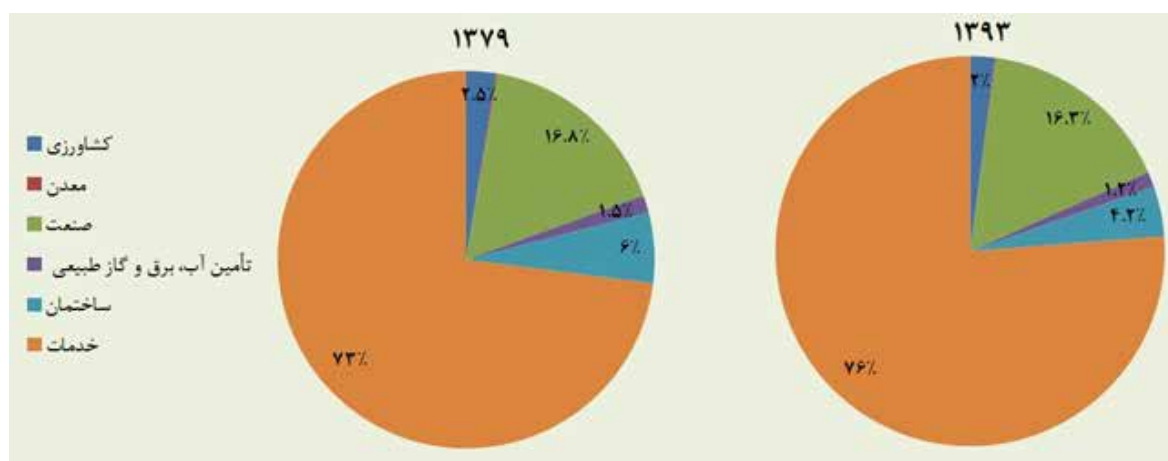
خدمات	ساختمان	صنعت	معدن	کشاورزی	
۷۳.۰%	۶%	۱۸.۳%	۰.۱۴%	۲.۵%	۱۳۷۹
۷۲.۷%	۶.۲%	۱۸.۸%	۰.۱۵%	۲.۲%	۱۳۸۰
۷۲.۳%	۵.۷%	۱۹.۶%	۰.۱۸%	۲.۲%	۱۳۸۱
۷۱.۴%	۳.۹%	۲۲.۵%	۰.۱۸%	۲.۱%	۱۳۸۲
۷۴.۵%	۳.۰%	۲۰.۳%	۰.۱۷%	۲.۰%	۱۳۸۳
۷۴.۱%	۳.۵%	۲۰.۴%	۰.۱۰%	۲.۰%	۱۳۸۴
۷۴.۴%	۳.۱%	۲۰.۴%	۰.۰۵%	۲.۱%	۱۳۸۵
۷۴.۹%	۳.۳%	۱۹.۹%	۰.۰۵%	۱.۸%	۱۳۸۶
۷۳.۱%	۵.۱%	۲۰.۱%	۰.۰۸%	۱.۶%	۱۳۸۷
۷۰.۵%	۵.۸%	۲۱.۶%	۰.۱۰%	۲.۰%	۱۳۸۸

۳- مجموع صنعت ساخت و تأمین آب، برق و گاز طبیعی

ادامه جدول ۵- ساختار تولید استان تهران به قیمت ثابت سال ۱۳۷۶ (درصد)

خدمات	ساختمان	صنعت	معادن	کشاورزی	
۷۰.۵%	۵.۸%	۲۱.۶%	۰.۱۰%	۲.۰%	۱۳۸۸
۷۱.۲%	۵.۶%	۲۱.۵%	۰.۱۱%	۱.۶%	۱۳۸۹
۷۴.۱%	۴.۹%	۱۹.۴%	۰.۱۰%	۱.۵%	۱۳۹۰
۷۸.۳%	۵.۹%	۱۴.۲%	۰.۰۶%	۱.۶%	۱۳۹۱
۷۸.۴%	۵.۱%	۱۴.۸%	۰.۰۶%	۱.۷%	۱۳۹۲
۷۶.۲%	۴.۲%	۱۷.۵%	۰.۰۹%	۲%	۱۳۹۳
۷۳.۹%	۴.۷%	۱۹.۳%	۰.۱%	۱.۹%	متوسط سهم

نمودار ۳- تحول در ساختار تولید استان تهران (درصد)

جنگلداری از حاصل جمع سه زیربخش زیر به دست می‌آید:

- زراعت و باغداری

- دامداری، مرغداری، پرورش کرم ابریشم، زنبور عسل و شکار

- جنگلداری

بر اساس اطلاعات به دست آمده ارزش افزوده ایجاد شده در بخش کشاورزی استان تهران در سال ۱۳۷۹ حدود ۲۳۱۶ میلیارد ریال است و سهم حدوداً ۵/۲ درصدی از ارزش افزوده بخش کشاورزی کشور، در استان تهران ایجاد شده است. تا سال ۱۳۹۳ که آخرین اطلاعات ارزش افزوده استانی مربوط به این سال است، مقدار ارزش افزوده در این بخش به ۳۳۹۲ میلیارد ریال افزایش یافته، اما سهم این بخش در استان تهران از ارزش افزوده ایجاد شده در بخش کشاورزی کشور به حدود ۴/۶ درصد، تقلیل یافته است. در مجموع می‌توان گفت که نقش استان تهران در ایجاد ارزش افزوده بخش کشاورزی کشور به طور میانگین برابر با پنج درصد بوده و روند تقریباً پائباتی داشته است. در این میان کمترین سهم ارزش افزوده تولیدات این بخش به سال ۱۳۹۰ برمی‌گردد. در این سال با رسیدن کل ارزش افزوده بخش کشاورزی به ۲,۶۶۲ میلیارد ریال، سهم این بخش از کل ارزش افزوده خلق شده در استان به ۴/۱ درصد تقلیل یافته است. دو زیربخش زراعت و باغداری و دامداری، مرغداری، پرورش کرم ابریشم و زنبور عسل و شکار به عنوان زیربخش‌های اصلی بخش کشاورزی محسوب می‌شوند که بالاترین سهم را در تولید ارزش افزوده استان دارند.

۱-۱-۲- تحلیل ارزش افزوده بخش کشاورزی، شکار و جنگلداری

الف) بخش کشاورزی

کشاورزی در ایران سهمی بالغ بر ۱۱ درصد از کل تولید ناخالص ملی و در صادرات غیرنفتی کشور نیز سهم درخور توجهی را در اختیار دارد. بخش کشاورزی یکی از بخش‌های عمده اقتصادی است که عمدتاً به شیوه سنتی انجام می‌شود. از این رو عملکرد بخش کشاورزی در ایجاد ارزش افزوده به شدت به عوامل طبیعی و محیطی وابسته است؛ عواملی چون میزان بارندگی، جریان‌های سطحی، سطح زیر کشت، میزان استحصال آب از منابع زیرزمینی و... میزان تولیدات در این بخش را تحت تأثیر قرار می‌دهد. یکی از مشکلاتی که در سال‌های اخیر کشاورزان و تولیدکنندگان بخش کشاورزی در استان با آن روبه‌رو هستند، بروز پدیده خشک‌سالی و محدودیت منابع آبی است. این مسئله بر فعالیت‌های بخش کشاورزی تأثیر گذاشته و نیاز به ارائه و اجرای راهکارهای اساسی دارد. در مجموع می‌توان گفت که عملکرد ارزش افزوده بخش کشاورزی بیش از هر چیزی به مقدار عرضه محصولات که خود تحت تأثیر عوامل محیطی است، بستگی دارد. لازم به ذکر است که سیستم قیمت‌گذاری دولت که کف قیمت برخی از محصولات استراتژیک را تعیین می‌کند نیز بر کل ارزش افزوده ایجاد شده بخش اثرگذار است.

ارزش افزوده بخش کشاورزی خود به دو زیربخش کشاورزی، شکار و جنگلداری و ماهیگیری تقسیم می‌شود. بخش کشاورزی شکار و

سال ۱۳۹۳ با رسیدن مقدار ارزش افزوده به ۷۳,۳۹۸ میلیارد ریال، سهم بخش زراعت و باغداری در تولید ارزش افزوده افزایش یافته و به ۴۸,۳۶۶ میلیارد ریال رسیده است. در این سال بخش دامداری، مرغداری، پرورش کرم ابریشم و زنبور عسل و شکار ۲۴,۳۷۳ میلیارد ریال از ارزش افزوده بخش کشاورزی را ایجاد کرده و مقدار ارزش افزوده بخش جنگلداری به ۶۵۹ میلیارد ریال تقلیل یافته است.

بر اساس مطالعات انجام شده، سهم استان تهران از کل ارزش افزوده بخش کشاورزی کشور به طور متوسط برابر با ۵ درصد است. سهم استان از ارزش افزوده تولیدشده در بخش کشاورزی در سال ۱۳۷۹ برابر با ۵/۲ درصد و در سال ۱۳۹۳ برابر با ۴/۶ درصد است. پایین ترین سهم استان از کل ارزش افزوده ایجادشده در بخش کشاورزی کشور به سال ۱۳۹۲ با احراز سهم ۳/۹ درصدی برمی گردد. بالاترین سهم نیز در سال ۱۳۸۸ با رسیدن به سهم ۶/۴ درصد به دست آمده است. در این سال ارزش افزوده تولیدات بخش کشاورزی استان به ارزش ۳۷۹۰ میلیارد ریال رسیده است.

بخش زراعت و باغداری در سال ۱۳۷۹ حدود ۱,۱۴۸ میلیارد ریال ارزش افزوده خلق کرده که این مقدار با نرخ رشد متوسط سالانه ۲/۹ درصد به ۱,۷۱۲ میلیارد ریال در سال ۱۳۹۳ رسیده است. بالاترین ارزش افزوده در این زیربخش در سال ۱۳۸۸ با ۲,۴۳۴ میلیارد ریال به قیمت ثابت به دست آمده است. در زیربخش دامداری، مرغداری، پرورش کرم ابریشم و زنبور عسل و شکار مقدار ارزش افزوده از ۱,۱۵۴ میلیارد ریال در سال ۱۳۷۹ به ۱,۶۷۵ میلیارد ریال در سال ۱۳۹۳ افزایش یافته است.

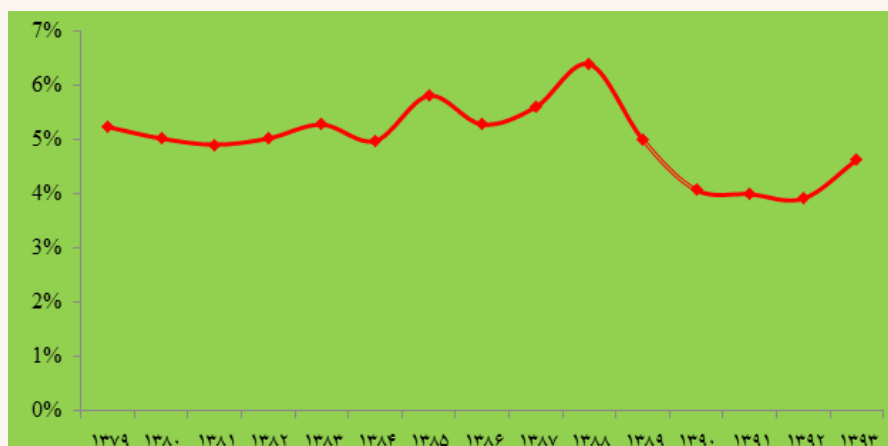
بخش کشاورزی در کشور ۴۴,۳۰۵ میلیارد ریال ارزش افزوده در سال ۱۳۷۹ و ۷۳,۳۹۸ میلیارد ریال در سال ۱۳۹۳ را ایجاد کرده است. زیربخش زراعت و باغداری بالاترین سهم را در ارزش افزوده کشور داشته است. در سال ۱۳۷۹، از ۴۴,۳۰۵ میلیارد ریال ارزش افزوده بخش کشاورزی، ۲۹,۰۱۶ میلیارد ریال آن از زیربخش زراعت و باغداری، ۱۴,۳۸۴ میلیارد ریال از زیربخش دامداری، مرغداری و... و ۹۰۵ میلیارد ریال آن از زیربخش جنگلداری ایجاد شده است. در

جدول ۶- ارزش افزوده بخش کشاورزی، شکار و جنگلداری استان تهران و کشور به قیمت ثابت در دوره زمانی ۹۳-۱۳۷۹ (میلیارد ریال - درصد)

ارزش افزوده		۱۳۷۹	۱۳۸۰	۱۳۸۱	۱۳۸۲	۱۳۸۳	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۸	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۹۱	۱۳۹۲	۱۳۹۳
استان تهران	کشاورزی، شکار و جنگلداری	۲,۳۱۶	۲,۲۳۰	۲,۲۵۲	۲,۴۸۳	۲,۵۹۶	۲,۸۰۷	۳,۳۰۷	۳,۰۹۴	۲,۸۷۹	۳,۷۹۰	۳,۱۱۷	۲,۶۶۲	۲,۶۶۲	۲,۷۷۲	۲,۳۹۲
	زراعت و باغداری	۱,۱۴۷	۱,۲۵۲	۱,۲۵۲	۱,۵۹۵	۱,۶۳۹	۱,۶۷۲	۲,۱۸۴	۱,۹۷۱	۱,۶۳۲	۲,۴۳۴	۱,۶۷۱	۱,۴۷۷	۱,۴۳۹	۱,۴۷۷	۱,۷۱۲
	دامداری، مرغداری و ...	۱,۱۵۴	۹۶۱	۸۷۱	۹۴۸	۱,۰۵۰	۱,۱۲۳	۱,۰۵۳	۱,۰۹۵	۱,۲۴۷	۱,۳۴۲	۱,۵۰۰	۱,۴۶۴	۱,۴۶۴	۱,۴۷۷	۱,۶۷۵
	جنگلداری	۱۴	۱۷	۱۷	۱۸	۱۲	۱۲	۲۰	۱۱	۹	۱۴	۱۰	۱۰	۷	۶	۵
کشور	کشاورزی، شکار و جنگلداری	۴۴,۳۰۵	۴۴,۴۶۳	۴۴,۴۶۳	۵۱,۹۵۹	۴۹,۲۸۰	۵۶,۴۵۷	۵۸,۰۲۵	۵۸,۶۶۳	۵۱,۶۳۸	۵۹,۳۷۸	۶۳,۷۱۳	۶۵,۴۵۶	۶۷,۳۶۷	۶۹,۶۰۷	۷۳,۳۹۸
	زراعت و باغداری	۲۹,۰۱۶	۲۹,۳۳۲	۲۹,۳۳۲	۳۸,۵۶۲	۳۵,۶۳۲	۴۰,۶۷۰	۴۰,۵۲۶	۴۲,۲۰۷	۳۲,۲۴۰	۳۸,۵۳۹	۴۱,۸۵۳	۴۲,۵۵۱	۴۴,۰۵۷	۴۵,۷۸۸	۴۸,۳۶۶
	دامداری، مرغداری و ...	۱۴,۳۸۴	۱۴,۰۵۳	۱۴,۰۵۳	۱۲,۷۵۱	۱۲,۷۴۵	۱۴,۹۳۵	۱۵,۵۸۷	۱۵,۶۷۵	۱۸,۷۱۸	۲۰,۲۱۸	۲۱,۲۴۹	۲۲,۳۱۰	۲۲,۷۸۴	۲۳,۲۹۶	۲۴,۳۷۳
	جنگلداری	۹۰۵	۱,۰۷۷	۱,۰۷۷	۱,۲۲۴	۱,۱۸۱	۸۵۲	۹۱۲	۷۸۱	۶۸۰	۶۲۰	۶۱۲	۵۹۵	۵۲۷	۵۲۴	۶۵۹
سهم استان از کشور (درصد)	کشاورزی، شکار و جنگلداری	۵۰۲٪	۵۰۰٪	۵۰۰٪	۵۰٪	۵۰٪	۵۰٪	۵۷٪	۵۳٪	۵۶٪	۵۰٪	۵۰٪	۴۰٪	۴۰٪	۴۰٪	۴۰٪
	زراعت و باغداری	۴۰٪	۴۰٪	۴۰٪	۴۰٪	۴۰٪	۴۰٪	۴۰٪	۴۰٪	۴۰٪	۴۰٪	۴۰٪	۴۰٪	۳۰٪	۳۰٪	۳۰٪
	دامداری، مرغداری و ...	۸۰٪	۶۰٪	۶۰٪	۶۰٪	۷۰٪	۷۰٪	۷۰٪	۷۰٪	۶۰٪	۶۰٪	۷۰٪	۷۰٪	۷۰٪	۷۰٪	۶۰٪
	جنگلداری	۱۰۵٪	۱۰۵٪	۱۰۵٪	۱۰۴٪	۱۰۴٪	۱۰۵٪	۱۰۴٪	۱۰۴٪	۱۰۴٪	۱۰۴٪	۱۰۴٪	۱۰۴٪	۱۰۴٪	۱۰۴٪	۱۰۴٪

مأخذ- دفتر حساب های منطقه ای و محاسبات کارشناس

نمودار ۴- سهم ارزش افزوده تولیدشده در بخش کشاورزی استان تهران از مقدار کشوری در دوره زمانی ۹۳-۱۳۷۹ (درصد)

مأخذ: محاسبات کارشناس

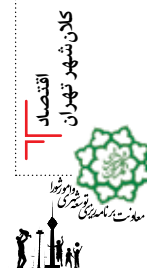
در ادامه، سهم بخش کشاورزی از کل ارزش افزوده تولیدشده در استان تهران و کشور به تفکیک زیربخش‌ها بررسی شده است. طبق نتایج به دست آمده بخش کشاورزی در کشور نقش بیشتری در تولید ارزش افزوده نسبت به استان تهران داشته است. بخش مذکور در کشور به طور متوسط هر ساله ۱۱/۲ درصد از کل ارزش افزوده را در اختیار داشته، این در حالی است که بخش کشاورزی به طور متوسط ۱/۹ درصد از کل ارزش افزوده استان تهران را ایجاد کرده است. در جدول شماره ۷ سهم ارزش افزوده تولیدشده در هر یک از زیربخش‌های بخش کشاورزی و سهم بخش کشاورزی از کل ارزش افزوده بررسی شده است. مطالعه زیربخش کشاورزی نشان می‌دهد زراعت و باغداری با سهمی بالغ بر ۱/۱ درصد، بیشترین نقش را در تولید ارزش افزوده بخش کشاورزی استان ایفا می‌کند. ارزش افزوده بخش جنگلداری نیز با رقم میانگین ۰/۱ درصد،

کمترین سهم از ارزش افزوده بخش کشاورزی استان را دارد. این در حالی است که در کشور، به طور متوسط بخش زراعت و باغداری حدود ۷/۶ درصد از کل ارزش افزوده را ایجاد کرده است. بر اساس نتایج به دست آمده، بیشترین سهم تولیدات زراعت و باغداری استان از ارزش افزوده بخش کشاورزی به سال ۱۳۸۵ با ۱/۴ درصد اختصاص دارد. سهم بخش دامداری، مرغداری، پرورش کرم ابریشم و زنبور عسل و شکار نیز در سال ۱۳۷۹ برابر با ۱/۲ درصد بوده که بالاترین سهم این زیربخش در تولید ارزش افزوده بخش کشاورزی بوده است. تحولات سهم زیربخش‌های بخش کشاورزی نشان‌دهنده آن است که سهم بخش دامداری، مرغداری، پرورش کرم ابریشم و زنبور عسل و شکار در تولید ارزش افزوده در حال افول بوده و نقش زراعت و باغداری در کشاورزی استان در گذر زمان بیشتر شده است.

جدول ۷- سهم بخش کشاورزی و زیربخش‌های آن از کل ارزش افزوده استان و کشور در دوره زمانی ۹۳-۱۳۷۹ (درصد)

میانگین	۱۳۹۳	۱۳۹۲	۱۳۹۱	۱۳۹۰	۱۳۸۹	۱۳۸۸	۱۳۸۷	۱۳۸۶	۱۳۸۵	۱۳۸۴	۱۳۸۳	۱۳۸۲	۱۳۸۱	۱۳۸۰	۱۳۷۹	درصد
۱.۹%	۲.۰%	۱.۶%	۱.۵%	۱.۵%	۱.۶%	۲.۰%	۱.۶%	۱.۸%	۲.۱%	۲.۰%	۲.۰%	۲.۱%	۲.۲%	۲.۲%	۲.۵%	سهم استان از کل استان (درصد)
۱.۱%	۱.۰%	۰.۹%	۰.۸%	۰.۸%	۰.۸%	۱.۳%	۰.۹%	۱.۰%	۱.۴%	۱.۲%	۱.۲%	۱.۳%	۱.۴%	۱.۲%	۱.۲%	کشاورزی، شکار و جنگلداری
۰.۸%	۱.۰%	۰.۷%	۰.۷%	۰.۶%	۰.۸%	۰.۷%	۰.۷%	۰.۶%	۰.۷%	۰.۸%	۰.۸%	۰.۸%	۰.۸%	۰.۹%	۱.۲%	زراعت و باغداری
۰.۰۱%	۰.۰%	۰.۰%	۰.۰%	۰.۰%	۰.۰%	۰.۰%	۰.۰%	۰.۰%	۰.۰%	۰.۰%	۰.۰%	۰.۰%	۰.۰%	۰.۰%	۰.۰%	دامداری، مرغداری و...
۰.۰۱%	۰.۰%	۰.۰%	۰.۰%	۰.۰%	۰.۰%	۰.۰%	۰.۰%	۰.۰%	۰.۰%	۰.۰%	۰.۰%	۰.۰%	۰.۰%	۰.۰%	۰.۰%	جنگلداری
۱۱.۲%	۱۲.۰%	۱۱.۶%	۱۱.۱%	۱۰.۲%	۱۰.۴%	۱۰.۲%	۹.۱%	۱۰.۵%	۱۰.۹%	۱۱.۵%	۱۰.۸%	۱۲.۱%	۱۲.۸%	۱۲.۲%	۱۲.۸%	سهم کشور از کشور (درصد)
۷.۶%	۷.۹%	۷.۶%	۷.۲%	۶.۷%	۶.۸%	۶.۶%	۵.۷%	۷.۶%	۷.۷%	۸.۳%	۷.۸%	۹.۰%	۹.۲%	۸.۰%	۸.۴%	کشاورزی، شکار و جنگلداری
۳.۴%	۴.۰%	۳.۹%	۳.۷%	۳.۵%	۳.۵%	۳.۵%	۳.۳%	۲.۸%	۳.۰%	۳.۱%	۲.۸%	۲.۹%	۳.۲%	۳.۹%	۴.۱%	زراعت و باغداری
۰.۱%	۰.۱%	۰.۱%	۰.۱%	۰.۱%	۰.۱%	۰.۱%	۰.۱%	۰.۱%	۰.۲%	۰.۲%	۰.۲%	۰.۳%	۰.۳%	۰.۳%	۰.۳%	دامداری، مرغداری و...
۰.۲%	۰.۱%	۰.۱%	۰.۱%	۰.۱%	۰.۱%	۰.۱%	۰.۱%	۰.۱%	۰.۲%	۰.۲%	۰.۲%	۰.۳%	۰.۳%	۰.۳%	۰.۳%	جنگلداری

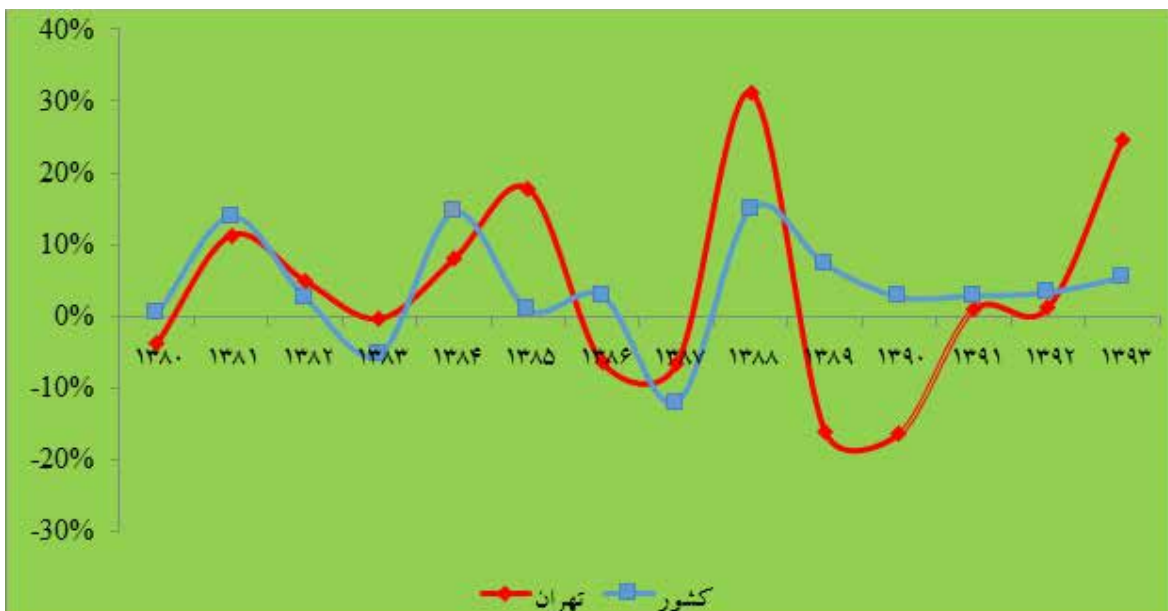
مأخذ دفتر حساب‌های منطقه‌ای و محاسبات کارشناس

بخش کشاورزی استان تهران در دوره زمانی ۸۸-۱۳۸۷ به دست آمده که برابر با ۳۱٫۲ درصد است و کمترین نرخ رشد آن نیز در دوره ۹۰-۱۳۸۹ با رقم ۱۶٫۳- درصد شکل گرفته است. همچنین در شرایطی که کشور نرخ رشد ۳٫۷ درصدی در دوره زمانی ۹۳-۱۳۷۹ کسب کرده، نرخ رشد ارزش افزوده بخش کشاورزی استان تهران برابر با ۲٫۸ درصد بوده است.

نمودار شماره ۵ نشان دهنده رشد ارزش افزوده بخش کشاورزی استان در مقایسه با کشور از سال ۱۳۷۹ است. بر اساس اطلاعات به دست آمده از نمودار، تحولات و تغییرات ارزش افزوده تولید شده در استان بسیار زیاد است این در حالی است که رشد ارزش افزوده تولیدات کشاورزی در کشور از روند نسبتاً ثابت تری برخوردار است. بالاترین نرخ رشد ارزش افزوده

نمودار ۵- تحولات ارزش افزوده بخش کشاورزی استان تهران در قیاس با کشور در دوره زمانی ۹۳-۱۳۷۹ (درصد)

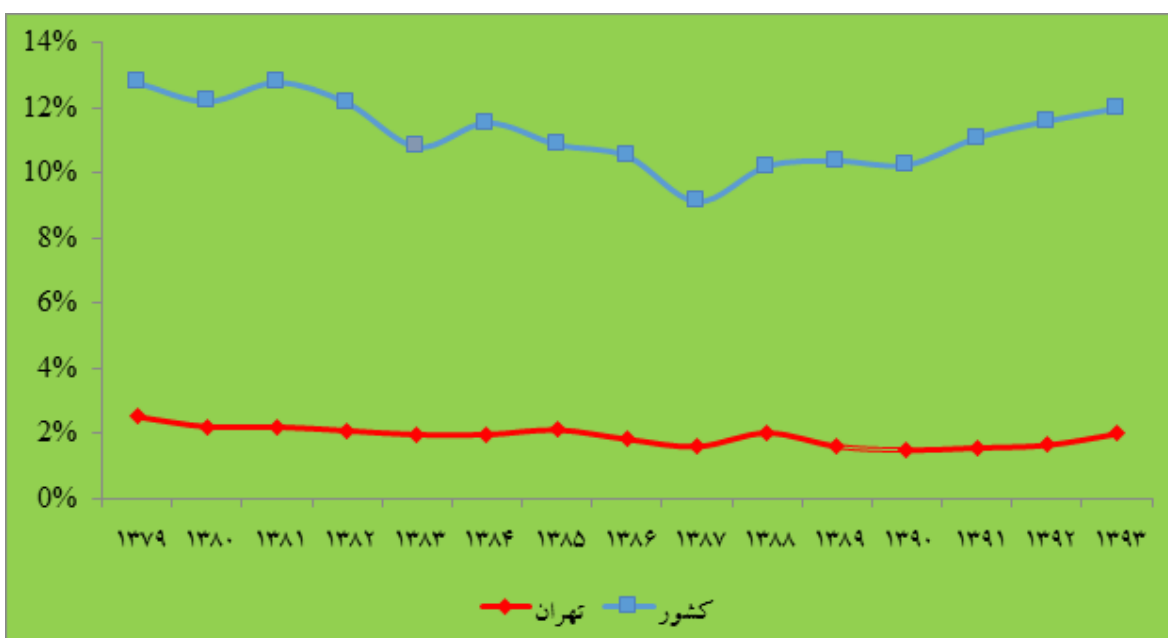

مأخذ: محاسبات کارشناس

که این بخش سهم بسیار اندکی از کل ارزش افزوده خلق شده در استان دارد. این در حالی است که در دوره زمانی مذکور، سهم ارزش افزوده تولید شده در بخش کشاورزی، حدود ۱۱٫۲ درصد از کل ارزش افزوده کشور بوده است. کمترین سهم بخش کشاورزی از ارزش افزوده کشور در سال ۱۳۸۸ با ۹٫۱ درصد و بیشترین سهم به سال های ۱۳۷۹ و ۱۳۸۱ با ۱۲٫۸ درصد برمی گردد.

در مجموع سهم ارزش افزوده ایجاد شده در بخش کشاورزی از کل ارزش افزوده استان تهران در دوره زمانی ۹۳-۱۳۷۹ در محدوده ۱٫۹ درصد در نوسان است. در این میان کمترین سهم ارزش افزوده بخش کشاورزی از کل ارزش افزوده تولید شده در استان تهران به سال ۱۳۹۰ با ۱٫۵ درصد و بیشترین سهم آن به سال ۱۳۷۹ با ۲٫۵ درصد باز می گردد. این امر نشان دهنده آن است

نمودار ۶- سهم ارزش افزوده بخش کشاورزی از کل ارزش افزوده استان تهران و کشور در دوره زمانی ۹۳-۱۳۷۹ (درصد)

مأخذ: محاسبات کارشناس

همان‌طور که مشاهده می‌شود، ضریب تمرکز مکانی بخش کشاورزی و زیربخش‌های آن در استان تهران در قیاس با کشور نشان می‌دهد که استان تهران در تولیدات کشاورزی و زیربخش‌های آن فاقد مزیت است.

در ادامه مزیت رقابتی استان تهران در بخش کشاورزی و زیربخش‌های آن در قیاس با کشور بررسی شده است. بنا به تعریف، در صورتی که مقدار ضریب مکانی رقمی بیشتر از یک باشد به آن معناست که برای استان مزیت رقابتی وجود دارد.

جدول ۸- شاخص تمرکز مکانی بخش کشاورزی استان تهران در مقیاس کل کشور در دوره زمانی ۹۳-۱۳۷۹

تحلیل دوره	۱۳۹۳	۱۳۹۲	۱۳۹۱	۱۳۹۰	۱۳۸۹	۱۳۸۸	۱۳۸۷	۱۳۸۶	۱۳۸۵	۱۳۸۴	۱۳۸۳	۱۳۸۲	۱۳۸۱	۱۳۸۰	۱۳۷۹
کشاورزی، شکار و جنگلداری	۰.۱۷	۰.۱۴	۰.۱۴	۰.۱۴	۰.۱۵	۰.۲۰	۰.۱۷	۰.۱۷	۰.۱۹	۰.۱۷	۰.۱۸	۰.۱۷	۰.۱۷	۰.۱۸	۰.۲۰
زراعت و باغداری	۰.۱۳	۰.۱۲	۰.۱۱	۰.۱۲	۰.۱۲	۰.۱۹	۰.۱۶	۰.۱۵	۰.۱۸	۰.۱۴	۰.۱۵	۰.۱۴	۰.۱۵	۰.۱۵	۰.۱۵
دامداری، مرغداری، پرورش کرم ابریشم و زنبور عسل و شکار	۰.۲۵	۰.۱۹	۰.۱۹	۰.۱۹	۰.۲۲	۰.۲۰	۰.۲۱	۰.۲۳	۰.۲۴	۰.۲۶	۰.۲۸	۰.۲۶	۰.۲۴	۰.۲۵	۰.۳۰
جنگلداری	۰.۰۳	۰.۰۴	۰.۰۴	۰.۰۶	۰.۰۵	۰.۰۷	۰.۰۴	۰.۰۵	۰.۰۷	۰.۰۵	۰.۰۵	۰.۰۵	۰.۰۵	۰.۰۶	۰.۰۶

مأخذ: محاسبات کارشناس

ب) بخش ماهیگیری

ریال بوده و تا سال ۱۳۹۳ با نرخ متوسط رشد سالانه ۶٫۷ درصد به رقم ۳۱۵۰ میلیارد ریال رسیده است. از سویی دیگر سهم استان در کل بخش ماهیگیری کشور برابر با ۱٫۷ درصد در سال ۱۳۷۹ و سه درصد در سال ۱۳۹۳ است و به‌طور متوسط ۱٫۵ درصد از کل ارزش افزوده خلق شده در این بخش از کشور در استان تهران تولید شده است (نمودار شماره ۷).

استان تهران به دریاها و بنادر کشور نزدیک نیست، از این‌رو بخش ماهیگیری نقش درخور توجهی در اقتصاد استان تهران ندارد. ارزش افزوده این بخش در سال ۱۳۷۹ معادل ۲۱ میلیارد ریال به قیمت ثابت بوده که با نرخ متوسط رشد سالانه ۱۱٫۲ درصد، به ۹۴ میلیارد ریال در سال ۱۳۹۳ رسیده است. در کشور نیز مقدار کل ارزش افزوده در بخش ماهیگیری در سال ۱۳۷۹ برابر با ۱۲۶۳ میلیارد

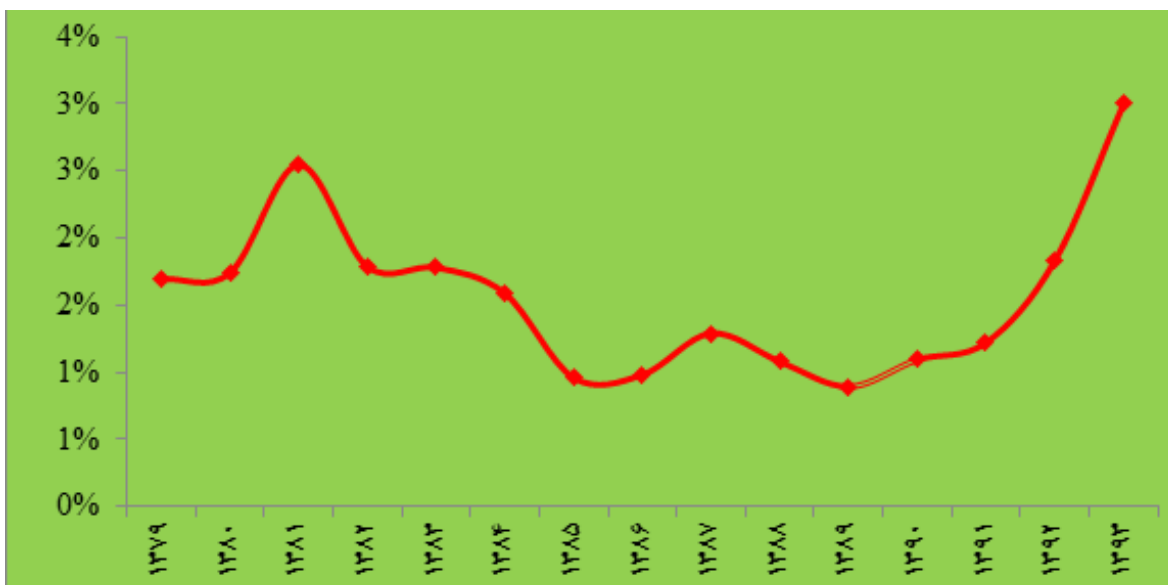
جدول ۹- ارزش افزوده بخش ماهیگیری استان تهران و کشور به قیمت ثابت در دوره زمانی ۹۳-۱۳۷۹ (میلیارد ریال - درصد)

سال	۱۳۹۳	۱۳۹۲	۱۳۹۱	۱۳۹۰	۱۳۸۹	۱۳۸۸	استان	کشور
۱۳۸۷	۲۷	۲۰	۲۱	۳۰	۳۰	۲۷	۲۷	۲۰۶۴
۱۳۸۶	۲۰	۲۱	۳۰	۳۰	۲۷	۲۲	۲۰	۲۰۹۰
۱۳۸۵	۲۱	۳۰	۳۰	۲۷	۲۲	۲۲	۲۱	۲۱۷۲
۱۳۸۴	۳۰	۳۰	۲۷	۲۲	۲۲	۲۲	۳۰	۱۹۰۵
۱۳۸۳	۳۰	۲۷	۲۲	۲۲	۲۲	۲۲	۳۰	۱۷۰۵
۱۳۸۲	۲۷	۲۲	۲۲	۲۲	۲۲	۲۲	۲۷	۱۴۹۱
۱۳۸۱	۲۲	۲۲	۲۲	۲۲	۲۲	۲۲	۲۲	۱۲۷۳
۱۳۸۰	۲۲	۲۲	۲۲	۲۲	۲۲	۲۲	۲۲	۱۲۴۲
۱۳۷۹	۲۱	۲۱	۲۱	۲۱	۲۱	۲۱	۲۱	۱۲۶۳

مأخذ: دفتر حساب‌های منطقه‌ای و محاسبات کارشناس

نمودار ۷- سهم استان از کل ارزش افزوده خلق شده در بخش ماهیگیری کشور در دوره زمانی ۱۳۷۹-۱۳۹۳ (درصد)

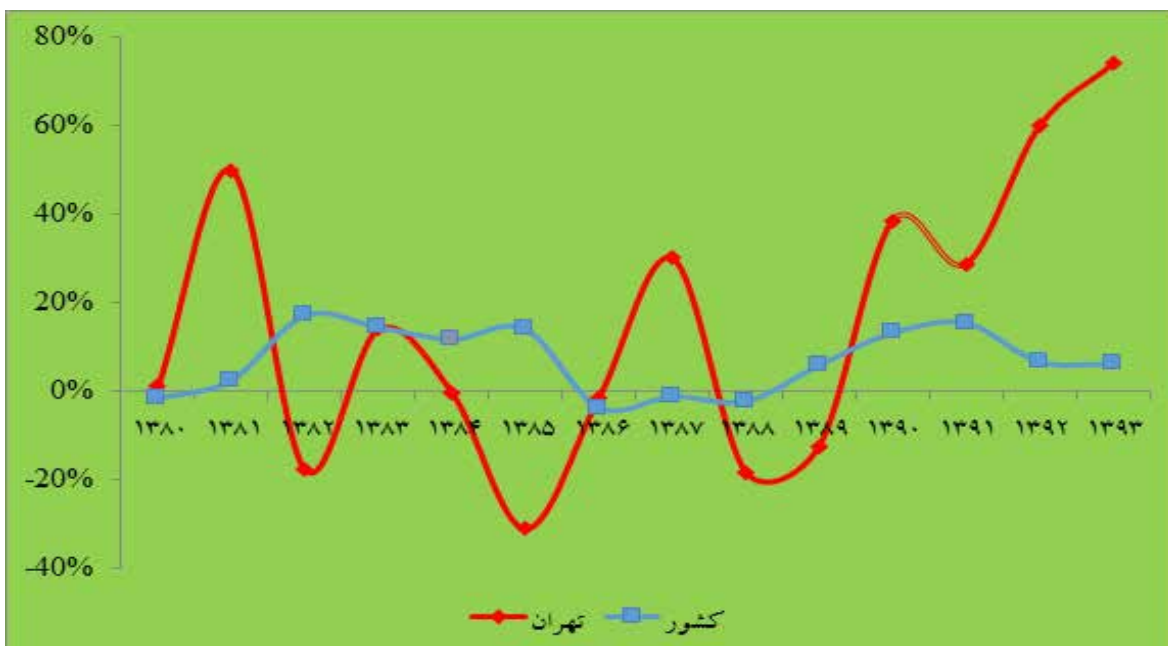

مأخذ: محاسبات کارشناس

است. در مجموع ارزش تولیدات انجام شده در این بخش، از سال ۱۳۸۸ به بعد رو به فزونی گذارده و سرعت رشد ارزش تولیدات این بخش از مقدار مشابه کشوری نیز فراتر رفته است.

بیشترین رشد ارزش افزوده بخش ماهیگیری استان تهران مربوط به دوره زمانی ۹۳-۱۳۹۲ با رقم ۷۴ درصد است. کمترین نرخ رشد ارزش افزوده استان نیز دوره زمانی ۸۵-۱۳۸۴ با رقم ۳۱/۲ درصد

نمودار ۸- تحولات ارزش افزوده بخش ماهیگیری استان تهران در قیاس با کشور در دوره زمانی ۹۳-۱۳۷۹ (درصد)

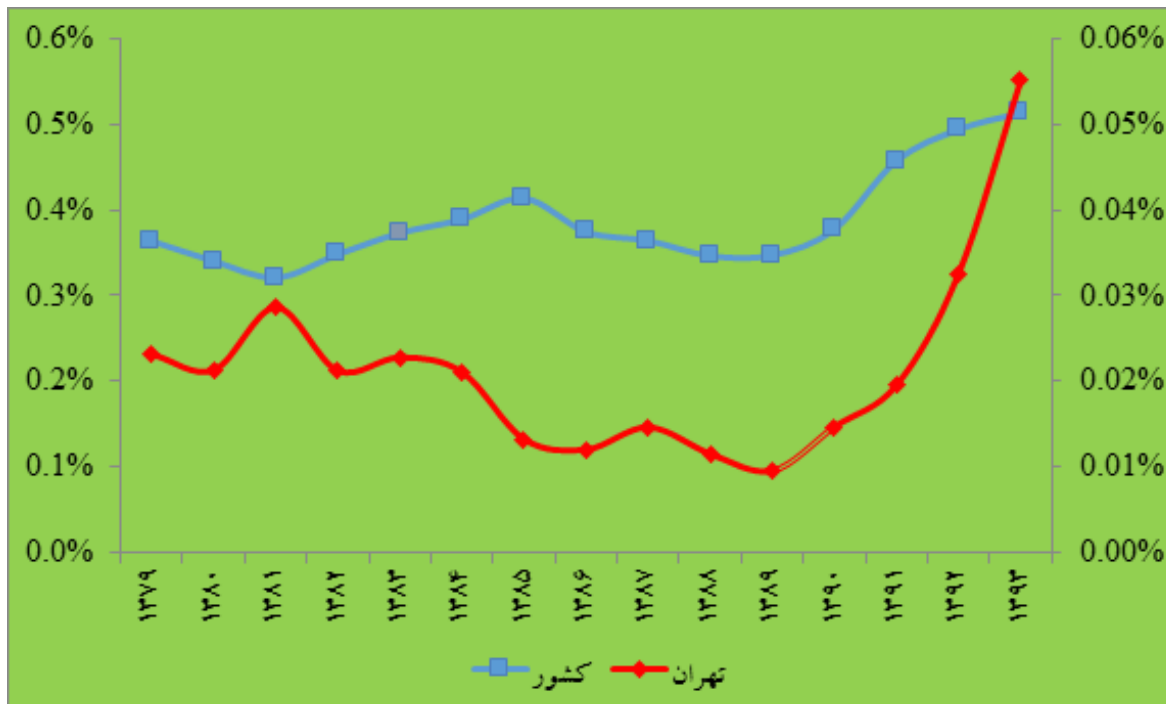

مأخذ: محاسبات کارشناس

ماهیگیری از کل ارزش افزوده استان در سال ۱۳۷۹ برابر با ۰٫۴ درصد و در سال ۱۳۹۳ برابر با ۰٫۵ درصد است. به صورت میانگین در دوره زمانی ۹۳-۱۳۷۹ بخش کشاورزی ۰٫۰۲ درصد از کل ارزش افزوده استان تهران و ۰٫۳۸ درصد از ارزش افزوده کشور را ایجاد کرده است.

اگرچه بخش ماهیگیری نقش محدودی در ارزش افزوده استان دارد، اما در دوره مورد بررسی سهم نسبی آن از ۰٫۰۲ درصد به ۰٫۰۶ درصد افزایش یافته است. نقشی که بخش ماهیگیری در کل ارزش افزوده تولید شده در کشور دارد از نقش آن در استان پررنگتر است و سهم ارزش افزوده بخش

نمودار ۹- مقایسه سهم ارزش افزوده بخش ماهیگیری از کل ارزش افزوده استان تهران و کشور در دوره زمانی ۹۳-۱۳۷۹ (درصد)

مأخذ: محاسبات کارشناس

برخوردار نیست. بالاترین شاخص تمرکز مکانی در سال ۱۳۹۳ با ۰/۱۱ واحد بوده که مقدار بسیار اندکی است.

مطالعه شاخص ضریب تمرکز مکانی فعالیت ماهیگیری نشان دهنده آن است که بخش ماهیگیری استان تهران از مزیت رقابتی در خلق ارزش افزوده در این بخش در قیاس با کشور

جدول ۱۰- شاخص تمرکز مکانی بخش ماهیگیری استان تهران در مقیاس کل کشور در دوره زمانی ۹۳-۱۳۷۹

تحلیل دوره	۱۳۷۹	۱۳۸۰	۱۳۸۱	۱۳۹۰	۱۳۸۱	۱۳۸۱	۱۳۸۱	۱۳۷۷	۱۳۷۱	۱۳۷۵	۱۳۸۴	۱۳۷۳	۱۳۷۲	۱۳۷۱	۱۳۷۰	۱۳۷۰
ماهگیری	۰.۰۶	۰.۰۶	۰.۰۶	۰.۰۶	۰.۰۶	۰.۰۶	۰.۰۶	۰.۰۶	۰.۰۶	۰.۰۵	۰.۰۵	۰.۰۵	۰.۰۵	۰.۰۵	۰.۰۵	۰.۰۵
عدم مزیت	۰.۱۱	۰.۰۵	۰.۰۴	۰.۰۴	۰.۰۴	۰.۰۴	۰.۰۴	۰.۰۴	۰.۰۴	۰.۰۴	۰.۰۴	۰.۰۴	۰.۰۴	۰.۰۴	۰.۰۴	۰.۰۴

مأخذ: محاسبات کارشناس

۲-۲-۱- تحلیل ارزش افزوده بخش معدن

بخش معدن دارای دوزیربخش استخراج نفت خام و گاز طبیعی و سایر معادن است. در استان تهران مقدار کل ارزش افزوده خلق شده در این بخش با حذف تورم، در سال ۱۳۷۹ برابر با ۱۳۳ میلیارد ریال است که به ۱۵۱ میلیارد ریال در سال ۱۳۹۳ افزایش یافته است. بیشترین مقدار ارزش افزوده در بخش معدن استان تهران در سال ۱۳۸۳ با رسیدن به رقم ۲۳۳ میلیارد ریال به دست آمده است. بررسی زیربخش‌های معدن نیز نشان می‌دهد که ۱۴ سال از ۱۵ سال مورد بررسی، سایر معادن سهم بیشتری از کل ارزش افزوده تولیدشده در این بخش را ایجاد کرده‌اند. بیشترین ارزش افزوده تولیدشده از این بخش به سال‌های ۱۳۸۲ و ۱۳۸۳ با ۱۳۴ میلیارد ریال برمی‌گردد. کمترین مقدار ارزش افزوده تولیدشده در زیربخش سایر معادن استان تهران به قیمت ثابت در سال‌های ۱۳۹۱،

۱۳۸۰ و ۱۳۹۲ به ترتیب با ۳۸ میلیارد ریال، ۵۱ میلیارد ریال و ۵۵ میلیارد ریال است. در زیربخش نفت خام و گاز طبیعی نیز بیشترین مقدار ارزش افزوده خلق شده از این زیربخش به سال ۱۳۸۹ با ۱۰۰ میلیارد ریال و کمترین مقدار آن به سال ۱۳۸۴ با ۱۱ میلیارد ریال برمی‌گردد. مقدار کل ارزش افزوده تولیدشده در بخش معدن کشور در سال ۱۳۷۹ برابر با ۳۶,۱۷۱ میلیارد ریال است که ۳۴,۰۵۸ میلیارد ریال آن از بخش نفت خام و گاز طبیعی و ۲,۱۱۴ میلیارد ریال آن از بخش سایر معادن است. در سال ۱۳۸۶، بالاترین مقدار ارزش افزوده بخش معدن به قیمت ثابت به دست آمده است، در این سال مقدار کل ارزش افزوده به ۴۱,۲۶۵ میلیارد ریال به تفکیک ۳۷,۸۸۷ میلیارد ریال از نفت خام و گاز طبیعی و ۳,۳۷۷ میلیارد ریال از سایر معادن به دست آمده است.

کلان‌شهر تهران
اقتصاد
سازمان امور مالیاتی
جمهوری اسلامی ایران

بخش نفت یکی از بخش‌های مهم در اقتصاد ایران محسوب می‌شود و موتور محرک سایر بخشهای اقتصاد ایران است. به طوری که ستانده این بخش تأثیرپذیری اندکی از تولیدات سایر بخش‌های اقتصادی دارد، اما در عین حال میزان سطح فعالیت در این بخش، از کانال‌های مختلفی بر ستانده سایر بخش‌های اقتصادی تأثیرگذار است. همان‌طور که ملاحظه می‌شود با کاهش ارزش افزوده زیربخش نفت خام و گاز طبیعی از سال ۱۳۹۱، مقدار کل ارزش افزوده خلق شده در بخش معدن افول کرده و در سال ۱۳۹۲ به پایین‌ترین مقدار خود در دوره مورد بررسی رسیده است. در این سال مقدار کل ارزش افزوده بخش معدن به ۲۲،۷۱۶ میلیارد ریال رسیده که ۱۶،۳۴۴ میلیارد ریال آن از زیربخش نفت خام و گاز طبیعی و ۶،۳۷۲ میلیارد ریال از زیربخش سایر معادن به‌دست‌آمده است. در سال ۱۳۹۳ مقدار ارزش افزوده از بخش معدن کشور با کمی رشد به

۲۳،۶۸۲ میلیارد ریال رسیده که ۱۷،۱۳۴ میلیارد ریال آن از نفت خام و گاز طبیعی و ۶،۵۴۸ میلیارد ریال از سایر معادن به‌دست‌آمده است. سهم استان تهران از کل ارزش افزوده بخش معدن کشور بسیار اندک است و این سهم بین ۰/۲ درصد تا ۰/۶ درصد در سال‌های مختلف در نوسان بوده است. به‌طور متوسط هم ۰/۴ درصد از ارزش افزوده بخش معدن، در استان تهران خلق شده است. در زیربخش سایر معادن، استان تهران نقش پررنگ‌تری داشته است. در این زیربخش سهم استان تهران از کل ارزش افزوده کشور در سال ۱۳۷۹ برابر با ۴ درصد است و با گذراندن دوره‌هایی پرنوسان به ۱/۱ درصد در سال ۱۳۹۳ تقلیل یافته است. گفتنی است که متوسط سهم استان تهران از ارزش افزوده بخش سایر معادن برابر با ۲/۷ درصد است.

جدول ۱۱- ارزش افزوده بخش معدن استان تهران و کشور به قیمت ثابت در دوره زمانی ۹۳-۱۳۷۹ (میلیارد ریال - درصد)

شرح	استان											کشور			سهم استان از کشور (درصد)			
	۱۳۷۹	۱۳۸۰	۱۳۸۱	۱۳۸۲	۱۳۸۳	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۸	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۹۱	۱۳۹۲	۱۳۹۳	معدن	نفت خام و گاز طبیعی	سایر معادن
معدن	۱۳۳	۱۴۹	۲۰۶	۲۳۱	۲۳۳	۲۳۱	۲۳۱	۲۳۸	۲۳۱	۲۳۸	۲۳۱	۲۲۲	۲۲۲	۲۲۲	۱۵۱	۰.۶%	۰.۴%	۱.۱%
نفت خام و گاز طبیعی	۴۹	۹۷	۸۱	۹۷	۹۷	۱۱	۲۴	۸۴	۸۴	۸۴	۸۴	۸۷	۱۰۰	۱۰۰	۷۶	۰.۵%	۰.۳%	۰.۹%
سایر معادن	۸۴	۵۱	۱۲۵	۱۳۴	۱۳۴	۱۲۴	۶۰	۶۷	۶۷	۶۷	۶۷	۶۷	۶۷	۶۷	۷۵	۰.۴%	۰.۴%	۰.۶%
معدن	۳۶،۱۷۱	۳۵،۳۱۹	۳۴،۱۵۴	۳۷،۹۱۹	۳۸،۹۰۱	۳۹،۵۴۸	۴۰،۵۵۵	۴۱،۲۶۵	۴۰،۰۲۳	۳۷،۴۷۰	۳۷،۴۷۰	۳۹،۵۲۷	۳۹،۲۳۴	۳۹،۲۳۴	۲۳،۶۸۲	۰.۴%	۰.۳%	۰.۹%
نفت خام و گاز طبیعی	۷۵	۱۲۱	۱۰۶	۱۲۱	۱۲۱	۱۲۱	۱۲۱	۱۲۱	۱۲۱	۱۲۱	۱۲۱	۱۲۱	۱۲۱	۱۲۱	۱۲۱	۰.۴%	۰.۳%	۰.۹%
سایر معادن	۲،۱۱۴	۲،۴۹۷	۳،۱۲۸	۳،۰۷۵	۳،۲۵۷	۳،۱۶۰	۳،۲۲۳	۳،۳۷۷	۳،۰۴۴	۳،۰۲۷	۳،۰۲۷	۳،۰۲۷	۳،۰۲۷	۳،۰۲۷	۳،۰۲۷	۰.۴%	۰.۳%	۰.۹%
معدن	۰.۴%	۰.۴%	۰.۶%	۰.۶%	۰.۶%	۰.۴%	۰.۲%	۰.۳%	۰.۳%	۰.۳%	۰.۳%	۰.۳%	۰.۳%	۰.۳%	۰.۳%	۰.۴%	۰.۳%	۰.۹%
نفت خام و گاز طبیعی	۰.۱%	۰.۳%	۰.۳%	۰.۳%	۰.۳%	۰.۳%	۰.۱%	۰.۰%	۰.۰%	۰.۰%	۰.۰%	۰.۰%	۰.۰%	۰.۰%	۰.۰%	۰.۴%	۰.۳%	۰.۹%
سایر معادن	۰.۴%	۰.۱%	۰.۰%	۰.۰%	۰.۰%	۰.۰%	۰.۰%	۰.۰%	۰.۰%	۰.۰%	۰.۰%	۰.۰%	۰.۰%	۰.۰%	۰.۰%	۰.۰%	۰.۰%	۰.۰%

مأخذ: دفتر حساب‌های منطقه‌ای و محاسبات کارشناس

هستند، سهم بخش معدن از کل ارزش افزوده خلق شده در استان بسیار کمتر از مقدار میانگین کشوری است. در دوره زمانی ۹۳-۱۳۷۹ به‌طور متوسط ۷/۴ درصد از کل ارزش افزوده کشور، از بخش معدن است، این در حالی است که در استان تهران این بخش سهم حدود ۱۵/۰ درصدی از ارزش افزوده استان را به خود اختصاص داده است. از کل ارزش افزوده خلق شده در بخش معدن کشور، ۶/۶ درصد آن به‌طور متوسط به زیربخش نفت خام و گاز طبیعی و ۸/۰ درصد آن به زیربخش سایر معادن اختصاص دارد. در استان تهران نیز این نسبت‌ها به‌طور متوسط به ترتیب برابر با ۵/۰ درصد و ۱/۰ درصد است.

سهم گروه معدن از ارزش افزوده ایجاد شده در کشور از ۴/۱۰ درصد در سال ۱۳۷۹ به ۹/۳ درصد در سال ۱۳۹۳ تقلیل یافته است. در این دوره زمانی سهم این گروه از ارزش افزوده خلق شده در استان برابر با ۱۴/۰ درصد است که به ۹/۰ درصد در سال ۱۳۹۳ کاهش یافته است. جدول شماره ۱۲ و نمودار شماره ۱۰ نشان‌دهنده سهم ارزش افزوده بخش معدن استان تهران و کشور از کل ارزش افزوده خلق شده در استان و کشور از سال ۱۳۷۹ تا سال ۱۳۹۳ است. این جدول نشان می‌دهد استان تهران به سبب آنکه از داشتن معادن نفت و گاز طبیعی بی‌بهره است و تعداد معادن موجود در آن نیز محدود

جدول ۱۲- سهم بخش معدن و زیربخش‌های آن از کل ارزش افزوده استان و کشور در دوره زمانی ۹۳-۱۳۷۹ (درصد)

شرح	۱۳۷۹	۱۳۸۰	۱۳۸۱	۱۳۸۲	۱۳۸۳	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۸	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۹۱	۱۳۹۲	۱۳۹۳	میانگین
	استان	۰.۱۴%	۰.۱۵%	۰.۱۸%	۰.۱۸%	۰.۱۷%	۰.۱۰%	۰.۰۵%	۰.۰۲%	۰.۰۸%	۰.۰۵%	۰.۰۵%	۰.۱۰%	۰.۰۶%	۰.۰۶%	۰.۰۹%
کشور	۹.۸%	۹.۰%	۷.۸%	۸.۴%	۷.۸%	۷.۴%	۷.۱%	۶.۸%	۶.۳%	۷.۱%	۷.۴%	۷.۴%	۶.۴%	۶.۹%	۷.۴%	۷.۴%
معدن	۱۰.۴%	۹.۷%	۸.۶%	۹.۱%	۸.۵%	۸.۱%	۷.۷%	۷.۴%	۷.۱%	۸.۱%	۸.۵%	۸.۴%	۶.۴%	۶.۹%	۷.۴%	۷.۴%
نفت خام و گاز طبیعی	۰.۰۵%	۰.۱۰%	۰.۰۷%	۰.۰۸%	۰.۰۷%	۰.۱۰%	۰.۰۲%	۰.۰۴%	۰.۰۳%	۰.۰۱%	۰.۰۵%	۰.۰۶%	۰.۰۶%	۰.۰۶%	۰.۰۹%	۰.۰۵%
سایر معادن	۰.۰۹%	۰.۰۵%	۰.۱۱%	۰.۱۱%	۰.۱۰%	۰.۰۹%	۰.۰۴%	۰.۰۴%	۰.۰۴%	۰.۰۴%	۰.۰۴%	۰.۰۶%	۰.۰۶%	۰.۰۳%	۰.۰۴%	۰.۰۱%
معدن	۱۰.۴%	۹.۷%	۸.۶%	۹.۱%	۸.۵%	۸.۱%	۷.۷%	۷.۴%	۷.۱%	۸.۱%	۸.۵%	۸.۴%	۶.۴%	۶.۹%	۷.۴%	۷.۴%
نفت خام و گاز طبیعی	۹.۸%	۹.۰%	۷.۸%	۸.۴%	۷.۸%	۷.۴%	۷.۱%	۶.۸%	۶.۳%	۷.۱%	۷.۴%	۷.۴%	۶.۴%	۶.۹%	۷.۴%	۷.۴%
سایر معادن	۰.۶%	۰.۷%	۰.۸%	۰.۷%	۰.۷%	۰.۶%	۰.۶%	۰.۶%	۰.۷%	۰.۶%	۰.۷%	۰.۷%	۰.۷%	۰.۷%	۰.۸%	۰.۸%

مأخذ: دفتر حساب‌های منطقه‌ای و محاسبات کارشناس

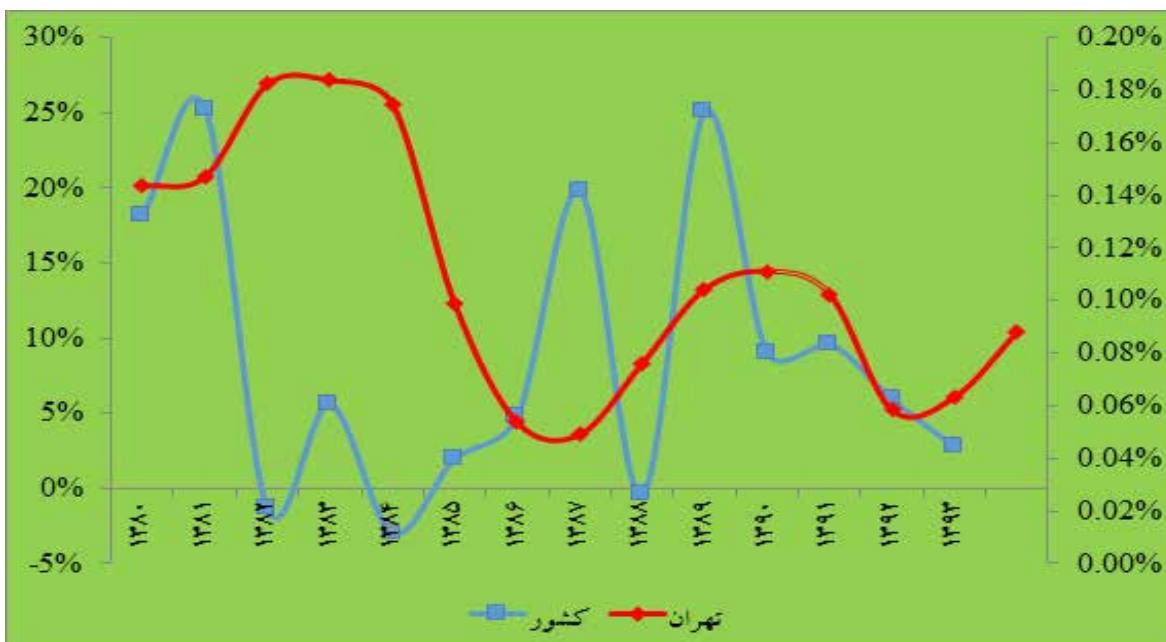
طبیعی نشان می‌دهد که در استان تهران بالاترین نرخ‌های رشد در دوره‌های زمانی ۸۶-۱۳۸۵ با ۶/۲۸۰ درصد، ۸۰-۱۳۷۹ با ۲/۱۰۱ درصد و ۸۷-۱۳۸۶ با ۹/۵۱ درصد و کمترین نرخ‌های رشد در سال‌های ۸۴-۱۳۸۳ با ۶/۸۱- درصد، ۹۰-۱۳۸۹ با ۲/۴۶ درصد و ۸۶-۱۳۸۵ با ۴/۳۶ درصد است. در سطح کشور نیز بالاترین نرخ‌های رشد بخش نفت خام و گاز طبیعی در سال‌های ۸۲-۱۳۸۱ با ۵/۱۵ درصد، ۹۳-۱۳۹۲ با ۸/۴ درصد و ۸۵-۱۳۸۴ با ۶/۲ درصد و کمترین نرخ‌های رشد ارزش افزوده در این بخش در سال‌های ۹۱-۱۳۹۰ با ۲/۴۷- درصد، ۹۲-۱۳۹۱ با ۱/۹- درصد و ۸۸-۱۳۸۷ با ۷- درصد است.

زیربخش سایر معادن که نقش پررنگ‌تری در خلق ارزش افزوده بخش معدن در استان تهران دارند در سال‌های ۸۱-۱۳۸۰، ۹۲-۱۳۹۱ و ۹۳-۱۳۹۲ بالاترین نرخ‌های رشد و در سال‌های ۹۱-۱۳۹۰، ۸۵-۱۳۸۴ و ۸۰-۱۳۷۹ کمترین نرخ‌های رشد را تجربه کرده است. در سطح کشور نیز بالاترین نرخ رشد در دوره زمانی ۸۱-۱۳۸۰ و کمترین نرخ رشد در دوره زمانی ۸۴-۱۳۸۳ به‌دست آمده است.

در بخش معدن، متوسط رشد ارزش افزوده به قیمت‌های ثابت در دوره ۱۳۷۹ تا سال ۱۳۹۳ برابر با ۹/۰ درصد است، همین نرخ در زیربخش نفت و گاز حدود ۲/۳ درصد و برای زیربخش سایر معادن برابر با منفی ۸/۰ درصد است. لازم به ذکر است که رقم میانگین رشد کشور در بخش معدن برابر با منفی سه درصد، در زیربخش نفت خام و گاز طبیعی برابر با منفی ۸/۴ درصد و در زیربخش سایر معادن برابر با ۴/۸ درصد است.

بیشترین نرخ‌های رشد ارزش افزوده بخش معدن استان تهران در سال‌های ۱۳۸۲ و ۱۳۸۳ با نرخ‌های متوسط ۱۸/۰ درصد شکل گرفته است. میزان تحولات بخش معدن در کشور از شدت بیشتری برخوردار است. به طوری که بالاترین نرخ رشد مشاهده شده از این بخش در سطح کشور مربوط به سال ۱۳۸۱ با ۲/۲۵ درصد و ۱۳۸۹ با ۱/۲۵ درصد است. نرخ رشد ارزش افزوده بخش معدن در برخی از سال‌ها مثل ۱۳۸۲، ۱۳۸۴ و ۱۳۸۸ منفی بوده است. با توجه به اهمیتی که زیربخش نفت خام و گاز طبیعی در اقتصاد ایران دارد، در ادامه روند، تحولات اقتصاد ایران و استان تهران در این دو زیربخش مورد بررسی قرار می‌گیرد. بررسی نرخ‌های رشد سالانه بخش نفت خام و گاز

نمودار ۱۰- تحولات ارزش افزوده بخش معدن استان تهران در قیاس با کشور در دوره زمانی ۹۳-۱۳۷۹ (درصد)

مأخذ: محاسبات کارشناس

جدول ۱۳- روند تحولات ارزش افزوده بخش معدن به تفکیک زیربخش‌ها در سطح استان تهران و کشور در دوره زمانی ۹۳-۱۳۷۹ (درصد)

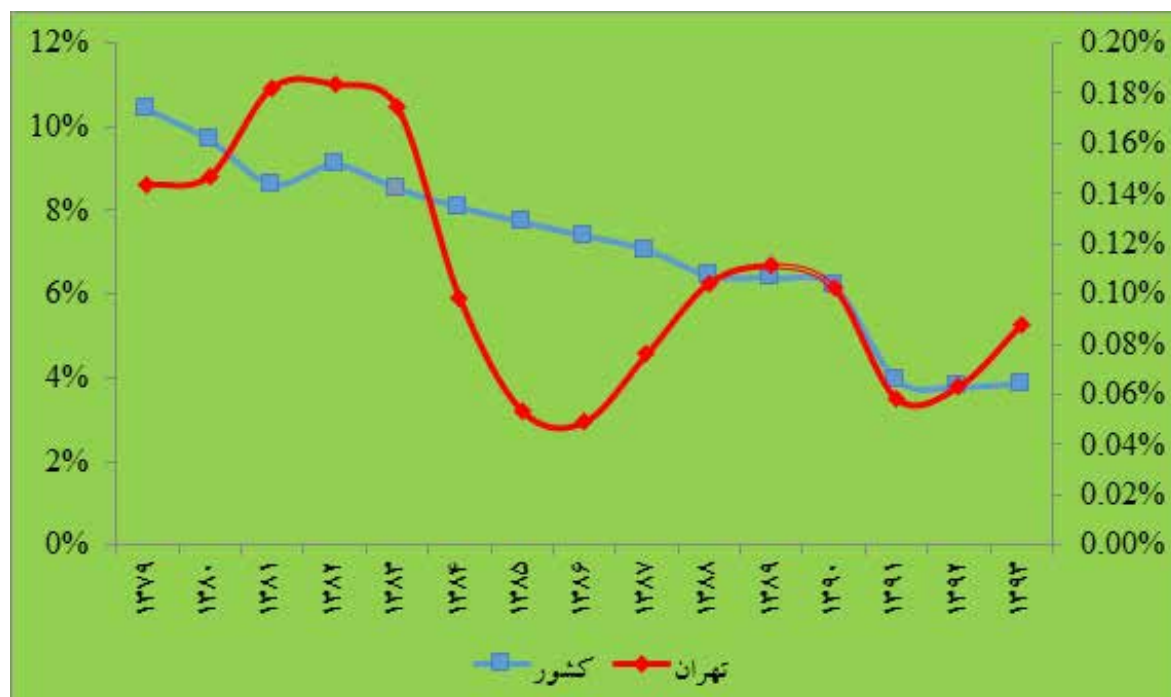
میانگین	۱۳۸۳	۱۳۸۲	۱۳۹۱	۱۳۹۰	۱۳۸۹	۱۳۸۸	۱۳۸۷	۱۳۸۶	۱۳۸۵	۱۳۸۴	۱۳۸۳	۱۳۸۲	۱۳۸۱	۱۳۸۰
استان	معدن	۰.۹%	۴۲.۸%	۴.۱%	-۴۵.۰%	-۱۶.۹%	۱۲.۵%	۴۲.۴%	۶۵.۵%	-۰.۹%	-۴۰.۴%	-۳۹.۱%	۰.۹%	۳۰.۲%
	نفت خام و گاز طبیعی	۳۰.۲%	۴۹.۹%	-۲۰.۵%	۱۸.۵%	-۴۶.۲%	۱۲.۲%	۵۱.۹%	۲۸۰.۶%	-۳۶.۴%	-۸۱.۶%	۱.۷%	۱۸.۷%	۱۰۱.۲%
	سایر معادن	-۰.۸%	۳۶.۳%	۴۵.۶%	-۷۱.۱%	۷.۰%	۱۲.۷%	۳۵.۵%	۱۷.۰%	-۵۱.۳%	-۸.۰%	۰.۳%	۷.۱%	-۳۸.۹%
کشور	معدن	-۳.۰%	۴.۳%	-۵.۳%	-۳۹.۳%	۰.۷%	۴.۷%	-۶.۴%	-۳.۰%	۲.۵%	۱.۷%	۰.۰%	۱۴.۰%	-۲.۴%
	نفت خام و گاز طبیعی	-۴.۸%	۴.۸%	-۹.۱%	-۴۷.۲%	-۰.۵%	۲.۲%	-۷.۰%	-۵.۰%	۲.۶%	۲.۱%	-۰.۵%	۱۵.۵%	-۵.۶%
	سایر معادن	۸.۴%	۲.۸%	۵.۹%	۹.۶%	۹.۰%	۲۵.۱%	-۰.۴%	۴.۸%	۲.۰%	-۳.۰%	۵.۶%	-۱.۳%	۲۵.۲%

مأخذ: دفتر حساب‌های منطقه‌ای و محاسبات کارشناس

افزوده کشور نشان‌دهنده آن است که در سال‌های اخیر سهم ارزش افزوده معادن از کل ارزش افزوده رو به افول است. روند تغییرات سهم ارزش افزوده بخش معدن در استان تهران و کشور در نمودار شماره ۱۱ مشاهده می‌شود.

در شرایطی که به‌طور متوسط حدود ۶/۶ درصد از کل ارزش افزوده خلق شده در کشور از طریق فروش نفت خام و گاز طبیعی به‌دست‌آمده است، این بخش تنها ۰/۵ درصد از کل ارزش افزوده استان تهران را خلق می‌کند. بررسی سالانه سهم ارزش افزوده بخش معدن از کل ارزش

نمودار ۱۱- مقایسه سهم ارزش افزوده بخش معدن از کل ارزش افزوده خلق شده در استان تهران و کشور در دوره زمانی ۹۳-۱۳۷۹ (درصد)

مأخذ: محاسبات کارشناس

محاسبات شاخص تمرکز مکانی نشان می‌دهد که در بخش معدن و زیربخش‌های آن مزیت رقابتی برای استان تهران در قیاس با کشور در دوره زمانی ۹۳-۱۳۷۹ وجود نداشته است.

جدول ۱۴- شاخص تمرکز مکانی بخش معدن استان تهران در مقیاس کل کشور در دوره زمانی ۹۳-۱۳۷۹

تخلیل دوره	۱۳۹۳	۱۳۹۲	۱۳۹۱	۱۳۹۰	۱۳۸۹	۱۳۸۸	۱۳۸۷	۱۳۸۶	۱۳۸۵	۱۳۸۴	۱۳۸۳	۱۳۸۲	۱۳۸۱	۱۳۸۰	۱۳۷۹
معدن	۰.۰۲	۰.۰۲	۰.۰۱	۰.۰۲	۰.۰۲	۰.۰۲	۰.۰۱	۰.۰۱	۰.۰۱	۰.۰۱	۰.۰۲	۰.۰۲	۰.۰۲	۰.۰۲	۰.۰۱
نفت خام و گاز طبیعی	۰.۰۲	۰.۰۱	۰.۰۱	۰.۰۱	۰.۰۱	۰.۰۱	۰.۰۱	۰.۰۰	۰.۰۰	۰.۰۰	۰.۰۱	۰.۰۱	۰.۰۱	۰.۰۱	۰.۰۱
سایر معادن	۰.۰۴	۰.۰۳	۰.۰۲	۰.۰۷	۰.۰۷	۰.۰۸	۰.۰۶	۰.۰۷	۰.۰۶	۰.۱۳	۰.۱۴	۰.۱۵	۰.۱۴	۰.۰۷	۰.۱۵

مأخذ: محاسبات کارشناس

۱-۲-۳- تحلیل ارزش افزوده بخش صنعت

غذایی و انواع آشامیدنی‌ها مقدار تقریباً باثباتی از ارزش افزوده را در دوره زمانی مورد بررسی به قیمت‌های ثابت ایجاد کرده‌اند. مقدار کل ارزش افزوده خلق شده از این زیربخش در سال ۱۳۷۹ برابر با ۲,۷۶۵ میلیارد ریال است که با نرخ رشد ۱/۱ درصدی به ۳,۲۰۹ میلیارد ریال در سال ۱۳۹۳ افزایش یافته است. بالاترین مقدار ارزش افزوده ایجاد شده از این

بخش صنعت مهم‌ترین منبع تأمین رشد اقتصادی کشور تا افق چشم‌انداز محسوب می‌شود. مقدار کل ارزش افزوده این بخش در سال ۱۳۷۹ برابر با ۱۵,۵۴۷ میلیارد ریال به قیمت ثابت سال ۱۳۷۶ است که به ۲۷,۸۸۳ میلیارد ریال در سال ۱۳۹۳ افزایش یافته است. بخش صنعت از ۲۳ زیربخش تشکیل شده است. زیربخش ساخت محصولات

ارزش افزوده استان را ایجاد کرده است. زیربخش مذکور در سال ۱۳۷۹ ارزش افزوده‌ای بالغ بر ۶۱۱ میلیارد ریال ایجاد کرده است که با نرخ رشد متوسط سالانه ۳/۸- درصد به ۳۵۵ میلیارد ریال در سال ۱۳۹۳ تقلیل یافته است. بالاترین مقدار ارزش افزوده در این زیربخش در سال ۱۳۸۱ با ۶۲۹ میلیارد ریال و کمترین مقدار آن در سال ۱۳۹۲ با ۳۱۵ میلیارد ریال به دست آمده است. این بخش سهم کوچکی از کل ارزش افزوده بخش صنعت استان تهران را دارد و مقدار متوسط سهم ارزش افزوده این بخش برابر با ۰/۳ درصد است.

زیربخش ساخت پوشاک، عمل آوری و رنگ کردن خز به طور متوسط ۱/۹ درصد از کل ارزش افزوده بخش صنعت استان تهران در دوره زمانی ۹۳-۱۳۷۹ را ایجاد کرده است. ساخت پوشاک، عمل آوری و رنگ کردن خز حدود ۴۱۱ میلیارد ریال از ارزش افزوده را در سال ۱۳۷۹ و ۱۳۰ میلیارد ریال را در سال ۱۳۹۳ ایجاد کرده است. نرخ رشد متوسط سالانه این زیربخش حدود ۷/۹- درصد برآورد می‌شود.

در گروه دباغی و پرداخت چرم و سایر محصولات چرمی در سال ۱۳۷۹، برابر با ۲۳۰ میلیارد ریال بوده که با نرخ رشد متوسط ۰/۱ درصد به ۲۳۵ میلیارد ریال در سال ۱۳۹۳ افزایش یافته است. بالاترین مقدار ارزش افزوده تولیدشده در این بخش مربوط به سال ۱۳۸۱ با ۳۳۳ میلیارد ریال است و کمترین آن به مقدار ثابت مربوط به سال ۱۳۹۰ با ۱۹۹ میلیارد ریال است. در مجموع این بخش به طور متوسط یک درصد از کل ارزش افزوده اقتصاد را ایجاد می‌کند.

ساخت چوب و محصولات چوبی سهم کمی در خلق ارزش افزوده استان تهران دارد. این بخش به طور متوسط ۰/۶ درصد از کل ارزش افزوده اقتصاد استان را ایجاد می‌کند. در سال ۱۳۷۹ کل ارزش افزوده تولیدشده در این بخش برابر با ۷۷ میلیارد ریال و در سال ۱۳۹۳ با نرخ رشد متوسط سالانه منفی ۷/۴ درصد، برابر با ۲۶ میلیارد ریال است. مقدار ارزش افزوده تولیدشده در این بخش در سال‌های ۱۳۸۵ تا ۱۳۸۹ بسیار زیاد است و به بیش از ۲۰۰ میلیارد ریال رسیده و بالاترین مقدار ارزش افزوده این بخش مربوط به سال ۱۳۸۶ با ۳۸۶ میلیارد ریال است. در ساخت کاغذ و محصولات کاغذی بالاترین مقدار ارزش افزوده در سال ۱۳۸۵ با ۱۳۹۰ میلیارد ریال و کمترین مقدار آن در سال ۱۳۹۱ با ۱۳۷ میلیارد ریال تولید شده است. در سال ۱۳۷۹ مقدار ارزش افزوده این بخش برابر با ۱۸۶ میلیارد ریال و در انتهای دوره برابر با ۱۴۲ میلیارد ریال است. متوسط سهم این بخش از ارزش افزوده استان، برابر با ۰/۸ درصد است.

در گروه انتشار، چاپ و تکثیر رسانه‌های ضبط شده در سال ۱۳۷۹ برابر با ۴۱۶ میلیارد ریال بوده که با نرخ رشد متوسط ۰/۸ درصد به ۴۶۳ میلیارد ریال در سال ۱۳۹۳ افزایش یافته است. بالاترین مقدار ارزش افزوده تولیدشده در این بخش مربوط به سال ۱۳۹۰ با ۶۱۵ میلیارد ریال است و کمترین آن به مقدار ثابت مربوط به سال ۱۳۹۲ با ۳۷۹ میلیارد ریال است. در مجموع این بخش به طور متوسط ۱/۸ درصد از کل ارزش افزوده اقتصاد را ایجاد می‌کند.

زیربخش ساخت کک، فراورده‌های حاصل از تصفیه نفت و سوخت‌های هسته‌ای به طور متوسط ۴/۶ درصد از کل ارزش افزوده بخش صنعت استان تهران در دوره زمانی ۹۳-۱۳۷۹ را ایجاد کرده است. کک، فراورده‌های حاصل از تصفیه نفت و سوخت‌های هسته‌ای حدود ۵۸۰ میلیارد ریال از ارزش افزوده را در سال ۱۳۷۹ و ۱۵۳۲ میلیارد ریال در سال ۱۳۹۳ ایجاد کرده است. نرخ رشد متوسط سالانه این زیربخش حدود ۷/۲ درصد برآورد می‌شود.

ساخت مواد شیمیایی و محصولات شیمیایی به طور متوسط ۵ درصد

زیربخش به سال ۱۳۸۹ با ۴۳۲۳ میلیارد ریال بازمی‌گردد. کمترین مقدار ارزش افزوده از این بخش نیز در سال ۱۳۸۰ با ۲،۲۵۷ میلیارد ریال احراز شده است. استان به طور متوسط سالانه ۲۱ درصد از ارزش افزوده تولیدشده در زیربخش تولید محصولات غذایی و انواع آشامیدنی‌ها را تولید کرده است. بالاترین سهم زیربخش ساخت محصولات از توتون و تنباکو از ارزش افزوده استان تهران کمتر و روند کلی ایجاد ارزش افزوده در این زیربخش نیز کاهشدهنده است، به طوری که ارزش افزوده خلق شده در بخش ساخت محصولات از توتون و تنباکو از ۱۰۵ میلیارد ریال در سال ۱۳۷۹ به ۴۶ میلیارد ریال تقلیل یافته است. بالاترین مقدار ارزش افزوده به قیمت‌های ثابت در سال ۱۳۸۸ با ۱۶۸ میلیارد ریال و کمترین آن در سال ۱۳۸۲ با ۳۱ میلیارد ریال به دست آمده است. در مجموع به طور میانگین ۰/۳ درصد از کل ارزش افزوده خلق شده در بخش صنعت از طریق زیربخش ساخت محصولات از توتون و تنباکو به دست آمده است. نرخ رشد ارزش افزوده برابر با رقم متوسط سالانه منفی ۵/۷ درصد است. بررسی نقش زیربخش ساخت محصولات از توتون و تنباکو از کل ارزش افزوده تولیدشده در این بخش در سطح کشور نشان می‌دهد استان تهران به طور متوسط ۲۱ درصد ارزش افزوده خلق شده کشور از این زیربخش را تولید می‌کند.

ساخت منسوجات و پوشاک، عمل آوری و رنگ کردن خز، دباغی و پرداخت چرم و سایر محصولات چرمی، ساخت چوب و محصولات چوبی، ساخت کاغذ و محصولات کاغذی، انتشار، چاپ و تکثیر رسانه‌های ضبط شده، ساخت کک، فراورده‌های حاصل از تصفیه نفت و سوخت‌های هسته‌ای، ساخت مواد شیمیایی و محصولات شیمیایی، ساخت محصولات از لاستیک و پلاستیک، ساخت سایر محصولات کانی غیرفلزی، ساخت فلزات اساسی، ساخت محصولات فلزی فابریکی به جز ماشین‌آلات و تجهیزات، ساخت ماشین‌آلات و تجهیزات طبقه‌بندی نشده در جای دیگر، ساخت ماشین‌آلات دفتری، حسابداری و محاسباتی، ساخت ماشین‌آلات و دستگاه‌های برقی طبقه‌بندی نشده در جای دیگر، ساخت رادیو و تلویزیون، دستگاه‌ها و وسایل ارتباطی، ساخت ابزار پزشکی، ابزار آبتیکی، ابزار دقیق و انواع ساعت، ساخت وسایل نقلیه موتوری، تریلر و نیم‌تریلر، ساخت سایر تجهیزات حمل‌ونقل، ساخت میلمان و مصنوعات طبقه‌بندی نشده در جای دیگر و بازیافت از زیربخش‌های بخش صنعت هستند. مشاهده سهم زیربخش‌های بخش صنعت نشان می‌دهد که زیربخش‌های ساخت وسایل نقلیه موتوری، تریلر و نیم‌تریلر و ساخت محصولات غذایی در تمامی طول دوره، بالاترین سهم را در خلق ارزش افزوده این بخش داشته‌اند. در ادامه هریک از زیربخش‌ها به تفکیک بررسی می‌شوند.

ساخت محصولات غذایی و انواع آشامیدنی‌ها در استان تهران در سال ۱۳۷۹ برابر با ۲۷۶۵ میلیارد ریال بوده که با نرخ رشد متوسط سالانه ۴/۲ درصد به ۳۲۰۹ میلیارد ریال افزایش یافته است. بالاترین مقدار ارزش افزوده این بخش ۴۳۲۳ میلیارد ریال در سال ۱۳۸۹ و کمترین مقدار آن در سال ۱۳۸۰ با ۲۲۵۷ میلیارد ریال است. در مجموع به طور متوسط ۱۲/۴ درصد از ارزش افزوده بخش صنعت استان تهران از این زیربخش تأمین شده است.

در ساخت محصولات از توتون و تنباکو، ۱۰۵ میلیارد ریال ارزش افزوده در سال ۱۳۷۹ به ۴۶ میلیارد ریال در سال ۱۳۹۳ تقلیل یافته است. بالاترین مقدار ارزش افزوده در این بخش در سال ۱۳۸۸ با ۱۶۸ میلیارد ریال و کمترین مقدار آن در سال ۱۳۸۲ با ۳۱ میلیارد ریال به قیمت ثابت است.

ساخت منسوجات در استان تهران به طور متوسط ۱/۹ درصد از کل

از کل ارزش افزوده اقتصاد استان را ایجاد می کند. در سال ۱۳۷۹ کل ارزش افزوده تولید شده در این بخش برابر با ۸۲۳ میلیارد ریال و در سال ۱۳۹۳ با نرخ رشد متوسط سالانه ۵/۸ درصد، برابر با ۱۸۲۲ میلیارد ریال است. بالاترین مقدار ارزش افزوده این بخش مربوط به سال ۱۳۸۹ با ۲۱۳۵ میلیارد ریال است.

ساخت محصولات از لاستیک و پلاستیک سهم تقریباً باثباتی در خلق ارزش افزوده استان تهران دارد. این بخش به طور متوسط ۲/۴ درصد از کل ارزش افزوده اقتصاد استان را ایجاد می کند. در سال ۱۳۷۹ کل ارزش افزوده تولید شده در این بخش برابر با ۵۴۸ میلیارد ریال و در سال ۱۳۹۳ با نرخ رشد متوسط سالانه ۰/۴ درصد، برابر با ۵۸۳ میلیارد ریال است.

در ساخت سایر محصولات کانی غیر فلزی بالاترین مقدار ارزش افزوده در سال ۱۳۸۹ با ۱۳۷۰ میلیارد ریال و کمترین مقدار آن در سال ۱۳۹۳ با ۷۷۹ میلیارد ریال تولید شده است. متوسط سهم این بخش از ارزش افزوده استان برابر با ۳/۹ درصد است.

در ساخت فلزات اساسی بالاترین مقدار ارزش افزوده در سال ۱۳۸۸ با ۷۷۴ میلیارد ریال و کمترین مقدار آن در سال ۱۳۷۹ با ۳۱۳ میلیارد ریال تولید شده است. متوسط سهم این بخش از ارزش افزوده استان برابر با ۱/۷ درصد است.

زیربخش ساخت محصولات فلزی فابریکی به جز ماشین آلات و تجهیزات به طور متوسط ۶/۲ درصد از کل ارزش افزوده بخش صنعت استان تهران در دوره زمانی ۹۳-۱۳۷۹ را ایجاد کرده است. ساخت محصولات فلزی فابریکی به جز ماشین آلات و تجهیزات، حدود ۱۱۲۱ میلیارد ریال از ارزش افزوده را در سال ۱۳۷۹ و ۱۴۲۰ میلیارد ریال را در سال ۱۳۹۳ ایجاد کرده است. نرخ رشد متوسط سالانه این زیربخش حدود ۱/۷ درصد برآورد می شود. بیشترین مقدار ارزش افزوده در این بخش در سال ۱۳۸۷ با ۲۰۳۳ میلیارد ریال است.

زیربخش ساخت ماشین آلات و تجهیزات طبقه بندی نشده در جای دیگر به طور متوسط ۷ درصد از کل ارزش افزوده بخش صنعت استان تهران در دوره زمانی ۹۳-۱۳۷۹ را ایجاد کرده است. همچنین ساخت ماشین آلات و تجهیزات طبقه بندی نشده در جای دیگر حدود ۱۳۵۸ میلیارد ریال از ارزش افزوده را در سال ۱۳۷۹ و ۱۴۷۴ میلیارد ریال را در سال ۱۳۹۳ ایجاد کرده است.

ساخت ماشین آلات دفتری، حسابداری و محاسباتی در استان تهران به طور متوسط ۰/۶ درصد از کل ارزش افزوده استان را ایجاد کرده است. زیربخش یاد شده در سال ۱۳۷۹ ارزش افزوده ای بالغ بر ۱۰۱ میلیارد ریال ایجاد کرده است که با نرخ رشد متوسط سالانه ۵/۸ درصد به ۱۲۶۹ میلیارد ریال در سال ۱۳۹۳ افزایش یافته است. بالاترین مقدار ارزش افزوده در این زیربخش نیز در همین سال ۱۳۹۳ و کمترین مقدار آن در سال ۱۳۷۹ به دست آمده است.

در گروه ساخت ماشین آلات و دستگاه های برقی طبقه بندی نشده در جای دیگر در سال ۱۳۷۹ برابر با ۴۶۴ میلیارد ریال بوده که با نرخ رشد متوسط ۰/۳ درصد به ۴۸۴ میلیارد ریال در سال ۱۳۹۳ افزایش یافته است. بالاترین مقدار ارزش افزوده تولید شده در این بخش مربوط به سال ۱۳۸۸ با ۲۰۵۶ میلیارد ریال است و کمترین مقدار آن به مقدار ثابت مربوط به سال ۱۳۹۲ با ۳۲۷ میلیارد ریال است. در مجموع این بخش به طور متوسط ۳/۵ درصد از کل ارزش افزوده اقتصاد را ایجاد می کند.

ساخت رادیو و تلویزیون، دستگاه ها و وسایل ارتباطی به طور متوسط ۲/۷ درصد از کل ارزش افزوده اقتصاد استان را ایجاد می کند. در سال ۱۳۷۹ کل ارزش افزوده تولید شده در این بخش برابر با ۴۳۴ میلیارد ریال و در سال ۱۳۹۳ با نرخ رشد متوسط سالانه ۱۰/۴ درصد، برابر با ۱۷۳۵ میلیارد ریال است. بالاترین مقدار ارزش افزوده نیز در سال ۱۳۹۳ به دست آمده است.

در ساخت ابزار پزشکی، ابزار اپتیکی، ابزار دقیق و انواع ساعت بالاترین مقدار ارزش افزوده در سال ۱۳۸۸ با ۲۶۱ میلیارد ریال و کمترین مقدار آن در سال های ۱۳۸۵ و ۱۳۹۳ با ۱۱۸ میلیارد ریال تولید شده است. در سال ۱۳۷۹ مقدار ارزش افزوده این بخش برابر با ۱۲۵ میلیارد ریال است. متوسط سهم این بخش از ارزش افزوده استان برابر با ۰/۶ درصد است.

زیربخش ساخت وسایل نقلیه موتوری، تریلر و نیم تریلر سهم درخور توجهی در اقتصاد استان تهران دارد و به طور متوسط ۳۵ درصد از کل ارزش افزوده بخش صنعت استان تهران در دوره زمانی ۹۳-۱۳۷۹ را ایجاد کرده است. ساخت وسایل نقلیه موتوری، تریلر و نیم تریلر حدود ۳۵۳۷ میلیارد ریال از ارزش افزوده را در سال ۱۳۷۹ و ۱۰۴۸۲ میلیارد ریال را در سال ۱۳۹۳ ایجاد کرده است. نرخ رشد متوسط سالانه این زیربخش حدود ۸/۱ درصد برآورد می شود.

در ساخت سایر تجهیزات حمل و نقل بالاترین مقدار ارزش افزوده در سال ۱۳۸۹ با ۷۸۰ میلیارد ریال و کمترین مقدار آن در سال ۱۳۷۹ و ۱۳۸۰ با ۳۹ میلیارد ریال تولید شده و متوسط سهم این بخش از ارزش افزوده استان برابر با ۱/۶ درصد است.

ساخت مبلمان و مصنوعات طبقه بندی نشده در جای دیگر به طور متوسط ۳/۵ درصد از کل ارزش افزوده اقتصاد استان را ایجاد می کند. در سال ۱۳۷۹ کل ارزش افزوده تولید شده در این بخش برابر با ۳۷۷ میلیارد ریال و در سال ۱۳۹۳ با نرخ رشد متوسط سالانه ۳/۰ درصد، برابر با ۵۷۳ میلیارد ریال است. بالاترین مقدار ارزش افزوده در سال ۱۳۹۰ با ۱۳۴۵ میلیارد ریال به دست آمده است.

در زیربخش بازیافت، بالاترین مقدار ارزش افزوده در سال ۱۳۹۳ با ۶۲ میلیارد ریال و کمترین مقدار آن در سال ۱۳۸۰ با چهار میلیارد ریال تولید شده است. متوسط سهم این بخش از ارزش افزوده استان بسیار اندک و حدوداً برابر با ۰/۱ درصد برآورد می شود.

جدول ۱۵ - ارزش افزوده بخش صنعت استان تهران به قیمت ثابت در دوره زمانی ۹۳-۱۳۷۹ (میلیارد ریال - درصد)

سال	۱۳۷۹	۱۳۸۰	۱۳۸۱	۱۳۸۲	۱۳۸۳	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۸	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۹۱	۱۳۹۲	۱۳۹۳
صنعت	۲۷۷۸۸۳	۲۲۰۷۴۴	۲۲۰۷۴۴	۳۱۰۹۴۴	۴۱۰۶۷۹	۱۰۵۹۵۰۱	۳۵۱۳۱۳	۳۰۳۳۰۳	۷۶۹۳۰۳	۲۷۱۶۱۷	۲۵۱۷۳۶	۲۶۴۶۶۶	۲۰۰۹۴۷	۱۷۰۹۴۴	۱۵۵۴۶۷
ساخت محصولات غذایی و آشامیدنی ها	۳۰۲۰۰۹	۳۰۰۰۵	۲۰۹۷۰	۲۰۸۴۴	۴۰۳۳۳	۴۰۳۰۴	۳۰۷۰۰	۳۰۷۰۰	۳۰۳۵۹	۳۰۷۳۱	۳۰۴۰۰	۳۰۳۳۷	۳۰۰۲۵	۲۰۲۵۷	۲۰۷۶۵

۱۳۹۳	۴۶	ساخت محصولات از توتون و تنباکو
۱۳۹۳	۳۵۵	ساخت منسوجات
۱۳۹۱	۱۳۰	ساخت پوشاک، عمل آوری و رنگ کردن خز
۱۳۹۰	۲۳۵	دباغی و پرداخت چرم و سایر محصولات چرمی
۱۳۷۱	۲۶	ساخت چوب و محصولات چوبی
۱۳۷۱	۱۴۲	ساخت کاغذ و محصولات کاغذی
۱۳۷۱	۴۶۳	انتشار، چاپ و تکثیر رسانه‌های ضبط شده
۱۳۷۱	۱،۵۳۲	ساخت کک، فرآورده‌های حاصل از تصفیه نفت و سوخت‌های هسته‌ای
۱۳۷۱	۱،۸۲۲	ساخت مواد شیمیایی و محصولات شیمیایی
۱۳۷۱	۵۷۳	ساخت محصولات از لاستیک و پلاستیک
۱۳۷۱	۷۷۹	ساخت سایر محصولات کانی غیر فلزی
۱۳۷۱	۴۱۶	ساخت فلزات اساسی
۱۳۷۱	۱،۴۲۰	ساخت محصولات فلزی فابریکی به‌جز ماشین‌آلات و تجهیزات
۱۳۷۱	۱،۴۷۴	ساخت ماشین‌آلات و تجهیزات طبقه‌بندی نشده در جای دیگر
۱۳۷۱	۱،۲۶۹	ساخت ماشین‌آلات دفتری، حسابداری و محاسباتی
۱۳۷۱	۴۷۴	ساخت ماشین‌آلات و دستگاه‌های برقی طبقه‌بندی نشده در جای دیگر
۱۳۷۱	۲۱۶	ساخت رادیو و تلویزیون، دستگاه‌ها و وسایل ارتباطی
۱۳۷۱	۱۰۵	ساخت محصولات از توتون و تنباکو
۱۳۷۱	۱۱۶	ساخت منسوجات
۱۳۷۱	۴۱۱	ساخت پوشاک، عمل آوری و رنگ کردن خز
۱۳۷۱	۲۳۰	دباغی و پرداخت چرم و سایر محصولات چرمی
۱۳۷۱	۷۸	ساخت چوب و محصولات چوبی
۱۳۷۱	۶۷۱	ساخت کاغذ و محصولات کاغذی
۱۳۷۱	۶۱۴	انتشار، چاپ و تکثیر رسانه‌های ضبط شده
۱۳۷۱	۵۷۰	ساخت کک، فرآورده‌های حاصل از تصفیه نفت و سوخت‌های هسته‌ای
۱۳۷۱	۱،۲۲۷	ساخت مواد شیمیایی و محصولات شیمیایی
۱۳۷۱	۵۴۷	ساخت محصولات از لاستیک و پلاستیک
۱۳۷۱	۹۲۰	ساخت سایر محصولات کانی غیر فلزی
۱۳۷۱	۳۱۳	ساخت فلزات اساسی
۱۳۷۱	۱،۱۲۱	ساخت محصولات فلزی فابریکی به‌جز ماشین‌آلات و تجهیزات
۱۳۷۱	۷۵۱	ساخت ماشین‌آلات و تجهیزات طبقه‌بندی نشده در جای دیگر
۱۳۷۱	۱۰۱	ساخت ماشین‌آلات دفتری، حسابداری و محاسباتی
۱۳۷۱	۴۶۴	ساخت ماشین‌آلات و دستگاه‌های برقی طبقه‌بندی نشده در جای دیگر
۱۳۷۱	۲۱۶	ساخت رادیو و تلویزیون، دستگاه‌ها و وسایل ارتباطی
۱۳۸۶	۱۱۶	ساخت محصولات از توتون و تنباکو
۱۳۸۶	۱۱۶	ساخت منسوجات
۱۳۸۶	۴۱۱	ساخت پوشاک، عمل آوری و رنگ کردن خز
۱۳۸۶	۲۳۰	دباغی و پرداخت چرم و سایر محصولات چرمی
۱۳۸۶	۷۸	ساخت چوب و محصولات چوبی
۱۳۸۶	۱۴۲	ساخت کاغذ و محصولات کاغذی
۱۳۸۶	۶۱۴	انتشار، چاپ و تکثیر رسانه‌های ضبط شده
۱۳۸۶	۵۷۰	ساخت کک، فرآورده‌های حاصل از تصفیه نفت و سوخت‌های هسته‌ای
۱۳۸۶	۱،۲۲۷	ساخت مواد شیمیایی و محصولات شیمیایی
۱۳۸۶	۵۴۷	ساخت محصولات از لاستیک و پلاستیک
۱۳۸۶	۹۲۰	ساخت سایر محصولات کانی غیر فلزی
۱۳۸۶	۳۱۳	ساخت فلزات اساسی
۱۳۸۶	۱،۱۲۱	ساخت محصولات فلزی فابریکی به‌جز ماشین‌آلات و تجهیزات
۱۳۸۶	۷۵۱	ساخت ماشین‌آلات و تجهیزات طبقه‌بندی نشده در جای دیگر
۱۳۸۶	۱۰۱	ساخت ماشین‌آلات دفتری، حسابداری و محاسباتی
۱۳۸۶	۴۶۴	ساخت ماشین‌آلات و دستگاه‌های برقی طبقه‌بندی نشده در جای دیگر
۱۳۸۶	۲۱۶	ساخت رادیو و تلویزیون، دستگاه‌ها و وسایل ارتباطی
۱۳۸۶	۱۱۶	ساخت محصولات از توتون و تنباکو
۱۳۸۶	۱۱۶	ساخت منسوجات
۱۳۸۶	۴۱۱	ساخت پوشاک، عمل آوری و رنگ کردن خز
۱۳۸۶	۲۳۰	دباغی و پرداخت چرم و سایر محصولات چرمی
۱۳۸۶	۷۸	ساخت چوب و محصولات چوبی
۱۳۸۶	۱۴۲	ساخت کاغذ و محصولات کاغذی
۱۳۸۶	۶۱۴	انتشار، چاپ و تکثیر رسانه‌های ضبط شده
۱۳۸۶	۵۷۰	ساخت کک، فرآورده‌های حاصل از تصفیه نفت و سوخت‌های هسته‌ای
۱۳۸۶	۱،۲۲۷	ساخت مواد شیمیایی و محصولات شیمیایی
۱۳۸۶	۵۴۷	ساخت محصولات از لاستیک و پلاستیک
۱۳۸۶	۹۲۰	ساخت سایر محصولات کانی غیر فلزی
۱۳۸۶	۳۱۳	ساخت فلزات اساسی
۱۳۸۶	۱،۱۲۱	ساخت محصولات فلزی فابریکی به‌جز ماشین‌آلات و تجهیزات
۱۳۸۶	۷۵۱	ساخت ماشین‌آلات و تجهیزات طبقه‌بندی نشده در جای دیگر
۱۳۸۶	۱۰۱	ساخت ماشین‌آلات دفتری، حسابداری و محاسباتی
۱۳۸۶	۴۶۴	ساخت ماشین‌آلات و دستگاه‌های برقی طبقه‌بندی نشده در جای دیگر
۱۳۸۶	۲۱۶	ساخت رادیو و تلویزیون، دستگاه‌ها و وسایل ارتباطی

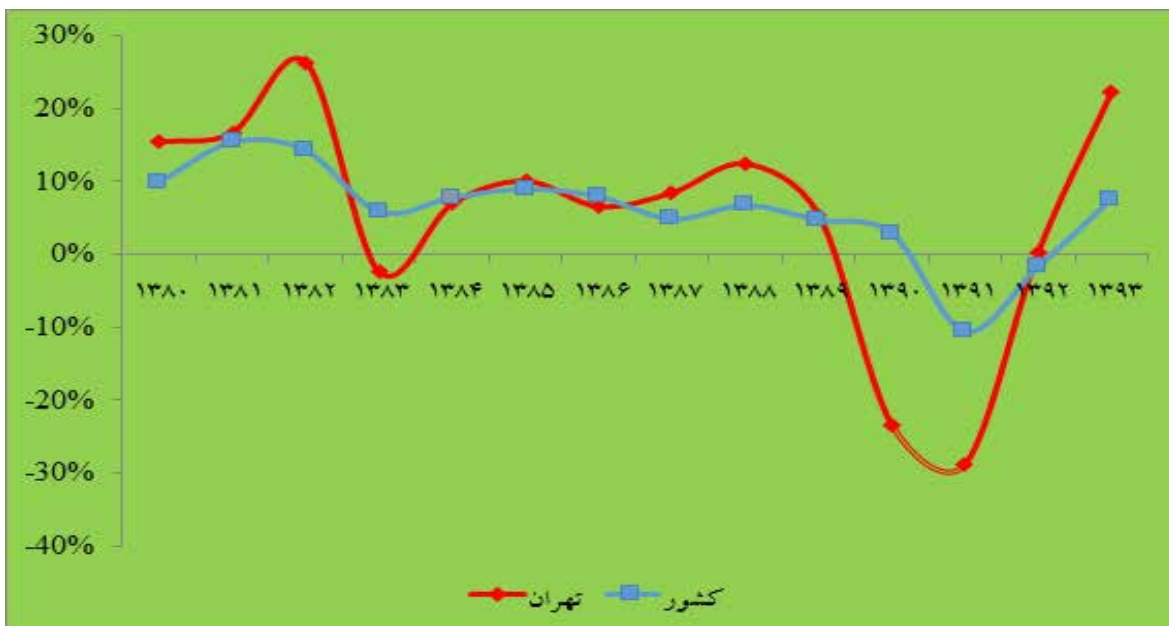
سال	بازیافت	ساخت مبلمان و مصنوعات طبقه بندی نشده در جای دیگر	ساخت سایر تجهیزات حمل و نقل	ساخت وسایل نقلیه موتوری، تریلر و نیم تریلر	ساخت ابزار پزشکی، ابزار اپتیکی، ابزار دقیق و انواع ساعت
۱۳۷۹	۵	۳۷۸	۳۹	۳۰۵۳۷	۲۵
۱۳۸۰	۴	۵۳۹	۳۹	۵۰۹۴۴	۷۸۱
۱۳۸۱	۵	۸۷۰	۳۹۵	۷۹۴۴۰	۷۸۱
۱۳۸۲	۵	۱۰۱۲۳	۲۶۵	۹۰۷۲۰	۷۷۱
۱۳۸۳	۵	۱۰۵۵۹	۳۴۹	۷۷۳۰۹	۱۵۱
۱۳۸۴	۶	۱۰۲۱۳	۳۶۰	۹۰۶۴۷	۸۴۱
۱۳۸۵	۱۲	۱۰۲۷۹	۵۳۴	۱۰۱۴۴۷	۷۱۱
۱۳۸۶	۱۵	۱۰۱۷۴	۵۴۲	۱۰۷۰۹	۵۷۱
۱۳۸۷	۱۷	۱۰۱۸۰	۶۶۹	۱۳۰۶۲۵	۲۱۲
۱۳۸۸	۲۶	۱۰۲۴۸	۶۵۳	۱۶۳۸۲۱	۲۶۱
۱۳۸۹	۳۲	۱۰۳۲۱	۷۸۰	۱۷۷۰۴	۲۴۴
۱۳۹۰	۴۴	۱۰۳۴۵	۶۴۸	۱۴۷۰۵	۱۴۲
۱۳۹۱	۴۴	۸۹۱	۵۶۷	۶۰۴۰۵	۹۶۱
۱۳۹۲	۴۷	۶۸۸	۶۶۳	۵۷۷۷	۶۶۱
۱۳۹۳	۶۱	۵۷۳	۵۲۶	۱۰۰۴۷۲	۷۱۱

مأخذ: دفتر حساب های منطقه ای و محاسبات کارشناس

۸۱-۱۳۸۰ بوده که کشور با نرخ رشد ۱۵/۴ درصد از ۶۱,۱۵۳ میلیارد ریال به ۷۰,۵۷۵ میلیارد ریال افزایش یافته است. بررسی روند نرخ رشد بخش صنعت در کشور نشان می دهد که نرخ رشد دو رقمی سال های آغازین نیمه اول دهه ۱۳۸۰ به رقم ۵/۸ درصدی دوره زمانی ۱۳۸۳-۱۳۸۲ تنزل یافته است و تا سال ۱۳۹۰ نیز نرخ رشد بخش صنعت کشور در محدوده ۳ تا ۹ درصد در نوسان بوده است. در سال ۱۳۹۱ با توجه به شوک های ناشی از افزایش قیمت حامل های انرژی، نرخ رشد این بخش به رقم منفی ۱۰/۵ درصد تنزل کرده و در سال ۱۳۹۲ نیز نرخ رشد این بخش همچنان منفی بوده، اما از شدت آن کاسته شده است. در سال ۱۳۹۳ نرخ رشد این بخش به رقم ۷/۶ درصد افزایش یافته است.

بررسی روند نرخ رشد بخش صنعت نشان می دهد که نرخ رشد دو رقمی نیمه اول دهه ۱۳۸۰ که در سال ۱۳۸۲ به بالاترین نرخ رشد یعنی ۲۶/۳ درصد رسیده است اما از سال ۱۳۸۳ رشد تولید ناخالص بخش صنعت به شدت کاهش یافت و به رقم ۲/۴- درصد تنزل پیدا کرد. در سال های ۱۳۸۴ تا ۱۳۸۹ نرخ رشد مثبت و تقریباً با ثبات بوده است. ۱۳۹۰ و ۱۳۹۱ نیز نرخ رشد این بخش به شدت کاهش یافته است و به رقم های ۲۳/۳- درصد و ۲۸/۸- درصد افول کرده و از سال ۱۳۹۲ از رکود این بخش کاسته شده است و نرخ های رشد مثبت جایگزین نرخ های رشد منفی شده اند. بیشترین نرخ رشد بخش صنعت کشور مربوط به دوره زمانی

نمودار ۱۲- تحولات ارزش افزوده بخش صنعت استان تهران در قیاس با کشور در دوره زمانی ۹۳-۱۳۷۹ (درصد)

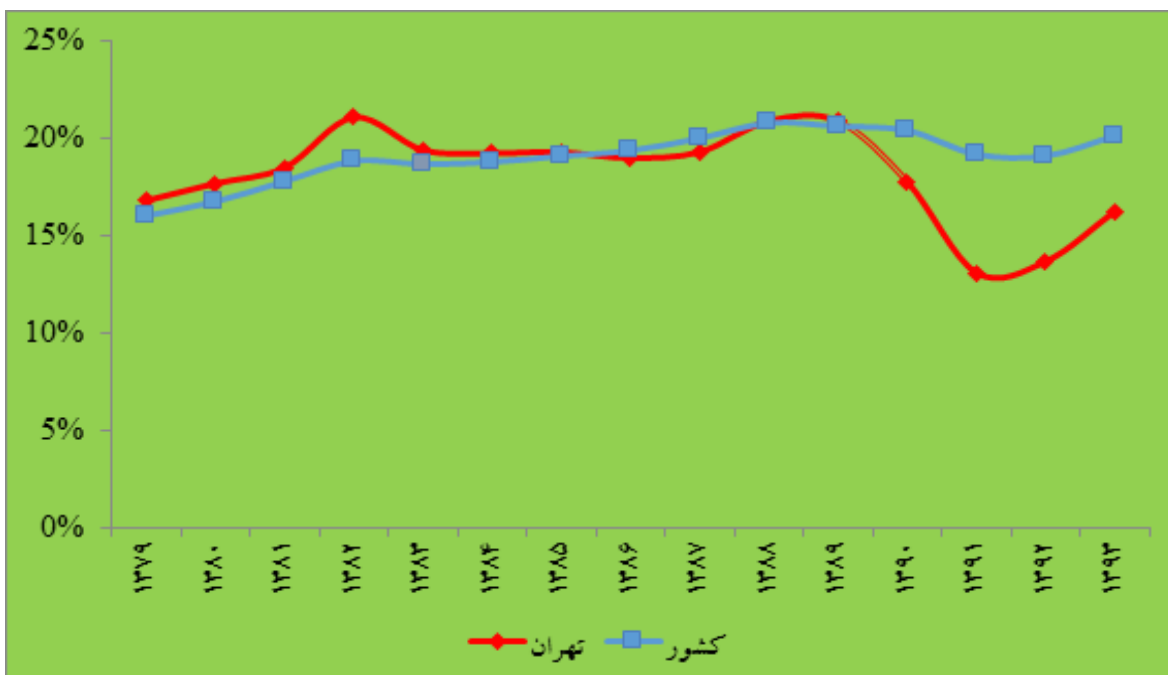

مأخذ: محاسبات کارشناس

سه‌م بخش صنعت از کل ارزش افزوده استان تهران در سال ۱۳۷۹ برابر با ۱۶/۸ درصد و در سال ۱۳۹۳ برابر با ۱۶/۳ درصد است. در دوره زمانی یادشده، سه‌م بخش صنعت از کل ارزش افزوده استان تهران به‌طور متوسط برابر با ۱۸/۳ درصد است در حالی که این نسبت در کشور برابر با ۱۹ درصد است. (نمودار شماره ۱۳)

سه‌م این بخش در تولید ناخالص داخلی به قیمت ثابت در دوره زمانی ۹۳-۱۳۷۹ روند افزایشی داشته و از ۱۶ درصد در سال ۱۳۷۹ به ۲۰/۱ درصد در سال ۱۳۹۳ رسیده است. سه‌م بخش صنعت از کل ارزش افزوده تولید شده در استان تهران روند نسبتاً با ثبات‌تری داشته است.

نمودار ۱۳ - مقایسه سه‌م ارزش افزوده بخش صنعت از کل ارزش افزوده خلق‌شده در استان تهران و کشور در دوره زمانی ۹۳-۱۳۷۹ (درصد)

مأخذ: محاسبات کارشناس

موتوری، تریلر و نیم تریلر، ساخت مبلمان و مصنوعات طبقه‌بندی نشده در جای دیگر و بازیافت همواره از مزیت رقابتی در سطح کشور برخوردار بوده‌اند و به‌عنوان فعالیت‌های پایه در اقتصاد استان تهران به‌شمار می‌روند.

در مجموع با مقایسه مزیت رقابتی سال ۱۳۷۹ با ۱۳۹۳ نتایج زیر به دست می‌آید:

مزیت رقابتی رو به اعتلا: ساخت رادیو و تلویزیون، دستگاه‌ها و وسایل ارتباطی

مزیت رقابتی در حال پیدایش: ساخت سایر تجهیزات حمل‌ونقل
مزیت رو به افول: ساخت پوشاک، عمل‌آوری و رنگ‌کردن خز، دباغی و پرداخت چرم و سایر محصولات چرمی، انتشار، چاپ و تکثیر رسانه‌های ضبط‌شده، ساخت ماشین‌آلات دفتری، حسابداری و محاسباتی، ساخت مبلمان و مصنوعات طبقه‌بندی نشده در جای دیگر و ساخت وسایل نقلیه موتوری، تریلر و نیم‌تریلر

مزیت رو به نابودی: صنعت، ساخت محصولات از توتون و تنباکو، ساخت کاغذ و محصولات کاغذی، ساخت محصولات از لاستیک و پلاستیک، ساخت محصولات فلزی فابریکی به‌جز ماشین‌آلات و تجهیزات، ساخت ماشین‌آلات و تجهیزات طبقه‌بندی نشده در جای دیگر، ساخت ماشین‌آلات و دستگاه‌های برقی طبقه‌بندی نشده در جای دیگر و ساخت ابزار پزشکی، ابزار اپتیکی، ابزار دقیق و انواع ساعت.

بخش صنعت حجم درخور توجهی از اقتصاد استان تهران را ایجاد کرده است. شاخص تمرکز مکانی استان تهران در رشته فعالیت‌های صنعتی در قیاس با کشور نشان می‌دهد که بخش صنعت به‌عنوان فعالیت پایه در اقتصاد استان در قیاس با کشور است. تعداد زیادی از زیربخش‌های بخش صنعت استان از مزیت رقابتی بالایی در قیاس با کشور برخوردارند. در ادامه با توجه به روند تحولات هر یک از زیربخش‌ها، تمرکز مکانی فعالیت بخش صنعت در استان تهران بررسی می‌شود.

بخش صنعت در مجموع در سال‌های ۱۳۷۹ تا ۱۳۸۵، ۱۳۸۸ و ۱۳۸۹ دارای مزیت بوده است. از سال ۱۳۹۰، بخش صنعت در استان تهران تا حد درخور توجهی مزیت رقابتی خود را از دست داده است و مزیت تولید در این بخش روبه‌زوال بوده است. در مجموع در سال‌های ۱۳۸۰، ۱۳۸۲، ۱۳۸۹، بخش صنعت مزیت رقابتی رو به اعتلا، در سال‌های ۱۳۸۱، ۱۳۸۳، ۱۳۸۵، مزیت رو به افول، در سال ۱۳۸۸، مزیت رقابتی در حال پیدایش و در سال‌های ۱۳۸۶، ۱۳۹۰، مزیت رقابتی در حال نابودی داشته است.

از سویی دیگر روند تغییرات شاخص تمرکز مکانی استان تهران در زیربخش‌های بخش صنعت به‌گونه‌ای بوده که در زیربخش‌های ساخت پوشاک، عمل‌آوری و رنگ‌کردن خز، دباغی و پرداخت چرم و سایر محصولات چرمی، انتشار، چاپ و تکثیر رسانه‌های ضبط‌شده، ساخت ماشین‌آلات دفتری، حسابداری و محاسباتی، ساخت وسایل نقلیه

جدول ۱۶- شاخص تمرکز مکانی بخش صنعت استان تهران در مقیاس کل کشور در دوره زمانی ۹۳-۱۳۷۹

تحلیل دوره	۱۳۷۳	۱۳۷۲	۱۳۷۱	۱۳۷۰	۱۳۶۹	۱۳۶۸	۱۳۶۷	۱۳۶۶	۱۳۶۵	۱۳۶۴	۱۳۶۳	۱۳۶۲	۱۳۶۱	۱۳۶۰	۱۳۵۹
صنعت	۱۰۵	۱۰۵	۱۰۵	۱۰۵	۱۰۵	۱۰۵	۱۰۵	۱۰۵	۱۰۵	۱۰۵	۱۰۵	۱۰۵	۱۰۵	۱۰۵	۱۰۵
ساخت محصولات غذایی و انواع آشامیدنی‌ها	۰۹۵	۰۷۷	۰۷۷	۰۷۷	۰۷۷	۰۷۷	۰۷۷	۰۷۷	۰۷۷	۰۷۷	۰۷۷	۰۷۷	۰۷۷	۰۷۷	۰۷۷
ساخت محصولات از توتون و تنباکو	۱۰۲	۰۷۸	۰۷۸	۰۷۸	۰۷۸	۰۷۸	۰۷۸	۰۷۸	۰۷۸	۰۷۸	۰۷۸	۰۷۸	۰۷۸	۰۷۸	۰۷۸
ساخت منسوجات	۰۴۹	۰۵۰	۰۴۳	۰۴۳	۰۴۳	۰۴۳	۰۴۳	۰۴۳	۰۴۳	۰۴۳	۰۴۳	۰۴۳	۰۴۳	۰۴۳	۰۴۳
ساخت پوشاک، عمل آوری و رنگ‌کردن خز	۱۰۲	۱۰۲	۱۰۲	۱۰۲	۱۰۲	۱۰۲	۱۰۲	۱۰۲	۱۰۲	۱۰۲	۱۰۲	۱۰۲	۱۰۲	۱۰۲	۱۰۲
دباغی و پرداخت چرم و سایر محصولات چرمی	۰۹۳	۰۸۳	۰۷۹	۰۷۹	۰۷۹	۰۷۹	۰۷۹	۰۷۹	۰۷۹	۰۷۹	۰۷۹	۰۷۹	۰۷۹	۰۷۹	۰۷۹
ساخت چوب و محصولات چوبی	۰۵۵	۰۴۷	۰۴۵	۰۴۵	۰۴۵	۰۴۵	۰۴۵	۰۴۵	۰۴۵	۰۴۵	۰۴۵	۰۴۵	۰۴۵	۰۴۵	۰۴۵
ساخت کاغذ و محصولات کاغذی	۱۰۳	۰۸۳	۰۷۹	۰۷۹	۰۷۹	۰۷۹	۰۷۹	۰۷۹	۰۷۹	۰۷۹	۰۷۹	۰۷۹	۰۷۹	۰۷۹	۰۷۹
انتشار، چاپ و تکثیر رسانه‌های ضبط‌شده	۲۰۹	۲۰۶	۲۰۵	۲۰۵	۲۰۵	۲۰۵	۲۰۵	۲۰۵	۲۰۵	۲۰۵	۲۰۵	۲۰۵	۲۰۵	۲۰۵	۲۰۵
ساخت کک، فرآورده‌های حاصل از تصفیه نفت و سوخت‌های هسته‌ای	۰۷۷	۰۹۷	۰۷۷	۰۷۷	۰۷۷	۰۷۷	۰۷۷	۰۷۷	۰۷۷	۰۷۷	۰۷۷	۰۷۷	۰۷۷	۰۷۷	۰۷۷
ساخت مواد شیمیایی و محصولات شیمیایی	۰۴۵	۰۵۷	۰۴۵	۰۴۵	۰۴۵	۰۴۵	۰۴۵	۰۴۵	۰۴۵	۰۴۵	۰۴۵	۰۴۵	۰۴۵	۰۴۵	۰۴۵
ساخت محصولات از لاستیک و پلاستیک	۱۰۳	۱۰۲	۱۰۲	۱۰۲	۱۰۲	۱۰۲	۱۰۲	۱۰۲	۱۰۲	۱۰۲	۱۰۲	۱۰۲	۱۰۲	۱۰۲	۱۰۲
ساخت سایر محصولات کانی غیر فلزی	۰۶۷	۰۵۴	۰۵۲	۰۵۲	۰۵۲	۰۵۲	۰۵۲	۰۵۲	۰۵۲	۰۵۲	۰۵۲	۰۵۲	۰۵۲	۰۵۲	۰۵۲
ساخت فلزات اساسی	۰۲۰	۰۲۵	۰۳۳	۰۳۳	۰۳۳	۰۳۳	۰۳۳	۰۳۳	۰۳۳	۰۳۳	۰۳۳	۰۳۳	۰۳۳	۰۳۳	۰۳۳
ساخت محصولات فلزی فابریکی به‌جز ماشین‌آلات و تجهیزات	۱۰۴	۱۰۰	۱۰۲	۱۰۲	۱۰۲	۱۰۲	۱۰۲	۱۰۲	۱۰۲	۱۰۲	۱۰۲	۱۰۲	۱۰۲	۱۰۲	۱۰۲
ساخت ماشین‌آلات و تجهیزات طبقه‌بندی نشده در جای دیگر	۱۰۴	۱۰۲	۱۰۲	۱۰۲	۱۰۲	۱۰۲	۱۰۲	۱۰۲	۱۰۲	۱۰۲	۱۰۲	۱۰۲	۱۰۲	۱۰۲	۱۰۲
ساخت ماشین‌آلات دفتری، حسابداری و محاسباتی	۳۰۳	۲۰۴	۳۰۵	۳۰۵	۳۰۵	۳۰۵	۳۰۵	۳۰۵	۳۰۵	۳۰۵	۳۰۵	۳۰۵	۳۰۵	۳۰۵	۳۰۵
ساخت ماشین‌آلات و دستگاه‌های برقی طبقه‌بندی نشده در جای دیگر	۱۰۴	۱۰۲	۱۰۲	۱۰۲	۱۰۲	۱۰۲	۱۰۲	۱۰۲	۱۰۲	۱۰۲	۱۰۲	۱۰۲	۱۰۲	۱۰۲	۱۰۲

تحلیل دوره	۱۳۹۳	۱۳۹۲	۱۳۹۱	۱۳۹۰	۱۳۸۹	۱۳۸۸	۱۳۸۷	۱۳۸۶	۱۳۸۵	۱۳۸۴	۱۳۸۳	۱۳۸۲	۱۳۸۱	۱۳۸۰	۱۳۷۹
ساخت رادیو و تلویزیون، دستگاه‌ها و وسایل ارتباطی	۲۰۷۳	۲۰۵۷	۲۰۴۶	۱۵۰۱	۲۰۱۴	۲۰۱۲	۱۰۹۰	۲۰۰۵	۲۰۶۰	۱۰۷۳	۰۰۹۰	۲۰۰۰	۱۰۹۲	۱۰۷۰	۲۰۲۶
ساخت ابزار پزشکی، ابزار اپتیکی، ابزار دقیق و انواع ساعت	۰۰۵۹	۰۰۸۳	۰۰۶۷	۰۰۷۳	۱۰۰۰	۱۰۲۰	۱۰۴۰	۱۰۱۳	۱۰۱۳	۱۰۴۱	۱۰۳۹	۱۰۵۱	۱۰۶۵	۱۰۶۹	۱۰۷۴
ساخت وسایل نقلیه موتوری، تریلر و نیم‌تریلر	۲۰۳۳	۱۰۹۰	۱۰۶۱	۲۰۱۵	۲۰۲۶	۲۰۲۶	۲۰۳۲	۲۰۳۳	۲۰۶۰	۲۰۷۴	۲۰۸۷	۲۰۹۳	۲۰۷۶	۳۰۲۰	۳۰۱۶
ساخت سایر تجهیزات حمل‌ونقل	۱۰۱۳	۱۰۸۴	۱۰۰۶	۱۰۰۶	۱۰۰۵	۰۰۹۶	۰۰۹۴	۰۰۹۰	۰۰۵۳	۰۰۴۰	۰۰۳۶	۰۰۳۰	۱۰۰۶	۰۰۷۱	۰۰۳۰
ساخت مبلمان و مصنوعات طبقه‌بندی‌نشده در جای دیگر	۱۰۱۹	۷۰۲۱	۷۰۲۱	۱۰۲۱	۱۰۳۰	۱۰۳۴	۱۰۳۴	۱۰۳۵	۱۰۴۳	۱۰۴۷	۱۰۵۰	۱۰۵۱	۱۰۵۹	۱۰۵۲	۱۰۵۵
بازیافت	۱۰۶۷	۱۰۶۷	۱۰۶۲	۱۰۶۴	۱۰۴۳	۱۰۴۶	۱۰۴۴	۱۰۴۱	۱۰۵۴	۱۰۵۶	۱۰۵۱	۱۰۵۱	۱۰۷۰	۱۰۶۴	۱۰۷۰

مأخذ: دفتر حساب‌های منطقه‌ای و محاسبات کارشناس

۱-۲-۴- تحلیل ارزش افزوده تأمین آب، برق و گاز طبیعی

رشته فعالیت برق، شامل تولید برق توسط نیروگاه‌های گازی، آبی، گازوئیلی و سیکل ترکیبی و همچنین انتقال برق از نیروگاه‌ها و توزیع برق توسط شرکت‌های توزیع است. مجموعه فعالیت‌های مزبور توسط شرکت‌های برق منطقه‌ای، سازمان توانیر، شرکت‌های توزیع برق و مدیریت‌های تولید برق وابسته به وزارت نیرو صورت می‌گیرد. متوسط رشد ارزش افزوده بخش تأمین آب، برق و گاز طبیعی در دوره ۱۳۷۹ تا ۱۳۹۳ برابر با ۳/۱ درصد است و ارزش افزوده این بخش از ۱۳۸۰ میلیارد ریال در ابتدای دوره به ۲۱۲۲ میلیارد ریال در انتهای دوره افزایش یافته است. سهم گروه تأمین آب، برق و گاز طبیعی از ارزش افزوده ایجادشده در کشور در دوره مورد بررسی کاهش یافته و از ۲۴/۸ درصد به ۱۴/۹ درصد تقلیل یافته است. بر اساس جدول شماره ۱۷ بین رشته فعالیت‌های این بخش در استان، فعالیت برق از سهم بیشتری برخوردار است و فعالیت توزیع گاز طبیعی و آب به ترتیب با فاصله

زیاد در رتبه‌های بعدی اهمیت قرار دارند. سهم ارزش افزوده رشته فعالیت برق از ارزش افزوده بخش آب، برق و گاز استان در سال ۱۳۷۹ برابر ۳۹ درصد بوده که در سال ۱۳۹۳ به علت رشد بالای ۷/۳ درصدی ارزش افزوده آن به حدود ۶۸ درصد افزایش پیدا کرده است. در مقابل ارزش افزوده بخش توزیع گاز طبیعی با متوسط نرخ رشد سالانه منفی ۱/۵ درصد از حدود ۴۹ درصد (سهم در بخش آب، برق و گاز طبیعی استان) در سال ۱۳۷۹ به حدود ۲۶ درصد در سال ۱۳۹۳ تقلیل یافته است. ارزش افزوده رشته فعالیت آب در استان نیز در دوره مورد بررسی به قیمت‌های ثابت روبه کاهش بوده است. به طوری که ارزش افزوده تولیدشده از این زیربخش از ۱۶۱ میلیارد ریال در سال ۱۳۷۹ به ۱۲۹ میلیارد ریال در سال ۱۳۹۳ کاهش یافته و نرخ متوسط رشد سالانه در این زیربخش برابر با منفی ۱/۶ درصد بوده است.

جدول ۱۷- ارزش افزوده بخش تأمین آب، برق و گاز طبیعی استان تهران و کشور به قیمت ثابت در دوره زمانی ۹۳-۱۳۷۹ (میلیارد ریال - درصد)

سال	تأمین آب، برق و گاز طبیعی	برق	توزیع گاز طبیعی	آب
۱۳۷۹	۱۰۳۰	۵۴۰	۶۷۹	۱۶۱
۱۳۸۰	۱۰۱۳	۵۹۳	۳۷۷	۱۵۱
۱۳۸۱	۱۰۲۳	۷۷۸	۳۱۰	۱۴۰
۱۳۸۲	۱۰۷۵	۱۰۳۶	۲۱۴	۱۷۷
۱۳۸۳	۱۰۲۴	۸۳۳	۲۷۹	۲۲۱
۱۳۸۴	۱۰۶۰	۱۰۱۸	۲۸۱	۱۴۴
۱۳۸۵	۱۰۶۷	۱۰۳۴	۴۶۰	۱۷۶
۱۳۸۶	۱۰۵۹	۱۷۹	۴۳۱	۱۸۰
۱۳۸۷	۱۰۴۲	۱۱۲	۴۹۵	۱۳۶
۱۳۸۸	۱۰۲۷	۵۸۴	۵۵۹	۱۳۵
۱۳۸۹	۱۰۲۶	۴۸۲	۵۷۲	۱۶۲
۱۳۹۰	۲۰۷۶	۲۰۵۴	۶۰۳	۱۲۱
۱۳۹۱	۱۰۹۷	۱۰۲۵	۵۷۷	۱۶۱
۱۳۹۲	۱۰۷۵	۱۰۲۷	۴۳۴	۱۴۶
۱۳۹۳	۲۰۱۲	۱۰۴۶	۵۴۷	۱۲۹

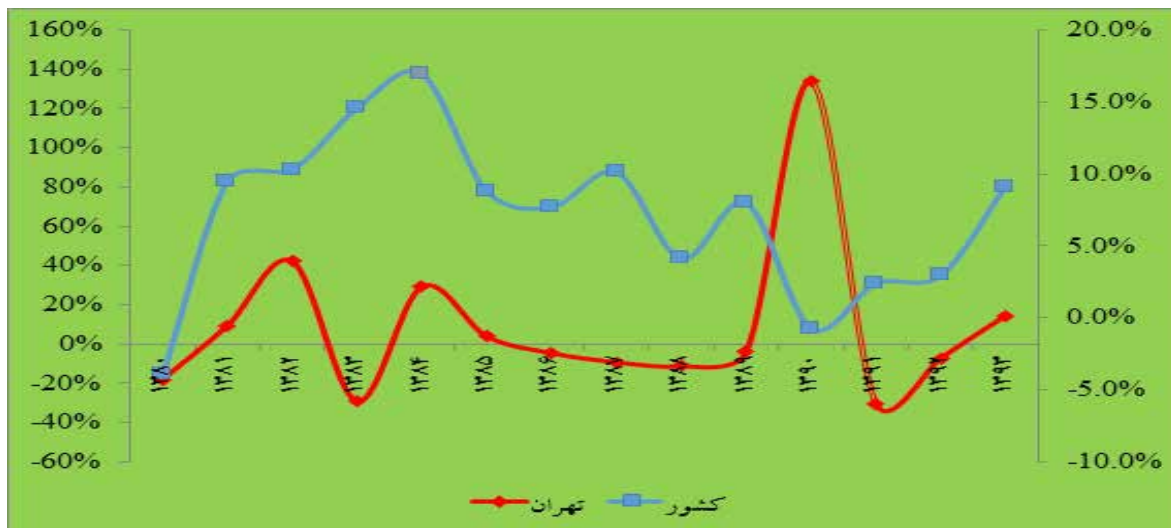
سال	تأمین آب، برق و گاز طبیعی	برق	توزیع گاز طبیعی	آب	تأمین آب، برق و گاز طبیعی	برق	توزیع گاز طبیعی	آب
۱۳۷۹	۵۵۶۱	۲۳۳۹	۱۹۵۵	۱۲۶۷	۲۴.۸%	۲۳.۱%	۳۴.۷%	۱۲.۷%
۱۳۸۰	۵۳۴۰	۲۳۱۳	۱۹۲۸	۱۰۹۹	۲۱.۲%	۲۵.۷%	۲۰.۱%	۱۳.۷%
۱۳۸۱	۵۸۴۶	۲۹۹۵	۱۸۰۶	۱۰۴۵	۲۱.۲%	۲۶.۳%	۱۷.۲%	۱۳.۴%
۱۳۸۲	۶۴۴۷	۳۶۹۲	۱۷۷۸	۹۶۷	۲۷.۳%	۳۷.۰%	۱۲.۰%	۱۸.۴%
۱۳۸۳	۷۳۷۶	۴۲۹۴	۲۱۵۷	۹۳۵	۱۶.۷%	۱۹.۴%	۱۳.۴%	۱۳.۰%
۱۳۸۴	۸۰۶۳	۵۰۴۰	۲۵۱۹	۱۰۷۷	۱۸.۶%	۲۳.۵%	۱۱.۲%	۱۳.۴%
۱۳۸۵	۹۳۹۳	۵۳۸۷	۲۱۷۵	۱۲۵۲	۱۷.۸%	۱۹.۲%	۱۶.۷%	۱۴.۰%
۱۳۸۶	۱۰۱۱۴	۵۶۴۱	۳۱۳۴	۱۳۳۹	۱۵.۷%	۱۷.۴%	۱۳.۷%	۱۳.۴%
۱۳۸۷	۱۱۱۱۱	۷۰۴۰	۳۵۵۶	۱۱۱۷	۱۳.۰%	۱۲.۷%	۱۳.۹%	۱۱.۶%
۱۳۸۸	۱۱۵۹۴	۶۶۵۵	۸۶۸۷	۱۱۱۷	۱۱.۰%	۸.۸%	۱۴.۸%	۱۱.۵%
۱۳۸۹	۱۲۵۵۱	۷۳۹۰	۷۳۹۰	۱۲۲۳	۹.۸%	۶.۵%	۱۴.۹%	۱۳.۳%
۱۳۹۰	۱۲۴۲۶	۷۲۹۸	۳۹۲۱	۱۲۰۷	۲۳.۱%	۲۸.۱%	۱۵.۴%	۱۷.۵%
۱۳۹۱	۱۲۷۲۱	۷۶۳۲	۳۶۸۵	۱۲۹۴	۱۵.۷%	۱۶.۵%	۱۵.۲%	۱۲.۵%
۱۳۹۲	۱۳۰۹۱	۸۰۳۳	۳۷۸۵	۱۲۷۱	۱۴.۲%	۱۵.۹%	۱۱.۵%	۱۱.۵%
۱۳۹۳	۱۴۲۱۶	۸۰۶۵	۴۳۱۵	۱۳۱۳	۱۴.۹%	۱۶.۷%	۱۲.۷%	۹.۸%

مأخذ: دفتر حساب‌های منطقه‌ای و محاسبات کارشناس

ارزش افزوده استان در زیربخش توزیع گاز طبیعی برابر با ۱/۵- درصد بوده، در حالی که بخش مذکور در کشور با نرخ رشد ۵/۸ درصد رشد کرده است. در استان تهران ارزش افزوده بخش آب‌های رشد منفی بزرگی را در دوره‌های ۸۳-۱۳۸۲، ۸۷-۱۳۸۶ و ۹۱-۱۳۹۰ تجربه کرده است. در سال‌های مذکور نرخ رشد ارزش افزوده این بخش به ترتیب برابر با ۳۱/۴- درصد، ۲۴/۴- درصد و ۲۳/۳- درصد بوده است.

بیشترین نرخ رشد ارزش افزوده بخش آب، برق و گاز در استان تهران به دوره زمانی ۹۰-۱۳۸۹ با ۱۳۴ درصد و ۸۲-۱۳۸۱ با ۴۲/۱ درصد بازمی‌گردد. کمترین نرخ رشد ارزش افزوده به دوره زمانی ۹۱-۱۳۹۰ با نرخ ۳۰/۴- درصد و ۸۳-۱۳۸۲ با نرخ ۲۹/۲- درصد برمی‌گردد. بیشترین نرخ رشد استان در زیربخش برق با ۷/۳ درصد بوده و بخش مذکور در کشور با نرخ رشد ۹/۸ درصد افزایش یافته است. متوسط رشد

نمودار ۱۴- تحولات ارزش افزوده بخش تأمین آب، برق و گاز طبیعی استان تهران در قیاس با کشور در دوره زمانی ۹۳-۱۳۷۹ (درصد)

مأخذ: محاسبات کارشناس

جدول ۱۸- تحولات ارزش افزوده بخش تأمین آب، برق و گاز طبیعی استان تهران در قیاس با کشور در دوره زمانی ۹۳-۱۳۷۹ (درصد)

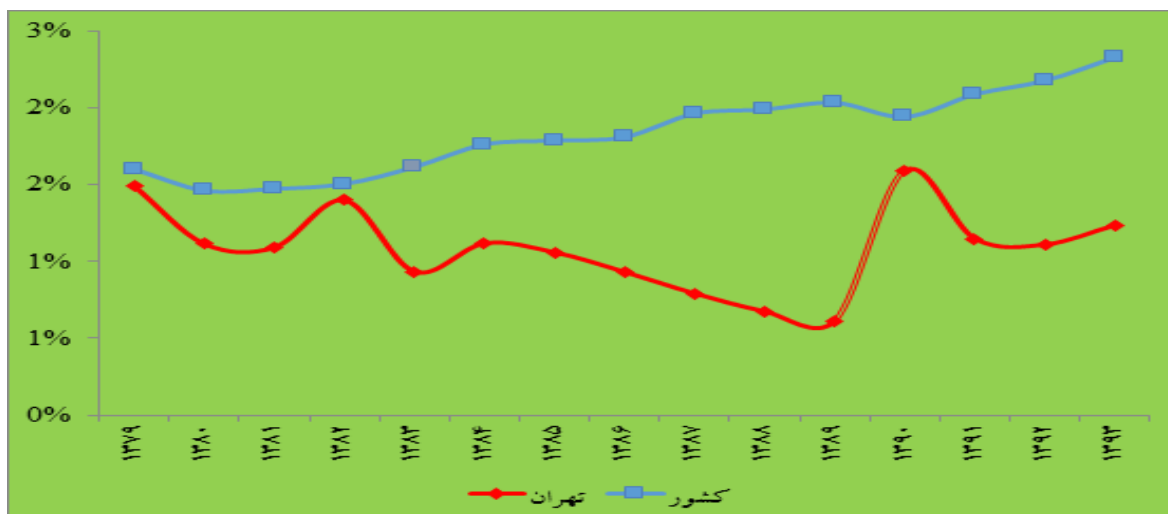
رشد(درصد)		۱۳۸۰	۱۳۸۱	۱۳۸۲	۱۳۸۳	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۸	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۹۱	۱۳۹۲	۱۳۹۳	میانگین
تهران	تأمین آب، برق و گاز طبیعی	-۱۸.۰%	۹.۴%	۴۲.۱%	-۲۹.۲%	۲۹.۲%	۳.۹%	-۴.۷%	-۹.۴%	-۱۱.۴%	-۴.۱%	۱۳۴.۰%	-۳۰.۴%	۱۴.۵%	۳.۱%	۳.۱%
	برق	۹.۹%	۳۲.۷%	۷۳.۵%	-۳۹.۰%	۴۲.۰%	-۱۲.۶%	-۵.۱%	-۱۷.۲%	-۲۸.۱%	-۱۷.۴%	۳۲۶.۳%	۱.۳%	۱۳.۶%	۷.۳%	۷.۳%
	توزیع گاز طبیعی	-۴۳.۰%	-۱۹.۸%	-۳۱.۰%	۳۵.۲%	-۲.۹%	۶۳.۸%	-۶.۳%	۱۴.۶%	۱۳.۱%	۴.۱%	۳.۶%	-۴.۲%	۲۶.۰%	-۱.۵%	-۱.۵%
	آب	-۶.۳%	-۷.۴%	۲۷.۰%	-۳۱.۴%	۱۸.۱%	۲۲.۰%	۲.۳%	-۲۴.۴%	-۰.۳%	۱۹.۷%	۳۰.۴%	-۲۳.۳%	-۱۱.۸%	-۱.۶%	-۱.۶%
کشور	تأمین آب، برق و گاز طبیعی	-۴.۰%	۹.۵%	۱۰.۳%	۱۴.۶%	۱۶.۹%	۸.۸%	۷.۷%	۱۰.۱%	۱۰.۱%	۴.۱%	۸.۰%	-۰.۷%	۲.۹%	۷.۰%	۷.۰%
	برق	-۱۰.۱%	۲۹.۵%	۲۳.۳%	۱۶.۳%	۱۷.۴%	۶.۹%	۴.۷%	۱۳.۶%	۳.۸%	۱۱.۰%	-۱.۲%	۵.۳%	۷.۸%	۹.۸%	۹.۸%
	توزیع گاز طبیعی	-۱.۴%	-۶.۳%	-۱.۰%	۲۰.۶%	۱۶.۷%	۹.۴%	۱۳.۸%	۱۳.۵%	۱۳.۵%	۵.۹%	۳.۷%	۰.۴%	۱۴.۰%	۵.۸%	۵.۸%
	آب	-۱۳.۳%	-۴.۹%	-۷.۵%	-۲.۳%	۱۵.۳%	۱۶.۲%	۷.۰%	-۱.۴%	-۱.۴%	۰.۰%	۴.۴%	-۱.۴%	۲.۷%	۰.۳%	۰.۳%

مأخذ- دفتر حساب‌های منطقه‌ای و محاسبات کارشناس

معدن در استان تهران و کشور در نمودار شماره ۵ مشاهده می‌شود. بر اساس این نمودار، سهم بخش معدن از ارزش افزوده استان تهران نوسانات زیادی داشته است، در حالی که در سطح کشور روند تقریباً باثبات و صعودی مشاهده می‌شود.

بخش تأمین آب، برق و گاز طبیعی حدود ۱/۸ درصد از کل ارزش افزوده خلق شده در کشور را ایجاد کرده است، بخش مذکور تنها ۱/۱ درصد از کل ارزش افزوده استان تهران را خلق می‌کند. روند تغییرات سهم ارزش افزوده بخش

نمودار ۱۵- قیاس سهم ارزش افزوده بخش تأمین آب، برق و گاز طبیعی از کل ارزش افزوده خلق شده در استان تهران و کشور در دوره زمانی ۹۳-۱۳۷۹ (درصد)

مأخذ: محاسبات کارشناس

بررسی ضریب تمرکز مکانی بخش تأمین آب، برق و گاز طبیعی استان تهران بیانگر آن است که این بخش و زیربخش‌های آن فاقد مزیت در

قیاس با کشور هستند. در بخش توزیع گاز طبیعی نیز در دوره زمانی ۱۴ ساله مورد بررسی، مزیت استان رو به نابودی بوده است.

جدول ۱۹- شاخص تمرکز مکانی بخش تأمین آب، برق و گاز طبیعی استان تهران در مقیاس کل کشور در دوره زمانی ۹۳-۱۳۷۹

تحلیل	۱۳۷۳	۱۳۷۲	۱۳۷۱	۱۳۷۰	۱۳۶۹	۱۳۶۸	۱۳۶۷	۱۳۶۶	۱۳۶۵	۱۳۶۴	۱۳۶۳	۱۳۶۲	۱۳۶۱	۱۳۶۰
عدم مزیت	۰.۵۳	۰.۵۱	۰.۵۵	۰.۷۱	۰.۳۰	۰.۳۴	۰.۴۰	۰.۵۲	۰.۵۹	۰.۶۴	۰.۵۵	۰.۹۴	۰.۷۶	۰.۷۶
عدم مزیت	۰.۶۰	۰.۵۷	۰.۵۸	۱.۰۰	۰.۲۰	۰.۲۷	۰.۳۶	۰.۵۷	۰.۶۴	۰.۸۰	۰.۶۷	۱.۲۶	۰.۹۲	۰.۹۲
رو به نابودی	۰.۴۵	۰.۴۱	۰.۵۳	۰.۵۵	۰.۴۶	۰.۴۶	۰.۴۳	۰.۴۵	۰.۵۶	۰.۳۷	۰.۴۶	۰.۴۱	۰.۶۰	۰.۷۲
عدم مزیت	۰.۳۵	۰.۴۱	۰.۴۴	۰.۶۱	۰.۴۱	۰.۳۶	۰.۳۶	۰.۴۴	۰.۴۷	۰.۴۶	۰.۴۵	۰.۶۳	۰.۴۷	۰.۴۶

۱-۲-۵- بخش ساختمان

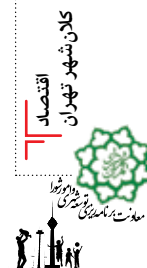
همه فعالیت‌هایی که محصول آن‌ها به صورت ثابت و غیرمنقول در اشکال مختلف ساختمان و بنا تجسم می‌یابد فعالیت ساختمان نامیده می‌شود، اعم از اینکه بنا و ساختمان جدید و یا برای تعمیرات جزئی و اساسی یا تخریب و بازسازی باشد. محدوده این فعالیت شامل احداث ساختمان‌های مسکونی و سایر ساختمان‌هاست. سایر ساختمان‌ها شامل ساختمان‌های صنعتی، آموزشی، بهداشتی، ورزشی، تجاری و ساختمان‌های زیربنایی از قبیل سد، سیلو، بندر، تونل، پل، جاده، راه آهن، فرودگاه، مترو، خط انتقال نیرو و... است. در ضمن تعمیرات اساسی و جزئی ساختمان‌های موجود نیز در این فعالیت در نظر گرفته می‌شود.

به سال ۱۳۸۲ با ۲۱,۳۱۸ میلیارد ریال است. نکته درخور توجه در روند تحولات ارزش افزوده بخش ساختمان در سطح کشور آن است که نوسانات بازار مسکن در سطح کشور کمتر از استان تهران است.

در استان تهران ارزش افزوده خلق شده از زیربخش ساختمان‌های مسکونی به قیمت ثابت روند نزولی داشته است و مقدار کل ارزش افزوده خلق شده از این بخش از ۳,۲۵۷ میلیارد ریال در سال ۱۳۷۹ به ۲,۸۳۳ میلیارد ریال در سال ۱۳۹۳ کاهش یافته است. بالاترین مقدار ارزش افزوده تولیدشده به قیمت ثابت برابر با ۵,۲۴۷ میلیارد ریال که در سال ۱۳۸۷ تولید شده است. نرخ زیربخش سایر ساختمان‌ها رشد فزاینده‌ای را از سال ۱۳۸۷ به بعد داشته‌اند به طوری که در سال ۱۳۸۷، مقدار ارزش افزوده این زیربخش از ۱,۷۴۳ میلیارد ریال به ۴,۰۷۵ میلیارد ریال افزایش یافته است. روند افزایشی مذکور تا سال ۱۳۸۹ ادامه داشته و مقدار ارزش افزوده سایر ساختمان‌ها در این سال به بالاترین میزان خود یعنی ۷,۸۷۵ میلیارد ریال رسیده است.

بررسی سهم ارزش افزوده بخش ساختمان استان تهران از کشور، نشان دهنده آن است که به طور میانگین ۲۷ درصد از کل ارزش افزوده خلق شده در بخش ساختمان کشور به استان تهران اختصاص دارد. این نسبت در سال ۱۳۹۱ برابر با ۳۵ درصد و در سال ۱۳۸۹ برابر با ۳۴ درصد است. در زیربخش ساختمان‌های مسکونی، سهم استان تهران از کشور به طور متوسط برابر با ۳۴ درصد است. بالاترین سهم استان از ارزش افزوده کشور در این زیربخش مربوط به سال ۱۳۸۰ با ۴۷ درصد، در سال ۱۳۸۱ با ۴۳ درصد و سال ۱۳۷۹ با ۴۲ درصد است. کمترین سهم استان از زیربخش ساختمان‌های مسکونی مربوط به سال ۱۳۹۰ با ۲۵ درصد و ۱۳۸۹ با ۲۶ درصد و ۱۳۹۳ با ۲۹ درصد است. در زیربخش سایر ساختمان‌ها بالاترین نرخ‌های رشد در سال‌های ۱۳۹۱ با ۳۴ درصد، ۱۳۸۸ و ۱۳۹۳ با ۳۲ درصد است.

ارزش افزوده بخش ساختمان در استان در دوره مورد بررسی با فراز و نشیب‌هایی روبه‌رو بوده است. ارزش افزوده این بخش در سال ۱۳۷۹ برابر ۵,۵۸۳ میلیارد ریال بوده که با قرارگرفتن در دوره رکود، تا سال ۱۳۸۲ به ۴,۸۳۹ میلیارد ریال کاهش ارزش افزوده داشته است. در سال ۱۳۸۴ که سال رونق در بخش ساختمان بوده است، ارزش افزوده این بخش به حدود ۵,۰۰۵ میلیارد ریال رسیده، به طوری که مقدار مطلق آن از میزان سال ۱۳۷۹ نیز کمتر است. رشد متوسط بخش ساختمان در دوره زمانی ۸۷-۱۳۸۶ برابر با ۶۵ درصد است و ارزش افزوده این بخش از ۵,۶۳۹ میلیارد ریال در سال ۱۳۸۶ به ۹,۳۲۱ میلیارد ریال در سال ۱۳۸۷ افزایش یافته است. بالاترین مقدار ارزش افزوده بخش ساختمان در سال ۱۳۸۹ با ۱۱,۱۰۸ میلیارد ریال و کمترین مقدار آن مربوط به سال ۱۳۸۴ با ۴,۰۴۸ میلیارد ریال است. در سال‌های آتی به جز سال ۱۳۹۱، بخش ساختمان با رکود مواجه بوده است. در سطح کشور نیز ارزش افزوده بخش ساختمان از ۲۲,۴۵۷ میلیارد ریال در سال ۱۳۷۹ به ۲۳,۱۳۸ میلیارد ریال در سال ۱۳۹۳ افزایش یافته است. بالاترین مقدار ارزش افزوده این بخش در کشور مربوط به سال ۱۳۸۸ با ۳۴,۱۴۱ میلیارد ریال و کمترین مقدار آن مربوط

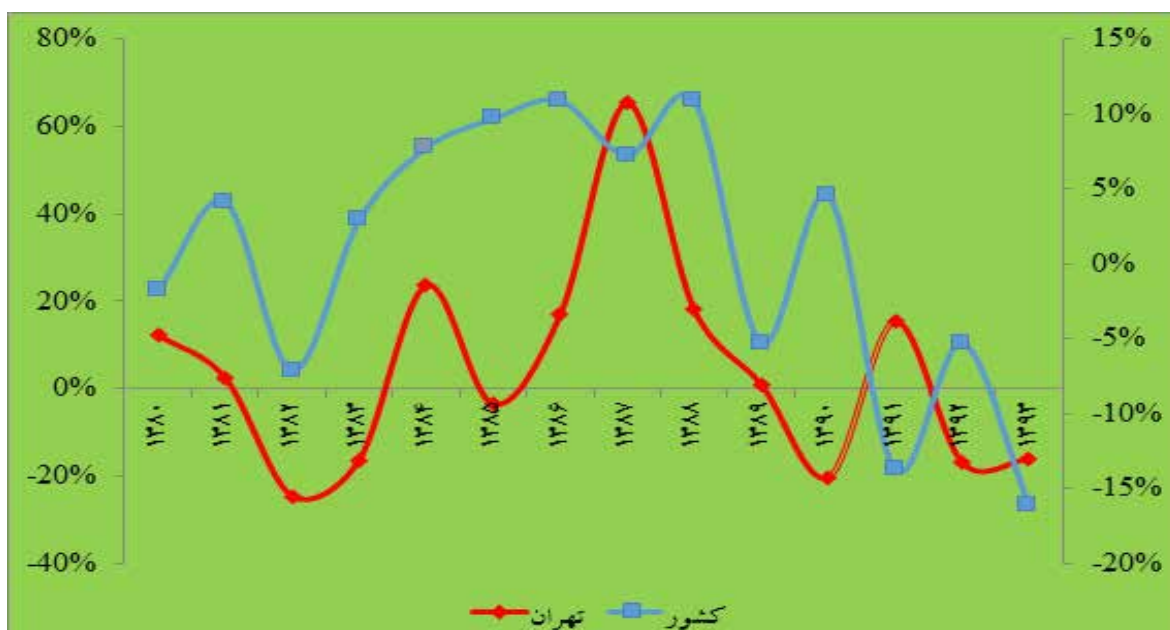

جدول ۲۰- ارزش افزوده بخش ساختمان استان تهران و کشور به قیمت ثابت در دوره زمانی ۹۳-۱۳۷۹ (میلیارد ریال - درصد)

میانگین	۱۳۷۹	۱۳۸۰	۱۳۸۱	۱۳۸۲	۱۳۸۳	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۸	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۹۱	۱۳۹۲	۱۳۹۳
ساختمان	۵۵۸۳	۶۲۶۶	۶۲۴۸	۴۸۳۹	۴۰۴۸	۵۰۰۵	۴۸۲۶	۵۶۳۹	۹۳۲۱	۱۱۰۰۳	۱۱۰۰۸	۸۸۵۱	۱۰۲۰۷	۸۴۸۰	۷۰۱۱۶
ساختمان‌های مسکونی	۳۲۵۷	۳۵۷۰	۳۱۳۵	۲۸۸۵	۲۶۸۵	۳۳۱۲	۳۲۰۸	۳۸۹۷	۵۲۴۷	۴۱۱۶	۳۲۳۴	۳۱۷۱	۴۸۱۶	۳۹۳۴	۲۸۳۳
سایر ساختمان‌ها	۲۳۲۷	۲۶۹۷	۲۲۸۳	۱۹۵۴	۱۳۶۳	۱۶۹۲	۱۶۱۷	۱۷۴۳	۴۰۷۵	۶۸۸۷	۷۸۷۵	۵۶۸۰	۵۳۹۱	۴۵۴۶	۴۲۸۴
ساختمان	۲۲۴۵۷	۲۲۰۴۸	۲۲۰۹۵۹	۲۱۳۱۸	۲۱۹۳۵	۲۳۶۲۸	۲۵۹۱۳	۲۸۱۷۲۷	۳۰۷۰۲	۳۴۱۴۱	۳۲۳۳۲	۳۳۷۹۸	۲۹۱۴۶	۲۷۵۹۴	۲۳۱۳۸
ساختمان‌های مسکونی	۷۸۲۹	۷۶۶۵	۹۵۵۹	۸۷۷۹	۸۸۴۳	۹۶۹۰	۱۰۵۷۵	۱۲۰۲۲	۱۴۳۴۳	۱۲۸۷۱	۱۲۳۱۹	۱۲۴۴۴	۱۳۳۳۷	۱۲۰۲۱	۹۶۵۳
سایر ساختمان‌ها	۱۴۶۲۸	۱۴۳۸۳	۱۳۴۰۰	۱۲۵۳۹	۱۳۰۹۲	۱۳۹۳۸	۱۵۳۳۹	۱۵۷۰۵	۱۶۴۵۹	۲۱۲۶۹	۲۰۰۱۳	۲۱۳۵۴	۱۵۸۰۹	۱۴۵۷۳	۱۳۴۸۵
ساختمان	۲۵%	۲۸%	۲۸%	۲۳%	۱۸%	۲۱%	۱۹%	۲۰%	۳۰%	۳۲%	۳۴%	۲۶%	۳۵%	۳۱%	۲۷%
ساختمان‌های مسکونی	۴۱%	۴۷%	۴۳%	۳۳%	۳۰%	۳۴%	۳۰%	۳۰%	۳۷%	۳۲%	۲۶%	۲۵%	۳۶%	۲۹%	۳۴%
سایر ساختمان‌ها	۱۶%	۱۹%	۱۷%	۱۶%	۱۰%	۱۲%	۱۱%	۱۱%	۲۵%	۳۲%	۳۹%	۲۷%	۳۴%	۳۲%	۲۲%

مأخذ: دفتر حساب‌های منطقه‌ای و محاسبات کارشناس

نمودار ۱۶- تحولات ارزش افزوده بخش ساختمان استان تهران در قیاس با کشور در دوره زمانی ۹۳-۱۳۷۹ (درصد)

مأخذ: محاسبات کارشناس

در سطح کشور در دوره زمانی ۹۳-۱۳۷۹ متوسط نرخ رشد بخش ساختمان برابر با ۰/۲ درصد است که این مقدار در زیربخش ساختمان‌های مسکونی برابر با رقم مثبت ۱/۵ درصد و در سایر ساختمان‌ها برابر با رقم منفی ۰/۶ درصد است. همان‌طور که مشاهده می‌شود روند تحولات بخش ساختمان در استان تهران متفاوت از روند کشور است. در سطح استان تهران رشد ارزش افزوده بخش ساختمان از رشد ارزش افزوده زیربخش سایر ساختمان‌ها منتج شده، در حالی که در کشور رشد بخش مذکور از بخش ساختمان‌های مسکونی است.

تحولات ارزش افزوده بخش ساختمان و زیربخش‌ها بیانگر آن است که متوسط نرخ رشد سالانه بخش ساختمان در استان تهران برابر با ۱/۷ درصد است. بررسی متوسط رشد سالانه به تفکیک زیربخش‌ها نشان می‌دهد که در ساختمان‌های مسکونی متوسط رشد سالانه برابر با این مقدار در بخش سایر ساختمان‌ها برابر با ۴/۵ درصد است. بالاترین نرخ‌های رشد بخش ساختمان در بخش سایر ساختمان‌ها و در سال‌های ۸۷-۱۳۸۶ و ۸۸-۱۳۸۸ به ترتیب به میزان ۱۳۴ درصد و ۶۹ درصد شکل گرفته است.

جدول ۲۱- تحولات ارزش افزوده بخش ساختمان به تفکیک استان تهران و کشور (درصد)

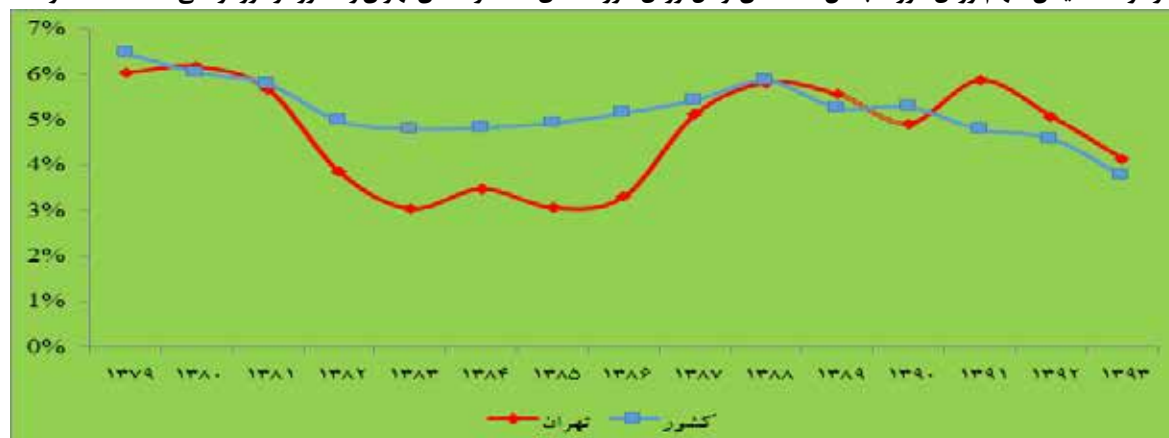
رشد ارزش افزوده		۱۳۸۰	۱۳۸۱	۱۳۸۲	۱۳۸۳	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۸	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۹۱	۱۳۹۲	۱۳۹۳	میانگین
تهران	ساختمان	۱۲%	۲%	-۲۵%	-۱۶%	۲۴%	-۴%	۱۷%	۶۵%	۱۸%	۱%	-۲۰%	۱۵%	-۱۷%	-۱۶%	۱.۷%
	ساختمان‌های مسکونی	۱۰%	۱۶%	-۳۰%	-۷%	۲۳%	-۳%	۲۱%	۳۵%	-۲%	-۲۱%	۵۲%	-۱۸%	-۲۸%	-۱۰%	-۱.۰%
	سایر ساختمان‌ها	۱۶%	-۱۵%	-۱۴%	-۳۰%	۲۴%	-۴%	۸%	۳۴%	۶۹%	۱۴%	-۲۸%	-۵%	-۱۶%	-۶%	۴.۵%
کشور	ساختمان	۲%	۴%	-۷%	۳%	۸%	۱۰%	۱۱%	۷%	۱۱%	-۵%	۵%	-۱۴%	-۵%	۰.۲%	۰.۲%
	ساختمان‌های مسکونی	۲%	۲۵%	-۷%	۱%	۱۰%	۹%	۲۳%	۱۰%	-۱۰%	-۴%	۱%	۷%	۲%	-۲۶%	۱.۵%
	سایر ساختمان‌ها	۲%	-۷%	-۶%	۴%	۶%	۱۰%	۲%	۵%	۲۹%	-۶%	۷%	-۲۶%	-۷%	-۶%	-۰.۶%

مأخذ: دفتر حساب‌های منطقه‌ای و محاسبات کارشناس

بررسی سهم ارزش افزوده بخش ساختمان از کل ارزش افزوده تولیدشده در استان تهران نشان می‌دهد که به‌طور متوسط ۴/۷ درصد از کل ارزش افزوده استان تهران از طریق بخش ساختمان ایجاد شده است. در سال‌های ۱۳۸۰ این سهم به بیش از ۶ درصد رسیده است. در سال‌های ۱۳۹۳ و ۱۳۸۵ با رسیدن سهم ارزش افزوده بخش ساختمان به ترتیب به ۳ درصد و ۳/۱ درصد، سهم این بخش از کل اقتصاد استان به کمترین مقدار خود رسیده است.

رسیده است. سهم ارزش افزوده بخش ساختمان کشور از کل ارزش افزوده کشور بین ۳/۸ تا ۶/۵ درصد در نوسان بوده است. سهم ارزش افزوده بخش ساختمان از کل ارزش افزوده کشور در سال ۱۳۸۸ و ۱۳۸۹ به ۵/۳ درصد کاهش یافته است و در سال‌های آینده روند نزولی کاهش سهم این بخش ادامه پیدا کرده، به طوری که در چهار سال، سهم بخش ساختمان از کل ارزش افزوده کشور به ۳/۸ درصد رسیده است.

نمودار ۱۷- قیاس سهم ارزش افزوده بخش ساختمان از کل ارزش افزوده خلق شده در استان تهران و کشور در دوره زمانی ۹۳-۱۳۷۹ (درصد)

مأخذ: محاسبات کارشناس

برخوردار است. در ساختمان‌های مسکونی نیز استان از مزیت برخوردار است، اما با توجه روند تغییرات آن در دوره زمانی ۹۳-۱۳۷۹، این مزیت رو به افول است.

بخش ساختمان به‌عنوان یکی از فعالیت‌های پایه در استان تهران به‌شمار می‌رود. بر اساس شاخص تمرکز مکانی، استان در بخش ساختمان و در زیربخش سایر ساختمان‌ها از مزیت در حال پیدایش

جدول ۲۲- شاخص تمرکز مکانی بخش ساختمان استان تهران در مقیاس کل کشور در دوره زمانی ۹۳-۱۳۷۹

تحلیل دوره	۱۳۹۳	۱۳۹۲	۱۳۹۱	۱۳۹۰	۱۳۸۹	۱۳۸۸	۱۳۸۷	۱۳۸۶	۱۳۸۵	۱۳۸۴	۱۳۸۳	۱۳۸۲	۱۳۸۱	۱۳۸۰	۱۳۷۹
ساختمان	۰.۹۳	۰.۹۳	۰.۹۳	۰.۹۳	۰.۹۳	۰.۹۳	۰.۹۳	۰.۹۳	۰.۹۳	۰.۹۳	۰.۹۳	۰.۹۳	۰.۹۳	۰.۹۳	۰.۹۳
ساختمان‌های مسکونی	۰.۹۳	۰.۹۳	۰.۹۳	۰.۹۳	۰.۹۳	۰.۹۳	۰.۹۳	۰.۹۳	۰.۹۳	۰.۹۳	۰.۹۳	۰.۹۳	۰.۹۳	۰.۹۳	۰.۹۳
سایر ساختمان‌ها	۰.۹۳	۰.۹۳	۰.۹۳	۰.۹۳	۰.۹۳	۰.۹۳	۰.۹۳	۰.۹۳	۰.۹۳	۰.۹۳	۰.۹۳	۰.۹۳	۰.۹۳	۰.۹۳	۰.۹۳

مأخذ: دفتر حساب‌های منطقه‌ای و محاسبات کارشناس

۱-۲-۶- ارزش افزوده بخش عمده‌فروشی، خرده‌فروشی، تعمیر وسایل نقلیه و کالاها

ارزش افزوده استان تهران و کشور را در بخش مذکور در سال‌های ۱۳۷۹ تا ۱۳۹۳ نشان می‌دهد. دیده می‌شود که ارزش افزوده استان در سال ۱۳۷۹ برابر با ۱۹۸۷۸ میلیارد ریال بوده است که در سال ۱۳۹۳ به ۳۲۰۷۰ میلیارد ریال رسیده است. عملکرد کشور نیز در سال ۱۳۷۹، ۵۹۴۰۹ و در سال ۱۳۹۳ معادل ۱۱۱۳۷۰/۷۵ میلیارد ریال است. ارقام بیانگر این مطلب هستند که با وجود سهم بالای ارزش افزوده بخش عمده‌فروشی، خرده‌فروشی و... استان از کشور، در سال‌های اخیر، مقدار این سهم کاهش یافته است، به طوری که از مقدار ۳۳/۵ درصد در سال ۱۳۷۹، به مقدار ۲۸/۸ درصد در سال ۱۳۹۳ رسیده است. جدول شماره ۲۳ روند تغییرات ارزش افزوده بخش مورد نظر را در سطح استان و کشور نشان می‌دهد.

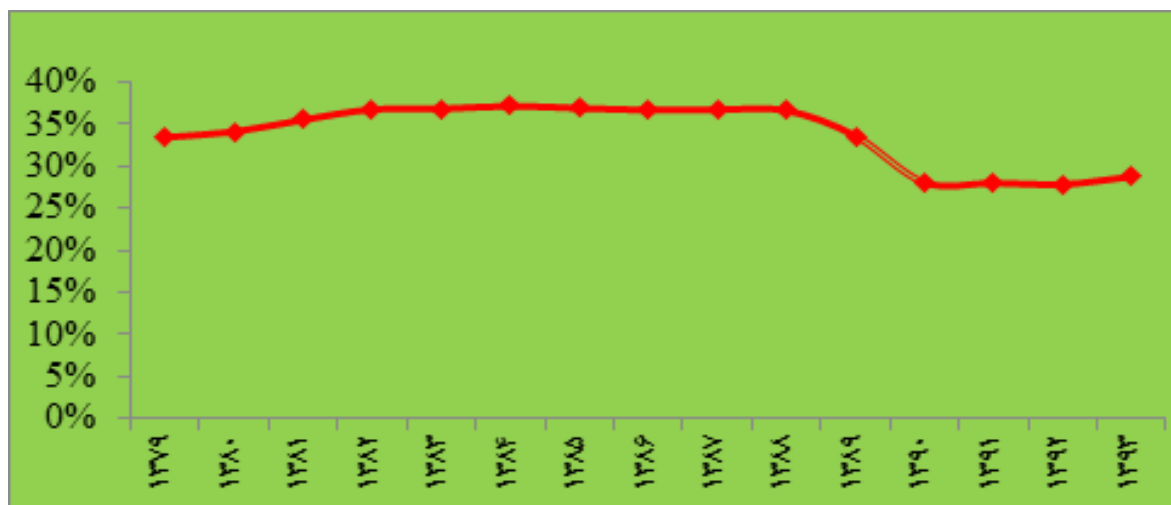
استان تهران، قدرتمندترین و فعال‌ترین استان کشور در بخش عمده‌فروشی و خرده‌فروشی، تعمیر وسایل نقلیه و کالاها و تولید ارزش افزوده درخور توجه در این حوزه است. این استان، با تجمعی از فعالیت‌های تجاری کوچک و بزرگ به مرکز و قطب تجاری کشور تبدیل شده که گاهی با تأثیرات به اطراف، سایر استان‌ها را نیز منتفع کرده است. اما آنچه آمار نشان می‌دهد، قطب‌شدن و ماکروسفالی شدن این استان در نتیجه فعالیت‌های شکل گرفته در آن است که از جمله این فعالیت‌ها و بخش‌های اقتصادی؛ عمده‌فروشی‌ها، خرده‌فروشی‌ها و... در استان است. در این میان، شهرستان تهران با تأکید بر شهر تهران بالاترین سهم را در پررنگ‌شدن این نقش و افزایش سهم ارزش افزوده بخش‌های عمده‌فروشی، خرده‌فروشی، تعمیر وسایل و... دارد. جدول شماره

جدول ۲۳- روند تحولات ارزش افزوده بخش عمده‌فروشی، خرده‌فروشی، تعمیر وسایل نقلیه و کالاها در استان تهران و کشور- میلیارد ریال

سال	۱۳۹۳	۱۳۹۲	۱۳۹۱	۱۳۹۰	۱۳۸۹	۱۳۸۸	۱۳۸۷	۱۳۸۶	۱۳۸۵	۱۳۸۴	۱۳۸۳	۱۳۸۲	۱۳۸۱	۱۳۸۰	۱۳۷۹
استان تهران	۳۲۰۷۰	۳۱۰۳۳	۳۰۵۶۳	۳۲۲۱۹	۳۵۷۲۳	۳۶۳۲۰	۳۷۳۳۳	۳۸۷۰۸	۳۶۷۶۳	۳۴۸۵۳	۳۱۹۶۴	۲۷۸۸۲	۲۴۸۳۶	۲۲۵۳۱	۱۹۸۷۸
کشور	۱۱۱۳۷۰	۱۱۱۳۷۰	۱۰۹۴۴۰	۱۱۴۷۴۱	۱۰۶۲۴۴	۹۹۲۷۷	۱۰۱۵۸۴	۱۰۵۴۷۵	۹۹۵۹۲	۹۳۷۷۱	۸۶۷۵۴	۷۶۰۶۱	۶۹۸۶۹	۶۶۰۱۳	۵۹۴۰۹
سهم استان از کشور (درصد)	۲۸.۸%	۲۷.۹%	۲۸.۰%	۲۸.۱%	۳۳.۶%	۳۶.۶%	۳۶.۷%	۳۶.۷%	۳۶.۹%	۳۷.۲%	۳۶.۸%	۳۶.۸%	۳۵.۵%	۳۴.۱%	۳۳.۵%

مأخذ: مرکز آمار ایران - محاسبات مشاور

نمودار ۱۸- روند تغییرات سهم ارزش افزوده استان از کشور در بخش عمده‌فروشی و خرده‌فروشی ۹۳-۱۳۷۹

مأخذ: محاسبات مشاور بر اساس جداول حساب‌های منطقه‌ای

کشور، در سال ۱۳۸۳ با رقمی معادل ۱۴/۲ درصد بوده است. پس از آن افت تدریجی این رشد در استان و کشور مشهود بوده به طوری که استان، تا ۹/۸- درصد کاهش رشد را در سال ۱۳۹۰ تجربه کرده و سپس شاهد رشد تا ۳/۳ درصد در سال ۱۳۹۳ هستیم. کشور نیز در این سال‌ها نوسانات بسیاری را در رشد تجربه کرده و در نهایت طبق آخرین اطلاعات موجود (۱۳۹۳)، نرخ رشد صفر درصدی داشته است.

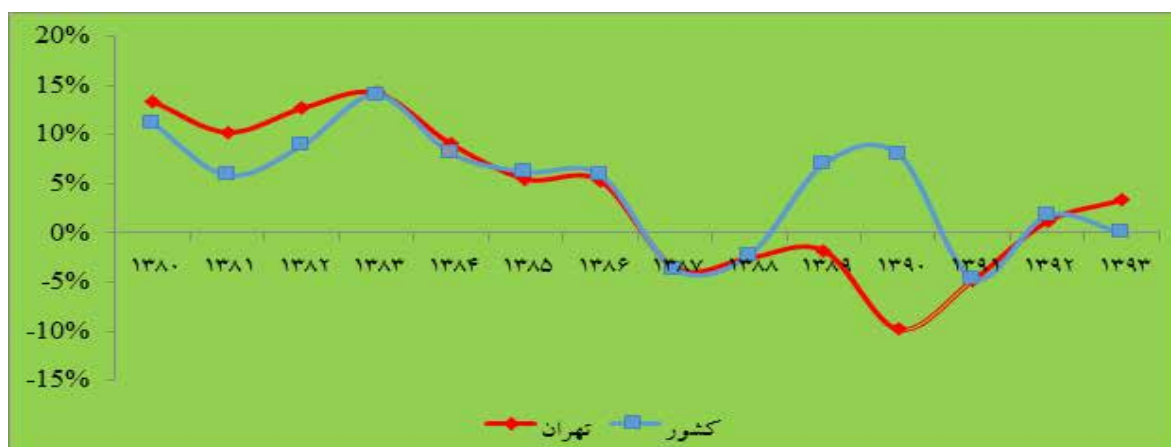
جدول شماره ۲۴ روند تحولات رشد ارزش افزوده گروه فعالیتی عمده‌فروشی، خرده‌فروشی و تعمیرات را در استان و کشور در دوره ۱۳۸۰-۱۳۹۳ نشان می‌دهد. بر اساس این جدول که به‌طور متوسط در هر سال، ارزش افزوده گروه فعالیتی مزبور در استان تهران ۳/۷ درصد و در کشور ۴/۷ درصد رشد داشته، اما در این سال‌ها فراز و فرودهای بسیاری را تجربه کرده، به طوری که بالاترین نرخ رشد، هم در استان و هم در

جدول ۲۴- روند تحولات رشد ارزش افزوده بخش عمده‌فروشی، خرده‌فروشی، تعمیر وسایل نقلیه و کالاها در استان تهران و کشور- درصد

سال	استان	کشور
۱۳۸۰	۱۳.۳%	۱۱.۱%
۱۳۸۱	۱۰.۲%	۵.۸%
۱۳۸۲	۱۲.۷%	۸.۹%
۱۳۸۳	۱۴.۲%	۱۴.۰%
۱۳۸۴	۹.۰%	۸.۱%
۱۳۸۵	۵.۵%	۶.۲%
۱۳۸۶	۵.۳%	۵.۹%
۱۳۸۷	-۳.۶%	-۳.۷%
۱۳۸۸	-۲.۵%	-۲.۳%
۱۳۸۹	-۱.۸%	۷.۰%
۱۳۹۰	-۹.۸%	۸.۰%
۱۳۹۱	۱.۲%	۱.۸%
۱۳۹۲	-۴.۸%	-۴.۶%
۱۳۹۳	۳.۳%	۰.۰%
میانگین	۳.۷%	۴.۷%

مأخذ: مرکز آمار ایران- محاسبات مشاور

نمودار ۱۹- روند تحولات رشد سالانه ارزش افزوده بخش عمده‌فروشی، خرده‌فروشی، تعمیر وسایل نقلیه و کالاها در استان تهران و کشور- درصد

مأخذ: محاسبات مشاور بر اساس جداول حساب‌های منطقه‌ای

جدول ۲۵- مزیت نسبی آشکار شده بخش عمده‌فروشی، خرده‌فروشی، تعمیر وسایل نقلیه و کالاها در استان تهران

استان	۱۳۸۰	۱۳۸۱	۱۳۸۲	۱۳۸۳	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۸	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۹۱	۱۳۹۲	۱۳۹۳
استان	۱.۲۶	۱.۲۶	۱.۲۵	۱.۲۵	۱.۲۶	۱.۲۷	۱.۲۲	۱.۲۰	۱.۱۴	۱.۱۳	۱.۰۴	۱.۰۰	۰.۹۸	۱.۰۰

مأخذ: مرکز آمار ایران و محاسبات مشاور

شده و در جدول پیش‌رو نمایش داده شده است. در سال ۱۳۷۹ بخش عمده‌فروشی، خرده‌فروشی و... ۲۱/۵ درصد از ارزش افزوده استان را به خود اختصاص داد؛ این سهم، با گذر از نوسانات اندک به مقدار ۱۸/۷ درصد در سال ۱۳۹۳ کاهش یافته است. به عبارتی در طول این دوره، به‌طور متوسط در هر سال ۲۰/۹ درصد از ارزش افزوده استان به بخش یادشده تعلق داشته است.

در کشور نیز سهم بخش عمده‌فروشی، خرده‌فروشی و تعمیر وسایل نقلیه و کالاها از ارزش افزوده کل، از ۱۷/۲ درصد در سال ۱۳۷۹، در یک روند نسبتاً ثابت به ۱۸/۳ درصد در سال ۱۳۹۳ رسیده است. نتایج نشان می‌دهد که حدوداً از سال ۱۳۸۹ به بعد، از سهم بخش عمده‌فروشی، خرده‌فروشی و... استان کاسته شده و فاصله و سهم بیشتری که این بخش از اقتصاد از ارزش افزوده کل در استان نسبت به کشور داشته است، با این کاهش سهم، جبران شده و در نهایت در سال ۱۳۹۳، این رقم به مقدار بسیار نزدیکی در سطح استان و کشور رسیده است.

اطلاعات جدول ۲۶ نشان می‌دهد که استان تهران در بخش عمده‌فروشی، خرده‌فروشی، تعمیر وسایل نقلیه و کالاها دارای مزیت نسبی آشکار شده است. زیرا شاخص مزیت نسبی تخمین زده شده برای آن در تمامی سال‌ها بالاتر از یک (به‌جز سال ۱۳۹۲)، بوده است. به عبارت دیگر بر اساس تعاریف ارائه‌شده بخش عمده‌فروشی، خرده‌فروشی و... در استان تهران در گروه فعالیت‌های تخصصی قرار می‌گیرد. این شاخص در برخی سال‌ها رقمی بالاتر از میانگین داشته و نشان از حضور پر قدرت‌تر و پایه‌بودن این بخش از اقتصاد در استان دارد، اما آنچه درخور توجه است، کاهش مقدار این شاخص در سال‌های اخیر است که ادامه این روند می‌تواند استان را از تخصصی‌بودن در بخش مذکور، خارج کند.

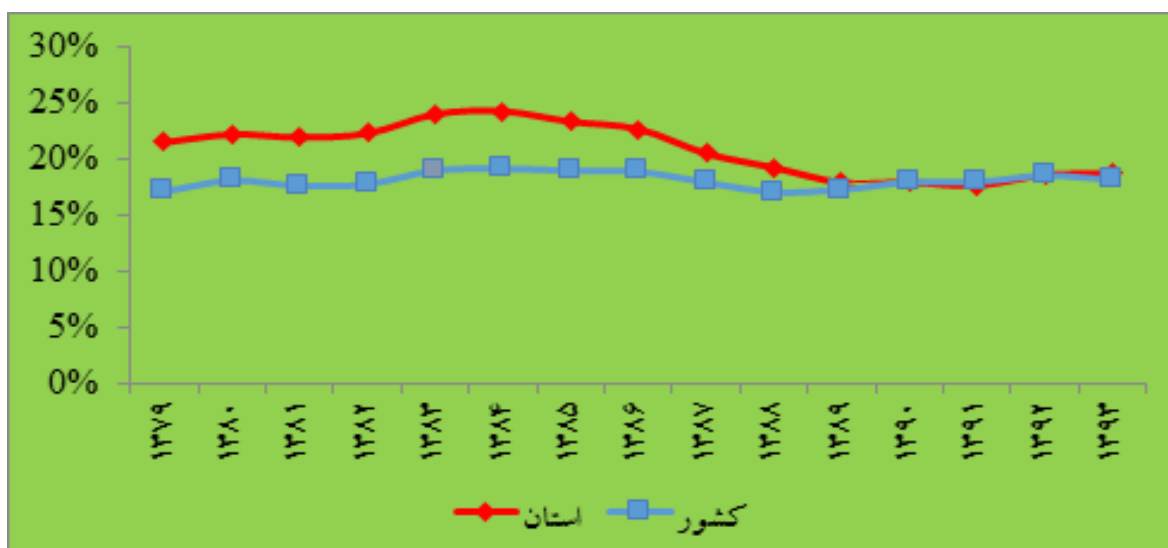
به‌منظور مشخص‌شدن جایگاه فعالیت‌های مربوط به بخش عمده‌فروشی، خرده‌فروشی و... در اقتصاد استان تهران و کشور، سهم این فعالیت‌ها از ارزش افزوده کل تولیدشده در استان و کشور محاسبه

جدول ۲۶- روند تحولات سهم بخش عمده‌فروشی، خرده‌فروشی و... از کل ارزش افزوده استان تهران و کشور- درصد

استان	۱۳۷۹	۱۳۸۰	۱۳۸۱	۱۳۸۲	۱۳۸۳	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۸	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۹۱	۱۳۹۲	۱۳۹۳
استان	۲۱.۵%	۲۲.۲%	۲۱.۹%	۲۲.۳%	۲۴.۰%	۲۴.۳%	۲۲.۷%	۲۰.۵%	۱۹.۲%	۱۷.۹%	۱۷.۹%	۱۷.۷%	۱۸.۱%	۱۸.۷%	۱۸.۰%
کشور	۱۷.۱%	۱۸.۱%	۱۷.۶%	۱۷.۸%	۱۹.۰%	۱۹.۲%	۱۸.۹%	۱۷.۹%	۱۷.۱%	۱۷.۳%	۱۷.۹%	۱۸.۰%	۱۸.۵%	۱۸.۰%	۱۸.۲%

مأخذ: مرکز آمار ایران- محاسبات مشاور

نمودار ۲۰- روند تغییرات سهم ارزش افزوده بخش عمده‌فروشی، خرده‌فروشی و... از استان و کشور. ۹۳-۱۳۷۹

۱-۲-۷- هتل و رستوران

رستوران در کشور در دوره مورد بررسی به طور میانگین ۳۳ درصد بوده است.

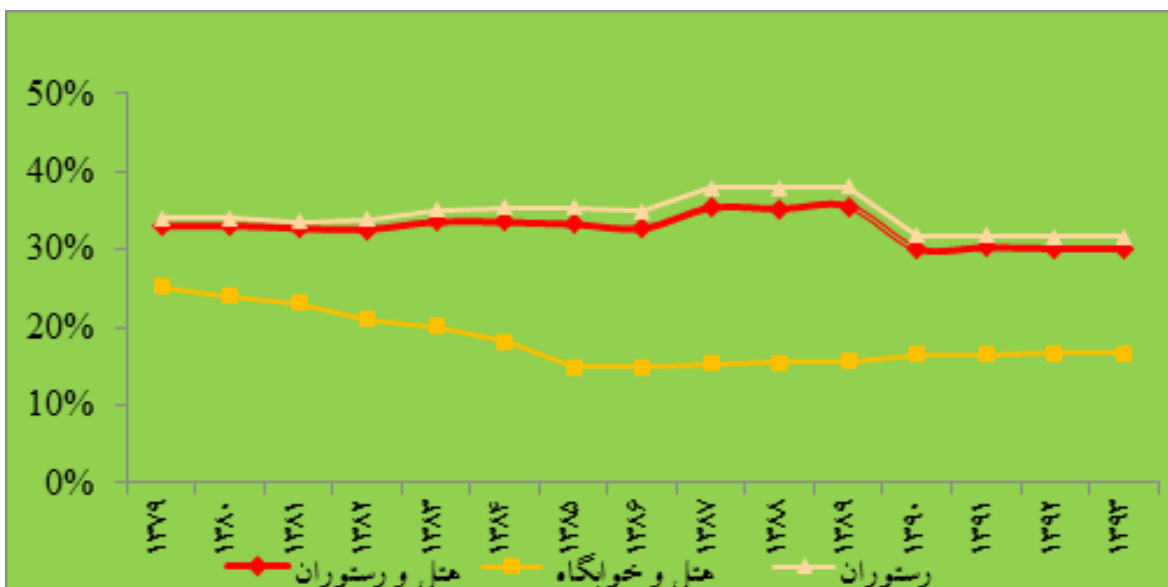
بیشترین سهم و اثرگذاری مربوط به بخش رستوران با میانگین ۳۴ درصد است، همان طور که در نمودار دیده می شود، بخش هتل و رستوران و زیربخش آن یعنی رستوران، با رفتار بسیار مشابهی در سال های ۱۳۷۹ تا ۱۳۹۳، رشد و تغییر داشته اند. بررسی روند تغییرات سهم این بخش از کشور، نشان می دهد که استان در این بخش، همواره سهمی رو به رشد داشته است و این رشد در سال ۱۳۸۶ تا ۱۳۸۹، روند بهتری را تجربه کرده، اما در همین سال ها، فاصله سهم بخش رستوران از بخش هتل و خوابگاه بیشتر شده است. از سال ۱۳۹۰ نیز، سهم ارزش افزوده بخش هتل و رستوران از سهم این بخش در کشور، با روند ملایمی در حال افزایش است.

بخش هتل و رستوران در استان تهران، به دلیل حضور جمعیت زیاد و گردشگران کاری و... وارد شده به آن، از بخش های بسیار مهم و با ارزش افزوده درخور توجهی نسبت به سایر استان های کشور است. بخش هتل و رستوران شامل زیرگروه های «هتل و خوابگاه» و «رستوران» بوده و با توجه به ارزش افزوده بسیار بالای بخش رستوران، این بخش نسبت به هتل و خوابگاه، سهم بسیار بیشتری در تغییرات رشد این بخش ایفا می کند. همان طور که در جدول شماره ۲۷ دیده می شود، ارزش افزوده این بخش در سال ۱۳۷۹، میزان ۹۲۶ میلیارد ریال بوده که با نوساناتی در سال های گذشته، در سال ۱۳۹۳ به عدد ۸۶۰ میلیارد ریال رسیده است که در زمره پایین ترین رقم های ارزش افزوده در سال های مورد بررسی بوده است. به طور میانگین، سهم استان از ارزش افزوده بخش هتل و

جدول ۲۷- روند تحولات ارزش افزوده بخش هتل و رستوران در استان تهران و کشور - میلیارد ریال

میانگین	۱۳۹۳	۱۳۹۲	۱۳۹۱	۱۳۹۰	۱۳۸۹	۱۳۸۸	۱۳۸۷	۱۳۸۶	۱۳۸۵	۱۳۸۴	۱۳۸۳	۱۳۸۲	۱۳۸۱	۱۳۸۰	۱۳۷۹	
تهران	هتل و رستوران	۸۶۰	۸۵۰	۸۳۷	۸۳۱	۹۷۷	۹۵۷	۹۴۳	۸۷۸	۸۸۹	۸۱۲	۸۶۴	۷۹۸	۸۷۶	۱۰۰۰	۹۲۶
	هتل و خوابگاه	۴۷	۴۸	۴۵	۵۰	۴۹	۵۱	۴۶	۴۴	۴۱	۴۷	۵۰	۵۲	۶۹	۸۵	
	رستوران	۸۱۲	۸۰۲	۷۹۲	۷۸۰	۹۲۸	۹۰۶	۸۹۷	۸۳۴	۸۴۷	۷۶۵	۸۱۴	۷۴۷	۸۲۴	۹۳۱	۸۴۰
کشور	هتل و رستوران	۲۸۵۶	۲۸۲۵	۲۷۶۶	۲۷۶۰	۲۷۵۲	۲۷۱۸	۲۶۶۷	۲۶۸۵	۲۶۷۳	۲۴۲۳	۲۵۷۶	۲۴۵۱	۲۶۷۸	۳۰۲۴	۲۸۱۰
	هتل و خوابگاه	۲۸۵	۲۹۲	۲۷۰	۳۰۴	۳۱۶	۳۲۷	۲۹۹	۲۹۳	۲۷۷	۲۵۷	۲۵۰	۲۴۵	۲۲۳	۲۸۶	۳۳۹
	رستوران	۲۵۷۲	۲۵۳۳	۲۴۹۶	۲۴۵۷	۲۴۳۶	۲۳۹۱	۲۳۶۷	۲۳۹۲	۲۳۹۶	۲۱۶۶	۲۳۲۶	۲۲۰۶	۲۴۵۵	۲۷۳۸	۲۴۷۰
سهم استان از کشور (درصد)	هتل و رستوران	۳۲.۷%	۳۰.۱%	۳۰.۱%	۳۰.۱%	۳۵.۵%	۳۵.۲%	۳۵.۳%	۳۲.۷%	۳۳.۲%	۳۳.۵%	۳۳.۶%	۳۲.۶%	۳۲.۷%	۳۳.۱%	۳۲.۹%
	هتل و خوابگاه	۱۸.۳%	۱۶.۶%	۱۶.۶%	۱۶.۶%	۱۵.۷%	۱۵.۵%	۱۵.۲%	۱۴.۹%	۱۴.۹%	۱۸.۲%	۲۰.۰%	۲۱.۰%	۲۳.۱%	۲۴.۰%	۲۵.۲%
	رستوران	۳۴.۴%	۳۱.۶%	۳۱.۷%	۳۱.۷%	۳۸.۱%	۳۷.۹%	۳۷.۰%	۳۴.۹%	۳۵.۴%	۳۵.۳%	۳۵.۰%	۳۳.۸%	۳۳.۶%	۳۴.۰%	۳۴.۰%

نمودار ۲۱- روند تغییرات سهم ارزش افزوده استان از کشور در بخش هتل و رستوران. ۱۳۷۹-۹۳

مأخذ: محاسبات مشاور براساس جداول حساب‌های منطقه‌ای

مورد بررسی نشان می‌دهد. در بسیاری از سال‌ها، تغییرات نرخ رشد استان و کشور، تا حدود زیادی بر یکدیگر منطبق هستند و شاید بتوان علت را، سهم بالای این بخش از اقتصاد و کم بودن این سهم در سایر استان‌ها دانست، به طوری که عمده تغییرات این بخش از اقتصاد در کشور، در سال‌های زیادی، از تغییرات استان تهران تأثیر گرفته است.

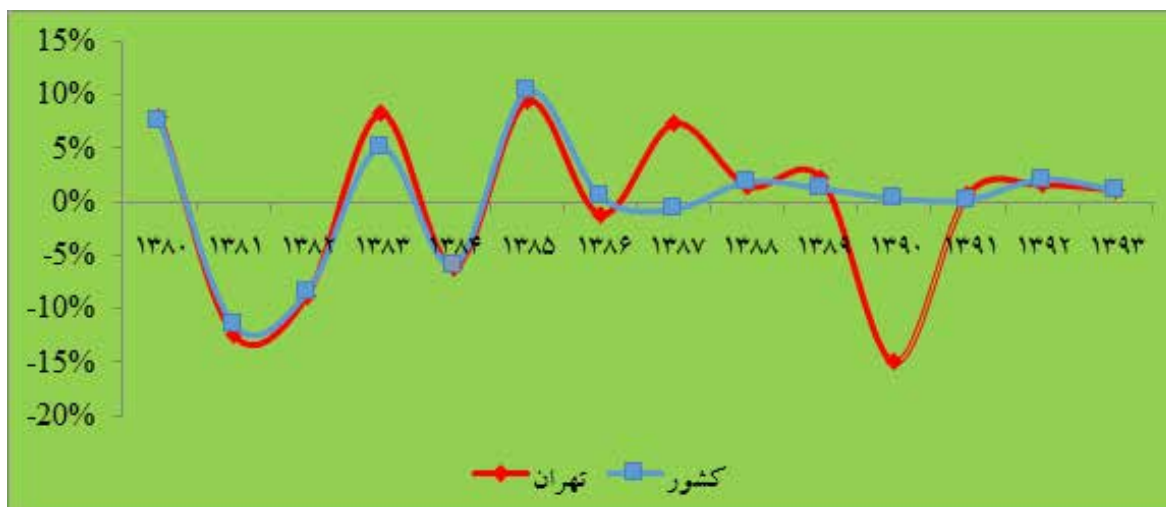
به طور میانگین، استان در بخش «هتل و رستوران»، دارای رشد سالانه ۱/۱ درصد (در سال‌های ۱۳۷۹ تا ۱۳۹۳) بوده است که با میانگین رشد در کشور برابری می‌کند. این نرخ رشد، در سال‌های بسیاری منفی بوده و این بخش نوسانات زیادی داشته است. جدول شماره ۲۸ رشد بخش هتل و رستوران و زیربخش‌های آن را در استان تهران و کشور، در دوره

جدول ۲۸- روند تحولات رشد ارزش افزوده بخش هتل و رستوران در استان تهران و کشور- درصد

سال	رستوران	هتل و خوابگاه	هتل و رستوران	رستوران	هتل و خوابگاه	هتل و رستوران
۱۳۸۰	۸۰	-۱۹.۵	۱۰۰.۸	۱۰۰.۸	-۱۵.۶	۱۰۰.۸
۱۳۸۱	-۱۲.۴	-۲۵.۰	-۱۱.۵	-۱۱.۴	-۲۱.۹	-۱۰.۳
۱۳۸۲	-۸.۸	۰.۱	-۹.۴	-۸.۵	۹.۸	-۱۰.۲
۱۳۸۳	۸.۲	-۳.۰	۹.۰	۵.۱	۱.۹	۵.۵
۱۳۸۴	-۶.۱	-۶.۹	-۶.۰	-۵.۹	۲.۷	-۶.۹
۱۳۸۵	۹.۵	-۱۱.۵	۱۰.۷	۱۰.۳	۷.۹	۱۰.۶
۱۳۸۶	-۱.۲	۵.۵	-۱.۵	۰.۴	۵.۸	-۰.۲
۱۳۸۷	۷.۴	۴.۸	۷.۵	-۰.۷	۲.۳	-۱.۰
۱۳۸۸	۱.۵	۱۰.۸	۱.۰	۱.۹	۹.۲	۱.۰
۱۳۸۹	۲.۲	-۲.۱	۲.۴	۱.۲	-۳.۵	۱.۹
۱۳۹۰	-۱۵.۰	۱.۶	-۱۵.۹	۰.۳	-۳.۹	۰.۹
۱۳۹۱	۰.۷	-۱۱.۲	۱.۵	۰.۲	-۱۱.۲	۱.۶
۱۳۹۲	۱.۶	۸.۲	۱.۲	۲.۱	۸.۱	۱.۵
۱۳۹۳	۱.۱	-۲.۳	۱.۳	۱.۱	-۲.۳	۱.۵

مأخذ: مرکز آمار ایران - محاسبات مشاور

نمودار ۲۲- روند تغییرات رشد ارزش افزوده بخش هتل و رستوران در استان و کشور ۹۳-۱۳۸۰

مأخذ: محاسبات مشاور براساس جداول حساب‌های منطقه‌ای

در بخش بررسی ارزش افزوده نیز مشاهده شد، زیربخش رستوران تأثیر بسیار زیادی در رفتارهای بخش هتل و رستوران داشته و همواره دارای شاخص مزیت نسبی بالاتر از یک است. در حالی که بخش هتل و خوابگاه، در تمامی موارد، زیربخشی بوده که مزیت نسبی چندانی نداشته است.

بررسی مزیت‌های نسبی آشکار شده در بخش هتل و رستوران و زیربخش‌های آن نشان می‌دهد که به‌طور کلی بخش هتل و رستوران در استان مزیت نسبی آشکار دارد، زیرا در تمامی سال‌های مورد بررسی، شاخص مزیت نسبی محاسبه شده، بالاتر از یک بوده است. همان‌طور که

جدول ۲۹- مزیت نسبی آشکار شده بخش هتل و رستوران در استان تهران

سال	هتل و رستوران	هتل و خوابگاه	رستوران
۱۳۹۳	۷۰۰۱	۰۰۶۰	۱۰۱۴
۱۳۹۲	۵۰۰۱	۰۰۵۰	۱۰۱۱
۱۳۹۱	۱۰۰۷	۰۰۵۶	۱۰۱۳
۱۳۹۰	۶۰۰۱	۰۰۴۸	۱۰۱۷
۱۳۸۹	۷۰۰۱	۰۰۴۸	۱۰۱۷
۱۳۸۸	۱۰۱۰	۰۰۴۷	۱۰۱۸
۱۳۸۷	۷۰۰۱	۰۰۴۹	۱۰۱۴
۱۳۸۶	۱۱۰۱	۰۰۵۰	۱۰۱۸
۱۳۸۵	۱۰۱۱۴	۰۰۶۲	۱۰۲۰
۱۳۸۴	۱۰۱۱۵	۰۰۶۹	۱۰۲۰
۱۳۸۳	۱۱۰۱	۰۰۷۲	۱۰۱۵
۱۳۸۲	۱۰۱۱۵	۰۰۸۱	۱۰۱۸
۱۳۸۱	۱۰۱۰۹	۰۰۸۶	۱۰۲۲
۱۳۸۰	۱۰۰۲۴	۰۰۹۵	۱۰۲۸

مأخذ: مرکز آمار ایران و محاسبات مشاور

سهم فراتر از ۱ درصد نبوده و در کشور به‌طور میانگین ۵/۰ درصد و در استان، ۶/۰ درصد بوده است. همان‌طور که در جدول دیده می‌شود، تأثیرگذاری زیربخش رستوران در بخش هتل و رستوران نیز به‌وضوح قابل مشاهده است.

بررسی سهم ارزش افزوده بخش هتل و رستوران به کل ارزش افزوده در سطح کشور و استان، نشان از سهم و اثرگذاری بسیار پایین این بخش از کل اقتصاد دارد. به‌طوری که در سال‌های مورد بررسی، مطابق جدول پیش‌رو، این

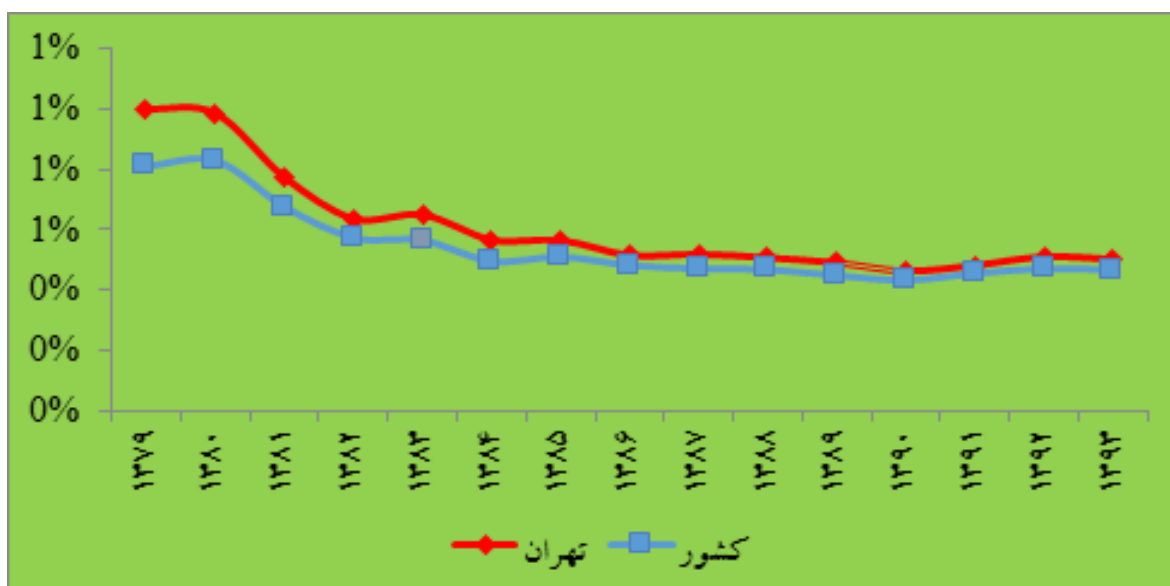
جدول ۳۰- روند تحولات سهم بخش هتل و رستوران از کل ارزش افزوده استان تهران و کشور- درصد

سال	تهران هتل و رستوران	تهران هتل و خوابگاه	تهران رستوران	کشور هتل و رستوران	کشور هتل و خوابگاه	کشور رستوران
۱۳۷۹	۱.۰%	۰.۱%	۰.۹%	۰.۸%	۰.۱%	۰.۷%
۱۳۸۰	۱.۰%	۰.۱%	۰.۹%	۰.۸%	۰.۱%	۰.۸%
۱۳۸۱	۰.۸%	۰.۰%	۰.۷%	۰.۷%	۰.۱%	۰.۶%
۱۳۸۲	۰.۶%	۰.۰%	۰.۶%	۰.۶%	۰.۱%	۰.۵%
۱۳۸۳	۰.۶%	۰.۰%	۰.۶%	۰.۶%	۰.۱%	۰.۵%
۱۳۸۴	۰.۶%	۰.۰%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۱%	۰.۴%
۱۳۸۵	۰.۶%	۰.۰%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۱%	۰.۵%
۱۳۸۶	۰.۵%	۰.۰%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۱%	۰.۴%
۱۳۸۷	۰.۵%	۰.۰%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۱%	۰.۴%
۱۳۸۸	۰.۵%	۰.۰%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۱%	۰.۴%
۱۳۸۹	۰.۵%	۰.۰%	۰.۵%	۰.۴%	۰.۱%	۰.۴%
۱۳۹۰	۰.۵%	۰.۰%	۰.۴%	۰.۴%	۰.۰%	۰.۴%
۱۳۹۱	۰.۵%	۰.۰%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۰%	۰.۴%
۱۳۹۲	۰.۵%	۰.۰%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۰%	۰.۴%
۱۳۹۳	۰.۵%	۰.۰%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۰%	۰.۴%
میانگین	۰.۶%	۰.۰%	۰.۶%	۰.۵%	۰.۱%	۰.۵%

مأخذ: مرکز آمار ایران - محاسبات مشاور

نمودار روند تغییرات ارزش افزوده بخش هتل و رستوران از استان و کشور نشان می‌دهد که سهم بخش مذکور نسبت به کل ارزش افزوده به مقدار اندکی از کشور بیشتر بوده است، اما تغییرات رفتاری این سهم، در استان و کشور کاملاً بر یکدیگر منطبق هستند.

نمودار ۲۳- روند تغییرات سهم ارزش افزوده بخش هتل و رستوران از استان و کشور. ۹۳-۱۳۷۹

مأخذ: محاسبات مشاور براساس جداول حساب‌های منطقه‌ای

۱-۲-۸- حمل و نقل، انبارداری و ارتباطات

ارزش افزوده بخش حمل و نقل و ارتباطات که پایه بسیاری از بخش های اقتصادی به حساب می آید و شامل بخش حمل و نقل، انبارداری و ارتباطات دربرگیرنده گروه های مختلف «حمل و نقل و انبارداری، حمل و نقل زمینی، راه آهن، حمل و نقل جاده ای، حمل و نقل لوله ای، حمل و نقل آبی، حمل و نقل هوایی، پشتیبانی و انبارداری و در نهایت پست و مخابرات» است، در سال ۱۳۷۹، معادل رقم ۷۸۸۸ میلیارد ریال بوده است که در سال ۱۳۹۳ با روندی افزایشی به میزان ۳۳۳۶۵ میلیارد ریال رسیده است. در کشور نیز این رقم معادل ۲۲۲۵۲ میلیارد ریال در سال ۱۳۷۹ و ۷۱۵۵۸ ریال در سال ۱۳۹۳ است. جدول شماره ۳۱ تغییرات ارزش افزوده بخش را در سال های مورد بررسی نشان می دهد. نتایج بررسی ها نشان می دهد که به طور

میانگین در سال های ۱۳۷۳ تا ۱۳۹۳، سهم ارزش افزوده بخش حمل و نقل و ارتباطات استان نسبت به همین بخش در کشور، رقمی معادل ۴۰ درصد بوده است که رقم بسیار بالایی در مقیاس کشوری محسوب می شود. در این میان، بخش هایی مانند پست و مخابرات (هفت درصد) و حمل و نقل هوایی (۴۹ درصد) بالاترین میزان سهم را در کشور به خود اختصاص داده اند. این امر نشان دهنده حجم بسیار بالای انواع ارتباطات در استان تهران است. نمودار پیش رو، روند تغییرات سهم ارزش افزوده استان از کشور در بخش حمل و نقل و ارتباطات را نشان می دهد. همچنین از سال ۱۳۸۳، پست و مخابرات در حال تجربه رشد صعودی بسیار بالایی بوده است و با فاصله معناداری از سایر بخش ها قرار گرفته است.

جدول ۳۱- روند تحولات ارزش افزوده بخش حمل و نقل، انبارداری و ارتباطات در استان تهران و کشور- میلیارد ریال

سال	۱۳۹۳	۱۳۹۲	۱۳۹۱	۱۳۹۰	۱۳۸۹	۱۳۸۸	۱۳۸۷	۱۳۸۶	۱۳۸۵	۱۳۸۴	۱۳۸۳	۱۳۸۲	۱۳۸۱	۱۳۸۰	۱۳۷۹
حمل و نقل، انبارداری و ارتباطات	۳۳۳۶۵	۳۰۵۲۳	۲۸۶۷۸	۲۷۶۴۸	۲۶۴۰۰	۲۵۲۲۱	۲۴۰۹۶	۲۲۹۶۱	۲۱۷۶۱	۲۰۶۵۵	۱۹۵۶۱	۱۸۴۱۱	۱۷۲۶۱	۱۶۱۴۱	۱۵۰۳۱
حمل و نقل و انبارداری	۷۲۴۴۱	۴۲۶۶۱	۵۷۲۷۱	۱۰۴۹۰۱	۸۶۴۰۱	۷۱۴۵۱	۶۰۴۲۱	۴۵۱۴۱	۳۷۷۵۱	۲۷۱۸۱	۱۷۱۱۱	۱۰۳۱۱	۵۶۱۱	۳۰۵۴۱	۲۰۵۴۱
حمل و نقل زمینی	۱۲۷۸۱	۱۲۹۰۶	۱۴۰۵۴	۱۱۳۵۱	۱۳۳۸۳	۱۳۷۱۶	۱۲۶۹۰	۱۱۴۵۱	۱۰۳۱۱	۹۶۱۹	۸۵۰۱	۷۰۵۴	۵۹۱۴	۵۶۷۰	۵۶۷۰
راه آهن	۲۷۶	۲۳۷	۲۱۲	۲۰۷	۱۷۲	۱۷۰	۲۳۵	۲۵۲	۲۷۲	۲۷۱	۱۹۴	۲۷۳	۲۲۹	۱۷۹	۱۷۹
حمل و نقل جاده ای	۱۳۱۳۱	۱۲۴۹۶	۷۶۶۱	۶۳۱۵۱	۳۰۳۴۱	۲۷۳۰۱	۲۲۷۴۱	۲۰۳۴۱	۱۱۰۴۰	۹۹۴۸	۸۱۵۰	۶۶۱۰	۵۶۳۵	۵۴۶۴	۵۴۶۴
حمل و نقل لوله ای	۱۷۴	۱۷۳	۱۴۴	۷۴۱	۷۶۱	۷۷۱	۱۷۱	۱۵۹	۱۵۹	۱۵۲	۱۵۶	۱۷۱	۵۰	۲۸	۲۸
حمل و نقل آبی	۲۰۳	۲۰۲	۲۰۲	۳۱۲	۱۹۱	۲۵۰	۲۴۱	۹۶	۹۶	۸۴	۷۷	۳۸	۳۴	۴۲	۴۲
حمل و نقل هوایی	۷۹۷	۵۷۹	۵۱۶	۶۰۲	۵۷۹	۵۱۹	۴۶۶	۴۱۵	۴۱۴	۳۹۹	۴۳۱	۲۹۲	۲۹۵	۲۷۷	۲۷۷
پشتیبانی و انبارداری	۶۴۵	۵۶۷	۵۱۵	۴۷۶	۵۴۶	۵۶۳	۷۶۲	۷۹۶	۷۲۷	۵۳۱	۳۷۲	۳۳۹	۳۱۵	۲۳۶	۲۳۶
پست و مخابرات	۱۸۹۳۷	۱۶۲۵۶	۱۳۳۵۳	۱۱۹۱۱	۹۷۰۳	۸۴۳۰	۶۹۵۷	۶۰۵۵	۴۱۳۴	۳۲۴۰	۲۶۰۹	۲۹۴۱	۲۷۰۷	۲۰۸۲	۱۶۶۲

مأخذ: مرکز آمار ایران- محاسبات مشاور

کشور																				
۸۷.۸%	۲۸.۵%	۴۵.۴%	۴.۴%	۲۶.۸%	۳۰.۸%	۴۵.۱%	۳۰.۹%	۲۸.۹%	۴۶.۶%	۲۱۵۸۰	۲۲۶۵	۱۷۵۷	۴۵۹۸	۶۸۶	۴۰۰۳۸	۶۳۴	۴۱۳۵۸	۴۹۹۷۷	۷۱۵۵۸	حمل و نقل ، انبارداری و ارتباطات
۸۵.۵%	۲۷.۱%	۴۵.۴%	۵.۱%	۲۶.۸%	۳۱.۳%	۳۹.۷%	۳۱.۴%	۲۹.۴%	۴۵.۲%	۱۹۰۱۰	۲۰۹۱	۱۲۰۷	۳۹۶۶	۶۴۶	۳۹۷۷۷	۵۹۷	۴۱۱۲۱	۴۸۴۷۸	۶۷۴۸۸	حمل و نقل و انبارداری
۸۴.۱%	۲۴.۸%	۴۷.۲%	۵.۹%	۲۳.۵%	۳۴.۷%	۳۵.۸%	۳۴.۷%	۳۲.۵%	۴۵.۵%	۱۵۸۸۰	۲۰۷۱	۱۰۹۵	۳۴۲۷	۶۱۴	۳۹۲۹۰	۵۹۱	۴۰۴۹۵	۴۷۰۸۷	۶۲۹۶۷	حمل و نقل زمینی
۸۴.۴%	۲۸.۸%	۴۷.۹%	۸.۶%	۲۳.۵%	۳۴.۷%	۳۷.۰%	۳۴.۷%	۳۲.۷%	۴۵.۰%	۱۴۱۰۹	۱۶۴۹	۱۲۵۸	۳۶۴۵	۶۳۱	۳۷۷۷۳	۵۶۰	۳۷۹۶۵	۴۵۵۱۷	۵۹۶۲۶	راه آهن
۸۰.۳%	۲۹.۲%	۴۷.۲%	۴.۶%	۲۶.۸%	۳۶.۳%	۳۰.۰%	۳۶.۳%	۳۳.۲%	۴۳.۳%	۱۲۰۸۶	۱۷۶۸	۱۲۲۷	۴۲۹۷	۶۲۶	۳۵۶۵۵	۵۷۳	۳۶۸۵۵	۴۴۲۴۷	۵۶۳۳۳	حمل و نقل جاده‌ای
۷۹.۷%	۳۰.۱%	۴۸.۶%	۶.۲%	۲۶.۸%	۳۵.۷%	۳۱.۷%	۳۵.۵%	۳۲.۹%	۴۲.۰%	۱۰۵۸۱	۱۷۷۱	۱۰۶۱	۴۰۱۳	۶۹۴	۳۵۷۹۷	۵۳۶	۳۷۱۲۶	۴۴۰۷۷	۵۴۶۵۹	حمل و نقل لوله‌ای
۷۴.۳%	۴۶.۵%	۵۱.۰%	۳.۴%	۲۷.۶%	۳۵.۷%	۳۵.۷%	۳۵.۵%	۳۳.۴%	۴۰.۹%	۹۳۵۷	۱۶۳۹	۹۱۴	۳۶۷۹	۶۵۵	۳۴۴۲۴	۶۷۶	۳۵۷۶۶	۴۱۹۹۸	۵۱۳۵۷	حمل و نقل آبی
۷۱.۴%	۵۱.۷%	۵۳.۸%	۳.۱%	۲۷.۶%	۳۷.۲%	۳۵.۹%	۳۷.۰%	۳۵.۳%	۴۱.۷%	۸۴۸۴	۱۵۴۱	۷۷۱	۳۰۴۱	۵۷۵	۳۲۲۲۸	۷۱۹	۳۳۶۲۲	۳۷۹۷۶	۴۷۴۶۰	حمل و نقل هوایی
۶۳.۳%	۴۹.۴%	۴۷.۶%	۳.۲%	۲۸.۷%	۳۷.۳%	۴۰.۳%	۳۷.۲%	۳۵.۱%	۳۹.۴%	۶۵۳۴	۱۴۷۳	۸۷۰	۲۹۹۷	۵۵۵	۲۹۶۰۷	۶۹۶	۳۰۸۷۶	۳۶۲۰۱	۴۲۷۳۵	پشتیبانی و انبارداری
۶۱.۷%	۴۴.۶%	۵۰.۲%	۲.۱%	۳۱.۱%	۳۶.۵%	۳۲.۹%	۳۶.۳%	۳۳.۷%	۳۷.۵%	۵۲۴۸	۱۱۹۲	۷۹۵	۳۲۱۶	۵۳۲	۲۷۲۴۶	۶۱۵	۲۸۳۹۳	۳۳۵۹۵	۳۸۸۴۳	پست و مخابرات
۵۱.۰%	۴۱.۵%	۵۲.۲%	۲.۰%	۲۹.۴%	۳۶.۰%	۳۵.۶%	۳۵.۹%	۳۲.۲%	۳۴.۷%	۵۱۱۱	۱۲۵۵	۸۲۵	۴۲۱۱	۵۱۹	۲۵۷۵۴	۵۲۷	۲۶۸۰۰	۳۳۰۹۱	۳۷۲۰۲	پست و مخابرات
۵۶.۹%	۳۲.۶%	۵۰.۱%	۴.۵%	۲۸.۹%	۳۴.۶%	۲۹.۰%	۳۴.۳%	۳۲.۸%	۳۶.۵%	۵۱۷۰	۱۱۴۱	۵۱۴	۱۶۷۹	۵۴۱	۲۳۵۵۷	۶۷۱	۲۴۷۶۹	۲۸۱۱۳	۳۳۲۸۳	پست و مخابرات
۵۵.۸%	۳۳.۷%	۴۸.۹%	۳.۶%	۲۵.۳%	۳۴.۴%	۳۹.۹%	۳۴.۳%	۳۳.۳%	۳۷.۲%	۴۸۴۸	۱۰۰۸	۵۹۷	۱۰۵۸	۶۷۶	۱۹۱۹۶	۶۸۴	۲۰۵۵۶	۲۳۲۱۹	۲۸۰۶۷	پست و مخابرات
۵۳.۰%	۳۳.۰%	۴۷.۹%	۳.۴%	۲۴.۲%	۳۳.۸%	۲۹.۷%	۳۳.۵%	۳۲.۴%	۳۵.۸%	۳۹۲۷	۹۵۳	۶۱۵	۱۰۱۷	۲۰۷	۱۶۶۶۱	۷۷۰	۱۷۶۴۰	۲۰۲۲۶	۲۴۱۵۳	پست و مخابرات
۵۵.۶%	۲۹.۳%	۵۵.۷%	۵.۸%	۲۶.۰%	۳۳.۳%	۲۵.۰%	۳۲.۹%	۳۲.۳%	۳۵.۴%	۲۹۹۱	۸۰۶	۴۹۷	۷۳۲	۱۰۶	۱۶۴۰۴	۷۱۶	۱۷۲۲۵	۱۹۲۶۱	۲۲۲۵۲	پست و مخابرات

استان از کشور (درصد)

نمودار ۲۴- روند تغییرات سهم ارزش افزوده استان از کشور در بخش حمل و نقل و ارتباطات. ۹۳-۱۳۷۹

مأخذ: محاسبات مشاور براساس جداول حساب‌های منطقه‌ای

۸/۸ درصد بوده است. در میان نوسانات ذکر شده، بیشترین سهم نرخ ارزش افزوده بخش در استان در دوره ۱۳۸۱-۱۳۸۲ با رقم ۲۰/۷ درصد و کمترین نرخ رشد نیز در دوره ۱۳۸۶-۱۳۸۷ با رقم ۶ درصد بوده است. در سطح کشور نیز، بیشترین رشد ارزش افزوده در دوره ۱۳۸۲-۱۳۸۱ با رشد ۱۸/۶ درصدی و کمترین آن در دوره ۱۳۸۸-۱۳۸۹ با رشد ۳/۱ درصدی است. به طور کلی در سطح کشور و استان، حدوداً از سال ۱۳۸۶، نرخ رشد بخش حمل و نقل و انبارداری، بسیار کاهش یافته است.

روند تحولات ارزش افزوده بخش حمل و نقل ارتباطات، در جدول شماره ۳۲ آورده شده است. دیده می‌شود که میانگین این روند در سال ۱۳۹۳، ۱۰/۹ درصد در استان بوده است. سنجش روند تغییرات نرخ رشد این بخش از اقتصاد در سال‌های گذشته، نشان از اهمیت بالای بخش‌های حمل و نقل لوله‌ای، حمل و نقل آبی و پست و مخابرات دارد. همچنین بررسی روند تغییرات نرخ رشد، نوسانات بسیاری را در این زمینه نشان می‌دهد. به طور میانگین، ارزش افزوده این بخش در سال‌های مورد بررسی، در استان حدود ۱۰/۹ درصد و در کشور

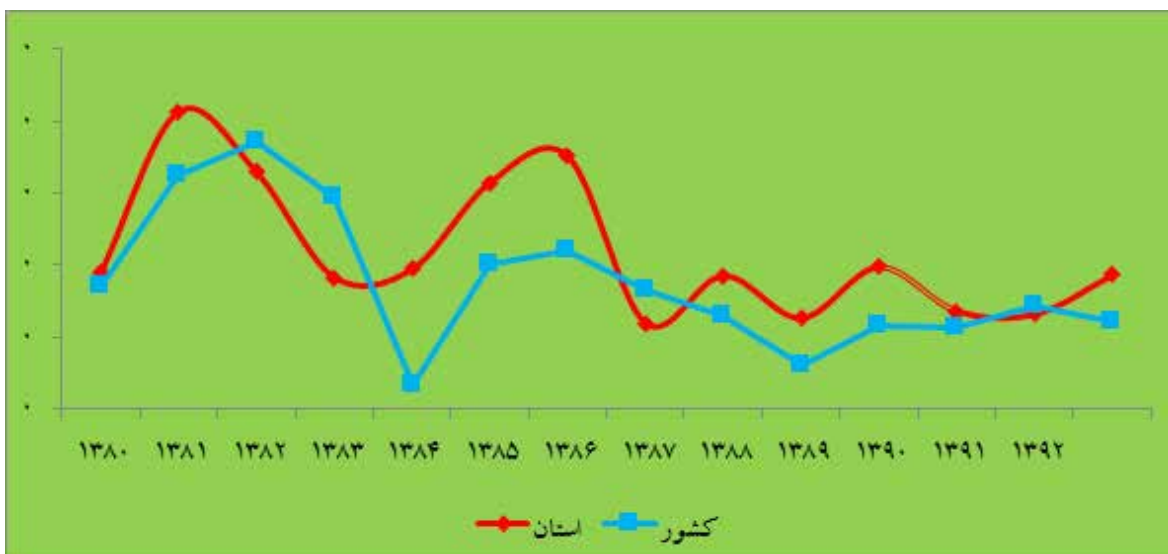
جدول ۳۲- روند تحولات رشد ارزش افزوده بخش حمل و نقل، انبارداری و ارتباطات در استان تهران و کشور- درصد

میانگین	۱۳۹۳	۱۳۹۲	۱۳۹۱	۱۳۹۰	۱۳۸۹	۱۳۸۸	۱۳۸۷	۱۳۸۶	۱۳۸۵	۱۳۸۴	۱۳۸۳	۱۳۸۲	۱۳۸۱	۱۳۸۰
پست و مخابرات	۱۹.۷%	۲۱.۷%	۱۲.۱%	۲۲.۸%	۱۵.۱%	۲۱.۲%	۱۴.۹%	۴۶.۵%	۲۷.۶%	۲۴.۲%	-۱۱.۳%	۸.۷%	۳۰.۰%	۲۵.۲%
خدمات پشتیبانی و انبارداری	۸.۹%	۱۰.۲%	۸.۲%	-۱۲.۸%	-۳.۱%	-۲۶.۱%	-۴.۳%	۹.۵%	۳۶.۹%	۲.۰%	۳۹.۸%	۹.۷%	۷.۹%	۳۳.۱%
حمل و نقل هوایی	۹.۴%	۱۳.۹%	-۱۴.۲%	۴.۰%	۱۱.۷%	۱۱.۲%	۱۲.۳%	۰.۵%	۳.۵%	-۷.۳%	۶۷.۳%	-۱۱.۸%	-۱.۰%	۶.۴%
حمل و نقل آبی	۱۸.۵%	-۰.۱%	-۳۵.۲%	۵۷.۰%	-۲۰.۷%	۱۰۲.۵%	۲۹.۱%	-۰.۶%	۴۰.۴%	-۱۷.۸%	۸.۹%	۱۰۲.۵%	۱۰.۵%	-۱۹.۱%
حمل و نقل لوله‌ای	۲۳.۹%	۲۰.۰%	-۲.۸%	-۱۱.۵%	-۹.۷%	۲.۵%	۱۳.۹%	۰.۰%	-۳.۹%	۸.۶%	-۲.۶%	-۸.۷%	۲۳۹.۸%	۸۲.۵%
حمل و نقل جاده‌ای	۶.۳%	-۸.۸%	۴.۱%	۰.۹%	۱.۶%	۴.۵%	۲.۰%	۹.۰%	۱۱.۰%	۷.۲%	۱۳.۹%	۲۳.۳%	۱۷.۳%	۳.۱%
راه آهن	۵.۳%	۱۱.۹%	۲.۲%	۲۰.۵%	۱.۲%	-۲۷.۸%	-۸.۸%	-۸.۴%	۳۹.۳%	۷.۷%	-۳.۴%	-۲۸.۷%	۱۹.۳%	۲۸.۰%
حمل و نقل زمینی	۶.۲%	-۸.۱%	۴.۰%	۱.۰%	۱.۴%	۳.۹%	۱.۰%	۸.۵%	۱۱.۳%	۷.۲%	۱۳.۲%	۲۰.۵%	۱۹.۳%	۴.۳%
حمل و نقل و انبارداری	۶.۴%	-۶.۷%	۲.۶%	۱.۴%	۱.۲%	۳.۴%	۲.۱%	۸.۲%	۱۲.۴%	۶.۲%	۱۵.۷%	۱۹.۲%	۱۷.۸%	۵.۳%
حمل و نقل ، انبارداری و ارتباطات	۱۰.۹%	۶.۶%	۶.۸%	۹.۹%	۶.۳%	۹.۳%	۶.۰%	۱۷.۶%	۱۵.۸%	۹.۷%	۹.۲%	۱۶.۵%	۲۰.۷%	۹.۵%

تهران

۱۵.۵%	۸.۱%	۱۱.۱%	۱۹.۳%	۲۳.۳%	۶.۷%	-۰.۲%	۶.۶%	۷.۲%	۸.۸%	میانگین
۱۳.۵%	۸.۳%	۳۵.۵%	۱۵.۸%	۶.۲%	۰.۴%	۶.۲%	۰.۶%	۳.۱%	۶.۰%	۳۹۳۱
۱۹.۷%	۱.۰%	۱۸.۴%	۱۵.۸%	۵.۳%	۱.۵%	۱.۰%	۱.۵%	۳.۰%	۷.۲%	۱۳۹۲
۱۲.۵%	۲۵.۶%	-۱۲.۹%	-۶.۰%	-۲.۸%	۴.۰%	۵.۵%	۳.۹%	۳.۵%	۵.۶%	۱۳۹۱
۱۶.۷%	-۱۱.۷%	۲.۵%	-۱۵.۲%	۰.۹%	۵.۹%	-۲.۲%	۵.۷%	۲.۹%	۵.۸%	۱۳۹۰
۱۴.۲%	-۰.۲%	۱۴.۹%	۷.۱%	-۹.۷%	-۰.۷%	۶.۹%	-۰.۷%	۰.۴%	۳.۱%	۱۳۸۹
۱۳.۱%	۱۴.۲%	۱۶.۸%	۹.۱%	۵.۹%	۴.۳%	-۲۱.۹%	۳.۸%	۵.۰%	۶.۴%	۱۳۸۸
۱۰.۳%	۶.۳%	۱۸.۵%	۲۱.۰%	۱۳.۹%	۶.۵%	-۴.۶%	۶.۴%	۷.۸%	۸.۲%	۱۳۸۷
۲۹.۸%	۴.۶%	-۱۱.۳%	۱.۴%	۳.۷%	۹.۲%	۲.۹%	۸.۹%	۷.۷%	۱۱.۱%	۱۳۸۶
۲۴.۵%	۲۳.۶%	۹.۳%	-۶.۸%	۴.۳%	۸.۷%	۱۳.۶%	۸.۷%	۷.۸%	۱۰.۰%	۱۳۸۵
۲.۷%	-۵.۱%	-۳.۶%	-۲۳.۶%	۲.۶%	۵.۸%	۱۶.۷%	۵.۹%	۱.۵%	۱.۷%	۱۳۸۴
-۱.۱%	۱۰.۰%	۶۰.۶%	۱۴۹.۳%	-۴.۱%	۹.۳%	-۲۱.۵%	۸.۲%	۱۷.۷%	۱۴.۸%	۱۳۸۳
۶.۶%	۱۳.۲%	-۱۴.۰%	۵۹.۷%	-۲.۰%	۲۲.۷%	-۱.۹%	۲۰.۵%	۲۱.۱%	۱۸.۶%	۱۳۸۲
۲۳.۴%	۵.۸%	-۳.۰%	۳.۹%	۲۲۴.۷%	۱۵.۲%	-۱۱.۲%	۱۶.۵%	۱۴.۸%	۱۶.۲%	۱۳۸۱
۳۱.۳%	۱۸.۲%	۲۳.۸%	۳۹.۰%	۹۶.۰%	۱.۶%	۷.۶%	۲.۴%	۵.۰%	۸.۵%	۱۳۸۰
	خدمات پشتیبانی و انبارداری	حمل و نقل هوایی	حمل و نقل آبی	حمل و نقل لوله‌ای	حمل و نقل جاده‌ای	راه آهن	حمل و نقل زمینی	حمل و نقل و انبارداری	حمل و نقل، انبارداری و ارتباطات	
	پست و مخابرات									کشور

نمودار ۲۵- روند تغییرات رشد ارزش افزوده بخش حمل و نقل و انبارداری در استان و کشور. ۹۳-۱۳۸۰

مأخذ: محاسبات مشاور بر اساس جداول حساب‌های منطقه‌ای

در این میان، بالاترین شاخص مربوط به زیربخش پست و مخابرات با عدد ۳/۰۸ درصد در سال ۱۳۹۳ و کمترین شاخص مربوط به حمل و نقل لوله‌ای و آبی است که دارای رقمی کمتر از یک است و مزیت نسبی آشکار شده مشخصی ندارد.

از سویی دیگر بررسی‌ها نشان می‌دهد که استان تهران، در بخش حمل و نقل و ارتباطات، دارای مزیت نسبی آشکار شده است. در واقع این بخش با مقدار شاخص مزیت نسبی بالاتر از یک، همواره در سال‌های مورد بررسی، یکی از بخش‌های اصلی و پایه استان در اقتصاد بوده است.

جدول ۳۳- مزیت نسبی آشکار شده بخش حمل و نقل و ارتباطات در استان تهران

سال	۱۳۹۳	۱۳۹۲	۱۳۹۱	۱۳۹۰	۱۳۸۹	۱۳۸۸	۱۳۸۷	۱۳۸۶	۱۳۸۵	۱۳۸۴	۱۳۸۳	۱۳۸۲	۱۳۸۱	۱۳۸۰
حمل و نقل، انبارداری و ارتباطات	۱.۰۶۳	۱.۰۵۹	۱.۰۶۰	۱.۰۳۳	۱.۰۲۹	۱.۰۲۷	۱.۰۳۷	۱.۰۳۱	۱.۰۲۸	۱.۰۱۹	۱.۰۲۴	۱.۰۳۰	۱.۰۲۹	۱.۰۳۱
حمل و نقل و انبارداری	۱.۰۰۶	۱.۰۱۴	۱.۰۱۶	۱.۰۰۲	۱.۰۰۱	۱.۰۰۴	۱.۰۱۶	۱.۰۱۷	۱.۰۱۵	۱.۰۱۰	۱.۰۱۲	۱.۰۱۷	۱.۰۱۷	۱.۰۲۱
حمل و نقل زمینی	۱.۰۱۳	۱.۰۲۲	۱.۰۲۳	۱.۰۱۲	۱.۰۰۹	۱.۰۱۱	۱.۰۲۱	۱.۰۲۴	۱.۰۲۴	۱.۰۲۳	۱.۰۱۷	۱.۰۲۰	۱.۰۲۱	۱.۰۲۴
راه آهن	۱.۰۴۳	۱.۰۲۵	۱.۰۳۲	۰.۹۱۳	۰.۹۰۶	۱.۰۰۷	۱.۰۱۷	۱.۰۳۴	۱.۰۱۲	۱.۰۲۲	۰.۹۰۹	۱.۰۴۰	۱.۰۰۷	۰.۹۰۴
حمل و نقل جاده‌ای	۱.۰۱۳	۱.۰۲۲	۱.۰۲۴	۱.۰۱۳	۱.۰۱۰	۱.۰۱۱	۱.۰۲۲	۱.۰۲۴	۱.۰۲۵	۱.۰۲۴	۱.۰۱۸	۱.۰۲۱	۱.۰۲۲	۱.۰۲۵
حمل و نقل لوله‌ای	۰.۰۹۶	۰.۰۷۲	۰.۰۷۴	۰.۰۸۳	۰.۰۷۲	۰.۰۷۶	۰.۰۹۰	۰.۰۹۶	۱.۰۰۶	۱.۰۰	۰.۰۹۶	۰.۰۷۹	۰.۰۷۲	۰.۰۹۱
حمل و نقل آبی	۰.۰۱۰	۰.۰۲۱	۰.۰۳۰	۰.۰۱۴	۰.۰۱۹	۰.۰۱۰	۰.۰۱۰	۰.۰۱۱	۰.۰۰۷	۰.۰۰۷	۰.۰۱۵	۰.۰۱۳	۰.۰۱۲	۰.۰۲۲

سال	پست و مخابرات	خدمات پشتیبانی و انبارداری	حمل و نقل هوایی
۱۳۸۰	۲۰۰۹	۱۰۱۰	۲۰۰۹
۱۳۸۱	۱۰۹۱	۱۰۱۹	۱۰۷۲
۱۳۸۲	۱۰۹۶	۱۰۱۸	۱۰۷۱
۱۳۸۳	۱۰۹۴	۱۰۱۱	۱۰۷۱
۱۳۸۴	۱۰۷۵	۱۰۴۲	۱۰۷۹
۱۳۸۵	۲۰۱۱	۱۰۵۲	۱۰۷۱
۱۳۸۶	۲۰۱۱	۱۰۶۵	۱۰۵۹
۱۳۸۷	۲۰۳۴	۱۰۶۹	۱۰۷۶
۱۳۸۸	۲۰۳۲	۱۰۴۵	۱۰۵۹
۱۳۸۹	۲۰۴۵	۰۰۹۳	۱۰۵۰
۱۳۹۰	۲۰۴۷	۰۰۹۰	۱۰۴۵
۱۳۹۱	۳۰۰۰	۱۰۰۳	۱۰۷۰
۱۳۹۲	۲۰۹۵	۰۰۸۷	۱۰۶۵
۱۳۹۳	۳۰۰۸	۰۰۹۸	۱۰۶۴

مأخذ: مرکز آمار ایران و محاسبات مشاور

انبارداری در هر دو مقیاس مورد مطالعه، بیشترین سهم را به خود اختصاص داده‌اند. به‌طور کلی، نمودار نشان می‌دهد که تغییرات سهم بخش حمل و نقل و ارتباطات در کشور و استان، روندی صعودی داشته و همواره رو به رشد بوده است و آن رشد، در استان تهران از سال ۱۳۸۹ به بعد، با آهنگ بیشتری نسبت به کشور در حرکت بوده است.

سهم ارزش افزوده بخش حمل و نقل و انبارداری کشور به کل ارزش افزوده کشور، به‌طور میانگین، در سال‌های ۱۳۷۹ تا ۱۳۹۳، معادل ۸/۷ درصد و در سطح استان ۱۲/۳ درصد بوده است. این تفاوت می‌تواند بیانگر تأثیرگذاری و اهمیت بیشتر این بخش از اقتصاد در سطح استان تهران نسبت به کشور باشد. همچنین در میان زیربخش‌ها، حمل و نقل،

جدول ۲۴- روند تحولات سهم ارزش افزوده بخش حمل و نقل، انبارداری و ارتباطات از کل ارزش افزوده استان و کشور- درصد

سال	پست و مخابرات	خدمات پشتیبانی و انبارداری	حمل و نقل هوایی	حمل و نقل آبی	حمل و نقل لوله‌ای	حمل و نقل جاده‌ای	راه آهن	حمل و نقل زمینی	حمل و نقل و انبارداری	حمل و نقل، انبارداری و ارتباطات
۱۳۷۹	۱۰۰%	۰%	۰%	۰%	۰%	۰%	۰%	۰%	۰%	۰%
۱۳۸۰	۲۰%	۰%	۰%	۰%	۰%	۰%	۰%	۰%	۰%	۰%
۱۳۸۱	۲۰%	۰%	۰%	۰%	۰%	۰%	۰%	۰%	۰%	۰%
۱۳۸۲	۲۰%	۰%	۰%	۰%	۰%	۰%	۰%	۰%	۰%	۰%
۱۳۸۳	۲۰%	۰%	۰%	۰%	۰%	۰%	۰%	۰%	۰%	۰%
۱۳۸۴	۲۰%	۰%	۰%	۰%	۰%	۰%	۰%	۰%	۰%	۰%
۱۳۸۵	۲۰%	۰%	۰%	۰%	۰%	۰%	۰%	۰%	۰%	۰%
۱۳۸۶	۲۰%	۰%	۰%	۰%	۰%	۰%	۰%	۰%	۰%	۰%
۱۳۸۷	۳۰%	۰%	۰%	۰%	۰%	۰%	۰%	۰%	۰%	۰%
۱۳۸۸	۳۰%	۰%	۰%	۰%	۰%	۰%	۰%	۰%	۰%	۰%
۱۳۸۹	۳۰%	۰%	۰%	۰%	۰%	۰%	۰%	۰%	۰%	۰%
۱۳۹۰	۳۰%	۰%	۰%	۰%	۰%	۰%	۰%	۰%	۰%	۰%
۱۳۹۱	۳۰%	۰%	۰%	۰%	۰%	۰%	۰%	۰%	۰%	۰%
۱۳۹۲	۳۰%	۰%	۰%	۰%	۰%	۰%	۰%	۰%	۰%	۰%
۱۳۹۳	۳۰%	۰%	۰%	۰%	۰%	۰%	۰%	۰%	۰%	۰%

تهران

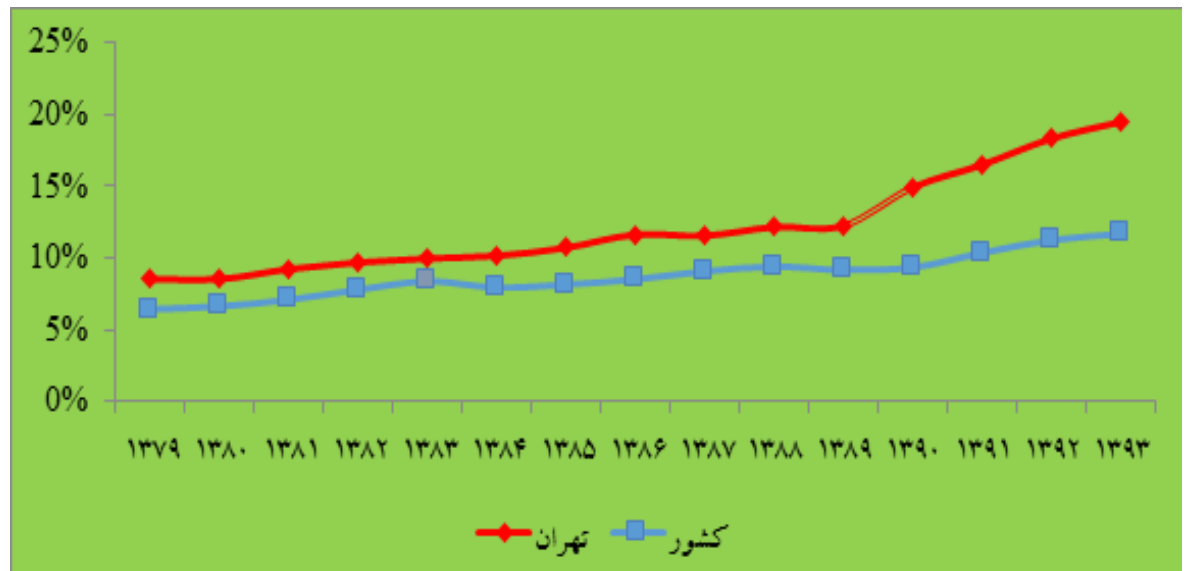
میانگین	۱۳۹۳	۱۳۹۲	۱۳۹۱	۱۳۹۰	۱۳۸۹	۱۳۸۸	۱۳۸۷	۱۳۸۶	۱۳۸۵	۱۳۸۴	۱۳۸۳	۱۳۸۲	۱۳۸۱	۱۳۸۰	۱۳۷۹
حمل و نقل، انبارداری و ارتباطات	۸.۷%	۱۱.۷%	۱۱.۲%	۱۰.۳%	۹.۳%	۹.۲%	۹.۱%	۸.۵%	۸.۱%	۷.۹%	۸.۴%	۷.۸%	۷.۱%	۶.۶%	۶.۴%
حمل و نقل و انبارداری	۷.۰%	۸.۲%	۸.۱%	۷.۷%	۷.۱%	۷.۲%	۷.۴%	۷.۰%	۶.۹%	۶.۹%	۷.۲%	۶.۶%	۵.۹%	۵.۵%	۵.۵%
حمل و نقل زمینی	۶.۰%	۶.۷%	۶.۸%	۶.۷%	۶.۱%	۶.۰%	۶.۳%	۶.۰%	۵.۹%	۵.۸%	۵.۹%	۵.۸%	۵.۲%	۴.۸%	۵.۰%
راه آهن	۰.۱%	۰.۱%	۰.۱%	۰.۱%	۰.۱%	۰.۱%	۰.۱%	۰.۱%	۰.۱%	۰.۱%	۰.۱%	۰.۲%	۰.۲%	۰.۲%	۰.۲%
حمل و نقل جاده‌ای	۵.۷%	۶.۵%	۶.۶%	۶.۵%	۵.۹%	۵.۸%	۶.۱%	۵.۸%	۵.۶%	۵.۶%	۵.۶%	۵.۵%	۴.۸%	۴.۶%	۴.۷%
حمل و نقل لوله‌ای	۰.۱%	۰.۱%	۰.۱%	۰.۱%	۰.۱%	۰.۱%	۰.۱%	۰.۱%	۰.۱%	۰.۱%	۰.۱%	۰.۱%	۰.۲%	۰.۱%	۰.۰%
حمل و نقل آبی	۰.۶%	۰.۷%	۰.۷%	۰.۶%	۰.۶%	۰.۷%	۰.۶%	۰.۵%	۰.۶%	۰.۷%	۰.۹%	۰.۴%	۰.۳%	۰.۳%	۰.۲%
حمل و نقل هوایی	۰.۲%	۰.۳%	۰.۲%	۰.۲%	۰.۲%	۰.۲%	۰.۲%	۰.۱%	۰.۲%	۰.۲%	۰.۲%	۰.۱%	۰.۲%	۰.۲%	۰.۱%
خدمات پشتیبانی و انبارداری	۰.۳%	۰.۴%	۰.۳%	۰.۳%	۰.۳%	۰.۳%	۰.۳%	۰.۳%	۰.۳%	۰.۲%	۰.۳%	۰.۳%	۰.۳%	۰.۳%	۰.۲%
پست و مخابرات	۱.۸%	۳.۵%	۳.۲%	۲.۶%	۲.۲%	۲.۰%	۱.۷%	۱.۵%	۱.۲%	۱.۱%	۱.۱%	۱.۲%	۱.۲%	۱.۱%	۰.۹%

کشور

مأخذ: مرکز آمار ایران - محاسبات مشاور

نمودار روند تغییرات سهم ارزش افزوده بخش حمل و نقل و ارتباطات از استان و کشور در زیر آورده شده است. براساس نمودار، روند صعودی نمودار ۲۶ - روند تغییرات سهم ارزش افزوده بخش حمل و نقل و ارتباطات از استان و کشور. نسبتاً یکسانی در تغییرات سهم ارزش افزوده بخش در استان و کشور وجود داشته است.

نمودار ۲۶ - روند تغییرات سهم ارزش افزوده بخش حمل و نقل و ارتباطات از استان و کشور. ۱۳۷۹-۹۳

مأخذ: محاسبات مشاور براساس جدول‌های حساب‌های منطقه‌ای

۱-۲-۹- واسطه‌گری‌های مالی

بخش واسطه‌گری‌های مالی، شامل زیربخش‌های بانک، بیمه و سایر واسطه‌گری‌های مالی و فعالیت‌های جنبی آن‌ها است. جدول شماره ۳۵ میزان ارزش افزوده تولیدی بخش واسطه‌گری‌های مالی در استان و کشور و سهم این بخش از استان نسبت به کشور را نشان می‌دهد. ارزش افزوده بخش در استان در سال ۱۳۷۹ مقدار ۲۸۹۲ میلیارد ریال و در سال ۱۳۹۳ مقدار ۶۳۴۷ میلیارد ریال و در کشور نیز، به ترتیب ۴۵۹۳ و ۹۶۰۹ میلیارد ریال بوده است. بررسی سهم ارزش افزوده بخش واسطه‌گری‌های مالی استان از همین بخش در کشور، نشان می‌دهد که این بخش در استان، سهم

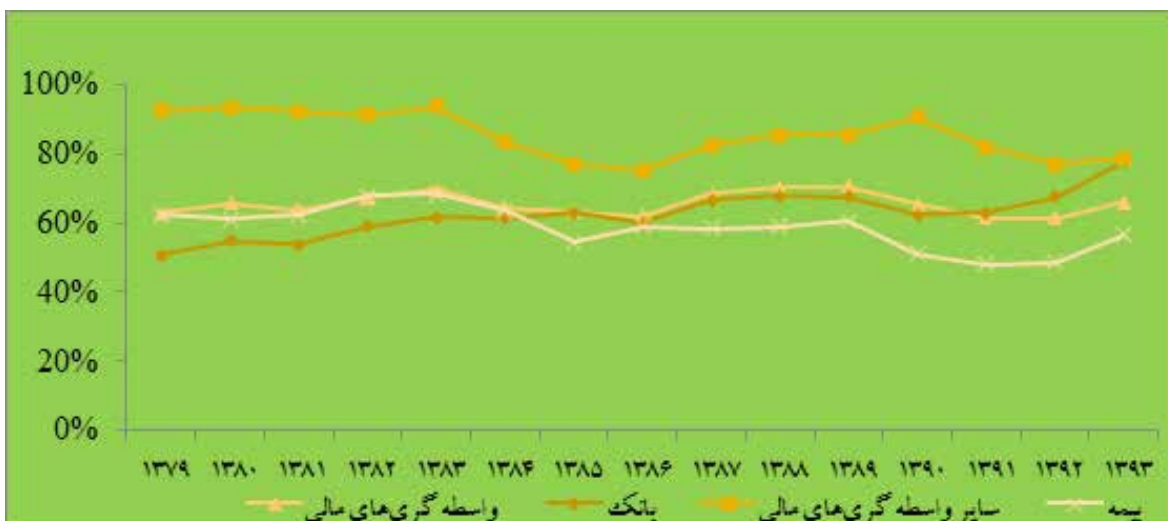
بسیار درخور توجهی از کشور را به خود اختصاص داده است که به‌طور میانگین، سهمی حدود ۶۴ درصدی است که به تفکیک در گروه بانک، ۷۳/۸ درصد، در سایر واسطه‌گری‌های مالی، ۷۲ درصد و در بخش بیمه، ۵۸/۷ درصد است و این امر، بیان حجم بسیار زیاد معاملات و واسطه‌گری‌های مالی کشور در استان تهران است. نمودار ۲۷ نیز روند این تغییرات را نشان می‌دهد. بخش‌های مختلف، نوسانات نسبتاً مشابهی را تجربه کرده‌اند و از سال ۱۳۸۹، افت‌هایی را شاهد بوده‌اند تا در نهایت، از این سال، روند صعودی سهم بخش در کشور را تا سال ۱۳۹۳ شاهد هستیم.

جدول ۳۵- روند تحولات ارزش افزوده بخش واسطه‌گری‌های مالی در استان تهران و کشور - میلیارد ریال

میانگین	۱۳۹۳	۱۳۹۲	۱۳۹۱	۱۳۹۰	۱۳۸۹	۱۳۸۸	۱۳۸۷	۱۳۸۶	۱۳۸۵	۱۳۸۴	۱۳۸۳	۱۳۸۲	۱۳۸۱	۱۳۸۰	۱۳۷۹
میانگین	۶۳۴۷	۶۹۸۶	۷۵۳۵	۹۲۷۸	۱۰۵۲۹	۹۷۶۳	۸۷۶۶	۶۵۲۶	۵۲۵۵	۵۰۰۱	۴۹۶۸	۳۹۴۱	۳۱۸۰	۳۲۴۹	۲۸۹۲
تهران	۶۳۲	۲۳۳۹	۳۲۸۴	۴۴۰۷	۵۰۶۰	۵۷۲۰	۵۵۸۶	۴۳۳۹	۳۴۸۷	۳۱۳۷	۲۵۸۸	۲۰۵۰	۱۵۲۳	۱۵۰۳	۱۳۵۲
	۲۶۶۹	۲۱۸۵	۲۰۸۰	۲۷۹۹	۳۳۶۶	۲۶۷۸	۱۹۶۱	۱۱۳۵	۹۴۶	۸۲۵	۱۳۸۰	۱۰۱۹	۹۹۶	۱۱۵۵	۱۰۳۸
	۳۰۴۷	۲۴۶۲	۲۱۷۱	۲۰۷۲	۲۱۰۳	۱۳۶۴	۱۲۱۸	۱۰۵۲	۹۲۳	۱۰۳۷	۱۰۰۰	۸۷۲	۶۶۲	۵۹۱	۵۰۲
کشور	۹۶۰۹	۱۱۳۸۷	۱۲۲۶۴	۱۴۲۲۶	۱۴۹۲۰	۱۳۸۹۵	۱۲۸۴۲	۱۰۵۲۲	۸۴۷۲	۷۷۴۳	۷۱۳۰	۵۸۷۳	۴۹۷۴	۴۹۵۷	۴۵۹۲
	۸۱۱	۳۴۶۹	۵۲۱۴	۷۰۸۵	۷۴۹۶	۸۴۴۴	۸۳۸۰	۷۲۳۰	۵۵۴۸	۵۱۲۳	۴۱۹۶	۳۴۷۲	۲۸۳۰	۲۷۵۲	۲۶۵۹
	۳۳۹۵	۲۸۴۲	۲۵۴۲	۳۰۹۳	۳۹۴۲	۳۱۳۵	۲۳۷۹	۱۵۱۰	۱۲۲۹	۹۹۰	۱۴۷۳	۱۱۱۷	۱۰۷۱	۱۲۳۹	۱۱۲۵
	۵۴۰۲	۵۰۷۵	۴۵۰۷	۴۰۴۸	۳۴۸۳	۲۳۱۶	۲۰۸۳	۱۷۸۱	۱۶۹۵	۱۶۳۱	۱۴۶۱	۱۲۸۵	۱۰۶۴	۹۶۷	۸۰۷
سهم استان (درصد)	۶۴.۰%	۶۵.۱%	۶۱.۴%	۶۵.۲%	۷۰.۶%	۷۰.۳%	۶۸.۳%	۶۲.۰%	۶۳.۲%	۶۴.۶%	۶۹.۷%	۶۷.۱%	۶۳.۹%	۶۵.۵%	۶۳.۰%
	۷۳.۸%	۷۷.۹%	۶۷.۴%	۶۲.۲%	۶۷.۵%	۶۷.۷%	۶۶.۷%	۶۰.۰%	۶۲.۸%	۶۱.۳%	۶۱.۷%	۵۹.۱%	۵۳.۸%	۵۴.۶%	۵۰.۸%
	۷۲.۰%	۷۸.۶%	۷۶.۹%	۹۰.۵%	۸۵.۴%	۸۵.۴%	۸۲.۴%	۷۵.۲%	۷۶.۹%	۸۳.۴%	۹۳.۷%	۹۱.۲%	۹۲.۱%	۹۳.۲%	۹۲.۳%
	۵۸.۷%	۵۶.۴%	۴۸.۵%	۵۱.۰%	۶۰.۴%	۵۸.۹%	۵۸.۵%	۵۹.۱%	۵۴.۵%	۶۳.۶%	۶۸.۵%	۶۷.۹%	۶۲.۰%	۶۱.۱%	۶۲.۲%

نمودار ۲۷- روند تغییرات سهم ارزش افزوده استان از کشور در واسطه‌گیری‌های مالی، ۹۳-۱۳۷۹

مأخذ: محاسبات مشاور بر اساس جدول‌های حساب‌های منطقه‌ای

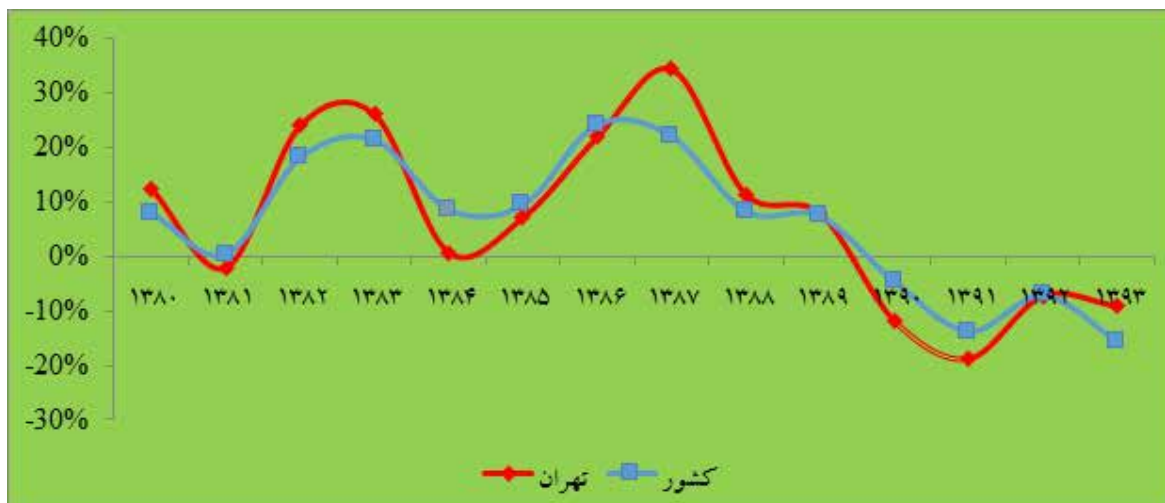
در کشور). نمودار پیش‌رو نیز تغییرات نرخ رشد بخش را در سطح استان و کشور نشان می‌دهد. استان و کشور، در سال‌های گذشته، رفتارهای بسیار مشابهی داشته و تمامی نوسانات تا حدود زیادی، بر یکدیگر منطبق هستند. همچنین، از سال ۱۳۹۰ به بعد، استان و کشور، نرخ رشد منفی را در این بخش تجربه کرده‌اند و این نشان از ضعیف شدن قدرت این بخش از اقتصاد در مقیاس ملی است.

نرخ رشد ارزش افزوده این بخش از اقتصاد همان‌طور که در جدول شماره ۲۷ دیده می‌شود، بیانگر میانگین رشد ۶/۹ درصدی در استان تهران و ۶/۲ درصدی در سطح کشور، در سال‌های مورد بررسی است. در این میان، بخش بیمه، دارای بیشترین نرخ رشد در هر دو سطح یعنی استان و کشور (میانگین ۱۴/۷ درصد) بوده و زیربخش بانک، نرخ رشدی بسیار پایین داشته است (میانگین ۰/۷ درصد در استان و ۱/۹ درصد

جدول ۲۶- روند تحولات رشد ارزش افزوده بخش واسطه‌گیری‌های مالی در استان تهران و کشور - درصد

سال	میانگین	سایر	بانک	سایر واسطه‌گیری‌های مالی	بیمه	سایر واسطه‌گیری‌های مالی	بانک	سایر واسطه‌گیری‌های مالی	بیمه
۱۳۸۰	۱۲.۳%	۱۱.۲%	۱۱.۲%	۱۱.۲%	۱۷.۷%	۸.۰%	۳.۵%	۱۰.۱%	۱۹.۷%
۱۳۸۱	-۲.۱%	۱.۳%	۱.۳%	-۱۳.۸%	۱۲.۰%	۵.۳%	۲.۸%	-۱۲.۷%	۱۰.۰%
۱۳۸۲	۲۲.۹%	۳۴.۶%	۳۴.۶%	۲.۳%	۳۱.۰%	۱۸.۱%	۲۲.۷%	۳.۴%	۲۰.۸%
۱۳۸۳	۲۶.۱%	۲۶.۲%	۲۶.۲%	۳۵.۴%	۱۴.۷%	۲۱.۴%	۲۰.۹%	۳۱.۰%	۱۳.۷%
۱۳۸۴	۵.۷%	۲۱.۳%	۲۱.۳%	-۴۰.۲%	۳.۸%	۸.۶%	۲۲.۱%	-۳۲.۸%	۱۱.۶%
۱۳۸۵	۷.۱%	۱۱.۱%	۱۱.۱%	۱۴.۶%	-۱۱.۰%	۹.۴%	۸.۳%	۲۴.۲%	۳.۹%
۱۳۸۶	۲۱.۹%	۲۴.۵%	۲۴.۵%	۲۰.۰%	۱۴.۰%	۲۴.۲%	۳۰.۳%	۲۲.۸%	۵.۱%
۱۳۸۷	۳۴.۳%	۲۸.۰۷%	۲۸.۰۷%	۷۲.۸%	۱۵.۸%	۲۲.۰%	۱۵.۹%	۵۷.۵%	۱۶.۹%
۱۳۸۸	۱۱.۴%	۲.۴%	۲.۴%	۳۶.۶%	۱۲.۰%	۸.۲%	۵.۸%	۳۱.۸%	۱۱.۲%
۱۳۸۹	۷.۸%	-۱۱.۵%	-۱۱.۵%	۲۵.۷%	۵۴.۱%	۷.۴%	-۱۱.۲%	۲۵.۷%	۵۰.۴%
۱۳۹۰	-۱۱.۹%	-۱۲.۹%	-۱۲.۹%	-۱۶.۹%	-۱.۵%	-۴.۷%	-۵.۵%	-۲۱.۵%	۱۶.۲%
۱۳۹۱	-۱۸.۸%	-۲۵.۵%	-۲۵.۵%	-۲۵.۷%	۴.۷%	-۱۳.۸%	-۲۶.۴%	-۱۷.۸%	۱۱.۳%
۱۳۹۲	-۷.۳%	-۲۸.۸%	-۲۸.۸%	۵.۰%	۱۳.۴%	-۷.۱%	-۳۳.۵%	۱۱.۸%	۱۲.۶%
۱۳۹۳	-۹.۱%	-۷۳.۰%	-۷۳.۰%	۲۲.۱%	۲۳.۷%	-۱۵.۶%	-۷۶.۶%	۱۹.۴%	۶.۴%
میانگین	۶.۹%	۵.۷%	۵.۷%	۱۰.۷%	۱۴.۷%	۶.۲%	-۱.۹%	۱۱.۰%	۱۵.۰%

نمودار ۲۸- روند تغییرات رشد ارزش افزوده بخش واسطه‌گری‌های مالی در استان و کشور. ۱۳۸۰-۹۳

مأخذ: محاسبات مشاور براساس جداول حساب‌های منطقه‌ای

امر نشانگر پایه‌بودن این بخش از اقتصاد استان در میان سایر استان‌های کشور است. دیده می‌شود که در تمامی سال‌های مورد بررسی، شاخص محاسبه‌شده همواره بالاتر از یک بوده است.

استان تهران در بخش واسطه‌گری‌های مالی، دارای مزیت نسبی آشکارشده با شاخص محاسبه‌شده نسبتاً بالایی در همه زیربخش‌های بخش واسطه‌گری‌های مالی و... از جمله بانک، بیمه و... است که این

جدول ۲۷- مزیت نسبی آشکارشده بخش هتل و رستوران در استان تهران

سال	واسطه‌گری‌های مالی	بانک	سایر	بیمه
۱۳۹۳	۲.۳۶	۲.۷۹	۲.۷۱	۲.۰۲
۱۳۹۲	۲.۲۱	۲.۴۳	۲.۷۷	۱.۷۵
۱۳۹۱	۲.۱۵	۲.۲۱	۲.۸۷	۱.۶۹
۱۳۹۰	۲.۳۲	۲.۲۱	۳.۲۲	۱.۸۱
۱۳۸۹	۲.۱۷	۷.۰۴	۲.۶۳	۱.۷۰
۱۳۸۸	۲.۱۶	۲.۰۹	۲.۶۳	۱.۷۱
۱۳۸۷	۲.۱۳	۷.۰۵	۲.۵۷	۱.۸۱
۱۳۸۶	۲.۰۳	۱.۹۶	۲.۴۶	۱.۹۱
۱۳۸۵	۲.۱۱	۲.۱۰	۲.۵۶	۱.۸۱
۱۳۸۴	۲.۲۰	۲.۰۹	۲.۷۴	۲.۱۷
۱۳۸۳	۲.۳۹	۲.۱۲	۳.۲۱	۲.۳۵
۱۳۸۲	۲.۲۹	۲.۰۱	۳.۱۱	۲.۳۲
۱۳۸۱	۲.۲۴	۱.۷۹	۳.۲۳	۲.۱۸
۱۳۸۰	۲.۳۶	۱.۹۶	۳.۳۵	۲.۲۰
۱۳۷۹	۲.۳۶	۱.۹۱	۳.۴۶	۲.۳۳

در سطح استان و با ۰/۹ درصد سهم در سطح کشور، بالاترین سهم‌ها را در زیربخش‌ها داراست. نمودار زیر، روند تغییرات سهم بخش از کل ارزش افزوده استان و کشور را نشان می‌دهد. از سال ۱۳۹۱، این روند نزولی بوده است.

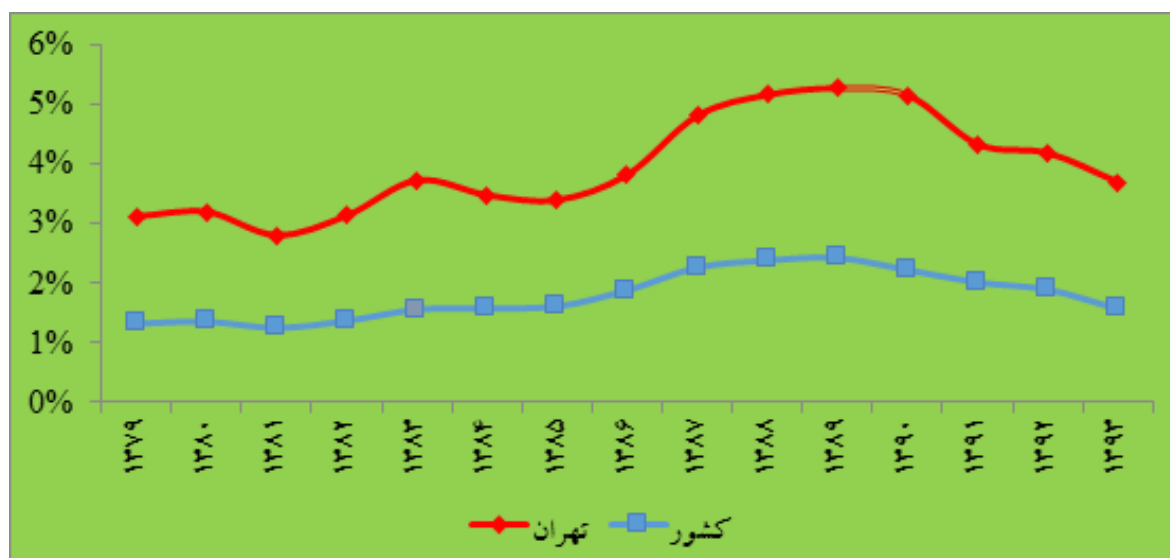
به‌طور میانگین، سهم ارزش افزوده بخش واسطه‌گری‌های مالی به کل ارزش افزوده در استان تهران معادل چهار درصد و در کشور حدود ۱/۸ درصد است که این امر بیانگر سهم بیشتر بخش مالی در اقتصاد استان تهران نسبت به کشور است. در این میان، بانک با دو درصد سهم

جدول ۲۸- روند تحولات سهم ارزش افزوده بخش حمل‌ونقل، انبارداری و ارتباطات از کل ارزش افزوده استان و کشور- درصد

میانگین	۱۳۷۹	۱۳۸۰	۱۳۸۱	۱۳۸۲	۱۳۸۳	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۸	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۹۱	۱۳۹۲	۱۳۹۳	
تهران	واسطه‌گری مالی	۴۰.۰%	۳۰.۷%	۴۰.۲%	۴۰.۳%	۵۰.۲%	۵۰.۳%	۵۰.۲%	۴۸.۸%	۳۰.۸%	۳۰.۴%	۳۰.۵%	۳۰.۷%	۳۰.۱%	۲۰.۸%	۳۰.۲%
	بانک	۲۰.۰%	۰.۴%	۱.۴%	۱.۹%	۲.۵%	۲.۵%	۳.۰%	۳.۱%	۲.۵%	۲.۲%	۲.۲%	۱.۹%	۱.۶%	۱.۳%	۱.۵%
	سایر	۱.۱%	۱.۶%	۱.۳%	۱.۲%	۱.۶%	۱.۷%	۱.۴%	۱.۱%	۱.۱%	۰.۷%	۰.۶%	۱.۰%	۰.۸%	۰.۹%	۱.۱%
	بیمه	۰.۹%	۱.۸%	۱.۵%	۱.۲%	۱.۲%	۱.۱%	۰.۷%	۰.۷%	۰.۷%	۰.۶%	۰.۶%	۰.۷%	۰.۶%	۰.۶%	۰.۵%
کشور	واسطه‌گری‌های مالی	۱.۸%	۱.۶%	۱.۹%	۲.۰%	۲.۲%	۲.۴%	۲.۴%	۲.۳%	۱.۹%	۱.۶%	۱.۶%	۱.۶%	۱.۳%	۱.۳%	۱.۴%
	بانک	۰.۹%	۰.۱%	۰.۶%	۰.۹%	۱.۱%	۱.۲%	۱.۵%	۱.۵%	۱.۵%	۱.۳%	۱.۳%	۱.۰%	۰.۷%	۰.۸%	۰.۸%
	سایر	۰.۴%	۰.۶%	۰.۵%	۰.۴%	۰.۵%	۰.۶%	۰.۵%	۰.۴%	۰.۴%	۰.۳%	۰.۳%	۰.۳%	۰.۳%	۰.۳%	۰.۳%
	بیمه	۰.۵%	۰.۰%	۰.۰%	۰.۰%	۰.۰%	۰.۰%	۰.۰%	۰.۰%	۰.۰%	۰.۰%	۰.۰%	۰.۰%	۰.۰%	۰.۰%	۰.۰%

مأخذ: مرکز آمار ایران- محاسبات مشاور

نمودار ۲۹- روند تغییرات سهم ارزش افزوده بخش واسطه‌گری‌های مالی از استان و کشور. ۱۳۷۹-۹۳

مأخذ: محاسبات مشاور براساس جداول حساب‌های منطقه‌ای

۱-۲-۱۰- مستغلات، کرایه و خدمات کسب و کار

میلیارد ریال است. در این میان، کرایه و خدمات کسب و کار، بیشترین سهم معادل ۵۹/۸ درصد سهم این زیربخش (کرایه و خدمات کسب و کار) کشور را به خود اختصاص داده است و پس از آن خدمات واحدهای مسکونی اجاره‌ای با میانگین ۴۹/۹ درصد قرار گرفته‌اند. روند تغییرات سهم این بخش و زیربخش‌های آن در نمودار ۳۰ آورده شده است.

ارزش افزوده بخش مستغلات، کرایه و خدمات کسب و کار، در سال ۱۳۷۹ (جدول ۳۹)، مقدار ۲۱۴۰۷ میلیارد ریال است که نوسانات بسیاری را تا سال ۱۳۹۳ تجربه کرده و در این سال به رقم ۲۲/۸۱۰ میلیارد ریال معادل سهم ۴۹/۶ درصدی از کل ارزش افزوده بخش در کشور است. مقدار ارزش افزوده مذکور در کشور، در سال ۱۳۷۹ معادل ۴۵/۵۲۸ میلیارد ریال و در سال ۱۳۹۳، معادل ۸۰۷۰۳

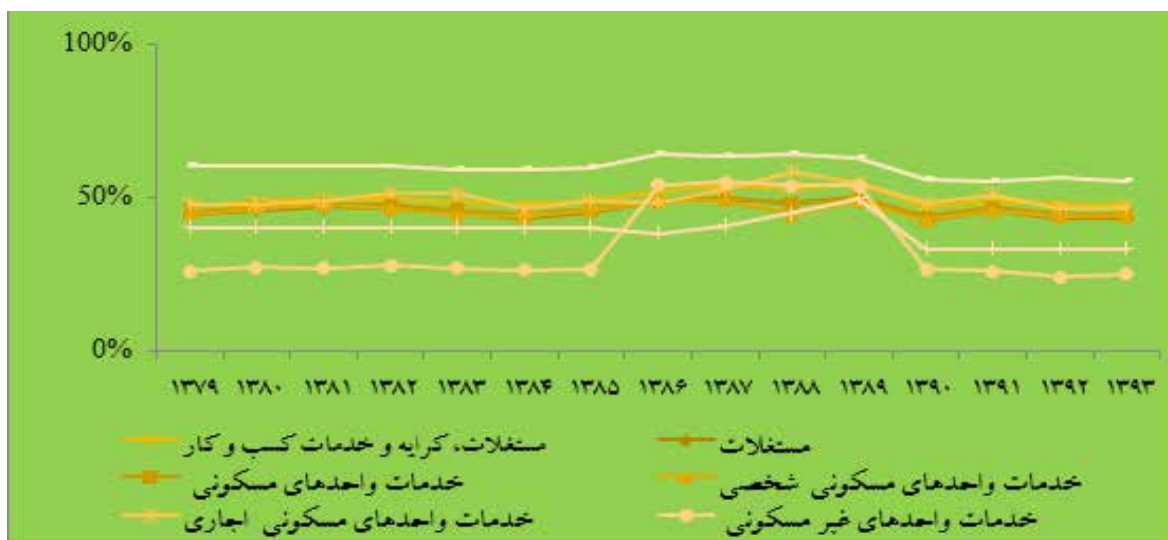
جدول ۳۹- ارزش افزوده بخش مستغلات، کرایه و خدمات کسب و کار استان تهران و کشور به قیمت ثابت در دوره زمانی ۹۳-۱۳۷۹ (میلیارد ریال - درصد)

سال	کرایه و خدمات کسب و کار	خدمات واحدهای مسکونی شخصی	خدمات واحدهای مسکونی اجاری	خدمات واحدهای غیر مسکونی	خدمات دلالتان مستغلات	کرایه و خدمات کسب و کار	مستغلات، کرایه و خدمات کسب و کار	خدمات واحدهای مسکونی شخصی	خدمات واحدهای مسکونی اجاری	خدمات واحدهای غیر مسکونی	خدمات دلالتان مستغلات	کرایه و خدمات کسب و کار	مستغلات، کرایه و خدمات کسب و کار	خدمات واحدهای مسکونی شخصی	خدمات واحدهای مسکونی اجاری	خدمات واحدهای غیر مسکونی	خدمات دلالتان مستغلات	کرایه و خدمات کسب و کار	
۱۳۷۹	۲۸۴۱۳	۳۱۰۹۸	۲۸۵۴۹	۲۰۹۴۲	۱۰۱۰۴	۲۰۴۴۶	۱۲۰۶۶۸	۱۴۳۰۶	۱۴۳۰۶	۲۰۷۴۹	۲۰۴۴۶	۱۲۰۶۶۸	۸۰۰۷۰۳	۳۶۰۷۱	۵۰۷۸۶	۴۳۰۶۳	۲۰۷۴۹	۱۰۱۰۴	۲۸۴۱۳
۱۳۸۰	۲۸۵۴۹	۲۸۵۴۹	۲۸۵۴۹	۲۰۹۴۲	۱۰۱۰۴	۲۰۴۴۶	۱۲۰۶۶۸	۱۴۳۰۶	۱۴۳۰۶	۲۰۷۴۹	۲۰۴۴۶	۱۲۰۶۶۸	۸۰۰۷۰۳	۳۶۰۷۱	۵۰۷۸۶	۴۳۰۶۳	۲۰۷۴۹	۱۰۱۰۴	۲۸۴۱۳
۱۳۸۱	۲۸۵۴۹	۲۸۵۴۹	۲۸۵۴۹	۲۰۹۴۲	۱۰۱۰۴	۲۰۴۴۶	۱۲۰۶۶۸	۱۴۳۰۶	۱۴۳۰۶	۲۰۷۴۹	۲۰۴۴۶	۱۲۰۶۶۸	۸۰۰۷۰۳	۳۶۰۷۱	۵۰۷۸۶	۴۳۰۶۳	۲۰۷۴۹	۱۰۱۰۴	۲۸۴۱۳
۱۳۸۲	۲۸۵۴۹	۲۸۵۴۹	۲۸۵۴۹	۲۰۹۴۲	۱۰۱۰۴	۲۰۴۴۶	۱۲۰۶۶۸	۱۴۳۰۶	۱۴۳۰۶	۲۰۷۴۹	۲۰۴۴۶	۱۲۰۶۶۸	۸۰۰۷۰۳	۳۶۰۷۱	۵۰۷۸۶	۴۳۰۶۳	۲۰۷۴۹	۱۰۱۰۴	۲۸۴۱۳
۱۳۸۳	۲۸۵۴۹	۲۸۵۴۹	۲۸۵۴۹	۲۰۹۴۲	۱۰۱۰۴	۲۰۴۴۶	۱۲۰۶۶۸	۱۴۳۰۶	۱۴۳۰۶	۲۰۷۴۹	۲۰۴۴۶	۱۲۰۶۶۸	۸۰۰۷۰۳	۳۶۰۷۱	۵۰۷۸۶	۴۳۰۶۳	۲۰۷۴۹	۱۰۱۰۴	۲۸۴۱۳
۱۳۸۴	۲۸۵۴۹	۲۸۵۴۹	۲۸۵۴۹	۲۰۹۴۲	۱۰۱۰۴	۲۰۴۴۶	۱۲۰۶۶۸	۱۴۳۰۶	۱۴۳۰۶	۲۰۷۴۹	۲۰۴۴۶	۱۲۰۶۶۸	۸۰۰۷۰۳	۳۶۰۷۱	۵۰۷۸۶	۴۳۰۶۳	۲۰۷۴۹	۱۰۱۰۴	۲۸۴۱۳
۱۳۸۵	۲۸۵۴۹	۲۸۵۴۹	۲۸۵۴۹	۲۰۹۴۲	۱۰۱۰۴	۲۰۴۴۶	۱۲۰۶۶۸	۱۴۳۰۶	۱۴۳۰۶	۲۰۷۴۹	۲۰۴۴۶	۱۲۰۶۶۸	۸۰۰۷۰۳	۳۶۰۷۱	۵۰۷۸۶	۴۳۰۶۳	۲۰۷۴۹	۱۰۱۰۴	۲۸۴۱۳
۱۳۸۶	۲۸۵۴۹	۲۸۵۴۹	۲۸۵۴۹	۲۰۹۴۲	۱۰۱۰۴	۲۰۴۴۶	۱۲۰۶۶۸	۱۴۳۰۶	۱۴۳۰۶	۲۰۷۴۹	۲۰۴۴۶	۱۲۰۶۶۸	۸۰۰۷۰۳	۳۶۰۷۱	۵۰۷۸۶	۴۳۰۶۳	۲۰۷۴۹	۱۰۱۰۴	۲۸۴۱۳
۱۳۸۷	۲۸۵۴۹	۲۸۵۴۹	۲۸۵۴۹	۲۰۹۴۲	۱۰۱۰۴	۲۰۴۴۶	۱۲۰۶۶۸	۱۴۳۰۶	۱۴۳۰۶	۲۰۷۴۹	۲۰۴۴۶	۱۲۰۶۶۸	۸۰۰۷۰۳	۳۶۰۷۱	۵۰۷۸۶	۴۳۰۶۳	۲۰۷۴۹	۱۰۱۰۴	۲۸۴۱۳
۱۳۸۸	۲۸۵۴۹	۲۸۵۴۹	۲۸۵۴۹	۲۰۹۴۲	۱۰۱۰۴	۲۰۴۴۶	۱۲۰۶۶۸	۱۴۳۰۶	۱۴۳۰۶	۲۰۷۴۹	۲۰۴۴۶	۱۲۰۶۶۸	۸۰۰۷۰۳	۳۶۰۷۱	۵۰۷۸۶	۴۳۰۶۳	۲۰۷۴۹	۱۰۱۰۴	۲۸۴۱۳
۱۳۸۹	۲۸۵۴۹	۲۸۵۴۹	۲۸۵۴۹	۲۰۹۴۲	۱۰۱۰۴	۲۰۴۴۶	۱۲۰۶۶۸	۱۴۳۰۶	۱۴۳۰۶	۲۰۷۴۹	۲۰۴۴۶	۱۲۰۶۶۸	۸۰۰۷۰۳	۳۶۰۷۱	۵۰۷۸۶	۴۳۰۶۳	۲۰۷۴۹	۱۰۱۰۴	۲۸۴۱۳
۱۳۹۰	۲۸۵۴۹	۲۸۵۴۹	۲۸۵۴۹	۲۰۹۴۲	۱۰۱۰۴	۲۰۴۴۶	۱۲۰۶۶۸	۱۴۳۰۶	۱۴۳۰۶	۲۰۷۴۹	۲۰۴۴۶	۱۲۰۶۶۸	۸۰۰۷۰۳	۳۶۰۷۱	۵۰۷۸۶	۴۳۰۶۳	۲۰۷۴۹	۱۰۱۰۴	۲۸۴۱۳
۱۳۹۱	۲۸۵۴۹	۲۸۵۴۹	۲۸۵۴۹	۲۰۹۴۲	۱۰۱۰۴	۲۰۴۴۶	۱۲۰۶۶۸	۱۴۳۰۶	۱۴۳۰۶	۲۰۷۴۹	۲۰۴۴۶	۱۲۰۶۶۸	۸۰۰۷۰۳	۳۶۰۷۱	۵۰۷۸۶	۴۳۰۶۳	۲۰۷۴۹	۱۰۱۰۴	۲۸۴۱۳
۱۳۹۲	۲۸۵۴۹	۲۸۵۴۹	۲۸۵۴۹	۲۰۹۴۲	۱۰۱۰۴	۲۰۴۴۶	۱۲۰۶۶۸	۱۴۳۰۶	۱۴۳۰۶	۲۰۷۴۹	۲۰۴۴۶	۱۲۰۶۶۸	۸۰۰۷۰۳	۳۶۰۷۱	۵۰۷۸۶	۴۳۰۶۳	۲۰۷۴۹	۱۰۱۰۴	۲۸۴۱۳
۱۳۹۳	۲۸۵۴۹	۲۸۵۴۹	۲۸۵۴۹	۲۰۹۴۲	۱۰۱۰۴	۲۰۴۴۶	۱۲۰۶۶۸	۱۴۳۰۶	۱۴۳۰۶	۲۰۷۴۹	۲۰۴۴۶	۱۲۰۶۶۸	۸۰۰۷۰۳	۳۶۰۷۱	۵۰۷۸۶	۴۳۰۶۳	۲۰۷۴۹	۱۰۱۰۴	۲۸۴۱۳

سال	کرایه و خدمات کسب و کار	خدمات واحدهای مسکونی شخصی	خدمات واحدهای مسکونی اجاری	خدمات واحدهای غیر مسکونی	خدمات دلان مستغلات	کرایه و خدمات کسب و کار
۱۳۷۹	۴۷۰۰۲	۴۴۰۰۷	۴۷۰۰۷	۲۵۰۰۷	۴۰۰۰۳	۶۰۰۰۲
۱۳۸۰	۴۸۰۷۴	۴۶۰۰۵	۴۷۰۰۶	۲۷۰۰۲	۴۰۰۰۳	۶۰۰۰۲
۱۳۸۱	۴۹۰۶۸	۴۷۰۰۶	۴۸۰۰۸	۲۷۰۰۰	۴۰۰۰۳	۶۰۰۰۰
۱۳۸۲	۴۹۰۵۹	۴۶۰۰۳	۵۱۰۰۵	۲۷۰۰۸	۴۰۰۰۳	۶۰۰۰۳
۱۳۸۳	۴۸۰۰۳	۴۴۰۰۴	۵۱۰۰۳	۲۶۰۰۹	۴۰۰۰۳	۵۹۰۰۲
۱۳۸۴	۴۷۰۰۷	۴۳۰۰۷	۴۶۰۰۳	۲۶۰۰۳	۴۰۰۰۳	۵۹۰۰۲
۱۳۸۵	۴۹۰۱۴	۴۵۰۰۶	۴۸۰۰۹	۲۶۰۰۵	۴۰۰۰۳	۵۹۰۰۸
۱۳۸۶	۵۲۰۲۸	۴۸۰۰۹	۴۸۰۰۵	۵۴۰۰۱	۳۸۰۰۱	۶۴۰۰۲
۱۳۸۷	۵۳۰۶۹	۴۸۰۰۹	۵۲۰۰۹	۵۵۰۰۲	۴۰۰۰۷	۶۳۰۰۷
۱۳۸۸	۵۲۰۸۱	۴۴۰۰۲	۵۸۰۰۴	۵۳۰۰۹	۴۵۰۰۰	۶۴۰۰۴
۱۳۸۹	۵۴۰۰۳	۴۸۰۰۷	۵۴۰۰۶	۵۳۰۰۹	۴۹۰۰۶	۶۲۰۰۹
۱۳۹۰	۴۷۰۱۶	۴۲۰۰۳	۴۸۰۰۰	۲۶۰۰۵	۳۳۰۰۰	۵۵۰۰۹
۱۳۹۱	۴۸۰۶۴	۴۵۰۰۶	۵۰۰۰۹	۲۵۰۰۹	۳۳۰۰۰	۵۵۰۰۵
۱۳۹۲	۴۷۰۴۶	۴۶۰۰۵	۴۸۰۰۷	۲۴۰۰۱	۳۳۰۰۰	۵۶۰۰۳
۱۳۹۳	۴۷۰۵۷	۴۳۰۰۷	۴۶۰۰۵	۲۴۰۰۹	۳۳۰۰۰	۵۵۰۰۵

سهم استان از کشور (درصد)

نمودار ۳۰- روند تغییرات سهم ارزش افزوده استان از کشور در بخش مستغلات، کرایه و خدمات کسب و کار. ۹۳-۱۳۷۹

مأخذ: محاسبات مشاور براساس جداول حساب‌های منطقه‌ای

رفتارها و نرخ رشدهای نسبتاً مشابهی را در سطح استان و کشور تجربه کرده است. استان تهران و کشور، تا سال ۱۳۸۷، در این بخش، همواره نرخ رشدی مثبت داشته است، اما از سال ۱۳۸۸ به بعد، با نوسانات درخور توجهی، شاهد نرخ رشدهای منفی بسیاری مخصوصاً در سال‌های ۱۳۸۸، ۱۳۹۰، ۱۳۹۲ و ۱۳۹۳ هستیم. شایان ذکر است بالاترین نرخ رشد، در سال ۱۳۸۹ با حدود ۱۷ درصد رشد در استان و ۱۴ درصد رشد در کشور بوده است. پایین‌ترین نرخ رشد نیز مربوط به سال ۱۳۹۲ با ۱۵- درصد در استان و ۱۲- درصد در کشور است.

روند تغییرات سهم ارزش افزوده استان از کشور در بخش واسطه‌گری‌های مالی، نشان می‌دهد که بیشترین سهم مربوط به زیربخش کرایه و خدمات کسب و کار است. دیده می‌شود که بیشتر زیربخش‌ها با تأکید بر زیربخش خدمات واحدهای غیر مسکونی، با جهش و رشد تصاعدی در سال‌های ۱۳۸۶ تا ۱۳۸۹، روبه‌رو بوده‌اند و سپس به روند سابق بازگشته‌اند.

بررسی وضعیت مستغلات، کرایه و خدمات کسب و کار، نشان می‌دهد که رشد این بخش از اقتصاد، در سال‌های اخیر، نوسانات بسیار زیاد

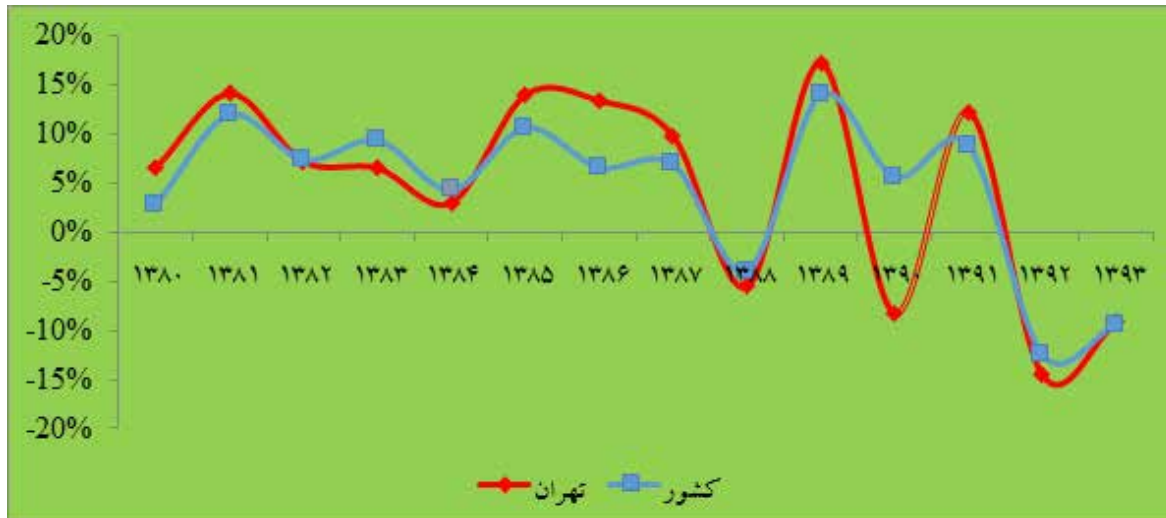
جدول ۴۰- روند تحولات رشد ارزش افزوده بخش حمل و نقل، انبارداری و ارتباطات در استان تهران و کشور- درصد

میانگین	۱۳۸۰	۱۳۸۱	۱۳۸۲	۱۳۸۳	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۸	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۹۱	۱۳۹۲	۱۳۹۳	۱۳۹۴
پست و مخابرات	۱۹.۷%	۲۵.۳%	۳۰.۰%	۳۰.۰%	۲۴.۲%	۲۷.۶%	۲۶.۹%	۱۴.۰%	۲۱.۲%	۱۵.۱%	۲۲.۸%	۱۲.۱%	۲۱.۷%	۲۱.۷%	۱۶.۵%
خدمات پشتیبانی و انبارداری	۸.۹%	۳۳.۱%	۶.۴%	۳۳.۱%	۲.۰%	۳۶.۹%	۳۶.۹%	-۴.۳%	-۲۶.۱%	-۳.۱%	-۱۲.۸%	۸.۲%	۱۰.۲%	۱۳.۷%	۸.۹%
حمل و نقل هوایی	۹.۴%	۶.۴%	-۱.۰%	۶۷.۳%	-۷.۳%	۳.۵%	۳.۵%	۱۲.۳%	۱۱.۲%	۱۱.۷%	۴.۰%	-۱۴.۲%	۱۳.۹%	۳۵.۴%	۹.۴%
حمل و نقل آبی	۱۸.۵%	-۱۹.۱%	۱.۰۵%	۸.۹%	-۱۷.۸%	۴۰.۴%	۳.۹%	۲۹.۱%	۱۰۲.۵%	-۲۰.۷%	۵۷.۰%	-۳۵.۲%	-۰.۱%	۰.۸%	۱۸.۵%
حمل و نقل لوله‌ای	۲۳.۹%	۸۲.۵%	۲۳.۹.۸%	۱۳.۳%	۸.۶%	-۳.۹%	۳.۹%	۱۳.۹%	۲.۵%	-۹.۷%	-۱۱.۵%	-۲.۸%	۲۰.۰%	۶.۲%	۲۳.۹%
حمل و نقل جاده‌ای	۶.۳%	۳.۱%	۱۷.۳%	۱۳.۳%	۷.۲%	۱۱.۰%	۲.۰%	۲.۰%	۴.۵%	۱.۶%	۰.۹%	۴.۱%	-۸.۸%	-۱.۵%	۶.۳%
راه آهن	۵.۳%	۲۸.۰%	۱۹.۳%	-۳.۴%	۷.۷%	۳۹.۳%	-۸.۴%	-۸.۸%	-۲۷.۸%	۱.۲%	۲.۰۵%	۲.۲%	۱۱.۹%	۲۰.۶%	۵.۳%
حمل و نقل زمینی	۶.۲%	۴.۳%	۱۹.۳%	۱۳.۲%	۷.۲%	۱۱.۳%	۱.۹%	۳.۹%	۳.۹%	۱.۴%	۱.۰%	۴.۰%	-۸.۱%	-۱.۰%	۶.۲%
حمل و نقل و انبارداری	۶.۴%	۵.۳%	۱۷.۸%	۱۵.۷%	۶.۲%	۱۲.۴%	۲.۱%	۲.۴%	۳.۴%	۱.۲%	۱.۴%	۲.۶%	-۶.۷%	۱.۱%	۶.۴%
حمل و نقل ، انبارداری و ارتباطات	۱۰.۹%	۹.۵%	۲۰.۷%	۹.۲%	۹.۷%	۱۵.۸%	۶.۰%	۱۷.۶%	۹.۳%	۶.۳%	۹.۹%	۶.۸%	۶.۶%	۹.۳%	۱۰.۹%

تهران

میانگین	۸۰.۸%	۷۰.۲%	۶۰.۶%	۵۰.۲%	۶۰.۷%	۲۳.۳%	۱۹.۳%	۱۱.۱%	۸۰.۱%	۱۵.۵%
۱۳۹۳	۶.۰%	۳۰.۱%	۰.۶%	۶.۲%	۰.۴%	۶.۲%	۱۵.۸%	۳۵.۵%	۸.۳%	۱۳.۵%
۱۳۹۲	۷.۲%	۳۰.۰%	۱.۵%	۱.۰%	۱.۵%	۵.۳%	۱۵.۸%	۱۸.۴%	۱.۰%	۱۹.۷%
۱۳۹۱	۵.۶%	۳۰.۵%	۳.۹%	۵.۵%	۴.۰%	۲.۸%	۶.۰%	۱۲.۹%	۲۵.۶%	۱۲.۵%
۱۳۹۰	۵.۸%	۲۰.۹%	۵.۷%	۲۰.۲%	۵.۹%	۰.۹%	۱۵.۲%	۲.۵%	۱۱.۷%	۱۶.۷%
۱۳۸۹	۳.۱%	۰.۴%	۰.۷%	۶.۹%	۰.۷%	۹.۷%	۷.۱%	۱۴.۹%	۰.۲%	۱۴.۲%
۱۳۸۸	۶.۴%	۵.۰%	۳.۸%	۲۱.۹%	۴.۳%	۵.۹%	۹.۱%	۱۶.۸%	۱۴.۲%	۱۳.۱%
۱۳۸۷	۸.۲%	۷.۸%	۶.۴%	۴.۶%	۶.۵%	۱۳.۹%	۲۱.۰%	۱۸.۵%	۶.۳%	۱۰.۳%
۱۳۸۶	۱۱.۱%	۷.۷%	۸.۹%	۲.۹%	۹.۲%	۳.۷%	۱.۴%	۱۱.۳%	۴.۶%	۲۹.۸%
۱۳۸۵	۱۰.۰%	۷.۸%	۸.۷%	۱۳.۶%	۸.۷%	۴.۳%	۶.۸%	۹.۳%	۲۳.۶%	۲۴.۵%
۱۳۸۴	۱.۷%	۱.۵%	۵.۹%	۱۶.۷%	۵.۸%	۲.۶%	۲۳.۶%	۳.۶%	۵.۱%	۲.۷%
۱۳۸۳	۱۴.۸%	۱۷.۷%	۸.۲%	۲۱.۵%	۹.۳%	۴.۱%	۱۴۹.۳%	۶۰.۶%	۱۰.۰%	۱.۱%
۱۳۸۲	۱۸.۶%	۲۱.۱%	۲۰.۵%	۱.۹%	۲۲.۷%	۲۰.۰%	۵۹.۷%	۱۴.۰%	۱۳.۲%	۶.۶%
۱۳۸۱	۱۶.۲%	۱۴.۸%	۱۶.۵%	۱۱.۲%	۱۵.۲%	۲۲۴.۷%	۳.۹%	۳.۰%	۵.۸%	۲۳.۴%
۱۳۸۰	۸.۵%	۵.۰%	۲.۴%	۷.۶%	۱.۶%	۹۶.۰%	۳۹.۰%	۲۳.۸%	۱۸.۲%	۳۱.۳%
حمل و نقل ، انبارداری و ارتباطات		حمل و نقل و انبارداری	حمل و نقل زمینی	راه آهن	حمل و نقل جاده‌ای	حمل و نقل لوله‌ای	حمل و نقل آبی	حمل و نقل هوایی	خدمات پشتیبانی و انبارداری	پست و مخابرات
کشور										

نمودار ۳۱- روند تغییرات رشد ارزش افزوده بخش مستغلات، کرایه و خدمات کسب و کار در استان و کشور. ۱۳۸۰-۹۳

مأخذ: محاسبات مشاور بر اساس جدول‌های حساب‌های منطقه‌ای

بررسی مزیت‌های نسبی آشکار شده در بخش مورد مطالعه نشان از پایه‌بودن این بخش از اقتصاد در سطح کشور دارد. شاخص سنجش شده مستغلات، همواره بالای یک و دارای مزیت نسبی آشکار شده هستند. سایر زیربخش‌های بخش

جدول ۴۱- مزیت نسبی آشکار شده بخش مستغلات، کرایه و خدمات کسب و کار در استان تهران

سال	۱۳۹۳	۱۳۹۲	۱۳۹۱	۱۳۹۰	۱۳۸۹	۱۳۸۸	۱۳۸۷	۱۳۸۶	۱۳۸۵	۱۳۸۴	۱۳۸۳	۱۳۸۲	۱۳۸۱	۱۳۸۰
مستغلات، کرایه و خدمات کسب و کار	۱.۷۰	۱.۷۱	۱.۷۰	۱.۶۱	۱.۶۱	۱.۶۳	۱.۶۱	۱.۷۱	۱.۶۴	۱.۶۳	۱.۶۶	۱.۶۱	۱.۶۱	۱.۷۰
مستغلات	۱.۵۵	۱.۵۶	۱.۵۶	۱.۵۱	۱.۵۵	۱.۴۱	۱.۵۵	۱.۶۰	۱.۵۱	۱.۴۱	۱.۵۴	۱.۵۱	۱.۵۱	۱.۵۵
خدمات واحدهای مسکونی	۱.۵۹	۱.۶۰	۱.۶۴	۱.۵۵	۱.۵۴	۱.۴۱	۱.۵۵	۱.۶۰	۱.۵۴	۱.۵۱	۱.۵۷	۱.۶۷	۱.۶۴	۱.۵۹
خدمات واحدهای مسکونی شخصی	۱.۵۶	۱.۵۷	۱.۶۰	۱.۵۰	۱.۵۰	۱.۳۶	۱.۵۱	۱.۶۰	۱.۵۲	۱.۴۹	۱.۵۲	۱.۶۷	۱.۶۴	۱.۵۶
خدمات واحدهای مسکونی اجاری	۱.۶۶	۱.۶۷	۱.۷۱	۱.۷۱	۱.۶۱	۱.۷۰	۱.۶۵	۱.۵۱	۱.۶۳	۱.۵۱	۱.۷۱	۱.۷۱	۱.۶۱	۱.۶۶
خدمات واحدهای غیر مسکونی	۰.۷۰	۰.۷۰	۰.۹۱	۰.۹۴	۰.۶۱	۰.۶۶	۱.۰۱	۱.۰۱	۰.۷۰	۰.۹۰	۰.۹۲	۰.۹۵	۰.۹۵	۰.۷۰
خدمات دلالان مستغلات	۱.۱۱	۱.۱۱	۱.۱۶	۱.۱۱	۱.۵۳	۱.۳۱	۱.۲۱	۱.۲۱	۱.۳۴	۱.۳۷	۱.۳۱	۱.۴۱	۱.۴۵	۱.۱۱
کرایه و خدمات کسب و کار	۱.۹۹	۲.۰۳	۱.۹۴	۱.۹۹	۱.۹۴	۱.۹۱	۱.۹۱	۲.۱۰	۲.۰۰	۲.۰۲	۲.۰۳	۲.۰۵	۲.۰۱	۱.۹۹

مأخذ: محاسبات مشاور بر اساس جدول‌های حساب‌های منطقه‌ای

نبوده است (به جز سال ۱۳۹۱). همچنین در زیربخش‌ها مستغلات و خدمات واحدهای مسکونی بیشترین سهم را در افزایش سهم بخش مستغلات، کرایه و خدمات کسب‌وکار در سال‌های اخیر داشته‌اند.

سهم ارزش افزوده بخش مستغلات و خدمات کسب‌وکار از کل ارزش افزوده استان، به‌طور میانگین ۲۳/۱ درصد و در کشور رقمی کمتر معادل ۱۳/۱ درصد است که مخصوصاً در استان، سهم بالایی است. نوسانات این سهم در سال‌های گذشته چندان زیاد

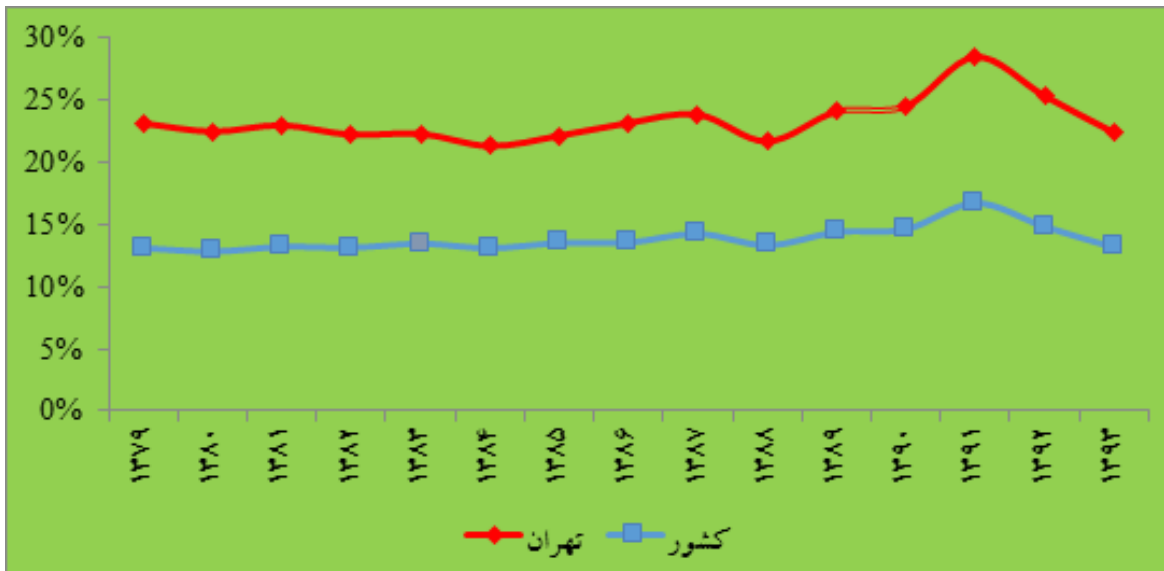
جدول ۴۲- روند تحولات سهم ارزش مستغلات، کرایه و خدمات کسب‌وکار از کل ارزش افزوده استان و کشور- درصد

میانگین	۱۳۹۳	۱۳۹۲	۱۳۹۱	۱۳۹۰	۱۳۸۹	۱۳۸۸	۱۳۸۷	۱۳۸۶	۱۳۸۵	۱۳۸۴	۱۳۸۳	۱۳۸۲	۱۳۸۱	۱۳۸۰	۱۳۷۹		
تهران	مستغلات، کرایه و خدمات کسب‌وکار	۲۳.۱%	۲۲.۵%	۲۳.۰%	۲۲.۲%	۲۱.۳%	۲۲.۱%	۲۳.۲%	۲۲.۹%	۲۱.۷%	۲۴.۱%	۲۴.۵%	۲۸.۵%	۲۵.۳%	۲۲.۴%	۲۳.۳%	
	مستغلات	۱۷.۹%	۱۶.۷%	۱۶.۹%	۱۵.۹%	۱۴.۰%	۱۴.۹%	۱۶.۷%	۱۵.۹%	۱۳.۸%	۱۵.۱%	۱۴.۶%	۱۸.۳%	۱۵.۶%	۱۳.۲%	۱۵.۷%	
	خدمات واحدهای مسکونی	۱۷.۲%	۱۵.۹%	۱۶.۱%	۱۵.۲%	۱۳.۳%	۱۴.۲%	۱۵.۵%	۱۴.۹%	۱۲.۹%	۱۴.۱%	۱۳.۹%	۱۷.۶%	۱۵.۰%	۱۲.۶%	۱۴.۹%	
	خدمات واحدهای مسکونی شخصی	۱۴.۲%	۱۳.۱%	۱۲.۹%	۱۱.۹%	۱۰.۵%	۱۱.۱%	۱۲.۴%	۱۱.۲%	۹.۰%	۱۰.۷%	۱۰.۲%	۱۳.۴%	۱۰.۸%	۹.۲%	۱۱.۵%	
	خدمات واحدهای مسکونی اجاری	۳.۰%	۲.۸%	۳.۲%	۳.۳%	۲.۹%	۳.۱%	۳.۲%	۳.۷%	۲.۹%	۳.۴%	۳.۷%	۴.۲%	۴.۱%	۳.۴%	۳.۴%	
	خدمات واحدهای غیر مسکونی	۰.۵%	۰.۴%	۰.۴%	۰.۴%	۰.۴%	۰.۴%	۰.۸%	۰.۷%	۰.۷%	۰.۷%	۰.۴%	۰.۵%	۰.۴%	۰.۴%	۰.۵%	
	خدمات دلالتان مستغلات	۰.۲%	۰.۳%	۰.۴%	۰.۴%	۰.۳%	۰.۴%	۰.۴%	۰.۳%	۰.۳%	۰.۳%	۰.۳%	۰.۳%	۰.۳%	۰.۲%	۰.۳%	
	کرایه و خدمات کسب‌وکار	۵.۲%	۵.۸%	۶.۱%	۶.۳%	۷.۳%	۷.۲%	۶.۵%	۷.۹%	۷.۸%	۹.۰%	۹.۹%	۱۰.۱%	۹.۷%	۹.۲%	۷.۷%	
	کشور	مستغلات، کرایه و خدمات کسب‌وکار	۱۳.۱%	۱۲.۸%	۱۳.۲%	۱۳.۱%	۱۳.۵%	۱۳.۵%	۱۳.۵%	۱۴.۳%	۱۳.۳%	۱۴.۴%	۱۴.۶%	۱۶.۷%	۱۴.۸%	۱۳.۲%	۱۳.۸%
		مستغلات	۱۰.۸%	۱۰.۱%	۱۰.۳%	۱۰.۱%	۹.۵%	۹.۹%	۱۰.۵%	۱۰.۳%	۹.۴%	۹.۷%	۹.۶%	۱۱.۵%	۱۰.۰%	۸.۵%	۱۰.۰%
		خدمات واحدهای مسکونی	۱۰.۱%	۹.۵%	۹.۶%	۹.۴%	۸.۸%	۹.۲%	۹.۷%	۹.۶%	۸.۸%	۹.۲%	۸.۹%	۱۰.۷%	۹.۴%	۷.۹%	۹.۴%
		خدمات واحدهای مسکونی شخصی	۸.۵%	۷.۸%	۷.۷%	۷.۵%	۷.۶%	۷.۰%	۷.۷%	۷.۴%	۶.۶%	۷.۱%	۶.۸%	۸.۴%	۶.۹%	۵.۹%	۷.۴%
		خدمات واحدهای مسکونی اجاری	۱.۷%	۱.۷%	۱.۹%	۱.۹%	۱.۸%	۱.۹%	۲.۰%	۲.۲%	۲.۲%	۲.۰%	۲.۱%	۲.۴%	۲.۵%	۲.۱%	۲.۰%
		خدمات واحدهای غیر مسکونی	۰.۵%	۰.۴%	۰.۴%	۰.۴%	۰.۴%	۰.۴%	۰.۴%	۰.۴%	۰.۴%	۰.۴%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۴%	۰.۴%
		خدمات دلالتان مستغلات	۰.۱%	۰.۲%	۰.۳%	۰.۳%	۰.۲%	۰.۲%	۰.۳%	۰.۳%	۰.۲%	۰.۲%	۰.۲%	۰.۳%	۰.۲%	۰.۲%	۰.۲%
		کرایه و خدمات کسب‌وکار	۲.۳%	۲.۷%	۲.۹%	۳.۱%	۳.۶%	۳.۶%	۳.۱%	۴.۰%	۴.۰%	۴.۶%	۵.۰%	۵.۲%	۴.۸%	۴.۶%	۳.۸%

نمودار نشان می‌دهد که تغییرات رفتاری استان و کشور از سهم بخش مستغلات از کل ارزش افزوده بسیار مشابه است.

روند تغییرات سهم ارزش افزوده بخش مستغلات، کرایه و خدمات کسب‌وکار از کل ارزش افزوده استان و کشور در نمودار زیر آمده است.

نمودار ۳۲- روند تغییرات سهم ارزش افزوده بخش مستغلات، کرایه و خدمات کسب‌وکار از استان و کشور. ۱۳۷۹-۹۳

مأخذ: محاسبات مشاور بر اساس جداول حساب‌های منطقه‌ای

۱-۲-۱- اداره امور عمومی و خدمات شهری

بخش اداره امور عمومی و خدمات شهری شامل زیربخش‌های «امور عمومی و خدمات شهری، امور عمومی، خدمات شهری، امور دفاعی و انتظامی، امور دفاعی، امور انتظامی و تأمین اجتماعی اجباری» است. ارزش افزوده این بخش از اقتصاد در سال ۱۳۷۹، طبق جدول شماره (۴۳) ۶۶۹۸ میلیارد ریال بوده است که در سال ۱۳۹۳، به میزان ۷۸۴۰ میلیارد ریال رسیده است. این رقم در کشور به ترتیب ۱۸۷۵۰ و ۲۸۲۵۳ میلیارد ریال در سال‌های ۱۳۷۹ و ۱۳۹۳ است. سهم استان در ارزش افزوده بخش اداره امور عمومی و خدمات شهری، نسبت به همین بخش در سطح کشور، به‌طور میانگین ۳۴/۱ درصد است.

که با تغییراتی در سال‌های مختلف روبه‌رو بوده است و به‌طور کلی از میزان سهم آن در سال‌های اخیر کاسته شده است. در میان سهم زیربخش‌های مختلف این بخش در کشور نیز، بیشترین سهم مربوط به زیربخش اداره امور عمومی است که به‌طور میانگین ۴۷/۱ درصد سهم کل بخش اداره امور عمومی در کشور را به خود اختصاص داده است که سهم بسیار بالایی است. نمودار شماره ۳۳ نشان می‌دهد که از سال ۱۳۸۸ به بعد، سهم بخش اداره عمومی و خدمات شهری و زیربخش‌های آن روند نسبتاً یکنواختی داشته‌اند و کمترین سهم نیز مربوط به بخش امور انتظامی (میانگین ۱۷ درصد) است.

کتابخانه تخصصی اقتصاد

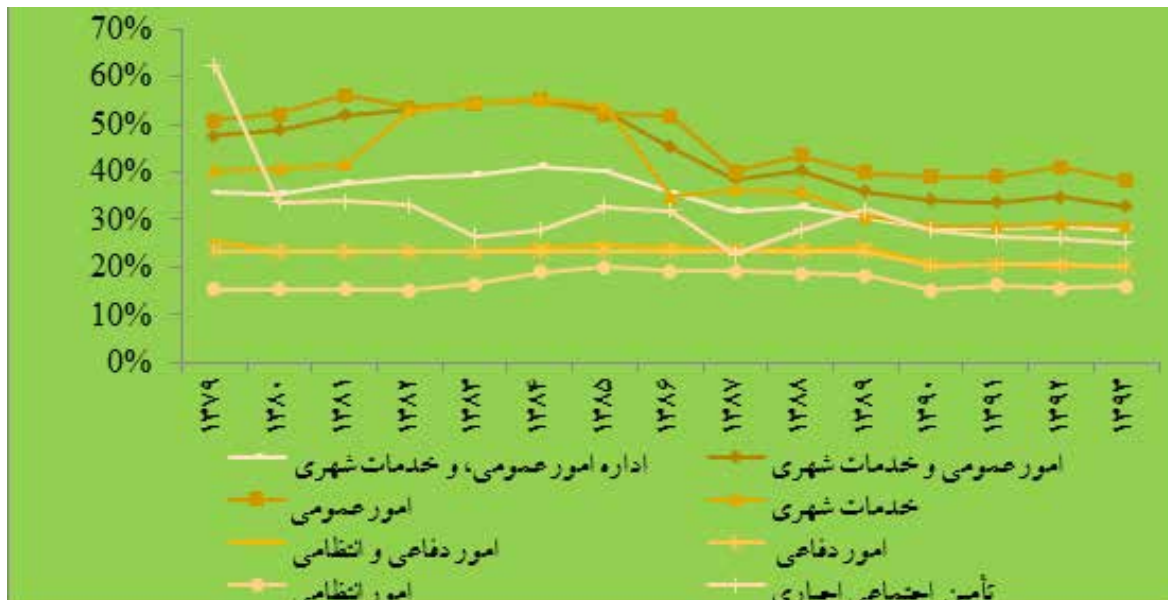
جدول ۴۳- روند تحولات ارزش افزوده بخش اداره امور عمومی و خدمات شهری در استان تهران و کشور- میلیارد ریال

میانگین	۱۳۹۱	۱۳۹۲	۱۳۹۱	۱۳۹۰	۱۳۸۹	۱۳۸۸	۱۳۸۷	۱۳۸۶	۱۳۸۵	۱۳۸۴	۱۳۸۳	۱۳۸۲	۱۳۸۱	۱۳۸۰	۱۳۷۹	
تهران	اداره امور عمومی و خدمات شهری	۷۶۹۶	۶۶۴۳	۶۳۶۹	۱۰۷۵	۲۲۵۵	۲۱۱۴	۲۳۶۹	۲۴۶۱	۲۳۲۶	۲۱۷۵	۲۴۱۲	۲۱۸۴	۲۳۶۹	۲۲۵۵	
	امور عمومی و خدمات شهری	۴۴۴۳	۴۷۴۴	۳۶۹۴	۱۵۰	۲۳۶۹	۲۱۸۴	۲۳۶۹	۲۴۶۱	۲۳۲۶	۲۱۷۵	۲۴۱۲	۲۱۸۴	۲۳۶۹	۲۲۵۵	
	امور عمومی	۶۳۶۹	۴۴۴۳	۳۶۹۴	۱۰۷۵	۲۲۵۵	۲۱۱۴	۲۳۶۹	۲۴۶۱	۲۳۲۶	۲۱۷۵	۲۴۱۲	۲۱۸۴	۲۳۶۹	۲۲۵۵	
	خدمات شهری	۱۰۷۵	۴۴۴۳	۳۶۹۴	۱۰۷۵	۲۲۵۵	۲۱۱۴	۲۳۶۹	۲۴۶۱	۲۳۲۶	۲۱۷۵	۲۴۱۲	۲۱۸۴	۲۳۶۹	۲۲۵۵	
	امور دفاعی و انتظامی	۲۲۵۵	۲۱۱۴	۲۳۶۹	۲۱۷۵	۲۴۶۱	۲۳۲۶	۲۱۷۵	۲۴۱۲	۲۳۲۶	۲۱۷۵	۲۴۱۲	۲۱۸۴	۲۳۶۹	۲۲۵۵	
	امور دفاعی	۱۵۱۴	۱۵۳۲	۱۵۳۲	۱۵۱۴	۱۵۳۲	۱۵۳۲	۱۵۳۲	۱۵۳۲	۱۵۳۲	۱۵۳۲	۱۵۳۲	۱۵۳۲	۱۵۳۲	۱۵۳۲	۱۵۳۲
	امور انتظامی	۳۷۰	۴۱۴	۴۱۴	۳۷۰	۴۱۴	۴۱۴	۴۱۴	۴۱۴	۴۱۴	۴۱۴	۴۱۴	۴۱۴	۴۱۴	۴۱۴	۴۱۴
	تأمین اجتماعی اجباری	۱۷۳	۱۹۱	۱۹۱	۱۷۳	۱۹۱	۱۹۱	۱۹۱	۱۹۱	۱۹۱	۱۹۱	۱۹۱	۱۹۱	۱۹۱	۱۹۱	۱۹۱
	کشور	اداره امور عمومی و خدمات شهری	۷۸۷۱	۶۷۶۱	۶۷۶۱	۸۳۲۷	۸۳۲۷	۸۳۲۷	۸۳۲۷	۸۳۲۷	۸۳۲۷	۸۳۲۷	۸۳۲۷	۸۳۲۷	۸۳۲۷	۸۳۲۷
		امور عمومی و خدمات شهری	۶۹۶	۷۱۶	۷۱۶	۸۳۲۷	۸۳۲۷	۸۳۲۷	۸۳۲۷	۸۳۲۷	۸۳۲۷	۸۳۲۷	۸۳۲۷	۸۳۲۷	۸۳۲۷	۸۳۲۷
		امور عمومی	۸۳۲۷	۶۹۶	۷۱۶	۸۳۲۷	۸۳۲۷	۸۳۲۷	۸۳۲۷	۸۳۲۷	۸۳۲۷	۸۳۲۷	۸۳۲۷	۸۳۲۷	۸۳۲۷	۸۳۲۷
		خدمات شهری	۲۶۶۲	۲۲۲۷	۲۲۲۷	۲۶۶۲	۲۶۶۲	۲۶۶۲	۲۶۶۲	۲۶۶۲	۲۶۶۲	۲۶۶۲	۲۶۶۲	۲۶۶۲	۲۶۶۲	۲۶۶۲
		امور دفاعی و انتظامی	۸۸۷	۶۷۱	۶۷۱	۸۸۷	۸۸۷	۸۸۷	۸۸۷	۸۸۷	۸۸۷	۸۸۷	۸۸۷	۸۸۷	۸۸۷	۸۸۷
		امور دفاعی	۶۴۴۷	۶۵۲۳	۶۵۲۳	۶۴۴۷	۶۴۴۷	۶۴۴۷	۶۴۴۷	۶۴۴۷	۶۴۴۷	۶۴۴۷	۶۴۴۷	۶۴۴۷	۶۴۴۷	۶۴۴۷
		امور انتظامی	۲۴۱۰	۲۶۶۵	۲۶۶۵	۲۴۱۰	۲۴۱۰	۲۴۱۰	۲۴۱۰	۲۴۱۰	۲۴۱۰	۲۴۱۰	۲۴۱۰	۲۴۱۰	۲۴۱۰	۲۴۱۰
		تأمین اجتماعی اجباری	۵۹۵	۲۴۱۰	۲۴۱۰	۵۹۵	۵۹۵	۵۹۵	۵۹۵	۵۹۵	۵۹۵	۵۹۵	۵۹۵	۵۹۵	۵۹۵	۵۹۵

میانگین	۱۳۹۳	۱۳۹۲	۱۳۹۱	۱۳۹۰	۱۳۸۹	۱۳۸۸	۱۳۸۷	۱۳۸۶	۱۳۸۵	۱۳۸۴	۱۳۸۳	۱۳۸۲	۱۳۸۱	۱۳۸۰	۱۳۷۹
اداره امور عمومی و خدمات شهری	۳۴.۱%	۲۸.۶%	۲۸.۳%	۲۸.۳%	۳۰.۵%	۳۲.۹%	۳۱.۸%	۳۵.۷%	۴۰.۲%	۴۱.۲%	۳۹.۴%	۳۸.۷%	۳۷.۸%	۳۵.۵%	۳۵.۷%
امور عمومی و خدمات شهری	۴۴.۰%	۳۲.۰%	۳۳.۷%	۳۴.۰%	۳۶.۰%	۴۰.۳%	۳۸.۶%	۴۵.۲%	۵۲.۹%	۵۵.۲%	۵۴.۴%	۵۳.۳%	۵۱.۹%	۴۸.۸%	۴۷.۸%
امور عمومی	۴۷.۱%	۳۸.۰%	۳۹.۰%	۳۸.۹%	۴۰.۰%	۴۳.۵%	۴۰.۲%	۵۱.۷%	۵۲.۲%	۵۵.۱%	۵۴.۳%	۵۳.۶%	۵۲.۲%	۵۲.۱%	۵۰.۸%
خدمات شهری	۳۹.۵%	۲۸.۸%	۲۸.۸%	۲۸.۷%	۳۰.۷%	۳۵.۹%	۳۶.۴%	۳۴.۸%	۳۲.۹%	۳۵.۴%	۳۴.۵%	۳۲.۸%	۳۱.۰%	۳۰.۷%	۳۰.۴%
امور دفاعی و انتظامی	۲۳.۰%	۲۰.۳%	۲۰.۷%	۲۰.۵%	۲۴.۰%	۲۳.۸%	۲۳.۶%	۲۴.۳%	۲۴.۶%	۲۴.۰%	۲۳.۲%	۲۳.۱%	۲۳.۲%	۲۳.۳%	۲۵.۵%
امور دفاعی	۲۲.۷%	۲۰.۴%	۲۰.۴%	۲۰.۴%	۲۳.۵%	۲۳.۵%	۲۳.۵%	۲۳.۵%	۲۳.۵%	۲۳.۵%	۲۳.۵%	۲۳.۵%	۲۳.۵%	۲۳.۵%	۲۳.۵%
امور انتظامی	۱۷.۰%	۱۶.۰%	۱۵.۶%	۱۵.۲%	۱۸.۳%	۱۸.۷%	۱۹.۱%	۱۹.۲%	۲۰.۰%	۱۸.۸%	۱۶.۶%	۱۵.۱%	۱۵.۳%	۱۵.۴%	۱۵.۳%
تامین اجتماعی اجباری	۳۱.۴%	۲۵.۲%	۲۶.۱%	۲۶.۶%	۳۲.۱%	۲۷.۸%	۲۲.۸%	۳۱.۹%	۳۲.۷%	۲۷.۹%	۲۶.۶%	۳۳.۰%	۳۳.۸%	۳۳.۷%	۶۲.۳%

مأخذ: محاسبات مشاور براساس جدول های حساب های منطقه ای

نمودار ۳۳- روند تغییرات سهم ارزش افزوده استان از کشور بخش امور عمومی و خدمات شهری. ۹۳-۱۳۷۹

مأخذ: محاسبات مشاور براساس جدول های حساب های منطقه ای

است. شایان ذکر است از سال ۱۳۹۰ به بعد، استان و کشور نرخ صعودی درخور توجهی داشته و نرخ رشد این بخش در سال ۱۳۹۳، در استان معادل ۱۱ درصد و در کشور، ۱۴/۲ درصد است. همچنین، در میان زیربخش های اداره عمومی و خدمات شهری، بیشترین نرخ رشد مربوط به خدمات شهری یا میانگین ۹ درصد در استان و میانگین ۱۰/۵ درصد در کشور بوده است.

نرخ رشد بخش اداره عمومی و خدمات شهری نیز مانند بخش مستغلات، دارای نوسانات بسیار زیادی بوده و این نوسانات و تغییرات، در سطح استان و کشور، نسبتاً مشابه بوده است. استان بالاترین نرخ رشد را در دوره های ۸۱-۱۳۸۰ و ۸۴-۱۳۸۳ با حدود ۱۵/۴ درصد و ۱۶ درصد تجربه کرده و پایین ترین نرخ در سطح استان مربوط به ۸۶-۱۳۸۵ و ۱۲/۴ درصد و در سطح کشور ۹۱-۱۳۹۰ و ۴/۷ درصد

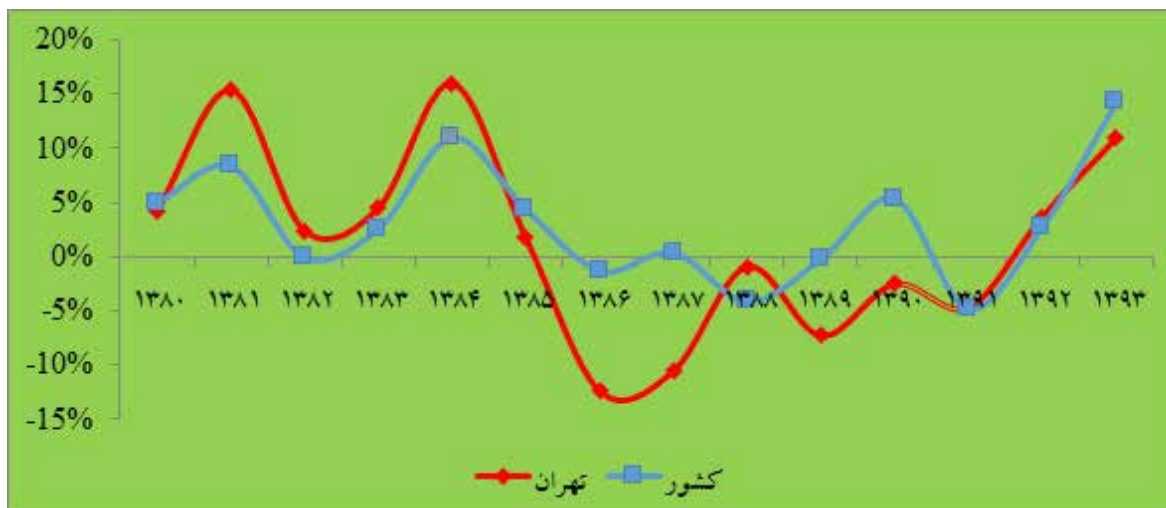
جدول ۴۴- روند تحولات رشد ارزش افزوده بخش اداره امور عمومی و خدمات شهری در استان تهران و کشور - درصد

میانگین	۱۳۹۳	۱۳۹۲	۱۳۹۱	۱۳۹۰	۱۳۸۹	۱۳۸۸	۱۳۸۷	۱۳۸۶	۱۳۸۵	۱۳۸۴	۱۳۸۳	۱۳۸۲	۱۳۸۱	۱۳۸۰	۱۳۷۹	
تهران	اداره امور عمومی و خدمات شهری	۱.۵%	۲.۵%	۲.۵%	۲.۵%	۲.۵%	۲.۵%	۲.۵%	۲.۵%	۲.۵%	۲.۵%	۲.۵%	۲.۵%	۲.۵%	۲.۵%	
	امور عمومی و خدمات شهری	۲.۵%	۲.۵%	۲.۵%	۲.۵%	۲.۵%	۲.۵%	۲.۵%	۲.۵%	۲.۵%	۲.۵%	۲.۵%	۲.۵%	۲.۵%	۲.۵%	
	امور عمومی	-۰.۶%	۰.۹%	۰.۹%	۰.۹%	۰.۸%	۰.۸%	۰.۸%	۰.۸%	۰.۸%	۰.۸%	۰.۸%	۰.۸%	۰.۸%	۰.۸%	
	خدمات شهری	۹.۰%	۲۸.۰%	۲۸.۰%	۲۸.۰%	۲۸.۰%	۲۸.۰%	۲۸.۰%	۲۸.۰%	۲۸.۰%	۲۸.۰%	۲۸.۰%	۲۸.۰%	۲۸.۰%	۲۸.۰%	
	امور دفاعی و انتظامی	-۰.۶%	۵.۳%	۵.۳%	۵.۳%	۵.۳%	۵.۳%	۵.۳%	۵.۳%	۵.۳%	۵.۳%	۵.۳%	۵.۳%	۵.۳%	۵.۳%	
	امور دفاعی	-۰.۵%	۴.۰%	۴.۰%	۴.۰%	۴.۰%	۴.۰%	۴.۰%	۴.۰%	۴.۰%	۴.۰%	۴.۰%	۴.۰%	۴.۰%	۴.۰%	
	امور انتظامی	۲.۶%	۱۰.۵%	۱۰.۵%	۱۰.۵%	۱۰.۵%	۱۰.۵%	۱۰.۵%	۱۰.۵%	۱۰.۵%	۱۰.۵%	۱۰.۵%	۱۰.۵%	۱۰.۵%	۱۰.۵%	
	تأمین اجتماعی اجباری	-۵.۳%	۰.۳%	۰.۳%	۰.۳%	۰.۳%	۰.۳%	۰.۳%	۰.۳%	۰.۳%	۰.۳%	۰.۳%	۰.۳%	۰.۳%	۰.۳%	
	کشور	اداره امور عمومی و خدمات شهری	۳.۱%	۱۴.۲%	۱۴.۲%	۱۴.۲%	۱۴.۲%	۱۴.۲%	۱۴.۲%	۱۴.۲%	۱۴.۲%	۱۴.۲%	۱۴.۲%	۱۴.۲%	۱۴.۲%	۱۴.۲%
		امور عمومی و خدمات شهری	۵.۰%	۲۰.۴%	۲۰.۴%	۲۰.۴%	۲۰.۴%	۲۰.۴%	۲۰.۴%	۲۰.۴%	۲۰.۴%	۲۰.۴%	۲۰.۴%	۲۰.۴%	۲۰.۴%	۲۰.۴%
		امور عمومی	۱.۱%	۹.۱%	۹.۱%	۹.۱%	۹.۱%	۹.۱%	۹.۱%	۹.۱%	۹.۱%	۹.۱%	۹.۱%	۹.۱%	۹.۱%	۹.۱%
		خدمات شهری	۱۰.۵%	۳۰.۴%	۳۰.۴%	۳۰.۴%	۳۰.۴%	۳۰.۴%	۳۰.۴%	۳۰.۴%	۳۰.۴%	۳۰.۴%	۳۰.۴%	۳۰.۴%	۳۰.۴%	۳۰.۴%
		امور دفاعی و انتظامی	۰.۹%	۵.۱%	۵.۱%	۵.۱%	۵.۱%	۵.۱%	۵.۱%	۵.۱%	۵.۱%	۵.۱%	۵.۱%	۵.۱%	۵.۱%	۵.۱%
		امور دفاعی	۰.۵%	۴.۱%	۴.۱%	۴.۱%	۴.۱%	۴.۱%	۴.۱%	۴.۱%	۴.۱%	۴.۱%	۴.۱%	۴.۱%	۴.۱%	۴.۱%
		امور انتظامی	۲.۰%	۷.۲%	۷.۲%	۷.۲%	۷.۲%	۷.۲%	۷.۲%	۷.۲%	۷.۲%	۷.۲%	۷.۲%	۷.۲%	۷.۲%	۷.۲%
		تأمین اجتماعی اجباری	-۱.۰%	۴.۰%	۴.۰%	۴.۰%	۴.۰%	۴.۰%	۴.۰%	۴.۰%	۴.۰%	۴.۰%	۴.۰%	۴.۰%	۴.۰%	۴.۰%

میانگین	۱۳۹۳	۱۳۹۲	۱۳۹۱	۱۳۹۰	۱۳۸۹	۱۳۸۸	۱۳۸۷	۱۳۸۶	۱۳۸۵	۱۳۸۴	۱۳۸۳	۱۳۸۲	۱۳۸۱	۱۳۸۰	۱۳۷۹
اداره امور عمومی و خدمات شهری	۳۴.۱%	۲۷.۷%	۲۸.۶%	۲۸.۳%	۳۰.۵%	۳۲.۹%	۳۱.۸%	۳۵.۷%	۴۰.۲%	۴۱.۲%	۳۹.۴%	۳۸.۷%	۳۷.۸%	۳۵.۵%	۳۵.۷%
امور عمومی و خدمات شهری	۴۴.۰%	۳۲.۷%	۳۴.۸%	۳۳.۷%	۳۴.۰%	۴۰.۳%	۳۸.۶%	۴۵.۲%	۵۲.۹%	۵۵.۲%	۵۴.۴%	۵۳.۳%	۵۱.۹%	۴۸.۸%	۴۷.۸%
امور عمومی	۴۷.۱%	۳۸.۰%	۴۱.۱%	۳۹.۰%	۳۸.۹%	۴۳.۵%	۴۰.۲%	۵۱.۷%	۵۲.۲%	۵۵.۱%	۵۴.۳%	۵۳.۶%	۵۲.۲%	۴۸.۱%	۵۰.۸%
خدمات شهری	۳۹.۵%	۲۸.۸%	۲۹.۳%	۲۸.۸%	۲۸.۷%	۳۵.۹%	۳۶.۴%	۳۴.۸%	۵۳.۹%	۵۵.۴%	۵۴.۵%	۵۲.۸%	۴۱.۷%	۴۰.۷%	۴۰.۴%
امور دفاعی و انتظامی	۲۳.۰%	۲۰.۳%	۲۰.۳%	۲۰.۷%	۲۰.۵%	۲۳.۸%	۲۳.۶%	۲۴.۳%	۲۴.۶%	۲۴.۰%	۲۳.۲%	۲۳.۱%	۲۳.۲%	۲۳.۳%	۲۵.۵%
امور دفاعی	۲۲.۷%	۲۰.۴%	۲۰.۴%	۲۰.۴%	۲۰.۴%	۲۳.۵%	۲۳.۵%	۲۳.۵%	۲۳.۵%	۲۳.۵%	۲۳.۵%	۲۳.۵%	۲۳.۵%	۲۳.۵%	۲۳.۵%
امور انتظامی	۱۷.۰%	۱۶.۰%	۱۵.۶%	۱۶.۲%	۱۵.۲%	۱۸.۷%	۱۹.۱%	۱۹.۲%	۲۰.۰%	۱۸.۸%	۱۶.۶%	۱۵.۱%	۱۵.۳%	۱۵.۴%	۱۵.۳%
تامین اجتماعی اجباری	۳۱.۴%	۲۵.۲%	۲۶.۱%	۲۶.۶%	۲۷.۹%	۲۷.۸%	۲۲.۸%	۳۱.۹%	۳۲.۷%	۲۷.۹%	۲۶.۶%	۳۳.۰%	۳۳.۸%	۳۳.۷%	۶۲.۳%

مأخذ: محاسبات مشاور براساس جدول‌های حساب‌های منطقه‌ای

روند تغییرات رشد ارزش افزوده بخش اداره امور عمومی و خدمات شهری در استان و کشور نشان می‌دهد این تغییرات در استان و کشور، رفتار بسیار مشابهی را در سال‌های اخیر تجربه کرده و از سال ۱۳۹۱ تا سال مورد مطالعه نمودار ۳۴- روند تغییرات رشد ارزش افزوده بخش اداره امور عمومی و خدمات شهری در استان و کشور. ۹۳-۱۳۸۰

مأخذ: محاسبات مشاور براساس جدول‌های حساب‌های منطقه‌ای

تهران دارد. به این معنا که استان تهران در این بخش، به سایر استان‌ها نیز سرویس‌دهی دارد. شاخص یادشده در زیربخش‌ها اعداد متفاوتی داشته و در زیربخش امور دفاعی و انتظامی، امور دفاعی، امور انتظامی و تأمین اجتماعی اجباری غالباً بخشی غیرپایه بوده و مزیت نسبی آشکارشده‌ای نداشته و مزیت نسبی بخش، مدیون زیربخش‌های امور عمومی و خدمات شهری، امور عمومی و خدمات شهری است.

جدول شماره ۴۵ مزیت نسبی را آشکارشده بخش اداره امور عمومی و خدمات شهری در استان تهران نشان می‌دهد که استان به‌طور کلی در سال‌های مختلف (به استثنای سال‌های ۱۳۸۷، ۱۳۹۳، ۱۳۸۹) در بخش اداره امور عمومی و خدمات شهری، دارای مزیت نسبی آشکارشده‌ای است. این شاخص در سال‌های مورد بررسی، بالاتر از یک بوده و این نشان از پایه‌بودن بخش اداره امور عمومی و خدمات شهری در سطح استان

جدول ۴۵ - مزیت نسبی آشکارشده بخش اداره امور عمومی و خدمات شهری در استان تهران

سال	۱۳۹۳	۱۳۹۲	۱۳۹۱	۱۳۹۰	۱۳۸۹	۱۳۸۸	۱۳۸۷	۱۳۸۶	۱۳۸۵	۱۳۸۴	۱۳۸۳	۱۳۸۲	۱۳۸۱	۱۳۸۰	۱۳۷۹
اداره امور عمومی، و خدمات شهری	۰.۹۶	۱.۰۳	۰.۹۶	۱.۰۰	۰.۹۴	۱.۰۱	۰.۹۶	۱.۱۷	۱.۳۴	۱.۴۱	۱.۳۵	۱.۳۲	۱.۳۲	۱.۲۱	۱.۳۴
امور عمومی و خدمات شهری	۱.۱۷	۱.۲۵	۱.۱۸	۱.۲۱	۱.۱۱	۱.۲۴	۱.۲۰	۱.۴۸	۱.۷۶	۱.۸۱	۱.۸۷	۱.۸۲	۱.۸۲	۱.۷۶	۱.۷۹
امور عمومی	۱.۳۶	۱.۴۱	۱.۳۶	۱.۳۳	۱.۲۳	۱.۳۴	۱.۲۵	۱.۶۹	۱.۷۴	۱.۷۷	۱.۶۷	۱.۷۳	۱.۹۷	۱.۷۷	۱.۹۱
خدمات شهری	۱.۰۳	۱.۰۶	۱.۰۱	۱.۰۲	۰.۹۵	۱.۱۱	۱.۱۳	۱.۱۴	۱.۰۸	۱.۰۷	۱.۰۷	۱.۰۷	۱.۴۶	۱.۴۶	۱.۵۲
امور دفاعی و انتظامی	۰.۷۳	۰.۷۳	۰.۷۳	۰.۷۳	۰.۷۴	۰.۷۳	۰.۷۴	۰.۷۶	۰.۷۲	۰.۸۲	۰.۷۶	۰.۷۶	۰.۸۱	۰.۷۴	۰.۹۶
امور دفاعی	۰.۷۳	۰.۷۳	۰.۷۱	۰.۷۲	۰.۷۲	۰.۷۲	۰.۷۳	۰.۷۷	۰.۷۸	۰.۸۰	۰.۷۱	۰.۸۰	۰.۸۲	۰.۸۴	۰.۸۸
امور انتظامی	۰.۵۷	۰.۵۶	۰.۵۷	۰.۵۴	۰.۵۶	۰.۵۷	۰.۶۰	۰.۶۳	۰.۶۷	۰.۶۴	۰.۵۷	۰.۵۲	۰.۵۴	۰.۵۵	۰.۵۸
تأمین اجتماعی اجباری	۰.۹۰	۰.۹۴	۰.۹۳	۰.۹۶	۰.۹۶	۰.۷۶	۰.۷۱	۱.۰۴	۱.۰۹	۰.۹۵	۰.۹۱	۱.۰۱	۱.۰۱	۱.۰۱	۲.۳۴

مأخذ: محاسبات مشاور براساس جداول حساب‌های منطقه‌ای

حدود دو درصدی، با سهم این بخش از اقتصاد در سطح کشور برابر شده و از سال ۱۳۸۶ به بعد، روندی نسبتاً یکسان را در هر دو سطح، شاهد هستیم. این رقم در سال ۱۳۹۳، معادل ۴/۶ درصد در استان و کشور است.

سهم ارزش افزوده بخش اداره امور عمومی و خدمات شهری از کل ارزش افزوده در سطح استان و کشور، به‌طور میانگین معادل ۵/۵ درصد است که در سال‌های مورد بررسی، روندی نزولی داشته است. به‌طوری‌که در سال‌های ۱۳۷۹ تا ۱۳۸۶، سهم این بخش در استان تهران، با کاهش

جدول ۴۶- روند تحولات ارزش افزوده بخش از کل ارزش افزوده در استان تهران و کشور- درصد

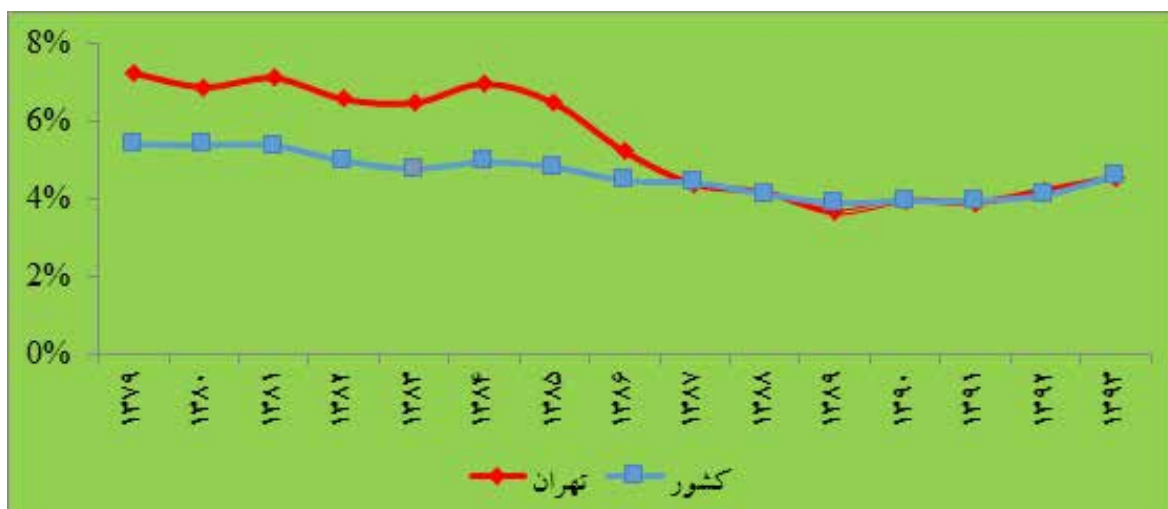
میانگین	۱۳۹۳	۱۳۹۲	۱۳۹۱	۱۳۹۰	۱۳۸۹	۱۳۸۸	۱۳۸۷	۱۳۸۶	۱۳۸۵	۱۳۸۴	۱۳۸۳	۱۳۸۲	۱۳۸۱	۱۳۸۰	۱۳۷۹		
تهران	اداره امور عمومی و خدمات شهری	۴۰.۵%	۴۰.۲%	۳۹.۹%	۴۰.۰%	۳۹.۷%	۴۰.۲%	۴۰.۴%	۵۰.۲%	۶۰.۵%	۷۰.۰%	۶۰.۵%	۶۰.۶%	۷۰.۱%	۶۰.۹%	۷۰.۲%	
	امور عمومی و خدمات شهری	۴۰.۰%	۳۹.۴%	۳۹.۱%	۳۹.۹%	۳۹.۶%	۳۹.۰%	۳۹.۱%	۳۸.۸%	۴۰.۹%	۵۰.۳%	۴۰.۸%	۴۰.۹%	۵۰.۲%	۴۰.۸%	۴۰.۸%	
	امور عمومی	۲۰.۶%	۱۰.۷%	۱۰.۷%	۱۰.۶%	۱۰.۷%	۱۰.۹%	۱۰.۹%	۲۰.۷%	۳۰.۵%	۳۰.۴%	۳۰.۳%	۳۰.۴%	۳۰.۹%	۳۰.۶%	۳۰.۶%	
	خدمات شهری	۱.۳%	۱.۷%	۱.۴%	۱.۳%	۱.۲%	۱.۱%	۱.۲%	۱.۱%	۱.۸%	۱.۹%	۱.۵%	۱.۵%	۱.۲%	۱.۱%	۱.۲%	
	امور دفاعی و انتظامی	۱.۵%	۱.۲%	۱.۲%	۱.۰%	۱.۱%	۱.۲%	۱.۳%	۱.۴%	۱.۶%	۱.۶%	۱.۶%	۱.۷%	۱.۹%	۲.۱%	۲.۴%	
	امور دفاعی	۱.۰%	۰.۸%	۰.۸%	۰.۷%	۰.۷%	۰.۸%	۰.۹%	۱.۰%	۱.۰%	۱.۱%	۱.۲%	۱.۲%	۱.۴%	۱.۵%	۱.۶%	
	امور انتظامی	۰.۳%	۰.۳%	۰.۳%	۰.۲%	۰.۲%	۰.۳%	۰.۳%	۰.۳%	۰.۴%	۰.۴%	۰.۳%	۰.۳%	۰.۴%	۰.۴%	۰.۴%	
	تأمین اجتماعی اجباری	۰.۱%	۰.۱%	۰.۱%	۰.۱%	۰.۱%	۰.۱%	۰.۱%	۰.۱%	۰.۱%	۰.۱%	۰.۱%	۰.۲%	۰.۲%	۰.۲%	۰.۴%	
	کشور	اداره امور عمومی و خدمات شهری	۴۰.۶%	۴۰.۶%	۴۰.۱%	۴۰.۰%	۳۹.۹%	۴۰.۱%	۴۰.۴%	۴۰.۵%	۴۰.۸%	۵۰.۰%	۴۰.۸%	۵۰.۰%	۵۰.۴%	۵۰.۴%	۵۰.۴%
		امور عمومی و خدمات شهری	۲۰.۶%	۲۰.۹%	۲۰.۵%	۲۰.۴%	۲۰.۳%	۲۰.۴%	۲۰.۶%	۲۰.۶%	۲۰.۸%	۲۰.۸%	۲۰.۶%	۲۰.۷%	۲۰.۹%	۲۰.۷%	۲۰.۷%
امور عمومی		۱.۶%	۱.۲%	۱.۱%	۱.۲%	۱.۳%	۱.۴%	۱.۵%	۱.۶%	۱.۷%	۱.۸%	۱.۸%	۱.۹%	۲.۰%	۱.۹%	۱.۹%	
خدمات شهری		۱.۰%	۱.۷%	۱.۳%	۱.۲%	۱.۱%	۱.۰%	۱.۱%	۱.۰%	۱.۰%	۱.۰%	۰.۸%	۰.۸%	۰.۹%	۰.۸%	۰.۸%	
امور دفاعی و انتظامی		۱.۰%	۱.۶%	۱.۶%	۱.۴%	۱.۵%	۱.۶%	۱.۷%	۱.۸%	۱.۹%	۲.۰%	۲.۰%	۲.۰%	۲.۴%	۲.۵%	۲.۶%	
امور دفاعی		۱.۳%	۱.۱%	۱.۱%	۱.۰%	۱.۰%	۱.۱%	۱.۲%	۱.۲%	۱.۳%	۱.۴%	۱.۴%	۱.۵%	۱.۷%	۱.۸%	۱.۹%	
امور انتظامی		۰.۶%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۴%	۰.۴%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۶%	۰.۶%	۰.۶%	۰.۶%	۰.۷%	۰.۷%	۰.۷%	
تأمین اجتماعی اجباری		۰.۱%	۰.۱%	۰.۱%	۰.۱%	۰.۱%	۰.۱%	۰.۱%	۰.۱%	۰.۱%	۰.۱%	۰.۱%	۰.۲%	۰.۲%	۰.۲%	۰.۲%	

مأخذ: محاسبات مشاور براساس جدول های حساب های منطقه ای

تغییرات و مقدار این سهم در استان و کشور تقریباً یکسان بوده و این می تواند بیانگر قدرت و سهم این بخش در اقتصاد استان در مقیاس کشوری است.

روند تغییرات سهم ارزش افزوده بخش اداره امور عمومی و خدمات شهری از استان و کشور در سال های ۹۳-۱۳۷۹ در نمودار پیش رو آورده شده است. همان طور که پیش از این نیز گفته شد، از سال ۱۳۸۷ به بعد،

نمودار ۲۵- روند تغییرات سهم ارزش افزوده بخش اداره امور عمومی و خدمات شهری از استان و کشور. ۱۳۷۹-۹۳

مأخذ: محاسبات مشاور براساس جدول‌های حساب‌های منطقه‌ای

۱-۲-۲-۱- آموزش

بخش آموزش که از بخش‌های مهم اقتصاد و غالباً تابع جمعیت و مکان است، شامل «زیربخش‌های آموزش، آموزش ابتدایی، آموزش ابتدایی دولتی، آموزش ابتدایی خصوصی، آموزش متوسطه عمومی و متوسطه فنی و حرفه‌ای، آموزش متوسطه عمومی و متوسطه فنی و حرفه‌ای دولتی، آموزش متوسطه عمومی و متوسطه فنی و حرفه‌ای خصوصی، آموزش عالی، آموزش عالی دولتی، آموزش عالی خصوصی، آموزش بزرگسالان، آموزش بزرگسالان و آموزش بزرگسالان خصوصی» است.

جدول شماره ۴۷ روند تغییرات ارزش افزوده بخش آموزش در استان تهران و کشور را نشان می‌دهد. دیده می‌شود که این بخش در

استان تهران در سال ۱۳۷۹، ۳۰۲۰ میلیارد ریال ارزش افزوده را به خود اختصاص داده است که در سال ۱۳۹۳ به مقدار ۳۴۹۷ میلیارد ریال با رشد متوسط سالانه ۱/۳ درصد رسیده است و سهمی معادل ۱۸/۲ درصد (به‌طور میانگین) از کل بخش آموزش کشور را به خود اختصاص داده است. همچنین این بخش در کشور در سال‌های ۱۳۷۹ و ۱۳۹۳ به ترتیب دارای ارزش افزوده‌ای به مقدار ۱۳۶۵۳ و ۱۹۲۳۳ میلیارد ریال است که رشدی معادل ۲/۵ درصد به‌طور میانگین داشته است و ۱/۲ درصد بالاتر از میانگین رشد استان است. براساس جدول ۴۷ بیشترین سهم در بخش آموزش، مربوط به «آموزش متوسطه عمومی و متوسطه فنی و حرفه‌ای خصوصی» و «آموزش عالی دولتی» است.

جدول ۴۷- روند تحولات ارزش افزوده بخش آموزش در استان تهران و کشور- میلیارد ریال

سال	آموزش	آموزش ابتدایی	آموزش ابتدایی دولتی	آموزش ابتدایی خصوصی	آموزش متوسطه عمومی و متوسطه فنی و حرفه‌ای	آموزش متوسطه عمومی و متوسطه فنی و حرفه‌ای دولتی	آموزش متوسطه عمومی و متوسطه فنی و حرفه‌ای خصوصی	آموزش عالی	آموزش عالی دولتی	آموزش عالی خصوصی	آموزش بزرگسالان	آموزش بزرگسالان دولتی	آموزش بزرگسالان خصوصی
۱۳۹۶	۷۳۴۹۳	۷۶۶	۷۱۶	۸۰	۷۸۵	۱۱۶	۶۴۴	۷۲۱	۱۶۱۱	۶۶۳	۱۹۱	۹۰	۱۰۷
۱۳۹۵	۳۳۳۲۲	۱۳۶	۵۴۷	۷۴	۹۶۴	۷۲۵	۶۶۱	۱۵۱۲	۹۱۴	۷۹۷	۲۷۶	۱۴۴	۱۴۲
۱۳۹۴	۳۳۶۰۰	۱۸۵	۶۷۴	۹۲	۷۶۷	۶۷۶	۶۸۱	۶۴۶۱	۶۱۱۱	۶۱۵	۲۷۵	۳۷	۱۹۱
۱۳۹۳	۳۳۴۳۲	۸۴۴	۴۷۴	۷۴	۷۷۷	۶۷۶	۱۰۲	۶۸۱	۸۶۰۱	۶۰۹	۳۲۲	۷۷	۲۳۴
۱۳۹۲	۳۶۳۶۰	۶۵۶	۵۷۲	۸۸	۹۹۶	۵۱۷	۷۷۱	۶۶۴۳	۶۷۱۱	۴۵۳	۳۱۲	۷۰	۲۳۲
۱۳۹۱	۳۶۳۶۰	۱۷۶	۷۰۶	۷۸	۱۰۹۰	۱۵۷	۷۳۱	۵۵۴۱	۲۱۱۱	۳۴۲	۳۱۳	۱۷	۲۳۲
۱۳۹۰	۳۷۳۴۳	۶۷۶	۶۲۴	۶۵	۱۰۳۰	۴۴۷	۶۷۱	۶۳۳۱	۷۶۱۱	۳۳۴	۳۷۲	۷۵	۳۰۷
۱۳۸۹	۳۷۳۴۳	۱۷۶	۶۲۶	۵۴	۹۷۶	۱۶۸	۵۷۱	۷۶۹۱	۳۵۱	۲۴۱	۳۷۶	۳۹	۳۴۰
۱۳۸۸	۳۵۶۶۰	۶۴۶	۵۷۵	۵۷	۱۰۷۲	۷۷۴	۷۹۱	۵۴۴۱	۱۳۱۱	۲۳۷	۲۹۱	۳۵	۲۶۳
۱۳۸۷	۳۰۰۲۱	۵۳۶	۴۹۲	۴۴	۱۱۱۱	۹۰۴	۱۲۲	۱۰۷۳۱	۸۵۷	۲۱۴	۲۹۵	۳۶	۲۵۹
۱۳۸۶	۲۷۵۷	۵۲۲	۴۷۶	۴۵	۶۷۰۱	۱۶۷	۲۲۱	۷۶۲	۱۱۷	۵۷۱	۲۷۴	۴۱	۲۳۳
۱۳۸۵	۲۷۸۲	۵۰۶	۴۷۳	۳۳	۱۰۵۶	۱۴۴	۲۱۲	۹۳۷	۷۹۸	۱۴۰	۳۱۱	۴۰	۲۷۱
۱۳۸۴	۱۱۷۴	۵۳۲	۴۹۷	۳۳	۱۰۲۶	۹۲۴	۲۰۲	۱۶۶	۷۹۶	۱۶۴	۲۹۹	۴۳	۲۵۶
۱۳۸۳	۳۱۵۱	۵۳۴	۴۹۷	۳۷	۱۳۵۲	۱۱۴۹	۲۰۴	۱۹۹	۷۸۷	۲۰۹	۲۷۴	۵۶	۲۱۷
۱۳۸۲	۳۰۲۰	۵۲۵	۴۸۵	۴۰	۱۳۰۹	۷۰۱۱	۲۰۲	۹۲۲	۷۱۸	۲۰۲	۲۶۴	۵۹	۲۰۶

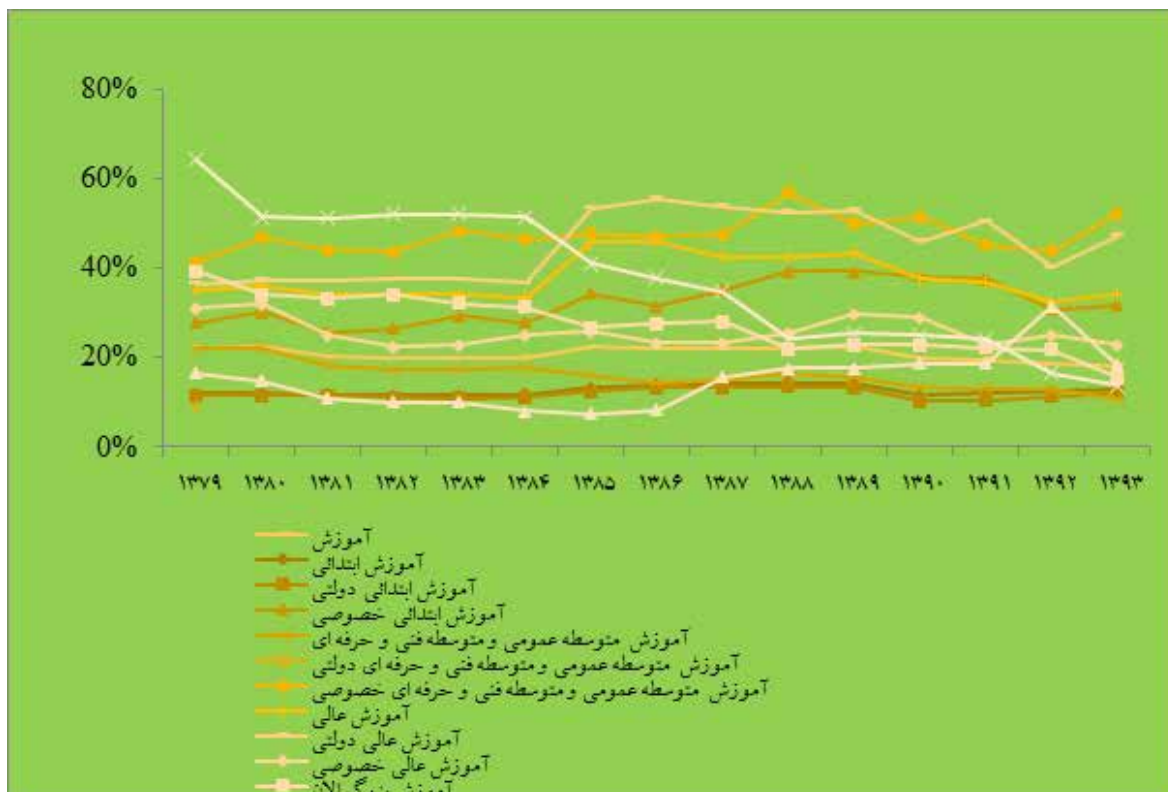
تهران

		کشور										
آموزش	آموزش ابتدایی	آموزش ابتدایی دولتی	آموزش ابتدایی خصوصی	آموزش متوسطه عمومی و متوسطه فنی و حرفه‌ای	آموزش متوسطه عمومی و متوسطه فنی و حرفه‌ای دولتی	آموزش متوسطه عمومی و متوسطه فنی و حرفه‌ای خصوصی	آموزش عالی	آموزش عالی دولتی	آموزش عالی خصوصی	آموزش بزرگسالان	آموزش بزرگسالان دولتی	آموزش بزرگسالان خصوصی
۱۳۹۳	۱۳۹۲	۱۳۹۱	۱۳۹۰	۱۳۸۹	۱۳۸۸	۱۳۸۷	۱۳۸۶	۱۳۸۵	۱۳۸۴	۱۳۸۳	۱۳۸۲	۱۳۸۱
۱۹۲۲۳	۱۷۰۸۵	۱۷۱۷۰	۱۷۳۱۳	۱۶۰۸۴	۱۶۳۹۳	۱۶۷۸۱	۱۶۵۳۱	۱۶۰۰۵	۱۵۰۹۶	۱۴۴۷۱	۱۴۲۲۷	۱۴۳۸۷
۵۳۲۲	۵۱۲۲	۴۸۰۰	۴۷۸۱	۴۵۷۶	۴۷۳۰	۴۷۹۵	۴۹۱۱	۴۸۵۴	۴۵۸۶	۴۵۲۰	۴۴۰۹	۴۴۹۱
۵۰۶۹	۴۷۵۰	۴۵۵۴	۴۵۸۷	۴۳۷۱	۴۵۴۳	۴۷۱۰	۴۷۳۹	۴۶۸۵	۴۴۲۷	۴۳۶۵	۴۲۸۵	۴۳۶۰
۲۵۳	۲۷۲	۲۴۶	۱۹۵	۱۹۶	۱۷۱	۱۸۵	۱۷۲	۱۶۹	۱۵۱	۱۵۵	۱۲۴	۱۳۱
۷۲۴۷	۶۹۷۲	۶۶۳۱	۷۷۶۶	۶۳۵۰	۶۵۷۳	۶۷۸۸	۶۷۶۲	۶۶۵۷	۶۳۵۹	۶۲۴۷	۶۱۵۳	۶۱۹۱
۶۹۳۲	۶۵۷۵	۶۲۳۵	۶۲۹۷	۵۹۷۴	۶۱۶۳	۶۳۸۰	۶۳۶۶	۶۲۴۶	۵۹۰۱	۵۷۷۴	۵۶۶۵	۵۷۳۲
۳۱۵	۳۷۸	۳۹۶	۳۹۱	۳۶۶	۴۲۰	۳۹۳	۳۹۳	۴۱۶	۴۵۷	۴۷۳	۴۷۷	۴۵۹
۵۳۷۴	۴۶۷۶	۴۴۹۷	۴۴۳۵	۳۷۷۲	۳۶۵۳	۳۷۴۶	۳۴۷۹	۳۳۷۱	۳۲۰۳	۲۷۵۷	۲۷۴۹	۲۷۰۵
۲۴۶۰	۲۲۷۳	۲۲۳۲	۲۳۲۶	۲۲۵۳	۲۳۰۱	۲۴۱۱	۲۴۴۴	۲۴۶۰	۲۳۴۰	۲۱۶۷	۲۱۲۲	۲۱۴۷
۲۹۱۴	۲۳۹۳	۲۲۶۶	۲۱۰۹	۱۵۲۹	۱۳۵۰	۱۴۳۱	۱۰۳۵	۹۲۱	۸۶۳	۶۹۰	۶۲۶	۶۵۷
۱۲۸۰	۱۳۱۶	۱۲۴۱	۱۴۰۹	۱۳۶۵	۱۴۲۳	۱۳۶۴	۱۳۷۹	۱۱۱۱	۹۴۸	۸۵۴	۹۱۷	۹۰۱
۴۹۷	۴۵۷	۴۴۹	۴۶۹	۴۵۲	۴۶۰	۴۷۹	۷۷۲	۴۷۲	۴۴۴	۴۰۶	۳۹۶	۴۰۰
۷۸۳	۷۵۷	۷۹۲	۹۴۰	۹۱۳	۹۶۲	۹۷۶	۹۰۱	۶۴۱	۵۰۴	۴۴۷	۵۲۱	۵۰۱
۳۲۰	۳۵۵	۳۲۲	۳۵۷	۳۷۹	۳۷۵	۳۷۷	۳۷۹	۳۷۲	۳۴۴	۳۰۶	۳۷۶	۳۷۲

۱۳۹۳	۱۸.۲%	۱۳.۱%	۱۲.۲%	۳۱.۶%	۱۰.۷%	۸.۸%	۵۲.۲%	۳۴.۰%	۴۷.۳%	۲۲.۸%	۱۵.۴%	۱۸.۱%	۱۴%
۱۳۹۲	۱۸.۴%	۱۲.۳%	۱۱.۳%	۳۰.۸%	۱۲.۸%	۱۱.۰%	۴۳.۷%	۳۲.۳%	۴۰.۰%	۲۵.۰%	۲۱.۷%	۳۱.۴%	۱۷%
۱۳۹۱	۱۹.۶%	۱۱.۹%	۱۰.۵%	۳۷.۴%	۱۳.۱%	۱۱.۱%	۴۵.۲%	۳۶.۶%	۵۰.۵%	۲۲.۹%	۲۲.۲%	۱۸.۶%	۲۴%
۱۳۹۰	۱۹.۸%	۱۱.۴%	۱۰.۳%	۳۸.۲%	۱۳.۳%	۱۰.۹%	۵۱.۴%	۳۷.۸%	۴۵.۸%	۲۸.۹%	۲۲.۸%	۱۸.۶%	۲۵%
۱۳۸۹	۲۲.۵%	۱۴.۴%	۱۳.۳%	۳۹.۳%	۱۵.۷%	۱۳.۶%	۴۹.۹%	۴۳.۴%	۵۲.۸%	۲۹.۶%	۲۲.۹%	۱۷.۷%	۲۵%
۱۳۸۸	۲۲.۲%	۱۴.۴%	۱۳.۴%	۳۹.۳%	۱۶.۶%	۱۳.۸%	۵۶.۸%	۴۲.۵%	۵۲.۵%	۲۵.۳%	۲۲.۰%	۱۷.۶%	۲۴%
۱۳۸۷	۲۲.۱%	۱۴.۱%	۱۳.۲%	۳۵.۱%	۱۵.۲%	۱۳.۲%	۴۷.۴%	۴۲.۴%	۵۳.۸%	۲۳.۳%	۲۸.۰%	۱۵.۶%	۳۵%
۱۳۸۶	۲۲.۰%	۱۳.۹%	۱۳.۳%	۳۱.۴%	۱۴.۴%	۱۲.۴%	۴۷.۱%	۴۵.۹%	۵۵.۵%	۲۳.۳%	۲۷.۵%	۸.۲%	۳۸%
۱۳۸۵	۲۲.۲%	۱۳.۲%	۱۲.۵%	۳۴.۳%	۱۶.۱%	۱۴.۰%	۴۷.۷%	۴۵.۸%	۵۳.۳%	۲۵.۷%	۲۶.۸%	۷.۴%	۴۱%
۱۳۸۴	۲۰.۰%	۱۱.۷%	۱۱.۱%	۲۷.۸%	۱۷.۶%	۱۵.۳%	۴۶.۵%	۳۳.۵%	۳۶.۷%	۲۴.۸%	۳۱.۱%	۸.۱%	۵۱%
۱۳۸۳	۱۹.۷%	۱۱.۵%	۱۰.۹%	۲۹.۲%	۱۷.۴%	۱۴.۹%	۴۸.۳%	۳۴.۰%	۳۷.۶%	۲۲.۹%	۳۲.۱%	۱۰.۱%	۵۲%
۱۳۸۲	۱۹.۸%	۱۱.۵%	۱۱.۰%	۲۶.۴%	۱۷.۲%	۱۴.۹%	۴۳.۵%	۳۴.۱%	۳۷.۶%	۲۲.۳%	۳۳.۹%	۱۰.۱%	۵۲%
۱۳۸۱	۲۰.۳%	۱۱.۸%	۱۱.۴%	۲۵.۶%	۱۸.۲%	۱۶.۱%	۴۲.۹%	۳۴.۳%	۳۷.۱%	۲۵.۰%	۳۳.۲%	۱۰.۸%	۵۱%
۱۳۸۰	۲۲.۳%	۱۲.۰%	۱۱.۴%	۳۰.۲%	۲۲.۲%	۲۰.۳%	۴۶.۸%	۳۵.۹%	۳۷.۲%	۳۱.۸%	۳۴.۱%	۱۴.۹%	۵۱%
۱۳۷۹	۲۲.۱%	۱۲.۰%	۱۱.۴%	۲۷.۸%	۲۲.۰%	۲۰.۳%	۴۱.۴%	۳۵.۰%	۳۶.۴%	۳۰.۹%	۳۹.۲%	۱۶.۶%	۶۴.۲%
	آموزش	آموزش ابتدایی	آموزش ابتدایی دولتی	آموزش ابتدایی خصوصی	آموزش متوسطه عمومی و متوسطه فنی و حرفه‌ای	آموزش متوسطه عمومی و متوسطه فنی و حرفه‌ای دولتی	آموزش متوسطه عمومی و متوسطه فنی و حرفه‌ای خصوصی	آموزش عالی	آموزش عالی دولتی	آموزش عالی خصوصی	آموزش بزرگسالان	آموزش بزرگسالان دولتی	آموزش بزرگسالان خصوصی

سهم
تهران
از کشور
(درصد)

نمودار ۳۶- روند تغییرات سهم ارزش افزوده استان از کشور در بخش آموزش. ۹۳-۱۳۷۹

مأخذ: محاسبات مشاور براساس جدول‌های حساب‌های منطقه‌ای

استان تهران مربوط به سال ۱۳۸۵ با حدود ۱۷/۸ درصد بوده که بعد از آن در سال ۱۳۸۶، افت ناگهانی داشته و به رقم ۲/۱ درصد رسیده است. در سال‌های اخیر، استان و کشور، نرخ رشدی صعودی داشته‌اند. به‌طور میانگین، رشد این بخش در استان، سالانه ۱/۲ درصد و در کشور ۲/۵ درصد بوده است. در میان نرخ‌های ارزش افزوده زیربخش آموزش، بخش آموزش عالی خصوصی بیشترین نرخ رشد را در سطح استان و کشور با میانگین‌های حدود ۱۰/۵ درصد و ۱۲/۵ درصد داشته است.

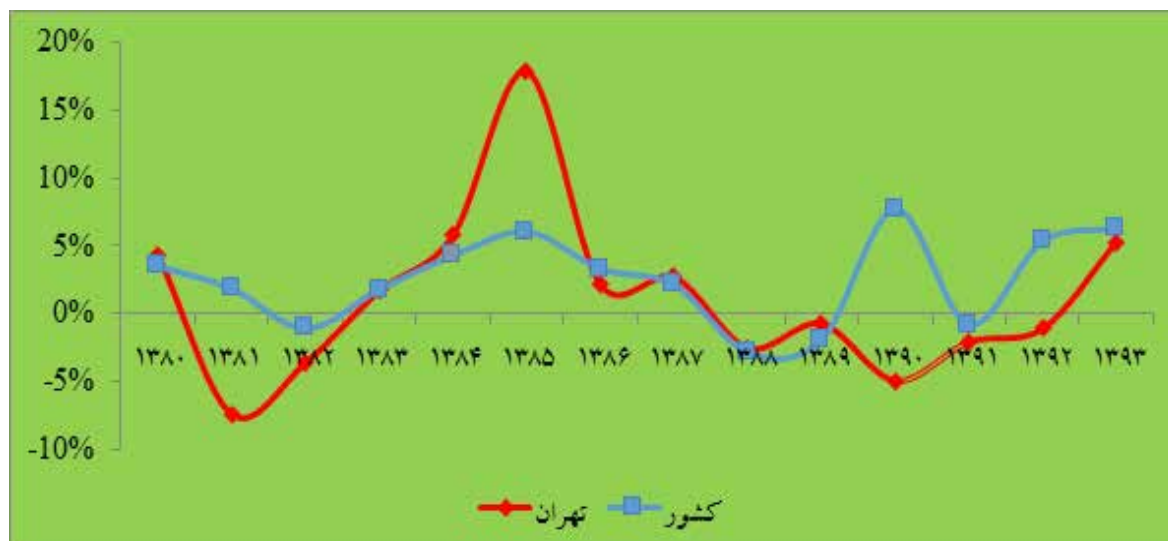
روند تغییرات سهم ارزش افزوده استان در بخش آموزش در جدول ۴۸ آورده شده است. بیشترین نوسانات در سهم زیربخش‌های بخش آموزش در استان، مربوط به زیربخش آموزش بزرگسالان خصوصی است که با توجه به افزایش میزان باسوادی و کاهش سهم کودکان بازمانده از تحصیل و در نتیجه کاهش سهم این بخش در آموزش، کاهش سهم ارزش افزوده آن نیز طبیعی است. بخش آموزش در سطح استان و کشور، نوسانات بسیاری را در سال‌های گذشته شاهد بوده است. بالاترین نرخ رشد در سطح

جدول ۴۸- روند تحولات رشد ارزش افزوده بخش آموزش در استان تهران و کشور- درصد

میانگین	۱۳۹۳	۱۳۹۲	۱۳۹۱	۱۳۹۰	۱۳۸۹	۱۳۸۸	۱۳۸۷	۱۳۸۶	۱۳۸۵	۱۳۸۴	۱۳۸۳	۱۳۸۲	۱۳۸۱	۱۳۸۰
آموزش	۱.۲%	۲.۴%	۲.۱%	۶.۲%	-۳.۴%	-۳.۸%	-۳.۸%	-۳.۴%	۶.۲%	۳.۳%	۳.۱%	-۳.۷%	-۷.۴%	۴.۳%
آموزش ابتدایی	۵.۳%	۱۰.۶%	۱۲.۹%	-۴.۵%	-۱۳.۲%	-۱۵.۷%	-۱۵.۷%	-۱۳.۲%	۲۰.۹%	۲۰.۶%	۳.۱%	-۳.۷%	-۵.۵%	۱.۷%
آموزش ابتدایی دولتی	-۱.۱%	۱۰.۴%	۱۴.۳%	-۹.۴%	۲.۹%	۵.۱%	۵.۱%	-۲.۲%	۲۰.۹%	۲۰.۶%	۳.۱%	-۳.۷%	-۵.۵%	۱.۷%
آموزش ابتدایی خصوصی	-۲.۱%	۴.۳%	۱.۲%	۲۴.۵%	-۲.۲%	۰.۴%	۰.۴%	-۲.۲%	۲۰.۹%	۲۰.۶%	۳.۱%	-۳.۷%	-۵.۵%	۱.۷%
آموزش متوسطه عمومی و متوسطه فنی و حرفه‌ای	-۵.۰%	-۱۷.۰%	-۱۸.۸%	-۳.۱%	-۱.۰%	-۱۵.۸%	-۱۵.۸%	-۱.۰%	۵.۸%	۵.۵%	۲.۶%	-۶.۲%	-۱۶.۸%	۳.۳%
آموزش متوسطه عمومی و متوسطه فنی و حرفه‌ای دولتی	-۰.۸%	-۳.۳%	-۴.۳%	۴.۷%	-۸.۵%	-۴.۳%	-۴.۳%	-۸.۵%	۵.۸%	۵.۵%	۳.۱%	-۶.۲%	-۱۶.۸%	۳.۳%
آموزش متوسطه عمومی و متوسطه فنی و حرفه‌ای دولتی	-۲.۵%	۲.۱%	۷.۴%	-۶.۹%	-۸.۹%	-۹.۵%	-۹.۵%	-۸.۹%	۴.۱%	۳.۳%	۲.۰%	-۸.۶%	-۱۹.۶%	۳.۷%
آموزش متوسطه عمومی و متوسطه فنی و حرفه‌ای خصوصی	-۰.۸%	-۳.۴%	-۳.۸%	۶.۲%	-۲۳.۴%	-۲۳.۴%	-۲۳.۴%	-۲۳.۴%	۲۰.۹%	۲۰.۶%	۳.۱%	-۳.۷%	-۵.۵%	۱.۷%
آموزش عالی	۵.۷%	۲۰.۹%	۲۰.۸%	۲.۰%	۵.۷%	۵.۷%	۲.۰%	۵.۷%	۴۴.۲%	۱۰.۴%	۳.۷%	-۲.۵%	-۳.۰%	۷.۵%
آموزش عالی دولتی	۴.۷%	۲۷.۵%	۲۷.۵%	۱۰.۳%	۳۲.۶%	۳۲.۶%	۱۰.۳%	۳۲.۶%	۵۲.۷%	۵.۴%	۲.۲%	۰.۱%	۱.۰%	۸.۷%
آموزش عالی خصوصی	۱۰.۵%	۱۰.۸%	۱۵.۲%	۳۴.۵%	۳۲.۶%	۳۲.۶%	۳۸.۸%	۱.۷%	۱۰.۵%	۳۶.۰%	۱۲.۴%	-۱۴.۸%	-۲۱.۲%	۳.۳%
آموزش بزرگسالان	-۱.۱%	-۳.۱%	-۱۴.۴%	۲.۹%	-۰.۳%	-۰.۳%	۰.۹%	۲۷.۲%	۱.۰%	۷.۶%	-۱۱.۹%	۴.۰%	۹.۳%	۳.۵%
آموزش بزرگسالان دولتی	۷.۳%	-۳۷.۳%	۷۲.۵%	۸.۹%	-۱.۵%	-۱.۵%	۹.۰%	۱۳.۱%	-۲.۷%	-۱۲.۶%	۲.۷%	-۷.۶%	-۲۳.۴%	-۴.۳%
آموزش بزرگسالان خصوصی	-۳۰.۲%	-۲۵.۱%	-۲۵.۷%	۰.۹%	۰.۱%	۰.۱%	-۹.۵%	۲۹.۱%	۱.۵%	۱۱.۲%	-۱۴.۰%	۶.۰%	۱۷.۸%	۵.۷%

تهران

نمودار ۳۷- روند تغییرات رشد ارزش افزوده بخش آموزش در استان و کشور. ۹۳-۱۳۸۰

مأخذ: محاسبات مشاور براساس جدول‌های حساب‌های منطقه‌ای

متوسطه عمومی و متوسطه فنی و حرفه‌ای خصوصی و آموزش ابتدایی خصوصی و آموزش‌های عالی زیربخش‌های دارای مزیت نسبی آشکار شده بوده‌اند و سهم زیادی در افزایش شاخص مورد تحلیل در سطح استان دارند.

استان در زمینه بررسی مزیت نسبی آشکار شده، همواره شاخصی پایین‌تر از یک داشته است. به این ترتیب که در بخش آموزش، مزیت نسبی آشکار شده‌ای در این بخش دیده نمی‌شود، اما در میان زیربخش‌ها، آموزش

جدول ۴۹- مزیت نسبی آشکار شده بخش اداره امور عمومی و خدمات شهری در استان تهران

سال	آموزش	آموزش ابتدایی	آموزش ابتدایی دولتی	آموزش ابتدایی خصوصی	آموزش متوسطه عمومی و متوسطه فنی و حرفه‌ای	آموزش متوسطه عمومی و متوسطه فنی و حرفه‌ای دولتی
۱۳۹۳	۰.۶۵	۰.۴۷	۰.۴۴	۱.۱۳	۰.۳۸	۰.۳۲
۱۳۹۲	۰.۶۶	۰.۴۴	۰.۴۱	۱.۱۱	۰.۴۶	۰.۴۰
۱۳۹۱	۰.۶۹	۰.۴۲	۰.۳۷	۱.۳۱	۰.۴۶	۰.۳۹
۱۳۹۰	۰.۷۰	۰.۴۱	۰.۳۷	۱.۳۶	۰.۴۷	۰.۳۹
۱۳۸۹	۰.۶۰	۰.۴۴	۰.۴۱	۱.۰۲	۰.۴۸	۰.۴۲
۱۳۸۸	۰.۶۸	۰.۴۴	۰.۴۱	۱.۰۲	۰.۵۱	۰.۴۳
۱۳۸۷	۰.۶۹	۰.۴۴	۰.۴۱	۱.۰۹	۰.۴۷	۰.۴۱
۱۳۸۶	۰.۷۲	۰.۴۵	۰.۴۳	۱.۰۳	۰.۴۷	۰.۴۱
۱۳۸۵	۰.۷۴	۰.۴۴	۰.۴۲	۱.۱۴	۰.۵۴	۰.۴۷
۱۳۸۴	۰.۶۸	۰.۴۰	۰.۳۸	۰.۹۵	۰.۶۰	۰.۵۲
۱۳۸۳	۰.۶۰	۰.۴۰	۰.۳۷	۱.۰۰	۰.۶۰	۰.۵۱
۱۳۸۲	۰.۶۷	۰.۳۹	۰.۳۸	۰.۹۰	۰.۵۹	۰.۵۱
۱۳۸۱	۰.۷۱	۰.۴۱	۰.۴۰	۰.۹۰	۰.۶۴	۰.۵۶
۱۳۸۰	۰.۷۰	۰.۴۳	۰.۴۱	۱.۰۹	۰.۸۰	۰.۷۳
۱۳۷۹	۰.۸۳	۰.۴۵	۰.۴۳	۱.۰۴	۰.۸۲	۰.۷۶

سال	آموزش متوسطه عمومی و متوسطه فنی و حرفه‌ای خصوصی	آموزش عالی	آموزش عالی دولتی	آموزش عالی خصوصی	آموزش بزرگسالان	آموزش بزرگسالان دولتی	آموزش بزرگسالان خصوصی
۱۳۹۳	۱.۸۷	۱.۲۲	۱.۶۹	۰.۷۱	۰.۵۵	۰.۶۵	۰.۴۹
۱۳۹۲	۱.۵۷	۱.۱۶	۱.۴۴	۰.۹۰	۰.۷۷	۱.۱۳	۰.۶۰
۱۳۹۱	۱.۵۱	۱.۲۲	۱.۷۷	۰.۷۰	۰.۷۷	۰.۶۵	۰.۷۵
۱۳۹۰	۱.۸۳	۱.۳۴	۱.۶۳	۱.۰۳	۱.۷۰	۰.۶۶	۰.۷۰
۱۳۸۹	۱.۵۴	۱.۳۴	۱.۶۳	۰.۹۱	۰.۷۰	۰.۵۴	۰.۷۸
۱۳۸۸	۱.۷۵	۱.۳۱	۱.۶۲	۰.۷۰	۰.۶۷	۰.۵۴	۰.۷۴
۱۳۸۷	۱.۴۸	۱.۳۲	۱.۶۸	۰.۷۲	۰.۷۷	۰.۴۹	۱.۰۰
۱۳۸۶	۱.۵۴	۱.۵۰	۱.۷۱	۰.۷۶	۰.۹۰	۰.۲۷	۱.۲۳
۱۳۸۵	۱.۵۹	۱.۵۳	۱.۷۱	۰.۷۰	۰.۶۷	۰.۲۵	۱.۳۷
۱۳۸۴	۱.۵۱	۱.۱۴	۱.۲۵	۰.۸۵	۱.۰۶	۰.۲۰	۱.۷۵
۱۳۸۳	۱.۶۶	۱.۱۷	۱.۲۹	۰.۷۸	۱.۰۱	۰.۲۵	۱.۷۹
۱۳۸۲	۱.۴۸	۱.۱۶	۱.۲۸	۰.۷۶	۱.۰۶	۰.۳۴	۱.۷۷
۱۳۸۱	۱.۵۴	۱.۲۰	۱.۳۰	۰.۷۷	۱.۰۱	۰.۳۸	۱.۷۹
۱۳۸۰	۱.۶۸	۱.۲۹	۱.۳۴	۱.۱۴	۱.۲۳	۰.۵۳	۱.۷۵
۱۳۷۹	۱.۵۵	۱.۳۱	۱.۳۷	۱.۰۶	۱.۴۷	۰.۶۲	۲.۴۱

مأخذ: محاسبات مشاور براساس جدول‌های حساب‌های منطقه‌ای

است. این سهم در استان معادل ۲ درصد و در کشور ۳/۲ درصد است. همچنین این سهم در استان در سال ۱۳۹۳ نسبت به سهم سال ۱۳۷۹، کاهش یافته و از مقدار ۳/۳ درصد به ۲ درصد رسیده است. در کشور نیز شاهد این کاهش سهم بوده‌ایم، به طوری که این رقم از ۳/۹ درصد در سال ۱۳۷۹ به ۳/۱ درصد در سال ۱۳۹۳ رسیده است.

روند سهم ارزش افزوده بخش آموزش و تغییرات آن در سطح استان و کشور در جدول پیش‌رو نشان داده شده است. دیده می‌شود که به‌طور کلی، بخش آموزش سهم بسیار کمی از کل ارزش افزوده را به خود اختصاص داده است. این رقم در استان، به طور متوسط ۲/۲ درصد و در کشور ۳/۱ درصد است. همچنین سهم ارزش افزوده بخش آموزش از کل ارزش کشور، از سهم مشابه در استان بیشتر

جدول ۵۰- روند تحولات سهم ارزش افزوده بخش از کل ارزش افزوده بخش آموزش در استان تهران و کشور- درصد

میانگین	۱۳۹۳	۱۳۹۲	۱۳۹۱	۱۳۹۰	۱۳۸۹	۱۳۸۸	۱۳۸۷	۱۳۸۶	۱۳۸۵	۱۳۸۴	۱۳۸۳	۱۳۸۲	۱۳۸۱	۱۳۸۰	۱۳۷۹
آموزش	۲۰.۲%	۲۰.۵%	۲۰.۵%	۱.۹%	۱.۹%	۱.۹%	۲.۱%	۲.۱%	۲.۳%	۲.۱%	۲.۱%	۲.۲%	۲.۶%	۳.۱%	۳.۳%
آموزش ابتدایی	۰.۴%	۰.۴%	۰.۴%	۰.۳%	۰.۳%	۰.۴%	۰.۴%	۰.۴%	۰.۴%	۰.۴%	۰.۴%	۰.۴%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۶%
آموزش ابتدایی دولتی	۰.۴%	۰.۴%	۰.۳%	۰.۳%	۰.۳%	۰.۳%	۰.۳%	۰.۴%	۰.۴%	۰.۳%	۰.۴%	۰.۴%	۰.۴%	۰.۵%	۰.۵%
آموزش ابتدایی خصوصی	۰.۰%	۰.۰%	۰.۱%	۰.۰%	۰.۰%	۰.۰%	۰.۰%	۰.۰%	۰.۰%	۰.۰%	۰.۰%	۰.۰%	۰.۰%	۰.۰%	۰.۰%
آموزش متوسطه عمومی و متوسطه فنی و حرفه‌ای	۰.۷%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۶%	۰.۶%	۰.۶%	۰.۷%	۰.۸%	۰.۸%	۱.۰%	۱.۳%	۱.۴%	۱.۴%
آموزش متوسطه عمومی و متوسطه فنی و حرفه‌ای دولتی	۰.۶%	۰.۴%	۰.۴%	۰.۴%	۰.۴%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۶%	۰.۶%	۰.۶%	۰.۷%	۰.۸%	۱.۰%	۱.۲%
آموزش متوسطه عمومی و متوسطه فنی و حرفه‌ای خصوصی	۰.۱%	۰.۱%	۰.۱%	۰.۱%	۰.۱%	۰.۱%	۰.۱%	۰.۱%	۰.۱%	۰.۱%	۰.۲%	۰.۲%	۰.۲%	۰.۲%	۰.۲%
آموزش عالی	۰.۹%	۱.۱%	۰.۹%	۰.۹%	۰.۸%	۰.۸%	۰.۹%	۰.۹%	۱.۰%	۰.۷%	۰.۷%	۰.۷%	۰.۸%	۱.۰%	۱.۰%
آموزش عالی دولتی	۰.۷%	۰.۷%	۰.۵%	۰.۶%	۰.۶%	۰.۶%	۰.۷%	۰.۸%	۰.۸%	۰.۶%	۰.۶%	۰.۶%	۰.۷%	۰.۸%	۰.۸%
آموزش عالی خصوصی	۰.۲%	۰.۴%	۰.۴%	۰.۳%	۰.۲%	۰.۲%	۰.۲%	۰.۱%	۰.۲%	۰.۱%	۰.۱%	۰.۱%	۰.۱%	۰.۲%	۰.۲%
آموزش بزرگسالان	۰.۲%	۰.۱%	۰.۲%	۰.۲%	۰.۲%	۰.۲%	۰.۲%	۰.۲%	۰.۲%	۰.۲%	۰.۲%	۰.۳%	۰.۳%	۰.۳%	۰.۳%
آموزش بزرگسالان دولتی	۰.۰%	۰.۱%	۰.۱%	۰.۰%	۰.۰%	۰.۰%	۰.۰%	۰.۰%	۰.۰%	۰.۰%	۰.۰%	۰.۰%	۰.۰%	۰.۱%	۰.۱%
آموزش بزرگسالان خصوصی	۰.۲%	۰.۱%	۰.۱%	۰.۱%	۰.۱%	۰.۲%	۰.۲%	۰.۲%	۰.۲%	۰.۲%	۰.۲%	۰.۲%	۰.۲%	۰.۲%	۰.۲%

تهران

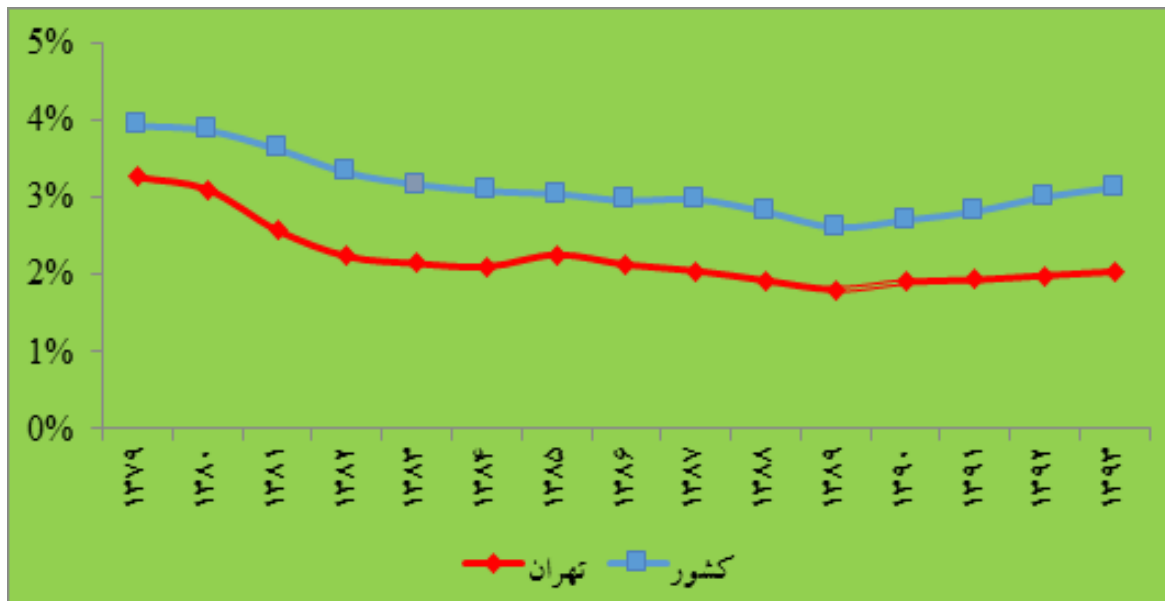
میانگین	آموزش	آموزش ابتدایی	آموزش ابتدایی دولتی	آموزش ابتدایی خصوصی	آموزش متوسطه عمومی و متوسطه فنی و حرفه‌ای	آموزش متوسطه عمومی و متوسطه فنی و حرفه‌ای دولتی	آموزش متوسطه عمومی و متوسطه فنی و حرفه‌ای خصوصی	آموزش عالی	آموزش عالی دولتی	آموزش عالی خصوصی	آموزش بزرگسالان	آموزش بزرگسالان دولتی	آموزش بزرگسالان خصوصی
۱۳۹۳	۳.۱%	۰.۹%	۰.۸%	۰.۵%	۱.۳%	۱.۲%	۰.۱%	۰.۷%	۰.۴%	۰.۲%	۰.۲%	۰.۱%	۰.۱%
۱۳۹۲	۳.۰%	۰.۹%	۰.۸%	۰.۵%	۱.۲%	۱.۱%	۰.۱%	۰.۸%	۰.۴%	۰.۴%	۰.۲%	۰.۱%	۰.۱%
۱۳۹۱	۲.۸%	۰.۸%	۰.۷%	۰.۵%	۱.۱%	۱.۰%	۰.۱%	۰.۷%	۰.۴%	۰.۴%	۰.۲%	۰.۱%	۰.۱%
۱۳۹۰	۲.۷%	۰.۷%	۰.۷%	۰.۵%	۱.۰%	۱.۰%	۰.۱%	۰.۷%	۰.۴%	۰.۳%	۰.۲%	۰.۱%	۰.۱%
۱۳۸۹	۲.۶%	۰.۷%	۰.۷%	۰.۵%	۱.۰%	۱.۰%	۰.۱%	۰.۶%	۰.۴%	۰.۲%	۰.۲%	۰.۱%	۰.۱%
۱۳۸۸	۲.۸%	۰.۸%	۰.۸%	۰.۵%	۱.۱%	۱.۱%	۰.۱%	۰.۶%	۰.۴%	۰.۲%	۰.۲%	۰.۱%	۰.۲%
۱۳۸۷	۳.۰%	۰.۹%	۰.۸%	۰.۵%	۱.۲%	۱.۱%	۰.۱%	۰.۷%	۰.۴%	۰.۳%	۰.۲%	۰.۱%	۰.۲%
۱۳۸۶	۳.۰%	۰.۹%	۰.۸%	۰.۵%	۱.۲%	۱.۱%	۰.۱%	۰.۶%	۰.۴%	۰.۲%	۰.۲%	۰.۱%	۰.۲%
۱۳۸۵	۳.۰%	۰.۹%	۰.۹%	۰.۵%	۱.۳%	۱.۲%	۰.۱%	۰.۶%	۰.۵%	۰.۲%	۰.۲%	۰.۱%	۰.۱%
۱۳۸۴	۳.۱%	۰.۹%	۰.۹%	۰.۵%	۱.۳%	۱.۲%	۰.۱%	۰.۷%	۰.۵%	۰.۲%	۰.۲%	۰.۱%	۰.۱%
۱۳۸۳	۳.۲%	۱.۰%	۱.۰%	۰.۵%	۱.۴%	۱.۳%	۰.۱%	۰.۶%	۰.۵%	۰.۲%	۰.۲%	۰.۱%	۰.۱%
۱۳۸۲	۳.۳%	۱.۰%	۱.۰%	۰.۵%	۱.۴%	۱.۳%	۰.۱%	۰.۶%	۰.۵%	۰.۱%	۰.۲%	۰.۱%	۰.۱%
۱۳۸۱	۳.۶%	۱.۱%	۱.۱%	۰.۵%	۱.۶%	۱.۴%	۰.۱%	۰.۷%	۰.۵%	۰.۲%	۰.۲%	۰.۱%	۰.۱%
۱۳۸۰	۳.۹%	۱.۲%	۱.۲%	۰.۵%	۱.۷%	۱.۶%	۰.۱%	۰.۸%	۰.۶%	۰.۲%	۰.۲%	۰.۱%	۰.۱%
۱۳۷۹	۳.۹%	۱.۳%	۱.۲%	۰.۵%	۱.۷%	۱.۶%	۰.۱%	۰.۸%	۰.۶%	۰.۲%	۰.۲%	۰.۱%	۰.۱%

کشور

مأخذ: مرکز آمار ایران - محاسبات مشاور

بر اساس نمودار ۳۸، در نمودار زیر که روند تغییرات سهم ارزش افزوده بخش آموزش در دو سطح استان و کشور طی سال‌های ۹۳-۱۳۷۹ بوده است.

نمودار ۳۸- روند تغییرات سهم ارزش افزوده بخش آموزش استان و کشور. ۱۳۷۹-۹۳

مأخذ: محاسبات مشاور بر اساس جدول‌های حساب‌های منطقه‌ای

۱-۲-۱۳- بهداشت

رشد بخش نیز که در ادامه بررسی خواهد شد، در استان به‌طور میانگین عددی منفی (۵/۰- درصد) و در استان رقم بسیار پایینی (۸/۰ درصد) ارزیابی شده است.

سهم ارزش افزوده بخش بهداشت استان نیز نسبت به ارزش افزوده بخش بهداشت کشور، در جدول پیش‌رو آورده شده است. میانگین سهم این بخش در استان نسبت به کشور، معادل ۴/۲۸ درصد بوده که رقم درخور توجهی در مقیاس ملی است و بیشترین سهم نیز مربوط به زیربخش بهداشت و درمان خصوصی معادل ۶/۳۴ است.

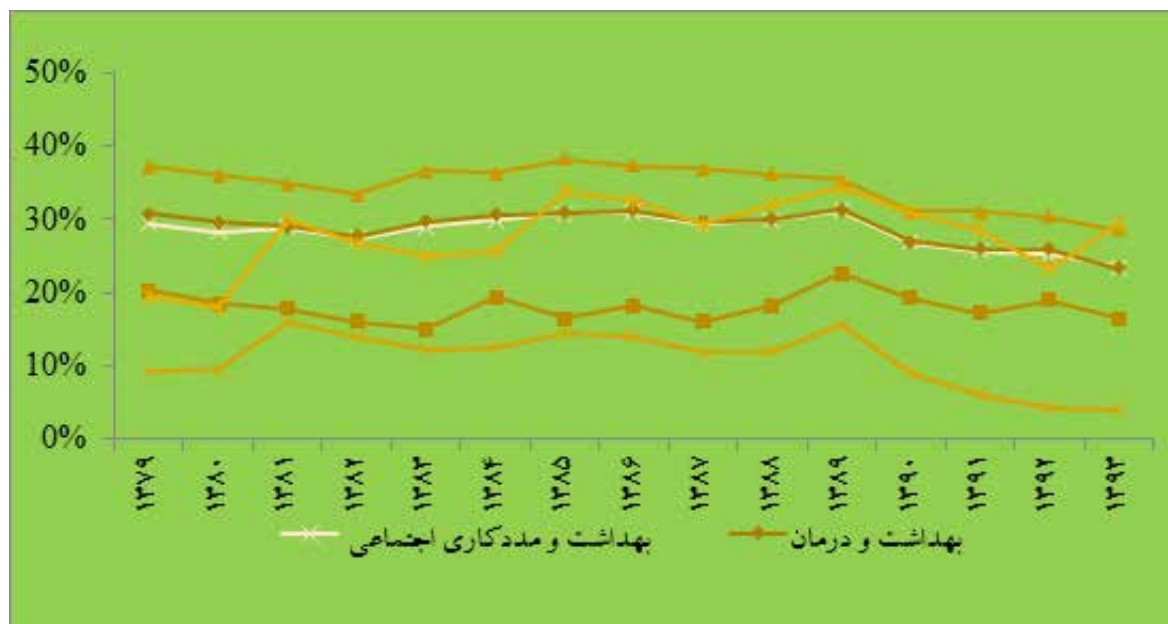
بخش بهداشت در مباحث اقتصادی، دربرگیرنده بخش‌های بهداشت و مددکاری، بهداشت و درمان، بهداشت و درمان دولتی، بهداشت و درمان خصوصی، دامپزشکی و مددکاری اجتماعی است. جدول شماره ۵۱ ارزش افزوده بخش بهداشت را در سطح استان و در کشور و در زیربخش‌های مختلف آن نشان می‌دهد. روند تغییرات ارزش افزوده این بخش در دو سطح مورد مطالعه (استان و کشور)، روندی نزولی داشته است. به‌طوری‌که رقم یادشده در پایان دوره مورد بررسی یعنی سال ۱۳۹۳، نسبت به سال پایه یعنی سال ۱۳۷۹، مقدار کمتری دارد و نرخ

جدول ۵۱- روند تحولات ارزش افزوده بخش بهداشت در استان تهران و کشور- میلیارد ریال

میانگین	۱۳۹۳	۱۳۹۲	۱۳۹۱	۱۳۹۰	۱۳۸۹	۱۳۸۸	۱۳۸۷	۱۳۸۶	۱۳۸۵	۱۳۸۴	۱۳۸۳	۱۳۸۲	۱۳۸۱	۱۳۸۰	۱۳۷۹	
تهران	بهداشت و مددکاری اجتماعی	۲۴۴۴	۲۷۳۵	۲۷۵۰	۳۱۸۴	۳۷۵۳	۳۵۷۳	۳۶۰۲	۴۰۸۷	۳۹۶۰	۳۵۸۷	۳۴۶۴	۳۱۸۳	۳۲۳۶	۲۷۸۰	
	بهداشت و درمان	۲۱۰۵	۲۴۹۴	۲۴۷۶	۲۸۷۲	۳۴۱۷	۳۲۶۸	۳۳۰۷	۳۷۵۳	۳۶۱۳	۳۳۳۱	۳۲۲۱	۲۹۲۴	۲۷۹۶	۲۶۲۲	
	بهداشت و درمان دولتی	۶۴۶	۶۹۷	۶۱۳	۷۰۳	۸۰۴	۶۶۷	۶۱۰	۷۰۹	۶۳۸	۷۱۹	۵۲۸	۵۵۲	۶۳۵	۶۶۵	
	بهداشت و درمان خصوصی	۱۴۵۸	۱۷۹۶	۱۸۶۳	۲۱۷۹	۲۶۱۴	۲۶۰۲	۲۶۹۷	۳۰۴۴	۲۹۷۶	۲۶۱۲	۲۶۹۳	۲۳۷۲	۲۲۲۵	۱۹۵۸	
	دامپزشکی	۱۰	۱۱	۱۶	۲۳	۳۷	۲۷	۲۹	۳۶	۳۷	۳۰	۲۶	۲۸	۳۴	۱۹	
	مددکاری اجتماعی	۳۳۰	۲۳۰	۲۵۷	۲۷۹	۲۹۷	۲۸۱	۲۶۶	۲۹۹	۱۱۱	۲۲۶	۲۱۷	۲۳۰	۲۶۰	۱۳۹	
	بهداشت و مددکاری اجتماعی	۱۰۴۱۰	۱۰۷۴۳	۱۰۷۲۴	۱۱۷۴۵	۱۲۰۲۷	۱۲۵۱۱	۱۲۲۷۵	۱۳۲۱۳	۱۲۷۵۱	۱۲۰۱۶	۱۱۹۴۴	۱۱۶۰۴	۱۱۲۲۸	۹۴۶۵	
	بهداشت و درمان	۹۰۴۷	۹۶۰۹	۹۵۶۲	۱۰۶۷۳	۱۰۹۲۳	۱۰۶۷۳	۱۱۱۱۱	۱۲۰۳۴	۱۱۶۸۰	۱۰۹۰۱	۱۰۷۵۶	۱۰۵۳۶	۱۰۱۵۱	۸۵۴۷	
	بهداشت و درمان دولتی	۳۹۳۶	۳۶۹۲	۳۵۵۵	۳۶۶۹	۳۵۵۲	۳۶۶۳	۳۸۱۷	۳۸۷۲	۳۸۹۰	۳۷۰۳	۳۵۰۹	۳۴۳۹	۳۴۶۶	۳۲۲۲	
	بهداشت و درمان خصوصی	۵۱۱۲	۵۹۱۷	۶۰۰۷	۷۰۱۴	۷۳۷۱	۷۲۰۰	۷۳۱۶	۷۱۵۲	۷۷۹۱	۷۱۹۳	۷۳۴۷	۷۰۹۷	۶۶۸۴	۵۲۷۵	
	دامپزشکی	۲۴۲	۲۴۵	۲۶۱	۲۵۶	۲۳۸	۲۲۶	۲۴۳	۲۶۰	۲۵۴	۲۳۶	۲۱۶	۲۰۳	۲۱۱	۲۰۵	
	مددکاری اجتماعی	۱۱۲۰	۹۷۹	۹۰۱	۹۰۶	۷۶۶	۷۶۷	۹۱۰	۹۱۷	۹۱۷	۷۷۰	۷۷۲	۷۶۶	۷۱۴	۷۱۳	
	بهداشت و مددکاری اجتماعی	۲۸.۴%	۲۳.۵%	۲۵.۲%	۲۵.۶%	۲۶.۹%	۳۱.۲%	۲۹.۹%	۳۰.۷%	۳۰.۸%	۲۹.۹%	۲۹.۰%	۲۷.۴%	۲۸.۷%	۲۸.۳%	۲۹.۴%
	بهداشت و درمان	۲۸.۸%	۳۳.۳%	۲۶.۰%	۲۷.۰%	۳۱.۳%	۳۰.۱%	۲۹.۷%	۳۱.۲%	۳۰.۹%	۳۰.۶%	۲۹.۷%	۲۷.۸%	۲۹.۰%	۳۰.۷%	
	بهداشت و درمان دولتی	۱۸.۰%	۱۸.۹%	۱۷.۳%	۱۹.۲%	۲۲.۶%	۱۸.۲%	۱۶.۰%	۱۸.۳%	۱۶.۴%	۱۹.۴%	۱۵.۰%	۱۶.۰%	۱۷.۸%	۱۸.۶%	۲۰.۳%
	بهداشت و درمان خصوصی	۳۴.۶%	۲۸.۵%	۳۱.۰%	۳۱.۱%	۳۵.۵%	۳۶.۱%	۳۶.۹%	۳۷.۳%	۳۸.۲%	۳۶.۳%	۳۶.۷%	۳۳.۴%	۳۴.۷%	۳۶.۰%	۳۷.۱%
دامپزشکی	۱۱.۰%	۴.۱%	۶.۱%	۹.۰%	۱۵.۵%	۱۱.۹%	۱۱.۸%	۱۴.۰%	۱۴.۵%	۱۲.۶%	۱۲.۰%	۱۴.۰%	۱۶.۰%	۹.۴%	۹.۱%	
مددکاری اجتماعی	۲۷.۹%	۲۹.۵%	۲۸.۳%	۳۰.۸%	۳۴.۴%	۳۲.۱%	۲۹.۳%	۳۲.۵%	۳۳.۹%	۲۵.۷%	۲۴.۹%	۲۶.۶%	۳۰.۰%	۱۷.۸%	۱۹.۵%	

مأخذ: محاسبات مشاور براساس جدول های حساب های منطقه ای

نمودار ۳۹- روند تغییرات سهم ارزش افزوده استان از کشور در بخش بهداشت. ۹۳-۱۳۷۹

مأخذ: محاسبات مشاور براساس جدول‌های حساب‌های منطقه‌ای

ارزش افزوده بخش، رشد کمتری نسبت به سال‌های پیشین خود (به جز استثنائاتی) داشته و تنها زیربخشی که رشد مثبت و بالاتری نسبت به سایر زیربخش‌ها دارد، بخش مددکاری اجتماعی است.

بررسی رشد ارزش افزوده استان در بخش بهداشت، به طور میانگین رقم منفی ۰/۵ درصد را نشان می‌دهد که این عدد در کشور، مقدار ۰/۸ درصد است. نتایج نشان می‌دهد که در سال‌های مورد بررسی، هر ساله

جدول ۵۲- روند تحولات رشد ارزش افزوده بخش بهداشت در استان تهران و کشور- درصد

میانگین	۱۳۹۳	۱۳۹۲	۱۳۹۱	۱۳۹۰	۱۳۸۹	۱۳۸۸	۱۳۸۷	۱۳۸۶	۱۳۸۵	۱۳۸۴	۱۳۸۳	۱۳۸۲	۱۳۸۱	۱۳۸۰
بهداشت و مددکاری اجتماعی	-۰.۵%	-۰.۵%	-۱۳.۶%	-۱۵.۱%	۵.۰%	-۰.۷%	-۱۱.۹%	۳.۲%	۱۰.۴%	۳.۶%	۸.۸%	-۱.۶%	۹.۲%	۶.۵%
بهداشت و درمان	-۱.۱%	۰.۷%	-۱۴.۱%	-۱۵.۷%	۴.۶%	-۱.۲%	-۱۱.۹%	۳.۹%	۸.۵%	۳.۴%	۱۰.۱%	-۰.۶%	۵.۲%	۶.۶%
بهداشت و درمان دولتی	۰.۸%	۱۳.۸%	-۱۲.۷%	-۱۲.۶%	۲۰.۶%	۹.۳%	-۱۴.۰%	۱۱.۳%	-۱۱.۴%	۳۶.۴%	-۴.۴%	-۱۰.۵%	-۲.۹%	-۴.۴%
بهداشت و درمان خصوصی	-۱.۵%	-۳.۶%	-۱۴.۵%	-۱۶.۶%	۰.۵%	-۳.۵%	-۱۱.۴%	۲.۳%	۱۳.۹%	-۲.۰%	۱۳.۵%	۲.۰%	۷.۶%	۱۰.۴%
دامپزشکی	-۰.۸%	۴۳.۲%	-۳۱.۲%	-۳۷.۶%	۳۷.۳%	-۶.۶%	-۲۰.۷%	-۱.۱%	۲۴.۰%	۱۲.۳%	-۷.۵%	-۱۵.۶%	۶۸.۱%	۷.۳%
مددکاری اجتماعی	۸.۸%	-۱۵.۶%	-۱۰.۶%	-۷.۷%	۶.۹%	۴.۶%	-۱۰.۹%	-۳.۸%	۳۷.۳%	۴.۳%	-۵.۸%	-۱۱.۳%	۷۸.۷%	۴.۷%
تهران														

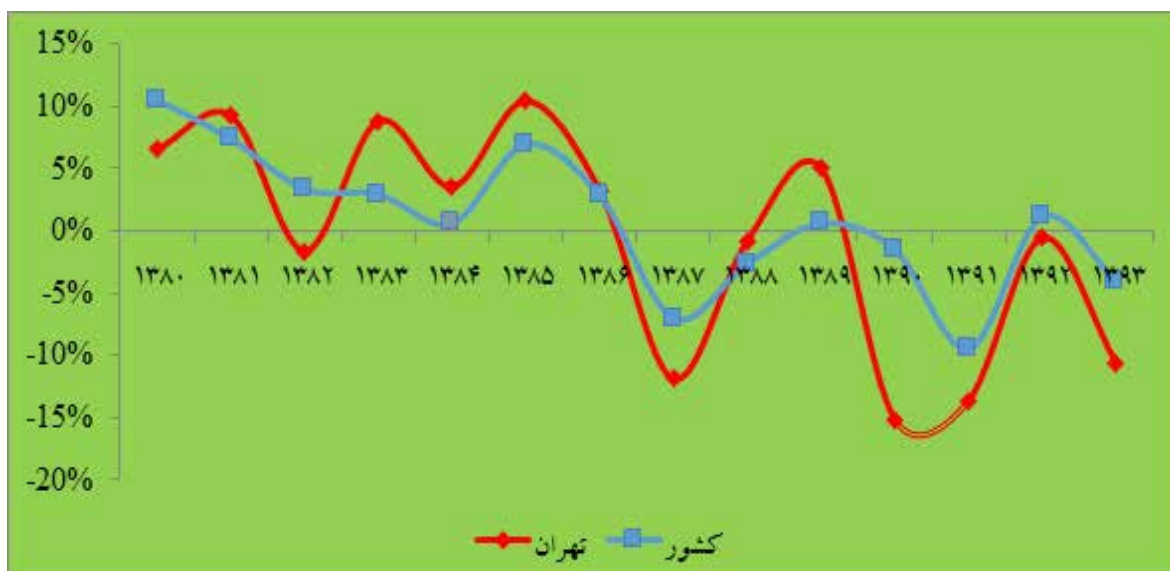
میانگین	۱۳۹۳	۱۳۹۲	۱۳۹۱	۱۳۹۰	۱۳۸۹	۱۳۸۸	۱۳۸۷	۱۳۸۶	۱۳۸۵	۱۳۸۴	۱۳۸۳	۱۳۸۲	۱۳۸۱	۱۳۸۰
بهداشت و مددکاری اجتماعی	۰.۸%	۱.۱%	-۹.۵%	-۱.۵%	۰.۶%	-۲.۷%	-۷.۰%	۲.۸%	۶.۹%	۰.۶%	۲.۹%	۳.۴%	۷.۴%	۱۰.۵%
بهداشت و درمان	۰.۶%	۰.۵%	-۱۰.۵%	-۲.۲%	۰.۵%	-۲.۴%	-۷.۵%	۳.۰%	۷.۲%	۰.۴%	۳.۰%	۳.۸%	۷.۶%	۱۰.۳%
بهداشت و درمان دولتی	۱.۴%	۳.۹%	-۳.۱%	۳.۳%	-۳.۰%	-۴.۰%	-۱.۷%	-۰.۲%	۵.۰%	۵.۵%	۲.۰%	-۰.۸%	۱.۳%	۴.۶%
بهداشت و درمان خصوصی	۰.۱%	-۱.۵%	-۱۴.۴%	-۴.۸%	۲.۴%	-۱.۶%	-۱۰.۳%	۴.۶%	۸.۲%	-۲.۰%	۳.۵%	۶.۲%	۱۱.۳%	۱۳.۹%
دامپزشکی	۱.۳%	-۱.۵%	۱.۸%	۷.۷%	۵.۳%	-۷.۱%	-۶.۴%	۲.۳%	۷.۸%	۹.۳%	۶.۱%	-۳.۵%	-۱.۳%	۴.۰%
مددکاری اجتماعی	۳.۴%	۱۳.۳%	۹.۷%	-۰.۵%	۴.۶%	-۴.۶%	-۰.۹%	۰.۱%	۴.۲%	۱.۰%	۰.۷%	-۰.۱%	۶.۴%	۱۴.۳%

مأخذ: محاسبات مشاور براساس جدول‌های حساب‌های منطقه‌ای

در همین دوره نرخ رشد منفی استان از کشور بدتر است. نرخ رشد زیربخش‌های مددکاری اجتماعی در استان با نرخ رشد حدود ۹ درصدی و در کشور با نرخ رشد حدود سه درصدی، بیشترین سهم افزایش رشد را در بخش بهداشت و مددکاری اجتماعی داشته‌اند.

براساس نمودار نرخ رشد بخش در استان و کشور، بخش بهداشت و مددکاری اجتماعی، طی سال‌های ۹۳-۱۳۸۰ بسیار پرنوسان بوده و این روند در سطح استان و کشور، تقریباً مشابه بوده است. به‌طور کلی در دوره مورد بررسی نرخ رشد مثبت استان تهران بالاتر است

نمودار ۴۰- روند تغییرات رشد ارزش افزوده بخش بهداشت و مددکاری اجتماعی در استان و کشور. ۹۳-۱۳۸۰

مأخذ: محاسبات مشاور براساس جدول‌های حساب‌های منطقه‌ای

بررسی شاخص مزیت نسبی استان در بخش بهداشت، نشان می‌دهد که استان تهران در بخش بهداشت تا سال ۱۳۸۶ بخش پایه و دارای شاخص مزیت نسبی آشکار شده بالای یک بوده است، اما با کاهش تدریجی ارزش افزوده بخش

در سال‌های اخیر، این بخش مزیت نسبی خود را از دست داده و زیربخش‌های مددکاری اجتماعی و بهداشت و درمان خصوصی تنها زیربخش‌هایی هستند که در سال‌های اخیر، دارای مزیت نسبی آشکار شده و شاخص بالاتر از یک بوده‌اند.

جدول ۵۳- مزیت نسبی آشکار شده در بخش بهداشت در استان تهران

سال	بهداشت و مددکاری اجتماعی	بهداشت و درمان	بهداشت و درمان دولتی	بهداشت و درمان خصوصی	دامپزشکی	مددکاری اجتماعی
۱۳۹۳	۰.۸۴	۰.۸۳	۰.۵۹	۱.۰۲	۰.۱۵	۱.۰۵
۱۳۹۲	۰.۹۱	۰.۹۳	۰.۶۷	۱.۰۶	۰.۱۶	۰.۸۴
۱۳۹۱	۰.۹۰	۰.۹۱	۰.۶۰	۱.۰۹	۰.۲۱	۱.۰۰
۱۳۹۰	۰.۹۶	۰.۹۶	۰.۷۸	۱.۱۰	۰.۳۲	۱.۰۱
۱۳۸۹	۰.۹۶	۰.۹۶	۰.۷۰	۱.۰۹	۰.۴۸	۱.۰۶
۱۳۸۸	۰.۹۲	۰.۹۳	۰.۵۶	۱.۱۱	۰.۳۷	۰.۹۶
۱۳۸۷	۰.۹۱	۰.۹۳	۰.۵۰	۱.۱۵	۰.۳۷	۰.۹۱
۱۳۸۶	۱.۰۱	۱.۰۲	۰.۶۰	۱.۲۲	۰.۴۶	۱.۰۶
۱۳۸۵	۱.۰۳	۱.۰۳	۰.۵۵	۱.۲۷	۰.۴۸	۱.۱۳
۱۳۸۴	۱.۰۲	۱.۰۴	۰.۶۶	۱.۲۴	۰.۴۳	۰.۷۸
۱۳۸۳	۱.۰۰	۱.۰۲	۰.۵۲	۱.۲۶	۰.۴۲	۰.۷۵
۱۳۸۲	۰.۹۴	۰.۹۵	۰.۵۵	۱.۱۴	۰.۴۸	۰.۹۱
۱۳۸۱	۱.۰۱	۱.۰۲	۰.۶۲	۱.۲۲	۰.۵۶	۱.۰۵
۱۳۸۰	۱.۰۲	۱.۰۷	۰.۶۷	۱.۲۹	۰.۳۴	۰.۶۴
۱۳۷۹	۱.۰۱	۱.۰۵	۰.۷۶	۱.۳۹	۰.۳۴	۰.۷۳

برای نشان دادن جایگاه بخش بهداشت در استان و کشور نیز از بررسی روند تحولات سهم بهداشت از کل ارزش افزوده استان تهران و کشور بهره گرفته شده است. دیده می‌شود که در استان و کشور، حدود

میانگین سهم این بخش، دو درصد بوده که سهم چندان بالایی از کل ارزش افزوده به حساب نمی‌آید. در سال‌های اخیر نیز از میزان این سهم در هر دو سطح استان و کشور کاسته شده است.

جدول ۵۴- روند تحولات سهم بهداشت از کل ارزش افزوده استان تهران و کشور - درصد

سال	بهداشت و مددکاری اجتماعی	بهداشت و درمان	بهداشت و درمان دولتی	بهداشت و درمان خصوصی	دامپزشکی	مددکاری اجتماعی
۱۳۷۹	۳.۰%	۲.۸%	۰.۷%	۲.۱%	۰.۰%	۰.۲%
۱۳۸۰	۲.۹%	۲.۸%	۰.۶%	۲.۱%	۰.۰%	۰.۱%
۱۳۸۱	۲.۹%	۲.۶%	۰.۵%	۲.۱%	۰.۰%	۰.۲%
۱۳۸۲	۲.۵%	۲.۳%	۰.۴%	۱.۹%	۰.۰%	۰.۲%
۱۳۸۳	۲.۶%	۲.۴%	۰.۴%	۲.۰%	۰.۰%	۰.۲%
۱۳۸۴	۲.۵%	۲.۳%	۰.۵%	۱.۷%	۰.۰%	۰.۲%
۱۳۸۵	۲.۵%	۲.۳%	۰.۴%	۱.۹%	۰.۰%	۰.۲%
۱۳۸۶	۲.۴%	۲.۲%	۰.۴%	۱.۸%	۰.۰%	۰.۲%
۱۳۸۷	۲.۰%	۲.۷%	۰.۳%	۱.۵%	۰.۰%	۰.۱%
۱۳۸۸	۱.۹%	۱.۷%	۰.۴%	۱.۴%	۰.۰%	۰.۱%
۱۳۸۹	۱.۹%	۱.۷%	۰.۴%	۱.۳%	۰.۰%	۰.۱%
۱۳۹۰	۱.۷%	۱.۶%	۰.۴%	۱.۲%	۰.۰%	۰.۲%
۱۳۹۱	۱.۶%	۱.۴%	۰.۴%	۱.۱%	۰.۰%	۰.۱%
۱۳۹۲	۱.۶%	۱.۵%	۰.۴%	۱.۱%	۰.۰%	۰.۱%
۱۳۹۳	۱.۴%	۱.۲%	۰.۴%	۰.۹%	۰.۰%	۰.۲%
میانگین	۲.۲%	۲.۱%	۰.۴%	۱.۶%	۰.۰%	۰.۲%

کلان‌شهر تهران
اقتصاد

میانگین	۱۳۹۳	۱۳۹۲	۱۳۹۱	۱۳۹۰	۱۳۸۹	۱۳۸۸	۱۳۸۷	۱۳۸۶	۱۳۸۵	۱۳۸۴	۱۳۸۳	۱۳۸۲	۱۳۸۱	۱۳۸۰	۱۳۷۹
بهداشت و مددکاری اجتماعی	۲.۳%	۱.۷%	۱.۸%	۱.۸%	۱.۹%	۲.۰%	۲.۱%	۲.۲%	۲.۴%	۲.۵%	۲.۶%	۲.۷%	۲.۸%	۲.۹%	۲.۷%
بهداشت و درمان	۲.۱%	۱.۵%	۱.۶%	۱.۶%	۱.۷%	۱.۸%	۲.۰%	۲.۲%	۲.۲%	۲.۲%	۲.۴%	۲.۵%	۲.۶%	۲.۶%	۲.۵%
بهداشت و درمان دولتی	۰.۷%	۰.۶%	۰.۶%	۰.۶%	۰.۶%	۰.۶%	۰.۷%	۰.۷%	۰.۷%	۰.۸%	۰.۸%	۰.۸%	۰.۹%	۰.۹%	۰.۹%
بهداشت و درمان خصوصی	۱.۳%	۰.۸%	۱.۰%	۱.۰%	۱.۱%	۱.۲%	۱.۳%	۱.۵%	۱.۵%	۱.۵%	۱.۶%	۱.۷%	۱.۷%	۱.۶%	۱.۵%
دامپزشکی	۰.۰%	۰.۰%	۰.۰%	۰.۰%	۰.۰%	۰.۰%	۰.۰%	۰.۰%	۰.۰%	۰.۰%	۰.۰%	۰.۰%	۰.۱%	۰.۱%	۰.۱%
مددکاری اجتماعی	۰.۲%	۰.۲%	۰.۲%	۰.۱%	۰.۱%	۰.۱%	۰.۲%	۰.۲%	۰.۲%	۰.۲%	۰.۲%	۰.۲%	۰.۲%	۰.۲%	۰.۲%

مأخذ: محاسبات مشاور براساس جدول‌های حساب‌های منطقه‌ای

نمودار زیر به روشنی میزان افت و نزول سهم بخش بهداشت از کل ارزش افزوده استان و کشور را نشان می‌دهد. همچنین تشابه رفتاری بخش در هر دو سطح استان و کشور به خوبی مشاهده می‌شود.

نمودار ۴۱- روند تغییرات سهم ارزش افزوده بخش بهداشت از استان و کشور. ۹۳-۱۳۷۹

مأخذ: محاسبات مشاور براساس جدول‌های حساب‌های منطقه‌ای

۳-۱- بررسی و تحلیل وضعیت شاخص توسعه انسانی در استان تهران

پایین و کشورهای واقع در فاصله ۰/۵۰ و ۰/۷۹۹ کشورهایی با توسعه انسانی متوسط و کشورهایی با شاخص ۰/۸۰ تا یک کشورهایی با توسعه انسانی بالا محسوب می‌شوند. جدول شماره (۵۵) شاخص توسعه انسانی برای کشور در سال ۱۳۵۹ تا ۱۳۹۱ و چشم‌انداز آن تا افق ۱۴۰۴ را نشان می‌دهد. براساس این جدول در سال ۱۳۵۹ شاخص توسعه انسانی برابر با ۰/۴۴۳ بوده که در یک روند صعودی در سال ۱۳۹۱ به ۰/۷۴۲ افزایش یافته است. در این سال‌ها این شاخص به طور متوسط رشدی برابر با هفت درصد را تجربه کرده است.

شاخص توسعه انسانی، تأکید عمده بر مفهوم «بسط دامنه انتخاب‌های انسان» و توسعه توانمندی‌های ذهنی، فیزیکی، اقتصادی و... دارد. این شاخص در پی اندازه‌گیری سه ظرفیت اساسی کسب دانش، دسترسی به امکانات مادی لازم برای یک زندگی بهتر و برخورداری از عمر طولانی توأم با سلامتی برای اندازه‌گیری سطح توسعه‌یافتگی جوامع است. مقدار این شاخص بین صفر (حداقل صفر) و یک (حداکثر یک) قرار می‌گیرد. کشورهایی که شاخص توسعه انسانی پایین‌تر از ۰/۵۰۰ دارند، کشورهایی با توسعه انسانی

نمودار ۴۲- وضع موجود و هدف گذاری شاخص توسعه انسانی کشور تا سال ۱۴۰۴

جدول ۵۵- روند شاخص توسعه انسانی و اجزای آن در کشور

شاخص توسعه انسانی	درآمد سرانه ^۴	میانگین سالهای آموزش	سالهای مورد انتظار تحصیل	امید به زندگی	سال
۰.۴۴۳	۷,۲۲۶	۲.۱	۸.۷	۵۱.۱	۱۳۵۹
۰.۴۶	۷,۲۱۰	۲.۸	۸.۷	۵۰.۱	۱۳۶۴
۰.۵۴	۶,۱۸۹	۳.۸	۹.۲	۶۱.۸	۱۳۶۹
۰.۶۱۸	۶,۶۷۴	۵	۱۱.۲	۶۸.۲	۱۳۷۴
۰.۶۵۴	۷,۵۰۷	۶	۱۱.۹	۶۹.۸	۱۳۷۹
۰.۶۸۵	۹,۰۶۰	۷	۱۱.۵	۷۱.۳	۱۳۸۴
۰.۷۴	۱۰,۸۳۴	۷.۸	۱۴.۴	۷۲.۷	۱۳۸۹
۰.۷۴۲	۱۰,۹۳۴	۷.۸	۱۴.۴	۷۳	۱۳۹۰
۰.۷۴۲	۱۰,۶۹۵	۷.۸	۱۴.۴	۷۳.۲	۱۳۹۱
۰.۷۵۵	۱۱,۵۵۱	۸	۱۴.۸	۷۴	۱۳۹۲
۰.۷۷۷	۱۲,۴۷۵	۸.۶	۱۵.۱	۷۵.۲	۱۳۹۳
۰.۸	۱۳,۴۷۳	۹.۲	۱۵.۵	۷۶.۵	۱۳۹۴
۰.۸۰۷	۱۴,۵۵۰	۹.۳	۱۵.۷	۷۶.۶	۱۳۹۵
۰.۸۱۴	۱۵,۷۱۴	۹.۴	۱۵.۸	۷۶.۷	۱۳۹۶
۰.۸۲۳	۱۶,۹۷۲	۹.۶	۱۵.۹	۷۶.۸	۱۳۹۷
۰.۸۲۹	۱۸,۳۲۹	۹.۷	۱۶	۷۶.۹	۱۳۹۸
۰.۸۳۶	۱۹,۷۹۶	۹.۸	۱۶.۱	۷۷	۱۳۹۹
۰.۸۴۳	۲۱,۳۷۹	۹.۹	۱۶.۲	۷۷.۱	۱۴۰۰
۰.۸۵۱	۲۳,۰۹۰	۱۰.۱	۱۶.۳	۷۷.۲	۱۴۰۱
۰.۸۵۸	۲۴,۹۳۷	۱۰.۲	۱۶.۴	۷۷.۳	۱۴۰۲
۰.۸۶۶	۲۶,۹۳۲	۱۰.۴	۱۶.۵	۷۷.۴	۱۴۰۳
۰.۸۷۳	۲۹,۰۸۶	۱۰.۵	۱۶.۶	۷۷.۵	۱۴۰۴

۴- به دلار ثابت سال ۲۰۰۵

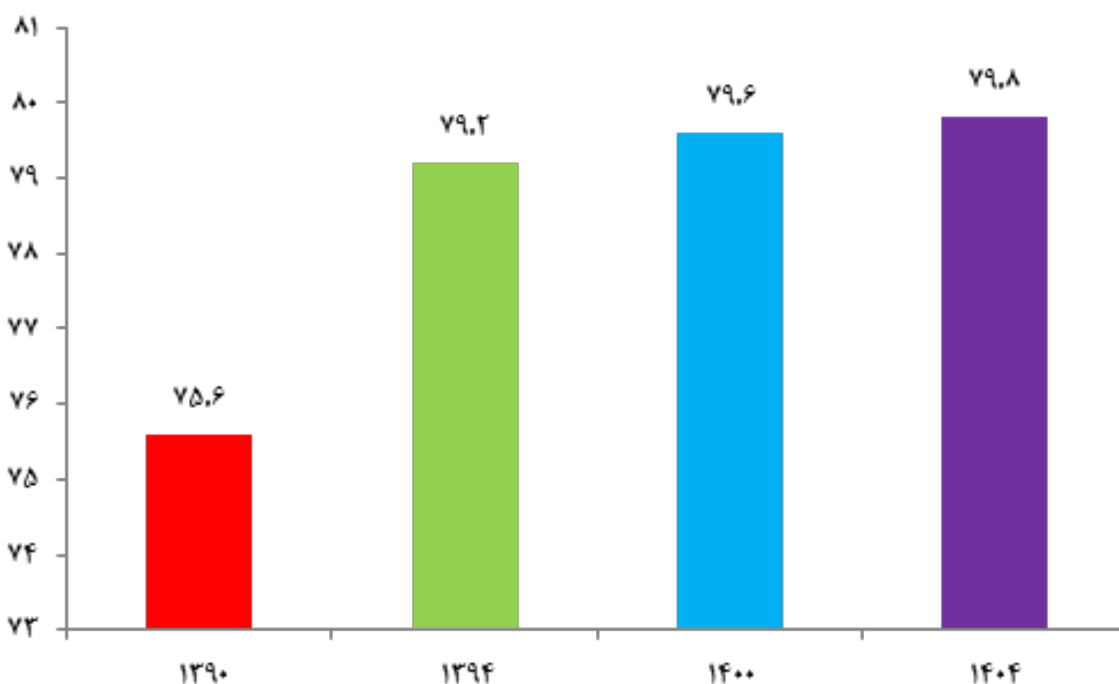
همچنین برای درک وضعیت استان تهران در مقایسه با سطح کشور، نمودارهای ۴۳ تا ۴۷ وضعیت زیرشاخص‌ها و شاخص توسعه انسانی را برای استان تهران منعکس کرده‌اند. براساس این نمودارها، در سال ۱۳۹۰ شاخص امید به زندگی در استان تهران برابر با ۷۵٫۶ است که در ۲٫۶ واحد بیش از متوسط سطح ملی است. بررسی افق چشم‌انداز ۱۴۰۴ در تهران نیز نشان می‌دهد این شاخص باید در سال آخر سند چشم‌انداز به ۷۹٫۸ برسد که این رقم از هدف‌گذاری سطح ملی نیز بیشتر است. از سویی دیگر باید اشاره کرد که استان تهران همراه با استان اصفهان و البرز بیشترین امید به زندگی را در کشور دارند. از سویی دیگر کمترین میزان امید به زندگی در استان‌های قم و با اختلاف بسیار فاحشی در استان کردستان قابل مشاهده است. میزان امید به زندگی در سال یادشده در استان کردستان برابر ۳٫۶۷ سال و در قم برابر ۱٫۴۷ سال است.

شاخص سال‌های مورد انتظار تحصیل و شاخص میانگین سال‌های تحصیل در تهران در سال ۱۳۹۰ به ترتیب برابر با ۱۶٫۸ و ۹٫۳ است که از سطح ملی بالاتر است. متعاقباً هدف‌گذاری برای تهران، از سطح ملی بالاتر است. منطبق بر اطلاعات، استان تهران و پس از آن استان قم به ترتیب با ۷۶٫۱۶ سال و ۶۶٫۱۵ سال بیشترین سال‌های مورد انتظار تحصیل در کشور در سال ۱۳۹۰ را دارند. کمترین میزان سال‌های مورد انتظار تحصیل در استان سیستان و بلوچستان و با اختلاف قابل توجهی در استان کردستان مشاهده می‌شود. میزان سال‌های مورد انتظار تحصیل در سال یادشده در استان کردستان برابر ۷٫۱۲ سال و در سیستان و بلوچستان ۱٫۱۱ سال است. از دیگر سو مبتنی بر اطلاعات منتشرشده در پایگاه داده‌های مرکز آمار ایران، استان تهران و پس از آن استان البرز به ترتیب با ۹٫۳ سال و ۹ سال بیشترین سال‌های تحصیل در کشور را دارند. کمترین میزان سال‌های تحصیل در استان کردستان و با اختلاف زیادی در استان سیستان و بلوچستان مشاهده می‌شود. اختلاف

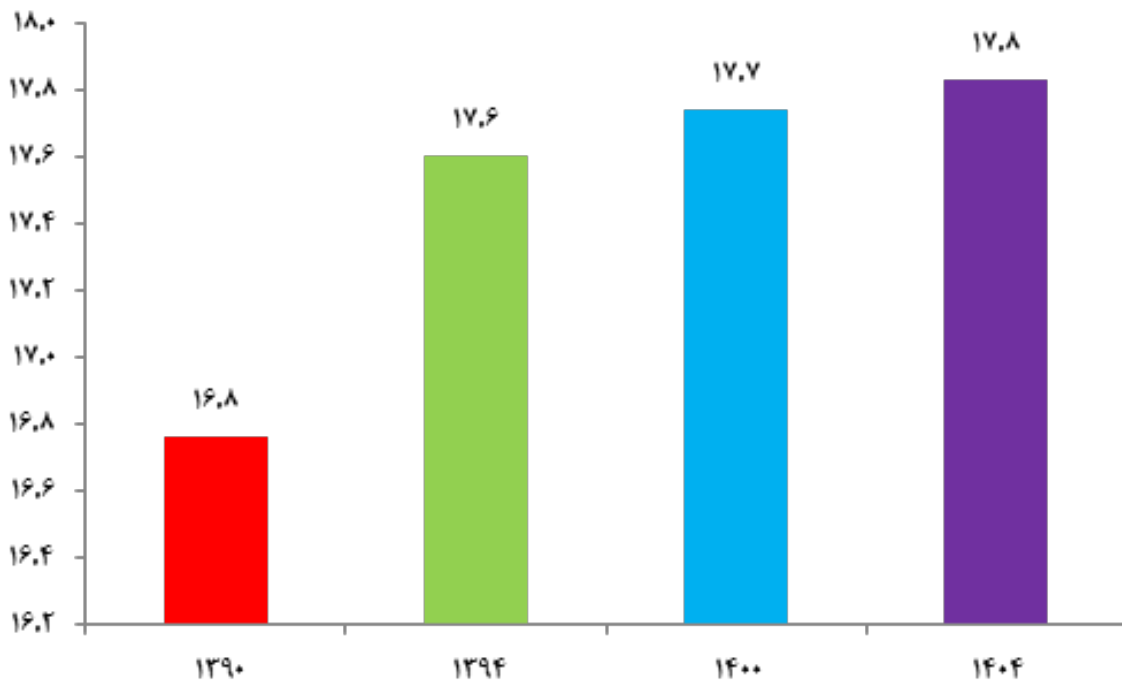
میان سایر استان‌ها در بازه ۱٫۰ سال و حداکثر ۳٫۰ سال قرار دارد. این وضعیت برای شاخص درآمد سرانه تهران نیز صادق است. در سال ۱۳۹۰ این شاخص برابر با ۱۷٫۲۸۵ دلار است که انتظار می‌رود تا سال ۱۴۰۴ به ۴۰٫۴۴۸ دلار افزایش یابد. از سویی دیگر بررسی اطلاعات مرتبط با درآمد سرانه کشور به تفکیک مناطق نشان می‌دهد استان بوشهر و پس از آن استان تهران برخوردارترین استان‌ها از منظر درآمد سرانه هستند. از سویی دیگر با توجه به درآمد سرانه استان گلستان و استان سیستان و بلوچستان، دو استان یادشده محروم‌ترین استان‌های کشور از منظر این شاخص هستند. درباره درآمد سرانه هدف‌گذاری شده، منطبق با هدف‌گذاری مطالعات توسعه انسانی کشور، درآمد سرانه در استان بوشهر و استان تهران در سال ۱۴۰۴ نیز بیشترین میزان خواهد بود.

پس از بررسی زیرشاخص‌های توسعه انسانی، جدول شماره ۴۷ وضعیت شاخص توسعه انسانی در استان تهران را نشان داده است. در سال ۱۳۹۰ این شاخص در تهران برابر با ۰٫۸۲۱ بوده که این رقم برای سال ۱۴۰۴ در ۰٫۹۳۵ هدف‌گذاری شده است. در ضمن باید اشاره کرد که استان تهران پس از استان یزد بالاترین شاخص توسعه انسانی کشور را در سال ۱۳۹۰ در اختیار دارد. نکته شایان توجه این است که استان تهران برای دستیابی به ارقام هدف‌گذاری شده در زیرشاخص‌ها و در نهایت شاخص توسعه انسانی، باید زمینه‌های پویایی اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی در شهر تهران که بیشترین سهم از جمعیت و اقتصاد استان تهران را در اختیار دارد، فراهم کند. به نظر می‌رسد برنامه‌های شهرداری به‌ویژه در برنامه سوم توسعه شهر تهران، باید به گونه‌ای هدایت شوند که بتوانند ضمن ایجاد زمینه‌های رشد اقتصادی در شهر تهران، زیرساخت‌های دسترسی بیشتر به خدمات رفاهی و بهداشتی را حداکثر کنند. در غیر این صورت دسترسی به اهداف تعیین‌شده دور انتظار خواهد بود.

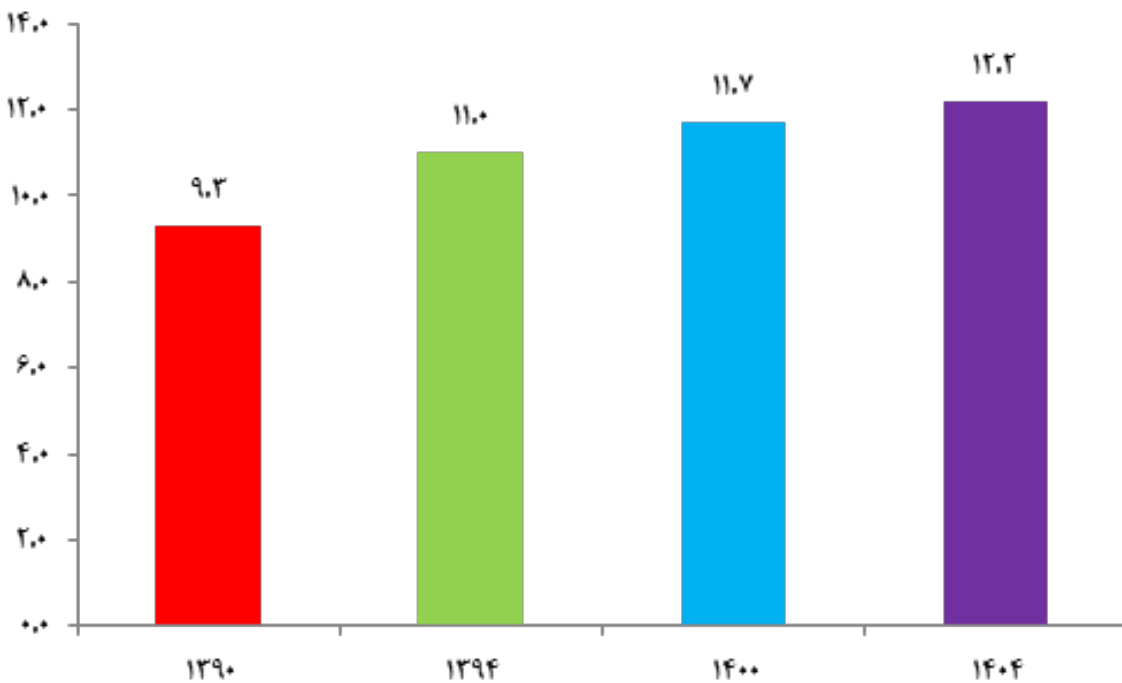
نمودار ۴۳ - شاخص امید به زندگی در تهران

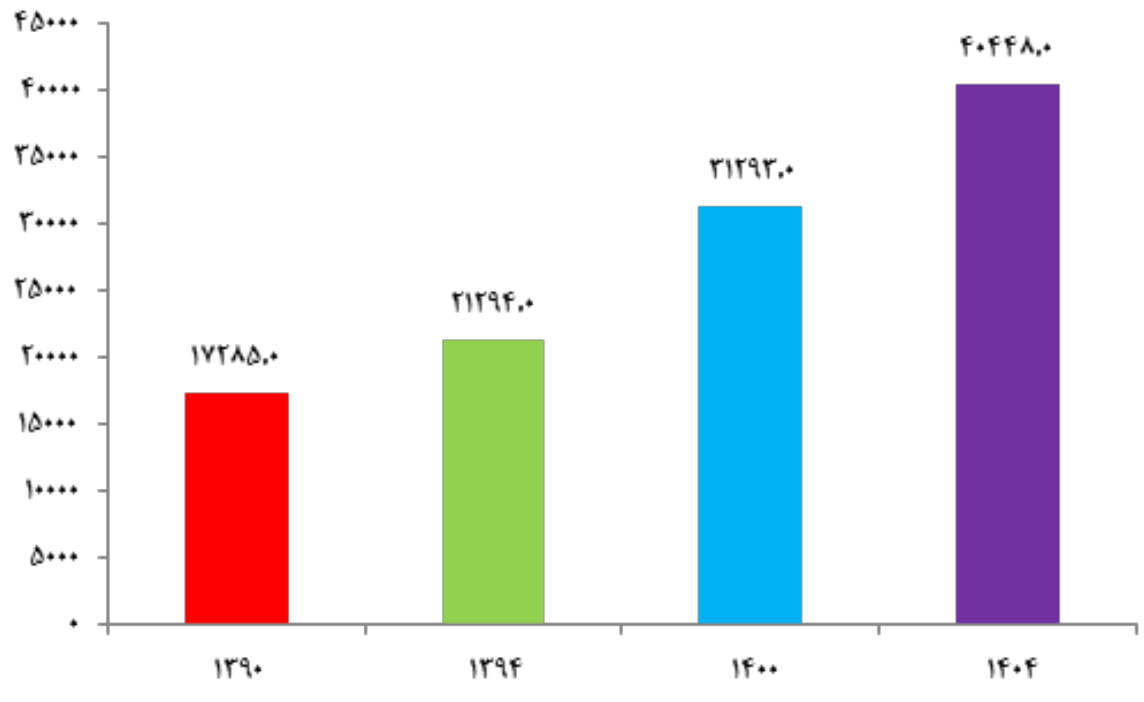
نمودار ۴۴- شاخص سال‌های مورد انتظار تحصیل

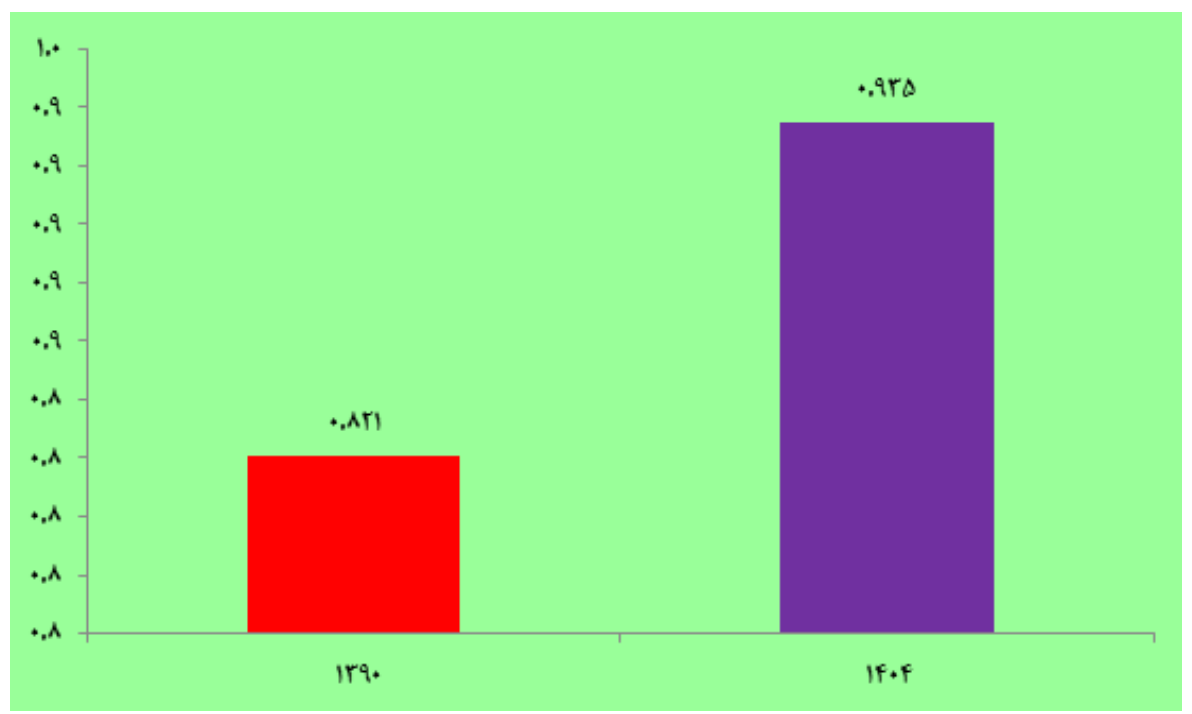
نمودار ۴۵- شاخص میانگین سال‌های تحصیل

نمودار ۴۶ - شاخص درآمد سرانه

نمودار ۴۷ - شاخص توسعه انسانی استان تهران

۴-۱- بررسی روند تحولات شاخص کارایی اقتصادی در استان تهران

به ۲٫۷ کاهش یابد. همچنین در این دوره کارایی اقتصادی فعالیت‌هایی شامل: کشاورزی، شکار و جنگلداری، ماهیگیری، معدن، تأمین آب، برق و گاز طبیعی، ساختمان، عمده‌فروشی، خرده‌فروشی، تعمیر وسایل نقلیه و کالاها، هتل و رستوران، مستغلات، کرایه و خدمات کسب‌وکار، بهداشت و مددکاری اجتماعی

شاهد رشد مثبت بوده‌اند، در حالی که دیگر فعالیت‌های اصلی استان روندی منفی را تجربه کرده‌اند. از طرف دیگر شاخص کارایی تعدادی از فعالیت‌ها در طول این دوره از شاخص کارایی اقتصادی کل فعالیت‌ها بیشتر و تعدادی کمتر بوده است. در مجموع به غیر از فعالیت‌های صنعت و ساختمان دیگر فعالیت‌های استان رقمی بالاتر از شاخص کارایی اقتصادی کل فعالیت‌ها داشته‌اند.

در این بخش از گزارش با کمک آمار ارزش تولید، مصرف واسطه‌ای و ارزش افزوده گروه‌های عمده فعالیت، به تحلیل شاخص کارایی اقتصادی پرداخته می‌شود. به منظور بررسی روند شاخص کارایی اقتصادی، از نسبت ستانده به مصرف واسطه استفاده شده که نشان می‌دهد به ازای هر یک ریال مصرف کالا و خدمات واسطه‌ای، چند ریال محصول تولید شده است. نتایج محاسبه این شاخص به تفکیک گروه‌های عمده فعالیت برای استان تهران، در جدول شماره (۵۶) ارائه شده است.

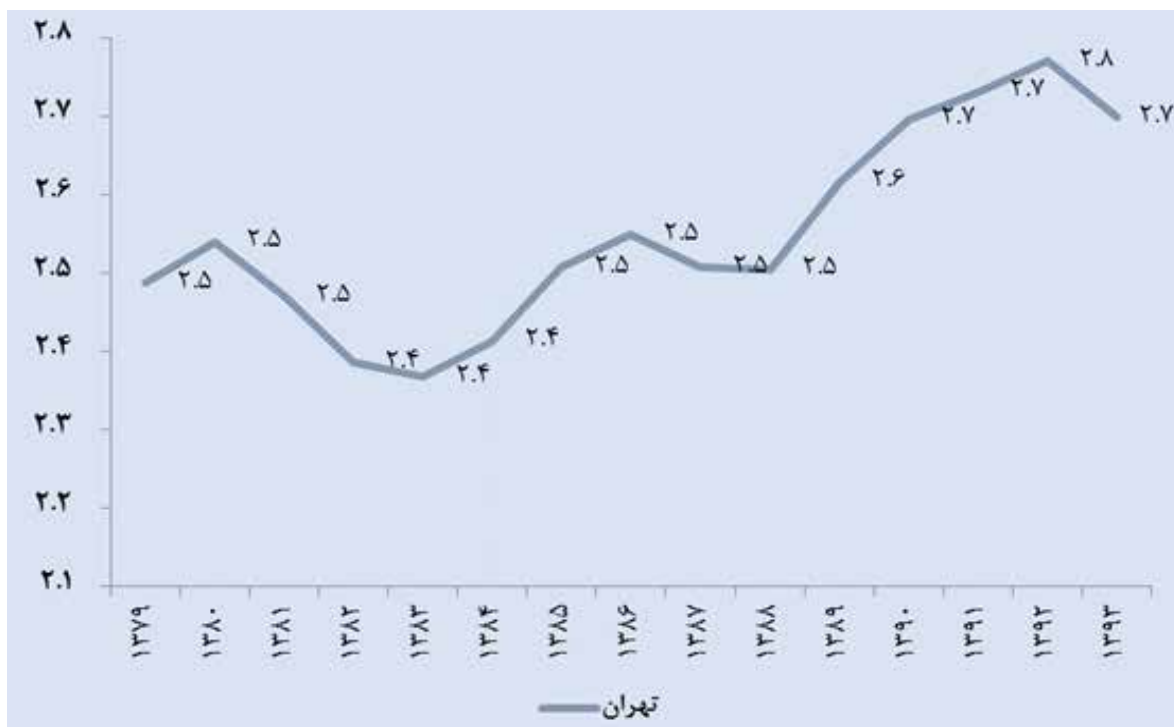
این شاخص برای استان تهران بین سال‌های ۱۳۷۹ تا ۱۳۸۸ بین ۲٫۴ و ۲٫۵ همواره در حال نوسان بوده است، اما از سال ۱۳۹۰ تا ۱۳۹۲ این شاخص به ۲٫۸ ریال افزایش یافته است. البته این روند در سال ۱۳۹۳ مجدداً نزولی شده تا شاخص کارایی اقتصادی در این سال

جدول ۵۶- شاخص کارایی اقتصادی تهران (ریال)

شرح	۱۳۷۹	۱۳۸۵	۱۳۹۰	۱۳۹۱	۱۳۹۲	۱۳۹۳
کشاورزی، شکار و جنگلداری	۲۰۱	۲۰۲	۲۰۲	۲۰۱	۲۰۴	۲۰۴
ماهیگیری	۲۰۰	۲۰۷	۲۰۵	۲۰۴	۲۰۴	۲۰۴
معدن	۲۰۲	۱۰۵	۲۰۳	۲۰۰	۲۰۱	۲۰۴
صنعت	۱۰۵	۱۰۴	۱۰۴	۱۰۴	۱۰۴	۱۰۴
تأمین آب، برق و گاز طبیعی	۲۰۴	۲۰۵	۹۰۱	۸۰۱	۷۰۰	۷۰۰
ساختمان	۱۰۸	۱۰۸	۱۰۷	۱۰۷	۱۰۸	۱۰۸
عمده‌فروشی، خرده‌فروشی، تعمیر وسایل نقلیه و کالاها	۳۰۶	۳۰۸	۷۰۲	۷۰۲	۷۰۴	۷۰۵
هتل و رستوران	۲۰۶	۲۰۵	۲۰۸	۲۰۸	۲۰۸	۲۰۸
حمل‌ونقل، انبارداری و ارتباطات	۲۰۹	۳۰۱	۳۰۰	۳۰۰	۳۰۰	۲۰۹
واسطه‌گری‌های مالی	۶۰۱	۵۰۹	۴۰۲	۳۰۷	۳۰۱	۲۰۸
مستغلات، کرایه و خدمات کسب‌وکار	۱۰۰۱	۱۲۰۵	۱۲۰۲	۱۰۰۹	۱۰۰۳	۱۰۰۴
اداره امور عمومی و خدمات شهری	۴۰۶	۳۰۷	۳۰۸	۴۰۴	۴۰۰	۴۰۵
آموزش	۵۰۱	۶۰۰	۴۰۸	۴۰۷	۳۰۲	۳۰۳
بهداشت و مددکاری اجتماعی	۴۰۶	۵۰۱	۵۰۶	۵۰۴	۵۰۹	۵۰۳
سایر خدمات عمومی، اجتماعی، شخصی و خانگی	۳۰۵	۳۰۹	۳۰۴	۳۰۷	۳۰۵	۳۰۵
مجموع ارزش افزوده	۲۰۵	۲۰۵	۲۰۷	۲۰۷	۲۰۸	۲۰۷

مأخذ: مرکز آمار ایران - محاسبات مشاور

نمودار ۴۸- شاخص کارایی اقتصادی تهران (ریال)

۶-۱- بررسی مزیت نسبی آشکار شده (شاخص ضریب تمرکز مکانی)

برای دستیابی به چگونگی توزیع مزیت رقابتی در میان مناطق مختلف، بالاسادر سال ۱۹۶۵ شاخص مزیت رقابتی آشکار شده (RCA) را به صورت زیر پیشنهاد کرد:

$$RCA = (X_{ij} / X_i) / (X_{nj} / X_n)$$

در فرمول: RCA_{ij} ، مزیت رقابتی آشکار شده در بخش z در منطقه i

X_{ij} ، صادرات بخش z در منطقه i

X_i ، کل صادرات منطقه i

X_{nj} ، صادرات بخش z در سطح کشور (یا سطح مرجع)

X_n ، کل صادرات کشور (یا سطح مرجع)

براساس این شاخص، منطقه‌ای دارای مزیت رقابتی در بخش z

شناخته می‌شود که سهم صادرات آن بخش در منطقه از سهم صادرات آن در سطح اقتصاد ملی (مرجع) بیشتر باشد. به عبارت دیگر منطقه‌ای دارای مزیت رقابتی در بخش z است که شاخص مزیت رقابتی آشکار شده آن بزرگ‌تر از یک باشد. با این توصیف برای بررسی روند تغییرات شاخص مزیت نسبی آشکار شده گروه‌های عمده فعالیت، این شاخص برای تک‌تک سال‌های دوره مورد بررسی محاسبه شده است. نتایج محاسبات در جدول زیر ارائه شده است. همان‌طور که مشاهده می‌شود استان تهران در گروه‌های فعالیتی «ساختمان»، «هتل و رستوران»، «حمل‌ونقل، انبارداری و ارتباطات» و «واسطه‌گری‌های مالی» دارای مزیت نسبی است.

جدول ۵۷- شاخص ضریب تمرکز مکانی برای فعالیت‌های عمده اقتصادی استان تهران

شرح	۱۳۷۹	۱۳۸۵	۱۳۸۷	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۹۱	۱۳۹۲	۱۳۹۳	وضعیت
کشاورزی، شکار و جنگلداری	۰.۲۰	۰.۱۹	۰.۲۰	۰.۱۵	۰.۱۴	۰.۱۴	۰.۱۴	۰.۱۷	بدون مزیت
ماهیگیری	۰.۰۶	۰.۰۳	۰.۰۳	۰.۰۳	۰.۰۴	۰.۰۴	۰.۰۷	۰.۱۱	بدون مزیت
معادن	۰.۰۱	۰.۰۱	۰.۰۲	۰.۰۲	۰.۰۲	۰.۰۱	۰.۰۲	۰.۰۲	بدون مزیت

5 Balassa

6 Revealed Comparative Advantage

شرح	۱۳۸۶	۱۳۸۵	۷۷۸۱	۶۳۷۱	۱۳۹۰	۱۳۹۱	۱۳۹۲	۱۳۹۳	وضعیت
صنعت	۱۰۵	۱۰۱	۱۰۰	۱۰۰	۸۷	۷۶	۷۲	۷۰	مزیت روبه‌افول
تامین آب، برق و گاز طبیعی	۰۰۹۳	۰۰۵۹	۰۰۳۴	۰۰۳۰	۰۰۷۲	۰۰۵۵	۰۰۵۱	۰۰۵۳	بدون مزیت
ساختمان	۰۰۹۳	۰۰۶۲	۰۰۶۹	۱۰۰۶	۰۰۹۳	۱۰۲۳	۱۰۱۱	۱۰۱۰	دارای مزیت اندک
عمده‌فروشی، خرده‌فروشی، تعمیر وسایل نقلیه و کالاها	۱۰۲۶	۱۰۲۳	۱۰۳۱	۱۰۰۴	۱۰۰۰	۷۹	۱۰۰۰	۰۰۹۹	دارای مزیت اندک
هتل و رستوران	۱۰۲۴	۱۰۱۱	۷۰۱	۱۰۰۶	۷۰۱	۶۰	۷۰	۷۰	دارای مزیت
حمل‌ونقل، انبارداری و ارتباطات	۱۰۳۳	۱۰۳۱	۱۰۲۹	۱۰۳۳	۱۰۶۰	۱۰۵۹	۱۰۶۳	۱۰۶۷	دارای مزیت
واسطه‌گری‌های مالی	۲۰۳۶	۲۰۱۱	۲۰۱۶	۲۰۱۷	۲۰۳۲	۲۰۱۵	۲۰۲۱	۲۰۳۶	دارای مزیت بالا
مستغلات، کرایه و خدمات کسب‌وکار	۱۰۷۶	۱۰۶۴	۱۰۶۳	۱۰۶۷	۷۶۱	۱۰۷۰	۱۰۷۱	۱۰۷۰	دارای مزیت
اداره امور عمومی، و خدمات شهری	۱۰۳۴	۱۰۳۴	۱۰۰	۰۰۹۴	۱۰۰۰	۰۰۹۹	۱۰۰۳	۰۰۹۹	مزیت روبه‌افول
آموزش	۰۰۷۳	۰۰۷۴	۰۰۶۹	۰۰۶۹	۰۰۷۰	۰۰۶۹	۰۰۶۶	۰۰۶۵	بدون مزیت
بهداشت و مددکاری اجتماعی	۱۰۱۰	۱۰۰۳	۰۰۹۲	۰۰۹۶	۰۰۹۶	۰۰۹۰	۰۰۹۱	۰۰۸۴	مزیت روبه‌افول
سایر خدمات عمومی، اجتماعی شخصی و خانگی	۱۰۴۳	۱۰۴۲	۱۰۳۶	۱۰۳۷	۱۰۳۹	۱۰۴۱	۱۰۵۰	۱۰۵۰	مزیت روبه‌افول

مأخذ: مرکز آمار ایران - محاسبات مشاور

۷-۱- تحلیل تحول بهره‌وری نیروی کار در استان تهران

برای تکمیل و امکان تحلیل مناسب، اطلاعات طرح سرشماری عمومی نفوس و مسکن سال ۱۳۹۵ نیاز است.

۸-۱- بررسی شاخص ضریب تغییرات ساختاری ارزش افزوده استان به تفکیک بخش

پایه نشان می‌دهد. به این ترتیب که هر اندازه این شاخص نسبت به سال پایه افزایش یافته باشد، بیانگر میزان وسعت و رشد فعالیت اقتصادی مورد نظر در مقایسه با سایر فعالیت‌هاست. فعالیت‌هایی رشد ارزش افزوده

یکی از روش‌های تحلیل روند و تحولات ارزش افزوده (یا هر متغیر کلان مثل اشتغال و...) شاخص ضریب تغییرات ساختاری است. این ضریب عمدتاً تمرکز ارزش افزوده یک بخش یا صنعت را نسبت به سال

بیشتری داشته‌اند و توانسته‌اند توان اقتصادی خود را حداقل حفظ یا بر آن بیفزایند، که بیش از سایر فعالیت‌ها تحت تأثیر سیاست‌های اقتصادی یا تغییرات ساختاری قرار گرفته‌اند. شاخص تغییرات ساختاری در یک دوره نسبت به سال پایه که با استفاده از رابطه زیر محاسبه می‌شود، بر مبنای رابطه نرخ متوسط رشد هندسی در دوره معین استوار است.

$$IV_i = \left[\frac{\left(\frac{V_i}{VT} \right)_t}{\left(\frac{V_i}{VT} \right)_o} \right]^{(1/n)} * 100$$

در فرمول فوق:

IV_i : متوسط شاخص تغییرات ساختاری بخش یا صنعت ام

V_i : میزان ارزش افزوده بخش ام

VT : کل ارزش افزوده بخش یا صنعت

n : تعداد سال‌های یک دوره

اگر مقدار عددی کمتر از ۱۰۰ باشد، بدان معنی است که بخش یا صنعت مورد نظر در گذر زمان نتوانسته بر فعالیت سابق خود تمرکز داشته باشد و در مقایسه با سایر بخش‌ها از توان ایجاد ارزش افزوده آن کاسته شده است. برعکس اگر مقدار عددی بیش از شاخص پایه (۱۰۰) باشد، نشان‌دهنده آن است که تغییرات ساختاری به بهبود توان فعالیت صنعتی مورد نظر منجر شده است، (حکمت‌نیا و همکاران، سال ۱۳۸۵). جدول شماره (۵۸) شاخص ضریب تغییرات ساختاری ارزش افزوده استان به تفکیک صنایع مختلف را نشان می‌دهد.

جدول ۵۸- ضریب تغییرات ساختاری ارزش افزوده به تفکیک فعالیت‌های مختلف استان تهران

شاخص ضریب تغییرات ساختاری	گروه فعالیت اقتصادی	شاخص ضریب تغییرات ساختاری	گروه فعالیت اقتصادی
۶۱۰	حمل‌ونقل، انبارداری و ارتباطات	۹۸	کشاورزی، شکار و جنگلداری
۲۱۰	حمل‌ونقل و انبارداری	۹۸	زراعت و باغداری
۱۱۰	حمل‌ونقل زمینی	۹۸	دامداری، مرغداری، پرورش کرم ابریشم و زنبور عسل و شکار
۹۹	راه‌آهن	۸۸	جنگلداری
۱۱۰	حمل‌ونقل جاده‌ای	۶۱۰	ماهگیری
۱۱۰	حمل‌ونقل لوله‌ای	۹۷	معدن
۷۱۰	حمل‌ونقل آبی	۹۹	نفت خام و گاز طبیعی
۳۱۰	حمل‌ونقل هوایی	۹۵	سایر معادن
۳۱۰	خدمات پشتیبانی و انبارداری	۰۱۰	صنعت
۴۱۱	پست و مخابرات	۹۷	ساخت محصولات غذایی و انواع آشامیدنی‌ها
۰۱۰	مستغلات، کرایه و خدمات کسب‌وکار	۹۰	ساخت محصولات از توتون و تنباکو
۹۸	مستغلات	۹۲	ساخت منسوجات

شاخص ضریب تغییرات ساختاری	گروه فعالیت اقتصادی	شاخص ضریب تغییرات ساختاری	گروه فعالیت اقتصادی
۹۸	خدمات واحدهای مسکونی	۸۸	ساخت پوشاک، عمل‌آوری و رنگکردن خز
۹۷	خدمات واحدهای مسکونی شخصی	۹۶	دباغی و پرداخت چرم و سایر محصولات چرمی
۱۰۱	خدمات واحدهای مسکونی اجاری	۸۹	ساخت چوب و محصولات چوبی
۹۸	خدمات واحدهای غیر مسکونی	۹۴	ساخت کاغذ و محصولات کاغذی
۱۰	خدمات دلانان مستغلات	۹۶	انتشار، چاپ و تکثیر رسانه‌های ضبط‌شده
۴۱۰	کرایه و خدمات کسب‌وکار	۳۱۰	ساخت کک، فرآورده‌های حاصل از تصفیه نفت و سوخت‌های هسته‌ای
۹۷	اداره امور عمومی، دفاع و تأمین اجتماعی	۱۰	ساخت مواد شیمیایی و محصولات شیمیایی
۹۸	امور عمومی و خدمات شهری	۹۶	ساخت محصولات از لاستیک و پلاستیک
۹۵	امور عمومی	۹۵	ساخت سایر محصولات کانی غیر فلزی
۳۱۰	خدمات شهری	۹۸	ساخت فلزات اساسی
۹۵	امور دفاعی و انتظامی	۹۷	ساخت محصولات فلزی فابریکی به‌جز ماشین‌آلات و تجهیزات
۹۵	امور دفاعی	۹۶	ساخت ماشین‌آلات و تجهیزات طبقه‌بندی‌نشده در جای دیگر
۹۸	امور انتظامی	۵۱۱	ساخت ماشین‌آلات دفتری، حسابداری و محاسباتی
۸۹	تأمین اجتماعی اجباری	۹۶	ساخت ماشین‌آلات و دستگاه‌های برقی طبقه‌بندی‌نشده در جای دیگر
۹۷	آموزش	۶۱۰	ساخت رادیو و تلویزیون، دستگاه‌ها و وسایل ارتباطی
۹۸	آموزش ابتدایی	۹۵	ساخت ابزار پزشکی، ابزار اپتیکی، ابزار دقیق و انواع ساعت
۹۷	آموزش ابتدایی دولتی	۳۱۰	ساخت وسایل نقلیه موتوری، تریلر و نیم‌تریلر
۱۰	آموزش ابتدایی خصوصی	۵۱۱	ساخت سایر تجهیزات حمل‌ونقل

شاخص ضریب تغییرات ساختاری	گروه فعالیت اقتصادی	شاخص ضریب تغییرات ساختاری	گروه فعالیت اقتصادی
۹۲	آموزش متوسطه عمومی و متوسطه فنی و حرفه‌ای	۹۹	ساخت مبلمان و مصنوعات طبقه‌بندی نشده در جای دیگر
۹۲	آموزش متوسطه عمومی و متوسطه فنی و حرفه‌ای دولتی	۵۱۱	بازیافت
۹۴	آموزش متوسطه عمومی و متوسطه فنی و حرفه‌ای خصوصی	۹۹	تامین آب، برق و گاز طبیعی
۱۰۰	آموزش عالی	۳۱۰	برق
۹۹	آموزش عالی دولتی	۹۴	توزیع گاز طبیعی
۴۱۰	آموزش عالی خصوصی	۹۴	آب
۹۴	آموزش بزرگسالان	۹۷	ساختمان
۹۹	آموزش بزرگسالان دولتی	۹۵	ساختمان‌های مسکونی
۹۱	آموزش بزرگسالان خصوصی	۱۰۰	سایر ساختمان‌ها
۹۵	بهداشت و مددکاری اجتماعی	۹۹	عمده‌فروشی، خرده‌فروشی، تعمیر وسایل نقلیه و کالاهای
۹۵	بهداشت و درمان دولتی	۹۵	هتل و رستوران
۹۴	بهداشت و درمان خصوصی	۹۲	هتل و خوابگاه
۹۱	دامپزشکی	۹۵	رستوران
۲۱۰	مددکاری اجتماعی	۱۱۰	واسطه‌گری‌های مالی
۳۱۰	سایر خدمات عمومی، اجتماعی، شخصی و خانگی	۹۱	بانک
۵۱۰	تفریحی، فرهنگی و ورزشی	۲۱۰	سایر واسطه‌گری‌های مالی و فعالیت‌های جنبی آن‌ها
۸۵	مذهبی و سیاسی	۹۱۰	بیمه
۱۱۰	سایر خدمات		

مأخذ: مرکز آمار ایران - محاسبات مشاور

فصل دوم

برآورد و تحلیل تولید ناخالص داخلی شهر تهران

۱-۲- شناسایی روش‌های برآورد ارزش افزوده در سطح شهر تهران

بررسی منابع آماری مختلف نشان می‌دهد در ایران تولید ناخالص داخلی در سطوح ملی و استانی تهیه و منتشر می‌شود؛ در سطح ملی، بانک مرکزی و مرکز آمار ایران ارقام و آمار تولید ناخالص داخلی را با روش‌های مختلف و به قیمت‌های جاری و ثابت تولید منتشر می‌کنند، اما در سطوح استانی، مرکز آمار ایران در قالب حساب‌های منطقه‌ای، تولید ناخالص داخلی تمامی استان‌های کشور را از سال ۱۳۷۹ تا ۱۳۹۳ تهیه و منتشر کرده است. با این توصیف بهترین و تنها روش در دسترس به‌منظور برآورد ارزش افزوده شهر تهران، استفاده از بانک اطلاعات حساب‌های منطقه‌ای مرکز آمار ایران است. از سویی دیگر تنها داده مفیدی که در سطح شهر تهران در دسترس است، اشتغال به تفکیک گروه‌های فعالیت است؛ بنابراین برآورد تولید ناخالص داخلی شهر تهران در گرو ایجاد ارتباطی مناسب میان داده‌های اشتغال شهر تهران و تولید ناخالص استان تهران است.

به‌طور کلی تابع تولید یک کشور یا یک منطقه را می‌توان به‌صورت زیر بیان کرد: که در آن L نیروی کار و K سرمایه است، یعنی تولید در یک منطقه تابعی است از میزان نیروی کار و سرمایه‌گذاری. البته این مدل ساده برخی از جنبه‌های مهم فناوری و سرمایه انسانی ثابت در نظر گرفته می‌شوند. با این حال به‌منظور برآورد ارزش افزوده شهر تهران با توجه به محدودیت‌های آماری و اطلاعاتی، استفاده از این مدل ساده اجتناب‌ناپذیر است. از سویی دیگر هیچ اطلاعات و آماری از میزان تشکیل سرمایه یا سرمایه‌گذاری در سطوح استانی و شهری وجود ندارد، از این رو به‌اجبار اولاً فرض می‌شود که سطح

۲- سناریوی دوم: برآورد ارزش افزوده شهر تهران براساس بهره‌وری نیروی کار در هر یک فعالیت‌های اقتصادی

۳- سناریوی سوم: برآورد ارزش افزوده شهر تهران منطبق بر بهره‌وری نیروی کار تعدیل شده براساس ویژگی‌های نیروی کار در هر یک فعالیت‌های اقتصادی نکته دیگری که باید به آن اشاره کرد این است که در سرشماری عمومی نفوس و مسکن سال ۱۳۹۵ اطلاعات اشتغال به تفکیک گروه‌های عمده فعالیت تهیه و منتشر نشده است، بنابراین فرض شده که در سال ۱۳۹۳ (آخرین سال انتشار حساب‌های منطقه‌ای) ساختار اشتغال تفاوتی با سال ۱۳۹۰ نداشته و از این رو اطلاعات حاوی ساختار بخشی اشتغال در سال ۱۳۹۰ مبنای محاسبات سال ۱۳۹۰ قرار گرفته‌اند.

۱-۱-۲- برآورد ارزش افزوده شهر تهران براساس سهم اشتغال در فعالیت‌های اقتصادی

برآوردها در برخی رشته‌ها از جمله معدن، از اطلاعات تکمیلی دیگر نیز استفاده شده است. با در نظر گرفتن این شرایط پس از محاسبه سهم هر یک از فعالیت‌های اقتصادی شهر تهران از اشتغال فعالیت‌های اقتصادی استان تهران، سهم‌های به‌دست‌آمده در ارزش افزوده نظیر به‌نظیر استان تهران ضرب شده تا برآوردی از تولید ناخالص داخلی شهر تهران تحت سناریوی اول ایجاد شود. نتایج این مراحل در جدول شماره (۵۹) با عنوان برآورد تولید ناخالص شهر تهران در سناریوی اول به قیمت جاری منعکس شده است.

علاوه بر فروشی که در بالا به آن‌ها اشاره شد، در این روش فرض می‌شود که رابطه‌ای یک‌به‌یک میان اشتغال هر بخش و ارزش افزوده آن بخش وجود دارد. با این فرض هر شهر یا شهرستان‌های استان تهران متناسب با سهمی که از اشتغال کل استان در هر یک از رشته‌فعالیت‌ها در اختیار دارند، بخشی از ارزش افزوده استان تهران در آن رشته خاص را به خود اختصاص می‌دهند؛ برای مثال اگر شهرستان یا شهری ۲۰ درصد از اشتغال فعالیت معدن را در اختیار داشته باشد، ۲۰ درصد از ارزش افزوده استان در رشته معدن به این شهرستان یا شهر اختصاص می‌یابد. البته همچنانکه قبلاً نیز بیان شد برای تدقیق

جدول ۵۹ - برآورد تولید ناخالص شهر تهران در سناریوی اول (میلیارد ریال)

۱۳۹۳	۱۳۹۰	۱۳۸۵	
۷,۰۸۴	۲,۳۴۱	۱,۴۱۱	کشاورزی، شکار، جنگلداری و ماهیگیری
۲۵۰	۱۴۴	۵۳	معدن
۱۵۹,۹۷۵	۹۱,۸۶۲	۴۴,۱۲۳	صنعت
۶۸,۶۵۱	۵۲,۵۸۲	۵,۸۰۶	تأمین آب، برق و گاز طبیعی
۱۰۴,۰۳۶	۶۴,۹۹۷	۱۶,۹۱۷	ساختمان
۳۳۹,۷۸۱	۱۷۷,۴۷۸	۷۸,۲۸۶	عمده‌فروشی، خرده‌فروشی، تعمیر وسایل نقلیه و کالاها
۲۳,۰۳۹	۱۰,۵۰۲	۳,۸۹۲	هتل و رستوران
۲۸۲,۶۸۶	۱۴۷,۵۱۱	۴۲,۴۵۳	حمل‌ونقل، انبارداری و ارتباطات
۱۳۳,۱۱۲	۹۹,۹۶۶	۳۳,۵۵۳	واسطه‌گری‌های مالی
۴۰۳,۳۸۰	۲۱۶,۴۲۲	۸۹,۸۶۴	مستغلات، کرایه و خدمات کسب‌وکار
۱۰۵,۹۹۹	۶۰,۹۸۸	۳۱,۱۹۸	اداره امور عمومی و خدمات شهری
۵۶,۷۹۱	۳۶,۳۵۴	۱۶,۵۸۲	آموزش
۶۴,۰۶۸	۴۳,۶۸۸	۱۷,۴۹۰	بهداشت و مددکاری اجتماعی
۵۵,۵۰۶	۲۹,۶۴۱	۱۰,۷۳۹	سایر خدمات عمومی، اجتماعی شخصی و خانگی
۱,۸۰۴,۳۵۶	۱,۰۳۴,۴۷۶	۳۹۲,۳۶۵	جمع
۶۷%	۷۱%	۶۶%	سهم از ارزش افزوده استان تهران

مأخذ: محاسبات مشاور

جدول ۶۰- سهم هریک از فعالیت‌ها از تولید ناخالص شهر تهران در سناریوی اول (درصد)

۱۳۹۳	۱۳۹۰	۱۳۸۵	
۰.۳۹%	۰.۲۳%	۰.۳۶%	کشاورزی، شکار، جنگلداری و ماهیگیری
۰.۰۱%	۰.۰۱%	۰.۰۱%	معدن
۹%	۹%	۱۱%	صنعت
۴%	۵%	۱%	تأمین آب، برق و گاز طبیعی
۶%	۶%	۴%	ساختمان
۱۹%	۱۷%	۲۰%	عمده‌فروشی، خرده‌فروشی، تعمیر وسایل نقلیه و کالاها
۱.۳%	۱.۰%	۱.۰%	هتل و رستوران
۱۶%	۱۴%	۱۱%	حمل‌ونقل، انبارداری و ارتباطات
۷%	۱۰%	۹%	واسطه‌گری‌های مالی
۲۲%	۲۱%	۲۳%	مستغلات، کرایه و خدمات کسب‌وکار
۶%	۶%	۸%	اداره امور عمومی، و خدمات شهری
۳%	۴%	۴%	آموزش
۴%	۴%	۴%	بهداشت و مددکاری اجتماعی
۳%	۳%	۳%	سایر خدمات عمومی، اجتماعی شخصی و خانگی
۱۰۰%	۱۰۰%	۱۰۰%	جمع

مأخذ: محاسبات مشاور

۲-۱-۲- برآورد ارزش افزوده شهر تهران براساس بهره‌وری نیروی کار در هریک فعالیت‌های اقتصادی

تولید ناخالص داخلی شهر تهران برآورد شده است. جدول شماره (۶۱) برآورد تولید ناخالص شهر تهران در سناریوی دوم را نشان می‌دهد. بررسی این جدول نشان می‌دهد در سناریوی دوم همه بخش‌های اقتصادی در سال‌های مورد بررسی رقم بالاتری را نسبت به سناریوی اول به خود اختصاص می‌دهند. به بیان دیگر در این سناریو سهم شهر تهران از ارزش افزوده کل استان تهران بیشتر برآورد می‌شود.

در سناریوی دوم فرض بر آن است که بهره‌وری نیروی کار در استان و شهر برابر با یکدیگر هستند؛ بنابراین برای برآورد ارزش افزوده شهر تهران ابتدا نسبت تولید به اشتغال در هریک از بخش‌های اقتصادی در سطح استان تهران محاسبه شده و سپس براساس این نسبت و میزان اشتغال شهر تهران در هریک از بخش‌های اقتصادی، ارزش افزوده هر بخش اقتصادی برای شهر تهران محاسبه شده، سپس با جمع ارزش افزوده برآوردی تمامی بخش‌های اقتصادی،

جدول ۶۱- برآورد تولید ناخالص شهر تهران در سناریو دوم (میلیارد ریال)

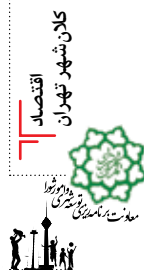
۱۳۹۳	۱۳۹۰	۱۳۸۵	
۷,۳۹۲	۲,۴۴۳	۱,۴۶۷	کشاورزی، شکار و جنگلداری و ماهیگیری
۲۶۱	۱۵۰	۵۵	معادن
۱۶۶,۹۳۶	۹۵,۸۵۹	۴۵,۸۹۹	صنعت
۷۱,۶۳۸	۵۴,۸۷۰	۶,۰۳۹	تأمین آب، برق و گاز طبیعی
۱۰۸,۵۶۳	۶۷,۸۲۵	۱۷,۵۹۸	ساختمان
۳۵۴,۵۶۷	۱۸۵,۲۰۱	۸۱,۴۳۷	عمده‌فروشی، خرده‌فروشی، تعمیر وسایل نقلیه و کالاها
۲۴,۰۴۱	۱۰,۹۵۹	۴,۰۴۹	هتل و رستوران
۲۹۴,۹۸۶	۱۵۳,۹۳۰	۴۴,۱۶۳	حمل‌ونقل، انبارداری و ارتباطات
۱۳۸,۹۰۴	۱۰۴,۳۱۶	۳۴,۹۰۴	واسطه‌گری‌های مالی
۴۲۰,۹۳۳	۲۲۵,۸۴۰	۹۳,۴۸۲	مستغلات، کرایه و خدمات کسب‌وکار
۱۱۰,۶۱۲	۶۳,۶۴۱	۳۲,۴۵۴	اداره امور عمومی، و خدمات شهری
۵۹,۲۶۲	۳۷,۹۳۶	۱۷,۲۴۹	آموزش
۶۶,۸۵۶	۴۵,۵۸۹	۱۸,۱۹۴	بهداشت و مددکاری اجتماعی
۵۷,۹۲۱	۳۰,۹۳۱	۱۱,۱۷۱	سایر خدمات عمومی، اجتماعی شخصی و خانگی
۱,۸۸۲,۸۷۲	۱,۰۷۹,۴۹۰	۴۰۸,۱۶۲	جمع
۷۰%	۷۴%	۶۹%	سهم از ارزش افزوده استان تهران

مأخذ: محاسبات مشاور

جدول ۶۲- سهم هریک از فعالیت‌ها از تولید ناخالص استان تهران در سناریوی دوم (درصد)

۱۳۹۳	۱۳۹۰	۱۳۸۵	
۰.۴%	۰.۲%	۰.۴%	کشاورزی، شکار، جنگلداری و ماهیگیری
۰.۰۱%	۰.۰۱%	۰.۰۱%	معادن
۸.۹%	۸.۹%	۱۱.۲%	صنعت
۳.۸%	۵.۱%	۱.۵%	تأمین آب، برق و گاز طبیعی
۵.۸%	۶.۳%	۴.۳%	ساختمان
۱۸.۸%	۱۷.۲%	۲۰.۰%	عمده‌فروشی، خرده‌فروشی، تعمیر وسایل نقلیه و کالاها
۱.۳%	۱.۰%	۱.۰%	هتل و رستوران
۱۵.۷%	۱۴.۳%	۱۰.۸%	حمل‌ونقل، انبارداری و ارتباطات
۷.۴%	۹.۷%	۸.۶%	واسطه‌گری‌های مالی
۲۲.۴%	۲۰.۹%	۲۲.۹%	مستغلات، کرایه و خدمات کسب‌وکار
۵.۹%	۵.۹%	۸.۰%	اداره امور عمومی و خدمات شهری
۳.۱%	۳.۵%	۴.۲%	آموزش
۳.۶%	۴.۲%	۴.۵%	بهداشت و مددکاری اجتماعی
۳.۱%	۲.۹%	۲.۷%	سایر خدمات عمومی، اجتماعی شخصی و خانگی
۱۰۰%	۱۰۰%	۱۰۰%	جمع

مأخذ: محاسبات مشاور

۳-۱-۲- برآورد ارزش افزوده شهر تهران منطبق بر بهره‌وری نیروی کار تعدیل‌شده براساس ویژگی‌های نیروی کار در هریک از فعالیت‌های اقتصادی

در این سناریو مانند سناریوی دوم از بهره‌وری نیروی کار به عنوان ابزار برآورد ارزش افزوده شهر تهران استفاده شده، اما فرض دیگری نیز مد نظر قرار گرفته است. برخلاف سناریوی دوم که بهره‌وری نیروی کار در استان و شهر تهران برابر مد نظر قرار گرفته، در این سناریو فرض می‌شود میزان تحصیلات نیروی کار شاغل در هر بخش اقتصادی بر بهره‌وری آن بخش تأثیرگذار است. در مطالعه سوری و همکاران (۱۳۸۷) با عنوان رابطه بهره‌وری و دستمزد با تأکید بر تحصیلات نیروی کار اذعان شده است که میان تحصیلات و بهره‌وری نیروی کار در ایران رابطه مثبتی وجود دارد. نتایج این تحقیق - حاصل از یک مدل هم‌زمان - نشان می‌دهد اثر تحصیلات عالی بر بهره‌وری نیروی کار معنادار و مثبت است. در واقع تحصیلات عالی باعث شده ارزش افزوده به‌ازای هر کارگر افزایش یابد. از طرف دیگر متوسط کسش بهره‌وری نیروی کار نسبت به متوسط سهم شاغلان دارای تحصیلات عالی برابر است با ۰/۱۷ درصد؛

بنابر این به‌طور متوسط، یک درصد افزایش در سهم نسبی نیروی کار با تحصیلات عالی منجر به ۰/۱۷ درصد افزایش بهره‌وری می‌شود (سوری و همکاران، ۱۳۸۷). اگر نتایج این مطالعه را برای شهر تهران تعمیم دهیم، انتظار خواهیم داشت به‌ازای هر یک درصد افزایش در سهم نیروی

کار با تحصیلات عالی در بخش‌های مختلف اقتصادی، بهره‌وری ۰/۱۷ درصد بالاتر رود. از این رو فرض شده است به‌ازای هر درصد اختلاف میان سهم شاغلان دارای تحصیلات عالی در استان و شهر تهران، بهره‌وری شهر تهران دچار تغییر شود. با اتکا به این یافته و این فرض، برآورد ارزش افزوده شهر تهران در سناریو با طی مراحل زیر انجام شده است:

۱- محاسبه سهم شاغلان با تحصیلات عالی در استان و شهر تهران
۲- درصد تغییرات سهم شاغلان با تحصیلات عالی میان استان و شهر تهران
۳- افزایش / کاهش ۰/۱۷ درصدی بهره‌وری شاغلان شهر تهران به‌ازای هر درصد بیشتر / کمتر بودن سهم شاغلان دارای تحصیلات عالی در تهران در مقایسه با استان تهران
با طی این سه مرحله، ارزش افزوده بخش‌های مختلف اقتصادی و در نتیجه تولید ناخالص شهر تهران در سناریوی سوم برآورد شده که نتایج آن در جدول شماره (۲-۵) منعکس شده است؛ براساس نتایج به دست آمده تحت این سناریو تولید ناخالص داخلی استان تهران و ارزش افزوده بخش‌های اقتصادی در مقایسه با دو سناریوی دیگر ارقام بالاتری را نشان می‌دهند. این وضعیت تحت تأثیر بالاتر بودن سهم شاغلان دارای تحصیلات عالی در شهر تهران در مقایسه با متوسط استان تهران است.

جدول ۶۳- برآورد تولید ناخالص شهر تهران در سناریوی سوم (میلیارد ریال)

۱۳۹۳	۱۳۹۰	۱۳۸۵	
۹,۱۷۸	۳,۰۳۴	۱,۸۲۲	کشاورزی، شکار، جنگلداری و ماهیگیری
۲۶۷	۱۵۴	۵۶	معادن
۱۷۹,۸۳۶	۱۰۳,۲۶۷	۴۹,۴۴۶	صنعت
۷۵,۰۶۹	۵۷,۴۹۸	۶,۳۲۹	تامین آب، برق و گاز طبیعی
۱۲۰,۲۲۱	۷۵,۱۰۹	۱۹,۴۸۸	ساختمان
۳۶۷,۱۶۰	۱۹۱,۷۷۹	۸۴,۳۳۰	عمده‌فروشی، خرده‌فروشی، تعمیر وسایل نقلیه و کالاهای
۲۵,۳۱۱	۱۱,۵۳۷	۴,۲۶۲	هتل و رستوران
۳۰۱,۷۲۳	۱۵۷,۴۴۵	۴۵,۱۷۱	حمل‌ونقل، انبارداری و ارتباطات
۱۴۰,۰۵۸	۱۰۵,۱۸۲	۳۵,۱۹۴	واسطه‌گری‌های مالی
۴۳۸,۶۱۶	۲۳۵,۳۲۷	۹۷,۴۰۹	مستغلات، کرایه و خدمات کسب‌وکار
۱۱۲,۹۰۱	۶۴,۹۵۸	۳۳,۱۲۵	اداره امور عمومی و خدمات شهری
۵۹,۵۹۳	۳۸,۱۴۸	۱۷,۳۴۶	آموزش
۶۸,۰۳۰	۴۶,۳۸۹	۱۸,۵۱۴	بهداشت و مددکاری اجتماعی
۵۹,۵۷۸	۳۱,۸۱۶	۱۱,۴۹۱	سایر خدمات عمومی، اجتماعی شخصی و خانگی
۱,۹۵۷,۵۴۱	۱,۱۲۱,۶۴۴	۴۲۳,۹۸۳	جمع
۷۲%	۷۷%	۷۱%	سهم از ارزش افزوده استان تهران

مأخذ: محاسبات مشاور

جدول ۶۴- سهم هریک از فعالیت‌ها از تولید ناخالص استان تهران در سناریوی سوم (درصد)

۱۳۹۳	۱۳۹۰	۱۳۸۵	
۰.۵%	۰.۳%	۰.۴%	کشاورزی، شکار، جنگلداری و ماهیگیری
۰.۰%	۰.۰%	۰.۰%	معدن
۹.۲%	۹.۲%	۱۱.۷%	صنعت
۳.۸%	۵.۱%	۱.۵%	تامین آب، برق و گاز طبیعی
۶.۱%	۶.۷%	۴.۶%	ساختمان
۱۸.۸%	۱۷.۱%	۱۹.۹%	عمده‌فروشی، خرده‌فروشی، تعمیر وسایل نقلیه و کالاها
۱.۳%	۱.۰%	۱.۰%	هتل و رستوران
۱۵.۴%	۱۴.۰%	۱۰.۷%	حمل‌ونقل، انبارداری و ارتباطات
۷.۲%	۹.۴%	۸.۳%	واسطه‌گری‌های مالی
۲۲.۴%	۲۱.۰%	۲۳.۰%	مستغلات، کرایه و خدمات کسب‌وکار
۵.۸%	۵.۸%	۷.۸%	اداره امور عمومی و خدمات شهری
۳.۰%	۳.۴%	۴.۱%	آموزش
۳.۵%	۴.۱%	۴.۴%	بهداشت و مددکاری اجتماعی
۳.۰%	۲.۸%	۲.۷%	سایر خدمات عمومی، اجتماعی شخصی و خانگی
۱۰۰%	۱۰۰%	۱۰۰%	جمع

مأخذ: محاسبات مشاور

۲-۲- جمع‌بندی و نتیجه‌گیری و تحلیل مقایسه‌ای سناریوهای ارزش افزوده شهر تهران

افزوده شهر تهران به قیمت ثابت نشان می‌دهد تحت سناریوهای سه‌گانه به ترتیب بین سال‌های ۱۳۸۵ تا ۱۳۹۳ ارزش افزوده شهر تهران نرخ رشدی برابر با ۱/۶ و ۱/۲۰ و ۱/۲۲ را تجربه کرده است. این در حالی است که بین این سال‌ها نرخ رشد ارزش افزوده استان تهران برابر با ۱/۰۷ درصد بوده که نشان می‌دهد شهر تهران به‌طور ناچیزی در مقایسه با استان تهران نرخ رشد بالاتری داشته است.

از دیگر سو بررسی سهم ارزش افزوده شهر تهران از استان تهران در سال ۱۳۹۵ تحت سناریوهای مختلف نشان می‌دهد در سناریوی اول ۶۷ درصد، در سناریوی دوم ۷۰ درصد و نهایتاً در سناریوی سوم ۷۲ درصد از ارزش افزوده استان به شهر تهران اختصاص دارد. همچنین بررسی ساختار تولید شهر تهران در سال ۱۳۹۳ (جدول شماره ۲-۹) نشان می‌دهد در هر سه سناریو بخش مستغلات، کرایه و خدمات کسب‌وکار با سهمی ۲۲/۴ درصدی بیشترین مشارکت را در ارزش افزوده شهر تهران دارد. بعد از آن نیز فعالیت‌های عمده‌فروشی، خرده‌فروشی، تعمیر وسایل نقلیه و کالاها و حمل‌ونقل، انبارداری و ارتباطات و صنعت قرار دارند. از این منظر فعالیت‌هایی که بیشترین سهم را در استان تهران و شهر تهران دارند، یکسان هستند (مراجعه شود به بخش اول گزارش).

همچنان‌که بیان شد آمار و ارقام ارزش افزوده و تولید ناخالص داخلی فقط در سطوح ملی و استانی در ایران تهیه می‌شوند، از این‌رو ایجاد تصویری از اقتصاد کلان در برش‌هایی مانند یک شهر نیازمند به‌کارگیری ابزارها و روش‌های ابتکاری هستند که برآوردهای نسبتاً مناسبی را از آن‌ها تولید کنند. در این بخش از مطالعه با به‌کارگیری سه سناریو مبتنی بر فروض مختلف و محدودیت‌های اطلاعاتی، ارزش افزوده و تولید ناخالص داخلی شهر تهران برآورد شد. خلاصه‌ای از نتایج به‌دست‌آمده در سه سناریو در جدول‌های شماره (۲-۷) تا (۲-۹) منعکس شده است. همچنان‌که در جدول (۲-۷) پیداست با سناریوی اول در سال ۱۳۸۵ تولید ناخالص داخلی استان تهران برابر با ۳۹۲/۳۶۵ میلیارد ریال بوده که با نرخ رشد متوسط سالانه ۲۰/۹۵ درصد تا سال ۱۳۹۳ به ۱۳۹۳/۳۶۵/۸۰۴ میلیارد ریال افزایش یافته است. ضمن اینکه در سناریوهای دیگر رقم مطلق ارزش افزوده شهر تهران بیش از ارقام یادشده برآورد شده‌اند، نرخ رشد آن‌ها در سال‌های ۱۳۸۵ تا ۱۳۹۳ نیز اندکی بیشتر از سناریوی اول است. باید اشاره کرد که در سال‌های ۱۳۸۵ تا ۱۳۹۳ متوسط نرخ رشد ارزش افزوده استان تهران برابر با ۲۰/۸ درصد است که در مقایسه با این نرخ در شهر تهران، اندکی کمتر است. با این حال محاسبه ارزش

جدول ۶۵- مقایسه تولید ناخالص داخلی شهر تهران در ۳ سناریو به قیمت جاری (میلیارد ریال)

متوسط نرخ رشد	۱۳۹۳	۱۳۹۰	۱۳۸۵	
۲۱%	۱,۸۰۴,۳۵۶	۱,۰۳۴,۴۷۶	۳۹۲,۳۶۵	سناریوی ۱:
۲۱.۰۶%	۱,۸۸۲,۸۷۲	۱,۰۷۹,۴۹۰	۴۰۸,۱۶۲	سناریوی ۲:
۲۱.۰۷%	۱,۹۵۷,۵۴۱	۱,۱۲۱,۶۴۴	۴۲۳,۹۸۳	سناریوی ۳:

مأخذ: محاسبات مشاور

جدول ۶۶- مقایسه تولید ناخالص داخلی شهر تهران در ۳ سناریو به قیمت ثابت سال ۱۳۷۶ (میلیارد ریال)

متوسط نرخ رشد	۱۳۹۳	۱۳۹۰	۱۳۸۵	
۱.۶%	۱۱۴,۶۲۴	۱۲۸,۵۳۴	۱۰۳,۷۹۳	سناریوی ۱:
۱.۲۰%	۱۱۹,۶۱۲	۱۳۴,۱۲۷	۱۰۷,۹۷۱	سناریوی ۲:
۱.۲۲%	۱۲۴,۳۵۵	۱۳۹,۳۶۴	۱۱۲,۱۵۶	سناریوی ۳:

مأخذ: محاسبات مشاور

جدول ۶۷- سهم بخش‌های اقتصادی از ارزش افزوده شهر تهران (درصد): ساختار تولید شهر تهران

سناریوی ۱:	سناریوی ۲:	سناریوی ۳:	
۰.۴%	۰.۴%	۰.۵%	کشاورزی، شکار، جنگلداری و ماهیگیری
۰.۰%	۰.۰%	۰.۰%	معدن
۸.۹%	۸.۹%	۹.۲%	صنعت
۳.۸%	۳.۸%	۳.۸%	تأمین آب، برق و گاز طبیعی
۵.۸%	۵.۸%	۶.۱%	ساختمان
۱۸.۸%	۱۸.۸%	۱۸.۸%	عمده‌فروشی، خرده‌فروشی، تعمیر وسایل نقلیه و کالاها
۱.۳%	۱.۳%	۱.۳%	هتل و رستوران
۱۵.۷%	۱۵.۷%	۱۵.۴%	حمل‌ونقل، انبارداری و ارتباطات
۷.۴%	۷.۴%	۷.۲%	واسطه‌گری‌های مالی
۲۲.۴%	۲۲.۴%	۲۲.۴%	مستغلات، کرایه و خدمات کسب‌وکار
۵.۹%	۵.۹%	۵.۸%	اداره امور عمومی و خدمات شهری
۳.۱%	۳.۱%	۳.۰%	آموزش
۳.۶%	۳.۶%	۳.۵%	بهداشت و مددکاری اجتماعی
۳.۱%	۳.۱%	۳.۰%	سایر خدمات عمومی، اجتماعی شخصی و خانگی
۱۰۰%	۱۰۰%	۱۰۰%	جمع

فصل سوم

بررسی و تحلیل وضعیت فعالیت و اشتغال
در مناطق ۲۲ گانه شهر تهران

مقدمه

جمله گروه فعالیت، گروه شغلی و وضعیت شغلی در سرشماری عمومی نفوس و مسکن سال ۱۳۹۵ منعکس نشده، به‌ناچار برای بررسی و تحلیل این موارد از سرشماری عمومی نفوس و مسکن سال ۱۳۹۰ استفاده شده است. همچنین برای بررسی و تحلیل دقیق جزئیات فعالیت و اشتغال در مناطق ۲۲ گانه شهر تهران، محاسبه ارقام مطلق از سهم‌ها و نرخ‌های مربوطه مندرج در جدول‌ها و نقشه‌ها استفاده شده. به این ترتیب تقریباً تصویری شفاف از وضعیت فعالیت و اشتغال در شهر تهران ارائه شده است.

در این بخش به بررسی و تحلیل وضعیت فعالیت و اشتغال در مناطق ۲۲ گانه شهر تهران پرداخته شده است. به این منظور از آمار و اطلاعات مندرج در سرشماری عمومی نفوس و مسکن سال ۱۳۹۵ و ۱۳۹۰ استفاده شد. شایان ذکر است در سرشماری سال ۱۳۹۵ در بخش فعالیت و اشتغال فقط وضعیت فعالیت پرسش‌شوندگان بررسی شده، بنابراین آمار مربوط به جمعیت فعال (شاغل و بیکار)، نرخ‌های بیکاری، اشتغال و... در سال ۱۳۹۵ بررسی شده‌اند. از سوی دیگر از آنجا که ابعادی از وضعیت اشتغال افراد از

۱-۳- تحلیل جمعیت فعال

نشان می‌دهد فقط منطقه ۱۲ نرخ مشارکت اقتصادی بالاتر از متوسط شهر تهران دارد. با این وصف عمده‌ترین دلیل فزونی جمعیت فعال در این مناطق بهره‌مندی از جمعیت در سن کار بالاتر است. در سوی دیگر مناطق ۲۱ و ۲۲ و ۹ و ۱۲ نیز کمترین جمعیت فعال را در میان مناطق شهر تهران دارند. در این مناطق جمعیت در سن کار کمترین میزان را نشان می‌دهد.

بررسی تفکیک جنسی جمعیت فعال در مناطق ۲۲ گانه تهران نیز نکات جالبی را نشان می‌دهد. مناطق ۵، ۲، ۴ و ۸ به ترتیب بیشترین سهم زنان از جمعیت فعال منطقه مربوطه را در اختیار دارند، به همین ترتیب سهم زنان از جمعیت فعال شهر تهران نیز در این مناطق بیشترین میزان را نشان می‌دهد. در سوی دیگر مناطق ۹، ۱۹ و ۱۲ نیز کمترین سهم از جمعیت فعال را به زنان اختصاص داده‌اند. به این ترتیب می‌توان استنباط کرد که توزیع جمعیت فعال در مناطق شهر تهران به‌گونه‌ای است که مناطق ۵، ۲، ۴ و ۸ و شکل و شمایل زنانه‌تری نسبت دیگر مناطق دارند. این وضعیت نشان می‌دهد در صورت برنامه‌ریزی به‌منظور ایجاد زیرساخت‌ها یا هرگونه اقدام و طرحی، در این مناطق توجه به نیازهای اختصاصی زنان فعال از اهمیت بیشتری برخوردار است.

جدول شماره (۱-۳) جمعیت فعال در مناطق ۲۲ گانه شهر تهران را نشان می‌دهد. براساس این جدول در سال ۱۳۹۵ جمعیت فعال شهر تهران برابر ۲,۸۷۷,۶۹۷ نفر بوده است. در همین سال جمعیت فعال ساکن در استان و شهرستان تهران به ترتیب برابر با ۴,۳۱۵,۲۱۱ و ۲,۸۹۹,۵۷۵ نفر بوده که به این ترتیب شهر تهران تقریباً ۶۶ درصد و ۹۹ درصد از جمعیت فعال استان و شهرستان تهران را در اختیار دارد. از طرفی توزیع جنسی جمعیت فعال در شهر تهران نشان می‌دهد مردان با ۲,۳۳۹,۳۸۷ نفر سهمی برابر با (۸/۷۷ درصد) و زنان با ۶۳۸,۳۱۰ نفر و سهمی برابر با (۲۲/۲ درصد) از جمعیت فعال شهر را در اختیار دارند.

بررسی جمعیت فعال در مناطق شهر تهران همچنان که دور از انتظار نیز نیست، نشان می‌دهد که توزیع جمعیت فعال در مناطق ۲۲ گانه تهران یکنواخت نیست. مناطق ۴، ۵، ۲ و ۱۵ دارای بیشترین جمعیت فعال هستند که در عین حال این مناطق بیشترین جمعیت در سن کار را نیز در اختیار دارند. به بیانی دیگر هرچه جمعیت در سن کار در یک منطقه بیشتر باشد، جمعیت فعال نیز در آن منطقه بیشتر است. البته عامل دیگری که میزان جمعیت فعال یک منطقه را تعیین می‌کند، نرخ مشارکت اقتصادی است که بررسی آن نیز

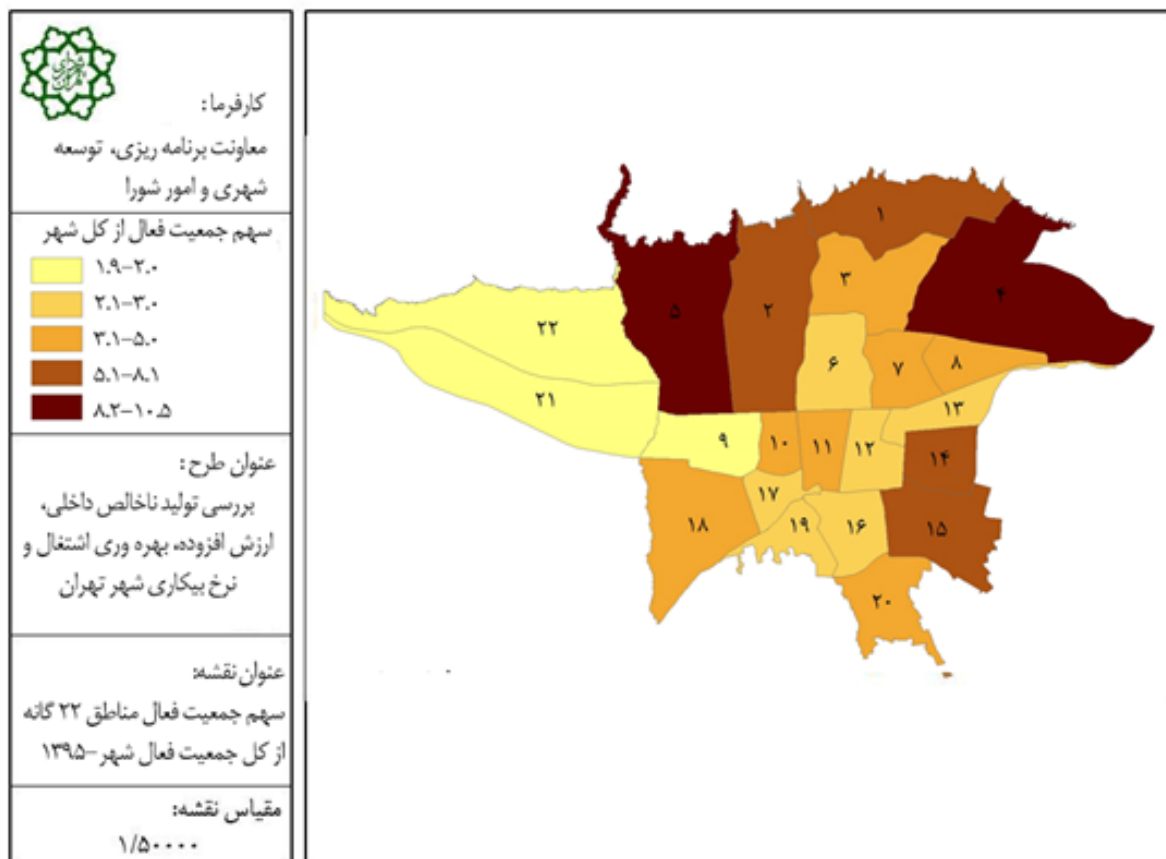
جدول ۶۸- جمعیت فعال مناطق ۲۲ گانه شهر تهران

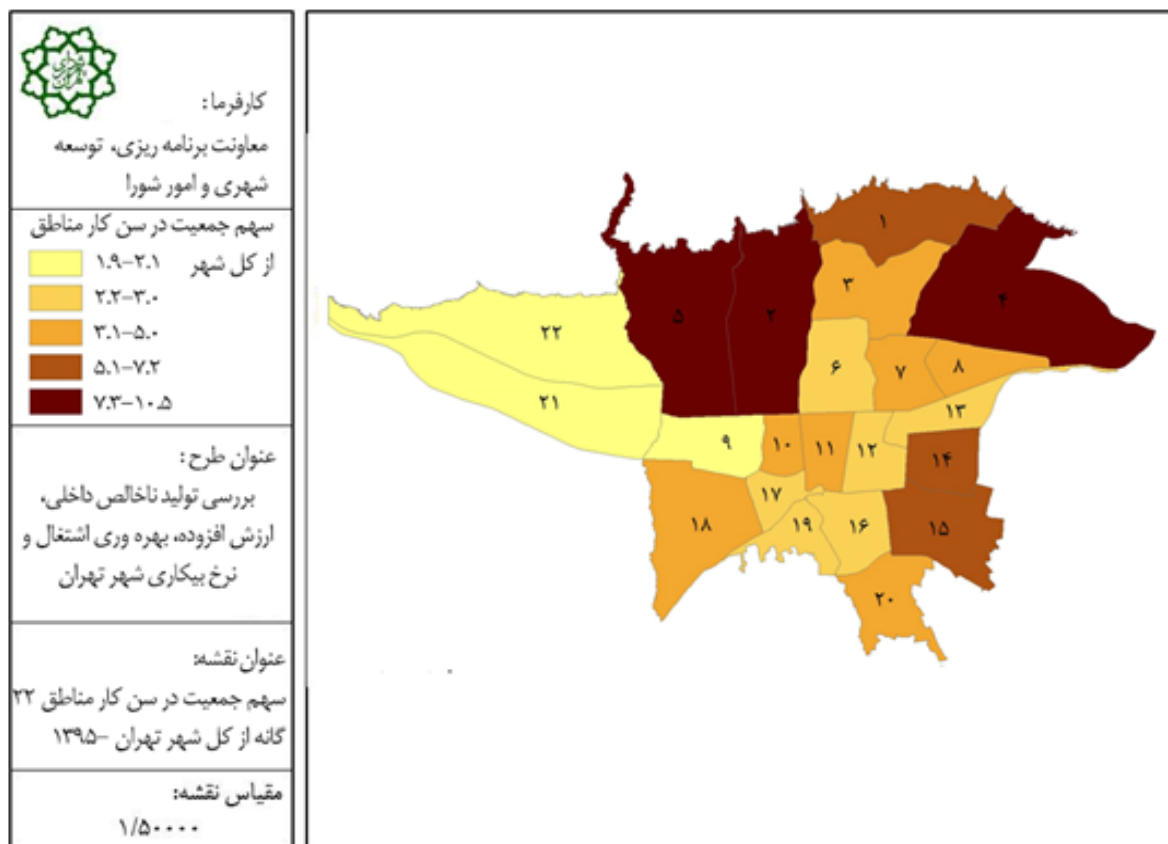
منطقه	جمعیت فعال			سهم مردان از جمعیت فعال منطقه	سهم زنان از جمعیت فعال منطقه	سهم از جمعیت فعال شهر
	مرد	زن	جمع			
مجموع	۲,۳۳۹,۳۸۷	۶۳۸,۳۱۰	۲,۸۷۷,۶۹۷	۷۷.۸%	۲۲.۲%	۱۰۰%
منطقه ۱	۱۲۰,۴۴۱	۴۴,۵۶۴	۱۶۵,۰۰۵	۷۳.۰%	۲۷.۰%	۵.۷%
منطقه ۲	۱۶۱,۱۵۲	۷۳,۸۰۶	۲۳۴,۹۵۸	۶۸.۶%	۳۱.۴%	۸.۲%
منطقه ۳	۷۹,۲۲۸	۳۳,۴۷۸	۱۱۲,۷۰۶	۷۰.۳%	۲۹.۷%	۳.۹%
منطقه ۴	۲۳۵,۳۵۶	۶۶,۳۱۶	۳۰۱,۶۷۲	۷۸.۰%	۲۲.۰%	۱۰.۵%
منطقه ۵	۲۰۸,۹۱۵	۸۴,۷۶۵	۲۹۳,۶۸۰	۷۱.۱%	۲۸.۹%	۱۰.۲%
منطقه ۶	۵۸,۱۲۱	۲۸,۲۰۶	۸۶,۳۲۷	۶۷.۳%	۳۲.۷%	۳.۰%
منطقه ۷	۸۰,۱۸۴	۲۹,۸۱۳	۱۰۹,۹۹۷	۷۲.۹%	۲۷.۱%	۳.۸%
منطقه ۸	۱۰۸,۳۲۲	۳۶,۹۰۷	۱۴۵,۲۲۹	۷۴.۶%	۲۵.۴%	۵.۰%
منطقه ۹	۴۵,۸۵۳	۱۱,۶۷۸	۵۷,۵۳۱	۷۹.۷%	۲۰.۳%	۲.۰%
منطقه ۱۰	۸۸,۰۰۰	۲۶,۳۹۰	۱۱۴,۳۹۰	۷۶.۹%	۲۳.۱%	۴.۰%
منطقه ۱۱	۸۲,۴۰۰	۲۳,۶۶۶	۱۰۶,۰۶۶	۷۷.۷%	۲۲.۳%	۳.۷%
منطقه ۱۲	۶۷,۱۹۹	۱۱,۸۶۲	۷۹,۰۶۱	۸۵.۰%	۱۵.۰%	۲.۷%

منطقه	جمعیت فعال			سهم زنان از جمعیت فعال منطقه	سهم مردان از جمعیت فعال منطقه	سهم از جمعیت فعال شهر
	مرد	زن	جمع			
منطقه ۱۳	۶۴,۴۷۱	۱۶,۸۸۸	۸۱,۳۵۹	۲۰.۸%	۷۹.۲%	۲.۸%
منطقه ۱۴	۱۳۲,۰۲۴	۲۸,۳۹۳	۱۶۰,۴۱۷	۱۷.۷%	۸۲.۳%	۵.۶%
منطقه ۱۵	۱۸۴,۳۹۱	۲۶,۸۹۲	۲۱۱,۲۸۳	۱۲.۷%	۸۷.۳%	۷.۳%
منطقه ۱۶	۷۲,۳۵۷	۱۲,۲۴۳	۸۴,۶۰۰	۱۴.۵%	۸۵.۵%	۲.۹%
منطقه ۱۷	۷۵,۳۹۹	۱۲,۱۱۰	۸۷,۵۰۹	۱۳.۸%	۸۶.۲%	۳.۰%
منطقه ۱۸	۱۱۵,۶۰۷	۱۶,۹۳۳	۱۳۲,۵۴۰	۱۲.۸%	۸۷.۲%	۴.۶%
منطقه ۱۹	۷۱,۷۸۳	۸,۶۱۴	۸۰,۳۹۷	۱۰.۷%	۸۹.۳%	۲.۸%
منطقه ۲۰	۹۷,۲۰۷	۱۸,۷۷۲	۱۱۵,۹۷۹	۱۶.۲%	۸۳.۸%	۴.۰%
منطقه ۲۱	۴۶,۹۲۵	۱۳,۴۵۸	۶۰,۳۸۳	۲۲.۳%	۷۷.۷%	۲.۱%
منطقه ۲۲	۴۴,۰۵۲	۱۲,۵۵۶	۵۶,۶۰۸	۲۲.۲%	۷۷.۸%	۲.۰%

مأخذ: مرکز آمار ایران و محاسبات تحقیق

نقشه ۳-۱ - سهم مناطق ۲۲ گانه از جمعیت فعال شهر تهران در سال ۱۳۹۵

۳-۲- تحلیل نرخ مشارکت اقتصادی

نیروی کار مأیوس شده بر اثر کارگر اضافی مسلط است. اگر با افزایش نرخ بیکاری، نرخ مشارکت نیروی کار افزایش یابد، اثر کارگر اضافی بر اثر تشویق نشدن نیروی کار مسلط است.

۴- افزایش نرخ مشارکت نیروی کار، تحرک و رفاه اقتصادی منطقه را افزایش می دهد و از سوی دیگر افزایش نرخ مشارکت نیروی کار می تواند منجر به افزایش نرخ بیکاری شود.

۵- جمعیت فعال یک منطقه به شدت متأثر از جمعیت در سن منطقه است و سایر عوامل منجر به تغییرات بیشتر یا کمتر جمعیت فعال می شوند.

براین اساس بررسی ها نشان می دهد نرخ مشارکت اقتصادی در شهر تهران در سال ۱۳۹۵ برابر با ۳۷/۶ درصد است؛ این در حالی است که در همین سال نرخ مشارکت اقتصادی در کل استان تهران برابر با ۳۷/۸ درصد و این نرخ در کل کشور برابر با ۳۹ درصد است. به بیانی دیگر نرخ مشارکت اقتصادی در شهر تهران از سطح استان تهران و کل کشور کمتر است. البته با توجه به اینکه آمار اطلاعات منطقه ای شهر تهران در سال های گذشته در دسترس نیست، بررسی روند این نرخ در شهر تهران امکان پذیر نیست؛ با این حال از آنجا که در سال ۱۳۹۵ که اندکی بیش از ۹۹ درصد جمعیت در سن کار و جمعیت فعال شهرستان تهران به شهر تهران اختصاص دارد، بررسی روند نرخ مشارکت در شهرستان تهران تقریب بسیار خوبی از این نرخ در شهر تهران خواهد بود. بررسی سرشماری عمومی نفوس و مسکن در سال های ۱۳۸۵، ۱۳۹۰ و ۱۳۹۵ نشان می دهد نرخ مشارکت اقتصادی به ترتیب در این سال ها برابر با ۴۱/۴ و ۳۸/۲ و ۳۷/۷ درصد بوده است. اگر همین نتایج را به شهر

یکی از مهم ترین شاخص های نشان دهنده وضع فعالیت جمعیت، نرخ مشارکت است. نرخ مشارکت اقتصادی که از تقسیم جمعیت فعال یک گروه سنی به جمعیت متناظر با آن گروه سنی به دست می آید، یک شاخص تجمعی است که بیان کننده یا تابعی از وضعیت اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و سیاسی یک جامعه است. درباره کشورها می توان تقریباً ادعا کرد که هر چه این نرخ بالاتر باشد، آن جامعه سطح رفاهی بالاتری دارد و به طور معمول کمتر کشور پیشرفته ای را می توان یافت که دارای نرخ پایین مشارکت نیروی کار باشد و برعکس به ندرت کشورهای در حال توسعه نرخ مشارکت بالایی دارند. از طرفی این نرخ به نوعی گویای بار تکفل در یک منطقه نیز هست. به بیان دیگر اگر جمعیت فعال را به کل جمعیت یک منطقه تقسیم کنیم، می توان دریافت که یک نفر بار معیشتی چند نفر را در یک جامعه باید بر عهده بگیرد؛ با این وصف درباره نرخ مشارکت نیروی کار باید به نکات زیر توجه کرد:

۱- نرخ مشارکت نیروی کار تابعی از متغیرهای اجتماعی و اقتصادی یک منطقه است. انتظار بر آن است هر چه متغیرهای اجتماعی و اقتصادی مطلوب تر باشند، جمعیت فعال و نرخ مشارکت اقتصادی در منطقه بالاتر باشد.

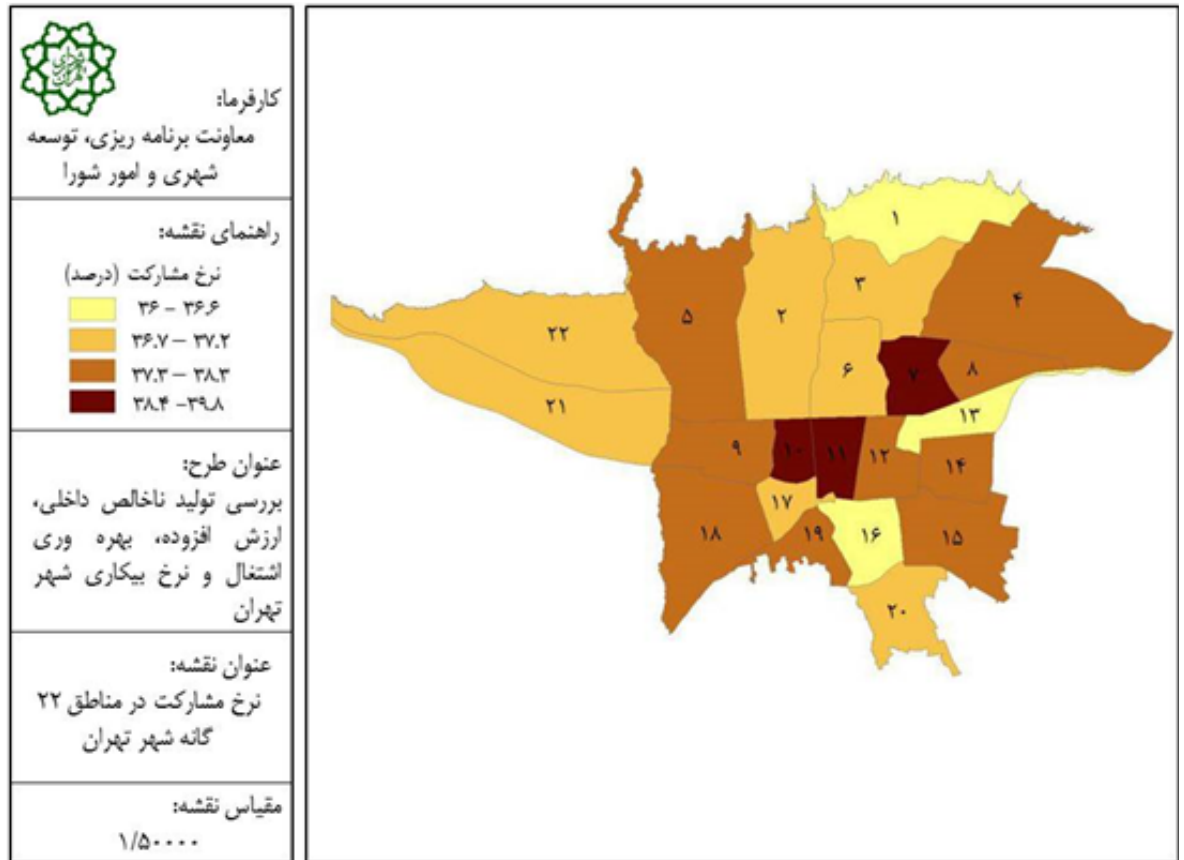
۲- نرخ مشارکت نیروی کار بیان کننده رفاه اقتصادی بالاتر است. به ویژه اگر بالابودن نرخ مشارکت نیروی کار با پایین بودن نرخ بیکاری همراه باشد. نرخ مشارکت نیروی کار بالاتر موجب کاهش بار تکفل شده و تحت این شرایط یک نفر شاغل علاوه بر خود، مسئولیت افراد کمتری را دارد و این به معنی رفاه و آرامش بیشتر شاغلان است.

۳- نرخ مشارکت نیروی کار با نرخ بیکاری ارتباط دارد. اگر با افزایش نرخ بیکاری، نرخ مشارکت نیروی کار کاهش یابد. در این صورت اثر

درصد در منطقه ۱۳ متغیر است. به طور کلی همچنان که نقشه شماره (۳-۳) نشان می‌دهد مناطق ۷، ۱۰ و ۱۱ بالاترین نرخ مشارکت اقتصادی و مناطق ۱، ۱۳ و ۱۶ کمترین نرخ را به خود اختصاص داده‌اند. همچنین مقایسه نرخ مشارکت اقتصادی مناطق ۲۲ گانه و شهر تهران نشان می‌دهد مناطق ۵، ۷، ۸، ۹، ۱۰، ۱۱، ۱۲، ۱۵، ۱۸ و ۱۹ دارای نرخ مشارکت اقتصادی پایین‌تر از متوسط شهر تهران هستند و دیگر مناطق نرخ بالاتر را نشان می‌دهند.

تهران تعمیم دهیم، در خواهیم یافت که نرخ مشارکت اقتصادی در شهر تهران از سال ۱۳۸۵ تا ۱۳۹۵ کاهش یافته است. از این منظر با توجه به پیش‌گفته‌ها، شرایط اجتماعی و اقتصادی در گذر زمان نه تنها به گونه‌ای بهبود نیافته که محرک افزایش نرخ مشارکت اقتصادی در شهر تهران باشد، بلکه در جهت کاهش رفاه عمومی حرکت کرده است. از دیگر سو بررسی نرخ مشارکت اقتصادی در مناطق ۲۲ گانه شهر تهران نشان می‌دهد که این نرخ بین ۳۹/۸ درصد در منطقه ۱۰ و ۳۶/۱

نقشه ۳-۳- نرخ مشارکت اقتصادی در مناطق ۲۲ گانه شهر تهران در سال ۱۳۹۵

۳-۳- تحلیل جمعیت شاغل

۳۵ درصد از کل زنان شاغل کل شهر تهران را شامل می‌شوند. به بیانی دیگر بخش در خور توجهی از زنان شاغل تهرانی در مناطق مذکور تمرکز یافته‌اند. در صورتی که چهره اشتغال این مناطق زنانه‌تر است، توجه به نیازها و ارائه خدمات مختص به زنان شاغل در این مناطق بیشتر اهمیت خواهد داشت. بر این اساس می‌توان ادعا کرد در صورت دسترسی کافی در این مناطق به خدمات و زیرساخت‌های شهری که اشتغال زنان را آسان می‌کند، حداقل ۳۵ درصد (با توجه به هم‌جواری مناطق) از زنان شاغل تهرانی احتمالی می‌توانند شرایط (آسوده‌تری) را تجربه کنند. به نظر می‌رسد یکی از مهم‌ترین دغدغه‌های زنان شاغل همساز می‌ان مسئولیت‌های دوگانه در محل کار و منزل است که یکی از آن‌ها فرزندآوری و بزرگ کردن فرزندان است. از این منظر در صورت دسترسی و تکاپو به خدمات آموزشی و پرورشی مانند مهدهای کودک، دبستان و مراکز تفریحی کودکان می‌تواند یکی از مسائل مورد توجه باشد، باید دقت کرد که هم‌جواری با مراکز اشتغال، دسترسی بالاتر با خدمات و امکانات و... خود می‌تواند علت بالابودن جمعیت زنان شاغل در این مناطق باشد. همچنین با توجه به نقشه شماره (۷-۳) اساساً تمرکز زنان شاغل در شمال تهران نسبت به مناطق جنوبی بیشتر است. در رابطه با این واقعیت چند نکته مهم را می‌توان ارائه کرد که

بر اساس سرشماری عمومی و نفوس و مسکن در سال ۱۳۹۵ در شهر تهران ۲/۵۴۶/۷۷۵ نفر شاغل سکونت دارند که از این تعداد ۵۰۵/۸۹۹ زن (۱۹/۹ درصد) و ۲۰۴۰/۸۷۶ مرد (۸۰/۱ درصد) هستند. شایان ذکر است در مجموع استان تهران سهم زنان و مردان از جمعیت شاغل به ترتیب برابر با ۱۶ و ۸۴ درصد است که نشان می‌دهد توزیع جنسی اشتغال در شهر تهران در مقایسه با استان تهران یکنواخت‌تر است (بالاتر بودن این سهم در شهر تهران بیشتر معلول افزایش سطح سواد، دسترسی به خدمات آموزشی، تغییر سریع‌تر الگوهای فرهنگی، اجتماعی و نیازهای اقتصادی در شهر تهران است). در ضمن نتیجه مقایسه فوق برای کل کشور و شهر تهران نیز صادق است. با این وصف چهره جمعیت شاغل در شهر تهران در مقایسه با استان تهران و کل کشور زنانه‌تر است - گرچه هنوز سهم زنان از جمعیت شاغل پایین است.

بررسی مناطق ۲۲ گانه شهر تهران نشان می‌دهد بیشترین سهم از جمعیت شاغل به ترتیب مربوط به مناطق ۲، ۵، ۱۵ و ۲۰ است. البته تفکیک جنسی جمعیت شاغل نشان‌دهنده این است که اولاً بیشترین جمعیت شاغل زن در مناطق ۴، ۵ و ۲ سکونت دارند (در مجموع این سه منطقه ۱۷۷ هزار زن شاغل سکونت دارند که

تدقیق آن‌ها نیازمند کنکاشی جدی‌تر و فراتر از اهداف این مطالعه است:

۱- نگرش متفاوت به اشتغال زنان ناشی از تفاوت‌های فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی در مناطق جنوبی و شمالی تهران.

۲- تفاوت در دسترسی و تکافو خدمات آموزشی و توانمندسازی زنان در مناطق جنوبی و شمالی تهران.

۳- شکاف در برخورداری‌های اقتصادی که هزینه دسترسی به خدمات تسهیلات اشتغال (مانند آموزش و...) را کاهش می‌دهند^۸.

البته باید توجه کرد از آنجا که دسترسی به جمعیت در سن کار، به تفکیک زن و مرد در مناطق ۲۲گانه شهر تهران میسر نشده و طبعاً نرخ مشارکت اقتصادی زنان و مردان در این مناطق محاسبه نشده، نتیجه‌گیری قطعی درباره تمایل و امکان اشتغال زنان در مناطق مختلف با دشواری جدی مواجه است. بررسی نرخ اشتغال (که از تقسیم جمعیت شاغل به جمعیت فعال به دست می‌آید) نکات درخور توجهی را نشان می‌دهد. همچنان که در نقشه شماره (۳-۹)

مشاهده می‌شود، مناطق ۱۵، ۱۲، ۱۸، ۱۹ و ۲۰ بالاترین و مناطق ۲۱، ۲۲ و ۲ کمترین نرخ اشتغال را به خود اختصاص داده‌اند. همچنین هرچه از شمال تهران به سمت مناطق جنوبی و سمت غرب به شرق حرکت کنیم، نرخ اشتغال بیشتر می‌شود. به بیانی دیگر نرخ اشتغال در مناطق جنوبی به مراتب از مناطق شمالی بالاتر و این نرخ در مناطق شرقی نسبت به مناطق غربی بیشتر است. در صورتی که نقشه مربوط به جمعیت بیکار دارای درآمد در کنار این نقشه بررسی شود، پیداست که در مناطق شمالی با افزایش جمعیت افراد بیکار دارای درآمد، نرخ اشتغال نیز کاهش یافته است. می‌توان استدلال کرد که ساکنان این مناطق بیش از آن که برای درآمدزایی متکی به کار و شغل باشند، اتکاب برآمدهای حاصل از ثروت انباشته دارند. به نظر می‌رسد یکی از مهم‌ترین گواه‌های این مدعی تفاوت فاحش قیمت واحدهای مسکونی یا اداری در مناطق شمالی و جنوبی است که درآمدهای حاصل از آن‌ها می‌تواند توجیه نرخ بالای بیکاران دارای درآمد و نرخ پایین اشتغال در مناطق شمالی-غربی نسبت به شرقی-جنوبی باشد.

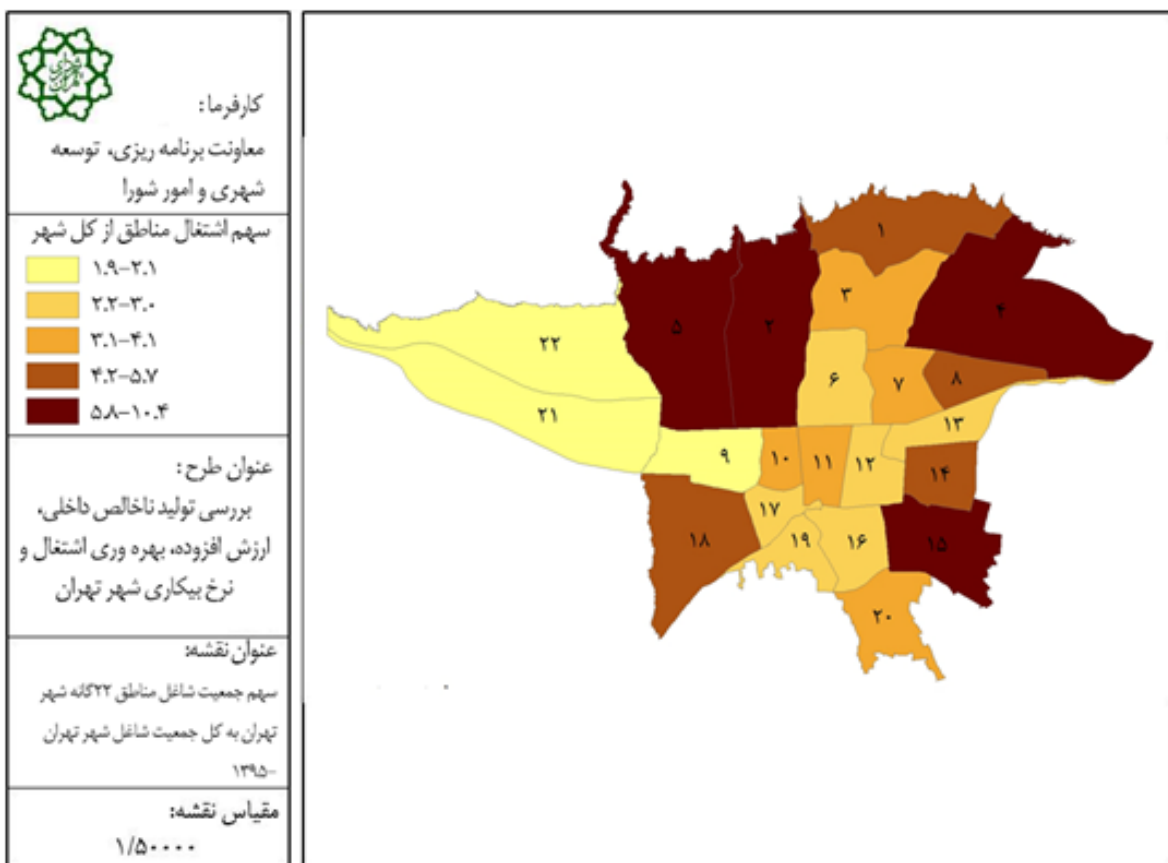
جدول ۶۹- جمعیت شاغل در مناطق ۲۲گانه شهر تهران در سال ۱۳۹۵

منطقه	جمعیت شاغل			سهم زنان از جمعیت شاغل	سهم مردان از جمعیت شاغل	سهم از اشتغال شهر
	جمع	زن	مرد			
مجموع	۲,۵۴۶,۷۷۵	۵۰۵,۸۹۹	۲,۰۴۰,۸۷۶	۱۹.۹%	۸۰.۱%	۱۰۰%
منطقه ۱	۱۴۵,۵۹۱	۳۵,۵۰۳	۱۱۰,۰۸۸	۲۴.۴%	۷۵.۶%	۵.۷%
منطقه ۲	۲۰۲,۴۹۹	۵۸,۴۵۱	۱۴۴,۰۴۸	۲۸.۹%	۷۱.۱%	۸.۰%
منطقه ۳	۹۹,۴۱۳	۲۷,۰۰۲	۷۲,۴۱۱	۲۷.۲%	۷۲.۸%	۳.۹%
منطقه ۴	۲۶۵,۴۵۵	۵۱,۵۷۷	۲۱۳,۸۷۸	۱۹.۴%	۸۰.۶%	۱۰.۴%
منطقه ۵	۲۵۵,۱۱۷	۶۶,۸۲۱	۱۸۸,۲۹۶	۲۶.۲%	۷۳.۸%	۱۰.۰%
منطقه ۶	۷۵,۴۵۴	۲۳,۰۳۸	۵۲,۴۱۶	۳۰.۵%	۶۹.۵%	۳.۰%
منطقه ۷	۹۷,۷۹۳	۲۴,۷۲۱	۷۳,۰۷۲	۲۵.۳%	۷۴.۷%	۳.۸%
منطقه ۸	۱۲۷,۲۲۵	۲۹,۰۶۵	۹۸,۱۶۰	۲۲.۸%	۷۷.۲%	۵.۰%
منطقه ۹	۵۰,۳۲۲	۸,۸۶۳	۴۱,۴۵۹	۱۷.۶%	۸۲.۴%	۲.۰%
منطقه ۱۰	۱۰۰,۳۳۸	۲۰,۸۱۴	۷۹,۵۲۴	۲۰.۷%	۷۹.۳%	۳.۹%
منطقه ۱۱	۹۵,۵۲۳	۱۹,۶۱۰	۷۵,۹۱۳	۲۰.۵%	۷۹.۵%	۳.۸%
منطقه ۱۲	۷۲,۳۵۱	۹,۸۰۹	۶۲,۵۴۲	۱۳.۶%	۸۶.۴%	۲.۸%
منطقه ۱۳	۷۱,۶۴۱	۱۳,۱۸۰	۵۸,۴۶۱	۱۸.۴%	۸۱.۶%	۲.۸%
منطقه ۱۴	۱۴۳,۷۷۳	۲۲,۲۸۸	۱۲۱,۴۸۵	۱۵.۵%	۸۴.۵%	۵.۶%
منطقه ۱۵	۱۹۲,۴۲۰	۲۱,۲۱۹	۱۷۱,۲۰۱	۱۱.۰%	۸۹.۰%	۷.۶%
منطقه ۱۶	۷۵,۶۳۸	۹,۶۸۰	۶۵,۹۵۸	۱۲.۸%	۸۷.۲%	۳.۰%
منطقه ۱۷	۷۸,۵۳۸	۹,۵۷۱	۶۸,۹۶۷	۱۲.۲%	۸۷.۸%	۳.۱%
منطقه ۱۸	۱۱۹,۵۲۲	۱۳,۳۵۷	۱۰۶,۱۶۵	۱۱.۲%	۸۸.۸%	۴.۷%
منطقه ۱۹	۷۲,۶۹۶	۶,۶۳۱	۶۶,۰۶۵	۹.۱%	۹۰.۹%	۲.۹%
منطقه ۲۰	۱۰۴,۷۷۲	۱۵,۳۷۲	۸۹,۴۰۰	۱۴.۷%	۸۵.۳%	۴.۱%
منطقه ۲۱	۵۱,۸۱۵	۱۰,۰۹۵	۴۱,۷۲۰	۱۹.۵%	۸۰.۵%	۲.۰%
منطقه ۲۲	۴۸,۸۷۹	۹,۲۳۲	۳۹,۶۴۷	۱۸.۹%	۸۱.۱%	۱.۹%

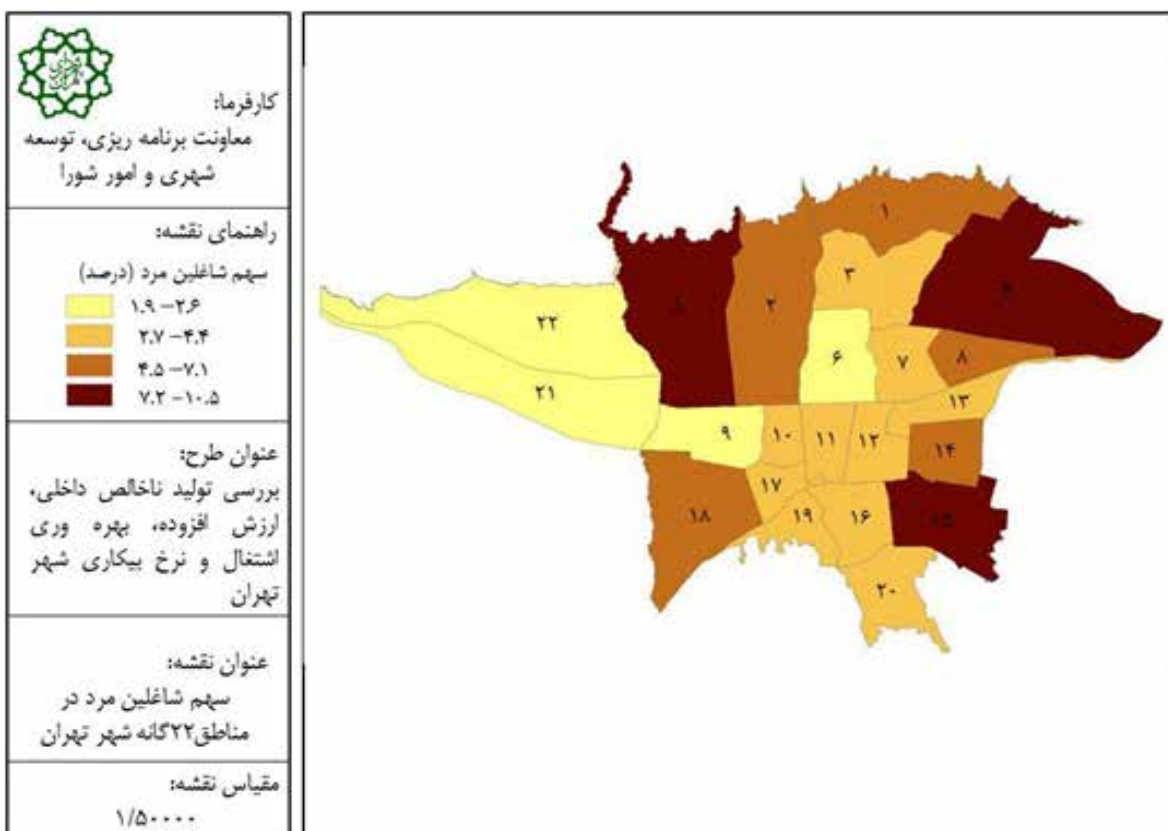
مأخذ: مرکز آمار ایران و محاسبات تحقیق

۸- اگر قیمت زمین و مسکن را مبنای برخورداری اقتصادی و رفاه در مناطق شهر تهران قرار دهیم (گرچه شاخص هزینه و درآمد خانوار گویاتر است، اما عدم دسترسی به آن میسر نبود) می‌توان استدلال کرد که ساکنان مناطق جنوبی از نظر برخورداری اقتصادی نسبت به ساکنان مناطق شمالی ضعیف‌تر بوده که این مسئله احتمالاً می‌تواند بر کاهش فرصت اشتغال زنان تأثیرگذار باشد.

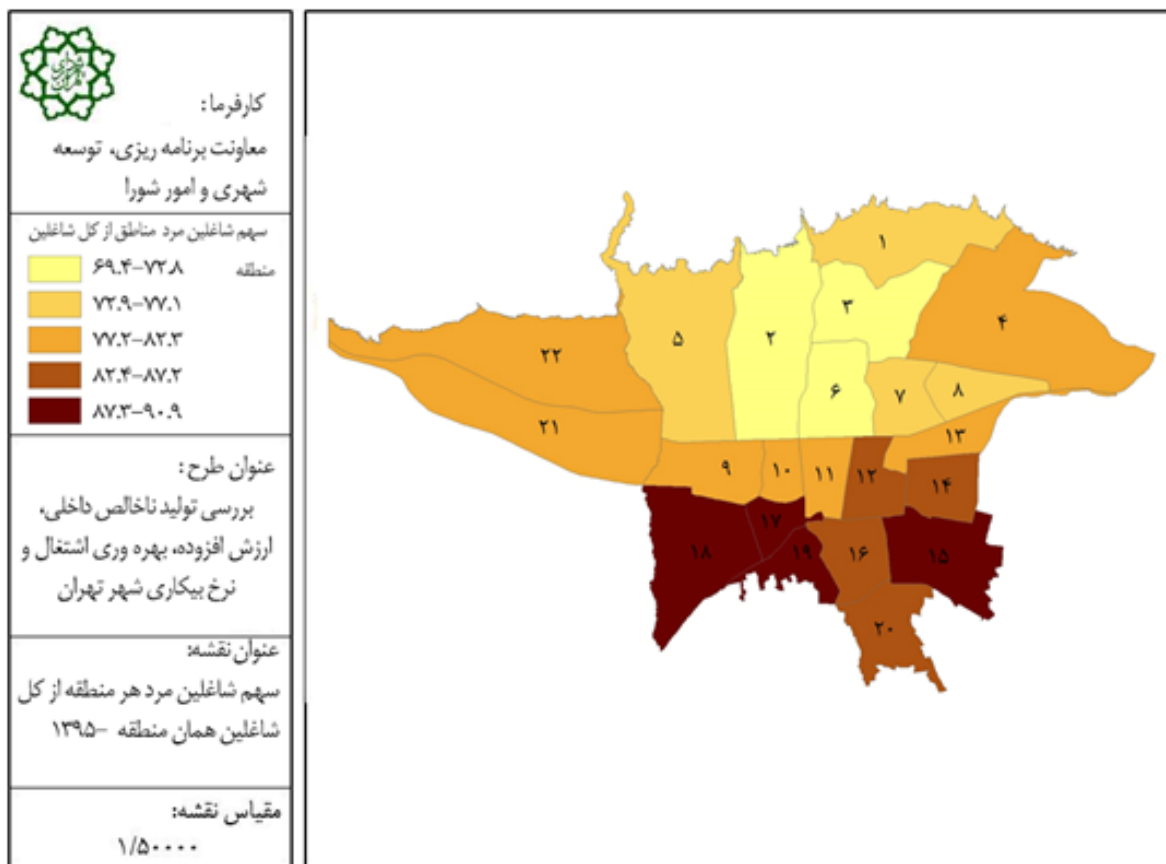
نقشه ۳-۴- سهم جمعیت شاغل مناطق ۲۲ گانه از کل جمعیت شاغل شهر در سال ۱۳۹۵

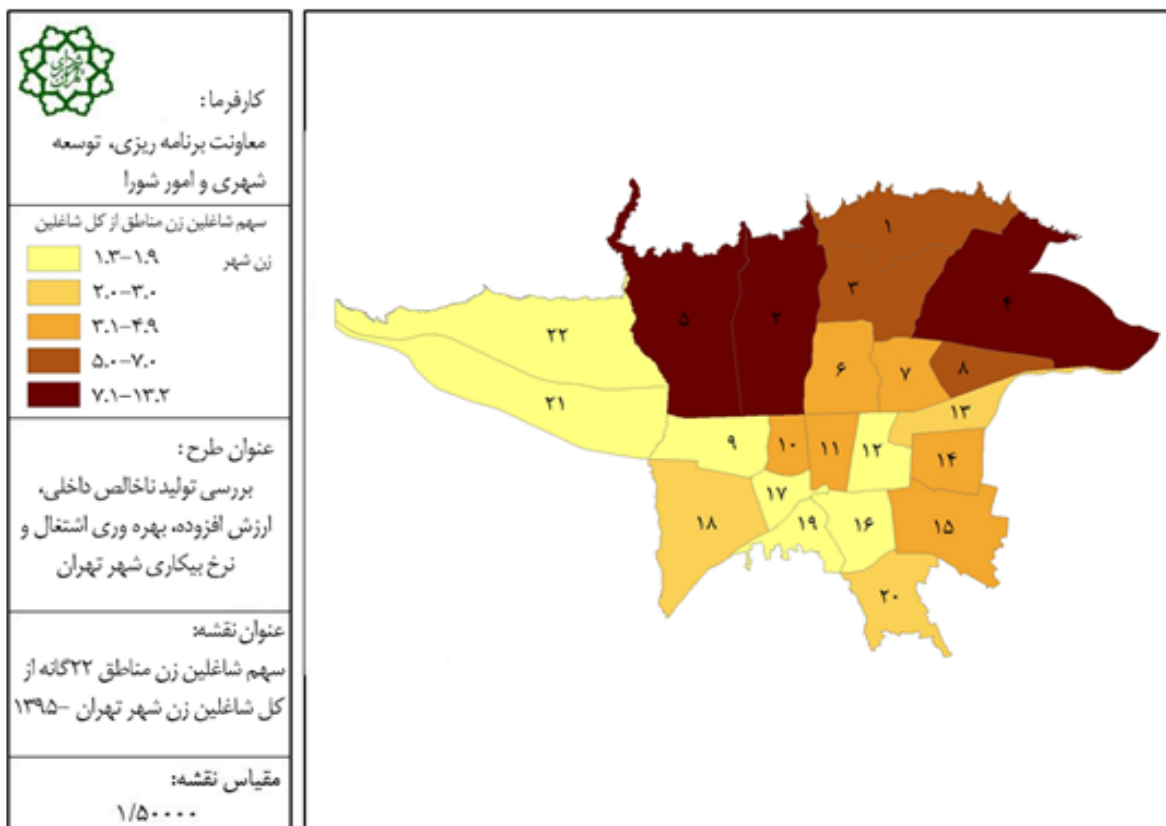
نقشه ۳-۵- سهم شاغلان مرد از کل شاغلان مرد شهر تهران در سال ۱۳۹۵

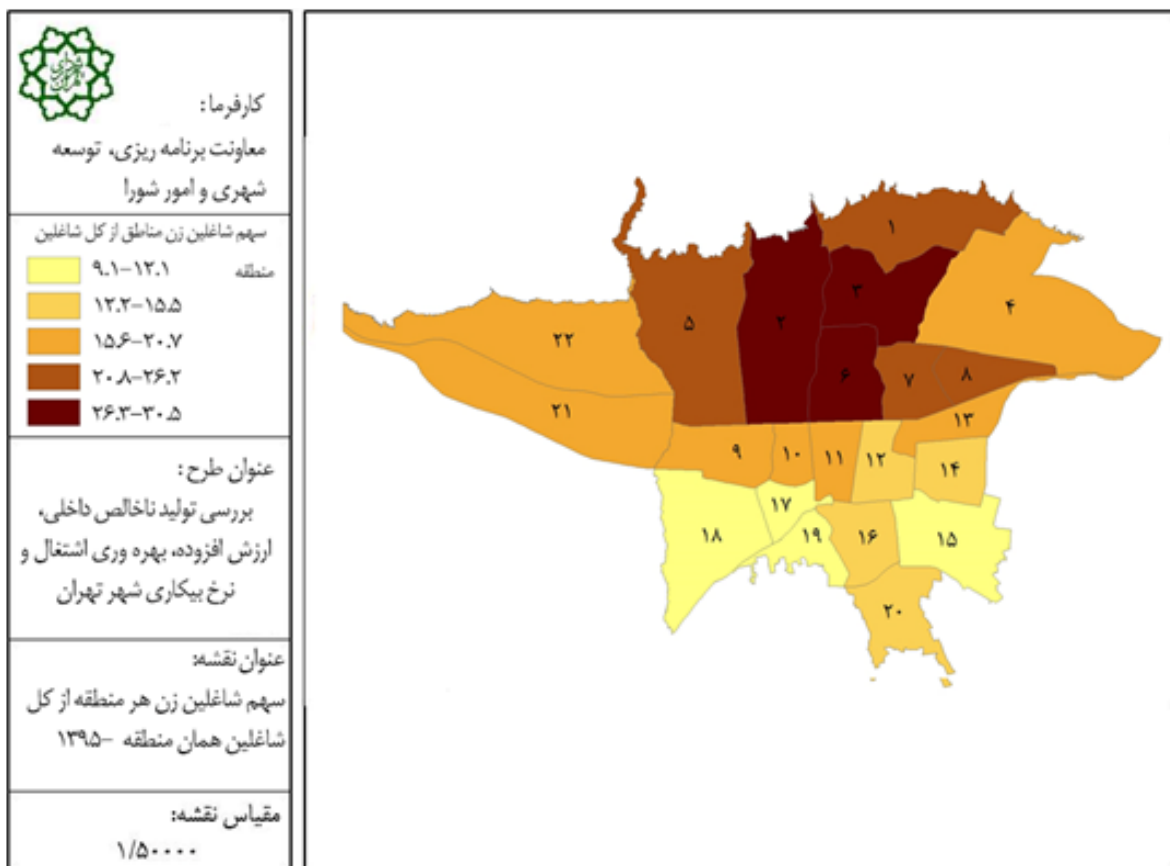
نقشه ۳-۶- سهم شاغلان مرد هر منطقه از کل شاغلان همان منطقه در سال ۱۳۹۵

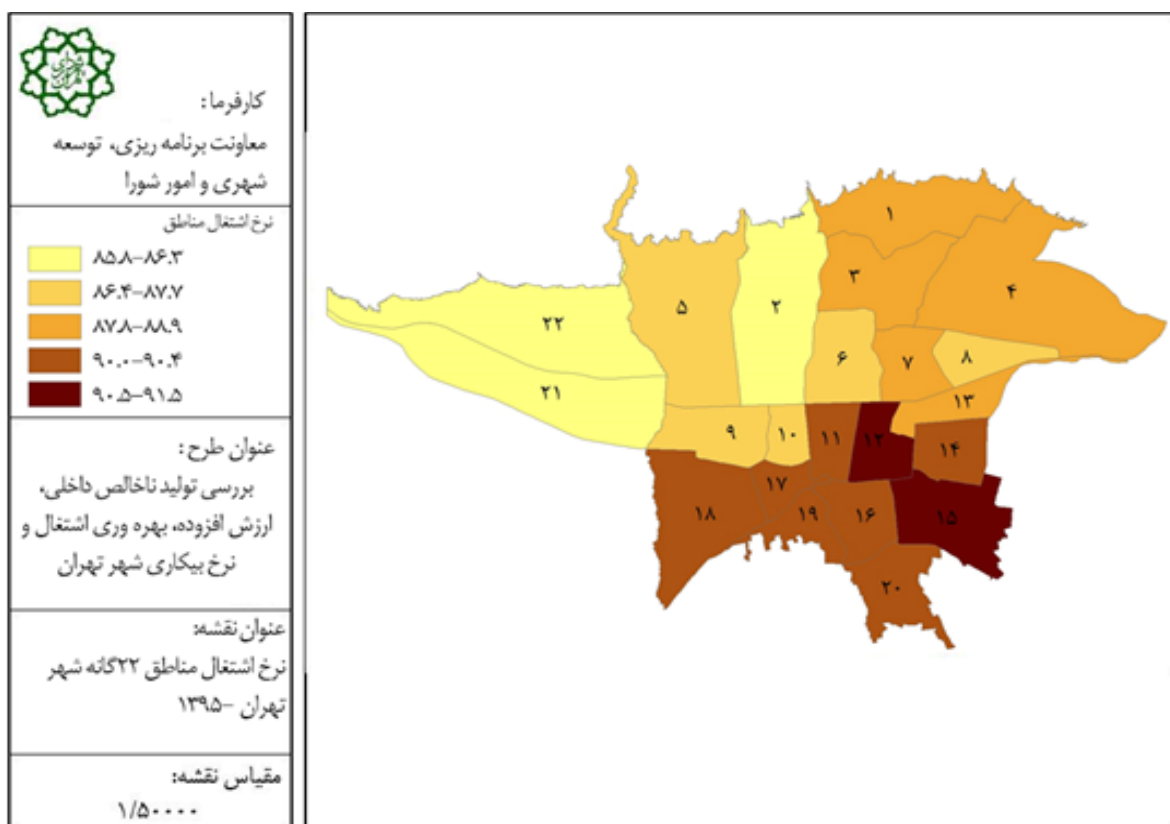
نقشه ۳-۷- سهم شاغلان زن مناطق ۲۲ گانه از کل شاغلان زن شهر تهران در سال ۱۳۹۵

نقشه ۳-۸- سهم شاغلان زن هر منطقه از کل شاغلان همان منطقه در سال ۱۳۹۵

نقشه ۳-۹- نرخ اشتغال مناطق ۲۲گانه شهر تهران در سال ۱۳۹۵

۳-۴- تحلیل جمعیت بیکار

تحت تأثیر سهم بالای مناطق ۲، ۵، ۴ و ۱۵ از جمعیت در سن کار و جمعیت فعال، در این مناطق جمعیت بیکار نیز بالاترین سهم را در اختیار دارد. یعنی بیشتر جمعیت بیکار شهر تهران در این چهار منطقه متمرکز هستند. مناطق ۹، ۱۲ و ۲۲ نیز کمترین سهم از جمعیت بیکار را در اختیار دارند.

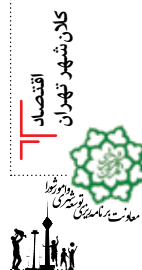
از دیگر سو توزیع جنسیتی درون منطقه‌ای نشان می‌دهد که سهم زنان بیکار از کل بیکاران همان منطقه در مناطق ۱، ۲، ۳ و ۶ بیشترین و در مناطق ۱۶، ۱۷، ۱۸ و ۱۹ کمترین سهم را نشان می‌دهند. توزیع جمعیت زنان بیکار (سهم زنان بیکار هر منطقه از کل زنان بیکار شهر تهران) نیز وضعیت تقریباً مشابهی را نشان می‌دهد. یافته‌های بالا را می‌توان این‌گونه خلاصه کرد تعداد بیکاران زن و نسبت بیکاران زن به بیکاران مرد در همان منطقه، در مناطق شمالی تهران بیشتر است. البته با توجه به تمرکز جمعیت فعال در مناطق شمال و شمال شرق، این مسئله چندان هم دور از انتظار نیست.

بر اساس سرشماری عمومی نفوس و مسکن سال ۱۳۹۵ در مجموع مناطق ۲۲ گانه شهر تهران ۳۳۰/۹۲۲ نفر بیکار سکونت دارند. از این تعداد ۱۳۲/۴۱۱ زن و ۱۹۸/۵۱۱ نفر مرد هستند. بر این اساس ۴۰ درصد از بیکاران شهر تهران زن و ۶۰ درصد باقی‌مانده مرد هستند که نسبت به توزیع جنسیتی بیکاران در کشور و استان تهران توزیعی یکنواخت‌تر را نشان می‌دهد. به بیانی دیگر سهم زنان بیکار از جمعیت بیکار در کشور و استان تهران از این سهم در شهر تهران کمتر است. یکی از دلایل احتمالی این وضعیت می‌تواند نرخ مشارکت اقتصادی بالاتر زنان در شهر تهران در مقایسه با سطح ملی و استان تهران باشد. البته با توجه به دلایل پیش‌گفته نرخ مشارکت اقتصادی به تفکیک جنسیت در مناطق تهران قابل محاسبه نبوده، اما اگر این نرخ در مناطق شهری شهرستان تهران (۵/۱۶ درصد) مبنای قرار داده شود درمی‌یابیم که نرخ مشارکت زنان در شهر تهران از میانگین کشور (۱۳ درصد) کمتر است.

جدول ۷۰- جمعیت بیکار در مناطق ۲۲ گانه شهر تهران در سال ۱۳۹۵

منطقه	جمعیت بیکار			سهم زنان از جمعیت بیکار	سهم مردان از جمعیت بیکار	سهم از بیکاران شهر
	مرد	زن	جمع			
مجموع	۱۹۸,۵۱۱	۱۳۲,۴۱۱	۳۳۰,۹۲۲	۴۰.۰%	۶۰.۰%	۱۰۰%
منطقه ۱	۱۰,۳۵۳	۹,۰۶۱	۱۹,۴۱۴	۴۶.۷%	۵۳.۳%	۵.۹%
منطقه ۲	۱۷,۱۰۴	۱۵,۳۵۵	۳۲,۴۵۹	۴۷.۳%	۵۲.۷%	۹.۸%
منطقه ۳	۶,۸۱۷	۶,۴۷۶	۱۳,۲۹۳	۴۸.۷%	۵۱.۳%	۴.۰%
منطقه ۴	۲۱,۴۷۸	۱۴,۷۳۹	۳۶,۲۱۷	۴۰.۷%	۵۹.۳%	۱۰.۹%
منطقه ۵	۲۰,۶۱۹	۱۷,۹۴۴	۳۸,۵۶۳	۴۶.۵%	۵۳.۵%	۱۱.۷%
منطقه ۶	۵,۷۰۵	۵,۱۶۸	۱۰,۸۷۳	۴۷.۵%	۵۲.۵%	۳.۳%
منطقه ۷	۷,۱۱۲	۵,۰۹۲	۱۲,۲۰۴	۴۱.۷%	۵۸.۳%	۳.۷%
منطقه ۸	۱۰,۱۶۲	۷,۸۴۲	۱۸,۰۰۴	۴۳.۶%	۵۶.۴%	۵.۴%
منطقه ۹	۴,۳۹۴	۲,۸۱۵	۷,۲۰۹	۳۹.۰%	۶۱.۰%	۲.۲%
منطقه ۱۰	۸,۴۷۶	۵,۵۷۶	۱۴,۰۵۲	۳۹.۷%	۶۰.۳%	۴.۲%
منطقه ۱۱	۶,۴۸۷	۴,۰۵۶	۱۰,۵۴۳	۳۸.۵%	۶۱.۵%	۳.۲%
منطقه ۱۲	۴,۶۵۷	۲,۰۵۳	۶,۷۱۰	۳۰.۶%	۶۹.۴%	۲.۰%
منطقه ۱۳	۶,۰۱۰	۳,۷۰۸	۹,۷۱۸	۳۸.۲%	۶۱.۸%	۲.۹%
منطقه ۱۴	۱۰,۵۳۹	۶,۱۰۵	۱۶,۶۴۴	۳۶.۷%	۶۳.۳%	۵.۰%
منطقه ۱۵	۱۳,۱۹۰	۵,۶۷۳	۱۸,۸۶۳	۳۰.۱%	۶۹.۹%	۵.۷%
منطقه ۱۶	۶,۳۹۹	۲,۵۶۳	۸,۹۶۲	۲۸.۶%	۷۱.۴%	۲.۷%
منطقه ۱۷	۶,۴۳۲	۲,۵۳۹	۸,۹۷۱	۲۸.۳%	۷۱.۷%	۲.۷%
منطقه ۱۸	۹,۴۴۲	۳,۵۷۶	۱۳,۰۱۸	۲۷.۵%	۷۲.۵%	۳.۹%
منطقه ۱۹	۵,۷۱۸	۱,۹۸۳	۷,۷۰۱	۲۵.۷%	۷۴.۳%	۲.۳%
منطقه ۲۰	۷,۸۰۷	۳,۴۰۰	۱۱,۲۰۷	۳۰.۳%	۶۹.۷%	۳.۴%
منطقه ۲۱	۵,۲۰۵	۳,۳۶۳	۸,۵۶۸	۳۹.۳%	۶۰.۷%	۲.۶%
منطقه ۲۲	۴,۴۰۵	۳,۳۲۴	۷,۷۲۹	۴۳.۰%	۵۷.۰%	۲.۳%

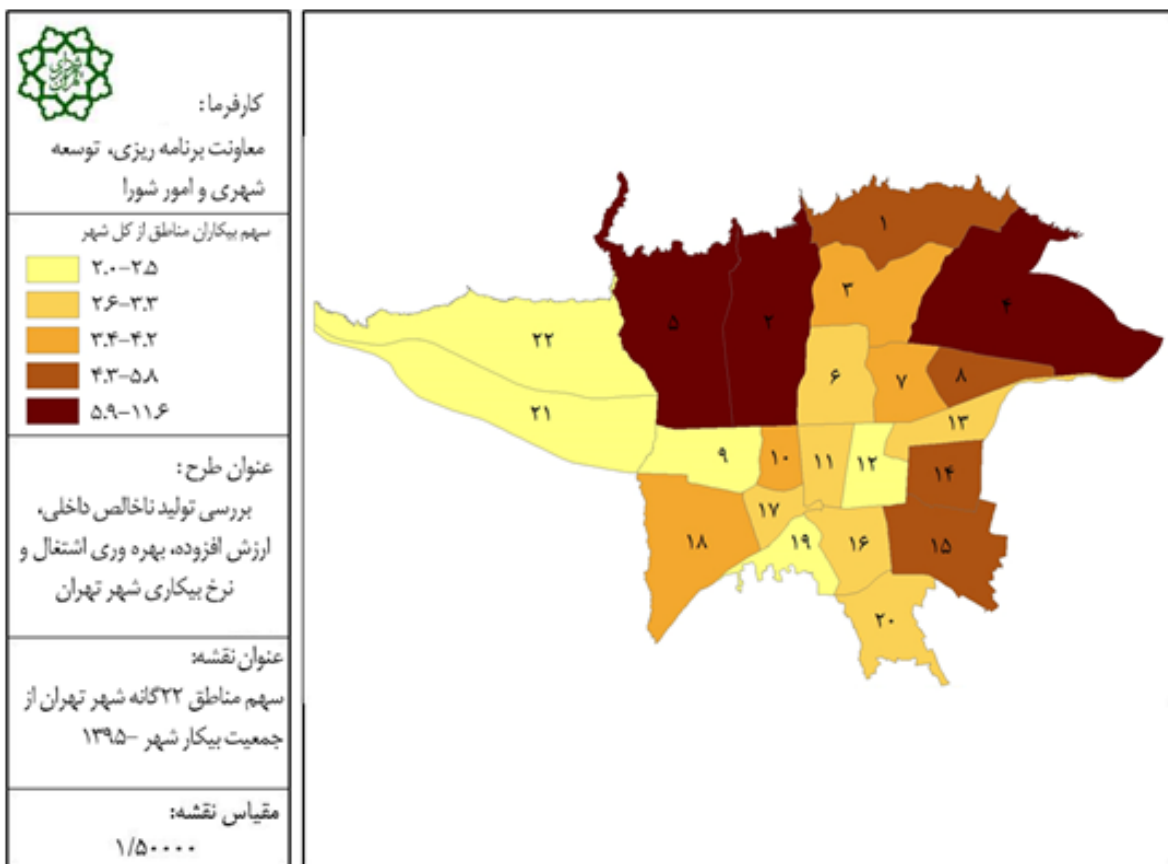
مأخذ: مرکز آمار ایران و محاسبات تحقیق

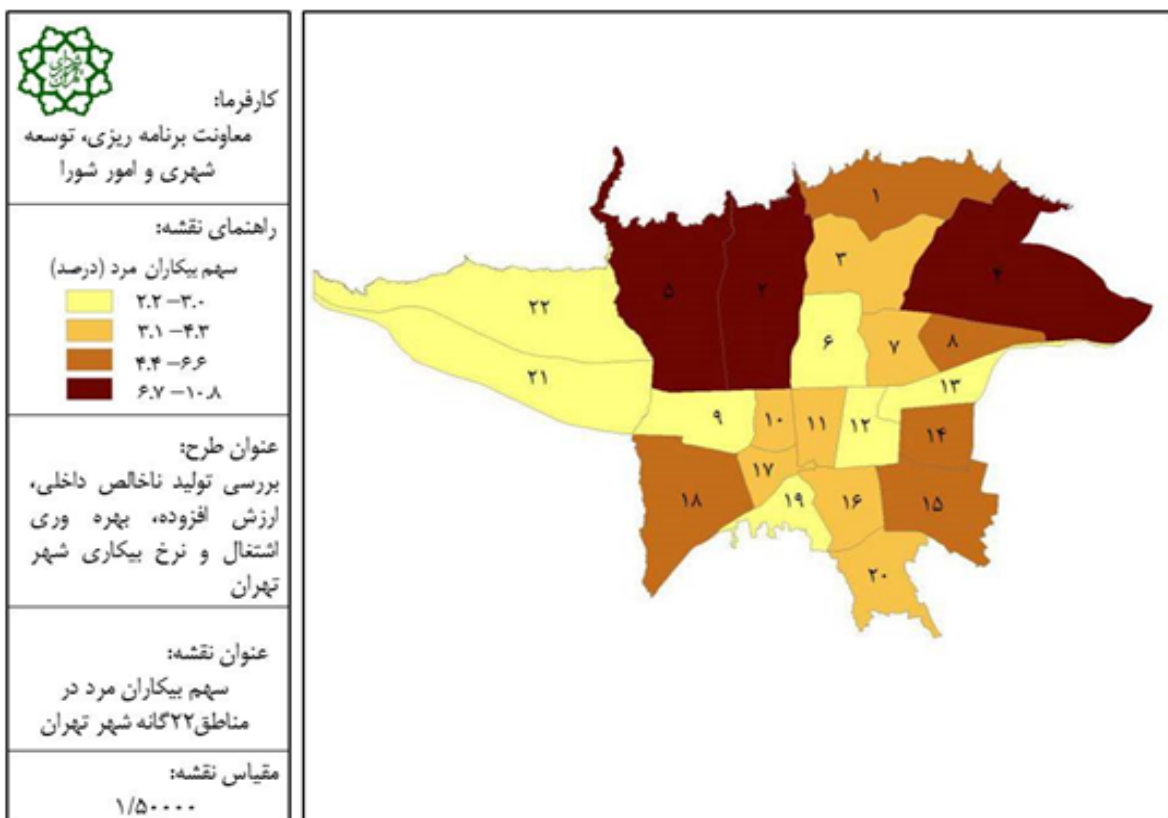
کلان‌شهر تهران
اقتصاد

سازمان پژوهش‌های اقتصادی
جمهوری اسلامی ایران

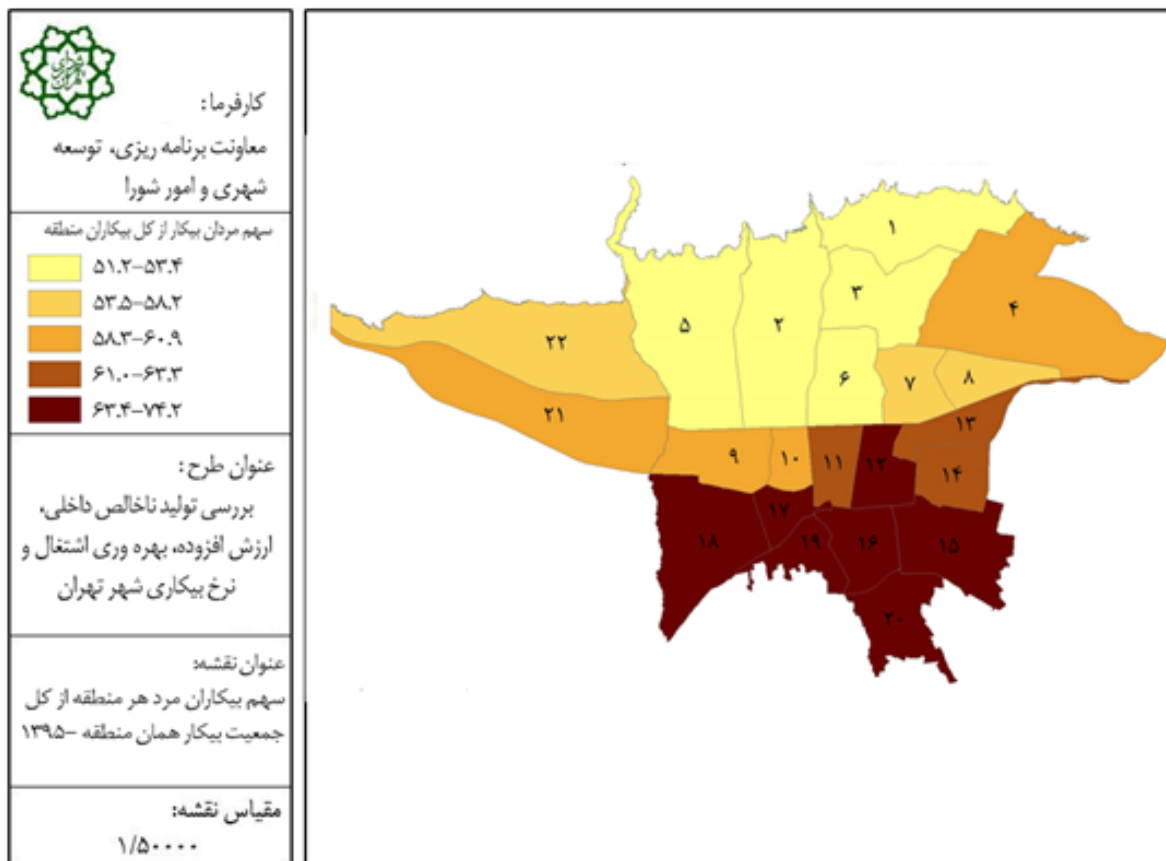
نقشه ۳-۱۰- سهم مناطق ۲۲ گانه شهر تهران از جمعیت بیکار شهر در سال ۱۳۹۵

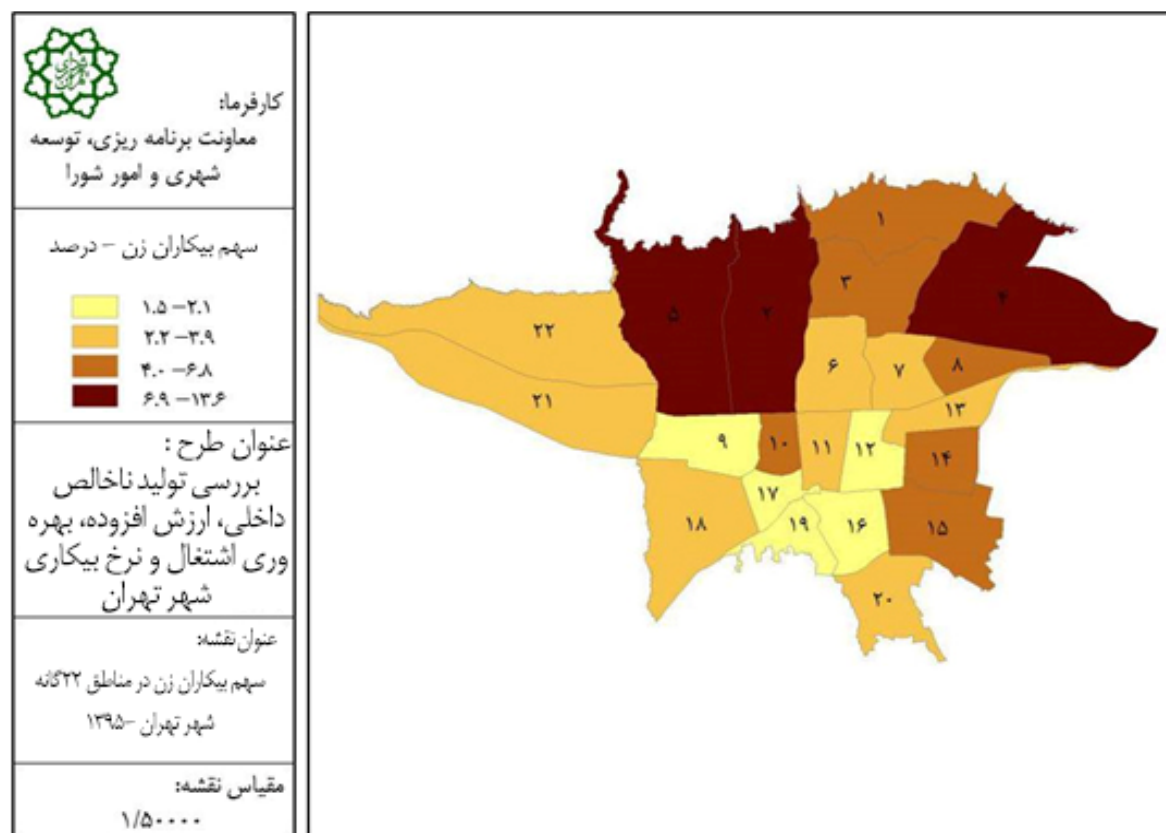
نقشه ۳-۱۱- سهم بیکاران مرد منطقه از کل بیکاران مرد شهر

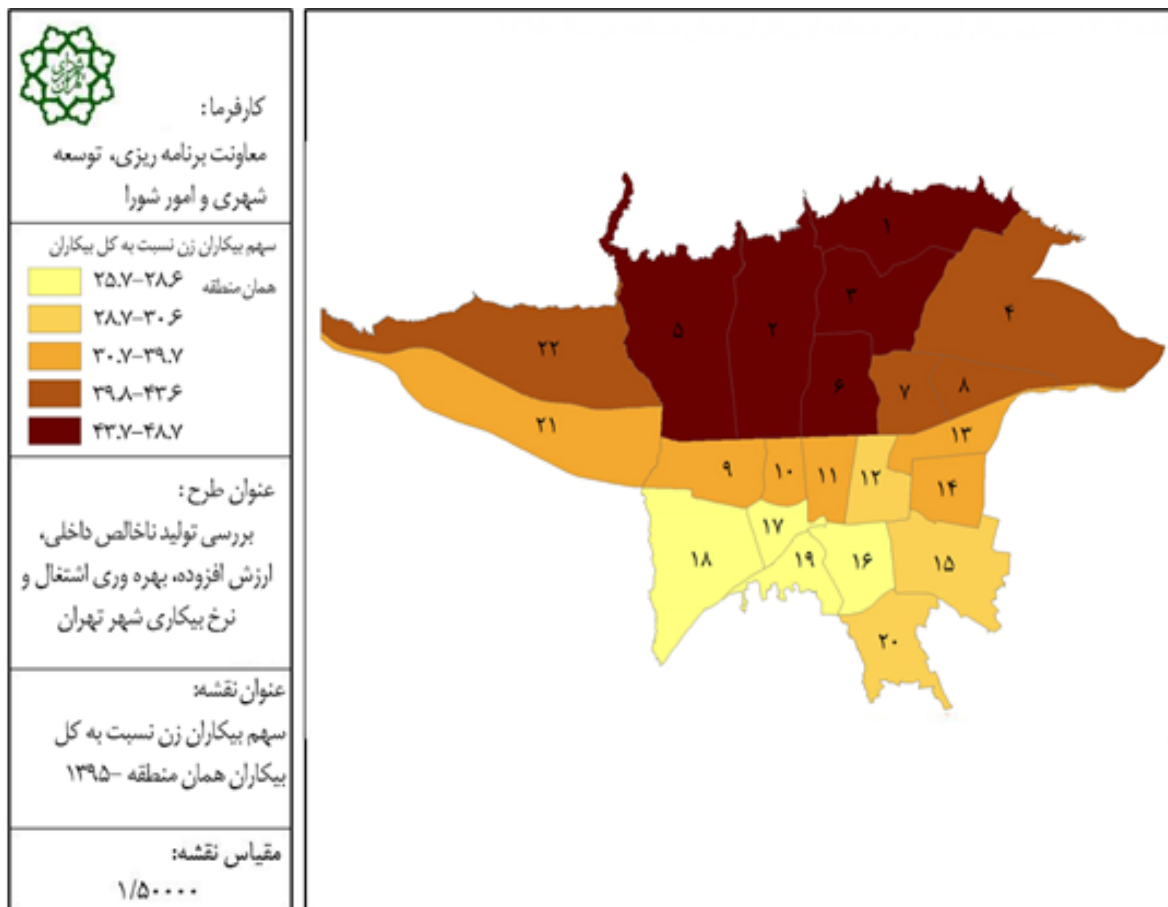

نقشه ۳-۱۲ - سهم بیکاران مرد هر منطقه از کل جمعیت بیکار همان منطقه در سال ۱۳۹۵

نقشه ۳-۱۳ - سهم بیکاران زن منطقه از کل بیکاران زن شهر در سال ۱۳۹۵

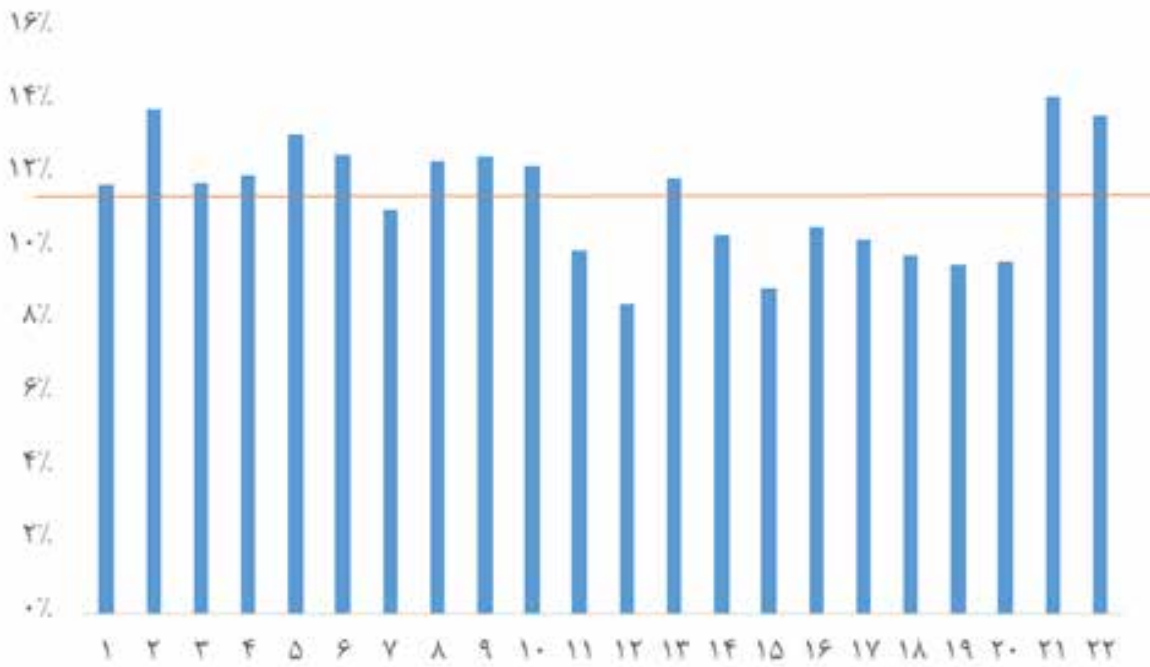
۳-۵- تحلیل نرخ بیکاری

نرخ بیکاری عبارت است از تعداد جمعیت بیکار به کل جمعیت فعال ضرب در عدد صد. نمودار شماره (۱-۳) نرخ بیکاری در مناطق ۲۲ گانه و شهر تهران را نشان می‌دهد. همچنین نقشه شماره (۳-۱۵) نیز نرخ بیکاری در مناطق ۲۲ گانه را نشان می‌دهد. بر اساس این اطلاعات نرخ بیکاری در شهر تهران در سال ۱۳۹۵ برابر با ۱۱/۵ درصد است که از متوسط کشور (۱۲/۶ درصد) کمتر و از متوسط استان تهران (۱۰/۴ درصد) بیشتر است.

بر اساس نقشه (۳-۱۵) مناطق ۲۱، ۲۲ و ۲ بالاترین و مناطق ۱۲، ۱۵ و ۱۱ کمترین نرخ بیکاری را در میان مناطق تهران در اختیار دارند. به طور کلی مناطق شمالی به ویژه شمال غربی تهران بیشترین نرخ‌های بیکاری را از آن خود کرده‌اند. از سویی دیگر همچنان که نمودار (۳-۱) نشان می‌دهد برخی مناطق، برای مثال مناطق یک تا شش نرخ بیکاری بالاتر از میانگین شهر و بعضی دیگر نرخ‌های پایین‌تر دارند؛ اما جدا از این مسئله، ارتباط نرخ بیکاری با نرخ مشارکت اقتصادی است که اثرات کارگران مایوس و کارگران اضافه را در بر دارد. اگر با افزایش نرخ بیکاری، نرخ مشارکت نیروی کار کاهش یابد؛ در این صورت اثر

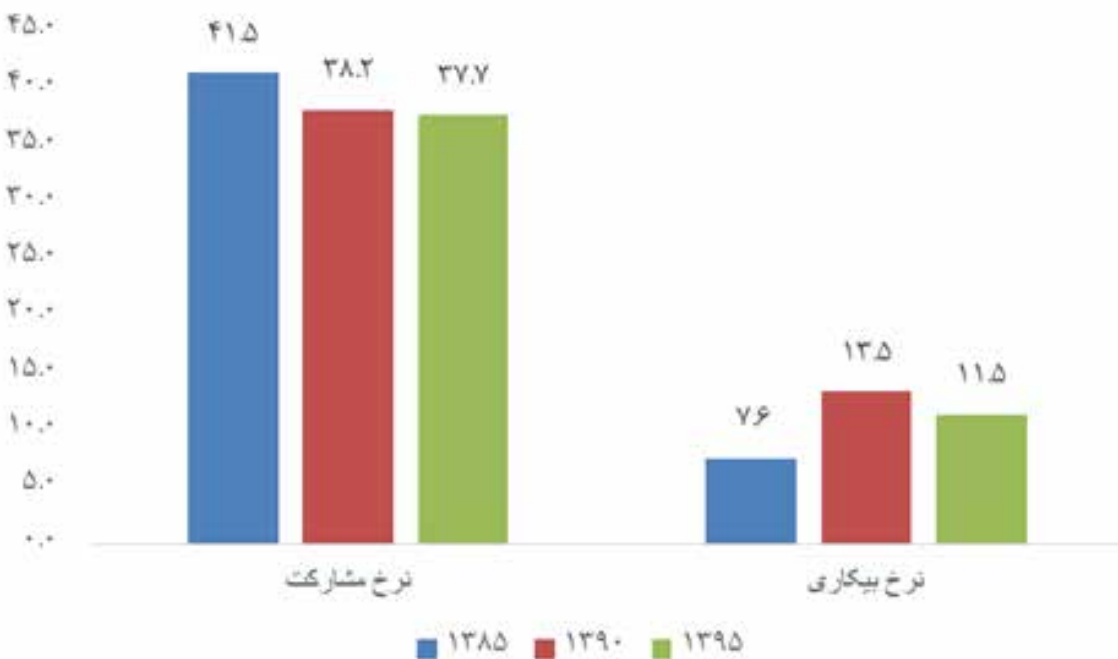
نیروی کار مایوس شده بر اثر کارگر اضافی مسلط است. اگر با افزایش نرخ بیکاری، نرخ مشارکت نیروی کار افزایش یابد اثر کارگر اضافی بر اثر عدم تشویق نیروی کار مسلط است. البته دسترسی به توزیع منطقه‌ای نرخ‌های مشارکت و بیکاری برای شهر تهران در سال‌های ۸۵ و ۹۰ وجود ندارد بنابراین نمی‌توان نتیجه‌گیری دقیقی در این مورد ارائه کرد. با این حال با معیار قرار دادن وضعیت این نرخ‌ها برای شهرستان تهران می‌توان برآوردی نزدیک از وضعیت شهر تهران در دست داشت. نمودار (۲-۳) نرخ مشارکت و نرخ بیکاری در شهرستان تهران را در سال‌های ۸۵، ۹۰ و ۹۵ نشان می‌دهد. بین سال‌های ۱۳۸۵ و ۱۳۹۰ نرخ مشارکت اقتصادی از ۴۱/۵ به ۳۸/۲ درصد کاهش یافته و در همین زمان نرخ بیکاری نیز از ۷/۶ درصد به ۱۳/۵ درصد فزونی یافته است. این وضعیت نشان می‌دهد که بین سال‌های ۱۳۸۵ و ۱۳۹۰ اثر مایوس‌کنندگی بر بازار کار شهر تهران سیطره داشته است. از سویی دیگر، اما نرخ مشارکت اقتصادی و بیکاری از سال ۹۰ تا ۹۵ به ترتیب به ۳۷/۷ به ۱۱/۵ درصد کاهش یافته است. به بیانی دیگر کاهش نرخ بیکاری در این سال بیشتر تحت تأثیر کاهش عرضه نیروی کار بوده است تا بهبود وضعیت اشتغال.

نمودار ۳-۱- نرخ بیکاری در مناطق ۲۲ گانه شهر تهران در سال ۱۳۹۵

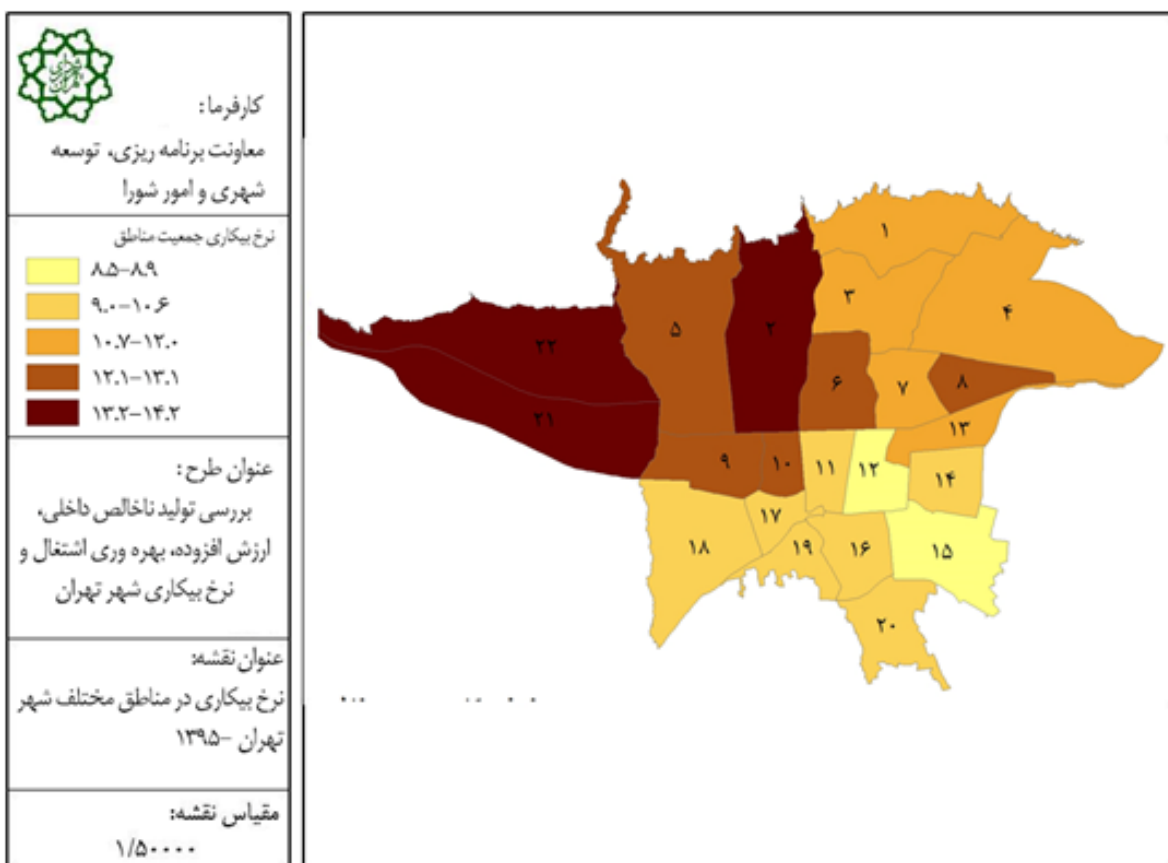

توجه: خط قرمز نشان دهنده نرخ بیکاری شهر تهران است

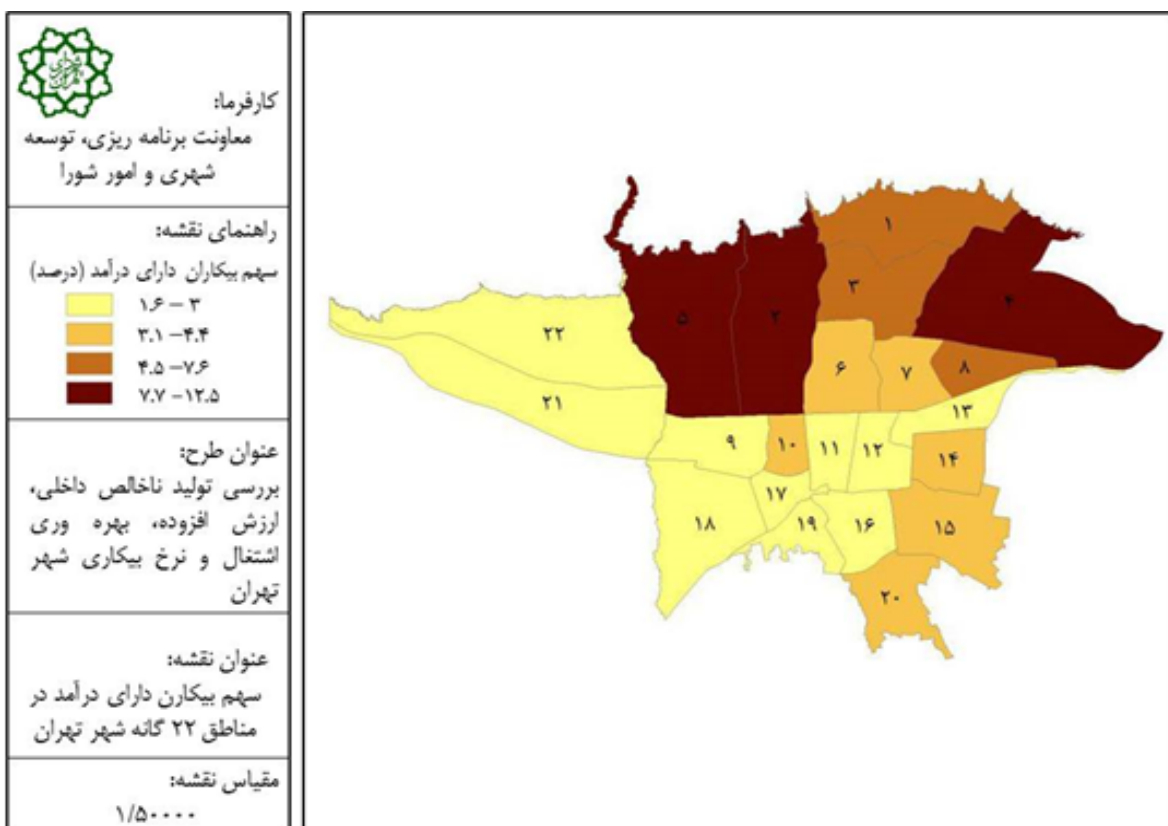
نمودار ۳-۲- روند نرخ مشارکت اقتصادی و نرخ بیکاری در مناطق شهری شهرستان تهران

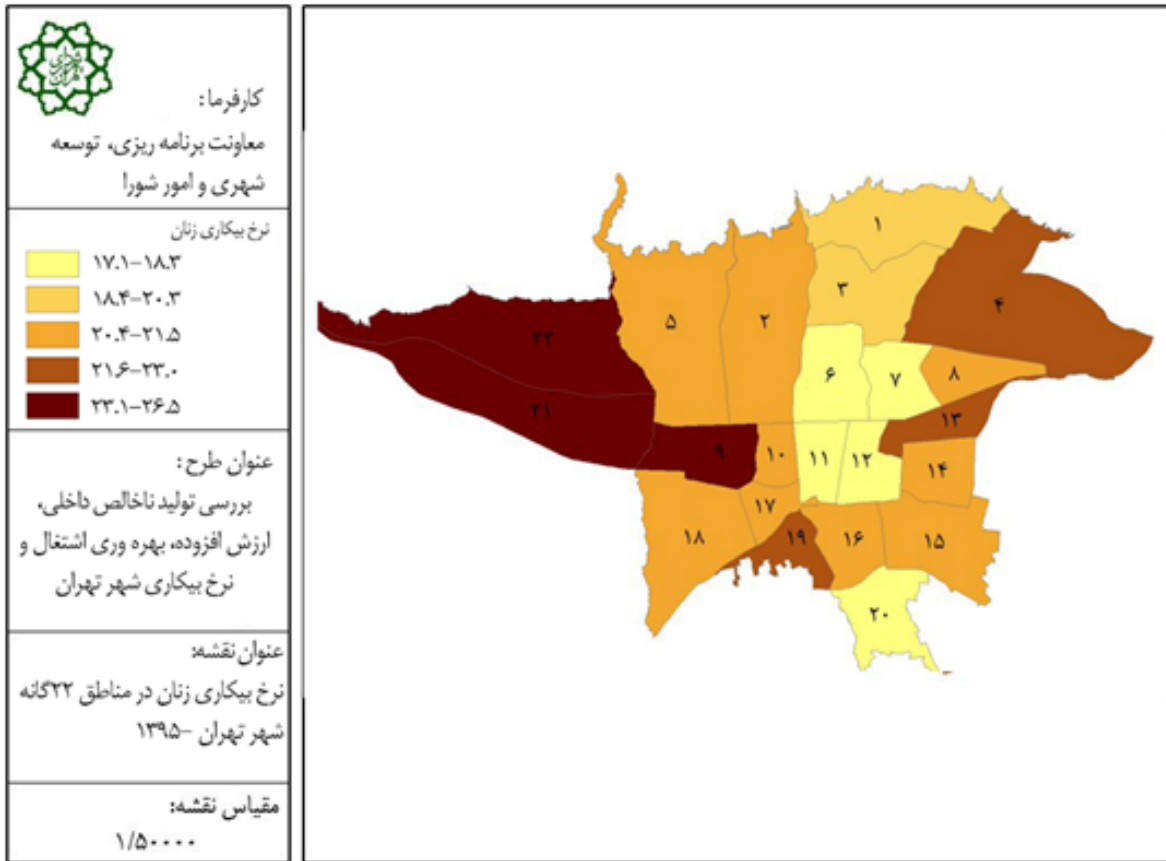
نقشه ۳-۱۵- نرخ بیکاری در مناطق مختلف شهر تهران در سال ۱۳۹۵

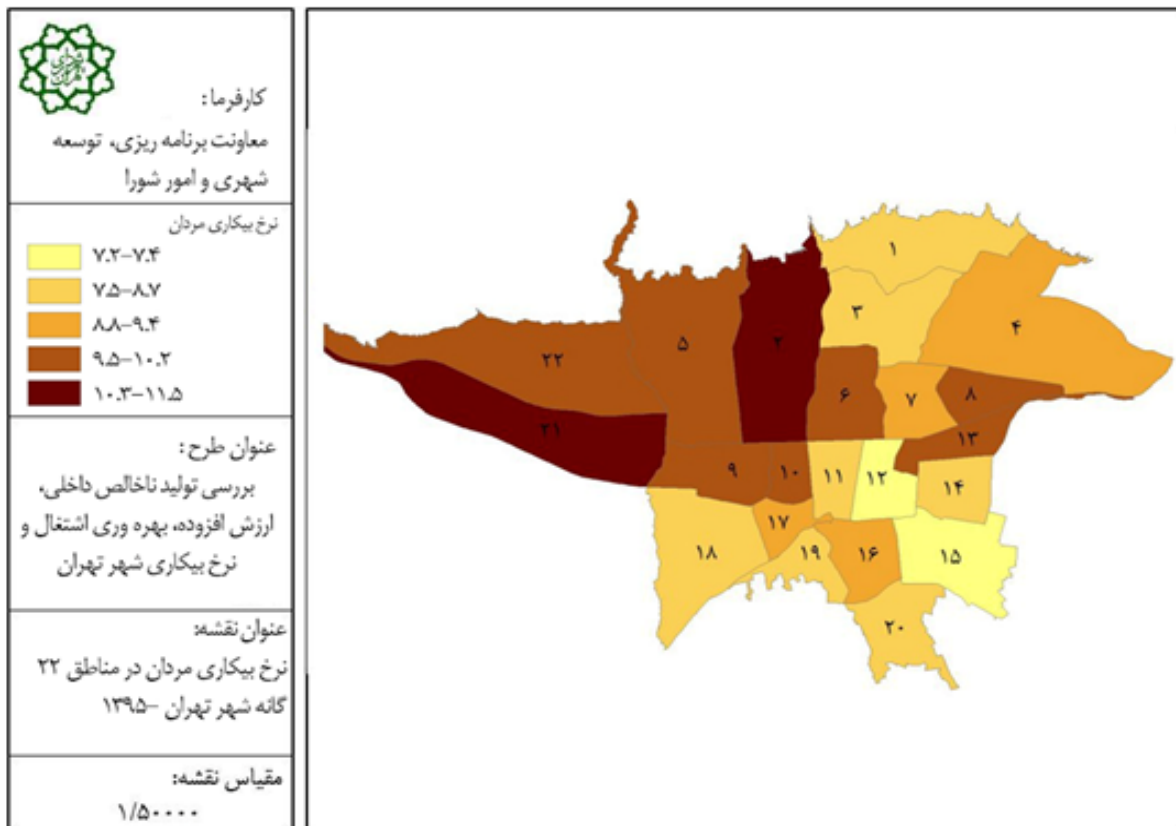
نقشه ۳-۱۶- بیکاران دارای درآمد در مناطق ۲۲ گانه شهر تهران در سال ۱۳۹۵

نقشه ۳-۱۷ - نرخ بیکاری زنان در مناطق ۲۲ گانه شهر تهران در سال ۱۳۹۵

نقشه ۳-۱۸ - نرخ بیکاری مردان در مناطق ۲۲ گانه شهر تهران در سال ۱۳۹۵

۳-۶- ارزیابی و تحلیل جمعیت شاغل بر حسب فعالیت‌های اقتصادی (ساختار فعالیت‌های اقتصادی)

تناسب با برخورداری از جمعیت فعال، این بخش نیز در مناطق مختلف توزیع شده است.

گروه عمده فعالیت «حمل و نقل و انبارداری» در طبقه‌بندی بخش خدمات قرار می‌گیرد که در سال ۱۳۹۰ حدود ۲۱/۲۲۹ نفر از کل شاغلین شهر در آن مشغول به کار بوده‌اند. البته سهم شاغلین این بخش از کل شاغلین شهر تهران در حدود ۹/۶ درصد در سال ۱۳۹۰ بوده است که از این نظر نیز در رتبه چهارم قرار دارد. البته وضعیت این بخش در ساختار اشتغال هر منطقه متفاوت است. به‌گونه‌ای که در بازه‌ای شامل سهم ۴ درصدی در منطقه ۳ تا سهم ۱۴/۶ درصدی در منطقه ۱۶ قرار می‌گیرد (در عموم مناطق این بخش، رتبه سوم یا چهارم را از نظر سهم از اشتغال منطقه در اختیار دارد). از سویی دیگر عمده شاغلان این بخش در مناطق ۴، ۱۵ و ۵ تمرکز یافته‌اند.

بررسی ساختار اشتغال شهر تهران نشان می‌دهد که فعالیت‌های خدماتی مربوط به تأمین جا و غذا (۱/۴ درصد)، املاک و مستغلات (۰/۹ درصد)، فعالیت‌های اداری و خدمات پشتیبانی (۱/۳ درصد)، هنر، سرگرمی و تفریح (۱/۰ درصد)، سایر فعالیت‌های خدماتی (۲/۳ درصد)، فعالیت‌های خانوارها به‌عنوان کارفرما، فعالیت‌های تفکیک‌ناپذیر تولید کالاها و خدمات توسط خانوارهای معمولی برای خودمصرفی (۰/۵ درصد) و در نهایت فعالیت‌های سازمان‌ها و هیئت‌های برون مرزی (۰/۴ درصد) همگی سهم ناچیزی را از اشتغال شهر تهران و البته مناطق ۲۲ گانه در اختیار دارند (جدول ۳-۶). یادآوری می‌شود که توزیع شاغلان این بخش‌ها نیز تقریباً متناسب با بهره‌مندی مناطق از عرضه نیروی کار است.

گروه فعالیت «اطلاعات و ارتباطات» در سال ۱۳۹۰ با اشتغالی برابر با ۴۷۰/۸۱ نفر سهمی ۳/۴ درصدی از اشتغال شهر تهران را به خود اختصاص داده است. از این تعداد، ۲۷/۶۲۲ نفر در مناطق ۲ و ۴ و ۵ سکونت دارند که مجموع این سه منطقه ۳۴ درصد از شاغلان بخش مربوطه را در اختیار دارند. از طرفی ساختار اشتغال مناطق نشان می‌دهد که این بخش در منطقه ۷ با ۵/۸ درصد و در منطقه ۱۷ و ۱۸ با ۱/۷ درصد به ترتیب بالاترین و کمترین سهم از اشتغال همان منطقه را دارد.

بخش بعدی‌ای که بررسی شده، فعالیت‌های مالی و بیمه است. در شهرهای بزرگ دنیا چنین است که عمدتاً خدمات بخش بزرگ تولید داخلی و اشتغال آن شهرها را تشکیل می‌دهد. ولی فرق کلان‌شهرهای بزرگی مثل نیویورک و لندن با شهرهای دیگر در این است که خدمات مالی سهم بزرگی در بخش خدمات در این کلان‌شهرها دارد و وجود بازارهای مالی و بورس در لندن و نیویورک، تولید ناخالص داخلی این کلان‌شهرها را افزایش داده است. از ۵۰۰ شرکت برتر دنیا، ۴۲ شرکت در شهر نیویورک قرار دارند، همچنین این کلان‌شهر بزرگ دنیا ۴۰ درصد از بازارهای مالی دنیا را کنترل می‌کند. همچنین ۷۵ درصد از ۵۰۰ شرکت برتر در شهر لندن دارای دفترهای اداری هستند (خواجه‌پوی، ۱۳۸۹، ۶۱). لندن، یکی از بزرگ‌ترین مراکز مالی جهان به شمار می‌رود که دارایی‌های گروه بین‌المللی آمریکایی و بانک لمن برادرز در آن قرار دارد. لندن که مرکز فعالیت ۲۵۰ بانک خارجی است، بزرگ‌ترین مرکز مبادله ارزهای خارجی و استقرارهای بین بانکی نیز هست. در واقع خدمات مالی، بزرگ‌ترین کالای صادراتی انگلیس محسوب می‌شود، به‌گونه‌ای که ۱۲ درصد درآمدهای مالیاتی دولت این کشور از محل این صنعت تأمین می‌شود (خبرگزاری فارس، به نقل از بلومبرگ، ۱۳۹۱).

در این بخش عملکرد شاغلان شهر تهران و مناطق ۲۲ گانه آن به تفکیک گروه‌های عمده فعالیت در مقطع ۱۳۹۰ بررسی می‌شود. برای این منظور گروه‌های عمده فعالیت در جدول‌های شماره ۳-۴ و ۳-۵ و ۳-۶ بر اساس سرشماری سال ۱۳۹۰ ارائه شده است.

اولین بخش اصلی، کشاورزی است که به دو گروه عمده فعالیت تقسیم (بر اساس کدهای القیایی) می‌شود. در سال ۱۳۹۰ گروه عمده فعالیت «کشاورزی، شکار و جنگل‌داری» شهر تهران ۲۲/۶۵۶ نفر شاغل داشته؛ این تعداد شاغل به این معناست که سهم این رشته فعالیت از اشتغال شهر تهران برابر با ۱ درصد است که به مراتب از سهم آن در سطح کشور کمتر است. البته با توجه به شهری بودن منطقه و نیز نظام اقتصادی حاکم بر شهر تهران، چنین نتیجه‌ای دور از انتظار نیست. این تعداد شاغل نیز تقریباً متناسب با عرضه نیروی کار در هر منطقه توزیع شده‌اند. به طوری که منطقه ۴ با ۱۰/۷ درصد بیشترین سهم و منطقه ۲۲ با ۱/۶ درصد کمترین سهم را به خود اختصاص داده‌اند (جدول ۳-۵). در سویی دیگر بررسی سهم این رشته فعالیت از اشتغال هر منطقه (ساختار اشتغال هر منطقه) نشان می‌دهد که این رشته سهم کمی را از اشتغال هر منطقه در اختیار دارد (جدول ۳-۶).

فعالیت استخراج معدن نیز مانند فعالیت کشاورزی سهم اندکی (۰/۹ درصد) از اشتغال شهر تهران را به خود اختصاص داده است. البته بیشترین میزان شاغلان این بخش در مناطق ۲ و ۵ متمرکز هستند. از سویی دیگر سهم این بخش از اشتغال هر منطقه نیز اندک بوده و در بیشترین مورد در منطقه ۶ به ۱/۵ درصد رسیده است. همچنین سهم مناطق ۴، ۵، ۱۵ و ۱۸ از اشتغال صنعتی شهر تهران بیشترین میزان را نشان می‌دهد به‌گونه‌ای که این سه منطقه در مجموع ۳۷ درصد از شاغلان بخش صنعت شهر تهران را در خود جای داده‌اند.

از نظر اقتصادی صنعت ساخت یکی دیگر از فعالیت‌هایی است که اهمیت دارد. در شهر تهران از کل شاغلین استان حدود ۴۱۹/۰۳۹ نفر در سال ۱۳۹۰ در گروه عمده فعالیت «صنعت ساخت» مشغول به کار بوده‌اند که سهمی ۱۷/۶ درصدی از کل اشتغال شهر تهران را تشکیل داده‌اند. ساختار فعالیت شاغلان هر منطقه نیز نشان می‌دهد بیش از ۲۰ درصد شاغلان مناطق ۱۵، ۱۷، ۱۸ و ۱۹ در بخش صنعت مشغول به کار هستند. بررسی فعالیت کشت و صنعت نیز نشان می‌دهد این فعالیت سهم ناچیزی (۰/۳ درصد) از اشتغال شهر تهران را در اختیار دارد. با این حال بیشتر شاغلان این بخش در مناطق ۵ و ۲۰ تمرکز یافته‌اند.

سهم شاغلان در فعالیت‌های عمده استان نشان می‌دهد که در سال ۱۳۹۰ حدود ۷/۲ درصد از کل شاغلان در فعالیت «ساخت‌مان» شاغل بوده‌اند که از نظر میزان سهم در رتبه پنجم قرار دارد. این وضعیت در بیشتر مناطق ۲۲ گانه نیز صادق است؛ یعنی این بخش رتبه چهارم یا پنجم را از میزان سهم از اشتغال هر منطقه (ساختار اشتغال) در اختیار دارد.

گروه عمده فعالیت «عمده‌فروشی، خرده‌فروشی و تعمیر وسایل نقلیه...» یکی از فعالیت‌های مربوط به بخش خدمات است که در سال ۱۳۹۰ از کل شاغلین شهر تهران، تعداد ۴۴۱/۰۱۵ نفر در آن شاغل بوده‌اند و در دهه مذکور از متوسط رشد سالانه‌ای بالغ بر ۳/۶ درصد برخوردار بوده است. ساختار فعالیت‌های اقتصادی شهر تهران نشان می‌دهد که این گروه فعالیت با سهمی ۱۸/۵ درصدی بیشترین سهم را از اشتغال شهر تهران در اختیار دارد. این وضعیت در همه مناطق ۲۲ گانه نیز قابل مشاهده است، اما در سویی دیگر باید اشاره کرد که این میزان اشتغال در مناطق ۴، ۵، ۱۵ و ۱۴ تمرکز یافته است. البته به‌طور کلی به

اما این وضعیت در شهر تهران اصلاً شباهتی با شهرهای نام‌برده ندارد. بررسی‌ها نشان می‌دهد که این بخش تنها ۳/۶ درصد از اشتغال شهر تهران را در اختیار دارد. از آنجایی که این بخش می‌تواند به‌عنوان یکی از عمده‌ترین خدمات‌پشتیبان تولید و دیگر فعالیت‌های خدماتی در سطح شهر و استان تهران و یا حتی کشور محسوب شود، توسعه‌یافتگی آن می‌توانست بخش حقیقی اقتصاد را نیز تحت تأثیر قرار دهد. البته در این میان موضوع مهمی با عنوان ترتیبات نهادی حاکم بر نظام پولی و مالی وجود دارد که خارج از اهداف این مطالعه است، زیرا ترتیبات نهادی حاکم بر نظام مالی و بیمه‌ای کشور می‌تواند نقش مکملی بخش حقیقی را تسهیل کند یا حتی مانعی بر سر راه آن باشد. جدا از این مسئله، حداقل می‌توان ادعا کرد که تمامی شهرهای رقابت‌پذیر جهانی، بخش مالی و بیمه‌ای گسترده‌ای دارند.

در ادامه فعالیت‌های حرفه‌ای، علمی و فنی با اشتغالی برابر با ۸۲/۹۲۸ نفر سهمی برابر با ۳/۵ درصد از اشتغال شهر تهران را به خود اختصاص داده است. از این نظر فعالیت یادشده رتبه نهم را در مقایسه با دیگر فعالیت‌های اقتصادی در سطح شهر تهران در اختیار دارد. از سویی دیگر بررسی ساختار اشتغال در سطح مناطق نیز نشان می‌دهد که سهم این بخش از اشتغال مناطق ۶، ۲ و ۳ بیشترین میزان را در مقایسه با دیگر مناطق دارد.

گروه فعالیت «اداره امور عمومی و دفاع و تأمین اجتماعی» مربوط به بخش اقتصادی خدمات است و از نظر تعداد شاغلان در آن، اهمیت دارد؛ ضمن اینکه گروه فعالیت مذکور به‌نوعی شاغلان بخش عمومی (دولتی و عمومی) را نشان می‌دهد. از کل شاغلان شهر تهران در سال

۱۳۹۰ تعداد ۲۷۶/۰۱۷ نفر در این بخش مشغول به فعالیت هستند که در واقع ۱۱/۶ درصد از جمعیت شاغل را در اختیار دارد (رتبه سوم در میان بخش‌های اقتصادی). این سهم در مناطق ۹ (۲۱/۲ درصد)، ۱۴ (۱۸/۴ درصد) و ۲۲ (۱۷/۸ درصد) و ۱ (۱۴ درصد) بالاترین میزان را نشان می‌دهد. در عین حال کمترین سهم از ساختار اشتغال نیز مربوط به منطقه ۳ (۸ درصد) است. البته از نظر قدر مطلق تعداد شاغلان این بخش، همچنان مناطق دارای بالاترین جمعیت فعال، بیشترین میزان را نشان می‌دهند.

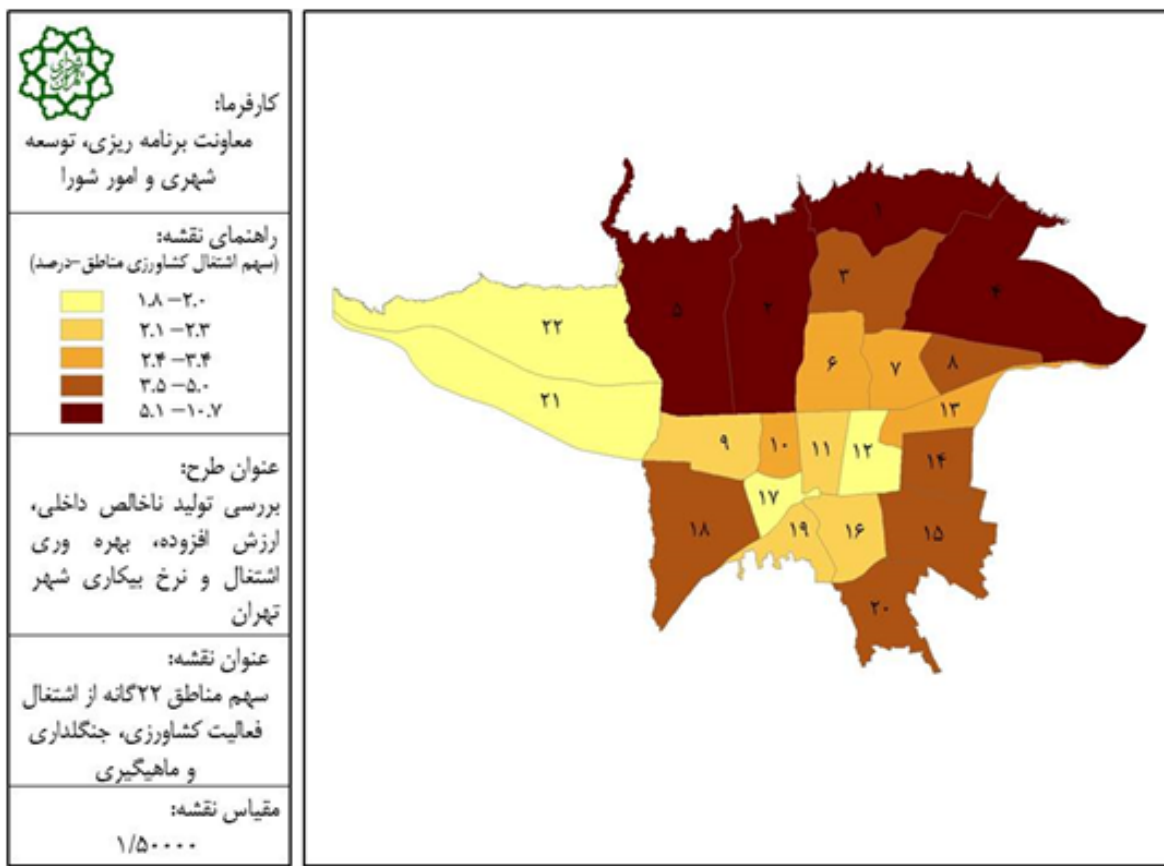
گروه عمده فعالیت «آموزش» که در زمره بخش خدمات است، بالغ بر ۱۵۳/۳۵۰ نفر از کل شاغلان شهر تهران را در سال ۱۳۹۰ به خود اختصاص داده بود که این رقم برابر با سهمی ۶/۴ درصدی از کل اشتغال شهر است. این سهم در مناطق ۶ (۱۰/۳ درصد) و ۲ (۹/۵ درصد) و ۱ (۸/۲ درصد) بالاترین میزان و در مناطق ۱۸ (۳/۴ درصد) و ۱۹ (۳/۳ درصد) کمترین میزان را نشان می‌دهد. نکته‌ای که باید توجه کرد این است که گروه فعالیت «آموزش» یکی از مهم‌ترین فعالیت‌هایی است که بیشترین زنان شاغل را به خود اختصاص داده است. همچنان که سهم زنان از این رشته فعالیت در شهر تهران برابر با ۵۷ درصد است.

در نهایت بررسی فعالیت‌های مربوط به سلامت انسان و مددکاری اجتماعی نشان می‌دهد که این بخش با ۹۹/۱۱۶ نفر شاغل، سهمی ۴/۳ درصدی از اشتغال شهر تهران را در اختیار دارد. این سهم در مناطق ۳ (۶/۵ درصد) و ۲ (۵/۲ درصد) و ۱ (۵/۱ درصد) بالاترین و در مناطق ۱۹ (۲/۳ درصد) و ۱۸ (۲/۷ درصد) و ۱۵ (۲/۶ درصد) کمترین است.

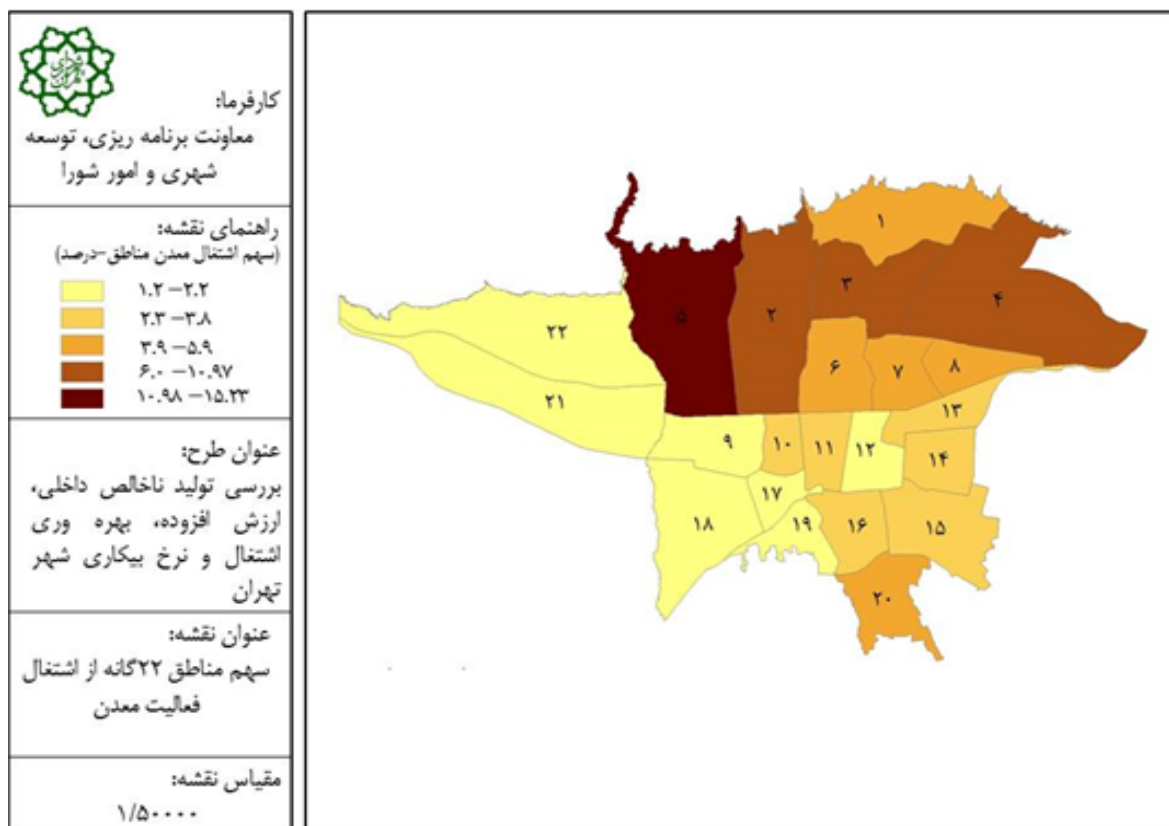
جدول ۷۳- سهم هر یک از فعالیت‌های اقتصادی از اشتغال مناطق ۲۲گانه در سال ۱۳۹۰ (درصد)

نوع فعالیت	مناطق ۱	مناطق ۲	مناطق ۳	مناطق ۴	مناطق ۵	مناطق ۶	مناطق ۷	مناطق ۸	مناطق ۹	مناطق ۱۰	مناطق ۱۱	مناطق ۱۲	مناطق ۱۳	مناطق ۱۴	مناطق ۱۵	مناطق ۱۶	مناطق ۱۷	مناطق ۱۸	مناطق ۱۹	مناطق ۲۰	مناطق ۲۱	مناطق ۲۲	
کشاورزی، باغبانری و ماهیگیری	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%
استخراج معادن	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%
تولید انرژی (برق)	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%
کشت و صنعت	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%
تعمیر، برق، گاز، بخار و تهویه هوا	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%
گردشگری، مخابرات، خدمات مالی و فعالیت های نسبی	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%
مدیریت	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%
صنایع معدنی و استخراج، صنایع نساجی و صنایع غذایی	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%
سخت و نازک و خدماتی	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%
فعالیت های خدماتی مربوط به تعمیرات و ساخت	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%
فناوری اطلاعات	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%
فعالیت های مالی و بیمه	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%
فعالیت های املاک و مستغلات	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%
فعالیت های حرفه ای، علمی و فنی	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%
فعالیت های تفریحی و خدمات پشتیبانی	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%
بار مسافر عمومی و ترافیک زمینی بین شهری	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%
آموزش	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%
فعالیت های مربوط به سلامت انسان و خدمات اجتماعی	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%
خدمات سرگرمی و تفریح	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%
سایر فعالیت های خدماتی	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%
فعالیت های خدماتی در زمینه کارآمدی، فعالیت های خدماتی در زمینه تولید و خدمات تولیدی	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%
فعالیت های سازماندهی و مدیریت برون مرزی	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%
فعالیت های ناشناخته	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%	۰.۵%

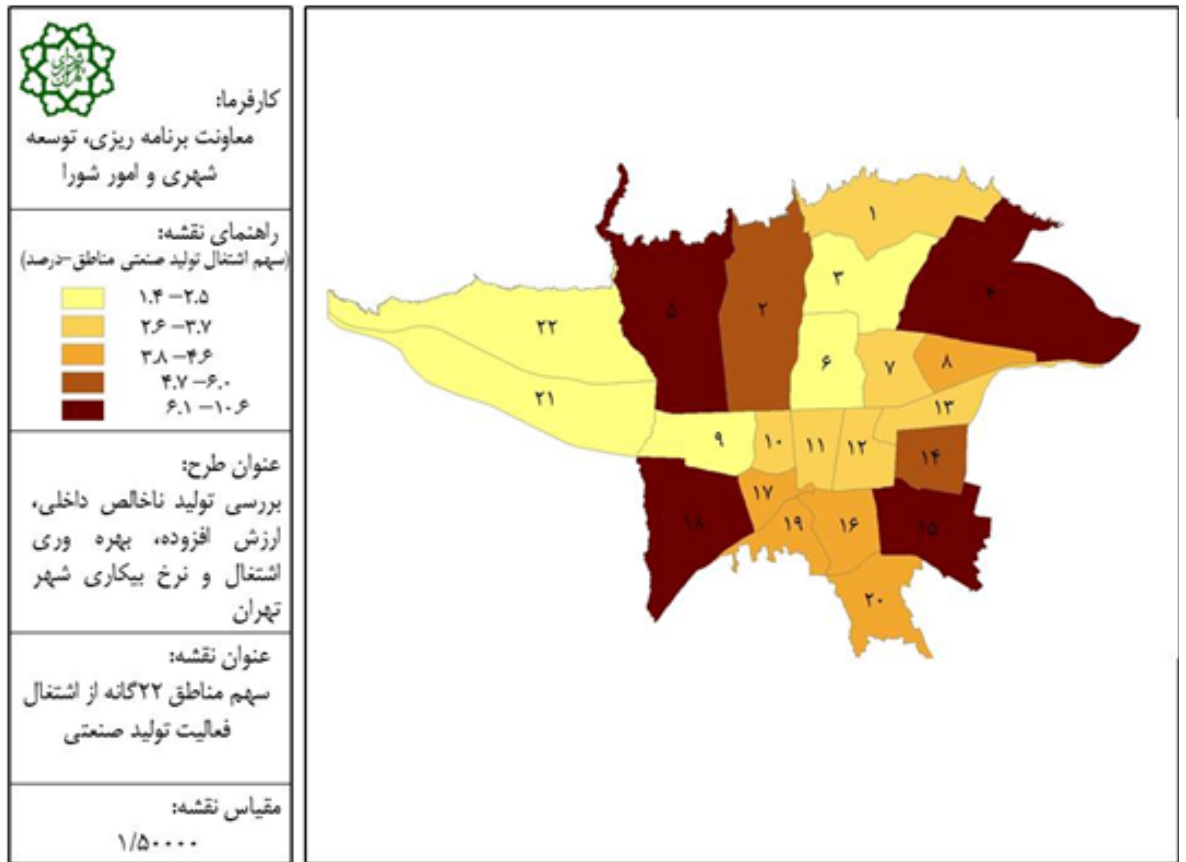
نقشه ۳-۱۹ - سهم مناطق ۲۲ گانه از اشتغال فعالیت کشاورزی، جنگلداری و ماهیگیری

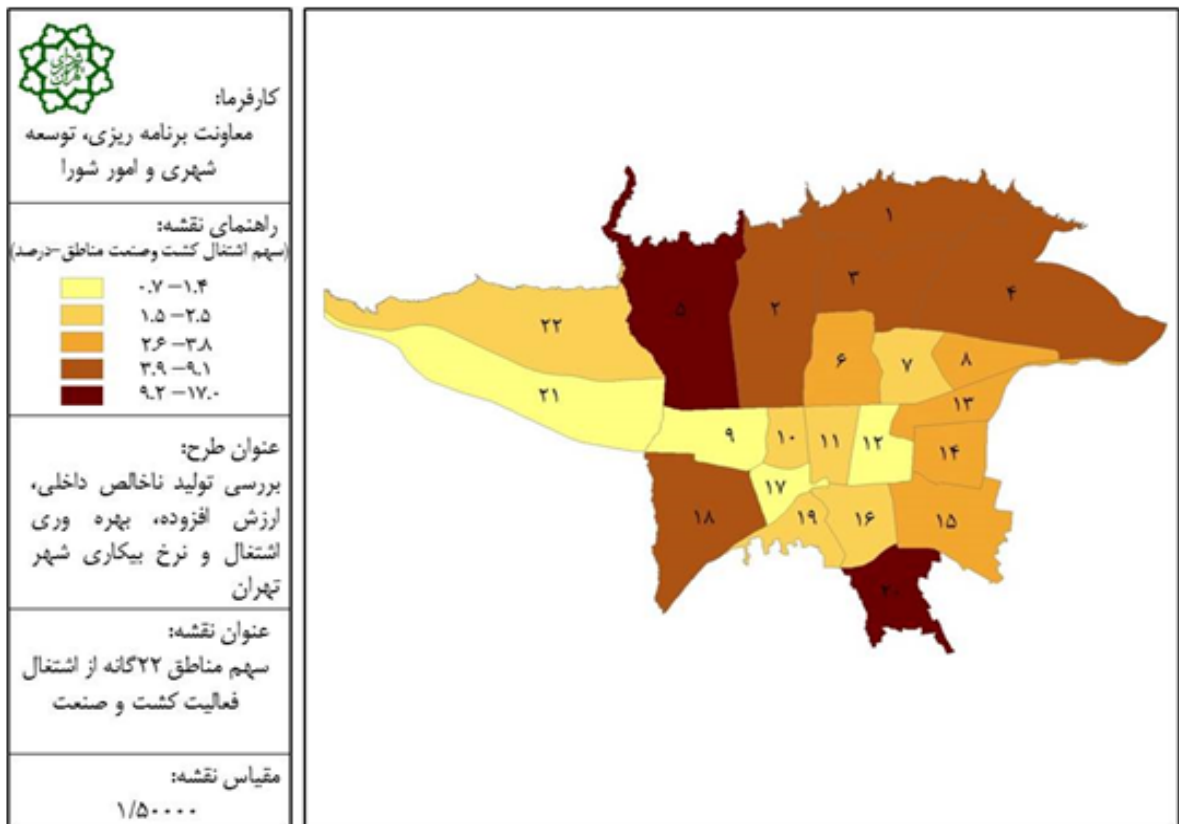
نقشه ۳-۲۰ - سهم مناطق ۲۲ گانه از اشتغال فعالیت استخراج معدن

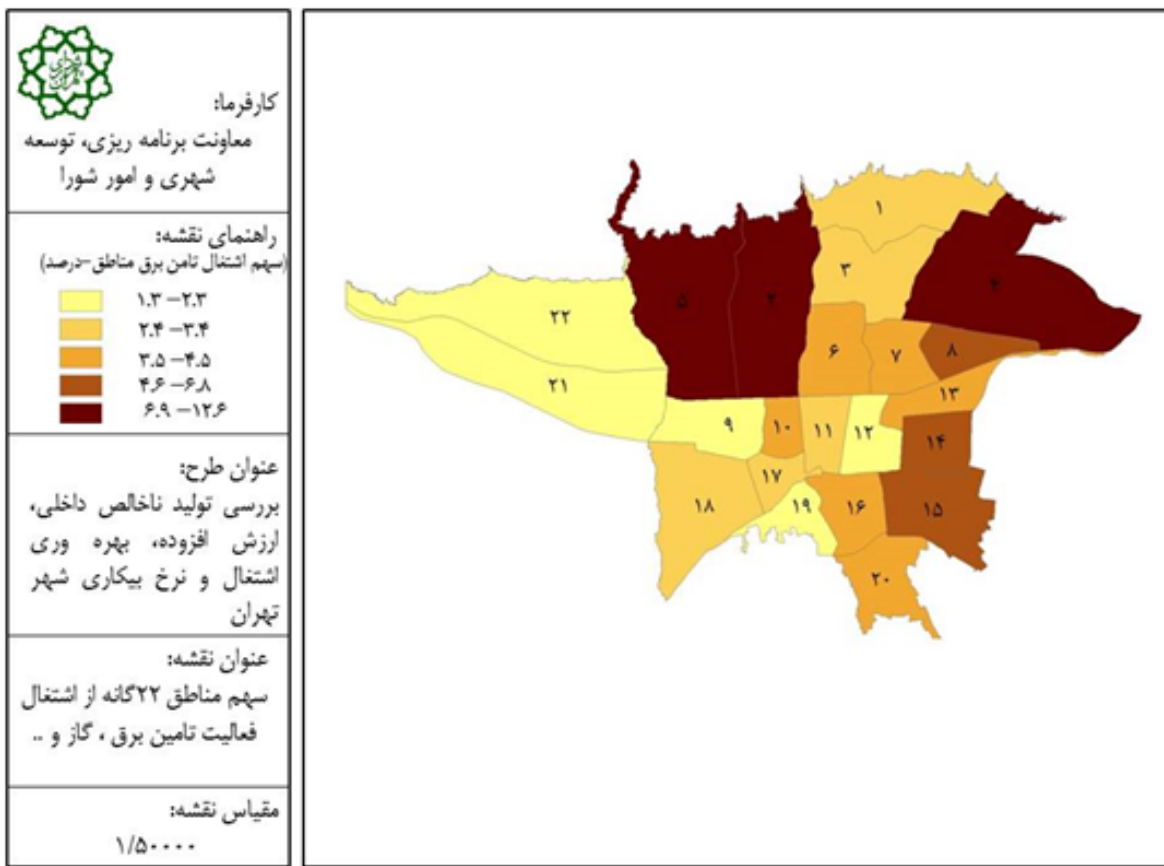
نقشه ۳-۲۱- سهم مناطق ۲۲ گانه از اشتغال فعالیت تولید صنعتی

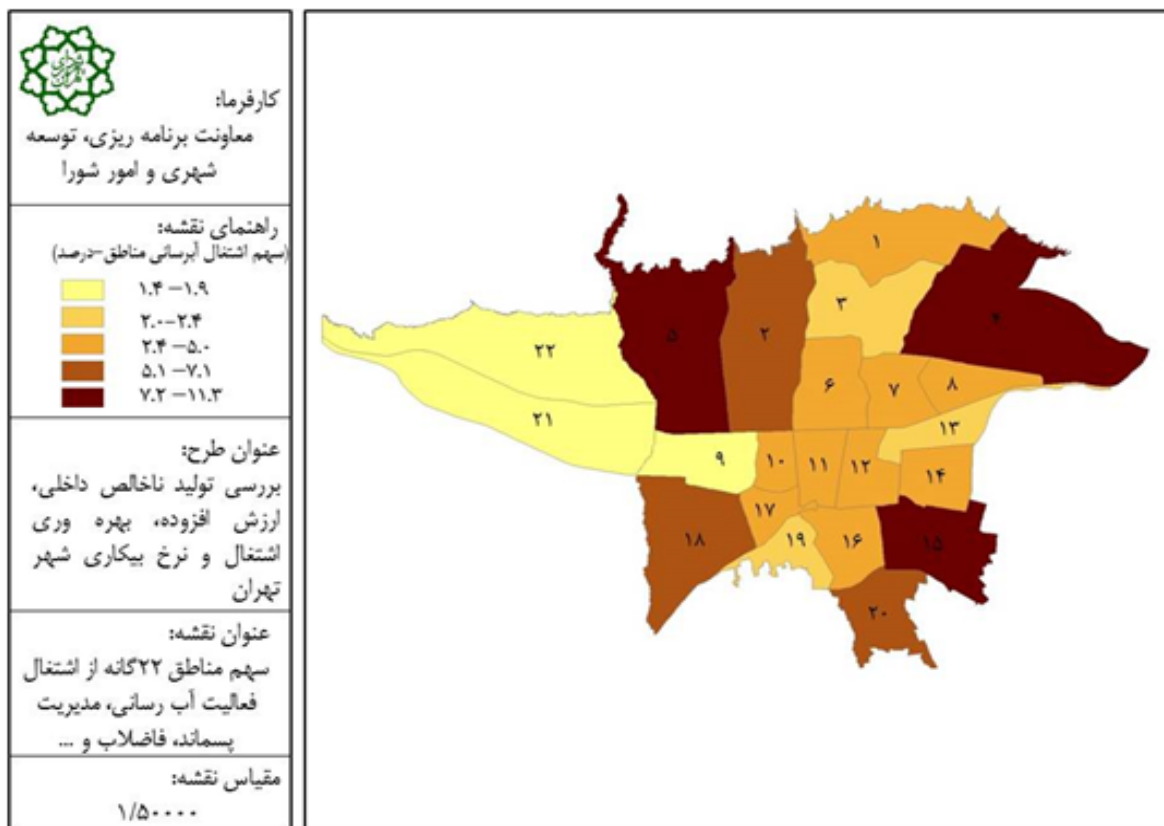
نقشه ۳-۲۲- سهم مناطق ۲۲ گانه از اشتغال فعالیت کشت و صنعت

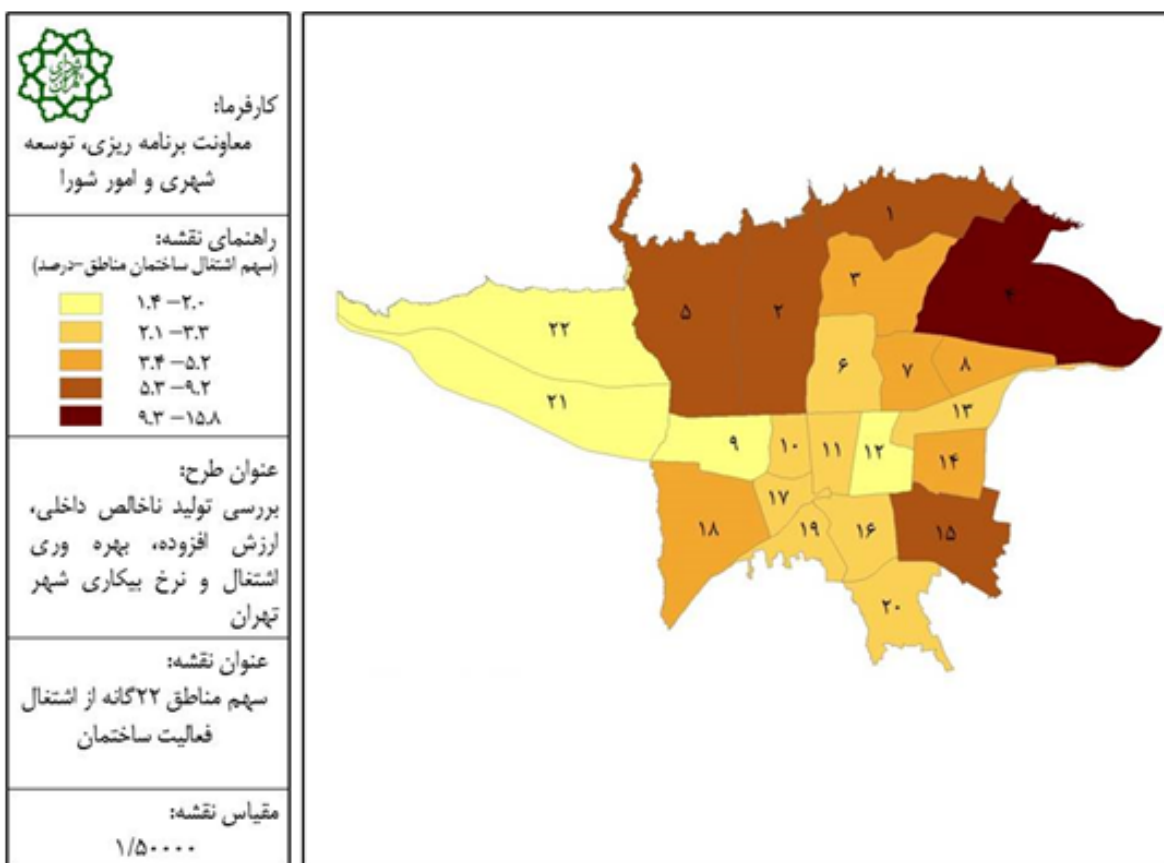
نقشه ۳-۲۳- سهم مناطق ۲۲ گانه از اشتغال فعالیت تأمین برق، گاز و ...

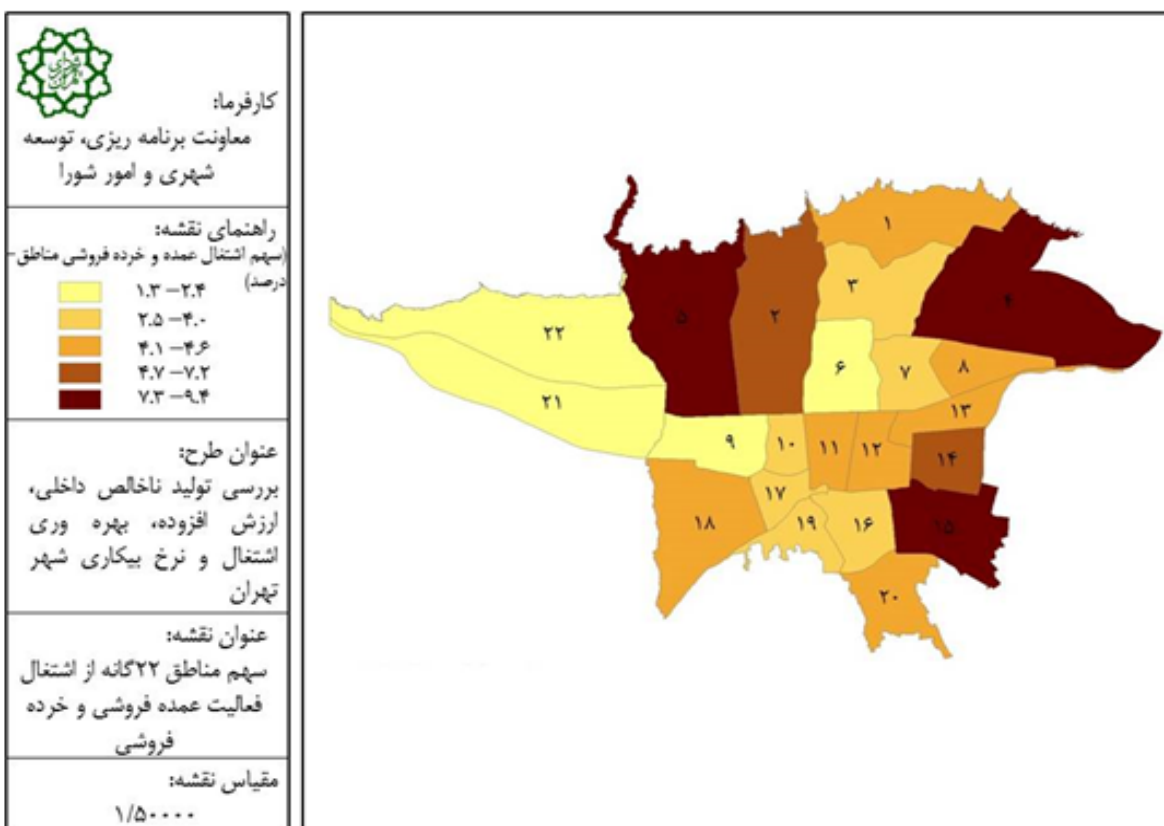
نقشه ۳-۲۴- سهم مناطق ۲۲ گانه از اشتغال فعالیت آبرسانی، مدیریت پسماند، فاضلاب و ...

نقشه ۳-۲۵- سهم مناطق ۲۲گانه از اشتغال فعالیت ساختمان

نقشه ۳-۲۶- سهم مناطق ۲۲گانه از اشتغال فعالیت عمده فروشی و خرده فروشی

نقشه ۳-۲۷- سهم مناطق ۲۲گانه از اشتغال فعالیت حمل و نقل و انبارداری

کارفرما:
 معاونت برنامه ریزی، توسعه
 شهری و امور شورا

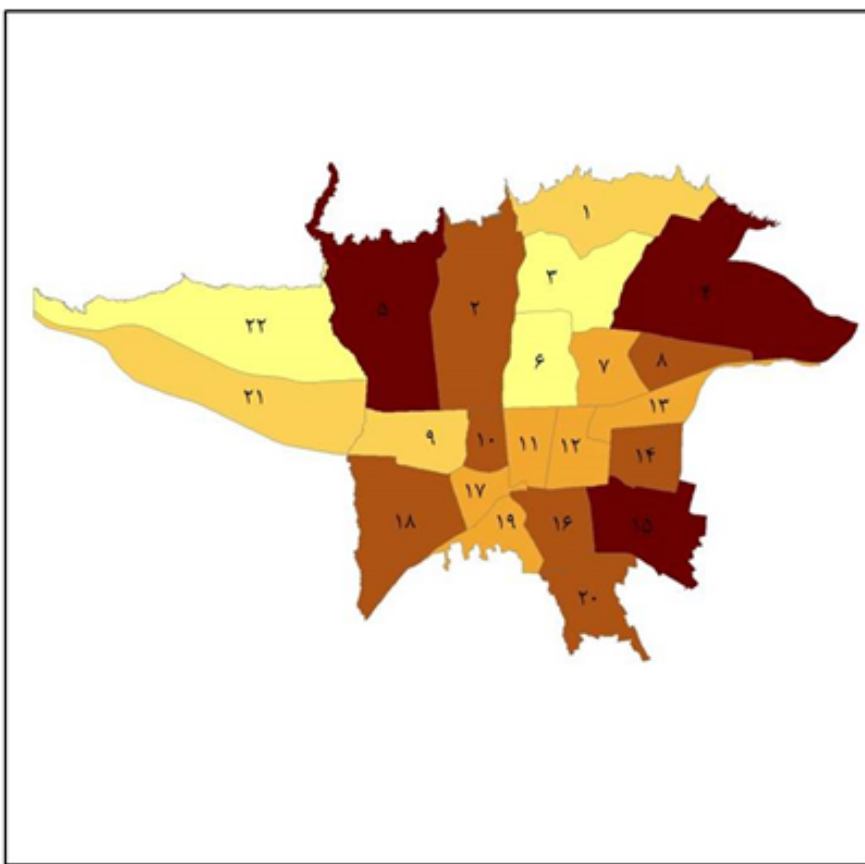
راهنمای نقشه:
 (سهم اشتغال حمل و نقل مناطق - درصد)

۱.۲-۱.۶
۱.۷-۲.۷
۲.۸-۴.۱
۴.۲-۶.۹
۷.۰-۱۱.۰

عنوان طرح:
 بررسی تولید ناخالص داخلی،
 ارزش افزوده، بهره وری
 اشتغال و نرخ بیکاری شهر
 تهران

عنوان نقشه:
 سهم مناطق ۲۲گانه از اشتغال
 فعالیت حمل و نقل و
 انبارداری

مقیاس نقشه:
 ۱/۵۰۰۰۰

نقشه ۳-۲۸- سهم مناطق ۲۲گانه از اشتغال فعالیت های خدماتی مربوط به تأمین جا و غذا

کارفرما:
 معاونت برنامه ریزی، توسعه
 شهری و امور شورا

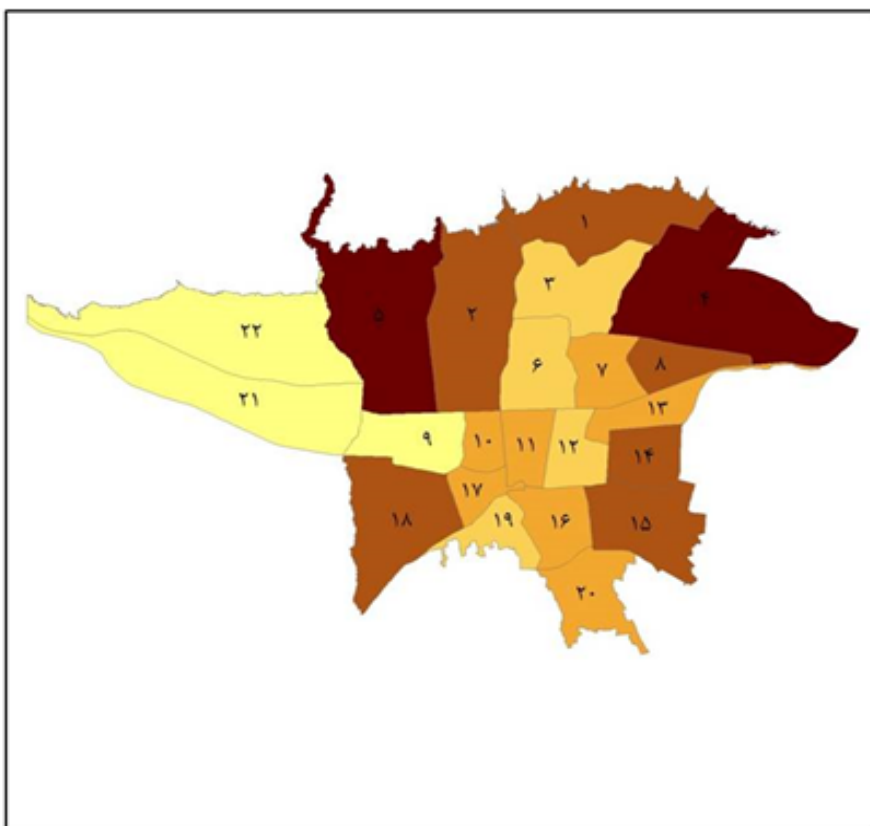
راهنمای نقشه:
 (سهم اشتغال خدمات مناطق - درصد)

۱.۲-۱.۹
۲.۰-۳.۵
۳.۶-۴.۵
۴.۶-۶.۲
۶.۳-۱۱.۵

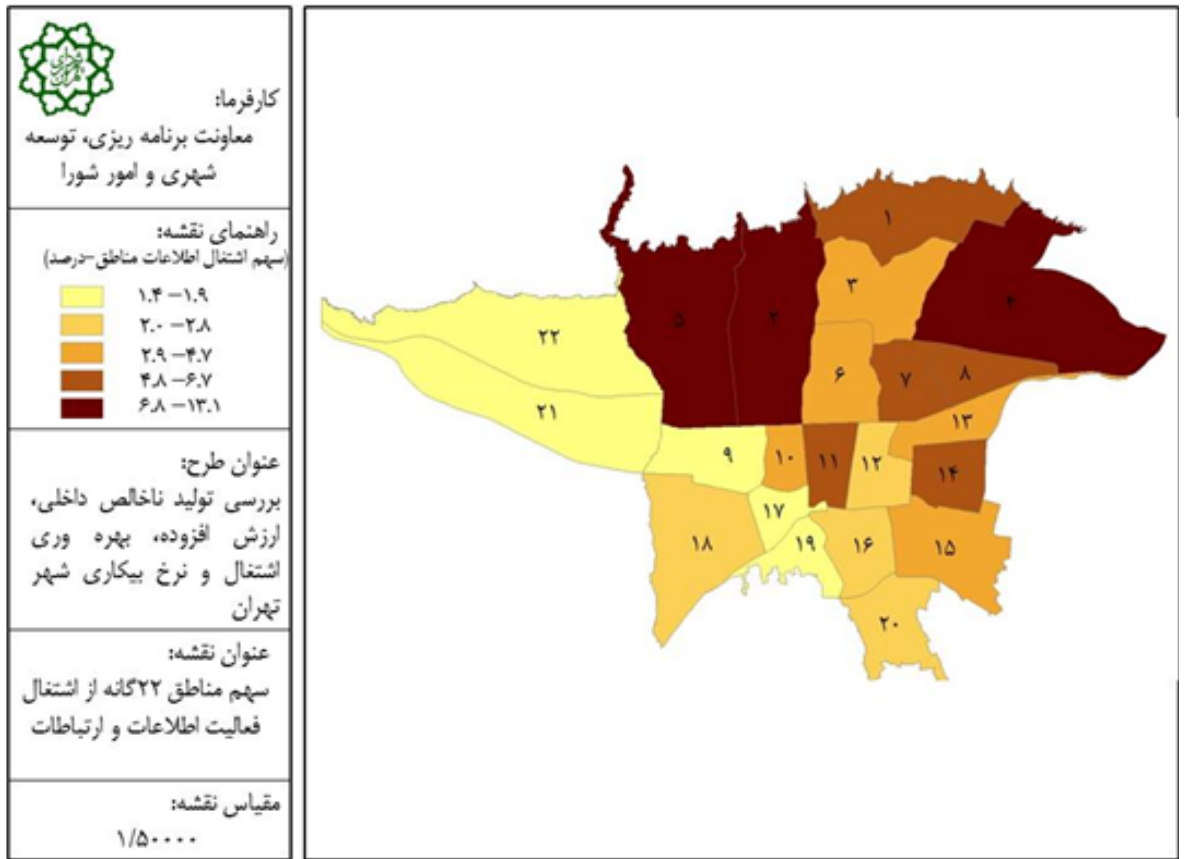
عنوان طرح:
 بررسی تولید ناخالص داخلی،
 ارزش افزوده، بهره وری
 اشتغال و نرخ بیکاری شهر
 تهران

عنوان نقشه:
 سهم مناطق ۲۲گانه از اشتغال
 فعالیت خدماتی مربوط به
 تأمین جا و غذا

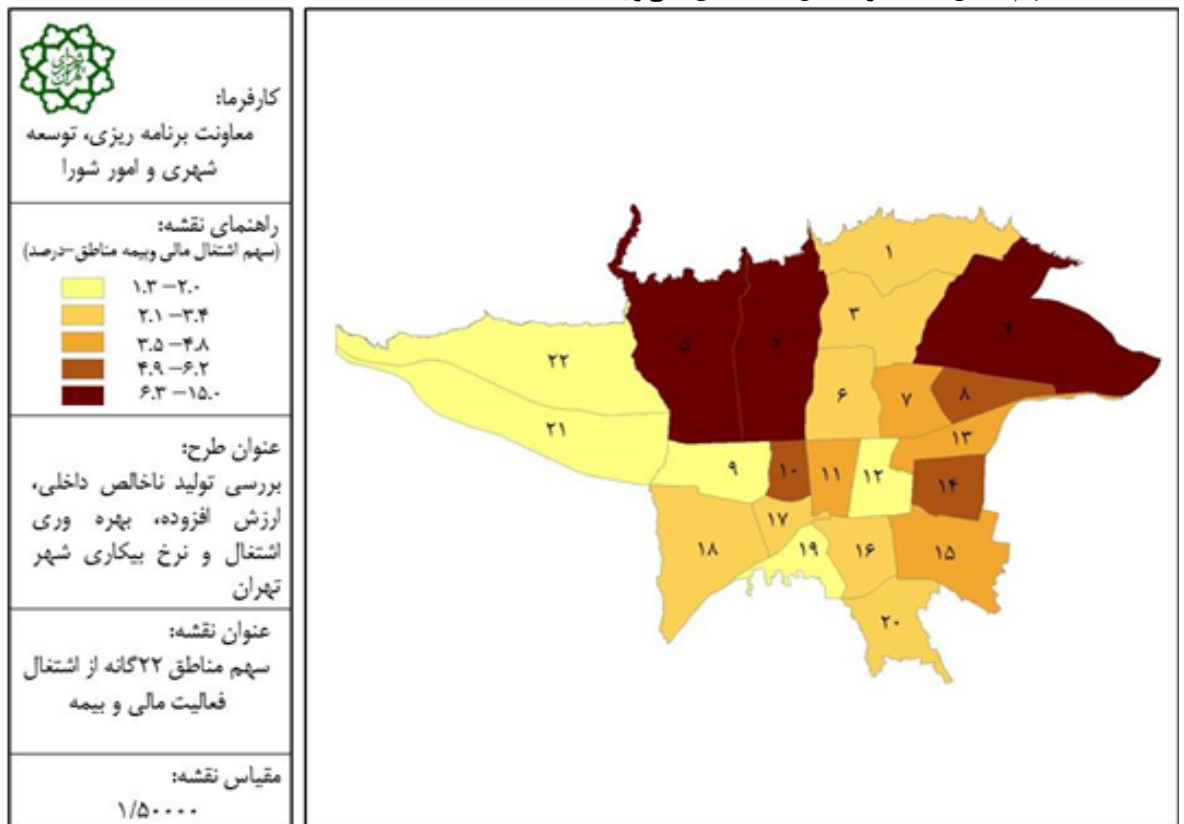
مقیاس نقشه:
 ۱/۵۰۰۰۰

نقشه ۳-۲۹- سهم مناطق ۲۲ گانه از اشتغال فعالیت اطلاعات و ارتباطات

نقشه ۳-۳۰- سهم مناطق ۲۲ گانه از اشتغال فعالیت های مالی و بیمه

نقشه ۳-۳۱- سهم مناطق ۲۲ گانه از اشتغال فعالیت‌های املاک و مستغلات

کارفرما:
 معاونت برنامه ریزی، توسعه شهری و امور شورا

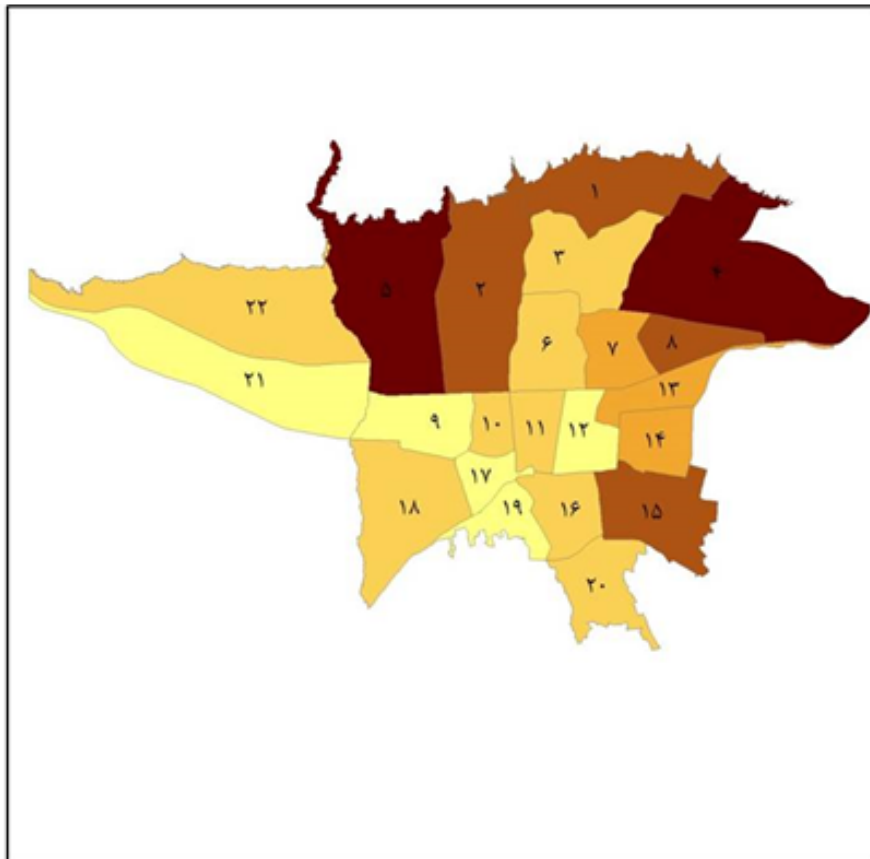
راهنمای نقشه:
 (سهم اشتغال املاک مناطق - درصد)

۱.۳-۱.۹
۲.۰-۳.۳
۳.۴-۴.۷
۴.۸-۹.۴
۹.۵-۱۵.۷

عنوان طرح:
 بررسی تولید ناخالص داخلی، ارزش افزوده، بهره وری اشتغال و نرخ بیکاری شهر تهران

عنوان نقشه:
 سهم مناطق ۲۲ گانه از اشتغال فعالیت املاک و مستغلات

مقیاس نقشه:
 ۱/۵۰۰۰۰

نقشه ۳-۳۲- سهم مناطق ۲۲ گانه از اشتغال فعالیت‌های حرفه‌ای، علمی و فنی

کارفرما:
 معاونت برنامه ریزی، توسعه شهری و امور شورا

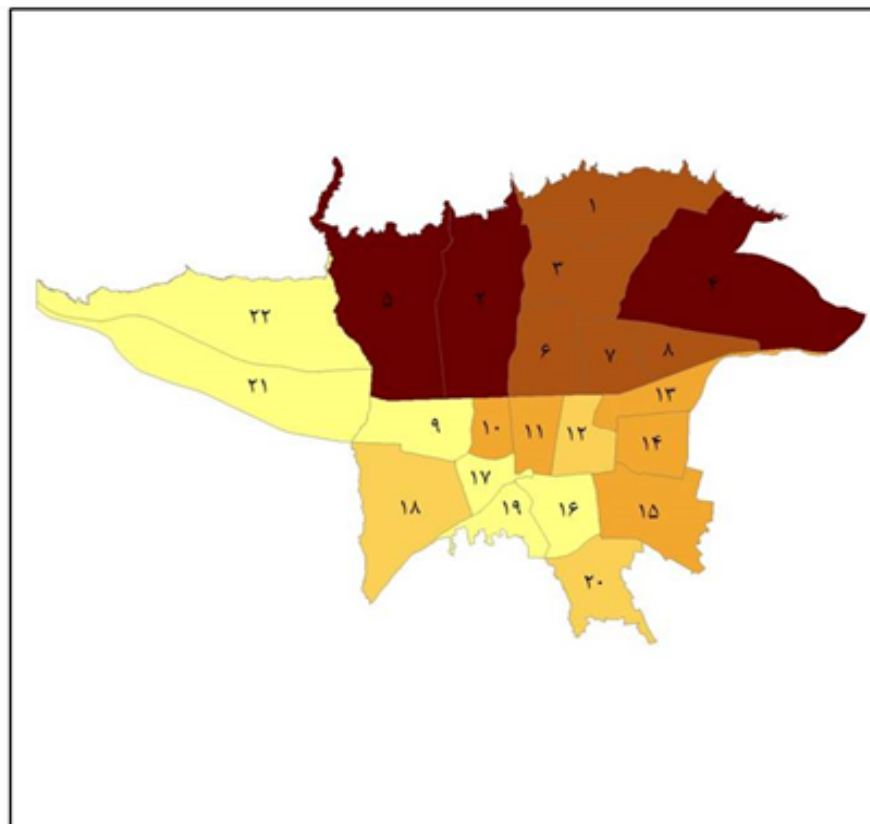
راهنمای نقشه:
 (سهم اشتغال فعالیت حرفه‌ای و علمی مناطق - درصد)

۱.۰-۱.۶
۱.۷-۲.۳
۲.۴-۳.۵
۳.۶-۸.۸
۸.۹-۱۳.۹

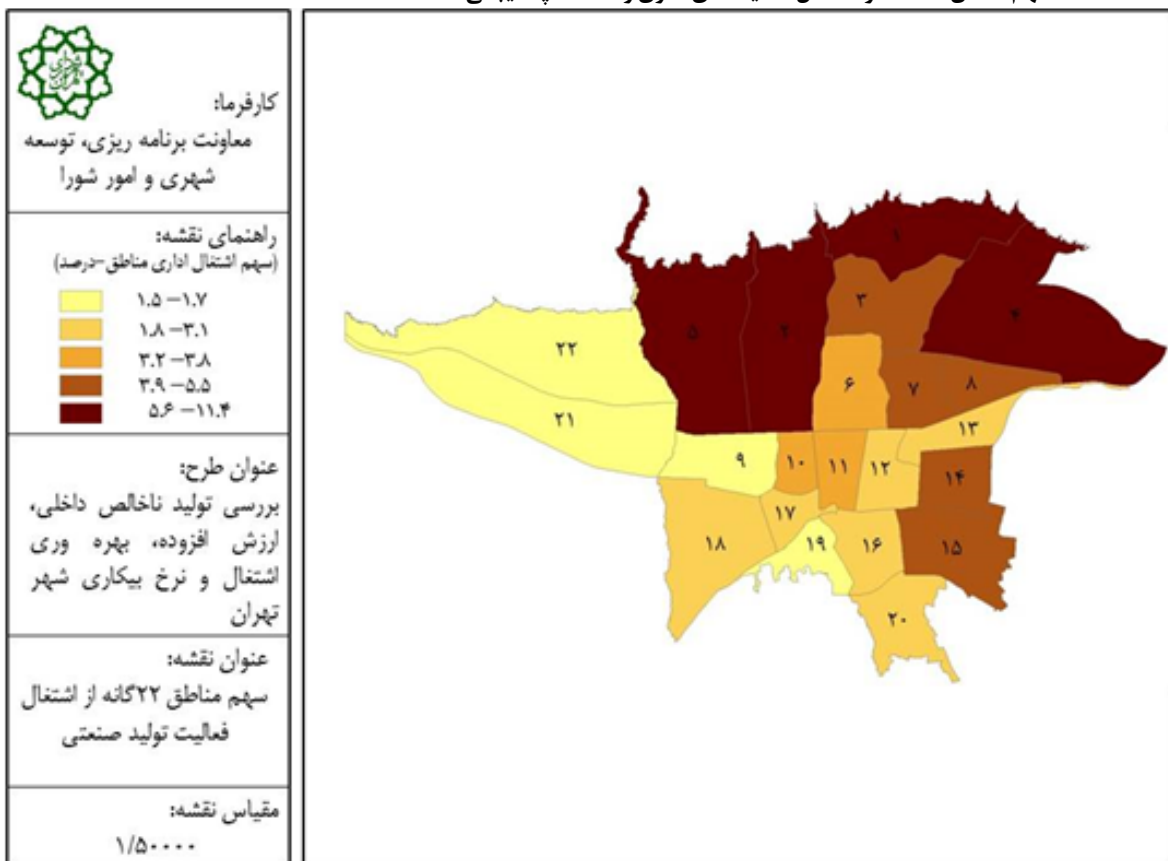
عنوان طرح:
 بررسی تولید ناخالص داخلی، ارزش افزوده، بهره وری اشتغال و نرخ بیکاری شهر تهران

عنوان نقشه:
 سهم مناطق ۲۲ گانه از اشتغال فعالیت حرفه‌ای، علمی و فنی

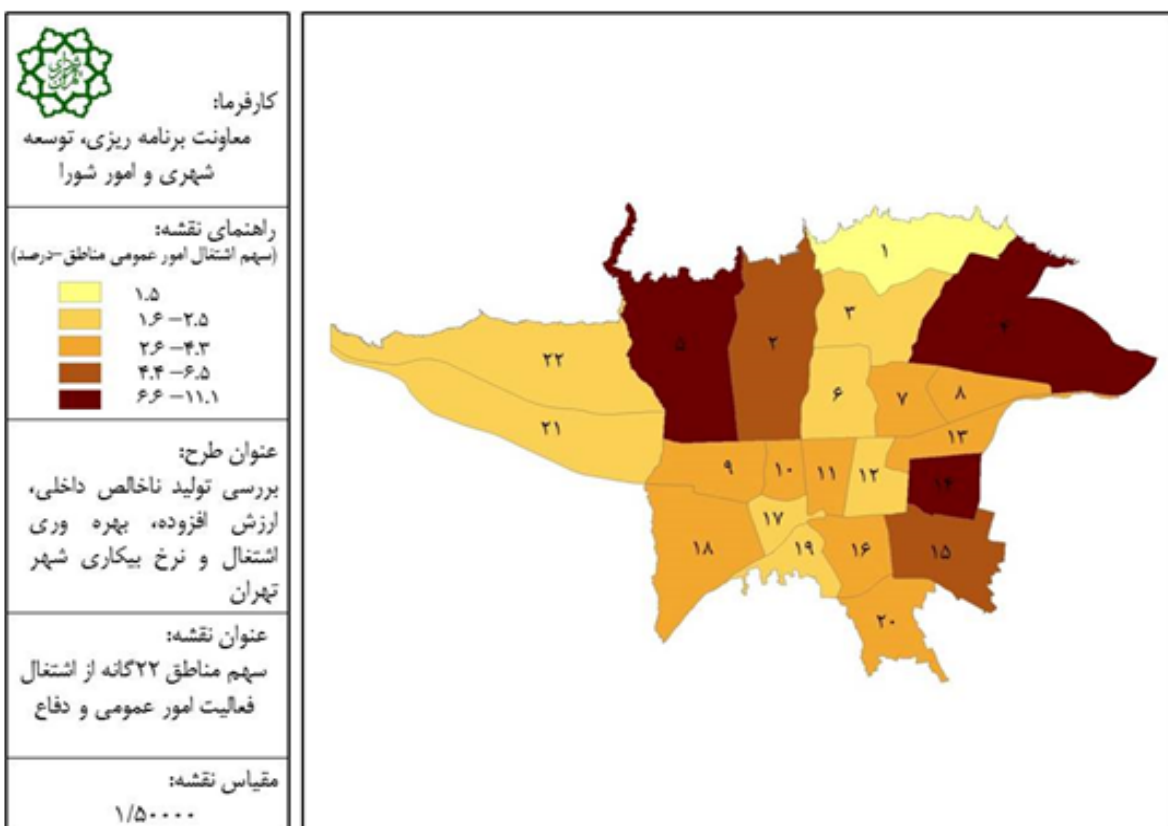
مقیاس نقشه:
 ۱/۵۰۰۰۰

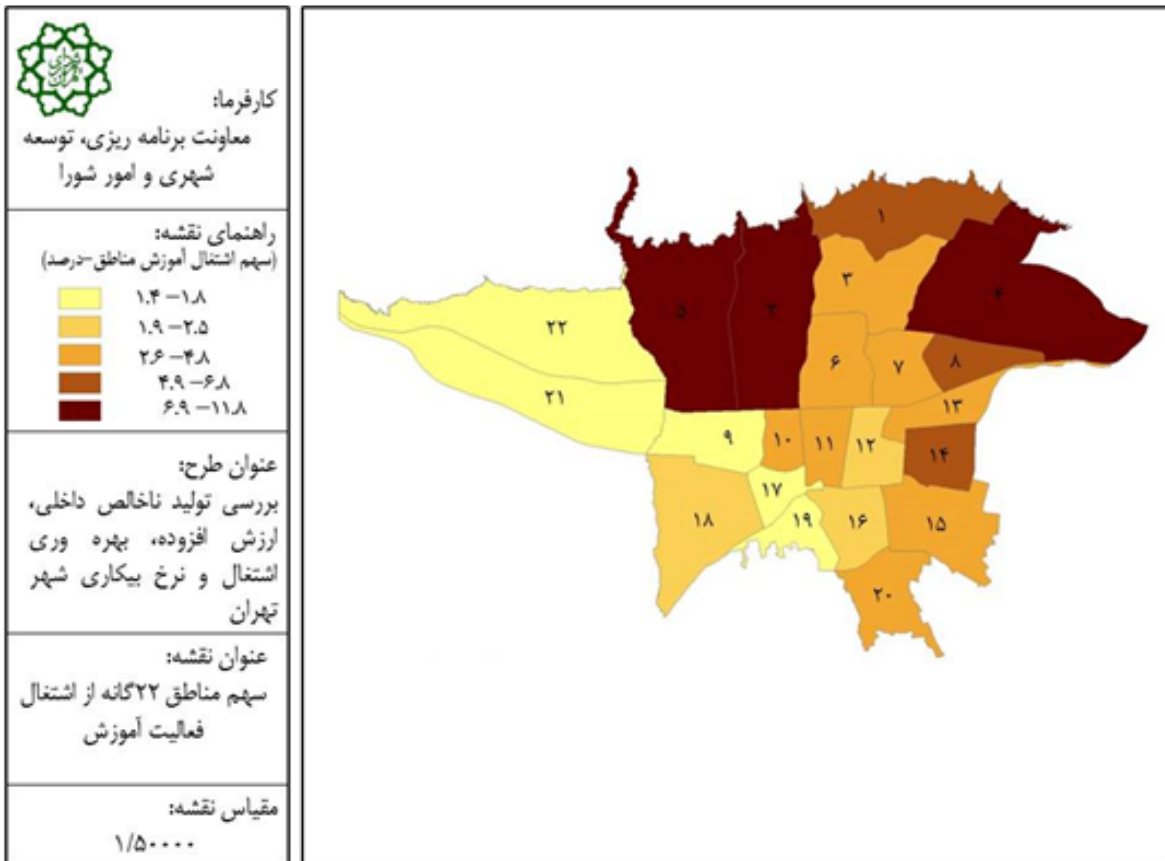
نقشه ۳-۳۳- سهم مناطق ۲۲گانه از اشتغال فعالیت‌های اداری و خدمات پشتیبانی

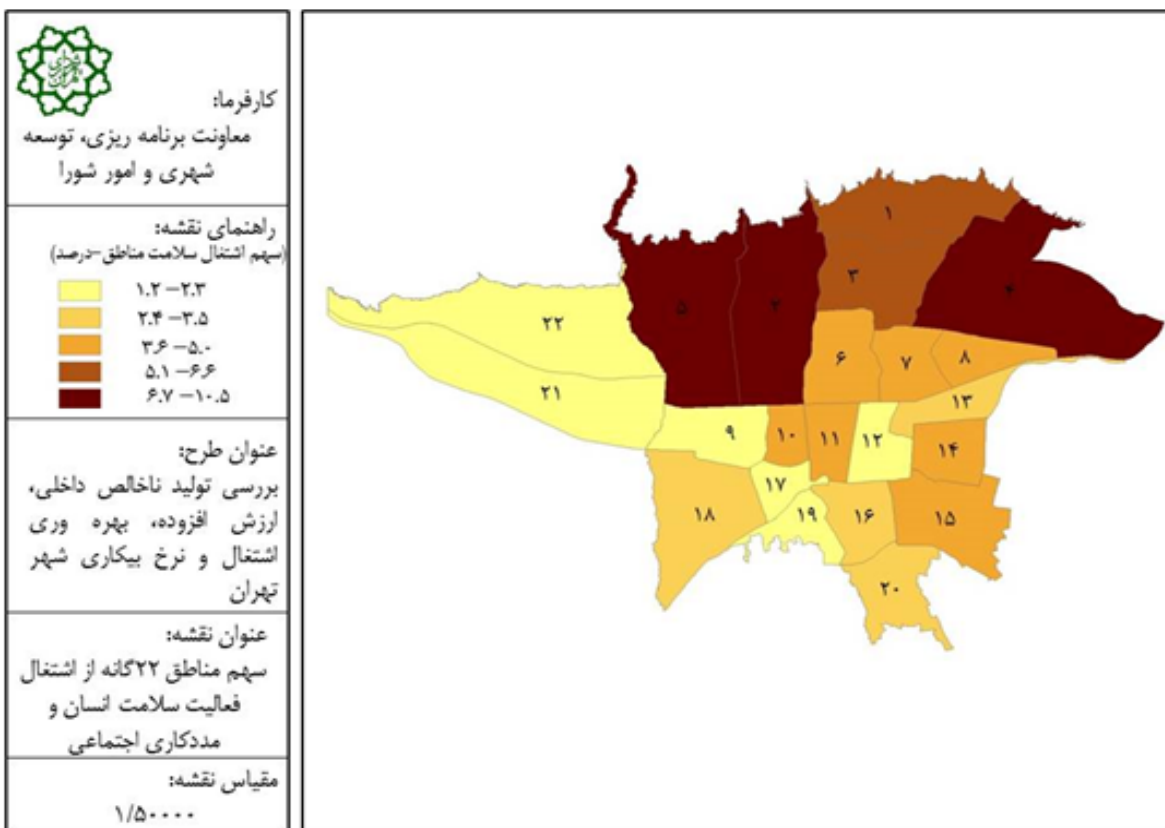
نقشه ۳-۳۴- سهم مناطق ۲۲گانه از اشتغال فعالیت اداره امور عمومی و دفاع، تأمین اجتماعی اجباری

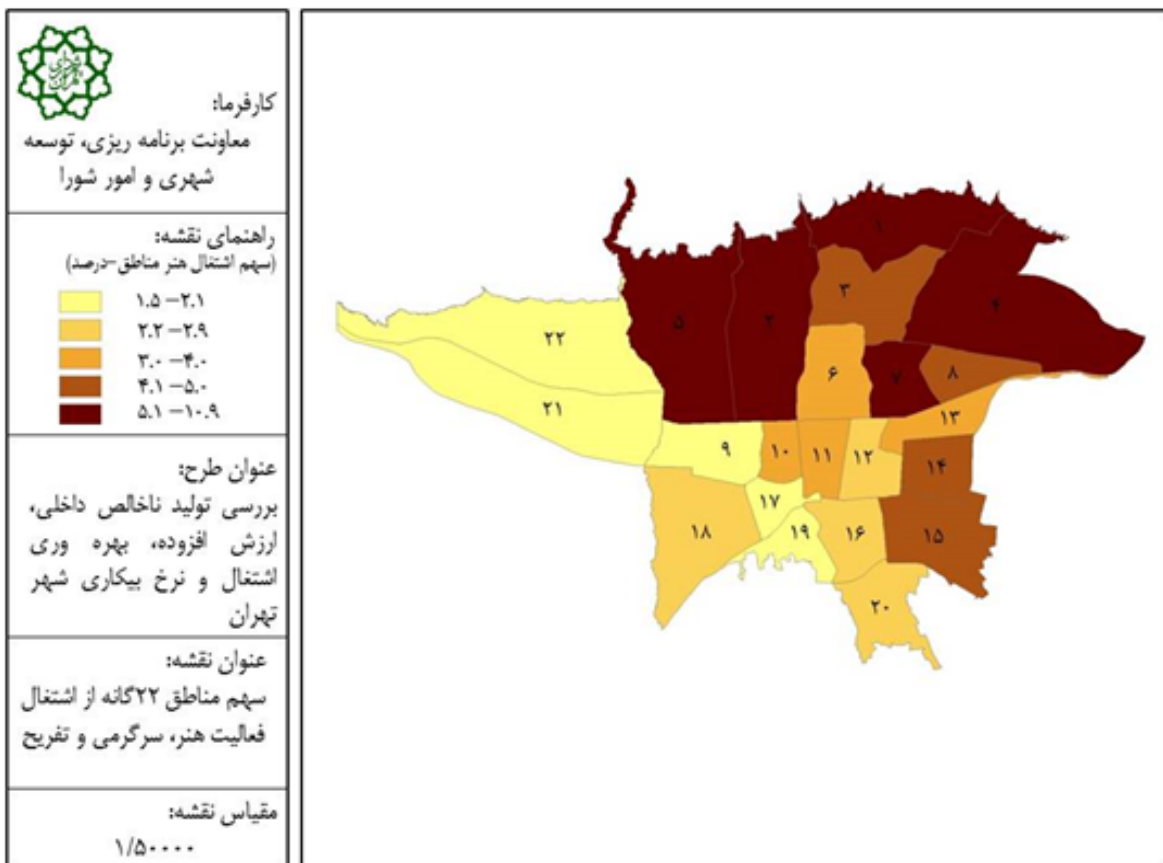
نقشه ۳-۳۵- سهم مناطق ۲۲ گانه از اشتغال فعالیت آموزش

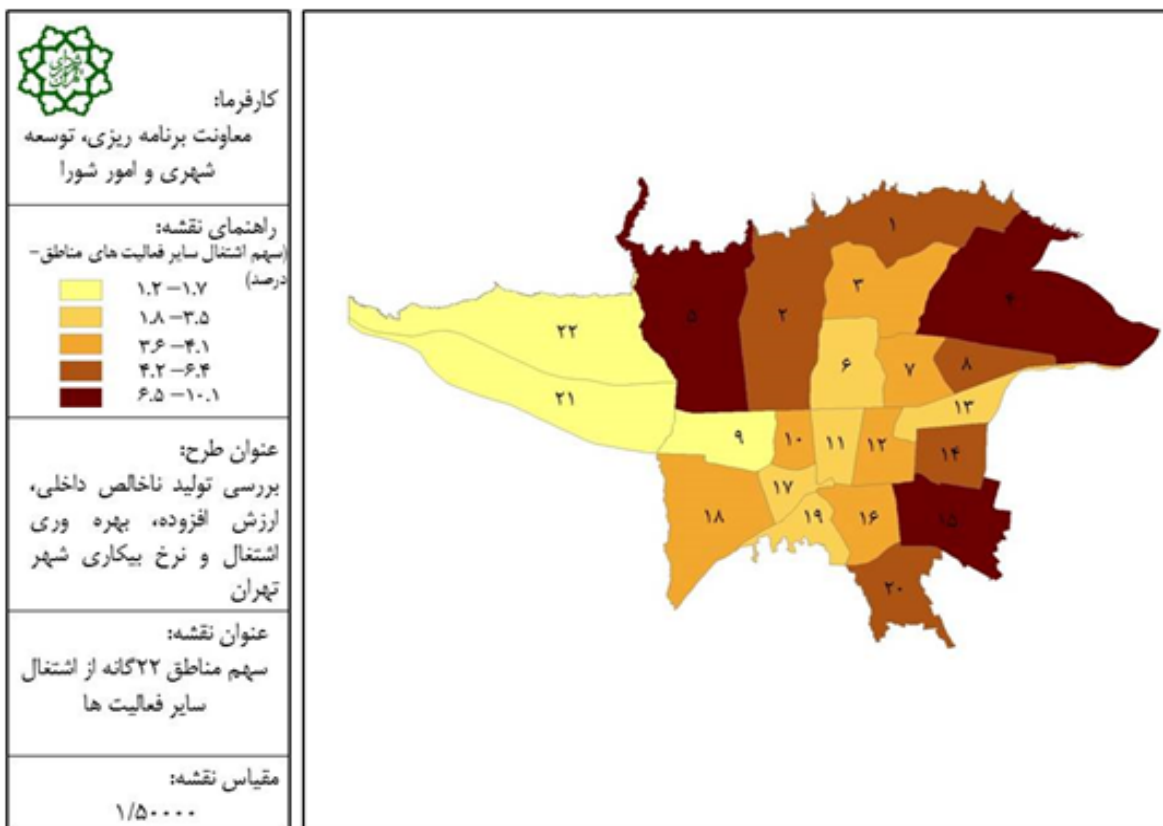
نقشه ۳-۳۶- سهم مناطق ۲۲ گانه از اشتغال فعالیت های مربوط به سلامت انسان و مددکاری اجتماعی

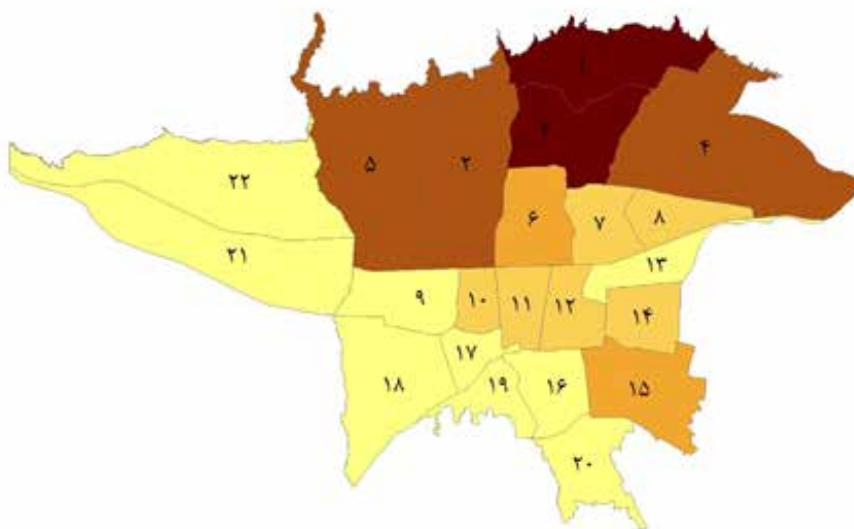
نقشه ۳-۳۷- سهم مناطق ۲۲ گانه از اشتغال فعالیت هنر، سرگرمی و تفریح

نقشه ۳-۳۸- سهم مناطق ۲۲ گانه از اشتغال سایر فعالیت‌های خدماتی

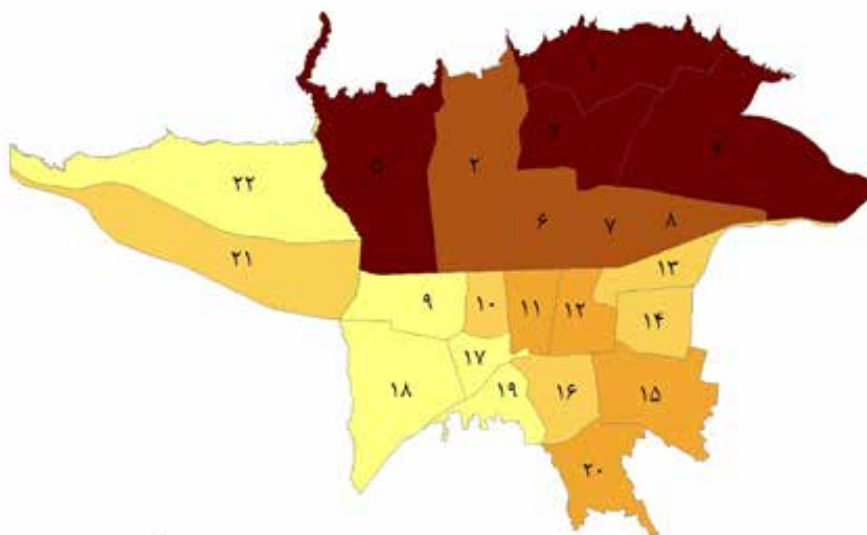
نقشه ۳-۳۹- سهم مناطق ۲۲ گانه از اشتغال فعالیت‌های خانوارها به‌عنوان کارفرما، فعالیت‌های تفکیک‌ناپذیر تولید کالاها و خدمات توسط خانوارهای معمولی برای خودمصرفی

tafkik-napazir-s-sh

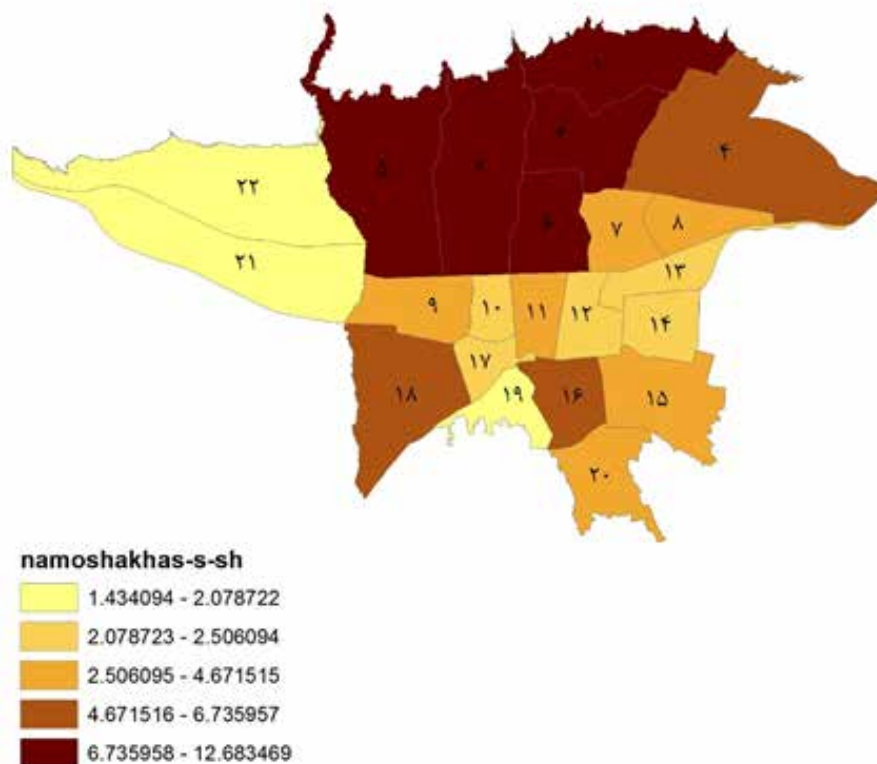

نقشه ۳-۴۰- سهم مناطق ۲۲ گانه از اشتغال فعالیت‌های سازمان‌ها و هیئت‌های برون‌مرزی

sazman-s-sh

۷-۳- ارزیابی و تحلیل جمعیت شاغل بر حسب وضعیت شغلی

بحث دیگری که در این بخش به آن اشاره می‌شود تحولات مربوط به وضع شغلی یا نوع «رابطه حقوقی شغل و شاغل» منابع انسانی است. در نگاه اولیه و این‌گونه به بازار کار بیش از هر چیز سهم شایان بخش عمومی ظاهر می‌شود. تعداد شاغلان این بخش که یک شاخص مهم برای تعیین اندازه دخالت دولت در اقتصاد منطقه نیز به شمار می‌آید، در دهه‌های اخیر همیشه در خور توجه بوده است. در شهر تهران در سال ۱۳۹۰ از مجموع شاغلان تعداد ۴۳۴/۶۰۶ نفر در بخش خصوصی و ۳۶۸/۶۶۸ نفر در بخش عمومی مشغول به فعالیت هستند؛ به آن معنا که حدود ۶۷/۳ درصد از شاغلان در بخش خصوصی و ۲۸ درصد در بخش عمومی اشتغال دارند. این در حالی است که سهم بخش خصوصی از اشتغال در کل کشور برابر با ۷۴ درصد و در استان تهران برابر با ۷۰ درصد است. با این وصف مشارکت بخش خصوصی در اشتغال شهر تهران در مقایسه با متوسط سطح ملی و متوسط استان تهران، پایین‌تر است. البته با توجه به تمرکز بالای ادارات، سازمان‌ها و مراکز دولتی در تهران، چنین نتیجه خارج از انتظار نیست.

در بخش خصوصی حدود ۳۳/۱ درصد از شاغلان در زمره کارکنان مستقل، ۵۷/۱ درصد در زمره مزد و حقوق‌گیران، ۹/۴ درصد کارفرمایان و ۰/۴۵ درصد متعلق به کارکنان فامیلی بدون مزد هستند. در این زمینه چند نکته اهمیت دارد: اول اینکه سهم کارکنان مستقل با توجه به ماهیت آن و اهمیت خود اشتغال در کنار تناسب خوداشتغالی با مناسبات بازار کار، مناسب ارزیابی می‌شود، نکته دیگر حائز اهمیت، نسبت کارکنان مزدبگیر با کارفرمایان است؛ این نسبت در شهر تهران،

استان تهران و کشور به ترتیب برابر با ۶ و ۷/۴ و ۸ است. از این منظر می‌توان استدلال کرد که به‌طور متوسط اندازه بنگاه‌های خصوصی در شهر تهران در مقایسه با استان تهران و کشور کوچک‌تر است. این مسئله در ارتباط با سرمایه‌گذاری، هزینه‌های تحقیق و توسعه، اعمال حقوق مالکیت و سرریزهای تمرکز و تجمع، مهم جلوه می‌کند.

جدول شماره ۳-۶ (جمعیت شاغل مناطق ۲۲ گانه تهران را به تفکیک وضعیت شغلی نشان می‌دهد. بر اساس این جدول در سال ۱۳۹۰ مناطق ۲، ۴، ۵ و ۱۵ بیشترین سهم را از اشتغال بخش خصوصی در اختیار داشته‌اند. برای بخش عمومی نیز مناطق ۲، ۴، ۵ و ۱۴ بیشترین سهم را در اختیار دارند. با توجه به الگوی توزیع جمعیت فعال و جمعیت شاغل در سال ۱۳۹۵، می‌توان استدلال کرد که توزیع اشتغال بخش‌های خصوصی و عمومی تقریباً منطبق با سهم مناطق از عرضه نیروی کار است. چراکه تقریباً این مناطق بالاترین سهم را از انواع اشتغال در بخش خصوصی را نیز در اختیار دارند. از طرفی مناطق ۹، ۲۱ و ۲۲ با کمترین عرضه نیروی کار، کمترین سهم را از اشتغال خصوصی یا عمومی در اختیار دارند. البته برای تدقیق تحلیل‌ها ذکر چند نکته در این رابطه ضروری است:

منطقه ۱ با در اختیار داشتن ۱۲/۶ درصد از کارفرمایان، بیشترین سهم را از اشتغال کارفرمایان تهران در اختیار دارد.

مناطق ۱ تا ۵ در مجموع ۵۰ درصد از کارفرمایان شهر تهران را در اختیار دارند.

مناطق ۴ (۱۱/۴ درصد) و ۱۵ (۱۰/۳ درصد) بیشترین سهم را از کارکنان مستقل بخش خصوصی در اختیار دارند.

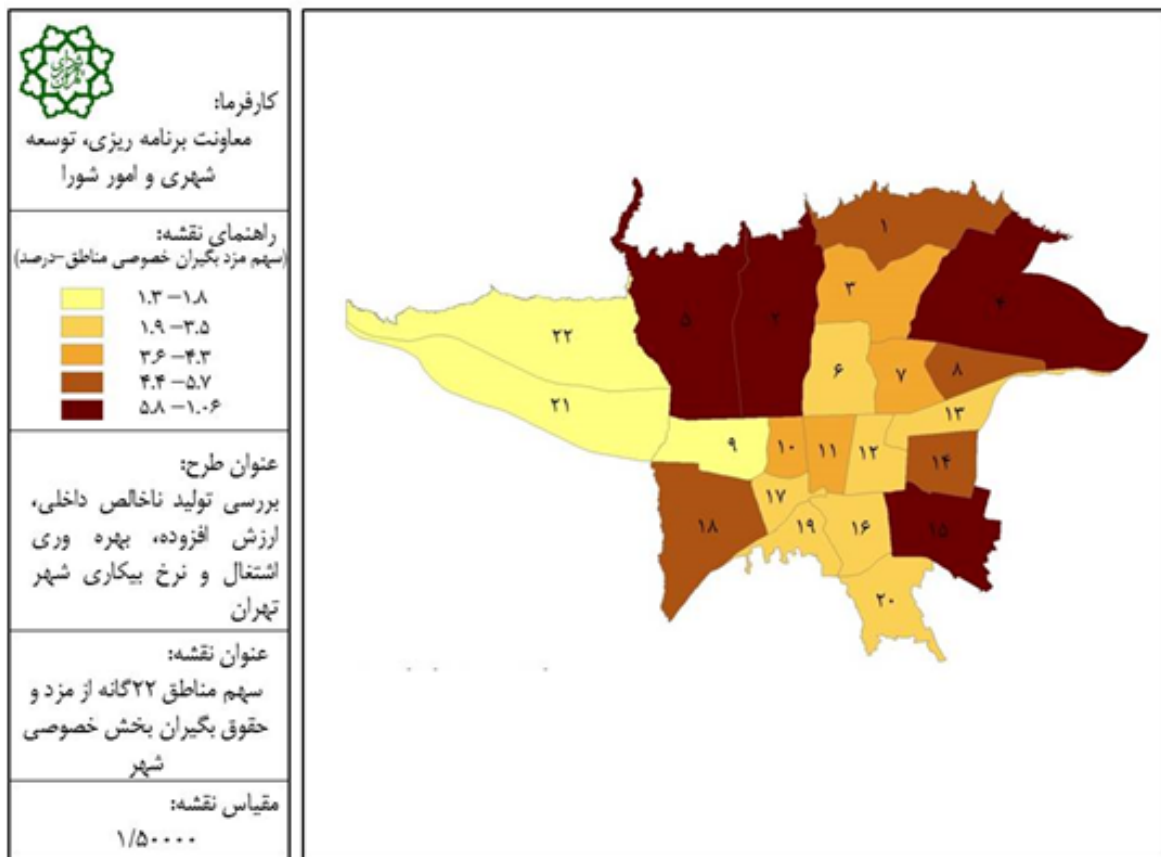
جدول ۷۴- جمعیت شاغل مناطق ۲۲ گانه برحسب وضعیت شغلی در سال ۱۳۹۰

اظهار نشده	مزدبگیر بخش عمومی	بخش خصوصی				
		مزد و حقوق بگیران	کارکن فامیلی بدون مزد	کارکنان مستقل	کارفرمایان	
۱۱۲,۳۸۹	۶۶۸,۳۶۸	۹۱۶,۶۲۶	۷,۱۵۲	۵۳۱,۲۱۷	۱۵۱,۴۳۹	شهر تهران
۷,۵۳۰	۳۶,۴۱۴	۴۳,۸۸۴	۴۰۶	۲۰,۲۴۷	۱۹,۰۶۹	منطقه ۱
۸,۴۹۰	۵۲,۱۴۳	۶۷,۷۳۵	۵۶۱	۳۰,۸۶۵	۱۴,۷۹۲	منطقه ۲
۵,۱۳۷	۲۱,۱۰۴	۳۵,۸۹۳	۲۵۷	۱۴,۲۹۳	۱۰,۷۵۱	منطقه ۳
۱۱,۵۹۰	۶۷,۶۳۱	۹۷,۹۵۳	۸۰۸	۶۰,۴۱۷	۱۶,۵۵۶	منطقه ۴
۱۱,۸۶۵	۷۸,۰۱۲	۸۷,۷۶۰	۵۴۷	۴۳,۸۷۵	۱۵,۳۱۸	منطقه ۵
۲,۹۳۷	۱۹,۰۶۷	۲۸,۰۸۷	۲۴۲	۱۱,۲۲۶	۵,۲۴۳	منطقه ۶
۵,۵۰۳	۲۴,۶۰۸	۳۹,۸۹۵	۲۵۸	۱۸,۲۷۶	۶,۱۸۴	منطقه ۷
۴,۲۰۶	۳۱,۰۷۸	۴۷,۷۵۳	۳۲۳	۲۵,۲۸۱	۶,۰۰۵	منطقه ۸
۱,۴۳۴	۱۸,۶۱۲	۱۶,۸۹۲	۱۴۸	۱۰,۰۱۷	۱,۵۲۰	منطقه ۹
۳,۵۵۰	۲۸,۹۵۱	۳۹,۰۹۴	۱۷۱	۱۷,۶۹۲	۲,۸۳۱	منطقه ۱۰
۳,۷۸۶	۲۶,۴۷۴	۳۵,۵۴۰	۱۷۹	۱۹,۹۶۲	۴,۴۹۸	منطقه ۱۱
۳,۵۷۷	۱۴,۸۴۲	۲۹,۱۷۹	۲۱۴	۱۹,۴۵۷	۴,۰۷۹	منطقه ۱۲
۳,۴۳۳	۲۳,۳۶۰	۳۰,۰۶۷	۲۴۵	۱۹,۲۷۳	۵,۵۷۸	منطقه ۱۳
۵,۰۰۰	۴۷,۶۴۰	۵۲,۶۸۰	۳۵۳	۳۳,۸۵۱	۷,۳۳۲	منطقه ۱۴
۹,۵۵۳	۳۹,۱۱۷	۷۵,۰۷۰	۶۲۹	۵۴,۰۴۵	۸,۳۳۷	منطقه ۱۵
۳,۸۶۶	۲۱,۳۸۱	۳۰,۹۵۷	۲۳۷	۲۲,۳۲۹	۳,۱۷۳	منطقه ۱۶
۳,۵۲۱	۱۸,۰۶۵	۲۷,۱۷۸	۲۳۳	۱۷,۰۵۹	۳,۱۷۵	منطقه ۱۷
۵,۲۷۷	۲۴,۸۰۳	۴۴,۶۸۶	۴۶۰	۳۱,۷۳۸	۵,۲۸۸	منطقه ۱۸
۳,۱۲۸	۱۶,۴۰۵	۲۵,۰۳۴	۳۱۱	۲۰,۶۶۹	۳,۴۱۳	منطقه ۱۹
۵,۹۹۳	۲۸,۶۶۴	۳۲,۱۷۸	۲۸۴	۲۴,۴۲۲	۳,۹۲۵	منطقه ۲۰
۱,۵۳۱	۱۶,۲۵۰	۱۶,۶۸۰	۱۵۴	۸,۶۲۳	۱,۹۳۰	منطقه ۲۱
۱,۴۸۲	۱۳,۷۴۷	۱۲,۴۳۱	۱۳۲	۷,۶۰۰	۲,۴۴۲	منطقه ۲۲

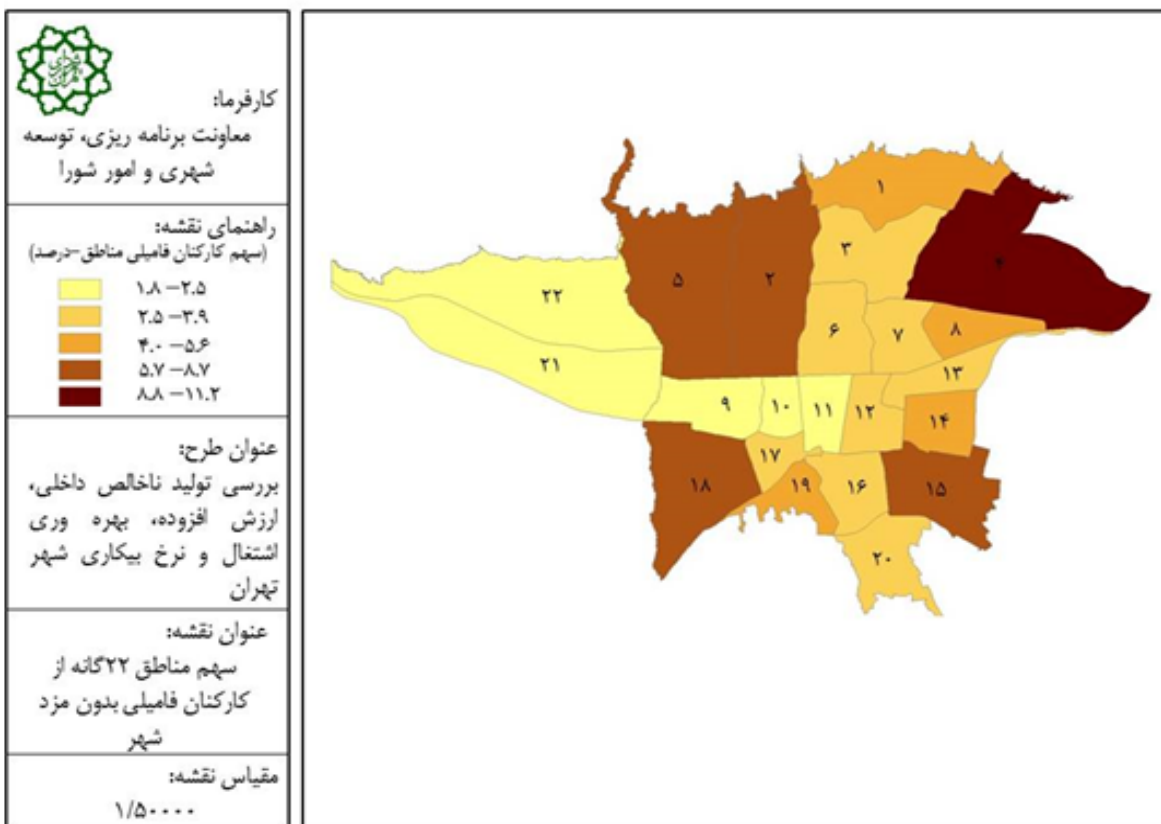
جدول ۷۵- سهم مناطق ۲۲ گانه از جمعیت شاغل شهر تهران بر حسب وضعیت شغلی در سال ۱۳۹۰

اظهار نشده	مزدبگیر بخش عمومی	بخش خصوصی				
		مرد و حقوق‌بگیران	کارکن فامیلی بدون مزد	کارکنان مستقل	کارفرمایان	
۱۰۰%	۱۰۰%	۱۰۰%	۱۰۰%	۱۰۰%	۱۰۰%	شهر تهران
۶۰۷%	۵۰۴%	۴۰۸%	۵۰۷%	۳۰۸%	۱۲۰۶%	منطقه ۱
۷۰۶%	۷۰۸%	۷۰۴%	۷۰۸%	۵۰۸%	۹۰۸%	منطقه ۲
۴۰۶%	۳۰۲%	۳۰۹%	۳۰۶%	۲۰۷%	۷۰۱%	منطقه ۳
۱۰۰۳%	۱۰۰۱%	۱۰۰۷%	۱۱۰۳%	۱۱۰۴%	۱۰۰۹%	منطقه ۴
۱۰۰۶%	۱۱۰۷%	۹۰۶%	۷۰۶%	۸۰۳%	۱۰۰۱%	منطقه ۵
۲۰۶%	۲۰۹%	۳۰۱%	۳۰۴%	۲۰۱%	۳۰۵%	منطقه ۶
۴۰۹%	۳۰۷%	۴۰۴%	۳۰۶%	۳۰۴%	۴۰۱%	منطقه ۷
۳۰۷%	۴۰۶%	۵۰۲%	۴۰۵%	۴۰۸%	۴۰۰%	منطقه ۸
۱۰۳%	۲۰۸%	۱۰۸%	۲۰۱%	۱۰۹%	۱۰۰%	منطقه ۹
۳۰۲%	۴۰۳%	۴۰۳%	۲۰۴%	۳۰۳%	۱۰۹%	منطقه ۱۰
۳۰۴%	۴۰۰%	۳۰۹%	۲۰۵%	۳۰۸%	۳۰۰%	منطقه ۱۱
۳۰۲%	۲۰۲%	۳۰۲%	۳۰۰%	۳۰۷%	۲۰۷%	منطقه ۱۲
۳۰۱%	۳۰۵%	۳۰۳%	۳۰۴%	۳۰۶%	۳۰۷%	منطقه ۱۳
۴۰۴%	۷۰۱%	۵۰۷%	۴۰۹%	۶۰۴%	۴۰۸%	منطقه ۱۴
۸۰۵%	۵۰۹%	۸۰۲%	۸۰۸%	۱۰۰۲%	۵۰۵%	منطقه ۱۵
۳۰۴%	۳۰۲%	۳۰۴%	۳۰۳%	۴۰۲%	۲۰۱%	منطقه ۱۶
۳۰۱%	۲۰۷%	۳۰۰%	۳۰۳%	۳۰۲%	۲۰۱%	منطقه ۱۷
۴۰۷%	۳۰۷%	۴۰۹%	۶۰۴%	۶۰۰%	۳۰۵%	منطقه ۱۸
۲۰۸%	۲۰۵%	۲۰۷%	۴۰۳%	۳۰۹%	۲۰۳%	منطقه ۱۹
۵۰۳%	۴۰۳%	۳۰۵%	۴۰۰%	۴۰۶%	۲۰۶%	منطقه ۲۰
۱۰۴%	۲۰۴%	۱۰۸%	۲۰۲%	۱۰۶%	۱۰۳%	منطقه ۲۱
۱۰۳%	۲۰۱%	۱۰۴%	۱۰۸%	۱۰۴%	۱۰۶%	منطقه ۲۲

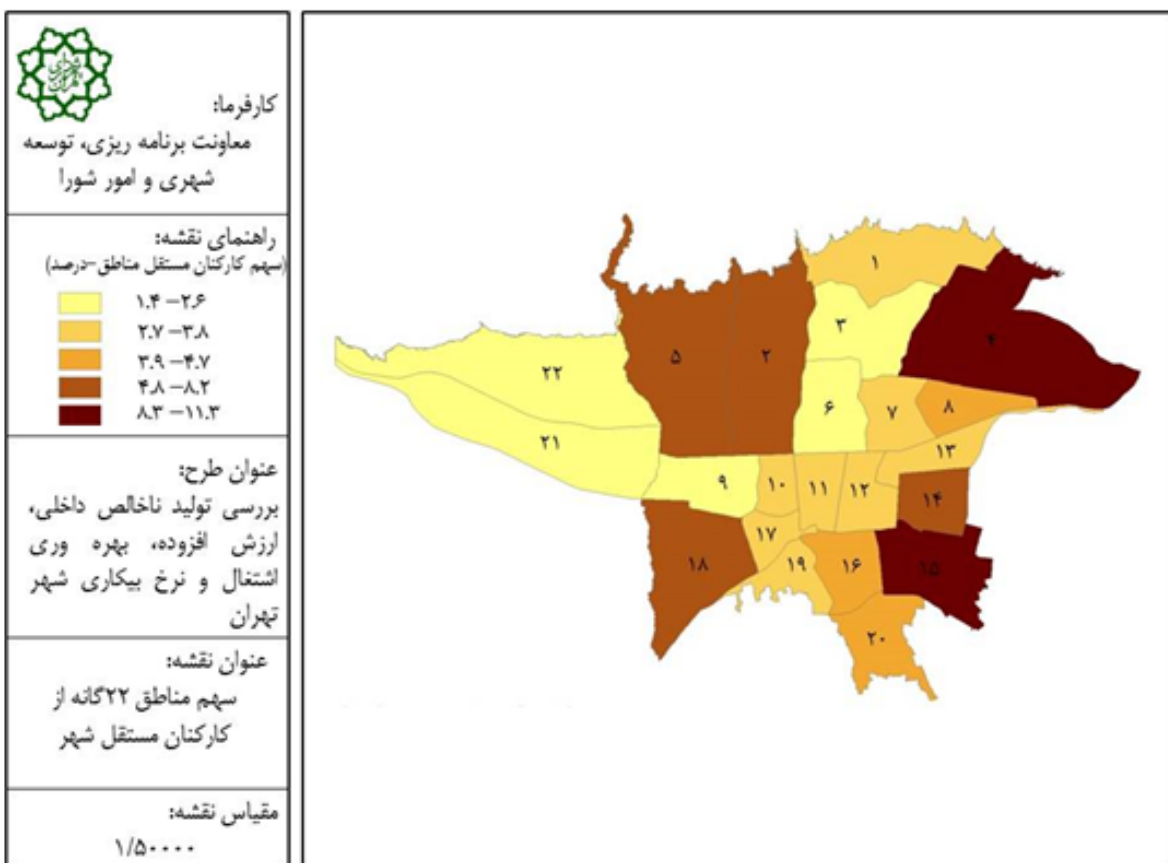
نقشه ۳-۴۲- سهم مزدبگیران بخش خصوصی مناطق ۲۲گانه از شاغلان مزدبگیر بخش خصوصی شهر تهران در سال ۱۳۹۰

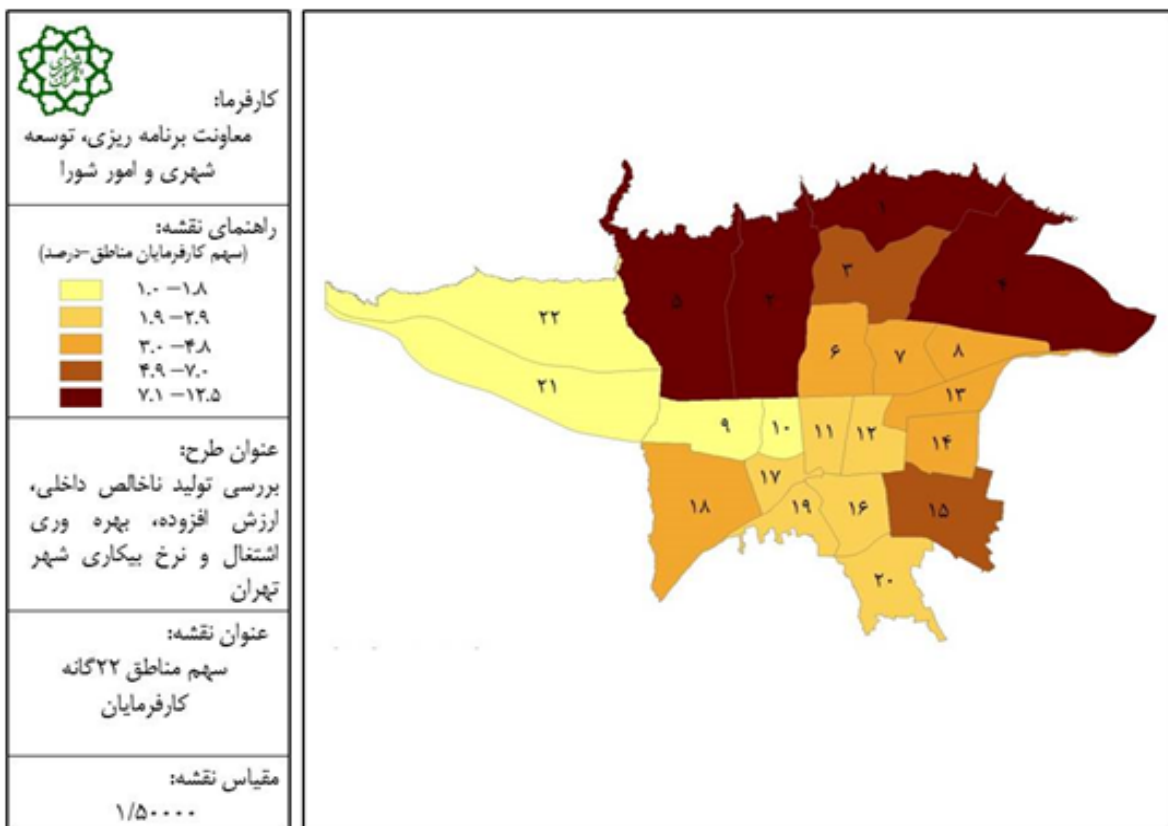
نقشه ۳-۴۳- سهم کارکنان فامیلی بدون مزد مناطق ۲۲گانه از کارکنان فامیلی بدون مزد شهر تهران در سال ۱۳۹۰

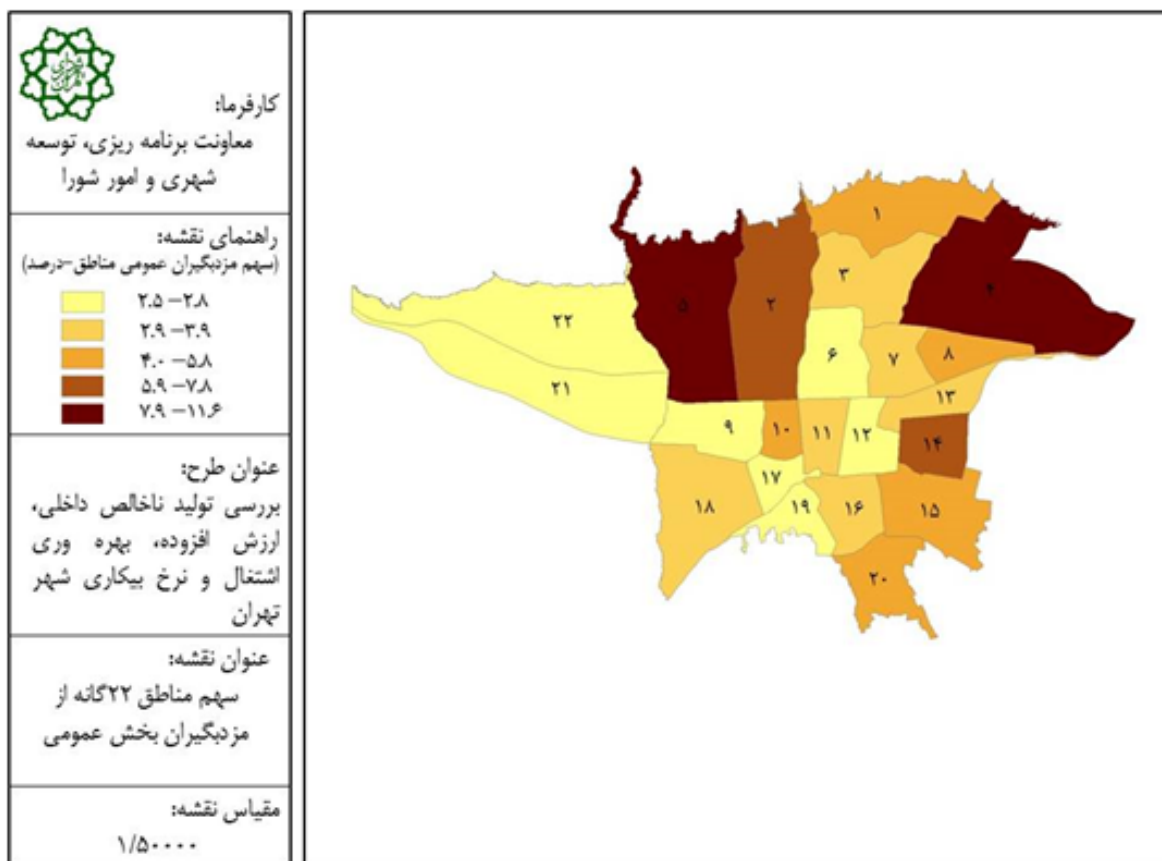

نقشه ۳-۴۳- سهم کارکنان مستقل مناطق ۲۲ گانه از کارکنان مستقل شهر تهران در سال ۱۳۹۰

نقشه ۳-۴۵- سهم کارفرمایان مناطق ۲۲ گانه از کارفرمایان شهر تهران در سال ۱۳۹۰

۸-۳- ارزیابی و تحلیل جمعیت شاغل بر حسب گروه‌های شغلی

تهران، در مقایسه با متوسط کشور و استان تهران بالاتر است. همچنین خاطر نشان می‌شود که در مناطق شهری شهرستان تهران (تقریباً نزدیک با شهر تهران) بیشترین سهم از شاغلان متخصص به ترتیب مربوط به آموزش، اداره امور عمومی و دفاع، تأمین اجتماعی اجباری، سلامت و بهداشت و صنعت (ساخت) است. چنین الگویی را در کشور نیز شاهد هستیم. نکته دیگری که باید گفته شود این است که در شهرستان تهران ۴۴ درصد متخصصان را زنان تشکیل داده‌اند در حالی که این سهم در کشور برابر با ۴۵ درصد است.

همچنین گروه‌های کارکنان ماهر کشاورزی، جنگلداری و ماهیگیری و صنعتگران و کارکنان مشاغل مربوطه به ترتیب ۱ درصد و ۱۵/۷ درصد از اشتغال شهر تهران را در سال ۱۳۹۰ به خود اختصاص داده‌اند. با توصیفات ارائه شده، گروه‌های شغلی متخصصان، کارکنان ماهر کشاورزی، جنگلداری و ماهیگیری صنعتگران و کارکنان مشاغل مربوطه بالاترین سهم از اشتغال شهر تهران را دارند.

از سویی دیگر بررسی مناطق ۲۲ گانه شهر تهران نشان می‌دهد که بیشترین سهم از گروه شغلی قانون‌گذاران، مقامات عالی‌رتبه و مدیران اختصاص به مناطق ۵، ۲ و ۱ دارد. بررسی گروه شغلی متخصصان نیز نشان می‌دهد مناطق یک تا ۵ بیشترین سهم از شاغلان متخصص (در مجموع ۵۳ درصد) را در خود جای داده‌اند. در همین ارتباط مناطق ۱۷، ۱۹ و ۹ کمترین سهم را از این دو گروه شغلی در اختیار دارند. در مورد تکنیسین‌ها و گروه کارمندان امور اداری و دفتری نیز در مناطق ۲، ۴ و ۵ بالاترین سهم را دارند.

بررسی‌ها نشان می‌دهد که گروه کارکنان خدماتی و فروشندگان

در این بخش از مطالعه، جمعیت شاغل شهر تهران و مناطق ۲۲ گانه آن بر اساس گروه‌های شغلی بررسی شده‌اند. از این رو جدول شماره (۸-۳) جمعیت شاغل مناطق ۲۲ گانه بر حسب گروه‌های عمده شغلی در سال ۱۳۹۰ را منعکس کرده است. لازم به توضیح است هریک از گروه‌های شغلی به تناسب مقتضیات و نیازمندی‌شان به سطوح مختلف مهارت و دانش، منابع انسانی مختلفی را جذب کرده‌اند. اصولاً هنگامی که مسئله دانش‌بری یا تخصص‌بری در هریک از فعالیت‌های اقتصادی مطرح می‌شود، سهم گروه‌های شغلی و مشاغل تخصصی آن‌ها، به عنوان یک معیار و ملاک، مورد توجه تحلیلگران بازار کار قرار می‌گیرد. بدیهی است هنگامی که در یک گروه فعالیت، سهم گروه شغلی متخصصان و تکنیسین‌ها و کارکنان ماهر در مقایسه با گروه‌های شغلی کارمندان امور دفتری، کارکنان خدماتی و کارگران ساده بالاتر باشد و فرصت‌های شغلی بیشتری را به خود اختصاص دهد، این امر نشان‌دهنده کارکردهای مهارتی و دانش‌بری این گروه‌های فعالیت است.

از مجموع ۲/۳۸۷/۱۹۱ نفر جمعیت شاغل شهر تهران، ۳۸۶/۳۴۵ نفر و ۲۵۱/۲۳۰ نفر در گروه متخصصان و تکنیسین‌ها و دستیاران قرار دارند. به بیانی دیگر ۲۶/۷ درصد (شامل ۱۶/۲ درصد متخصصان به عنوان رکن مشاغل تخصصی و ۱۰/۵ درصد تکنیسین‌ها و دستیاران) از جمعیت شاغل شهر تهران در زمره گروه‌های مبتنی بر تخصص قرار دارند. همچنین سهم گروه شغلی متخصصان و تکنیسین‌ها در کشور و استان تهران به ترتیب برای متخصصان برابر با ۸/۸ درصد ۱۲/۳ درصد و برای تکنیسین‌ها به ترتیب برابر با ۵/۴ درصد و ۸/۹ درصد است. از این دیدگاه سهم گروه‌های با تخصص و دانش بالاتر در سازمان بازار کار شهر

نزدیکی به مناطق صنعتی حومه یا حاشیه‌ای تهران، صرفه‌های ناشی از تجمع، سطوح درآمد در مقایسه با قیمت منطقه‌ای مسکن، می‌توانند عمده‌ترین دلیل توزیع این چینی شاعلان این گروه و البته شغلی متصدیان و مونتازکاران ماشین‌آلات و دستگاه‌ها و رانندگان وسایل نقلیه و کارگران ساده در مناطق تهران باشد. باید اشاره کرد که الگوی بالا درباره گروه شغلی متصدیان و مونتازکاران ماشین‌آلات و دستگاه‌ها و رانندگان وسایل نقلیه و کارگران ساده نیز دیده می‌شود.

فروشگاه‌ها و بازارها در مناطق ۴، ۵، ۱۴ و ۱۵ از تعداد بیشتری برخوردار هستند. کمترین سهم از این گروه نیز متعلق به مناطق ۲۱ و ۲۲ است. درباره گروه کارکنان ماهر کشاورزی، جنگلداری و ماهیگیری نیز مناطق ۱، ۲، ۴، ۵، ۱۵ و ۲۰ بالاترین سهم‌ها را دارند. صنعتگران و کارکنان مشاغل مربوطه بیشتر در مناطق شمال شرق، شرق و جنوبی شهر تهران متمرکز هستند. به ترتیب مناطق ۴، ۱۵، ۱۹، ۱۷ و ۱۸ بیشترین جمعیت شاغل در این گروه را دارند. هم‌جواری و

جدول ۷۶- جمعیت شاغل مناطق ۲۲ گانه بر حسب گروه‌های عمده شغلی در سال ۱۳۹۰

جمع	سایر و اظهارنشده	کارگران ساده	متصدیان و مونتازکاران ماشین‌آلات و دستگاه‌ها و رانندگان وسایل نقلیه	صنعتگران و کارکنان مشاغل مربوطه	کارکنان ماهر کشاورزی، جنگلداری و ماهیگیری	کارکنان خدماتی و فروشندگان فروشگاه‌ها و بازارها	کارمندان امور اداری و دفتری	تکنیسین‌ها و دستیاران	متخصصان	قانون‌گذاران، مقامات عالی‌رتبه و مدیران	شهر تهران
۲,۳۸۷,۱۹۱	۱۷۰,۲۴۶	۱۷۷,۱۰۰	۲۲۷,۰۰۷	۳۷۵,۹۴۲	۲۰,۳۹۷	۴۰۲,۹۲۳	۲۰۰,۹۰۱	۲۵۱,۲۳۰	۳۸۶,۳۴۵	۱۷۵,۱۰۰	شهر تهران
۱۲۷,۵۵۰	۱۳,۱۱۱	۱۰,۳۷۲	۴,۷۷۱	۷,۱۵۲	۱,۷۰۴	۱۶,۶۰۱	۷,۷۸۸	۱۲,۳۹۲	۳۰,۹۴۷	۲۲,۷۱۲	منطقه ۱
۱۷۴,۵۸۶	۱۱,۰۹۴	۶,۹۸۰	۷,۷۸۱	۱۱,۵۱۳	۱,۹۵۸	۲۳,۵۷۰	۱۴,۵۴۹	۲۱,۹۹۰	۵۰,۱۸۵	۲۴,۹۶۶	منطقه ۲
۸۷,۴۳۵	۵,۳۱۷	۵,۶۶۹	۲,۴۰۳	۴,۰۹۴	۱,۰۶۶	۱۳,۸۳۱	۵,۰۵۳	۸,۸۱۳	۲۴,۶۹۳	۱۶,۴۹۶	منطقه ۳
۲۵۴,۹۵۵	۲۰,۷۵۴	۱۴,۹۷۴	۲۵,۱۹۷	۵۲,۰۸۷	۲,۰۰۳	۳۸,۹۱۱	۲۰,۶۹۸	۲۵,۶۴۳	۳۸,۶۸۱	۱۶,۰۰۷	منطقه ۴
۲۳۷,۳۷۷	۱۶,۴۱۸	۸,۶۹۴	۱۶,۱۵۴	۲۰,۷۹۳	۲,۰۲۶	۳۳,۳۶۳	۲۱,۷۲۳	۳۲,۳۲۸	۵۹,۴۳۰	۲۶,۴۴۸	منطقه ۵
۶۶,۸۰۲	۴,۰۲۹	۳,۳۲۸	۲,۰۰۶	۳,۴۱۸	۵۵۵	۹,۹۷۲	۵,۰۲۷	۷,۶۸۷	۲۱,۵۴۷	۹,۲۲۳	منطقه ۶
۹۴,۷۲۴	۵,۳۱۱	۴,۱۱۵	۶,۹۳۳	۱۱,۸۱۵	۶۲۸	۱۵,۸۶۹	۹,۷۴۶	۱۲,۱۲۰	۲۱,۲۷۴	۶,۹۱۳	منطقه ۷
۱۱۴,۶۴۶	۵,۳۵۶	۵,۷۳۹	۱۰,۸۵۲	۱۸,۵۵۱	۹۱۸	۱۷,۹۹۶	۱۲,۶۰۹	۱۴,۸۳۹	۱۹,۸۴۱	۷,۹۴۵	منطقه ۸

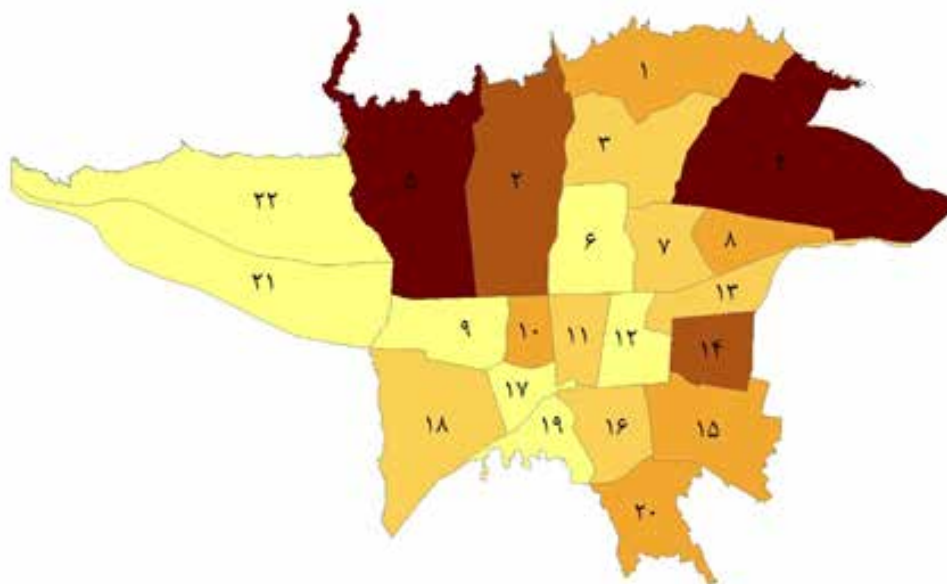
۳۷,۸۳۴	۴۵,۱۶۸	۹۵,۴۶۶	۶۸,۹۶۰	۱۱۲,۲۵۲	۶۹,۲۳۱	۸۱,۹۴۳	۱۸۶,۷۵۱	۱۴۶,۸۵۶	۸۱,۹۵۶	۷۱,۳۴۸	۹۰,۴۳۹	۹۲,۲۸۹	۴۸,۶۲۳	جمع
۴,۶۶۴	۴,۰۰۶	۶,۲۶۹	۳,۵۵۳	۵,۶۶۹	۲,۷۹۷	۳,۵۶۱	۱۰,۲۱۵	۲۱,۳۱۶	۵,۶۴۱	۳,۲۳۶	۴,۸۳۷	۴,۹۸۸	۸,۱۰۴	سایر و اظهار نشده
۲,۳۲۲	۲,۸۸۰	۹,۴۷۶	۸,۶۹۰	۱۴,۹۶۴	۸,۳۶۴	۹,۹۶۱	۲۲,۳۹۰	۹,۱۱۰	۳,۷۱۴	۸,۰۶۵	۶,۴۰۴	۷,۴۸۸	۳,۴۰۱	کارگران ساده
۳,۹۲۶	۵,۷۸۴	۱۴,۱۷۲	۹,۲۴۲	۱۶,۲۰۲	۸,۹۰۴	۱۱,۳۲۴	۲۷,۳۲۹	۱۶,۳۴۹	۷,۸۸۳	۶,۹۰۴	۸,۲۵۵	۹,۹۷۲	۴,۶۶۴	متصدیان و موتازکاران ماشین آلات و دستگاهها و رانندگان وسایل نقلیه
۴,۳۳۲	۶,۲۵۲	۱۸,۱۰۷	۱۷,۳۳۵	۳۱,۷۰۵	۱۶,۵۴۵	۱۸,۱۹۷	۵۱,۰۴۴	۲۴,۰۳۶	۱۱,۹۳۹	۱۲,۶۵۳	۱۲,۰۲۷	۱۳,۶۱۲	۸,۷۳۵	صنعتگران و کارکنان مشاغل مربوطه
۴۱۳	۳۹۴	۱,۲۶۵	۴۹۰	۱,۰۸۸	۴۷۲	۵۳۲	۱,۳۴۶	۱,۱۲۶	۵۵۱	۳۸۲	۴۱۶	۵۷۷	۴۸۷	کارکنان ماهر کشاورزی، جنگلداری و ماهیگیری
۵,۶۵۷	۶,۴۹۷	۱۶,۸۰۱	۱۵,۸۰۳	۱۷,۸۷۰	۱۴,۱۵۴	۱۶,۴۷۴	۳۴,۷۲۷	۲۹,۲۰۱	۱۷,۸۵۲	۱۷,۴۳۲	۱۸,۶۷۹	۱۵,۰۳۵	۶,۶۱۸	کارکنان خدماتی و فروشندگان فروشگاهها و بازارها
۳,۲۳۴	۴,۲۵۶	۸,۵۳۳	۴,۳۸۴	۷,۶۰۳	۶,۳۵۲	۶,۸۵۳	۱۲,۱۲۶	۱۲,۵۵۸	۷,۷۱۰	۵,۳۵۴	۹,۰۹۶	۱۱,۱۸۲	۴,۴۶۷	کارمندان امور اداری و دفتری
۴,۵۴۳	۶,۲۳۵	۸,۹۹۲	۴,۵۴۶	۸,۵۳۰	۶,۰۲۷	۷,۰۲۶	۱۳,۲۴۸	۱۳,۱۶۲	۹,۵۴۰	۶,۴۷۶	۱۰,۵۵۸	۱۱,۶۷۷	۴,۸۵۸	تکنیسینها و دستیاران
۵,۸۲۶	۶,۳۶۴	۸,۶۲۵	۳,۵۲۲	۶,۲۴۱	۴,۰۳۷	۵,۸۴۵	۱۰,۴۵۰	۱۴,۹۱۳	۱۲,۲۲۷	۷,۷۵۳	۱۴,۸۳۸	۱۳,۵۴۳	۵,۵۶۳	متخصصان
۲,۹۱۷	۲,۵۰۰	۳,۲۲۶	۱,۳۹۵	۲,۳۸۰	۱,۵۷۹	۲,۱۷۰	۳,۸۷۶	۵,۰۸۵	۴,۸۹۹	۳,۰۹۳	۵,۳۲۹	۴,۲۱۵	۱,۷۲۶	قانونگذاران، مقامات عالی‌رتبه و مدیران
منطقه ۹	منطقه ۱۰	منطقه ۱۱	منطقه ۱۲	منطقه ۱۳	منطقه ۱۴	منطقه ۱۵	منطقه ۱۶	منطقه ۱۷	منطقه ۱۸	منطقه ۱۹	منطقه ۲۰	منطقه ۲۱	منطقه ۲۲	

جدول ۷۷- سهم مناطق ۲۲ گانه از جمعیت شاغل بر حسب گروه‌های عمده شغلی در سال ۱۳۹۰

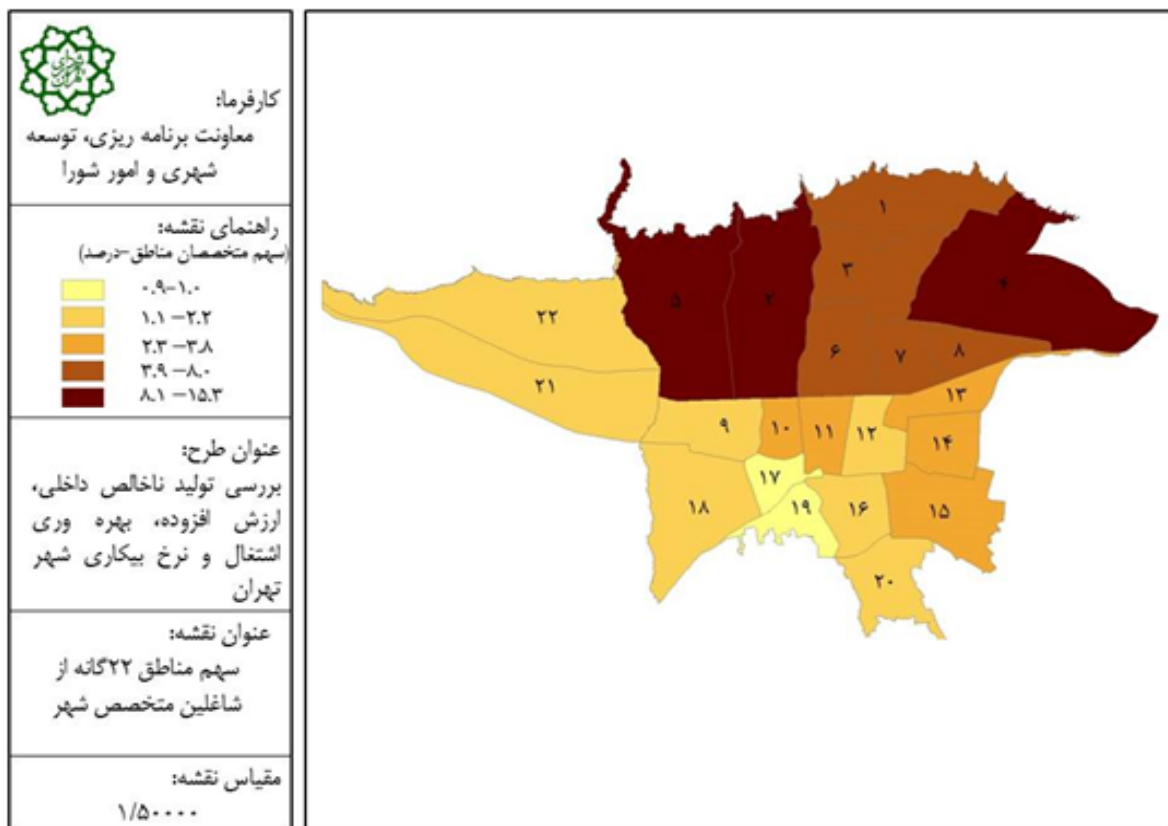
جمع	سایر و اظهار نشده	کارگران ساده	متصدیان و موتناظران ماشین آلات و دستگاهها و رانندگان وسایل نقلیه	صنعتگران و کارکنان مشاغل مربوطه	کارکنان ماهر کشاورزی، جنگلداری و ماهیگیری	کارکنان خدماتی و فروشندگان فروشگاهها و بازارها	کارمندان امور اداری و دفتری	تکنسین‌ها و دستیاران	متخصصان	قانون‌گذاران، مقامات عالی‌رتبه و مدیران	منطقه ۱	منطقه ۲	منطقه ۳	منطقه ۴	منطقه ۵	منطقه ۶	منطقه ۷	منطقه ۸	منطقه ۹	منطقه ۱۰	منطقه ۱۱	
۵۰.۳%	۷.۷%	۵.۹%	۲.۱%	۱.۹%	۸.۴%	۴.۱%	۲.۹%	۴.۹%	۸.۰%	۱۳.۰%												
۷.۳%	۶.۵%	۳.۹%	۳.۴%	۳.۱%	۹.۶%	۵.۸%	۷.۲%	۸.۸%	۱۳.۰%	۱۴.۳%												
۳.۷%	۳.۱%	۳.۲%	۱.۱%	۱.۱%	۵.۲%	۳.۴%	۲.۵%	۳.۵%	۶.۴%	۹.۴%												
۱۰.۷%	۱۲.۲%	۸.۵%	۱۱.۱%	۱۳.۹%	۹.۸%	۹.۷%	۱۰.۳%	۱۰.۲%	۱۰.۰%	۹.۱%												
۹.۹%	۹.۶%	۴.۹%	۷.۱%	۵.۵%	۹.۹%	۸.۳%	۱۰.۸%	۱۲.۹%	۱۵.۴%	۱۵.۱%												
۲.۸%	۲.۴%	۱.۹%	۰.۹%	۰.۹%	۲.۷%	۲.۵%	۲.۵%	۳.۱%	۵.۶%	۵.۳%												
۴.۰%	۳.۱%	۲.۳%	۳.۱%	۳.۱%	۳.۱%	۳.۹%	۴.۹%	۴.۸%	۵.۵%	۳.۹%												
۴.۸%	۳.۱%	۳.۲%	۴.۸%	۴.۹%	۴.۵%	۴.۵%	۶.۳%	۵.۹%	۵.۱%	۴.۵%												
۲.۰%	۴.۸%	۱.۹%	۲.۱%	۲.۳%	۲.۴%	۱.۶%	۲.۲%	۱.۹%	۱.۴%	۱.۰%												
۳.۹%	۲.۹%	۴.۲%	۴.۴%	۳.۶%	۲.۸%	۳.۷%	۵.۶%	۴.۶%	۳.۵%	۲.۴%												
۳.۸%																						

۱.۶%	۱.۹%	۴.۰%	۲.۹%	۴.۰۷%	۲.۹%	۳.۴%	۷.۸%	۶.۲%	۳.۴%	۳.۰%
۲.۷%	۲.۴%	۳.۷%	۲.۱%	۳.۳%	۱.۶%	۲.۱%	۶.۰%	۱۲.۵%	۳.۳%	۱.۹%
۱.۳%	۱.۶%	۵.۴%	۴.۹%	۸.۴%	۴.۷%	۵.۶%	۱۲.۶%	۵.۱%	۲.۱%	۴.۶%
۱.۷%	۲.۵%	۶.۲%	۴.۱%	۷.۱%	۳.۹%	۵.۰%	۱۲.۰%	۷.۲%	۳.۵%	۳.۰%
۱.۲%	۱.۷%	۴.۸%	۴.۶%	۸.۴%	۴.۴%	۴.۸%	۱۳.۶%	۶.۴%	۳.۲%	۳.۴%
۲.۰%	۱.۹%	۶.۲%	۲.۴%	۵.۳%	۲.۳%	۲.۶%	۶.۶%	۵.۵%	۲.۷%	۱.۹%
۱.۴%	۱.۶%	۴.۲%	۳.۹%	۴.۴%	۳.۵%	۴.۱%	۸.۶%	۷.۲%	۴.۴%	۴.۳%
۱.۶%	۲.۱%	۴.۲%	۲.۲%	۳.۸%	۳.۲%	۳.۴%	۶.۰%	۶.۳%	۳.۸%	۲.۷%
۱.۸%	۲.۵%	۳.۶%	۱.۸%	۳.۴%	۲.۴%	۲.۸%	۵.۳%	۵.۲%	۳.۸%	۲.۶%
۱.۵%	۱.۶%	۲.۲%	۰.۹%	۱.۶%	۱.۰%	۱.۵%	۲.۷%	۳.۹%	۳.۲%	۲.۰%
۱.۷%	۱.۴%	۱.۸%	۰.۸%	۱.۴%	۰.۹%	۱.۲%	۲.۲%	۲.۹%	۲.۸%	۱.۸%
منطقه ۲۲	منطقه ۲۱	منطقه ۲۰	منطقه ۱۹	منطقه ۱۸	منطقه ۱۷	منطقه ۱۶	منطقه ۱۵	منطقه ۱۴	منطقه ۱۳	منطقه ۱۲
فانون گذاران، مقامات عالی رتبه و مدیران										
متخصصان										
تکنسین‌ها و دستیاران										
کارمندان امور اداری و دفتری										
کارکنان خدماتی و فروشندگان فروشگاهها و بازارها										
چنگلداری و ماهیگیری، کارکنان ماهر کشاورزی، جنگلداری و ماهیگیری										
و کارکنان مشاغل مربوطه										
مصنطگران										
و دستگاهها و رانندگان وسایل نقلیه و دستگیران و موتوژاران ماشین‌آلات										
کارگران ساده										
سایر و اظهار نشده										
جمع										

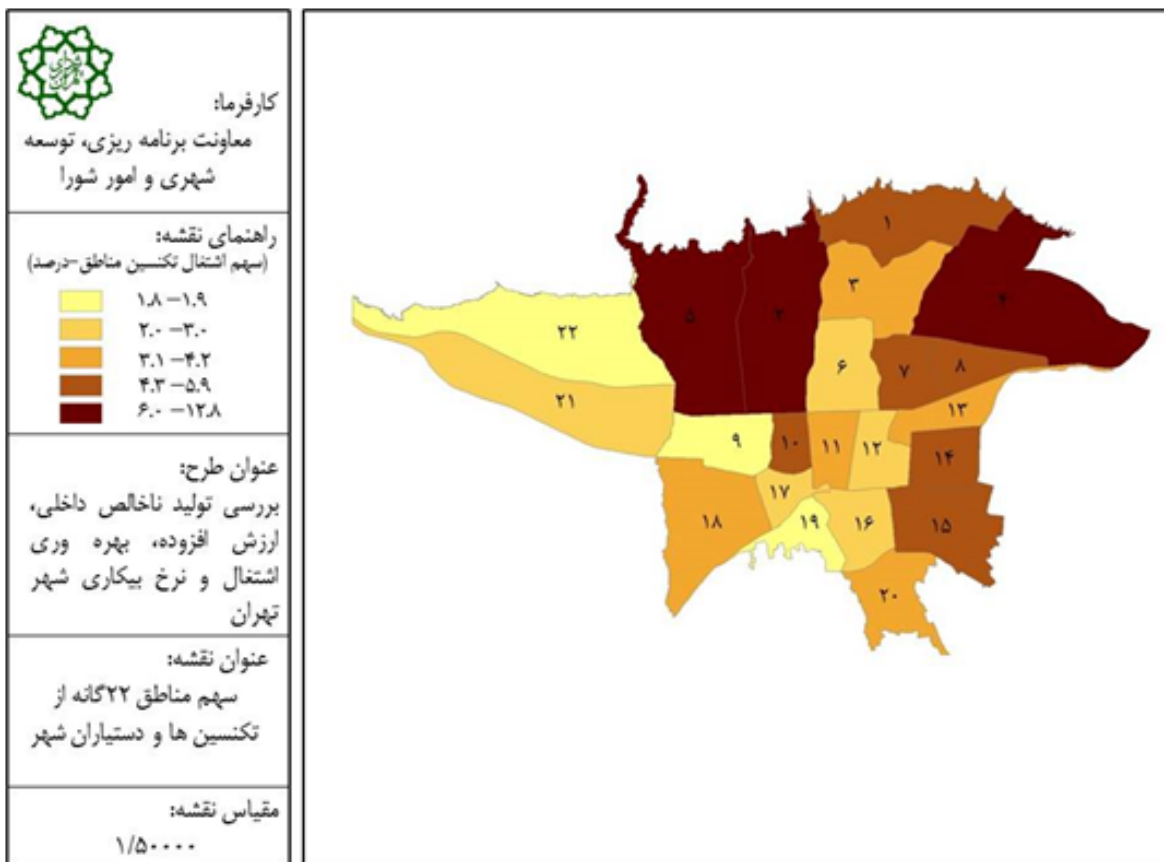
نقشه ۳-۴۷- سهم مناطق ۲۲ گانه از جمعیت شاغل قانون گذاران، مقامات عالی رتبه و مدیران در سال ۱۳۹۰

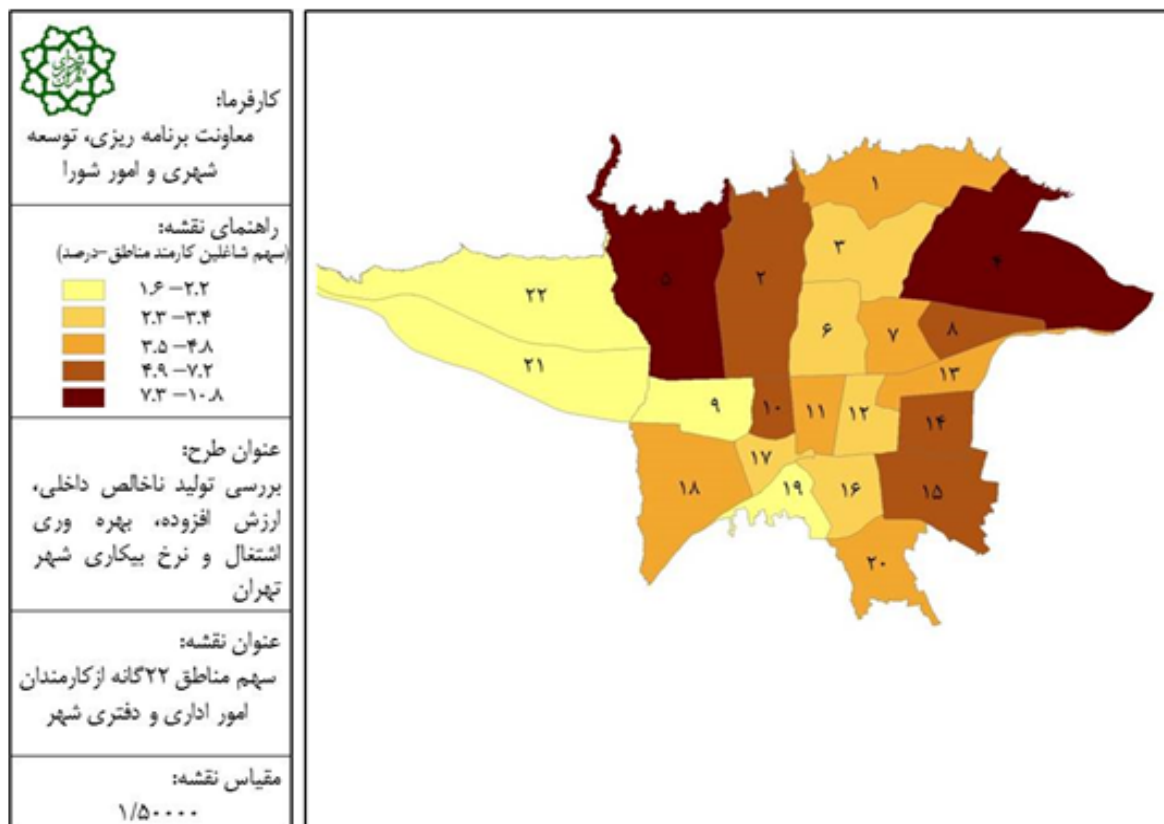
نقشه ۳-۴۸- سهم مناطق ۲۲ گانه از جمعیت شاغل متخصصان در سال ۱۳۹۰

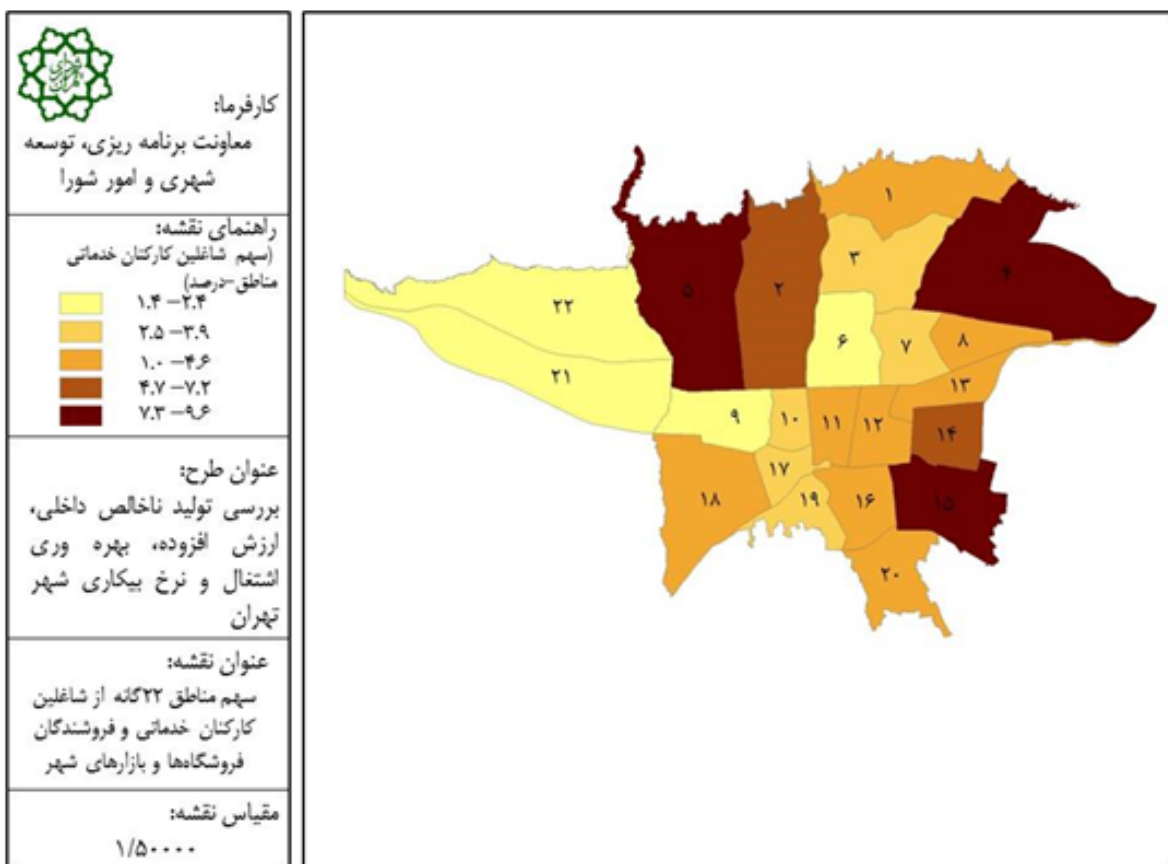
نقشه ۳-۴۹- سهم مناطق ۲۲گانه از جمعیت شاغل تکنیسین و دستیاران در سال ۱۳۹۰

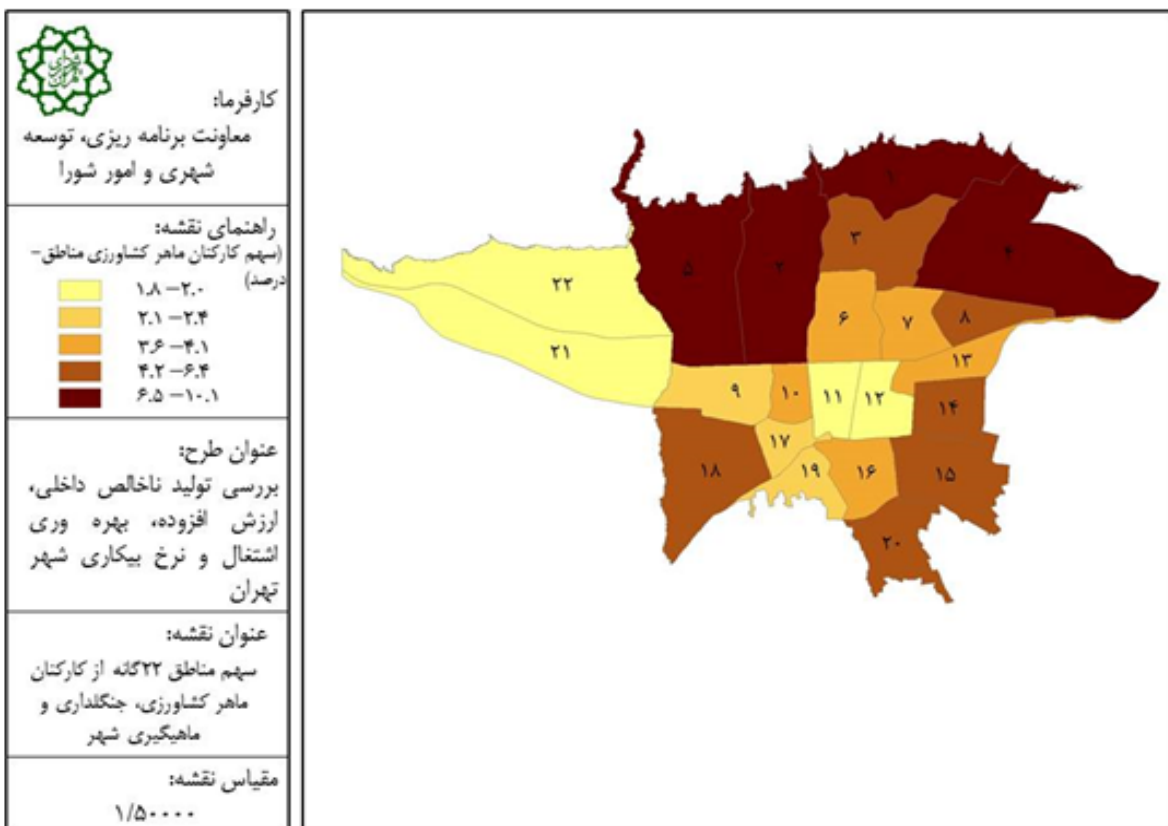
نقشه ۳-۵۰- سهم مناطق ۲۲گانه از جمعیت شاغل کارمندان امور اداری و دفتری در سال ۱۳۹۰

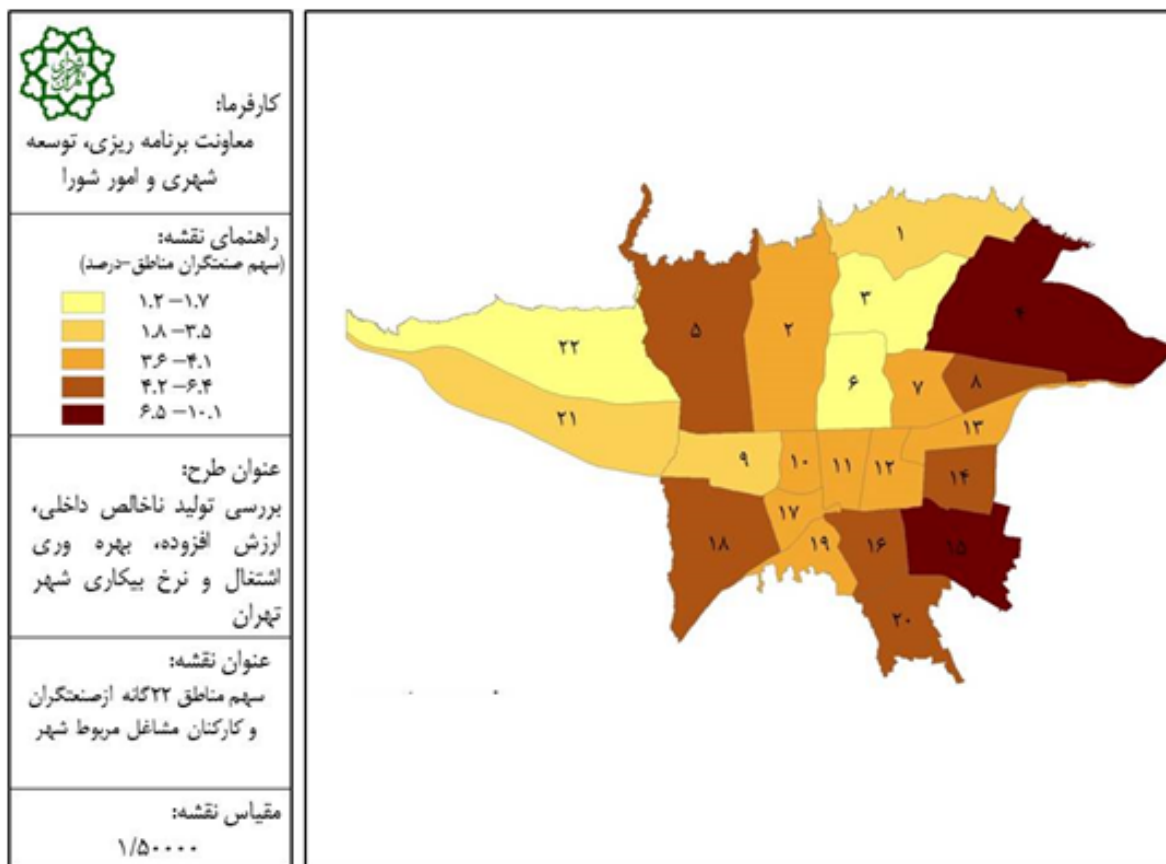
نقشه ۳-۵۱- سهم مناطق ۲۲ گانه از جمعیت شاغل کارکنان خدماتی و فروشندگان فروشگاهها و بازارها در سال ۱۳۹۰

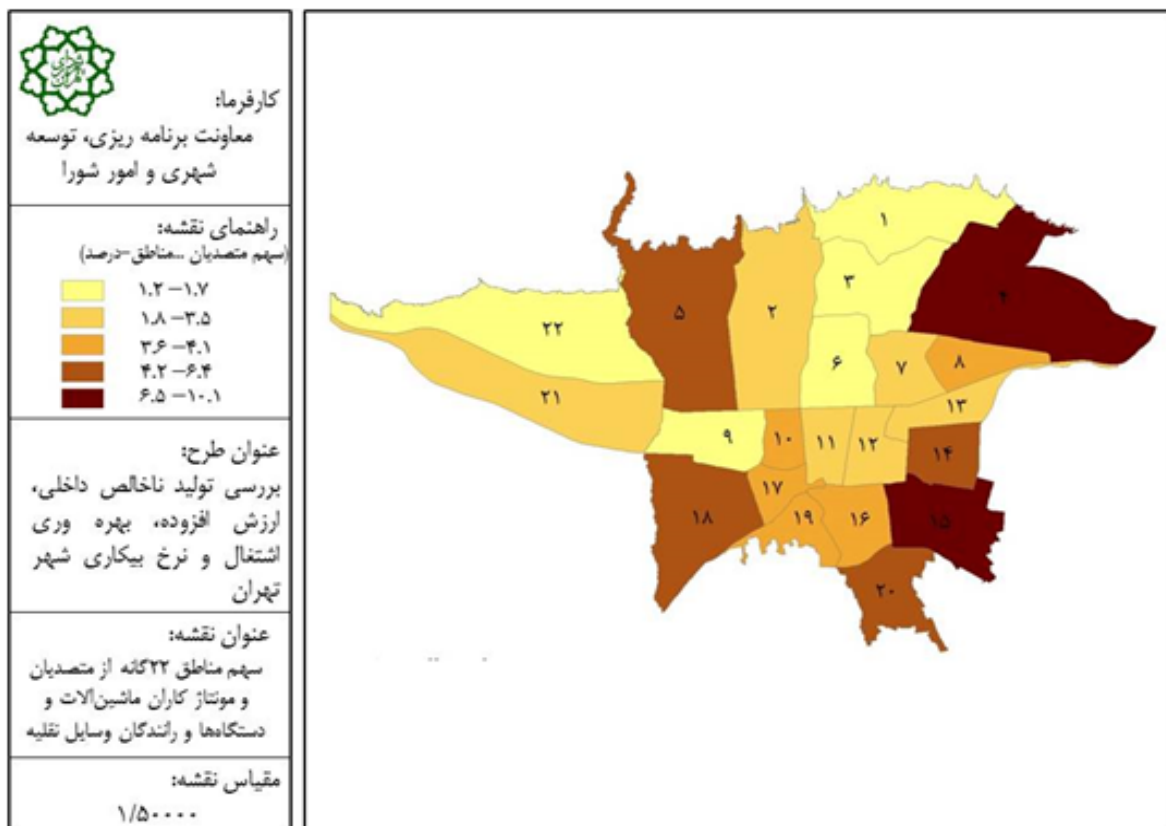
نقشه ۳-۵۲- سهم مناطق ۲۲ گانه از جمعیت شاغل کارکنان ماهر کشاورزی، جنگلداری و ماهیگیری در سال ۱۳۹۰

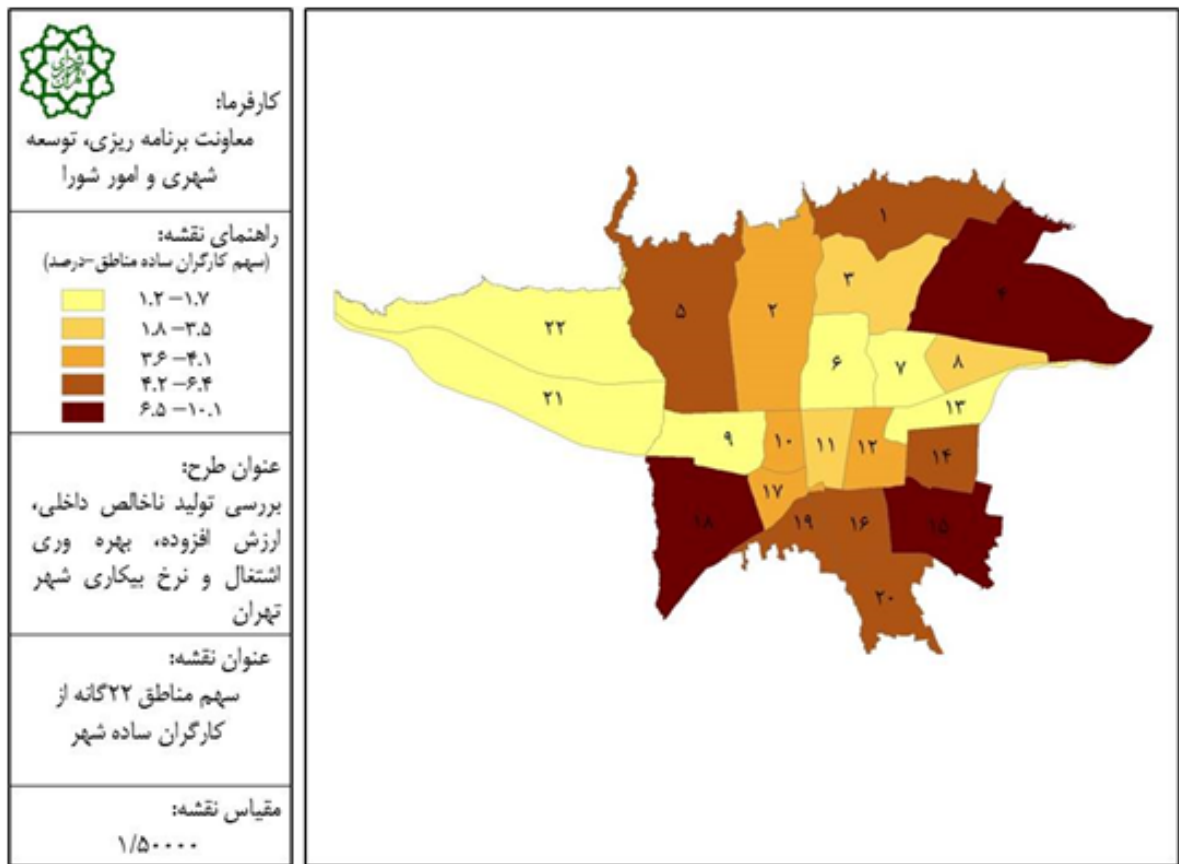

نقشه ۳-۵۳- سهم مناطق ۲۲گانه از جمعیت شاغل صنعتگران و کارکنان مشاغل مربوطه در سال ۱۳۹۰

نقشه ۳-۵۴- سهم مناطق ۲۲گانه از جمعیت شاغل متصدیان و موتورکاران ماشین‌آلات و دستگاه‌ها و رانندگان وسایل نقلیه در سال ۱۳۹۰

۹-۳- توزیع فعالیت‌های مختلف اقتصادی در مناطق مختلف شهر تهران مطابق با پایگاه‌های داده در دسترس

موجب شده است الگوی استقرار جمعیت/ فعالیت در آن مانند بسیاری از شهرهای جهان تغییراتی در دهه‌های اخیر تجربه کند. مرکز شهر همچنان با کاهش جمعیت روبه‌رو است و در مقابل بر تراکم فعالیت‌های فراشهری آن افزوده می‌شود.

درباره نقشه‌های سازمان فضایی اداری، تجاری، خدماتی و صنعتی استان چند نکته مهم به شرح زیر است.

- مراکز اصلی فعالیت با تمرکز بر نوع و وسعت فعالیت، به‌طور کلی در مرکز تجاری اصلی شهر (بازار) شکل گرفته‌اند.

- فضاهای عمومی شهر، در امتداد راسته‌های تجاری با عملکرد فضای عمومی شکل گرفته‌اند و تبدیل به فضایی مختلط از خرید و گذران اوقات فراغت شده است.

- حدفاصل خیابان‌های انقلاب و حوالی خیابان شهید بهشتی (عباس‌آباد)، که مهم‌ترین مرکز دانشگاهی کشور، راسته کتاب‌فروشی‌های خیابان انقلاب و سطح وسیعی از کاربری‌های اداری و کانون‌های فعالیت دولتی را در بر می‌گیرد، از محورهای فرهنگی و درعین حال تجاری مهم شهر با مقیاس شهری و فراشهری هستند.

- محدوده میدان تجریش و محدوده حرم حضرت عبدالعظیم و پیرامون آن نیز از دیگر مراکز تجاری مهم و در منطقه شمال شهر تهران است.

آنچه این روزها نیز در سطح شهر تهران شاهد آن هستیم، فضاهای جذاب تجاری و تفریحی تازه تأسیس و بسیار جذاب برای مردم، در مناطق شمال و غرب شهر است (منطقه یک شمال شهر تهران، مجتمع‌های پالادیوم و...، منطقه ۲۲ در غرب تهران و مجتمع بام‌لند در منطقه چیتگر) محورها و دواير رسم‌شده روی نقشه شماره (۳-۵۷) نشان می‌دهد

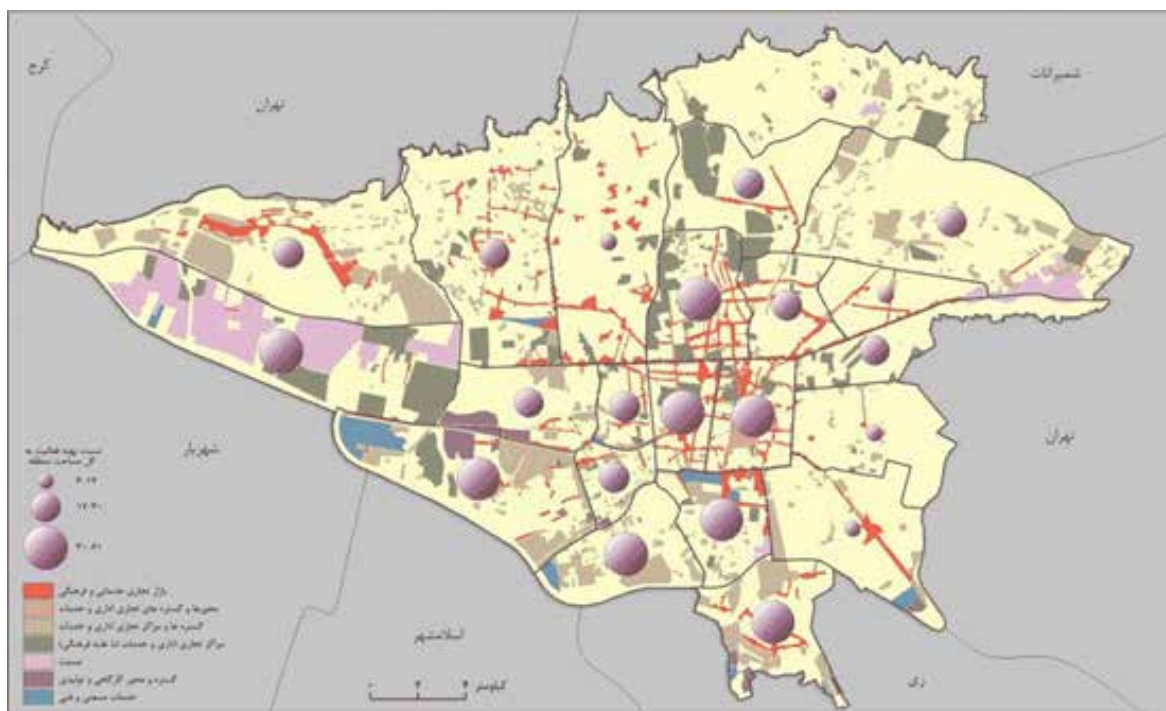
بررسی توزیع فعالیت‌های مختلف اقتصادی در سطح شهر تهران، تا حدود زیادی توجیه‌کننده پراکنش شاغلان، جمعیت اجتماعی ساکن، رفتارهای فرهنگی، وضعیت زمین و مسکن و... است. نقشه پیش‌رو، پراکنش فعالیت‌های عمده اقتصادی شهر تهران را نشان می‌دهد. همان‌طور که از راهنمای نقشه مشخص است، دایره‌های بنفش‌رنگ بیان‌کننده نسبت پهنه فعالیت به کل مساحت منطقه است. دیده می‌شود که مناطق مرکزی و جنوبی شهر تهران، بزرگ‌ترین پهنه‌های فعالیتی با تجمع بازار تجاری خدماتی، فرهنگی و اداری را دارند و می‌توان علت این موضوع را در مناطق مرکزی؛ وجود بازار بزرگ تهران که دربرگیرنده اولین و بزرگ‌ترین بازار عمده‌فروشی و خرده‌فروشی شهر و جاذب جمعیت بسیار زیادی از داخل و خارج شهر تهران است، دانست، به‌طوری‌که با توجه به ایجاد صرفه‌های ناشی از مقیاس و تجمع، شاهد توسعه بیشتر بازار تهران هستیم (هرچند لازم به توضیح است که کسب‌وکارهای اینترنتی، طبق شواهد و اطلاعات در دسترس، تا حدودی از حجم آموشدها و فعالیت‌های مکان‌محور شهر کاسته است). مناطق جنوبی شهر نیز دربرگیرنده تراکم بسیار بالایی از کارگاه‌های تولیدی و عمده‌فروشی است. عملکردهای تجاری نوین نیز با وجود رشد و توسعه شهر در دو حوزه شرقی و غربی، در دهه‌های پس از آن، همچنان در مناطق نوپای حوزه مرکزی به سمت شمال گسترش یافته است.

به‌طور کلی سازمان فضایی مرکز تجاری شهر تهران (CBD)، عمدتاً در حوزه مرکزی شهر و در امتداد معابر شریانی شهر و متناسب با گسترش کالبدی شهر در معابر شریانی به‌صورت شعاعی منتهی به مراکز فعالیت شهر، شکل گرفته است. ویژگی‌های مکانی تهران و روند تاریخی آن

شامل فضاهای توسعه‌ای جدید است که با تراکم کمتر سکونت و فضاهای باز و عمومی شهری هویت می‌یابند. با توجه به زمان تهیه نقشه (۱۳۸۵)، موارد ذکر شده درباره فضاهای تجاری و فرهنگی-تفریحی تازه تأسیس شهر؛ مانند مجتمع‌های منطقه ۲۲ و ۴۰۰، چندان مشخص نشده است.

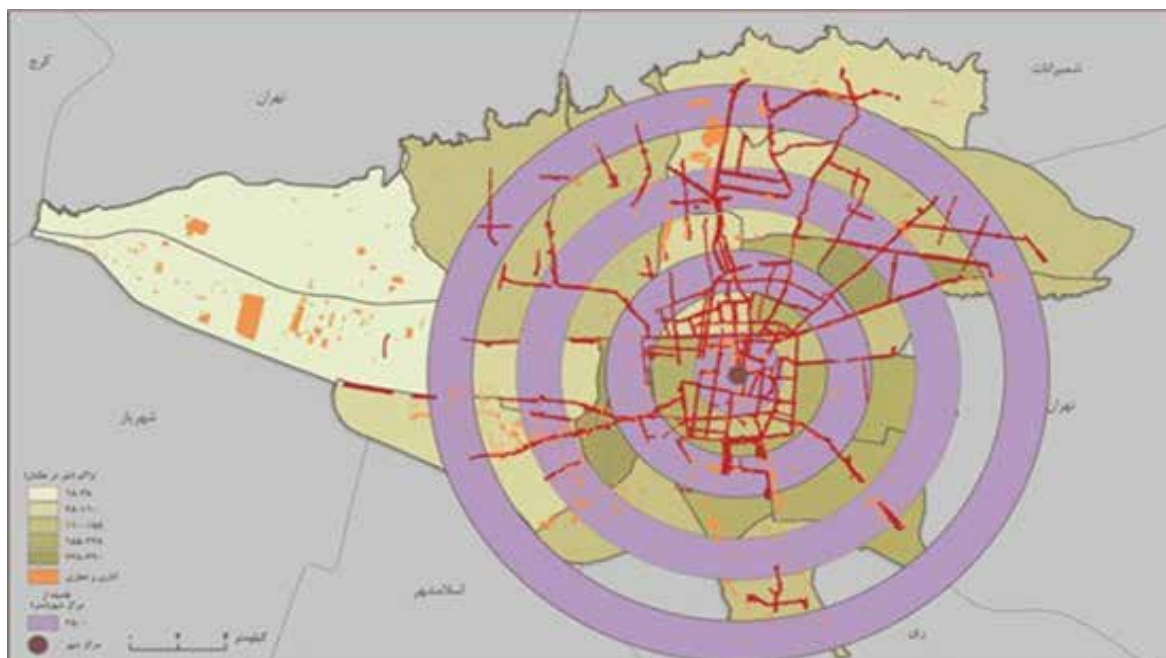
که دوایر مرکزی که در بخش مرکزی شهر هستند، تسلط کارکرد تجاری دارند و دوایر میانی نیز فضاهای ترکیبی را نشان می‌دهد که اختلاط بین کارکرد مسکونی، تجاری، تفریحی و فرهنگی را بیان می‌کنند. در محورهای جنوبی نیز کارکرد صنعتی قابل مشاهده است. دوایر بیرونی،

نقشه ۵۶-۳- پهنه‌بندی فعالیت‌های اقتصادی در شهر تهران

مأخذ: <http://atlas.tehran.ir>

نقشه ۵۷-۳- پهنه‌بندی فعالیت‌های اقتصادی در شهر تهران

مأخذ: <http://atlas.tehran.ir>

۳-۱۰- جمع‌بندی و نتیجه‌گیری و تحلیل الگوی توزیع شاغلان و ارتباط آن با مراکز فعالیت در سطح شهر تهران

شغلی بیشتری دارند و این موضوع با حرکت به سمت جنوب تهران، تقلیل یافته و به‌طور کلی به نفع مردان خواهد بود. در زمینه بررسی ساختار اشتغال مناطق نیز مسئله بالابودن سهم جمعیتی برخی مناطق با تأکید بر مناطق ۴ و ۵ حاکم بوده و سهم بالای اشتغال در برخی رشته‌فعالیت‌ها با این مسئله قابل توجیه است.

یافته‌ها نشان می‌دهند که برخی بخش‌ها مانند کشاورزی و معدن سهم بسیار پایینی از اشتغال شهر را به خود اختصاص داده‌اند، اما همین سهم اندک نیز در مناطق شمال و شمال شرق مانند ۱، ۲، ۳، ۴، مشارکت بیشتری در شهر دارند. بررسی بخش صنعت نشان می‌دهد که شاغلان این بخش در مناطق ۴ و ۵ در نیمه شمالی و ۱۶ و ۱۸ در نیمه جنوبی شهر است. در زمینه بخش صنعت-ساخت نیز مناطق ۱۵، ۱۷، ۱۸ و ۱۹ سهم بسیار بالایی داشته‌اند و با توجه به توضیحات ذکرشده درباره مناطق ۴ و ۵، می‌توان گفت که شاغلان مناطق جنوبی، به‌طور تخصصی‌تری در حرفه صنعت مشغول به کار هستند. این مطلب درباره عمده‌فروشی و خرده‌فروشی نیز صادق بوده است و تمرکز شاغلان این بخش را در نیمه جنوبی شهر شاهد هستیم. براساس جزئیاتی که در بند ۳-۹ مورد اشاره قرار گرفته‌اند پراکنش کارگاه‌ها و خدمات صنعتی و فنی در نیمه جنوبی استان می‌تواند دلیل محکمی بر تراکم بالاتر شاغلان این بخش‌های فعالیتی در شهر و در مناطق یادشده باشد. همچنین این جزئیات ارائه شده حکایت از تجمع مراکز اداری، خدماتی و فرهنگی، در نیمه مرکزی و شمالی شهر دارد و آمارها نیز نشان می‌دهند که در بخش‌های فعالیتی مرتبط مانند مالی و بیمه، هنر، سرگرمی و تفریح نیز تمرکز شاغلان در بخش‌های مرکزی و شمالی شهر است.

تمرکز بالای شاغلان فعالیت‌های علمی و حرفه‌ای، آموزش و سلامت در مناطق شمالی شهر، بنا به خواستگاه‌های اجتماعی و مسائل فرهنگی صورت گرفته و در زمینه سهم بالای شاغلان بخش املاک در مناطق مرکزی و شمالی شهر نیز، یکی از علت‌ها را می‌توان ارزش بالای املاک در این مناطق و کسب‌وکار بهتر آن‌ها دانست. همچنان که بخش ساختمان نیز در مناطق مذکور، سهم زیادی از شاغلان را در سطح شهر به خود اختصاص داده‌اند. موارد یادشده در بررسی شاغلان براساس گروه شغلی و وضعیت شغلی نیز مشاهده می‌شود. به‌طوری که شاغلان متخصص، تکنیسین‌ها و دستیاران در مناطق شمالی سهم بیشتری داشته‌اند. برای ایجاد تصویری روشن‌تر از پیش‌گفته‌ها، در جدول شماره (۳-۱۱) خلاصه‌ای از وضعیت شاغلان براساس گروه‌های عمده‌فعالیتی و شغلی و وضعیت شغلی هرکدام آمده است.

بازار کار یک کشور و یا منطقه از این جهت دارای اهمیت است که اولاً ترکیب اشتغال، میزان دانش‌محوری اشتغال و کیفیت نیروی انسانی رشد اقتصادی، بهره‌وری و نوآوری را تحت تأثیر قرار می‌دهد، دوماً خود به عنوان به پیامد اصلی رشد اقتصادی همواره مورد رصد و اندازه‌گیری قرار می‌گیرد. به بیانی دیگر اشتغال و بازار کار میزان الحاراه اقتصاد یک منطقه است. همچنانکه رشد اقتصادی اتفاق می‌افتد، در صورتی که اشتغال نیز افزایش نیابد، ممکن است شکاف و نابرابری درآمدی نیز افزایش یابد. این در حالی است که بسیاری از مطالعات نشان می‌دهد که حداقل در بلندمدت و میان مدت نابرابری رابطه‌ای عکس با رشد اقتصادی دارد. از این روی بررسی و تحلیل بازار کار در شهر تهران از اهمیت بسزایی برخوردار است. برای تحقق این مورد مهم، جمعیت فعال، شاغل، بیکار، ساختار اشتغال، گروه و رشته‌های شغلی به طور مبسوط همراه با ارائه جدول، نمودار و نقشه‌هایی با تمرکز بر مناطق ۲۲گانه شهر تهران انجام گرفت. در این بخش به عنوان جمع‌بندی، یافته‌ها در قالب دو جدول به صورت خلاصه وضعیت مناطق ۲۲گانه شهر تهران از حیث شاخص‌ها و سنج‌های بازار کار را منعکس کرده‌اند.

در اولین جدول تحت عنوان "وضعیت مناطق ۲۲گانه شهر تهران از حیث شاخص‌های بازار کار" به مروری بر وضعیت نیروی کار شهر تهران اعم از جمعیت فعال، شاغل، بیکار و... پرداخته شده است. بر اساس این جدول مناطق ۲، ۴ و ۵، غالباً در شاخص‌های سنجش‌شده مانند سهم جمعیت فعال به شهر، نرخ مشارکت، سهم جمعیت بیکار به شهر و حتی نرخ بیکاری، ارقام بسیار بالایی را نشان می‌دهند. در نگاه اول، شاید این مسئله نشان از پویایی بسیار بالاتر این مناطق نسبت به سایر مناطق شهر داشته باشد، اما با بررسی سهم جمعیتی، مشاهده می‌شود که یکی از دلایل مهم این مسئله، جمعیت بالای این مناطق نسبت به شهر است و گواه این موضوع را می‌توان در برخی شاخص‌های داخلی منطقه مانند نرخ اشتغال مناطق مشاهده کرد، زیرا این مناطق طبق تحلیل‌های به‌دست‌آمده، نرخ اشتغالی متوسط، کم یا بسیار کم داشته است، اما آمار نشان از نرخ اشتغال نسبی بالاتر در مناطق جنوبی شهر مانند ۱۱ تا ۲۰ دارد.

همچنین اطلاعات نشان می‌دهند که به‌طور متوسط، نرخ بیکاری زنان در مناطق شمالی شهر، از نرخ بیکاری مردان کمتر است و هر چه به سمت جنوب حرکت کنیم، از این رقم کاسته می‌شود. می‌توان این‌گونه برداشت کرد که زنان در مناطقی مانند مناطق ۱، ۲، ۵، ۶ و...، نسبت به مردان همین مناطق، فعالیت

جدول ۷۸- وضعیت مناطق ۲۲گانه شهر تهران از حیث شاخص های بازار کار

نرخ بیکاری مردان	نرخ بیکاری زنان	نرخ بیکاری	سهم بیکاران زن منطقه از کل بیکاران زن شهر	سهم بیکاران مرد منطقه از کل بیکاران مرد شهر	سهم جمعیت بیکار نسبت به شهر	نرخ اشتغال منطقه	سهم جمعیت شاغل منطقه به کل شهر	نرخ مشارکت اقتصادی	سهم جمعیت در سن کار نسبت به شهر	سهم جمعیت فعال نسبت به شهر	شهر
کم	کم	متوسط	زیاد	متوسط	زیاد	متوسط	زیاد	کم	متوسط	زیاد	منطقه ۱
بسیار زیاد	متوسط	بسیار زیاد	بسیار زیاد	بسیار زیاد	بسیار زیاد	بسیار کم	بسیار زیاد	متوسط	بسیار زیاد	زیاد	منطقه ۲
کم	کم	متوسط	زیاد	متوسط	متوسط	متوسط	متوسط	متوسط	متوسط	متوسط	منطقه ۳
زیاد	زیاد	متوسط	بسیار زیاد	بسیار زیاد	بسیار زیاد	متوسط	بسیار زیاد	بسیار زیاد	بسیار زیاد	بسیار زیاد	منطقه ۴
زیاد	متوسط	زیاد	بسیار زیاد	بسیار زیاد	بسیار زیاد	کم	بسیار زیاد	زیاد	بسیار زیاد	بسیار زیاد	منطقه ۵
زیاد	بسیار کم	زیاد	متوسط	کم	کم	کم	کم	متوسط	کم	کم	منطقه ۶
زیاد	بسیار کم	متوسط	متوسط	متوسط	متوسط	متوسط	متوسط	بسیار زیاد	متوسط	متوسط	منطقه ۷
زیاد	متوسط	زیاد	زیاد	زیاد	زیاد	کم	زیاد	زیاد	متوسط	متوسط	منطقه ۸
زیاد	بسیار زیاد	زیاد	کم	کم	بسیار کم	کم	بسیار کم	زیاد	بسیار کم	بسیار کم	منطقه ۹

نرخ بیکاری مردان	زیاد	کم	بسیار کم	زیاد	کم	بسیار کم	زیاد	زیاد	کم	منوسط
نرخ بیکاری زنان	متوسط	بسیار کم	بسیار کم	زیاد	متوسط	متوسط	متوسط	متوسط	کم	متوسط
نرخ بیکاری	زیاد	کم	بسیار کم	متوسط	کم	بسیار کم	کم	کم	کم	کم
سهام بیکاران زن منطقه از کل بیکاران زن شهر	زیاد	متوسط	کم	متوسط	زیاد	زیاد	کم	کم	کم	متوسط
سهام بیکاران مرد منطقه از کل بیکاران مرد شهر	متوسط	متوسط	کم	کم	زیاد	زیاد	زیاد	متوسط	کم	زیاد
سهام جمعیت بیکار نسبت به شهر	متوسط	کم	بسیار کم	کم	زیاد	زیاد	کم	کم	کم	متوسط
نرخ اشتغال منطقه	کم	زیاد	بسیار زیاد	متوسط	زیاد	بسیار زیاد	زیاد	زیاد	زیاد	زیاد
سهام جمعیت شاغل منطقه به کل شهر	متوسط	متوسط	کم	کم	زیاد	بسیار زیاد	زیاد	زیاد	زیاد	زیاد
نرخ مشارکت اقتصادی	بسیار زیاد	بسیار زیاد	متوسط	کم	زیاد	کم	کم	کم	کم	زیاد
سهام جمعیت در سن کار نسبت به شهر	متوسط	متوسط	کم	کم	زیاد	زیاد	کم	کم	کم	متوسط
سهام جمعیت فعال نسبت به شهر	متوسط	متوسط	کم	کم	زیاد	زیاد	زیاد	زیاد	کم	متوسط
شهر	منطقه ۱۰	منطقه ۱۱	منطقه ۱۲	منطقه ۱۳	منطقه ۱۴	منطقه ۱۵	منطقه ۱۶	منطقه ۱۷	منطقه ۱۸	منطقه ۱۸

نرخ بیکاری مردان	نرخ بیکاری زنان	نرخ بیکاری	سهام بیکاران زن منطقه از کل بیکاران زن شهر	سهام بیکاران مرد منطقه از کل بیکاران مرد شهر	سهام جمعیت بیکار نسبت به شهر	نرخ اشتغال منطقه	سهام جمعیت شاغل منطقه به کل شهر	نرخ مشارکت اقتصادی	سهام جمعیت در سن کار نسبت به شهر	سهام جمعیت فعال نسبت به شهر	شهر
کم	زیاد	کم	کم	کم	بسیار کم	زیاد	متوسط	زیاد	متوسط	متوسط	منطقه ۱۹
کم	بسیار کم	کم	متوسط	متوسط	کم	زیاد	زیاد	متوسط	متوسط	متوسط	منطقه ۲۰
زیاد	بسیار زیاد	بسیار زیاد	متوسط	کم	بسیار کم	بسیار کم	بسیار کم	متوسط	بسیار کم	بسیار کم	منطقه ۲۱
بسیار زیاد	بسیار زیاد	بسیار زیاد		کم	بسیار کم	بسیار کم	بسیار کم	متوسط	بسیار کم	بسیار کم	منطقه ۲۲

شاغلان را در سطح شهر به خود اختصاص داده‌اند. موارد یادشده در بررسی شاغلان براساس گروه شغلی و وضعیت شغلی نیز مشاهده می‌شود. به طوری که شاغلان متخصص، تکنیسین‌ها و دستیاران در مناطق شمالی سهم بیشتری داشته‌اند. در جدول زیر خلاصه‌ای از وضعیت شاغلان براساس گروه‌های عمده‌فعالیتی و شغلی و وضعیت شغلی هر کدام آمده است.

همچنین تمرکز بالای شاغلان فعالیت‌های علمی و حرفه‌ای، آموزش و سلامت در مناطق شمالی شهر، بنا به خاستگاه‌های اجتماعی و مسائل فرهنگی صورت گرفته و در زمینه سهم بالای شاغلان بخش املاک در مناطق مرکزی و شمالی شهر نیز، یکی از علت‌ها را می‌توان ارزش بالای املاک در این مناطق و کسب‌وکار بهتر آن‌ها دانست. همچنان که بخش ساختمان نیز در مناطق مذکور، سهم زیادی از

جدول ۷۹- وضعیت شاغلان براساس گروه‌های عمده‌شغلی، شغلی و وضعیت شغلی

شهر	تمرکز شاغلان براساس گروه‌های عمده‌شغلی	تمرکز نوع وضعیت شغلی	تمرکز براساس گروه شغلی
منطقه ۱	کشاورزی، جنگلداری و ماهیگیری کشت و صنعت ساختمان خدمات مربوط به جا و غذا اطلاعات و ارتباطات املاک و مستغلات حرفه‌ای، علمی و فنی آموزش سلامت انسان و مددکاری اجتماعی هنر، سرگرمی و تفریح	مزد و حقوق‌بگیران بخش خصوصی	شاغلان متخصص شهر تکنیسین‌ها و دستیاران کارکنان ماهر کشاورزی، جنگلداری و ماهیگیری کارگران ساده
منطقه ۲	کشاورزی، جنگلداری و ماهیگیری معدن تولید صنعتی کشت و صنعت تأمین برق، گاز و... ساختمان عمده‌فروشی و خرده‌فروشی حمل‌ونقل و انبارداری خدمات مربوط به جا و غذا اطلاعات و ارتباطات مالی و بیمه املاک و مستغلات حرفه‌ای، علمی و فنی امور عمومی و دفاع آموزش سلامت انسان و مددکاری اجتماعی هنر، سرگرمی و تفریح	مزد و حقوق‌بگیران بخش خصوصی کارکنان فامیلی بدون مزد کارکنان مستقل شهر کارفرمایان مزدبگیران بخش عمومی	شاغلان متخصص شهر تکنیسین‌ها و دستیاران امور اداری و دفتری کارکنان خدماتی و فروشندگان فروشگاه‌ها و بازارهای شهر کارکنان ماهر کشاورزی، جنگلداری و ماهیگیری
منطقه ۳	کشاورزی، جنگلداری و ماهیگیری معدن کشت و صنعت حرفه‌ای، علمی و فنی سلامت انسان و مددکاری اجتماعی هنر، سرگرمی و تفریح	کارفرمایان	شاغلان متخصص شهر
منطقه ۴	کشاورزی، جنگلداری و ماهیگیری معدن تولید صنعتی کشت و صنعت تأمین برق، گاز و... فعالیت آب‌رسانی، مدیریت پسماند، فاضلاب و... ساختمان عمده‌فروشی و خرده‌فروشی حمل‌ونقل و انبارداری خدمات مربوط به جا و غذا اطلاعات و ارتباطات مالی و بیمه املاک و مستغلات حرفه‌ای، علمی و فنی حرفه‌ای، علمی و فنی آموزش سلامت انسان و مددکاری اجتماعی هنر، سرگرمی و تفریح	مزد و حقوق‌بگیران بخش خصوصی کارکنان فامیلی بدون مزد کارکنان مستقل شهر کارفرمایان مزدبگیران بخش عمومی	شاغلان متخصص شهر تکنیسین‌ها و دستیاران امور اداری و دفتری کارکنان خدماتی و فروشندگان فروشگاه‌ها و بازارهای شهر کارکنان ماهر کشاورزی، جنگلداری و ماهیگیری صنعتگران و کارکنان مشاغل مربوطه متصدیان و موتاژکاران ماشین‌آلات و دستگاه‌ها و رانندگان وسایل نقلیه کارگران ساده

شهر	تمرکز شاغلان بر اساس گروه‌های عمده‌شغلی	تمرکز نوع وضعیت شغلی	تمرکز بر اساس گروه شغلی
منطقه ۵	کشاورزی، جنگلداری و ماهیگیری معدن تولید صنعتی کشت و صنعت تامین برق، گاز و... فعالیت آبرسانی، مدیریت پسماند، فاضلاب و... ساختمان عمده‌فروشی و خرده‌فروشی حمل‌ونقل و انبارداری خدمات مربوط به جا و غذا اطلاعات و ارتباطات مالی و بیمه املاک و مستغلات حرفه‌ای، علمی و فنی آموزش سلامت انسان و مددکاری اجتماعی هنر، سرگرمی و تفریح	مزد و حقوق‌بگیران بخش خصوصی کارکنان فامیلی بدون مزد کارکنان مستقل شهر کارفرمایان مزدبگیران بخش عمومی	شاغلان متخصص شهر تکنیسین‌ها و دستیاران امور اداری و دفتری کارکنان خدماتی و فروشندگان فروشگاه‌ها و بازارهای شهر کارکنان ماهر کشاورزی، جنگلداری و ماهیگیری صنعتگران و کارکنان مشاغل مربوطه متصدیان و موتتاژکاران ماشین‌آلات و دستگاه‌ها و رانندگان وسایل نقلیه کارگران ساده
منطقه ۶	حرفه‌ای، علمی و فنی		شاغلان متخصص شهر
منطقه ۷	کشاورزی، جنگلداری و ماهیگیری اطلاعات و ارتباطات حرفه‌ای، علمی و فنی هنر، سرگرمی و تفریح		شاغلان متخصص شهر تکنیسین‌ها و دستیاران
منطقه ۸	حمل‌ونقل و انبارداری خدمات مربوط به جا و غذا اطلاعات و ارتباطات مالی و بیمه حرفه‌ای، علمی و فنی آموزش	مزد و حقوق‌بگیران بخش خصوصی	شاغلان متخصص شهر تکنیسین‌ها و دستیاران امور اداری و دفتری صنعتگران و کارکنان مشاغل مربوطه
منطقه ۹			
منطقه ۱۰	مالی و بیمه		تکنیسین‌ها و دستیاران امور اداری و دفتری
منطقه ۱۱	اطلاعات و ارتباطات		
منطقه ۱۲			
منطقه ۱۳			
منطقه ۱۴	کشاورزی، جنگلداری و ماهیگیری حمل‌ونقل و انبارداری خدمات مربوط به جا و غذا اطلاعات و ارتباطات مالی و بیمه حرفه‌ای، علمی و فنی آموزش	مزد و حقوق‌بگیران بخش خصوصی مزدبگیران بخش عمومی	تکنیسین‌ها و دستیاران امور اداری و دفتری کارکنان خدماتی و فروشندگان فروشگاه‌ها و بازارهای شهر صنعتگران و کارکنان مشاغل مربوطه کارگران ساده
منطقه ۱۵	کشاورزی، جنگلداری و ماهیگیری تولید صنعتی فعالیت آبرسانی، مدیریت پسماند، فاضلاب و... ساختمان عمده‌فروشی و خرده‌فروشی حمل‌ونقل و انبارداری املاک و مستغلات	کارکنان فامیلی بدون مزد کارکنان مستقل شهر کارفرمایان	تکنیسین‌ها و دستیاران امور اداری و دفتری کارکنان خدماتی و فروشندگان فروشگاه‌ها و بازارهای شهر صنعتگران و کارکنان مشاغل مربوطه متصدیان و موتتاژکاران ماشین‌آلات و دستگاه‌ها و رانندگان وسایل نقلیه کارگران ساده

شهر	تمرکز شاغلان بر اساس گروه‌های عمده‌شغلی	تمرکز نوع وضعیت شغلی	تمرکز بر اساس گروه شغلی
منطقه ۱۶	حمل‌ونقل و انبارداری		صنعتگران و کارکنان مشاغل مربوطه کارگران ساده
منطقه ۱۷			
منطقه ۱۸	تولید صنعتی کشت و صنعت حمل‌ونقل و انبارداری خدمات مربوط به جا و غذا	مزد و حقوق‌بگیران بخش خصوصی کارکنان فامیلی بدون مزد کارکنان مستقل شهر	صنعتگران و کارکنان مشاغل مربوطه متصدیان و موتناژکاران ماشین‌آلات و دستگاه‌ها و رانندگان وسایل نقلیه کارگران ساده
منطقه ۱۹			کارگران ساده
منطقه ۲۰	کشاورزی، جنگلداری و ماهیگیری کشت و صنعت حمل‌ونقل و انبارداری		صنعتگران و کارکنان مشاغل مربوطه متصدیان و موتناژکاران ماشین‌آلات و دستگاه‌ها و رانندگان وسایل نقلیه
منطقه ۲۱			
منطقه ۲۲			

منابع:

طائی، حسن (۱۳۸۹)، سند توسعه اشتغال و سرمایه‌گذاری استان کرمانشاه (بخش دوم).
 خواجه‌جویی، محسن (۱۳۸۹)، «رقابت‌پذیری شهری و مؤلفه‌های اقتصاد شهری»، ماهنامه بازار بین‌الملل، سال دوم، شماره نهم، آبان و آذر ۱۳۸۹.
 مرکز آمار ایران - حساب‌های ملی ۱۳۷۶ تا ۱۳۹۳
 مرکز آمار ایران - حساب‌های منطقه‌ای سال‌های ۱۳۷۹ تا ۱۳۹۳
 مرکز آمار ایران - سرشماری عمومی نفوس و مسکن سال ۱۳۹۰ و ۱۳۹۵

امروزه شهرها به عنوان مراکز تولید ایده‌های خلاقانه، مکانی برای تولیدات نوآورانه، کسب‌وکارها، نقل و انتقالات مالی و جایی برای شکوفایی هنر خلاقانه مدرن شناخته می‌شوند. فیلادلفیا و بوستون (سلامت و درمان) بنگلور و سان فرانسیسکو (نرم‌افزار و سخت‌افزار)، لندن، توکیو و نیویورک (خدمات مالی و هنر) نشویل و پاریس (موسیقی) بمبئی و لس‌آنجلس (تفریحات) همگی مثال‌هایی از شهرهایی هستند که در تبادل ایده‌ها، نوآوری و توسعه محصولات نو، موفق عمل کرده‌اند. اما تهران در میان مجموعه‌ی شهرهای موفق و رقابت‌پذیر جهان، جایگاه درخور توجهی را نصیب خود نکرده است. چنین جایگاهی زمانی برای شهر تهران به وجود خواهد آمد که با مجموعه‌ای از برنامه‌ها و سیاست‌ها، مزیت‌های رقابتی خلق و تقویت شوند.

در مطالعه حاضر، به عنوان یکی از اسناد پشتیبان برنامه سوم توسعه شهر تهران، اولین گام برای انجام محاسبات پایه و تحلیل‌های ضروری اقتصاد کلان شهر تهران برای شناسایی مزیت‌های رقابتی شهر جهت شناسایی و تقویت مزیت‌های رقابتی برداشته شد. بدین منظور، متغیرهای اصلی اقتصاد کلان یعنی تولید ناخالص داخلی، اشتغال، سهم بخش‌ها و زیربخش‌های اقتصادی شهر به عنوان متغیرهای کلیدی مورد واکاوی در برنامه سوم توسعه شهر تهران، برآورد شده است.

